

Brusel 19. prosince 2024
(OR. en)

17045/24

SOC 925
EMPL 623
EDUC 456
ECOFIN 1521

NÁVRH

Odesílatel:	Martine DEPREZOVÁ, ředitelka, za generální tajemnici Evropské komise
Datum přijetí:	18. prosince 2024
Příjemce:	Thérèse BLANCHETOVÁ, generální tajemnice Rady Evropské unie
Č. dok. Komise:	COM(2024) 701 final
Předmět:	NÁVRH ZPRÁVY KOMISE A RADY O ZAMĚSTNANOSTI

Delegace naleznou v příloze dokument COM(2024) 701 final.

Příloha: COM(2024) 701 final

EVROPSKÁ
KOMISE

V Bruselu dne 17.12.2024
COM(2024) 701 final

**NÁVRH ZPRÁVY KOMISE A RADY
O ZAMĚSTNANOSTI**

Obsah

HLAVNÍ SDĚLENÍ.....	3
KAPITOLA 1. PŘEHLED TRENDŮ NA TRHU PRÁCE A SOCIÁLNÍCH TRENDŮ, POKROKU V PLNĚNÍ CÍLŮ DO ROKU 2030 A KLÍČOVÝCH HORIZONTÁLNÍCH ZJIŠTĚNÍ O SOCIÁLNÍ KONVERGENCI	25
1.1 Hlavní trendy na trhu práce	25
1.2 Hlavní sociální trendy	28
1.3 Pokrok při plnění hlavních a vnitrostátních cílů EU pro rok 2030	31
1.4 Klíčová horizontální zjištění z první fáze analýzy zemí týkající se sociální konvergence	37
KAPITOLA 2: ZAMĚSTNANOST A SOCIÁLNÍ REFORMY – VÝSLEDKY A OPATŘENÍ ČLENSKÝCH STÁTŮ	45
2.1 Hlavní směr 5: Podpora poptávky po pracovní síle	45
2.1.1 Klíčové ukazatele	45
2.1.2 Opatření přijatá členskými státy	58
2.2. Hlavní směr 6 – Zlepšení nabídky práce a přístupu k zaměstnání, celoživotnímu získávání dovedností a kompetencím.....	61
2.2.1 Klíčové ukazatele	61
2.2.2 Opatření přijatá členskými státy	89
2.3 Hlavní směr 7: Zlepšení fungování trhů práce a účinnosti sociálního dialogu	98
2.3.1 Klíčové ukazatele	98
2.3.2 Opatření přijatá členskými státy	115
2.4 Hlavní směr 8: Prosazování rovných příležitostí pro všechny, podpora sociálního začleňování a boj proti chudobě.....	120
2.4.1 Klíčové ukazatele	120
2.4.2 Opatření přijatá členskými státy	151
KAPITOLA 3. PRVNÍ FÁZE ANALÝZY ZEMÍ	157
Belgie	159
Bulharsko	160
Česko	162
Dánsko.....	163
Německo.....	165
Estonsko	166
Irsko	168
Řecko	169

Španělsko	171
Francie	173
Chorvatsko	175
Itálie	177
Kypr	179
Lotyšsko	181
Litva	182
Lucembursko	184
Maďarsko	186
Malta	188
Nizozemsko	189
Rakousko	191
Polsko	193
Portugalsko	195
Rumunsko	197
Slovinsko	199
Slovensko	201
Finsko	203
Švédsko	205

HLAVNÍ SDĚLENÍ

Společná zpráva o zaměstnanosti Evropské komise a Rady v souladu s článkem 148 Smlouvy o fungování EU monitoruje situaci v oblasti zaměstnanosti v Unii a provádění hlavních směrů politik zaměstnanosti. Zpráva poskytuje každoroční přehled klíčového vývoje zaměstnanosti a sociální situace v Evropské unii a nejnovějších opatření politik členských států v souladu s hlavními směry politik zaměstnanosti členských států¹ a určuje související klíčové prioritní oblasti pro politická opatření. I nadále se výrazně zaměřuje na provádění evropského pilíře sociálních práv, zejména prostřednictvím tematických okruhů týkajících se různých zásad pilíře s ohledem na sociálně-ekonomický výhled a nejnovější politické iniciativy. Kapitola 1 této zprávy uvádí přehled klíčových trendů v oblasti zaměstnanosti, sociálních trendů a pokroku dosaženého při plnění hlavních a vnitrostátních cílů EU pro rok 2030. Uvádí také horizontální zjištění vycházející z analýzy rizik pro vzestupnou sociální konvergenci. Kapitola 2 analyzuje výzvy a politické reakce v členských státech pro každý ze čtyř hlavních směrů politik zaměstnanosti. Kapitola 3 obsahuje analýzu pro každý členský stát založenou na zásadách Rámce sociální konvergence (SCF)². Analýza je v souladu s článkem 148 SFEU. Reaguje také na čl. 3 odst. 3 písm. b) nařízení (EU) 2024/1263 o účinné koordinaci hospodářských politik a mnohostranném rozpočtovém dohledu, na jehož základě zahrnuje dohled Komise nad prováděním hlavních směrů politik zaměstnanosti v evropském semestru i rámec pro určování rizik pro sociální konvergenci³. Řešení výzev uvedených ve společné zprávě o zaměstnanosti přispěje k dosažení vzestupné sociální konvergence, posílí úsilí Unie o spravedlivou ekologickou a digitální transformaci a přispěje k řešení demografických změn, jakož i k dosažení cílů udržitelného rozvoje a provádění strategií Unie rovnosti⁴. Na základě návrhu Komise a po výměně názorů v příslušných poradních výborech Rady přijme konečné znění zprávy Rada pro zaměstnanost, sociální politiku, zdraví a ochranu spotřebitele (EPSCO).

Zpráva sleduje pokrok při plnění hlavních cílů EU pro rok 2030 v oblasti zaměstnanosti, dovedností a snižování chudoby, které uvítali vedoucí představitelé EU na sociálním summitu v Portu a na zasedání Evropské rady v červnu 2021. EU je na dobré cestě k dosažení svého hlavního cíle v oblasti zaměstnanosti do roku 2030, a to i přes zpomalení hospodářského růstu, přičemž k dosažení hlavních cílů EU v oblasti dovedností a snižování chudoby je zapotřebí dalšího významného úsilí:

- Míra zaměstnanosti v EU dosáhla v roce 2023 výše 75,3 %, což je jen 2,7 procentního bodu oproti cíli 78 % do roku 2030. Většina členských států dosáhla v roce 2023 dalšího pokroku při plnění svých vnitrostátních cílů v oblasti zaměstnanosti, přičemž pět členských států již svých cílů dosáhlo nebo je překročilo.

¹ Poslední aktualizaci hlavních směrů politik zaměstnanosti přijala Rada Evropské unie v listopadu 2024 ([Úř. věst. L 2024/3134, 13.12.2024](#)).

² V návaznosti na jednání v Radě pro zaměstnanost, sociální politiku, zdraví a ochranu spotřebitele v červnu 2023 o Rámci sociální konvergence a na [klíčová sdělení Výboru pro zaměstnanost a Výboru pro sociální ochranu](#) na základě [práce společné pracovní skupiny Výboru pro zaměstnanost a Výboru pro sociální ochranu](#) od října 2022 do května 2023.

³ V 8. bodě odůvodnění téhož nařízení se dále uvádí, že „*Jako součást integrované analýzy vývoje zaměstnanosti a vývoje v sociální oblasti prováděné v souvislosti s evropským semestrem Komise na základě srovnávacího přehledu sociálních ukazatelů a zásad Rámce sociální konvergence posuzuje rizika pro vzestupnou sociální konvergenci v členských státech a sleduje pokrok při provádění zásad evropského pilíře sociálních práv*“.

⁴ Strategie pro rovnost žen a mužů na období 2020–25, akční plán proti rasismu na období 2020–25, strategický rámec EU pro rovnost, začlenění a účast Romů na období 2020–30, strategie pro rovnost LGBTIQ osob, strategie práv osob se zdravotním postižením na období 2021–30.

- Pokud jde o dovednosti, míra účasti dospělých na vzdělávání zaznamenala v EU jen omezený pokrok, a to z 37,4 % v roce 2016 na 39,5 % v roce 2022, což je stále daleko od hlavního cíle EU ve výši 60 %. Většina členských států také ztratila svou pozici získanou při prosazování svých vnitrostátních cílů. To poukazuje na potřebu dalšího značného úsilí v souladu s ambicí, aby byla Evropa i nadále konkurenceschopná, inovativní a inkluzivní v souvislosti s ekologickou a digitální transformací a stárnutím obyvatelstva.
- Počet osob ohrožených chudobou nebo sociálním vyloučením byl v EU v roce 2023 přibližně o 1,6 milionu nižší než v roce 2019, a to navzdory krizi COVID-19, vysokým nákladům na energie a inflaci. Je to stále daleko od hlavního cíle EU ve výši nejméně 15 milionů do roku 2030. Téměř v polovině členských států se počet ohrožených osob zvýšil, což ukazuje na opačný směr ve srovnání s ambicemi zakotvenými ve vnitrostátních cílech. V této souvislosti bude třeba ve zbývajících deseti letech výrazně zrychlit úsilí.

Spravedlivý, inkluzivní a udržitelný růst bude podpořen prováděním reforem a investic předpokládaných v plánech pro oživení a odolnost členských států společně s prostředky politiky soudržnosti. Vedle podpory poskytované politickým intervencím v příslušných oblastech politiky z Evropského sociálního fondu plus (ESF+), Evropského fondu pro regionální rozvoj (EFRR), Fondu pro spravedlivou transformaci a Nástroje pro technickou podporu podporuje Nástroj pro oživení a odolnost hospodářskou, sociální a územní soudržnost Unie zlepšováním konkurenceschopnosti, odolnosti, připravenosti na krize, přizpůsobivosti a růstového potenciálu členských států a podporou vytváření vysoce kvalitních pracovních míst prostřednictvím příslušných reforem a investic. Tímto způsobem nástroj přispívá také k provádění evropského pilíře sociálních práv⁵. Celkově bylo členským státům na sociální výdaje vyčleněno přibližně 162,5 miliardy EUR, což představuje přibližně 25 % celkových odhadovaných výdajů⁶. Dosud Komise vyplatila v rámci Nástroje pro oživení a odolnost přibližně 269 miliard EUR ve formě grantů i úvěrů, jakož i předběžného financování. Očekává se, že ze 7 129 milníků a cílů obsažených v 27 plánech pro oživení a odolnost přispěje k sociální politice 2 201 (přibližně 31 %). Z 1 742 milníků a cílů splněných ke 14. listopadu jich 505 podporuje sociální politiku (přibližně 30 %). V rámci analýzy politické reakce zahrnuje společná zpráva o zaměstnanosti také výběr opatření podpořených z finančních prostředků EU, zejména z Nástroje pro oživení a odolnost, Evropského sociálního fondu plus, Evropského fondu pro regionální rozvoj, Fondu pro spravedlivou transformaci a Nástroje pro technickou podporu. To vše v Unii podporuje vyhlídky na růst a zaměstnanost, jakož i sociální a hospodářskou soudržnost a odolnost.

V souladu s čl. 3 odst. 3 písm. b) nařízení (EU) 2024/1263 **poskytne společná zpráva o zaměstnanosti 2025 analýzu pro jednotlivé země na základě zásad Rámce sociální konvergence (SCF)**. Na základě stávajících nástrojů (srovnávací přehled sociálních ukazatelů a dohodnutá semaforová metodika společné zprávy o zaměstnanosti) jsou analyzovány výzvy členských států v oblasti trhu práce, dovedností a sociální oblasti s cílem identifikovat potenciální rizika pro vzestupnou sociální konvergenci, která vyžadují hlubší analýzu ve druhé fázi. Celkově lze říci, že první fáze analýzy podle Rámce sociální konvergence ukazuje následující:

- i. pokračující vzestupnou konvergenci na trhu práce v roce 2023, přičemž výsledky zaměstnanosti nedostatečně zastoupených skupin je třeba ještě zlepšit;

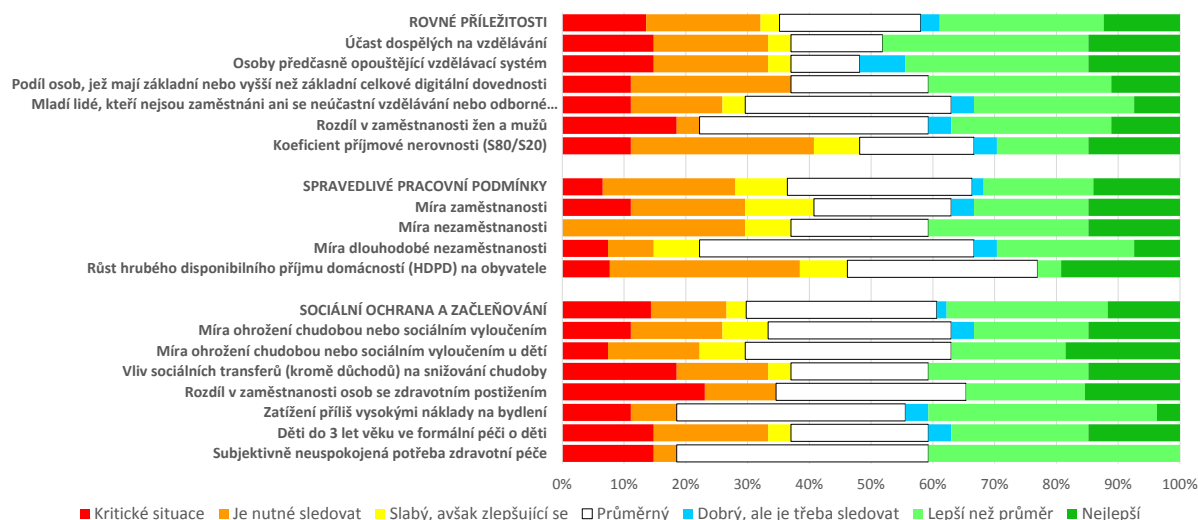
⁵ Nařízení (EU) 2021/241, kterým se zřizuje Nástroj pro oživení a odolnost (Úř. věst. L 57, 18.2.2021, s. 17).

⁶ Kategorie sociálních výdajů jsou definovány a uplatňovány na základě metodiky přijaté Komisí po konzultaci s Evropským parlamentem a členskými státy v nařízení v přenesené pravomoci (EU) 2021/2105.

- ii. mírné zlepšení na úrovni EU, pokud jde o dovednosti, ačkoli v této oblasti přetrvávají pro vzestupnou konvergenci rizika;
- iii. obecnou stabilitu míry ohrožení chudobou nebo sociálním vyloučením na úrovni EU, přičemž přetrvávají určitá rizika pro vzestupnou konvergenci, pokud jde o sociální výsledky.

Útvary Komise provedou podrobnější druhou fázi analýzy (s využitím širšího souboru kvantitativních a kvalitativních údajů) týkající se zemí, u nichž byla v první fázi zjištěna potenciální rizika pro vzestupnou sociální konvergenci. Jedná se o Bulharsko, Estonsko, Španělsko, Itálii, Litvu, Maďarsko, Rumunsko, které byly ve druhé fázi i loni, jakož i Řecko, Chorvatsko a Lucembursko, které do ní letos vstupují poprvé. V případě Řecka je to způsobeno určitým zhoršením nebo všeobecnou stagnací na úrovních, které jsou v sociální oblasti stále daleko od průměru EU (zatížení příliš vysokými náklady na bydlení; subjektivně neuspokojená potřeba zdravotní péče; ohrožení chudobou nebo sociálním vyloučením – celkově i u dětí; dopad sociálních transferů na snižování chudoby; příjmové nerovnosti); přetrvávající problémy na trhu práce pro ženy a mladé lidi a nízká a zhoršující se účast dospělých na vzdělávání. V případě Chorvatska se zjištění ve druhé fázi analýzy týká oblasti dovedností (nízká a zhoršující se účast na vzdělávání dospělých; výrazné zhoršení podílu dospělých s alespoň základními digitálními dovednostmi); celková míra zaměstnanosti, která je navzdory zlepšením stále nižší než průměr EU, a stále obtížná situace v oblasti zaměstnanosti osob se zdravotním postižením; jakož i některé výzvy v sociální oblasti (dopad sociálních transferů na snižování chudoby; příjmové nerovnosti). V případě Lucemburska souvisí zjištění pro druhou fázi analýzy s nedávným výrazným zhoršením některých sociálních ukazatelů (ohrožení chudobou nebo sociálním vyloučením – celkově i u dětí; dopad sociálních transferů na snižování chudoby), jakož i trvale vysoká míra příliš vysokých nákladů na bydlení; zhoršující se trendy na trhu práce v poslední době (míra nezaměstnanosti a dlouhodobé nezaměstnanosti; rozdíl v zaměstnanosti osob se zdravotním postižením), jakož i pokles podílu dospělých s alespoň základními digitálními dovednostmi, i když tato statistika zůstává výrazně nad průměrem EU. Podrobnější analýza je uvedena v kapitole 3 zprávy pro každý z 27 členských států.

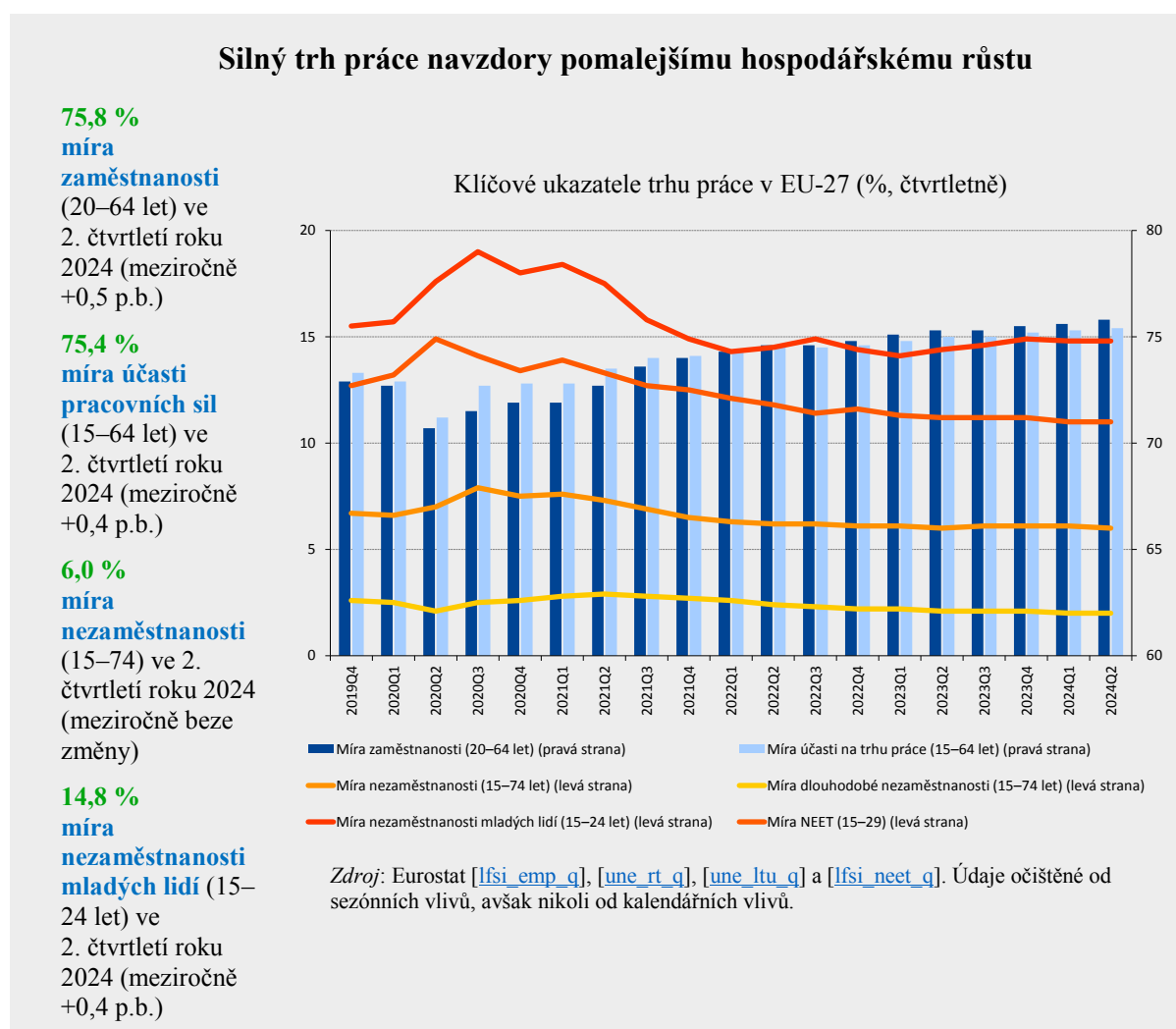
Zaměstnanost, dovednosti a sociální výzvy v členských státech EU podle hlavních ukazatelů ve srovnávacím přehledu sociálních ukazatelů

Poznámka: V některých ukazatelích chybí údaje za některé země – viz poznámka k tabulce 1.4.1 v oddíle 1.4. Vysvětlení legendy je uvedeno v příloze 6.

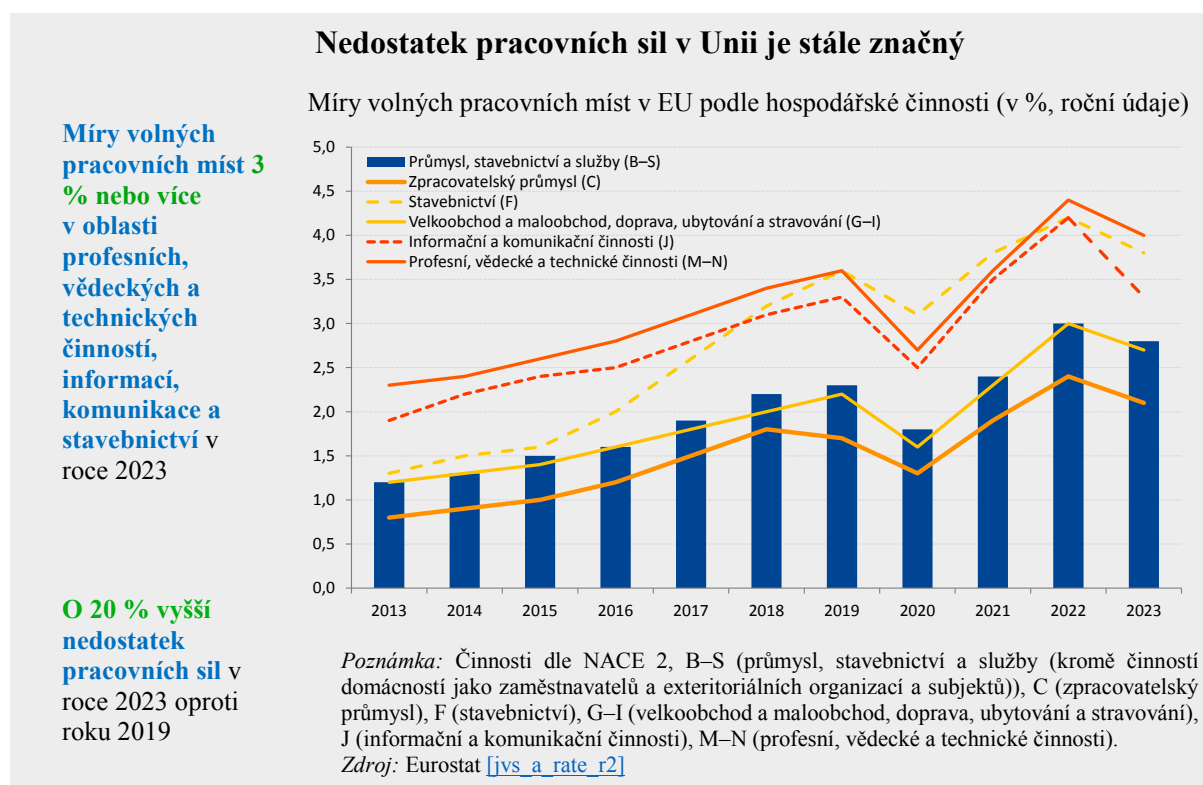
Navzdory slabému ekonomickému prostředí v roce 2023 zůstaly výsledky trhu práce v EU v průměru silné, přičemž zaměstnanost stále silně rostla. Míra zaměstnanosti v EU

dosáhla v roce 2023 nové rekordní hodnoty 75,3 % (o 0,7 procentního bodu více než v roce 2022) a ve druhém čtvrtletí 2024 dále vzrostla na 75,8 %. Meziroční míra růstu ve výši 1,1 % znamenala návrat k průměrným hodnotám z období před pandemií COVID-19 (2013–19) po rychlém oživení po pandemii v roce 2022 (+2,3 %). Zároveň se míra nezaměstnanosti v EU snížila v roce 2023 na rekordně nízkou hodnotu 6,1 % a v září 2024 dosáhla 5,9 %. Zatímco před pandemií COVID byla klesající nezaměstnanost hlavní hnací silou růstu zaměstnanosti, nízká úroveň nezaměstnanosti způsobila přesunutí pozornosti na růst pracovní síly jako hlavního zdroje růstu zaměstnanosti. V roce 2023 bylo přibližně 90 % růstu zaměstnanosti vysvětleno nárůstem počtu pracovních sil. K tomu přispěli především pracovníci v hlavním produktivním věku (25–54 let) s terciárním vzděláním, z nichž mnozí jsou státními příslušníky třetích zemí, jakož i starší pracovníci se sekundárním nebo terciárním vzděláním. Růst zaměstnanosti byl rovněž silnější v odvětvích, která se potýkají s výrazným nedostatkem pracovních sil, jako jsou informační a komunikační technologie a stavebnictví. To lze přičíst jak rostoucí nabídce pracovních sil, tak posunu v nárůstu pracovních míst do těchto odvětví s vysokou poptávkou. Celkově byla pozorována konvergence míry zaměstnanosti v členských státech, ačkoli v mnohých přetrvávají značné regionální rozdíly. Nedávné závěry Rady se zabývají problematikou přístupu k podpůrným službám a službám zaměstnanosti na podporu sociálního začleňování osob ohrožených chudobou, včetně Romů, a to snižováním územních nerovností⁷.

⁷ Schváleno [Radou pro zaměstnanost, sociální politiku, zdraví a ochranu spotřebitele dne 2. prosince 2024](#).

Růst produktivity práce v EU je pomalý. Zatímco před rokem 2007 se míra růstu produktivity práce pohybovala v průměru kolem 1,4 % ročně, v letech 2010 až 2019 se zpomalila na 0,8 % a v roce 2023 se dále snížila na 0,7 %. Je proto i nadále strukturálně nízká a hrozí, že oslabí globální konkurenceschopnost EU a její výkonnost, pokud jde o budoucí růstový potenciál, tvorbu pracovních míst a životní úroveň. Hlavním faktorem tohoto nízkého růstu produktivity práce je slabý růst celkové produktivity výrobních faktorů. Mezi hlavní příčiny tohoto stavu označuje zpráva Maria Draghiho o budoucnosti evropské konkurenceschopnosti značné nedostatky ve specializaci, inovacích a investicích v oblasti špičkových technologií v EU, zejména ve srovnání se Spojenými státy. Za důležité faktory jsou označovány také roztržitost jednotného trhu a složitost regulace. Důležité je, že nedostatek pracovních sil a dovedností zpomaluje zavádění technologií a zvyšuje náklady, což dále snižuje poptávku po pracovní síle. Jak zdůraznila Draghiho zpráva, pro zvýšení konkurenceschopnosti je zásadní přizpůsobit systémy vzdělávání a odborné přípravy vyvíjejícím se potřebám v oblasti dovedností, zejména pro souběžnou transformaci, přičemž prioritou je vzdělávání dospělých a odborné vzdělávání a příprava. Snížení administrativních překážek, regulační zátěže a zátěže spojené s podáváním zpráv, podpora inovací a účinné kolektivní vyjednávání mohou pomoci zajistit zvýšení produktivity a udržet růst mezd a konkurenceschopnost.

Nedostatek pracovních sil a dovedností má klesající tendenci, v EU je však i nadále značný; jeho řešení je zásadní pro zvýšení konkurenceschopnosti EU, její inovační kapacity a udržitelného růstu podporujícího začlenění. V posledním desetiletí se ve všech členských státech zvýšil nedostatek pracovních sil a dovedností. Ačkoli se sezónně očištěná míra volných pracovních míst snížila z 2,9 % v prvním čtvrtletí roku 2023 na 2,4 % ve druhém čtvrtletí roku 2024, což odráží slabší hospodářský růst a mírnější očekávání v oblasti zaměstnávání, zůstává výrazně nad průměrem 1,7 % z období před pandemií (2013–19). Tento nedostatek je způsoben demografickými změnami, poptávkou po nových dovednostech souvisejících s technologickým rozvojem a souběžnou transformací (včetně inženýrských,

technických, vědeckých, provozních a monitorovacích dovedností)⁸, jakož i špatnými pracovními podmínkami v některých odvětvích. Uvádějí je společnosti všech velikostí a odvětví a přetrvávají obzvláště v odvětví péče, vzdělávání, přírodních věd, technologií, inženýrství a matematiky (zejména informačních a komunikačních technologií), stavebnictví, dopravě a některých profesích ve službách (např. kuchaři a číšníci). Nedostatek pracovních sil může být sice známkou potenciálně silné ekonomiky, protože dává pracovníkům možnost vyjednávat o lepších mzdových a pracovních podmínkách, avšak zároveň, zejména pokud trvá dlouho, brzdí produktivitu a inovační kapacitu, oslabuje konkurenceschopnost EU, vytváří překážky růstu a brání pokroku v oblasti ekologické a digitální transformace. Klíčem k řešení tohoto nedostatku jsou koordinovaná a posílená opatření na úrovni EU, členských států a regionů, do nichž se zapojují také sociální partneři a další příslušné zúčastněné strany. V březnu 2024 předložila Komise akční plán⁹ pro řešení nedostatku pracovních sil a dovedností, který byl připraven v úzké spolupráci se sociálními partnery. Vychází z četných již přijatých iniciativ a stanoví nová opatření, která EU, členské státy a sociální partneři přijmou nebo by měli přijmout za účelem řešení nedostatku pracovních sil a dovedností. Patří mezi ně opatření týkající se aktivace nedostatečně zastoupených skupin na trhu práce; podpora dovedností a vzdělávání; zlepšení pracovních podmínek; posílení spravedlivé mobility v rámci EU a její doplnění přilákáním talentů ze zemí mimo EU.

Růst mezd v EU zůstal v roce 2023 silný, přičemž se v jednotlivých členských státech výrazně lišil. Meziroční růst nominálních náhrad na jednoho zaměstnance dosáhl v EU rekordní hodnoty 6,1 % (meziročně) oproti 4,9 % v roce 2022, a to v kontextu stále vysoké inflace a napjatých trhů práce. Poté se ve druhém čtvrtletí roku 2024 snížil na 5,0 % v důsledku zmírnění inflace. Po výrazném poklesu (–3,7 %) v roce 2022 začaly reálné mzdy ve druhé polovině roku 2023 růst a ve druhém čtvrtletí roku 2024 dosáhly 2,4 % (meziročně). K tomuto oživení přispěla klesající inflace a pokračující silný růst nominálních mezd. Navzdory těmto nedávným zlepšením zůstávají reálné mzdy v roce 2024 v průměru pod úrovní před pandemií, a to v EU a v osmi členských státech (Česko, Dánsko, Finsko, Itálie, Francie, Německo, Řecko a Švédsko). Zvýšení zákonné minimální mzdy do značné míry kompenzuje ztrátu kupní síly osob s minimální mzdou ve většině členských států. Bylo to především výsledkem pravidelných každoročních aktualizací v lednu 2023 a 2024, spolu s podstatnými úpravami v průběhu obou let. Provedení směrnice o přiměřených minimálních mzdách¹⁰ bude mít zásadní význam pro ochranu kupní síly osob s nízkými mzdami, jakož i pro předcházení rizikům chudoby mezi zaměstnanci a boj proti nim a zároveň pro posílení pobídek k práci. Směrnice rovněž obsahuje opatření zaměřená na podporu kolektivního vyjednávání, jakož i na zlepšení mechanismů prosazování a dohledu v členských státech.

⁸ Viz UNIDO, [Jaké jsou zelené dovednosti?](#), 2023.

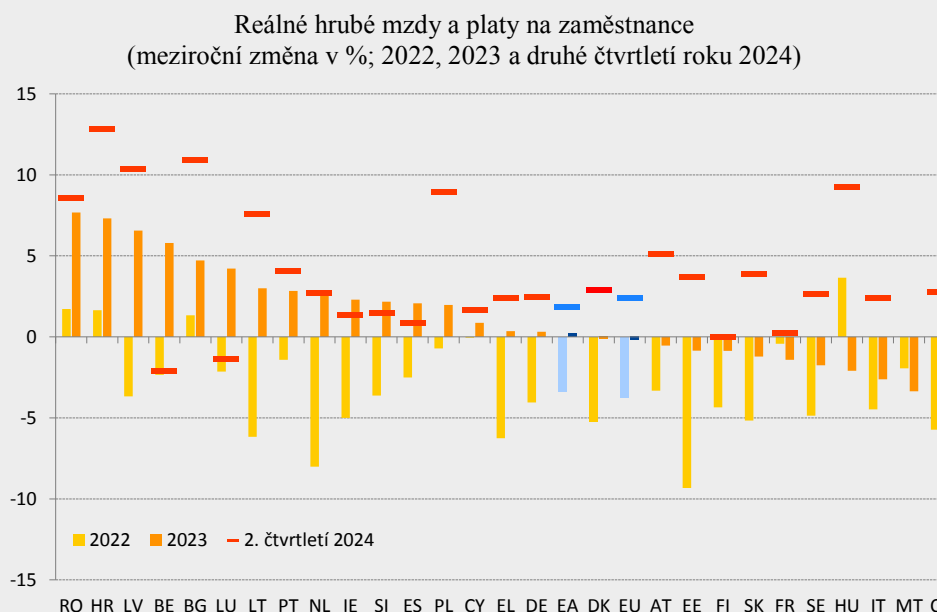
⁹ Viz Evropská komise, [Komise představila akční plán pro řešení nedostatku pracovních sil a dovedností](#), 2024.

¹⁰ Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2022/2041 ze dne 19. října 2022 o přiměřených minimálních mzdách v Evropské unii (Úř. věst. L 275, 25.10.2022, s. 33).

Reálné mzdy se zotavují, ale nevzpamatovaly se ze ztrát v předchozích letech

Nominální náhrady na jednoho zaměstnance se zvýšily o 6,1 % v roce 2023 a o 5 % ve druhém čtvrtletí roku 2024

Reálné mzdy však v roce 2023 klesly o 0,2 % a ve druhém čtvrtletí roku 2024 se zvýšily o 2,4 %

Zdroj: Evropská komise, databáze AMECO, reálné hrubé mzdy a platy na zaměstnance [hwwdw]; deflátor: Harmonizovaný index spotřebitelských cen [prc_hicp_midx]. Pro druhé čtvrtletí 2024: výpočty GR EMPL na základě údajů Eurostatu týkajících se mezd a platů [namq_10_gdp], celkové zaměstnanosti (domácí pojetí) [namq_10_a10_e] a harmonizovaného indexu spotřebitelských cen [prc_hicp_midx].

Chudoba pracujících se v EU v roce 2023 mírně snížila, ale stále se týkala každého dvanáctého pracovníka a byla výrazně vyšší u nestandardních pracovněprávních vztahů. Celkově se tento podíl snížil z 8,5 % v roce 2022 na 8,3 % v roce 2023 a byl nižší ve srovnání s obdobím před deseti lety a s obdobím těsně před pandemií COVID-19. Chudoba pracujících se v roce 2023 snížila téměř v polovině členských států, přestože mnohé z nich čelily v roce 2022 vysoké inflaci a výraznému poklesu reálných mezd. To naznačuje, že medián příjmů v těchto zemích klesl výrazněji než příjmy chudých pracujících, které byly podpořeny aktualizací minimálních mezd a sociálních transferů. První odhady Eurostatu naznačují, že chudoba pracujících zůstane v roce 2024 stabilní (týká se příjmů za rok 2023). Stejně jako v předchozích letech byla chudoba pracujících v celé EU výrazně vyšší u občanů třetích zemí a osob narozených mimo EU (22,5 % a 18,5 %), u pracovníků s nízkým vzděláním (18,4 %), u zaměstnanců na částečný úvazek a dočasných pracovníků (12,6 % u obou) a u domácností s nezaopatřenými dětmi (10,0 %). Chudoba pracujících byla vyšší u osob v nestandardních pracovněprávních vztazích (dočasní pracovníci, zaměstnanci na částečný úvazek, osoby samostatně výdělečně činné), i když při snižování jejich rizika chudoby hrály relativně významnější roli dávky sociální ochrany. Pokrytí sociálními dávkami se značně lišilo v jednotlivých členských státech a u různých kategorií pracovníků. Osoby samostatně výdělečně činné ohrožené chudobou před sociálními transfery měly nejmenší pravděpodobnost, že budou pobírat sociální dávky, přičemž v roce 2023 bylo pokrytí v EU 12,7 %. Pokud jde o formální pokrytí¹¹, na jaře 2023 přetrvávaly v patnácti členských státech pro alespoň jednu skupinu pracovníků v nestandardních pracovněprávních vztazích mezery alespoň jednom odvětví sociální ochrany, kterým byly nejčastěji dávky v nezaměstnanosti, nemoci a/nebo mateřství.

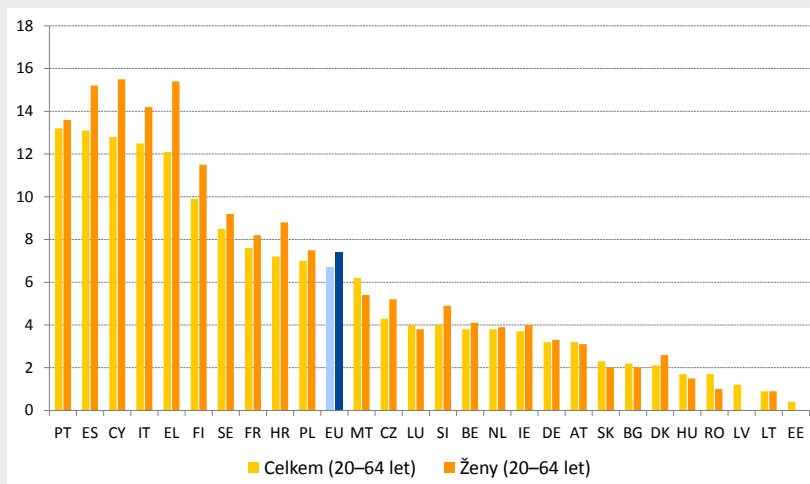
¹¹ Formálním sociálním zabezpečením skupiny se rozumí, že u konkrétní složky sociální ochrany (např. stáří, nemoc, nezaměstnanost, mateřství) existující právní předpisy nebo kolektivní smlouva stanoví, že jednotlivé osoby této skupiny jsou oprávněny účastnit se systému sociální ochrany, který se vztahuje na konkrétní složku.

Mezi členskými státy existují velké rozdíly v nedobrovolné složce dočasné práce, přičemž častější jsou u žen

Nedobrovolně dočasně zaměstnaní jako procento z celkového počtu zaměstnanců (20–64 let) (v %, 2023)

12,3 %
pracovníků (20–64 let) s **dočasnou pracovní smlouvou** v roce 2023 v EU

7,4 %
žen (20–64 let) s **nedobrovolnými dočasnými smlouvami** (oproti 6,2 % u mužů)

Zdroj: Eurostat [[lfsa_etgar](#)] a [[lfsa_etgar](#)], šetření pracovních sil v EU.

Zatímco někteří pracovníci flexibilitu vysoce oceňují, dlouhodobě přetrvávající segmentace trhu práce může mít negativní dopad na sociální spravedlnost. Některým skupinám, zejména mladým lidem a lidem s vysokou kvalifikací, mohou zaměstnání na dobu určitou a částečné úvazky usnadnit vstup na trh práce a rozvoj dovedností a také zajistit větší flexibilitu a rovnováhu mezi pracovním a soukromým životem. Přetrvávající rozdíly v jistotě zaměstnání a pracovních podmínkách mezi pracovníky (často s důsledky z hlediska přístupu k sociální ochraně) však vytvářejí rozdíly se sklonem prohlubovat rozdíly. Dočasné zaměstnání je spojeno s vyšší nejistotou pracovního místa zejména tehdy, pokud neslouží jako odrazový můstek směrem k pracovním smlouvám na dobu neurčitou. Nejistota, která z toho vyplývá, také přispívá k méně příznivým pracovním podmínkám v některých odvětvích a profesích s velkým a trvalým nedostatkem pracovních sil. V souvislosti s vysokou mírou zaměstnanosti v EU se podíl pracovníků s dočasnými smlouvami mezi všemi zaměstnanci mírně snížil (z 12,9 % v roce 2022 na 12,3 % v roce 2023), přičemž mezi jednotlivými členskými státy existují značné rozdíly (od více než 15 % v některých z nich až po méně než 3 % v jiných). Zejména v některých členských státech přetrvává vysoký podíl dočasných smluv a nízká míra přechodu na pracovní místa na dobu neurčitou. Dočasné smlouvy jsou také nadále rozšířené zejména mezi mladými lidmi a ženami. Kromě toho v roce 2023 měla v EU tyto smlouvy nedobrovolně více než polovina dočasných pracovníků, přičemž v porovnání s rokem 2022 došlo k mírnému poklesu (a opět k výrazným rozdílům mezi členskými státy), jakož i k většímu výskytu u žen. Současně se v EU v roce 2023 mírně zvýšil podíl zaměstnanosti na částečný úvazek. Navzdory zlepšení znamená zaměstnání na částečný úvazek v několika členských státech dosud významnou nedobrovolnou složku. Segmentaci trhu práce lze řešit mimo jiné pomocí uzpůsobených aktivních politik trhu práce, které podporují přechody k lepším zaměstnáním, a také pobídkami pro zaměstnavatele, aby pracovníky zaměstnávali a udržovali si je.

Digitální pracovní platformy představují stále důležitější součást ekonomiky EU, která poskytuje pracovní příležitosti, ale zároveň přináší specifické výzvy, zejména v souvislosti s postavením pracovníků v zaměstnání. Mezi lety 2016 a 2020 vzrostly příjmy z ekonomiky platform v EU téměř pětinašobně a odhaduje se, že v roce 2020 bude prostřednictvím digitálních pracovních platform pracovat více než 28 milionů lidí, přičemž se předpokládá, že

jejich počet neustále poroste¹². Většina z nich jsou skutečně samostatně výdělečně činné osoby, zatímco 5,5 milionu osob bylo podle odhadů zařazeno mezi osoby samostatně výdělečně činné nesprávně. Více než polovina osob pracujících prostřednictvím platform vydělává méně, než je minimální mzda¹³. V této souvislosti je cílem směrnice o zlepšení podmínek při práci prostřednictvím platform¹⁴ mimo jiné řešit otázku fiktivní samostatné výdělečné činnosti na digitálních pracovních platformách tím, že se usnadní správné určení postavení v zaměstnání prostřednictvím právní domněnky zaměstnání. Kromě toho poskytuje zaměstnaným i samostatně výdělečně činným pracovníkům platform nová práva, která zajišťují větší transparentnost, spravedlnost a odpovědnost v oblasti algoritmického řízení. Směrnice rovněž posiluje sociální dialog a kolektivní vyjednávání.

Rychlý pokrok v oblasti umělé inteligence a dalších digitálních technologií, včetně analýzy dat, virtuálních světů, kybernetické bezpečnosti, kvantového, cloudového a edge computingu, jsou hnací silou hlubokých proměn trhu práce, které vyžadují pečlivé sledování a vhodné politické reakce. Lze očekávat, že to bude mít dopad na množství a kvalitu pracovních míst a na kvalitu života pracovníků. Nedávné studie¹⁵ sice potvrzují, že v krátkodobém horizontu by mohl být hlavní čistý dopad zavádění umělé inteligence na zaměstnanost pozitivní, protože se zvyšuje poptávka po dovednostech potřebných pro její vývoj a zavádění, ale přínosy v oblasti zaměstnanosti by měly být obezřetně vyváženy potenciálem umělé inteligence nahradit pracovní místa s rutinní činností¹⁶. Na rozdíl od předchozích vln automatizace by navíc generativní umělá inteligence mohla mít významný dopad na vysoce kvalifikované pracovníky. Kromě toho může automatizace prostřednictvím pokročilých robotických technologií využívajících umělou inteligenci výrazně ovlivnit výrobní procesy a poskytování služeb a zároveň změnit pracovní profily a zvýšit potřebu digitálních, analytických a měkkých dovedností¹⁷. V této souvislosti má akt EU o umělé inteligenci¹⁸ (vstoupil v platnost v srpnu 2024) zajistit, aby umělá inteligence byla důvěryhodná, bezpečná a v souladu se základními právy EU.

Práce na dálku nabízí příležitosti, jako je větší samostatnost a flexibilita. Nový pracovní model založený na hybridních pracovních úvazcích může zároveň podporovat kulturu „nikdy nevypínat“, jež může vést k častému a nepředvídatelnému navýšení pracovní doby, což může narušit rovnováhu mezi pracovním a soukromým životem, zdravím a dobré životní podmínky pracovníků. Důkazy naznačují, že ačkoli stresové faktory, jako je intenzita

¹² Evropská komise, [Pracovní dokument útvarů Komise – Souhrn zprávy o posouzení dopadů k návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady o zlepšení pracovních podmínek při práci prostřednictvím platform](#), Úřad pro publikace Evropské unie, 2021.

¹³ Evropská komise, [Studie za účelem shromáždění důkazů o pracovních podmínkách pracovníků platform](#), Úřad pro publikace Evropské unie, 2024.

¹⁴ [Směrnice Evropského parlamentu a Rady \(EU\) 2024/2831 ze dne 23. října 2024 o zlepšení pracovních podmínek při práci prostřednictvím platformy \(Úř. věst. L 2024/2831, 11.11.2024\).](#)

¹⁵ Viz Albanesi, S., Da Silva, A., Jimeno, J., Lamo, A. & Wabitsch, A., *Nové technologie a pracovní místa v Evropě*, pracovní dokument ECB č. 2023/2831, 2023, a Hayton, J., Rohenkohl, B., Christopher, P., Liu, HY, *Co vede britské firmy k zavádění umělé inteligence a robotiky a jaké jsou důsledky pro pracovní místa?*, University of Sussex, 2023.

¹⁶ Evropská komise, [Umělá inteligence: Ekonomický dopad, příležitosti, výzvy, důsledky pro politiku](#) (diskusní dokument 210), Úřad pro publikace Evropské unie, 2024.

¹⁷ Eurofound, [Human-robot interaction: What changes in the workplace?](#) (Interakce mezi člověkem a robotem: Co se změní na pracovišti?), Úřad pro publikace Evropské unie, Lucemburk, 2024.

¹⁸ Nařízení Evropského parlamentu a Rady 2024/1689 ze dne 13. června 2024, kterým se stanoví harmonizovaná pravidla pro umělou inteligenci a mění nařízení (ES) č. 300/2008, (EU) č. 167/2013, (EU) č. 168/2013, (EU) 2018/858, (EU) 2018/1139 a (EU) 2019/2144 a směrnice 2014/90/EU, (EU) 2016/797 a (EU) 2020/1828 ([akt o umělé inteligenci](#)) (Úř. věst. L, 2024/1689, 12.7.2024).

práce, zasahování do pracovního a soukromého života a práce ve volném čase, působí na všechny zaměstnance, jejich účinek je silnější u zaměstnanců, kteří pracují na dálku, než u těch, kteří pracují v prostorách svého zaměstnavatele. Úzkost, emocionální únava, vyčerpání v důsledku dlouhé expozice virtuálním setkáním a izolace představují některé z nejčastěji uváděných problémů duševního zdraví mezi osobami pracujícími na dálku¹⁹. S cílem zmírnění rizik kultury „nikdy nevypínat“ by „právo odpojit se“ mohlo pomoci jasněji vymezit hranice mezi pracovním a soukromým životem a přispět tak k ochraně zdraví, bezpečnosti a rovnováze mezi pracovním a soukromým životem pracovníků. V této souvislosti Komise v návaznosti na usnesení Evropského parlamentu předložit legislativní návrh o právu odpojit se a legislativní rámec EU pro práci na dálku²⁰ zahájila studii s cílem shromáždit důkazy a analyzovat přidanou hodnotu a dopady potenciálních politických možností iniciativy v oblasti práce na dálku a práva odpojit se a zahájila formální dvoufázovou konzultaci.

Zatímco míra nezaměstnanosti mladých lidí ve většině členských států se v prostředí slabšího hospodářského růstu opět zvyšuje, podíl mladých lidí, kteří nejsou zaměstnáni ani se neúčastní vzdělávání a odborné přípravy (NEET), se nadále snižuje, avšak s genderovými rozdíly a s problému u mladých lidí z přistěhovaleckých původem. Po postupném oživení od vrcholu pandemie COVID-19 zůstala míra nezaměstnanosti mladých lidí (15–24 let) v roce 2023 na úrovni 14,5 %, což ve srovnání s předchozím rokem v prostředí slabšího hospodářského růstu nevykazuje žádnou změnu. I když míry v zemích s velmi vysokou úrovní nadále klesaly, což potvrzuje trend konvergence v celé EU v posledních pěti letech, v řadě dalších zemích začaly opět růst. Míra nezaměstnanosti mladých lidí je přitom stále více než dvakrát vyšší než celková míra nezaměstnanosti, a to zejména u mladých lidí s nízkou kvalifikací a u osob narozených mimo EU. Pozitivní je, že podíl NEET se nadále snižuje a v roce 2023 dosáhne 11,2 %. Tento trend je v souladu s rostoucí účastí mladých lidí na trhu práce a vykazuje určité známky konvergence v celé EU. Přesto je míra mladých lidí, kteří nejsou zaměstnáni ani se neúčastní vzdělávání nebo odborné přípravy, stále vyšší (o 2,4 procentního bodu) u žen než u mužů a u osob narozených mimo EU ve srovnání s osobami narozenými v tuzemsku (o 9,3 procentního bodu). To vše podtrhuje potřebu pokračovat v řešení strukturálních problémů, které brání mladým lidem v postupu na trhu práce, zejména s ohledem na ekologickou a digitální transformaci, rozsáhlý nedostatek pracovních sil a dovedností a dlouhodobější rizika, která pro jejich kariérní vyhlídky představuje opožděná integrace na trh práce. V této souvislosti posílená záruka pro mladé lidi podporuje osoby NEET nabídkou kvalitních pracovních míst, dalšího vzdělávání, učňovské přípravy nebo stáží do čtyř měsíců od ztráty zaměstnání nebo ukončení formálního vzdělávání²¹.

¹⁹ Evropská komise, [Studie zkoumající sociální, ekonomické a právní souvislosti a trendy práce na dálku a právo odpojit se v souvislosti s digitalizací a budoucností práce během pandemie COVID-19 a po ní](#), Úřad pro publikace Evropské unie, 2024.

²⁰ P9_TA(2021) 0021 [Usnesení Evropského parlamentu ze dne 21. ledna 2021 obsahující doporučení Komisi k právu odpojit se](#) (2019/2181(INL)).

²¹ [Doporučení Rady](#) ze dne 30. října 2020 o mostu k pracovním místům – posílení záruk pro mladé lidi a o nahrazení doporučení Rady ze dne 22. dubna 2013 o zavedení záruk pro mladé lidi 2020/C 372/01 (Úř. věst. C 372, 4.11.2020, s. 1).

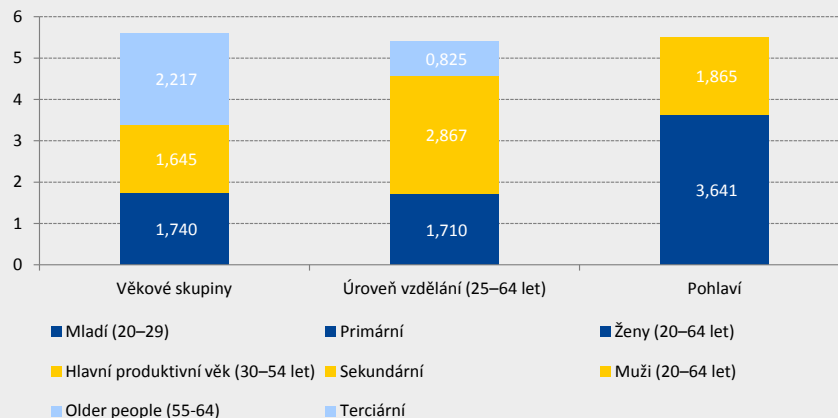
Individualizovaná podpora by mohla posílit účast nedostatečně zastoupených skupin na trhu práce v EU

Potenciální příspěvek různých skupin obyvatelstva k celkovému podílu osob na pracovní síle v EU do roku 2030 (v milionech)

Pokud by členské státy s nižšími než průměrnými podíly osob na pracovní síle v EU v určitých podskupinách zvýšily do roku 2030 účast na trhu práce na příslušné průměry EU:

- dalších 3,6 milionu žen,
- 2,9 milionu osob se sekundárním vzděláním,
- a 2,2 milionu starších pracovníků

by bylo na trhu práce.

Poznámka: Simulace podílu osob na pracovní síle v EU v roce 2030, pokud by členské státy s podprůměrným podílem osob na pracovní síle v jednotlivých podskupinách dosáhly průměru EU, zatímco u ostatních podskupin by se předpokládalo, že obdobné podíly zůstanou konstantní. Tento výpočet nezohledňuje překrývání a možné dvojí započítávání mezi skupinami a neměl by být zaměňován s prognózou.

Zdroj: Výpočty GR pro zaměstnanost na základě údajů Eurostatu a EUROPOP2023.

Ačkoli se míra zaměstnanosti starších osob od roku 2009 výrazně zvýšila, mezi jednotlivými členskými státy přetrvávají výrazné rozdíly. Navzdory nedávným zlepšením se očekává, že stárnutí obyvatelstva zvýší ekonomickou závislost v EU a bude mít negativní dopad na dlouhodobou konkurenceschopnost a potenciál hospodářského růstu, pokud nebudou přijata politická opatření. V roce 2045 bude na každých 10 důchodců připadat pouze 16 pracovníků, což je méně než v roce 2022, kdy jich bylo 22, přičemž do roku 2070 by tento počet mohl dále klesnout na 14²². V kontextu stárnoucí společnosti nabývá účast starších lidí na trhu práce a aktivní stárnutí obzvláštního významu, a to tím spíše s ohledem na značný nedostatek pracovních sil. V roce 2023 dosáhla míra zaměstnanosti starších osob (55–64 let) výše 63,9 %, což je téměř o 20 procentních bodů více než v roce 2009, přičemž míra zaměstnanosti žen vykazuje výraznější nárůst. Přestože nárůst zaměstnanosti starších osob byl více než čtyřikrát vyšší než u populace v hlavním produktivním věku (25–54 let), míra jejich zaměstnanosti zůstala o 18 procentních bodů nižší, což ukazuje na značný prostor pro další pokrok. Zaznamenaný růst byl připisován především většímu udržování pracovních míst než přijímání nových zaměstnanců, které v tomto období zůstávalo trvale nízké. Zejména starší lidé s vyšší úrovní vzdělání obvykle zůstávají na trhu práce déle, zatímco u osob s nižším vzděláním je pravděpodobnost předčasného odchodu větší. Špatné pracovní podmínky – fyzické i psychické – jsou klíčovými faktory, které vedou k předčasnému odchodu do důchodu a rovněž brání opětovnému vstupu na trh práce²³. Onemocnění nebo zdravotní postižení jsou navíc důležitými důvody k tomu, proč zůstat mimo pracovní sílu, vedle pečovatelských povinností, faktorů souvisejících s pracovištěm a institucionálních překážek, jako jsou předpisy v oblasti

²² Evropská komise, [Zpráva o stárnutí obyvatelstva za rok 2024](#), Úřad pro publikace Evropské unie, 2024.

²³ Viz: Eurofound, [Keeping older workers engaged: Policies, practices and mechanisms](#) (Udržení zapojení starších pracovníků: politiky, postupy a mechanismy), pracovní dokument Eurofoundu, Úřad pro publikace Evropské unie, 2024.

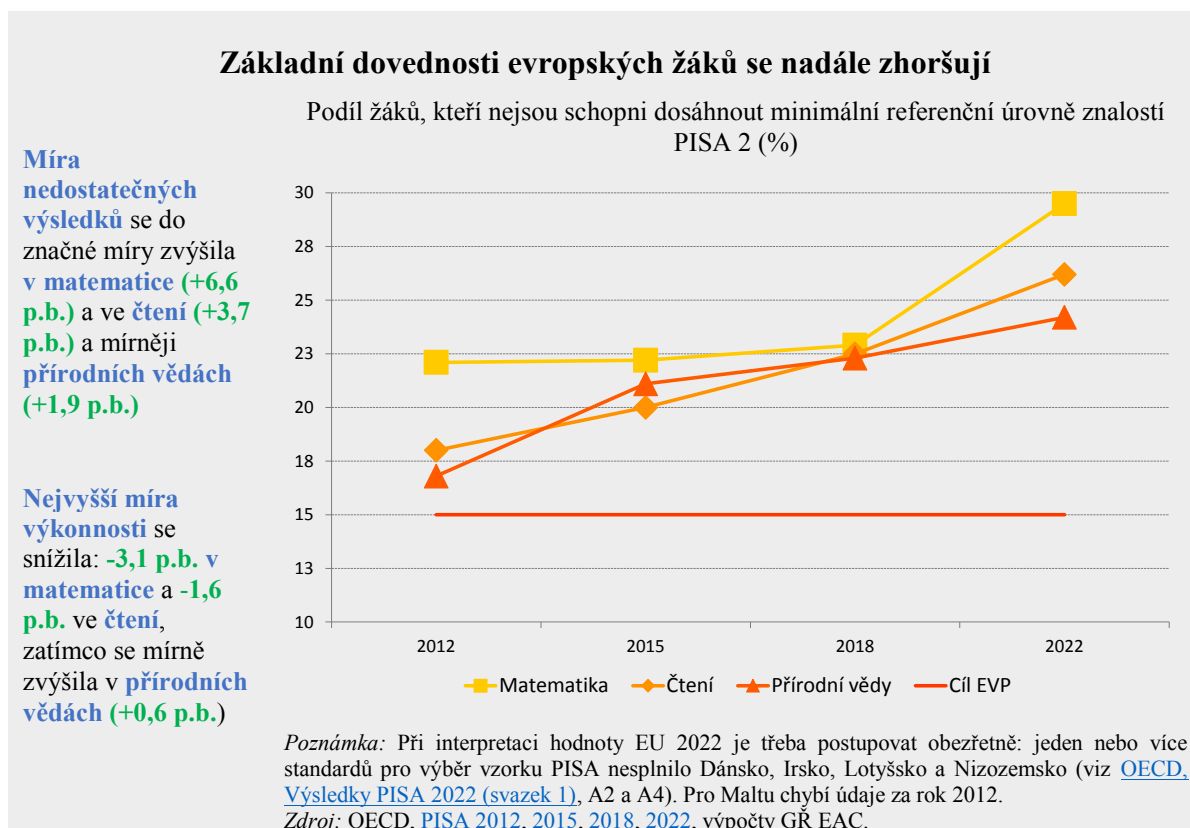
sociálního zabezpečení a důchodového zabezpečení, přičemž tyto důvody je třeba řešit s cílem umožnit větší účast na trhu práce v souladu se souborem demografických nástrojů.

Rozdíly v zaměstnanosti a odměňování žen a mužů přispívají k přetrvávajícím genderovým rozdílům na trhu práce s pouze mírnými známkami konvergence. V roce 2023 činil rozdíl v zaměstnanosti žen a mužů v EU 10,2 procentního bodu. Tento rozdíl se v posledních letech mírně snížil, což odráží výraznější nárůst zaměstnanosti žen, zůstává však značný a vykazuje velké rozdíly mezi členskými státy a regiony. Vzhledem k vyššímu výskytu práce na částečný úvazek u žen (téměř čtyřikrát více než u mužů) se rozdíl v zaměstnanosti mužů a žen při zohlednění této skutečnosti ještě zvyšuje (na 15,7 procentního bodu „v ekvivalentu plného pracovního úvazku“). Rozdíly v zaměstnanosti žen a mužů jsou ještě větší u osob s dětmi, přičemž rodičovství ovlivňuje kariéru žen více než kariéru mužů. Ve většině zemí se to projevuje jak nižší mírou zaměstnanosti žen, tak vyšším počtem žen pracujících na částečný úvazek. Konečně, rozdíl v odměňování žen a mužů se sice v posledním desetiletí snížil, ale ve většině členských států zůstává značný. V roce 2022 činil v průměru za EU 12,7 %. Rozdíly v odměňování jsou mimo jiné způsobeny genderovými rozdíly v hospodářských činnostech a profesích, nedostatečným zastoupením žen ve vedoucích pozicích, nadměrným zastoupením žen v zaměstnání na částečný úvazek a ve formách zaměstnání na dobu určitou, obtížemi při sladění práce s pečovatelskými povinnostmi, jakož i diskriminací a netransparentními mzdovými strukturami. V průběhu času vede kumulace těchto rozdílů v příjmech (umocněná přerušением kariéry kvůli péči) k výrazným rozdílům ve výši důchodů žen a mužů. Existuje tedy prostor pro trvalá politická opatření k řešení překážek bránících ženám v účasti na trhu práce, mimo jiné zlepšením poskytování a dostupnosti kvalitního a cenově dostupného předškolního vzdělávání a péče a dlouhodobé péče, jakož i fungování daňového systému s cílem vytvořit lepší pobídky, a to v souladu s cíli stanovenými ve strategii EU pro rovnost žen a mužů na období 2020–25, doporučeními Rady o předškolním vzdělávání a péči (včetně nových barcelonských cílů) a o přístupu k cenově dostupné a kvalitní dlouhodobé péči²⁴.

Zhoršování základních dovedností evropských žáků spolu s přetrvávajícím nedostatkem učitelů představuje riziko, že dojde k ovlivnění produktivity práce, konkurenceschopnosti a sociální soudržnosti. Základní dovednosti slouží jako stavební kameny, které lidem umožňují orientovat se ve složitých životních situacích, pokračovat ve vzdělávání v pozdějším věku a smysluplně přispívat společnosti a hospodářství. Podporují produktivitu práce a tempo inovací, které vyžaduje digitální transformace. Výsledky programu OECD pro mezinárodní hodnocení žáků (PISA) 2022 ukázaly, že téměř každý třetí patnáctiletý žák nemá základní dovednosti a nedosahuje minimální úrovně znalostí v matematice a každý čtvrtý v oblasti čtení a přírodních věd. V současné době se EU vzdaluje svému cíli v rámci Evropského prostoru vzdělávání, jímž je do roku 2030 maximálně 15 % patnáctiletých s nedostatečnými výsledky. Nejvýraznější pokles byl zaznamenán v matematice (–6,6 procentního bodu od roku 2018). Plošně se snížila i špičková výkonnost, přičemž zhoršující se trend se týká celého socioekonomického rozložení, což ukazuje na celkové velké problémy v oblasti rozvoje základních dovedností. Současně se rozdíly ve vzdělání dále prohlubují, protože nedostatečné výsledky jsou mnohem častější mezi znevýhodněnými žáky. Téměř polovina (48 %) znevýhodněných žáků dosahuje v matematice horších výsledků, což je výrazný nárůst oproti 38,2 % v roce 2018. V této souvislosti hrozí, že přetrvávající nedostatek kvalifikovaných učitelů v celé EU, který se v posledních letech zhoršil mimo jiné v důsledku pandemie COVID-

²⁴ [Doporučení Rady ze dne 8. prosince 2022 o předškolním vzdělávání a péči: barcelonské cíle pro rok 2030 \(2022/C 484/01\)](#) a [doporučení Rady ze dne 8. prosince 2022 o přístupu k cenově dostupné vysoce kvalitní dlouhodobé péči \(2022/C 476/01\)](#).

19, ještě více ztíží zlepšování základních dovedností mladých lidí. Výsledky Mezinárodní studie počítačové a informační gramotnosti (ICILS) 2023 zároveň ukazují, že 43 % 13–14letých žáků nemá žádné nebo jen omezené digitální dovednosti. Tyto nedávné trendy zdůrazňují potřebu obnovit a posílit úsilí na základě stávajících iniciativ a dále posílit provádění doporučení „Cesty ke školnímu úspěchu“²⁵.

Ačkoli se zlepšily výsledky absolventů odborného vzdělávání a přípravy v oblasti předčasného odchodu ze vzdělávání, dosažení vysokoškolského vzdělání a uplatnění na trhu práce, přetrvávají problémy související se systémy vzdělávání a odborné přípravy, jako jsou regionální rozdíly, genderové rozdíly, sociální rozdíly a nedostatečná nabídka absolventů oborů STEM. Míra předčasného odchodu ze vzdělávání se v EU od roku 2022 mírně snížila a v roce 2023 se týká 9,5 % osob ve věku 18–24 let (o 2,3 p.b. méně než před deseti lety). Mezi členskými státy však nic nenavědčuje vzestupné konvergenci. Pravděpodobnost předčasného odchodu ze vzdělávání je mnohem větší u mladých mužů. Zatímco u dívek pokračuje pozitivní trend posledních deseti let, u chlapců se zřejmě zastavil. Kromě toho, vzdělávání a odbornou přípravu častěji předčasně ukončují mladí lidé narození mimo EU, mladí Romové a mladí lidé se zdravotním postižením. EU je na dobré cestě k dosažení svého cíle v oblasti míry dosaženého terciárního vzdělání, neboť ve všech členských státech s výjimkou tří došlo v posledních pěti letech k nárůstu. V roce 2023 mělo v EU 43,1 % osob ve věku 25–34 let terciární vzdělání, což z něj činí nejčastější úroveň dosaženého vzdělání mezi mladými dospělými (přičemž u mladých žen je mnohem větší pravděpodobnost terciárního vzdělání než u mužů). Přetrvávají genderové rozdíly ve výběru oborů (např. v oblasti vzdělávání a zdravotnictví převažují ženy a v oblasti IKT a technických oborů muži). Vzhledem k tomu, že přístup mladých lidí ze znevýhodněného prostředí k vysokoškolskému

²⁵ [Doporučení Rady ze dne 28. listopadu 2022 o cestách ke školnímu úspěchu](#) a o nahrazení doporučení Rady ze dne 28. června 2011 o politikách snížení míry předčasného ukončování školní docházky (2022/C 469/01).

vzdělání zůstává problémem, hrozí, že již existující socioekonomické rozdíly se ještě prohloubí. S růstem míry dosaženého terciárního vzdělání je důležité zvýšit flexibilitu a relevanci vysokoškolského vzdělávání pro trh práce s cílem řešit nedostatek dovedností, zejména v oborech STEM. Výsledky v oblasti zaměstnanosti čerstvých absolventů odborného vzdělávání a přípravy se v celé EU nadále zlepšovaly. Čtyři z pěti čerstvých absolventů odborného vzdělávání a přípravy byli v roce 2023 zaměstnáni a téměř dvě třetiny z nich získaly praxi na pracovišti, což jim přineslo vyšší míru zaměstnanosti než absolventům bez této praxe (84,8 % oproti 71,5 %). Mezi jednotlivými zeměmi však přetrvávají velké rozdíly, a to jak v oblasti učení se na pracovišti, tak pokud jde o vyhlídky absolventů odborného vzdělávání a přípravy na zaměstnání.

Zlepšování dovedností dospělých má zásadní význam pro produktivitu, konkurenceschopnost, zachování sociální soudržnosti a posílení začlenění na trhu práce za současné podpory souběžné transformace; účast na vzdělávání dospělých se však v jednotlivých členských státech a skupinách obyvatelstva výrazně liší. Průzkum Eurobarometru z května 2023 mezi malými a středními podniky²⁶ zjistil, že více než polovina jich uvádí, že mají potíže s hledáním pracovníků se správnými dovednostmi, a přibližně čtvrtina z nich (26 %) uvádí, že je to „poněkud obtížné“. Téměř dvě třetiny z nich to brzdí v jejich obecné podnikatelské činnosti. Nedávné výsledky programu OECD pro mezinárodní hodnocení kompetencí dospělých (PIAAC)²⁷ zároveň ukazují, že v pěti z dvaceti zúčastněných členských států se v posledním desetiletí gramotnost dospělých (15–64 let) zlepšila, zatímco ve většině z nich (dvanácti) stagnovala nebo výrazně klesla. Pokud jde o matematickou gramotnost, jsou výsledky poněkud příznivější, neboť v deseti členských státech došlo k nárůstu výkonnosti, zatímco pouze v šesti členských státech úroveň znalostí dospělé populace stagnovala nebo výrazně poklesla. Kromě toho v roce 2023 deset zúčastněných členských států výrazně překročilo průměr nebo se pohybovalo kolem tohoto průměru, pokud jde o jejich schopnosti v oblasti adaptivního řešení problémů. V této souvislosti a vzhledem k nedostatku pracovních sil a dovedností a stárnutí populace je podpora široké účasti na vzdělávání dospělých klíčová k zajištění toho, aby dovednosti pracovní síly EU byly stále aktuální. Nicméně nedávné údaje z šetření o vzdělávání dospělých naznačují v posledních dvanácti měsících pouze mírný nárůst míry účasti na vzdělávání dospělých (s výjimkou řízené odborné přípravy na pracovišti), a to z 37,4 % v roce 2016 na 39,5 % v roce 2022 v EU, přičemž mezi jednotlivými členskými státy existují velké rozdíly. Také pokrok v oblasti digitálních dovedností je celkově pomalý a mezi jednotlivými zeměmi existují značné rozdíly. Přestože v roce 2023 používalo internet alespoň jednou týdně více než 90 % lidí v EU²⁸, pouze 55,6 % z nich mělo alespoň základní digitální dovednosti, což znamená jen mírný nárůst oproti roku 2021 (53,9 %). Při současném tempu by do konce desetiletí mělo mít alespoň základní digitální dovednosti pouze 59,8 % dospělých, což je výrazně méně než cíl EU ve výši 80 %²⁹. Účast na celoživotním rozvoji dovedností je obzvláště důležitá pro osoby s nízkou kvalifikací (tj. maximálně s nižším sekundárním vzděláním), nezaměstnané, osoby mimo pracovní sílu a starší obyvatelstvo, jež by ji zároveň potřebovali nejvíce. V této souvislosti Evropská agenda

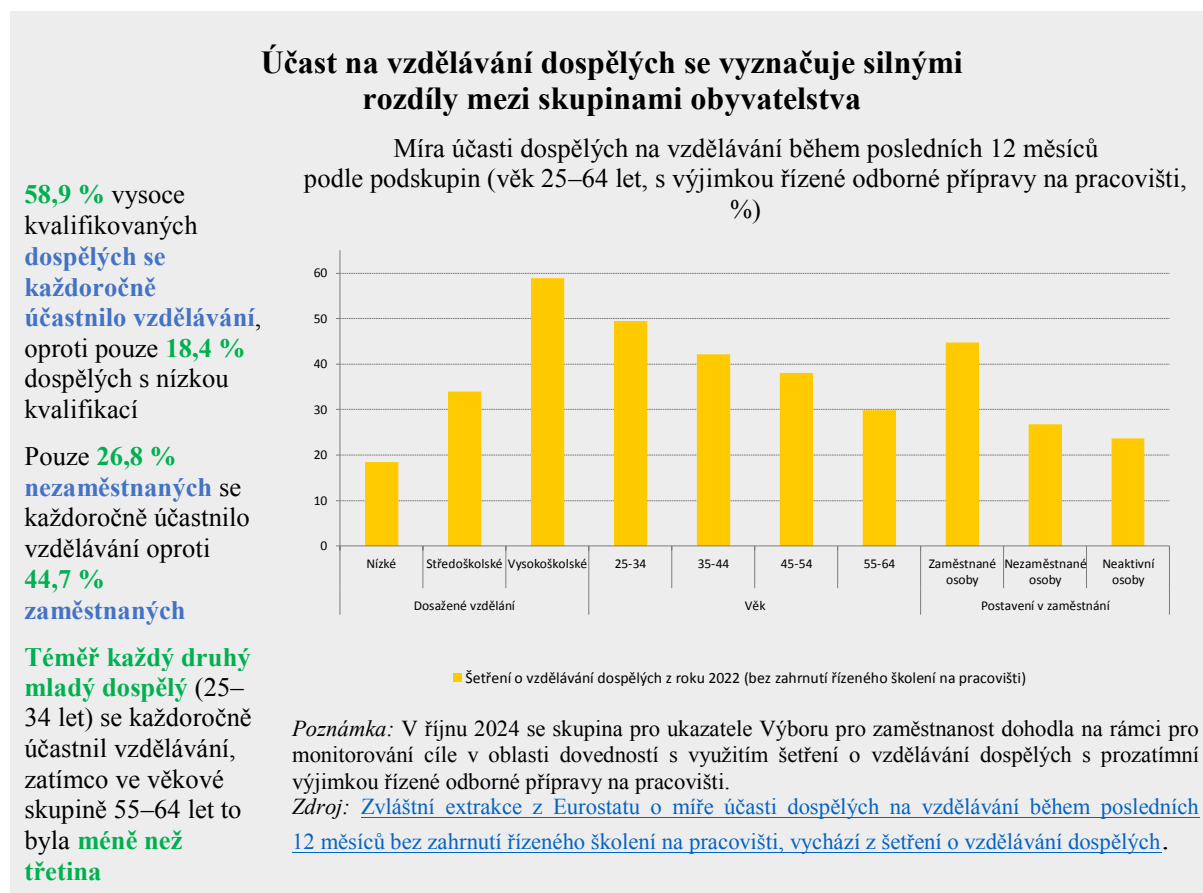
²⁶ Viz Evropská komise, [bleskový průzkum Eurobarometer 529 – Nedostatek kvalifikovaných pracovníků, strategie náboru a udržení zaměstnanců v malých a středních podnicích](#), Úřad pro publikace Evropské unie, 2023.

²⁷ OECD, [Mají dospělí dovednosti, které potřebují k prosperitě v měnícím se světě?: Průzkum dovedností dospělých za rok 2023](#), Studie OECD o dovednostech, OECD Publishing, Paříž, 2024. Získáno po zveřejnění 10. prosince 2024.

²⁸ Viz Evropská komise, [Digitalizace v Evropě – vydání 2024](#), Úřad pro publikace Evropské unie, 2024.

²⁹ Viz [Příloha sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů – Stav Digitální dekády 2024](#) (COM(2024) 260 final).

dovedností z roku 2020 vyzvala k radikálnímu zvýšení prohlubování dovedností a změny kvalifikace. Dále doporučení Rady z června 2022 o individuálních vzdělávacích účtech uvádí, jak mohou členské státy účinně kombinovat finanční a nefinanční podporu, aby umožnily dospělým rozvíjet své dovednosti po celý pracovní život³⁰. Na základě doporučení Rady z června 2022 o evropském přístupu k mikrocertifikátům hrají důležitou roli také v tomto ohledu, neboť mohou stimulovat účast pracovníků a uchazečů o zaměstnání na cíleném prohlubování dovedností a změně kvalifikace³¹.

Reálný hrubý disponibilní příjem domácností v EU v letech 2023 a 2024 opět rostl, což pomohlo domácnostem obnovit kupní sílu a zabránit nárůstu chudoby. Celkově rostly reálné příjmy domácností od druhého čtvrtletí 2023 rychleji než HDP, což zvrátilo zpomalující se trend z předchozích dvou let. Zatímco náhrady pro osoby samostatně výdělečně činné rostly mírným tempem, náhrady pro zaměstnance se ve čtvrtém čtvrtletí 2023 a prvním čtvrtletí 2024 zvyšovaly rychleji. To více než kompenzovalo vliv daní, které začaly na konci roku 2023 brzdit růst příjmů poté, co v předchozím roce přispívaly pozitivně, zejména v důsledku dočasných opatření souvisejících s inflací. Čisté sociální dávky poskytly v první polovině roku 2024 určitý kladný příspěvek.

Podíl osob ohrožených chudobou nebo sociálním vyloučením se v EU v roce 2023 mírně snížil, a to i díky rozhodným politickým opatřením, která byla přijata s cílem zmírnit negativní sociální dopady vysokých životních nákladů, problémy však přetrvávají, přičemž mezi jednotlivými regiony jsou výrazné rozdíly. Přesto byl v roce 2023 v EU přibližně každý pátý člověk nadále ohrožen chudobou nebo sociálním vyloučením, přičemž

³⁰ Viz: [DOPORUČENÍ RADY ze dne 16. června 2022 o individuálních vzdělávacích účtech, 2022/C 243/03.](#)

³¹ Viz: [DOPORUČENÍ RADY ze dne 16. června 2022 o evropském přístupu k mikrocertifikátům pro celoživotní učení a zaměstnatelnost, 2022/C 243/02.](#)

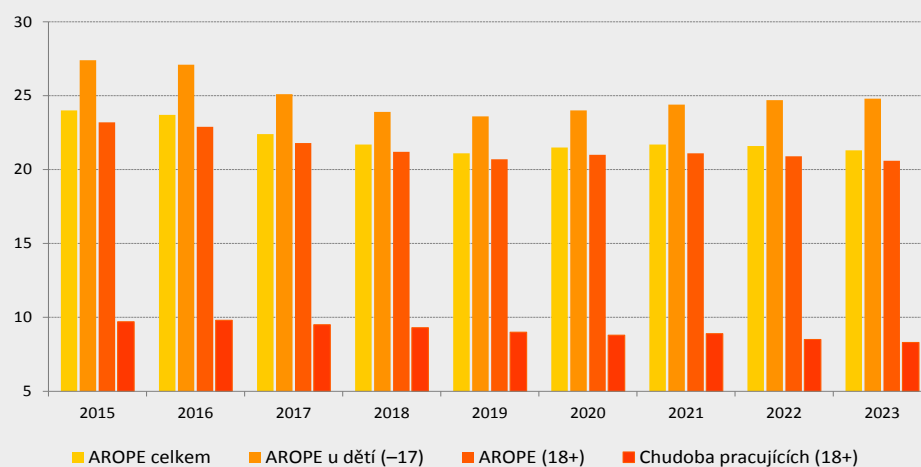
celkový počet se ve srovnání s rokem 2019 snížil přibližně o 1,6 milionu (oproti cíli o nejméně 15 milionů pro rok 2030). Různorodost mezi členskými státy i v jejich rámci, jakož i rozdíly mezi skupinami obyvatel byly velké, s vyšším rizikem chudoby u dětí, starších osob, osob se zdravotním postižením, osob narozených mimo EU a Romů. Bleskové odhady Eurostatu týkající se příjmů v roce 2023 ukazují, že míra ohrožení chudobou nebo sociálním vyloučením v EU zůstala v průměru i ve většině členských států stabilní. Hlavním faktorem chudoby byla i nadále nezaměstnanost, přičemž sociální dávky se nedostaly ke všem potřebným domácnostem. Dopad sociálních transferů (s výjimkou důchodů) na snižování chudoby se v roce 2023 mírně snížil, přičemž mezi členskými státy existují určité rozdíly, což podtrhuje význam dalšího zvyšování úsilí o zajištění odpovídající podpory a pokrytí příjmů. Navzdory zlepšením v posledních letech, minimální podpora příjmu prakticky ve všech členských státech obecně nestačí k tomu, aby se lidé vymanili z chudoby. Klíčem k řešení této výzvy je provádění doporučení Rady o minimálním příjmu zajišťujícím aktivní začlenění, a to ve všech členských státech³². Energetická chudoba (měřená podílem osob, které nejsou schopny dostatečně vytápět své domovy) se v EU v roce 2023 zvýšila již druhý rok po sobě. Skutečnost, že nárůst byl nižší než v roce 2022, zatímco cenový šok byl v zimě 2022 ve srovnání se zimou 2021 výrazně vyšší, naznačuje, že mimořádná podpůrná opatření přijatá EU a jejími členskými státy tento dopad účinně zmírnila. Posouzení distribučních dopadů reforem a investic jsou obzvláště důležitá pro zohlednění dopadů na rizika chudoby a příjmovou nerovnost a pro zajištění vstupních informací při tvorbě politik.

Míra chudoby nebo sociálního vyloučení se v jednotlivých věkových skupinách výrazně liší, přičemž nejvíce jsou často ohroženy děti, a postihuje také pracující osoby

Míra ohrožení chudobou nebo sociálním vyloučením – celkem a podle věkové skupiny pod a nad 18 let; míra chudoby pracujících (nad 18 let) (%)

Každý pátý člověk a každé čtvrté dítě byli v EU v roce 2023 ohroženi chudobou nebo sociálním vyloučením

Každý dvanáctý pracovník v EU byl v roce 2023 ohrožen chudobou

Poznámka: Přerušení řady v roce 2020. Odhadované hodnoty za období 2015–2019 pro zaměstnané osoby ohrožené chudobou nebo sociálním vyloučením (18 let a více)

Zdroj: Eurostat [[ilc_peps01n](#)], [[ilc_li02](#)], [[ilc_li04](#)], statistika EU v oblasti příjmů a životních podmínek.

Podíl dětí ohrožených chudobou nebo sociálním vyloučením v EU zůstal v podstatě stabilní, zatímco jejich počet v roce 2023 mírně poklesl, přičemž situace osob se zdravotním postižením se dále zhoršila. V tomto roce se poprvé od pandemie COVID-19 počet dětí ohrožených chudobou nebo sociálním vyloučením v EU mírně snížil (19,9 milionu oproti přibližně 20 milionům v roce 2022). Téměř každé čtvrté dítě v EU bylo i nadále ohroženo chudobou nebo sociálním vyloučením, přičemž jejich celkový počet se oproti roku 2019 zvýšil

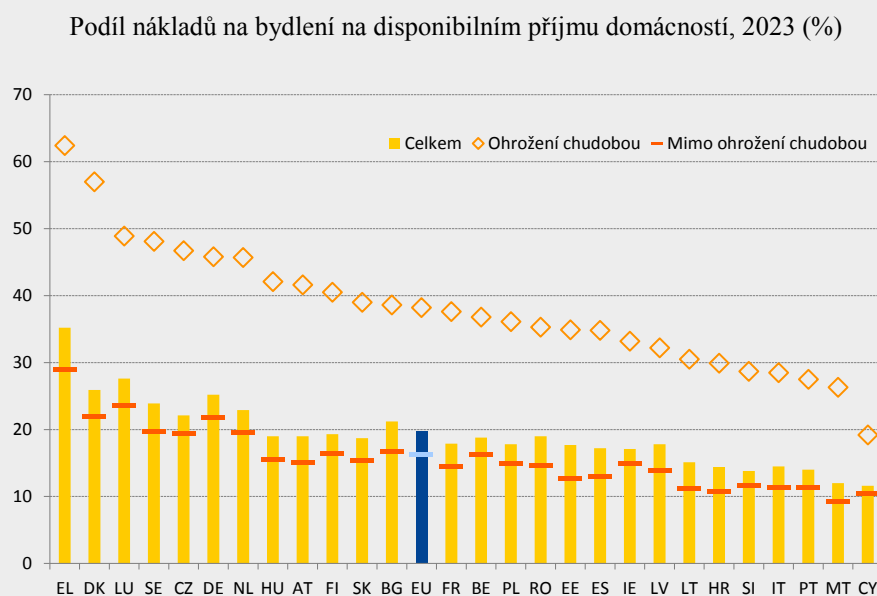
³² [Doporučení Rady o přiměřeném minimálním příjmu zajišťujícím aktivní začlenění \(2023/C 41/01\)](#).

o 0,6 milionu, čímž se vzdálil od cíle EU pro rok 2030, který počítá se snížením alespoň o 5 milionů. Vyvedení dětí z chudoby a sociálního vyloučení má zásadní význam pro uplatnění jejich plného potenciálu ve společnosti a na trhu práce a pro přerušení cyklu mezigenerační chudoby. Klíčem v tomto ohledu je zavedení evropské záruky pro děti³³ ve všech členských státech. Riziko chudoby nebo sociálního vyloučení zůstává zvýšené také u osob se zdravotním postižením. Míra ohrožení chudobou nebo sociálním vyloučením u osob se zdravotním postižením (28,8 % v roce 2023) byla v roce 2023 o 10,8 procentního bodu vyšší než u zbytku populace. Stále velký rozdíl v míře zaměstnanosti mezi osobami se zdravotním postižením a osobami bez zdravotního postižení a větší pravděpodobnost předčasného ukončení vzdělávání u osob se zdravotním postižením úzce souvisí s vyšším rizikem chudoby, které bylo u těchto osob zjištěno.

Domácnosti, které se potýkají s chudobou, věnují značnou část svých disponibilních příjmů na výdaje na bydlení, přičemž mezi jednotlivými členskými státy existují velké rozdíly

V roce 2023 vydaly domácnosti ve **více než třetině členských států** na **náklady na bydlení** přibližně **pětinu svého disponibilního příjmu** či více

Domácnosti **ohrožené chudobou** byly **dvakrát více zatíženy náklady na bydlení** téměř ve všech členských státech

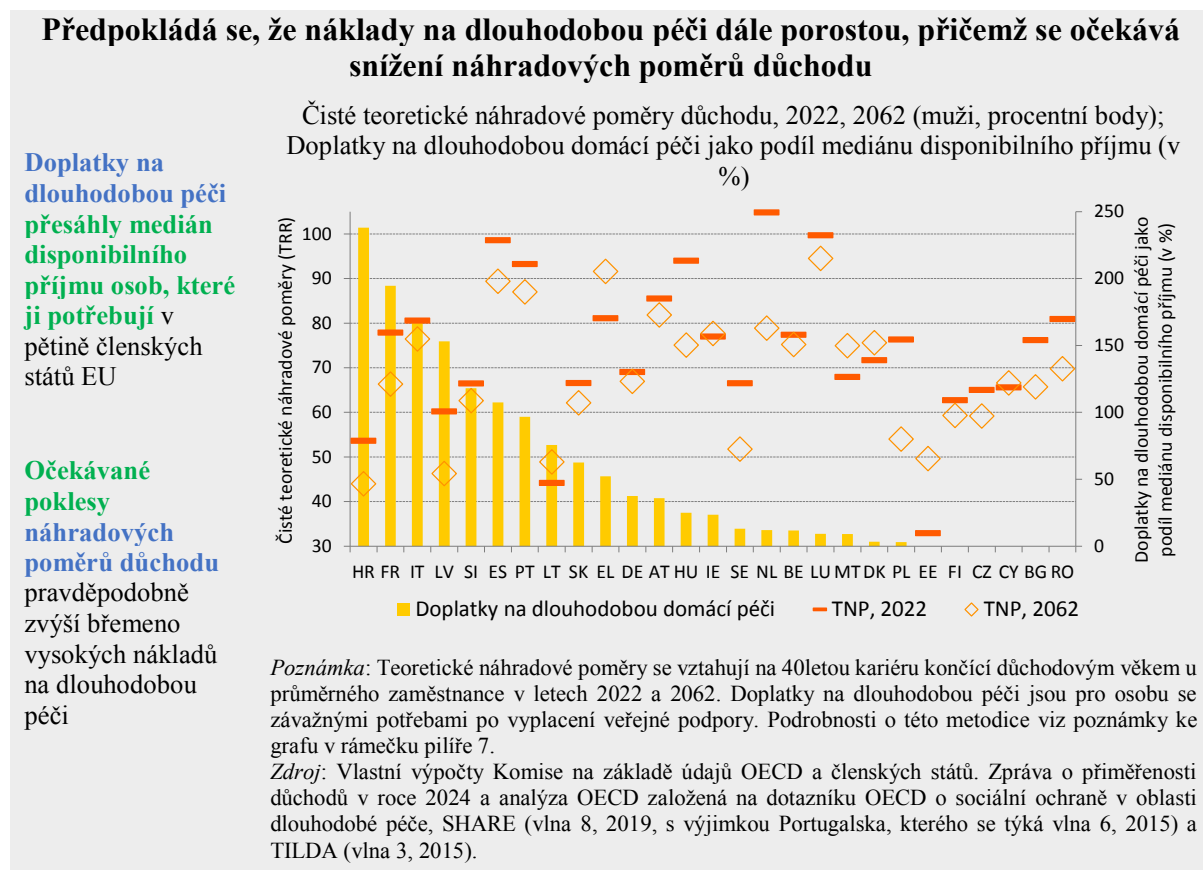

Zdroj: Eurostat [ilc_mdcd01].

Klíčovou prioritou EU je přístup k sociálnímu bydlení nebo kvalitní pomoci v oblasti bydlení pro osoby v nouzi. Přístup k bydlení má zásadní význam pro ochranu před riziky chudoby nebo sociálního vyloučení a pro určování přístupu ke vzdělání a zaměstnání a zároveň má dopad na pracovní mobilitu v rámci členských států a jednotného trhu EU. Náklady na bydlení zatěžují rozpočty domácností v EU a dopadají zejména na ty, které již čelí riziku chudoby. Téměř polovina domácností v EU je v roce 2023 považovala za „finanční zátěž“. Zároveň až 8,9 % obyvatel EU žilo v domácnosti, kde celkové náklady na bydlení představovaly více než 40 % celkového disponibilního příjmu domácnosti, tedy byly nadměrně zatíženy náklady na bydlení. U osob, které již čelí riziku chudoby, dosáhla tato míra 33,5 %. Růst nájemného a cen nemovitostí převýšil růst příjmů a zhoršil cenovou dostupnost bydlení, zejména ve velkých městech EU. Poskytování sociálního bydlení rovněž v mnoha zemích nestačí k pokrytí potřeb, přičemž tohoto bytového fondu ubývá a existují na něj dlouhé pořadníky. Nejvýznamnější překážky investic do sociálního bydlení souvisejí s celkovými

³³ [Doporučení Rady \(EU\) 2021/1004 ze dne 14. června 2021, kterým se zavádí evropská záruka pro děti \(Úř. věst. L 223, 22.6.2021, s. 14\).](#)

překážkami ve stavebnictví, jako jsou povolovací řízení a využití pozemků; rozpočtová omezení, přístup k financování a dostupnost kvalifikované pracovní síly. A konečně, jako nejextrémnější problém přístupu k bydlení, se dále zhoršovalo bezdomovectví v důsledku zvýšených životních nákladů. Potíže s nájmem během posledních dvanácti měsíců uvedla více než čtvrtina osob ve věku 30–54 let, které jsou ohroženy chudobou nebo sociálním vyloučením. Členské státy již zavedly různé regulační i neregulační reformy a investiční programy na podporu dostupnosti bydlení a zvýšení sociálního bytového fondu. Provádění těchto reforem a investic mohou podpořit fondy EU.

Modernizace systémů sociální ochrany může přispět k hospodářskému růstu podporujícímu začlenění s odpovídající a udržitelnou sociální ochranou a sociálními službami. Navzdory určitému zlepšení v posledních několika letech je přístup k sociální ochraně v jednotlivých členských i nadále státech různý. V zájmu řešení přetrvávajících strukturálních problémů by mělo být posíleno provádění doporučení Rady z roku 2019 o přístupu pracovníků a osob samostatně výdělečně činných k sociální ochraně³⁴. V této souvislosti je důležité zajistit transparentnost a zjednodušení přístupu k sociální ochraně. Digitální řešení mohou přispět ke zlepšení transparentnosti, účinnosti a efektivity přístupu k sociální ochraně, je však třeba zabránit zvýšenému riziku digitální propasti. Zajištění přiměřenosti a fiskální udržitelnosti důchodů a dlouhodobé péče vyžaduje ve stárnoucí společnosti širokou kombinaci politik, která zahrnuje investice do aktivního a zdravého stárnutí, prodloužování pracovního života a podporu přizpůsobených a pružných pracovních režimů spolu s efektivními a účinnými systémy důchodů a dlouhodobé péče. Sociálně-

³⁴ [Doporučení Rady ze dne 8. listopadu 2019 o přístupu pracovníků a osob samostatně výdělečně činných k sociální ochraně \(2019/C 387/01\)](#).

ekonomické nerovnosti, jakož i nárůst nestandardních pracovněprávních vztahů rovněž představují rostoucí výzvy v souvislosti s rostoucí délkou života. Zatímco náhradové poměry důchodu³⁵ se mají v příštích čtyřech desetiletích snižovat, očekává se, že potřeby dlouhodobé péče porostou. Přiměřené důchody budou stále závislejší na delší profesní dráze. Nižší důchody by zároveň ztížily pokrytí doplatků na dlouhodobou péči. Ty mohou být u osob s vážnými potřebami péče velmi vysoké, přičemž mezi jednotlivými zeměmi EU existují velké rozdíly. V dlouhodobějším horizontu se předpokládá, že demografický vývoj povede do roku 2050 k nárůstu počtu osob, které budou potenciálně potřebovat dlouhodobou péči, o 6,6 milionu³⁶, což dále zhorší současné strukturální problémy v oblasti dosažitelnosti, cenové dostupnosti a kvality dlouhodobé péče. V této souvislosti se v doporučení Rady o přístupu k cenově dostupné a vysoce kvalitní dlouhodobé péči³⁷ požaduje, aby členské státy zajistily odpovídající služby dlouhodobé péče, jakož i kvalitní zaměstnání a spravedlivé pracovní podmínky v odvětví péče, a řešily přitom potřeby dovedností pracovníků a zároveň podporovaly neformální pečovatele. Závěry Rady z června 2024 o přiměřenosti důchodů³⁸ znovu potvrzují potřebu pokračovat v dalších reformách, mimo jiné zlepšením účasti na trhu práce, přístupu a příspěvků do systémů sociální ochrany pro všechny a posílením přístupu k vysoce kvalitní a cenově dostupné zdravotní a dlouhodobé péči. Závěry Rady o problémech v oblasti fiskální udržitelnosti vyplývajících ze stárnutí obyvatelstva navíc potvrzují, že je třeba dále řešit hospodářské a rozpočtové důsledky stárnutí, mimo jiné pomocí zdravých veřejných financí, zvýšením produktivity, jakož i míry účasti a zaměstnanosti a přizpůsobením důchodových systémů a systémů zdravotní a dlouhodobé péče³⁹.

Dobře fungující sociální dialog a kolektivní vyjednávání jsou klíčem ke zlepšení pracovních podmínek a zmírnění nedostatku pracovních sil. Na summitu sociálních partnerů ve Val Duchesse dne 31. ledna 2024 podepsali Komise, belgické předsednictví a sociální partneři z různých odvětví „Tripartitní prohlášení v zájmu úspěšného sociálního dialogu“. Jedná se o obnovený závazek posílit sociální dialog na úrovni EU a spojit síly při řešení klíčových výzev, jimž čelí naše ekonomiky a trhy práce⁴⁰. Pravidelný dialog a konzultace s organizacemi občanské společnosti mají pro provádění účinných a inkluzivních politik rovněž zásadní význam. Jak bylo uznáno v prohlášení z La Hulpe z roku 2024 o budoucnosti evropského pilíře sociálních práv, občanská společnost hraje klíčovou roli v boji proti sociálnímu vyloučení a nerovnostem a s ohledem na politiky, které se týkají nedostatečně zastoupených a zranitelných skupin. Sociální partneři a organizace občanské společnosti se na úrovni EU aktivně zapojují do evropského semestru, přičemž probíhají pravidelné výměny názorů a tematické diskuse o zvláště důležitých oblastech.

Členské státy by měly přijmout opatření s cílem řešit výzvy v oblasti zaměstnanosti, dovedností a sociální politiky uvedené v této společné zprávě o zaměstnanosti. Zejména aby – v souladu s hlavními směry politik zaměstnanosti:

³⁵ Teoretické náhradové poměry měří srovnání hypotetického důchodového příjmu důchodce v prvním roce po odchodu do důchodu s jeho výdělkem bezprostředně před odchodem do důchodu.

³⁶ Podle projekcí základního scénáře. Viz: Evropská komise, GŘ ECFIN (2024), 2024 Ageing Report – Economic & budgetary projections for the EU Member States (2022–2070) (Zpráva o stárnutí 2024 – Hospodářské a rozpočtové výhledy pro členské státy EU (2022–2070)), Úřad pro publikace Evropské unie.

³⁷ Viz 2022/C 476/01.

³⁸ Viz závěry Rady o přiměřenosti důchodů ze dne 20. června 2024, 11398/24.

³⁹ Závěry Rady ze dne 14. května 2024 (9159/24).

⁴⁰ Viz: [Tripartitní prohlášení v zájmu úspěšného evropského sociálního dialogu](#).

- zlepšily prohlubování dovedností a změny kvalifikace dospělých s cílem zajistit konkurenceschopnost, řešit nedostatek pracovních sil a dovedností, přizpůsobit se měnící se situaci a výhledu na trhu práce a podpořit ekologickou a digitální transformaci, a to i začleněním využívání nástrojů k získávání poznatků o dovednostech, posilovaly poskytování individuálních nároků na odbornou přípravu, například individuálních vzdělávacích účtů, a podporovaly rozvoj, zavádění a uznávání mikrokreditů – v souladu s doporučeními Rady o individuálních vzdělávacích účtech a o evropském přístupu k mikrocertifikátům,
- posilovaly aktivní politiky na trhu práce a kapacitu a účinnost veřejných služeb zaměstnanosti – mimo jiné investicemi do digitální infrastruktury a služeb, lepším poradenstvím pro volbu povolání, poradenskými službami, získáváním informací o dovednostech a odbornou přípravou zaměstnanců – s cílem podpořit tvorbu pracovních kvalitních pracovních míst a přechody mezi zaměstnáními,
- v souladu s vnitrostátními právními předpisy nebo zvyklostmi a při plném respektování úlohy a autonomie sociálních partnerů podporovaly vývoj mezd, který zmírňuje ztrátu kupní síly, zejména u osob s nízkou mzdou, a současně napomáhaly vzestupné sociální konvergenci s přihlédnutím k vývoji produktivity, vytváření kvalitních pracovních míst a zachování konkurenceschopnosti,
- zajistily dostupnost podpůrných programů navržených tak, aby zachovávaly a dále rozvíjely lidský kapitál prostřednictvím souvisejícího prohlubování dovedností a změn kvalifikace, aby v případě potřeby podpořily spravedlivé procesy restrukturalizace, usnadnily přechod mezi zaměstnáními a pomohly modernizaci hospodářství,
- poskytovaly podporu pracovníkům a domácnostem, kteří jsou nejvíce postiženi hospodářskými a sociálními dopady přizpůsobování se změně klimatu a novým ekologickým a digitálním technologiím, zejména zranitelným pracovníkům a domácnostem, mimo jiné prostřednictvím účinných služeb zaměstnanosti a opatření v oblasti odborné přípravy, dobře navržených, cílených a časově vázaných programů zaměstnanosti, pobídek k zaměstnávání a přechodu mezi zaměstnáními, přiměřené jistoty příjmu s přístupem aktivního začleňování a podpory podnikání v souladu s doporučením Rady ohledně zajištění spravedlivé transformace na klimatickou neutralitu,
- podporovaly mobilitu v rámci EU a zvážily přilákání kvalifikovaných pracovníků ze třetích zemí, kromě toho zajistily dodržování a prosazování pracovních a sociálních práv a směřovaly státní příslušníky třetích zemí, kteří do EU vstupují legálními migračními cestami, k profesím, jichž je nedostatek, a to za podpory účinné integrační politiky, která bude plně doplňovat využívání talentů z Unie,
- přizpůsobily regulaci trhu práce a daňové systémy a systémy sociálního zabezpečení s cílem omezit segmentaci trhu práce a genderové rozdíly na trhu práce a podporovat vytváření kvalitních pracovních míst, včetně možného snížení daňového zatížení, zejména pro osoby s nízkými příjmy, aniž by se bránilo přechodu na lépe placená pracovní místa a posunu od zdanění práce k ekologickým daním,
- zajišťovaly zdravé, bezpečné a dobře přizpůsobené pracovní prostředí,
- podporovaly kolektivní vyjednávání a sociální dialog v souladu s doporučením Rady o posílení sociálního dialogu spolu s včasným a smysluplným zapojením sociálních partnerů do tvorby příslušných politik na unijní a vnitrostátní úrovni, a to i v souvislosti s prováděním plánů pro oživení a odolnost a v kontextu evropského semestru,
- zlepšovaly vyhlídky mladých lidí na trhu práce, a to i prostřednictvím inkluzivního a kvalitního odborného vzdělávání a přípravy a terciárního vzdělávání, cílené podpory

služeb zaměstnanosti (včetně mentorství, poradenství a konzultací) a kvalitní učňovské přípravy a stáží v souladu s posílenou zárukou pro mladé lidi,

- podporovaly rovnost, kvalitu a relevantnost vysokoškolského vzdělávání pro trh práce, jakož i automatické uznávání kvalifikace s cílem řešit nedostatek dovedností a nesoulad mezi nabízenými a požadovanými dovednostmi, mimo jiné zvýšením počtu absolventů některých oborů STEM, snížením genderových rozdílů a posílením postavení univerzit jako aktérů změn v oblasti ekologické a digitální transformace,
- zajistily nediskriminaci, prosazovaly rovnost žen a mužů, zlepšovaly začleňování hlediska rovnosti a posílily účast žen a znevýhodněných skupin na trhu práce, a to podporou rovných příležitostí a kariérního postupu, zajištěním stejné odměny za stejnou nebo rovnocennou práci, transparentnosti struktur odměňování a podporou sladění pracovního, rodinného a soukromého života – mimo jiné prostřednictvím přístupu k cenově dostupné a kvalitní péči (předškolnímu vzdělávání a péči a dlouhodobé péči), pracovnímu volnu z rodinných důvodů a pružnému uspořádání práce pro rodiče a neformální pečovatele v souladu s evropskou strategií v oblasti péče,
- podporovaly rovné příležitosti pro děti s cílem řešit vysokou míru dětské chudoby a co nejlépe využívat zdroje EU a vnitrostátní zdroje, urychlily provádění evropské záruky pro děti, mimo jiné zajištěním cenově dostupného a kvalitního předškolního vzdělávání a péče a řešením problému předčasného odchodu ze vzdělávání a nedostatku učitelů, podporovaly přístup dětí a mladých lidí ze znevýhodněných skupin a odlehklých oblastí ke kvalitnímu vzdělávání, zlepšovaly jejich výsledky učení a podporovaly odbornou přípravu na všech úrovních kvalifikace,
- přijaly komplexní opatření ke zlepšení základních dovedností a v širším smyslu k rozvoji klíčových kompetencí (včetně průřezových dovedností) žáků a řešily strukturální problémy spojené s výkonností a spravedlností systémů vzdělávání a odborné přípravy, mimo jiné prostřednictvím účinných přístupů k výuce, učení a hodnocení, podporou odborné praxe pedagogů a vedoucích pracovníků škol, podporou příznivého vzdělávacího prostředí, nabídkou cílené podpory znevýhodněným školám a žákům a řešením nedostatku učitelů a zvyšováním atraktivity učitelské profese (rovněž vytvářením atraktivních kariérních rámců, podporou pedagogů v průběhu jejich kariéry a odpovídající podporou učitelů ve znevýhodněných, venkovských a odlehklých oblastech),
- zlepšily digitální dovednosti a kompetence žáků a dospělých všeho věku, posílily kritické myšlení a mediální gramotnost a zvýšily počet talentů v oblasti digitálních technologií na trhu práce prostřednictvím rozvoje digitálních vzdělávacích a školicích ekosystémů podporovaných klíčovými nástroji, jako je vysokorychlostní připojení škol, vybavení a školení učitelů, a dále aby podporovaly instituce s know-how v oblasti digitalizace se zvláštním zaměřením na začleňování a zmenšování digitální propasti,
- zajistily přiměřenou a udržitelnou sociální ochranu pro všechny v souladu s doporučením Rady o přístupu k sociální ochraně, zlepšily ochranu osob, které nejsou dostatečně chráněny, jako jsou pracovníci v nestandardních pracovněprávních vztazích, včetně práce prostřednictvím platform, a osob samostatně výdělečně činných, zlepšily přiměřenost dávek, převoditelnost práv a přístup ke kvalitním službám při současném zachování celkové udržitelnosti veřejných financí a účinně podpořily začlenění práceschopných osob na trhu práce,
- rozvíjely a posilovaly systémy minimálního příjmu, které poskytují přiměřenou podporu a uplatňují přístup aktivního začleňování, v souladu s doporučením Rady o přiměřeném minimálním příjmu zajišťujícím aktivní začlenění a podporovaly přístup k základním

službám, včetně energie, zejména pro domácnosti s nízkými příjmy a zranitelné domácnosti,

- posuzovaly distribuční dopady reforem a investic na příjmy různých skupin obyvatelstva v souladu se sdělením o lepším posouzení distribučního dopadu politik členských států,
- zajistily všem dětem ohroženým chudobou nebo sociálním vyloučením bezplatný a účinný přístup ke zdravotní péči, předškolnímu vzdělávání a péči, vzdělávání, odborné přípravě a školním aktivitám, jakož i účinný přístup ke zdravé výživě a přiměřenému bydlení v souladu s evropskou zárukou pro děti a souvisejícími vnitrostátními akčními plány,
- podporovaly přístup ke kvalitnímu a cenově dostupnému bydlení, sociálnímu bydlení, případně k pomoci s bydlením, řešily bezdomovectví jako nejextrémnější formu chudoby; podporovaly renovaci pobytových zařízení a zařízení sociálního bydlení a integrovaných sociálních služeb,
- investovaly do kapacity systému zdravotní péče včetně prevence a primární péče, jakož i kapacity veřejného zdravotnictví, koordinace péče, zdravotnického personálu a využívání elektronického zdravotnictví a AI, snižovaly případné doplatky, zlepšovaly pokrytí zdravotní péče a podporovaly lepší pracovní podmínky, jakož i prohlubování dovedností a změnu kvalifikace zdravotnických pracovníků,
- posílily poskytování vysoce kvalitních, cenově dostupných a udržitelných služeb dlouhodobé péče v souladu s doporučením Rady o přístupu k vysoce kvalitní cenově dostupné dlouhodobé péči.
- zajistily inkluzivní a udržitelné důchodové systémy, které zajistí přiměřené příjmy ve stáří a mezigenerační spravedlnost.

Podporu při rozvíjení politických opatření v těchto oblastech poskytuje členským státům financování z EU, mimo jiné prostřednictvím Evropského sociálního fondu plus, Evropského fondu pro regionální rozvoj, Fondu pro spravedlivou transformaci, Nástroje pro oživení a odolnost a Nástroje pro oživení a odolnost.

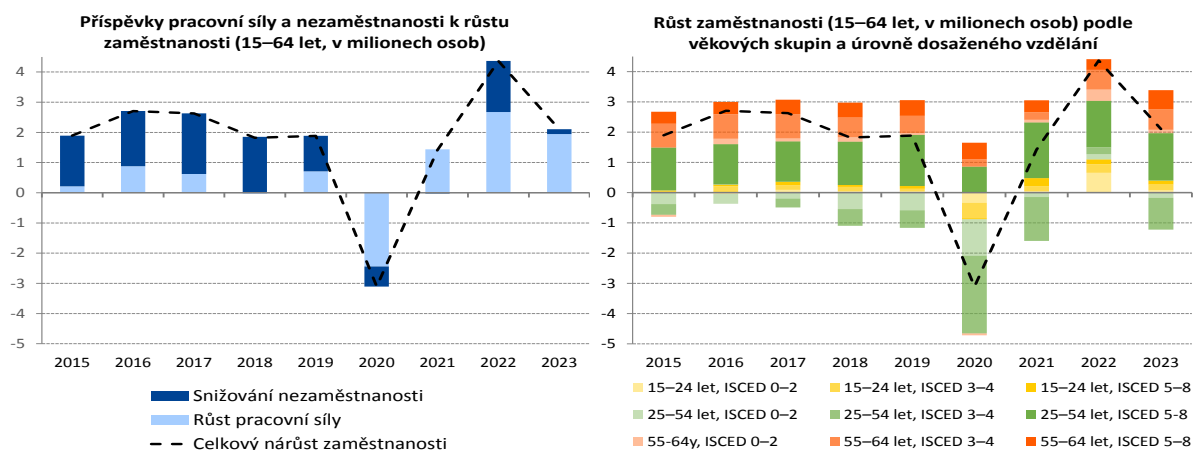
KAPITOLA 1. PŘEHLED TRENDŮ NA TRHU PRÁCE A SOCIÁLNÍCH TRENDŮ, POKROKU V PLNĚNÍ CÍLŮ DO ROKU 2030 A KLÍČOVÝCH HORIZONTÁLNÍCH ZJIŠTĚNÍ O SOCIÁLNÍ KONVERGENCI

1.1 Hlavní trendy na trhu práce

Navzdory náročnému hospodářskému prostředí v roce 2023 zaměstnanost v EU ve většině odvětví nadále silně rostla, i když pomalejším tempem, než byl pozoruhodný růst v předchozím roce. Zaměstnanost se celkově zvýšila o 2,4 milionu osob na celkem 217,5 milionu. V této souvislosti dosáhla míra zaměstnanosti (věková skupina 20–64 let⁴¹) nové rekordní hodnoty 75,3 %, přičemž ve druhém čtvrtletí 2024 dále rostla na 75,8 %. Roční míra růstu ve výši 1,1 % znamená návrat k průměrným hodnotám z období před pandemií COVID-19 (2013–19) v návaznosti na rychlé oživení po pandemii v roce 2022 (+2,3 %). Růst zaměstnanosti byl v jednotlivých odvětvích poměrně vyrovnaný a až na výjimky se pohyboval v rozmezí od 0,9 % do 1,7 %. Odvětví informačních a komunikačních technologií vzrostlo o 4,3 %, což odráží jeho silný dlouhodobý trend a probíhající digitální transformaci. Naproti tomu zaměstnanost v průmyslu celkově stagnovala (+0,1 %). Nejvýraznější pokles zaznamenalo odvětví zemědělství, a to o 1,9 %, což odpovídá jeho dlouhodobému trendu. Poté, co během krize COVID-19 přišlo o téměř 18 % pracovníků, vzrostlo odvětví ubytovacích a stravovacích služeb v roce 2023 o 5,6 %, a poprvé tak překročilo svůj vrchol zaměstnanosti před pandemií, zatímco stavebnictví se navzdory zvýšenému důrazu na bydlení a zelené renovace ještě plně nevrátilo na úroveň před finanční krizí. Do budoucna se předpokládá růst zaměstnanosti o 0,8 % v roce 2024, o 0,6 % v roce 2025 a o 0,5 % v roce 2026⁴².

Graf 1.1.1: Růst zaměstnanosti v roce 2023 byl způsoben rozšířením pracovní síly, v rámci kterého vedli vysoce vzdělaní a starší pracovníci

Růst zaměstnanosti (ve věku 15–64 let) v členění podle růstu pracovní síly a snížení nezaměstnanosti, jakož i podle průřezu věkových skupin a úrovně dosaženého vzdělání

Zdroj: Vlastní výpočty na základě údajů Eurostatu [lfsa_agan], [lfsa_ugan], [lfsa_egaed].

V kontextu historicky nízké nezaměstnanosti a klesajícího počtu obyvatel v produktivním věku byl růst zaměstnanosti způsoben především rostoucí pracovní silou s výrazným přispěním státních příslušníků třetích zemí a starších pracovníků. Po rekordně nízké

⁴¹ Pokud není uvedeno jinak, používá se v kapitole 1 pro ukazatel „míra zaměstnanosti“ vždy věková skupina 20–64 let.

⁴² Na základě [podzimní prognózy Evropské komise 2024 \(15. listopadu 2024\)](#).

úrovni v roce 2022 klesla míra nezaměstnanosti v EU⁴³ v roce 2023 v meziročním vyjádření o 0,1 procentního bodu na 6,1 % a v září 2024 dosáhla 5,9 %. Zatímco před pandemií COVID byla klesající nezaměstnanost hlavní hnací silou růstu zaměstnanosti (2015–19), nízká úroveň nezaměstnanosti způsobila přesunutí pozornosti na růst pracovní síly jako hlavního zdroje současného a budoucího růstu zaměstnanosti. V roce 2023 bylo přibližně 92 % růstu zaměstnanosti ve věkové skupině 15–64 let vysvětleno rozšířením pracovní síly (oproti méně než 8 % v důsledku nižší nezaměstnanosti). K tomuto rozšíření přispěli především pracovníci ve věku 25–54 let s terciárním vzděláním, z nichž mnozí jsou státními příslušníky třetích zemí, jakož i starší pracovníci (ve věku 55–64 let) se sekundárním nebo terciárním vzděláním – viz graf 1.1.1. To je v souladu s rostoucí profesionalizací a postupným přesunem zaměstnanosti do vysoce kvalifikovaných profesí. Zároveň v členských státech přetrvávají značné regionální nerovnosti, přičemž v nejvzdálenějších regionech a mnoha venkovských oblastech je míra zaměstnanosti trvale nižší.

Výsledky nedostatečně zastoupených skupin na trhu práce se neustále zlepšují, avšak stále existuje značný prostor pro další zlepšení. Starší pracovníci, mladí lidé a osoby s nízkou kvalifikací, jakož i ženy, státní příslušníci třetích zemí a osoby se zdravotním postižením mají i nadále míru zaměstnanosti a účasti na trhu práce (ve věku 15–64 let) výrazně nižší než jsou příslušné průměry EU (75,3 % a 75,0 % v roce 2023). Míra nezaměstnanosti mladých lidí, osob s nízkou kvalifikací a státních příslušníků třetích zemí je navíc přibližně dvakrát vyšší než průměr EU. Zlepšení je však patrné téměř ve všech skupinách. Obyvatelstvo ve věku 55–64 let, které v posledních dvou desetiletích rostlo rychleji než jakákoli jiná věková skupina, zaznamenalo rychlý nárůst účasti na trhu práce, která v roce 2023 dosáhla 67,0 %, což je částečně způsobeno prodloužením střední délky života, zlepšením zdravotní péče a zvýšením věku odchodu do důchodu. Jejich míra zaměstnanosti se v roce 2023 rovněž zvýšila na 63,9 %, přičemž jejich podíl na celkové zaměstnanosti se téměř zdvojnásobil (z 10 % v roce 2003 na téměř 20 % v roce 2023). Míra účasti mladých lidí (ve věku 15–24 let) na trhu práce (41,2 %) a míra zaměstnanosti (35,2 %) se v roce 2023 vrátili na úroveň před finanční krizí v roce 2008 a míra mladých lidí, kteří nejsou zaměstnáni ani se neúčastní vzdělávání a odborné přípravy (15–29 let), dosáhla nové rekordně nízké hodnoty 11,2 %. Kromě toho rozdíly v účasti a zaměstnanosti žen a mužů pokračovaly v roce 2023 v dlouhodobém klesajícím trendu, které nyní činí 10,4 a 10,2 procentního bodu, ale u státních příslušníků třetích zemí a osob s nízkou kvalifikací jsou stále více než dvakrát větší. Osoby s terciárním vzděláním mají zdaleka nejvyšší míru zaměstnanosti (86,3 % v roce 2023) a nadále významně přispívají k růstu zaměstnanosti⁴⁴, což je podpořeno jejich rostoucím podílem na počtu obyvatel. Nicméně míra zaměstnanosti se v roce 2023 zvýšila u všech úrovní vzdělání, přičemž rozdíl mezi mírou zaměstnanosti osob (ve věku 25–64 let) s vysokým a nízkým hodnocením výsledků v oblasti vzdělávání klesl na stále značných 28,0 procentního bodu. V posledních dvou letech došlo k neobvykle vysokému nárůstu počtu státních příslušníků třetích zemí na trhu práce v EU, přičemž téměř tři čtvrtiny z nich tvoří Ukrajinci⁴⁵ a 40 % má vysokoškolské vzdělání. To představuje více než polovinu nárůstu pracovní síly v letech 2022 a 2023, přestože státní příslušníci třetích zemí stále představují pouze 6,7 % počtu obyvatel v produktivním věku (oproti 5,7 % v roce 2021). Míra jejich účasti na trhu práce vzrostla na 68,5 % a míra jejich

⁴³ Pokud není uvedeno jinak, používá se v kapitole 1 pro ukazatel „míra nezaměstnanosti“ vždy věková skupina 15–74 let.

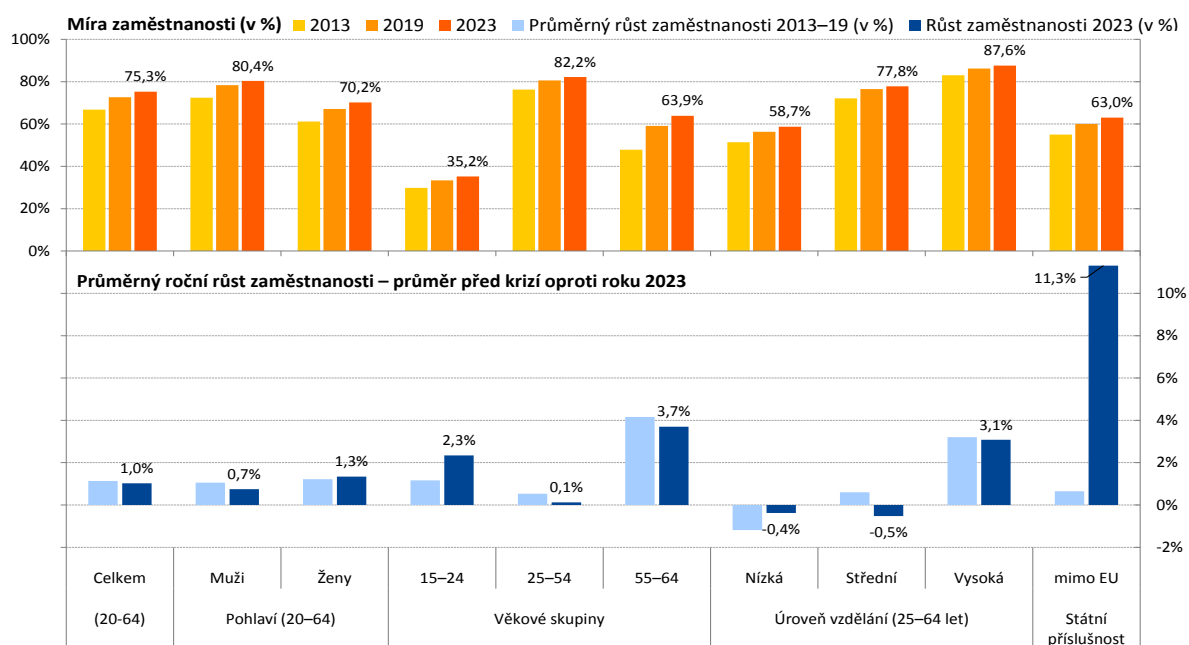
⁴⁴ Růst zaměstnanosti v roce 2023 o +3,1 % u vysoce kvalifikovaných pracovníků oproti -0,5 % u středně kvalifikovaných pracovníků a -0,4 % u pracovníků s nízkou kvalifikací. „S nízkou kvalifikací“ se rozumí osoby, které mají nižší než základní a nižší sekundární vzdělání (ISCED 0-2). „Středně kvalifikovanými“ se rozumí osoby, které mají vyšší sekundární nebo postsekundární vzdělání nižší než terciární (ISCED 3 nebo 4);

⁴⁵ Podle odhadů viz rámeček 1 Evropská komise, Labour Market and Wage Developments in Europe 2024 (Vývoj na trhu práce a mezd v Evropě 2024), Úřad pro publikace Evropské unie, 2024.

zaměstnanosti dosáhla 63,0 %. Rozdíl v zaměstnanosti osob se zdravotním postižením se mezitím v roce 2023 mírně zvýšil o 0,1 procentního bodu (o 4,1 procentního bodu více u mužů než u žen) po rekordně nízké hodnotě 21,4 procentního bodu v roce 2022.

Graf 1.1.2: Výsledky na trhu práce se zlepšily u skupin, které vykazují největší nedostatečné zastoupení

Výsledky v oblasti zaměstnanosti v EU-27 podle pohlaví, věkové skupiny, dosaženého vzdělání a občanství

Zdroj: Eurostat [lfsa_ergaedn], [lfsa_egaed], [lfsa_egan].

Podíly dočasných pracovníků a pracovníků na částečný úvazek zůstávají výrazně pod úrovní před pandemií, ale stejně tak i počet odpracovaných hodin na osobu. V roce 2023 se celkový počet odpracovaných hodin zvýšil o 0,9 %, což je o něco méně než nárůst celkové zaměstnanosti o 1,1 %, čímž pokračoval dlouhodobý pokles počtu odpracovaných hodin na zaměstnance (s hlavní výjimkou v odvětví zemědělství, lesnictví a rybolovu). Tento trend je způsoben především klesajícím počtem hodin odpracovaných v zaměstnání na plný úvazek. Podíl zaměstnaných na částečný úvazek (ve věku 20–64 let) se sice v roce 2023 zvýšil na 17,1 %, zůstává však na historicky nízkých úrovních. V roce 2023 vyjádřilo přání pracovat více hodin 15,2 % pracovníků na částečný úvazek, což představuje pokles oproti 16,0 % v roce 2022 a 22,5 % před deseti lety. Smlouvy na částečný úvazek jsou také nadále 3,6krát častější u žen než u mužů, i když u žen je méně pravděpodobné, že jsou nedobrovolné (13,3 % oproti 20,8 % u mužů v roce 2023). Zároveň podíl dočasného zaměstnání klesl v roce 2023 na nejnižší zaznamenanou úroveň (10,6 %), což se týkalo převážně manuálních pracovníků s nízkou kvalifikací, osob s nižším nebo neodborným (vyšším) sekundárním vzděláním a státních příslušníků třetích zemí. Většina (54,9 %) všech dočasných zaměstnanců tyto smlouvy měla proto, že nedokázali získat stálé místo.

Nedostatek pracovních sil a dovedností zůstává vysoký, což brzdí růst produktivity a konkurenceschopnost, ačkoli hospodářské zpomalení, lepší sladění nabízených a požadovaných dovedností a zvýšené přistěhovalectví státních příslušníků třetích zemí v produktivním věku přispěly do určité míry k jeho snížení. Na vrcholu v roce 2022 více než třetina společností v celé EU uvedla nedostatek pracovních sil jako faktor omezující jejich výrobu⁴⁶. Ačkoli se tento podíl v roce 2023 snížil, v říjnu 2024 zůstal na úrovni 18 %, a proto

⁴⁶ [Evropské šetření mezi podniky a spotřebiteli](#) říjen 2024.

nadále představuje problém pro evropskou konkurenceschopnost. Míra volných pracovních míst dosáhla nejvyšší hodnoty 3,0 % v roce 2022, poté klesla na 2,8 % v roce 2023 a dále na 2,4 % ve druhém čtvrtletí roku 2024, což odráží slabší hospodářský růst a mírnější očekávání v oblasti zaměstnávání. Tato míra zůstává téměř dvakrát vyšší než před deseti lety, zdá se však, že některé faktory způsobující nedostatek pracovních sil ustupují. Klesající počet volných pracovních míst při stabilní nezaměstnanosti může naznačovat vyšší účinnost sladění nabídky a poptávky, podpořenou snížením nesouladu mezi nabízenými a požadovanými dovednostmi v souvislosti se vzděláváním (měřeno makroekonomickým nesouladem mezi nabízenými a požadovanými dovednostmi⁴⁷ a mírou nadměrné kvalifikace) a nesouladu v jednotlivých odvětvích (měřeno rozptylem míry volných pracovních míst v jednotlivých odvětvích), avšak může jít také o cyklický vývoj, neboť volná pracovní místa obvykle reagují na hospodářský vývoj rychleji než nezaměstnanost. V roce 2023 zaznamenala největší pokles míry volných pracovních míst odvětví s jejich nadprůměrnou mírou (ubytování a stravování, informační a komunikační technologie, stavebnictví, administrativní podpora, jakož i odborné, vědecké a technické činnosti), zatímco nejnižší míru volných pracovních míst si nadále udrželo odvětví těžby a poskytování energie. Ke zmírnění nedostatku pracovních sil a dovedností v roce 2023 rovněž přispěl příliv státních příslušníků třetích zemí v produktivním věku. Mnohé z těchto nedostatků pracovních sil a dovedností jsou však strukturální povahy, způsobené měnící se poptávkou po pracovní síle v souvislosti se souběžnou transformací a stárnutím populace, a je třeba je řešit prostřednictvím cílených politik v oblasti dovedností, aktivace, mobility pracovních sil a migrace⁴⁸.

Růst mezd byl v roce 2023 i nadále silný, a to i v důsledku nedostatku pracovních sil, ale byl stále nižší než růst inflace. V podmínkách napjatého trhu práce vzrostla nominální náhrada na zaměstnance v roce 2022 o 4,9 % a v roce 2023 o 6,1 %. Přesto nedokázala držet krok s inflací, což vedlo ke snížení reálných mezd o 3,7 % v roce 2022 a o 0,2 % v roce 2023⁴⁹. Do budoucna se očekává, že reálné mzdy se v roce 2024 zvýší o 2,1 %⁵⁰ díky pokračující dezinflaci a (postupně klesajícímu, ale stále solidnímu) růstu nominálních mezd. Nicméně v roce 2024 by mzdy zůstaly v průměru o 1,1 % nižší, než byly v roce 2019 (ve srovnání s 3,3 % v roce 2023). V posledních dvou letech růst minimální mzdy předstihl inflaci téměř ve všech členských státech, což v roce 2023 mírně snížilo chudobu pracujících (18–64 let) na 8,3 % (týká se příjmů za rok 2022). Přesto se nezdá, že by se to promítlo do nižší deprivace, protože míra materiální a sociální deprivace zaměstnaných osob (18–64 let) vzrostla ze 7,2 % v roce 2021 na 9,1 % v roce 2023.

1.2 Hlavní sociální trendy

Reálný hrubý disponibilní příjem domácností v EU v roce 2023 obnovil svůj růst a v roce 2024 se dále zrychlil. Celkově rostly příjmy domácností od druhého čtvrtletí 2023 rychleji než HDP, což zvrátilo zpomalující se trend z let 2021 a 2022. Zatímco náhrady pro osoby samostatně výdělečně činné nadále rostly mírným tempem, náhrady pro zaměstnance se ve čtvrtém čtvrtletí 2023 a prvním čtvrtletí 2024 zvyšovaly rychleji a ve druhém čtvrtletí roku 2024 zůstaly silné. Poté, co v prvních třech čtvrtletích roku 2023 kladně přispěly k růstu příjmů,

⁴⁷ Viz Evropská komise, [Analytical web note – Measuring skills mismatch](#) (Měření nesouladu mezi nabízenými a požadovanými dovednostmi) – 7/2015, Úřad pro publikace Evropské unie, 2015.

⁴⁸ Viz [Akční plán k řešení nedostatku pracovních sil a dovedností, který Evropská komise předložila v březnu 2024](#).

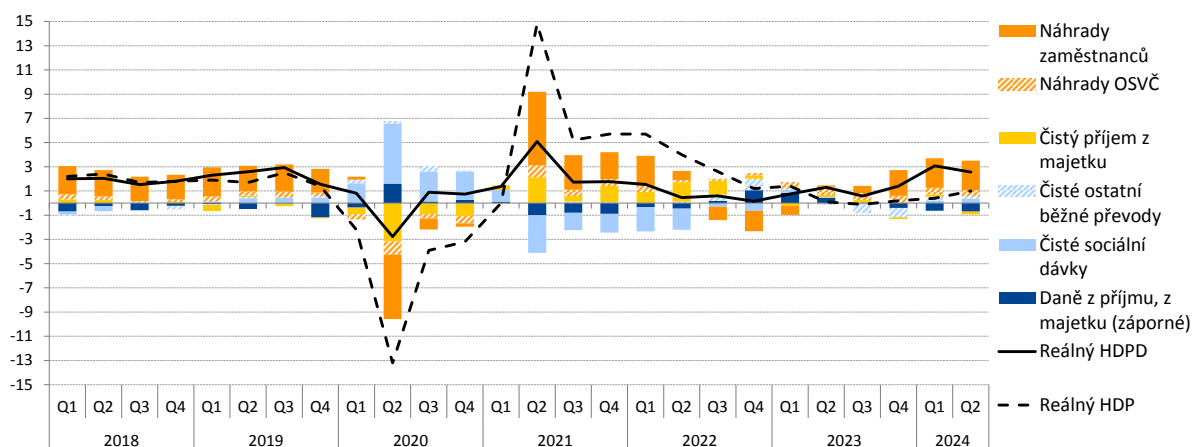
⁴⁹ Použití harmonizovaného indexu spotřebitelských cen jako deflátoru.

⁵⁰ Podle [podzimní prognózy Evropské komise 2024](#).

měly daně ve čtvrtém čtvrtletí roku 2023 a v prvním čtvrtletí roku 2024 negativní dopad, zatímco čisté sociální dávky přispěly mírně kladně.

Graf 1.2.1: Růst reálného hrubého disponibilního příjmu domácností se v roce 2023 obnovil a počátkem roku 2024 zrychlil

Růst reálného hrubého disponibilního příjmu domácností (HDPD) a jeho hlavních složek a růst reálného HDP (EU-27, čtvrtletní vyjádření meziročního tempa růstu)

Poznámka: Výpočty GŘ pro zaměstnanost. Nominální hrubý disponibilní příjem domácnosti je deflovan pomocí cenového indexu výdajů na konečnou spotřebu domácností. Reálná míra růstu hrubého disponibilního příjmu domácností v EU se odhaduje jako vážený průměr hodnot členských států, které mají k dispozici čtvrtletní údaje na základě evropského systému účtů 2010 (celkem 95 % hrubého disponibilního příjmu domácností v EU).

Zdroj: Eurostat, Národní účty [[nasq_10_nf_tr](#)] a [[namq_10_gdp](#)]. Údaje neočištěné od sezónních vlivů.

Chudoba v EU se v roce 2023 mírně snížila. Míra ohrožení chudobou nebo sociálním vyloučením činila 21,3 %, což představuje pokles z 21,6 % v roce 2022 a 21,7 % v roce 2021, a od roku 2015 tak pokračuje v celkově klesajícím trendu. Toto další zlepšení odráží účinnost rozhodných politických opatření na úrovni EU a na vnitrostátní úrovni, jejichž cílem je zmírnit sociální dopad vysokých cen energie a životních nákladů. V roce 2023 vykázaly dvě ze tří dílčích složek ohrožení chudobou nebo sociálním vyloučením pro EU pokles. Míra ohrožení chudobou nebo sociálním vyloučením se snížila o 0,3 procentního bodu na 16,2 % (na základě příjmů v roce 2022), zatímco bleskové odhady Eurostatu týkající se příjmů v roce 2023 naznačovaly celkovou stabilitu⁵¹. A konečně, i podíl osob žijících v domácnostech (téměř) bez zaměstnání se v roce 2023 snížil o 0,3 p.b. na 8,0 % (na základě aktivity v roce 2022). Naopak podíl osob, které jsou zasaženy závažnou materiální a sociální deprivací, zůstal v podstatě stabilní, a to na úrovni 6,8 % oproti 6,7 % v roce 2022. A konečně, dopad sociálních transferů (kromě důchodů) na snižování chudoby v EU v roce 2023 mírně poklesl, nicméně s 34,7 % byl stále vyšší než před pandemií, i když mezi členskými státy vykazoval velké rozdíly. Přetrvávají také velké rozdíly v míře chudoby v rámci členských států, přičemž v některých regionech je míra ohrožení chudobou nebo sociálním vyloučením trvale vyšší než průměrné hodnoty v jednotlivých státech nebo v EU.

Dětská chudoba zůstala v podstatě stabilní, ale stále vyšší než míra chudoby u celkové populace. V roce 2023 činila míra ohrožení chudobou nebo sociálním vyloučením u dětí 24,8 %, což představuje pouze mírný nárůst oproti 24,7 % v roce 2022. Tato obecná stabilita fakticky přerušila nárůst dětské chudoby zaznamenaný v EU od roku 2020, což odpovídá poklesu absolutního počtu. Všechny tři dílčí složky ohrožení chudobou nebo sociálním vyloučením zůstaly v podstatě stabilní. Míra ohrožení chudobou nebo sociálním vyloučením činila u dětí 19,4 % (týká se příjmů za rok 2022), a to po nepatrném nárůstu od roku 2022 (+0,1

⁵¹ [Bleskové odhady příjmových nerovností a ukazatelů chudoby na rok 2023 \(bleskový odhad na rok 2023\).](#)

p.b), přičemž bleskové odhady Eurostatu týkající se příjmů v roce 2023 rovněž naznačují pokračující stabilitu. Podobně podíl dětí, které jsou zasaženy závažnou materiální a sociální deprivací, zůstal na úrovni 8,4 %, zatímco podíl dětí žijících v domácnostech (téměř) bez zaměstnání zůstal stabilní na úrovni 7,5 % (týká se aktivity v roce 2022).

Chudoba pracujících se již druhý rok po sobě mírně snížila, ale stále postihovala každého dvanáctého zaměstnance, přičemž některé skupiny byly postiženy neúměrně. Podíl pracovníků ohrožených chudobou se v roce 2023 snížil o 0,2 procentního bodu na 8,3 % (týká se příjmů za rok 2022). Bylo to méně než o deset let dříve a než před pandemií COVID-19 (9,1 % v roce 2013 a 9,0 % v roce 2019, týká se příjmů za roky 2012 a 2018). Chudoba pracujících však postihuje některé skupiny pracovníků více než jiné. V roce 2023 byla výrazně vyšší u osob s nízkým vzděláním (18,4 %), zaměstnanců na částečný úvazek (12,6 %), zaměstnanců s dočasnými smlouvami (12,6 %), osob narozených mimo EU (18,6 %) a občanů třetích zemí (22,5 %). U domácností s nezaopatřenými dětmi byla rovněž větší pravděpodobnost, že budou čelit riziku chudoby pracujících (10,0 %) ve srovnání s domácnostmi bez nich (6,8 %).

Určité skupiny byly i nadále vystaveny výrazně vyššímu riziku chudoby nebo sociálního vyloučení než celková populace. Míra ohrožení chudobou nebo sociálním vyloučením byla i nadále velmi vysoká u osob narozených mimo EU (39,2 %) a osob se zdravotním postižením (28,8 %), což je výrazně nad průměrem EU (21,3 %). Obvykle mnohem více ohroženi chudobou jsou také Romové⁵². Na druhou stranu podíl starších osob (nad 65 let) ohrožených chudobou nebo sociálním vyloučením se na úrovni EU v roce 2023 mírně snížil na 19,7 %. Toto zlepšení bylo způsobeno snížením podílu starších žen, který je však nicméně výrazně vyšší než u mužů (22,1 % oproti 16,6 %).

Příjmová nerovnost zůstala do značné míry stabilní, ale energetická chudoba se již druhý rok po sobě zvýšila. Koeficient příjmové nerovnosti (S80/S20) byl v roce 2023 víceméně stabilní na úrovni 4,72 (na základě příjmů v roce 2022) a očekává se, že v roce 2024 zůstane beze změny (na základě příjmů za rok 2023)⁵³. Přestože inflace neúměrně zasáhla domácnosti s nízkými a nižšími středními příjmy, které vynakládají relativně více na základní potřeby, jako jsou energie a potraviny, cílená opatření na podporu příjmů a úpravy sociálních dávek a daní v členských státech zmírnily potenciální nárůst příjmové nerovnosti a rizika chudoby. Na druhou stranu podíl osob, které nejsou schopny dostatečně vytápět své domovy, vzrostl v roce 2023 o 1,3 p.b. na 10,6 % (+3,7 procentního bodu oproti roku 2021) a zůstal výrazně vyšší u osob ohrožených chudobou, a to 22,2 % (+2,1 procentního bodu od roku 2022).

Dostupnost bydlení představuje v EU i nadále problém. V roce 2023 žilo 8,8 % obyvatel EU v domácnostech, kde celkové náklady na bydlení přesahovaly 40 % celkového disponibilního příjmu, což je o 0,1 procentního bodu více než v předchozím roce a o 2,8 procentního bodu méně než před deseti lety. Podíl osob nadměrně zatížených náklady na bydlení je více než dvakrát vyšší u jednočlenných domácností osob v produktivním věku (24,4 %) a více než třikrát vyšší u osob ohrožených chudobou (33,5 % v roce 2023). Výrazně jsou postiženi také cizí státní příslušníci států EU (dvakrát více) a státní příslušníci třetích zemí (2,5krát více). Celkově zůstala míra přelidnění domácností v EU stabilní, a to 16,8 % v roce 2023, přičemž u osob ohrožených chudobou se ve stejném roce zvýšila na 29,6 %.

⁵² Viz Agentura Evropské unie pro základní práva, [Roma in 10 European Countries – Main results – Roma survey 2021](#) (Romové v desíti evropských zemích – Hlavní výsledky – Průzkum týkající se Romů z roku 2021), Úřad pro publikace Evropské unie, 2023.

⁵³ [Flash estimates experimental results](#) (Bleskové odhady, experimentální výsledky) – týká se příjmů za rok 2023.

1.3 Pokrok při plnění hlavních a vnitrostátních cílů EU pro rok 2030

Cíle v oblasti zaměstnanosti, dovedností a snižování chudoby jsou hnací silou politických opatření v příslušných oblastech politiky na úrovni EU a v členských státech. Tyto tři hlavní cíle EU předložila Komise v březnu 2021 v rámci Akčního plánu pro evropský pilíř sociálních práv:

- i) míra zaměstnanosti nejméně 78 % obyvatelstva v produktivním věku;
- ii) míra každoroční účasti na vzdělávání dospělých ve výši alespoň 60 % and
- iii) snížení počtu osob ohrožených chudobou nebo sociálním vyloučením o nejméně 15 milionů ve srovnání s rokem 2019, z toho nejméně 5 milionů dětí⁵⁴.

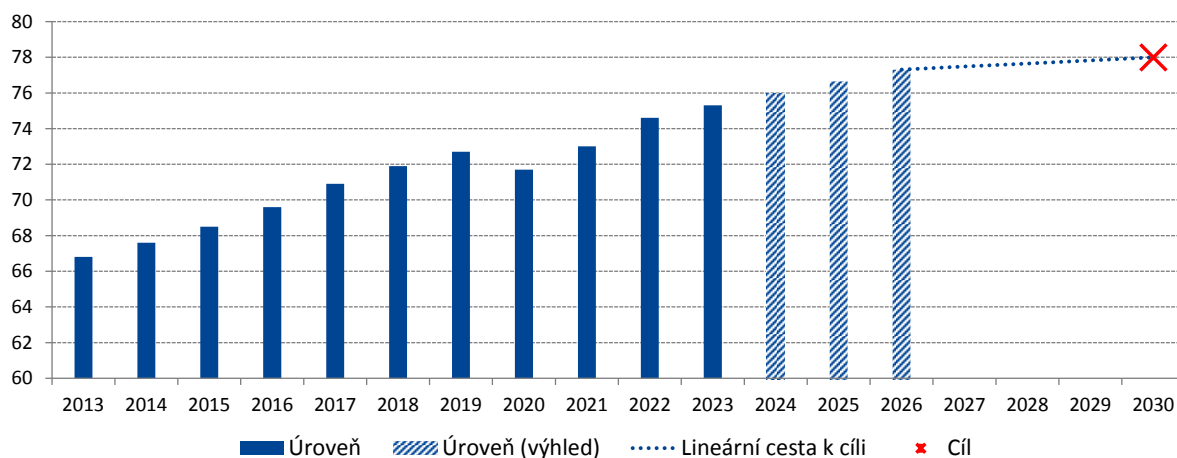
Členské státy na sociálním summitu v Portu v květnu 2021 tyto cíle uvítaly, stejně jako Evropská rada ve svých závěrech z června 2021. Všechny členské státy předložily své vnitrostátní cíle ve třech oblastech, které přispívají k příslušným hlavním cílům EU. Akční plán pro pilíř sociálních práv rovněž stanovil doplňkové cíle na úrovni EU týkající se snížení rozdílů v zaměstnanosti žen a mužů, zvýšení poskytování formálního předškolního vzdělávání a péče, snížení míry mladých lidí, kteří nejsou zaměstnaní ani se neúčastní vzdělávání nebo odborné přípravy, zvýšení podílu dospělých s alespoň základními digitálními dovednostmi a omezení předčasných odchodů ze vzdělávání a odborné přípravy a snížení dětské chudoby. Většina členských států si stanovila další doplňkové vnitrostátní cíle v (některých) z těchto oblastí a/nebo v dalších oblastech podle svého uvážení. Tento oddíl sleduje pokrok při plnění tří hlavních cílů EU a vnitrostátních cílů do roku 2030.

Navzdory hospodářskému zpomalení byl růst zaměstnanosti v roce 2023 silný a EU je i nadále na dobré cestě splnit svůj hlavní cíl v oblasti zaměstnanosti do roku 2030. Poté, co se míra zaměstnanosti v EU v roce 2023 zvýšila na 75,3 %, je od cílové hodnoty 78 % do roku 2030 vzdálena pouze 2,7 procentního bodu, přičemž ve druhém čtvrtletí roku 2024 dále vzrostla na 75,8 %. Vzhledem k úrovni dosažené v roce 2023 a s přihlédnutím k nejnovějším demografickým projekcím Eurostatu by EU k dosažení svého současného cíle pro rok 2030 potřebovala průměrnou roční míru růstu zaměstnanosti pouze 0,4 %, oproti významně vyššímu průměru před pandemií (2013–19) ve výši 1,1 % ročně (viz grafy 1.3.1 a 1.3.3). Podle prognózy Komise z podzimu 2024 se předpokládá, že zaměstnanost v EU v příštích třech letech vzroste o více než požadovaných 0,4 %, tj. o 0,8 % v roce 2024, 0,6 % v roce 2025 a 0,5 % v roce 2026. EU proto v současné době úspěšně postupuje směrem ke svému cíli v oblasti míry zaměstnanosti do roku 2030.

⁵⁴ Viz: Evropská komise, [Akční plán pro evropský pilíř sociálních práv](#), Úřad pro publikace Evropské unie, 2021.

Graf 1.3.1: EU je na dobré cestě k dosažení svého hlavního cíle v oblasti míry zaměstnanosti do roku 2030

Míra zaměstnanosti v EU-27 a související hlavní cíl EU pro rok 2030 (věková skupina 20–64 let, v % populace)

Poznámka: Hodnoty pro roky 2024, 2025 a 2026 na základě prognóz Komise z podzimu 2024, jakož i předpokládaného růstu počtu obyvatel a počtu obyvatel v produktivním věku podle populačních projekcí Eurostatu z roku 2023.

Zdroj: Eurostat [[lfsi_emp_a](#)]; prognóza růstu zaměstnanosti, [prognóza Evropské komise z podzimu 2024](#); populační projekce Eurostatu, [Europop 2023](#).

Většina členských států dosáhla v roce 2023 dalšího pokroku při plnění svých vnitrostátních cílů v oblasti míry zaměstnanosti⁵⁵. U pěti zemí je míra zaměstnanosti dosažená v roce 2023 již vyšší než příslušný vnitrostátní cíl pro rok 2030 (viz graf 1.3.2). Jedná se o Slovensko (+1 p.b. ve srovnání s vnitrostátním cílem), Nizozemsko (+1 p.b.), Irsko (+0.9 p.b.), Estonsko (+0.8 p.b.) a Švédsko (+0.6 p.b.), zatímco Dánsko se vůči svému cíli pro rok 2030 mírně opozdilo. Z 22 zemí, které se stále potýkají s nedostatkem v plnění svých vnitrostátních cílů do roku 2030, se 18 zemím podařilo tyto rozdíly v roce 2023 snížit. Největší úsilí je stále zapotřebí v Belgii (s rozdílem 7,9 p.b. oproti ambicióznímu cíli pro rok 2030), Itálii (6,7 p.b.), Rumunsku (6,0 p.b.) a Španělsku (5,5 p.b.). Více než polovina členských států zaznamenala růst zaměstnanosti pod průměrnou mírou před pandemií (2013–19) (viz graf 1.3.3.)⁵⁶, v kontextu vyšší míry zaměstnanosti a klesajícího počtu obyvatel v produktivním věku. Nicméně ve velkém počtu zemí (dvaceti) je roční růst zaměstnanosti i nadále na úrovni průměrné roční míry potřebné k dosažení vnitrostátního cíle zaměstnanosti nebo ji přesahuje⁵⁷. Pouze v Česku, Rumunsku, Bulharsku, Belgii, Maďarsku a Finsku růst zaměstnanosti v roce 2023 zaostává jak za průměrem před pandemií, tak za průměrnou roční mírou potřebnou k

⁵⁵ V říjnu 2022 se pracovní skupina pro ukazatele při Výboru pro zaměstnanost dohodla na metodickém přístupu ke sledování pokroku při plnění vnitrostátních cílů v oblasti zaměstnanosti v kontextu evropského semestru. Tento oddíl byl vypracován na základě dohodnuté metodiky. Viz Výbor pro zaměstnanost, [výroční zpráva o výsledcích v oblasti zaměstnanosti z roku 2023](#) a [monitor výsledků v oblasti zaměstnanosti za rok 2023](#).

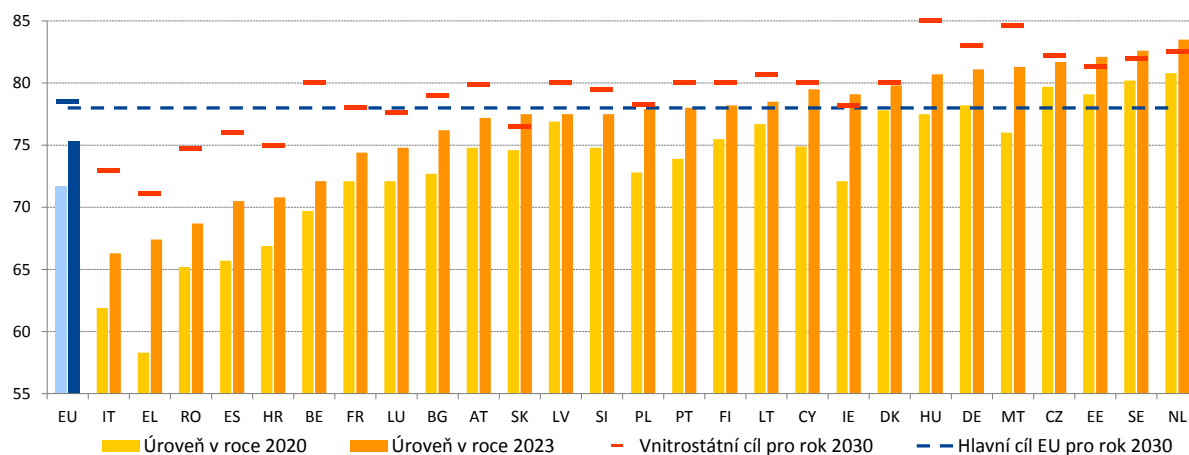
⁵⁶ Zjistilo se, že v důsledku poklesu počtu obyvatel potřebuje většina členských států k dosažení svých vnitrostátních cílů nižší minimální roční růst zaměstnanosti než v období před krizí. Viz výroční zpráva Výboru pro zaměstnanost [o výsledcích v oblasti zaměstnanosti za rok 2024](#).

⁵⁷ U některých členských států je tento minimální požadovaný růst zaměstnanosti záporný, což odráží předpokládané snížení počtu obyvatel v produktivním věku a/nebo skutečnost, že jejich vnitrostátních cílů již bylo dosaženo.

dosažení jejich ambiciózních cílů, ačkoli Finsko se oběma cílům velmi blíží a Česko svého cíle již téměř dosáhlo.

Graf 1.3.2: Většina členských států dosáhla v roce 2023 dalšího pokroku při plnění svých vnitrostátních cílů v oblasti míry zaměstnanosti

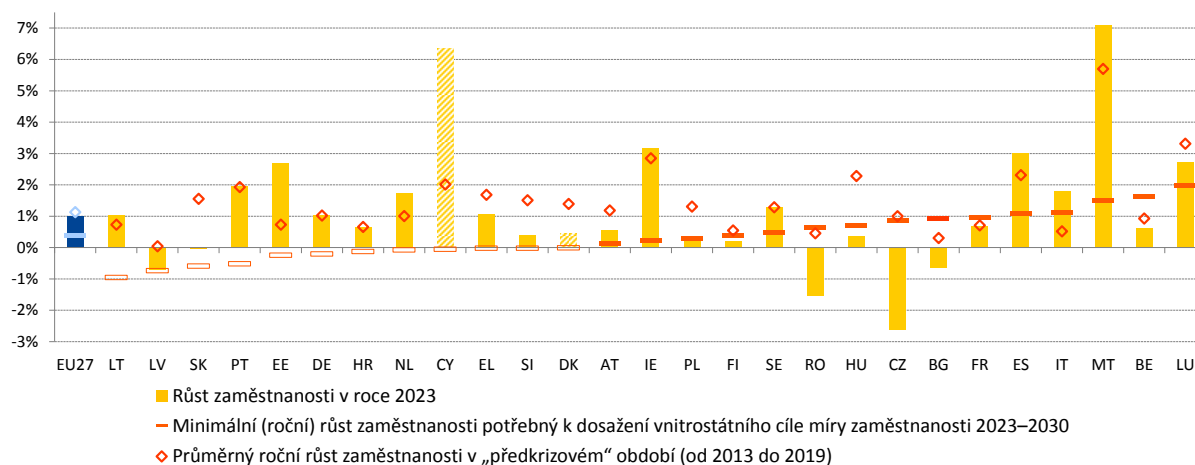
Míra zaměstnanosti (rok 2020 a 2023, věková skupina 20–64 let, v % populace); vnitrostátní cíle a cíle EU do roku 2030

Zdroj: Eurostat [[lfsi_emp_a](#)] a tabulka vnitrostátních cílů pro rok 2030 v příloze 1.

Graf 1.3.3: Ve dvou třetinách členských států byl růst zaměstnanosti v roce 2023 na dobré cestě k dosažení vnitrostátního cíle pro rok 2030

Růst zaměstnanosti v roce 2023 v porovnání s průměrným ročním růstem zaměstnanosti v letech 2013–2019 a minimálním ročním růstem zaměstnanosti potřebným k dosažení vnitrostátního cíle týkajícího se míry zaměstnanosti do roku 2030

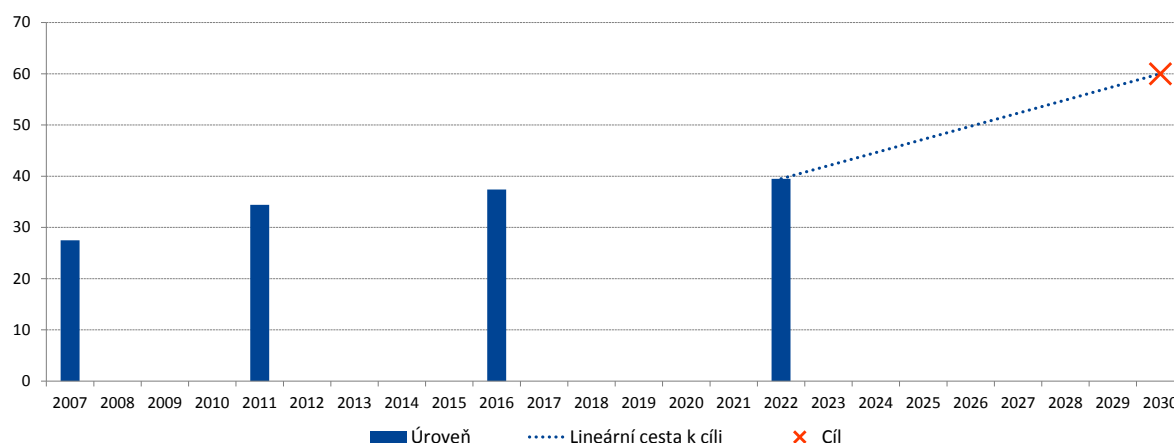

Poznámka: Přerušení řady v Dánsku a na Kypru v roce 2023 (označeno šrafovanými sloupci).

Zdroj: Eurostat [[lfsi_emp_a](#)], [Europop 2023](#), [na základě metodiky monitoru výsledků v oblasti zaměstnanosti pro rok 2024](#).

Graf 1.3.4: I když se vzdělávání účastní více dospělých, dosažení hlavního cíle EU pro rok 2030 vyžaduje obnovené úsilí

Míra účasti dospělých na vzdělávání během posledních 12 měsíců v EU-27 a hlavní cíl EU pro rok 2030 (věková skupina 25–64 let, v %)

Poznámka: Šetření o vzdělávání dospělých v roce 2007 bylo pilotním šetřením na velkém vzorku, které bylo v letech 2005–2008 dobrovolně provedeno ve všech členských státech s výjimkou Irska a Lucemburska. Na tomto základě byly v příští vlně provedeny úpravy. Od roku 2011 se šetření o vzdělávání dospělých opírá o evropský právní akt, a proto se povinně provádí ve všech členských státech⁵⁸. Přerušení řady v roce 2011 v EU, FR, HU, v roce 2016 v IE, LU, SE a v roce 2022 ve FR, IT, RO.

Zdroj: [Zvláštní extrakce z Eurostatu o míře účasti dospělých na vzdělávání během posledních 12 měsíců bez zahrnutí řízeného školení na pracovišti, vychází z šetření o vzdělávání dospělých.](#)

Při plnění hlavního cíle v oblasti vzdělávání dospělých došlo k určitému omezenému pokroku, a proto je třeba vyvinout značné a urychlené úsilí, aby bylo tohoto cíle do roku 2030 dosaženo. Nové údaje z šetření o vzdělávání dospělých ukazují nárůst míry účasti dospělých na vzdělávání v posledních dvanácti měsících (bez řízené odborné přípravy na pracovišti) v EU z 37,4 % v roce 2016 na 39,5 % v roce 2022 (viz graf 1.3.4)⁵⁹. Tento velmi mírný vzestupný trend bude třeba podstatně urychlit, aby bylo do roku 2030 dosaženo cíle EU v oblasti dovedností ve výši 60 %. To má zásadní význam vzhledem k tomu, že Evropa potřebuje pracovní sílu, která se přizpůsobí měnícím se potřebám v oblasti dovedností, snížit nedostatek dovedností a pracovních sil a zůstat konkurenceschopná, inovativní a inkluzivní v souvislosti s ekologickou a digitální transformací a demografickými změnami.

Většina členských států ztratila svou pozici získanou při prosazování svých vnitrostátních cílů v oblasti vzdělávání dospělých do roku 2030. Švédsko, Maďarsko a Rumunsko již v roce 2022 své příslušné vnitrostátní cíle překročily, Slovensko se jim přiblížilo, ale stále zůstává pod nimi (viz graf 1.3.5). Rumunsko, které začínalo s nejnižší úrovní účasti na vzdělávání dospělých v EU, si pro rok 2030 stanovilo relativně nízký, ale ambiciózní cíl a v roce 2022 jej překročilo, což znamenalo největší nárůst v EU oproti roku 2016 (+229 %, i když to může být způsobeno také přerušením řady). Naopak ve 24 zemích zůstal podíl dospělých účastníků se vzdělávání pod jejich cíli pro rok 2030, přičemž největší rozdíly (více než 31 p.b.) byly ve Slovinsku, na Kypru, v Chorvatsku, Polsku a Itálii. Z těchto 24 zemí dosáhlo pokroku při plnění svých cílů (ve srovnání s rokem 2016) pouze deset zemí, zejména Estonsko (+23 %), Malta (+22 %), Slovensko (+16 %), Německo (+16 %) a Španělsko (+12 %). Kromě

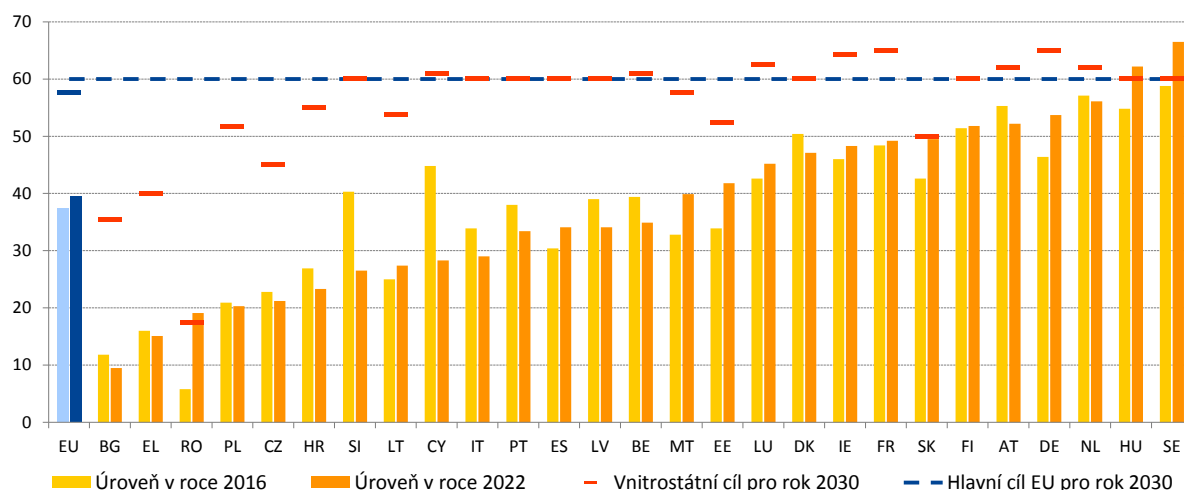
⁵⁸ Nařízení Komise (EU) [č. 823/2010](#) stanoví prováděcí opatření k základnímu právnímu aktu (nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) [č. 452/2008](#) pro šetření o vzdělávání dospělých za rok 2011.

⁵⁹ V září 2024 dosáhla skupina pro ukazatele Výboru pro zaměstnanost předběžné dohody o rámci pro monitorování cíle v oblasti dovedností s využitím údajů šetření o vzdělávání dospělých s výjimkou řízené odborné přípravy na pracovišti. Viz také [výroční zpráva o výsledcích v oblasti zaměstnanosti za rok 2024](#).

toho je míra účasti na vzdělávání a odborné přípravě v nejvzdálenějších, odlehlých a venkovských regionech často výrazně nižší.

Graf 1.3.5: K dosažení vnitrostátních cílů v oblasti vzdělávání dospělých do roku 2030 je třeba vyvinout značné úsilí na úrovni členských států

Míra účasti dospělých na vzdělávání během posledních 12 měsíců v EU-27 a vnitrostátní cíle pro rok 2030 pro členské státy (25–64 let, v %)

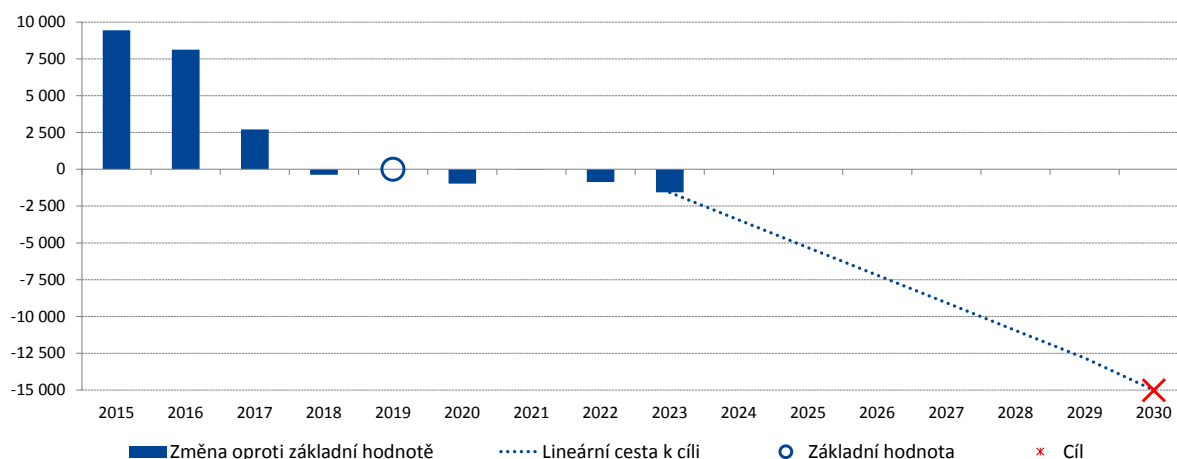
Poznámka: Přerušení řady v roce 2016 v IE, LU, SE a v roce 2022 ve FR, IT, RO.

Zdroj: [zvláštní extrakce z Eurostatu o míře účasti dospělých na vzdělávání během posledních 12 měsíců bez zahrnutí řízeného školení na pracovišti, vychází z šetření o vzdělávání dospělých](#) a tabulka vnitrostátních cílů pro rok 2030 v příloze 1.

Chudoba se snížila navzdory náročné socioekonomické situaci, která byla poznamenána krizí COVID-19, vysokými náklady na energie a inflací. V roce 2023 se počet osob ohrožených chudobou nebo sociálním vyloučením snížil o 703 000 oproti roku 2022 a o 1 571 000 oproti výchozímu roku 2019 (viz graf **Error! Reference source not found.**3.6). Po období stability v letech 2018–21 znamená tento poslední údaj druhý rok poklesu za sebou. Nicméně dosažení hlavního cíle EU v oblasti snížení chudoby pro rok 2030 ve výši nejméně 15 milionů však bude vyžadovat výrazné zrychlení po zbytek desetiletí.

Graf 1.3.6: Počet osob ohrožených chudobou nebo sociálním vyloučením v EU se od roku 2019 snížil, avšak k dosažení cíle EU pro rok 2030 je stále zapotřebí vyvinout značné úsilí

Změna míry ohrožení chudobou nebo sociálním vyloučením v EU-27 s ohledem na výchozí rok 2019 a související hlavní cíl EU pro rok 2030 (celkový počet obyvatel, v tis. osob)

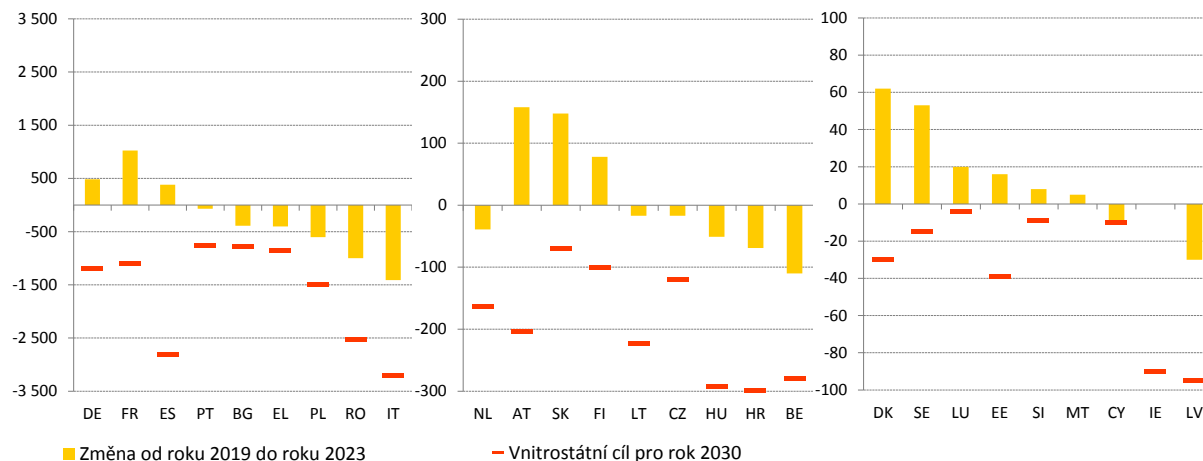

Poznámka: Výpočty založené na řadách bez přerušení s odhadovanou hodnotou pro rok 2019 a přepočty založené na hodnotách pro metropolitní Francii namísto hodnot pro Francii v letech 2022 a 2023, aby byly v souladu s referenční úrovní pro rok 2019.

Zdroj: [Výroční zpráva Výboru pro sociální ochranu za rok 2024](#).

Graf 1.3.7: Pouze asi polovina členských států vykázala při plnění svých vnitrostátních cílů určitý pokrok, je však zapotřebí většího úsilí

Změny míry ohrožení chudobou nebo sociálním vyloučením v letech 2019–2023 a vnitrostátní cíle pro rok 2030 (celkový počet obyvatel, v tis. osob)

Poznámka: Přerušení řady v roce 2020 ve FR, IE, DK, LU, v roce 2021 v LU, v roce 2022 ve FR a LU. DK a DE vyjadřují své vnitrostátní cíle v oblasti snižování chudoby jako snížení počtu osob žijících v domácnostech (téměř) bez zaměstnání (tj. domácnostech s velmi nízkou intenzitou práce), [což by se mělo projevit v poklesu počtu osob ohrožených chudobou nebo sociálním vyloučením během deseti let]. DE vyjadřuje svůj vnitrostátní cíl ve srovnání s rokem 2020 jako referenčním rokem. FR stanovila svůj národní cíl s ohledem na metropolitní Francii, přičemž monitorování je tomuto zeměpisnému rozsahu přizpůsobeno. HU vyjadřuje svůj vnitrostátní cíl v oblasti snižování chudoby jako snížení míry materiální a sociální deprivace rodin s dětmi [kterou lze promítnout do snížení míry ohrožení chudobou nebo sociálním vyloučením, pokud budou existovat současné okolnosti]. MT vyjadřuje svůj vnitrostátní cíl v oblasti snižování chudoby jako snížení míry ohrožení chudobou nebo sociálním vyloučením, pokud jde o procentní body (tj. –3,1 p.b.).

Zdroj: Eurostat [[ilc_pecs01](#)] a tabulka vnitrostátních cílů pro rok 2030 v příloze 1.

Pokrok při plnění vnitrostátních cílů se v jednotlivých členských státech značně liší. Od roku 2019 zaznamenala pokrok při plnění svých vnitrostátních cílů do roku 2030 jen přibližně

polovina členských států. Třetina z nich (Belgie, Bulharsko, Kypr, Česko, Řecko, Itálie, Lotyšsko, Polsko a Rumunsko) je obecně na dobré cestě k dosažení svých vnitrostátních cílů, neboť dosáhla alespoň třetinového pokroku. Na druhé straně téměř polovina z nich (Dánsko, Estonsko, Finsko, Francie, Lucembursko, Malta, Německo, Nizozemsko, Rakousko, Slovensko, Slovinsko, Španělsko a Švédsko) zaznamenala zhoršení a posunula se opačným směrem (viz graf 1.3.7)⁶⁰. Kromě toho se v letech 2019–2023 v EU zvýšil počet dětí ohrožených chudobou nebo sociálním vyloučením, a to o 583 000. Pozitivní vývoj byl nicméně zaznamenán ve třinácti zemích (Belgie, Bulharsko, Estonsko, Irsko, Řecko, Chorvatsko, Kypr, Malta, Portugalsko, Rumunsko, Slovinsko, Finsko a Švédsko) z 21, které si stanovily doplňkové cíle v oblasti snižování dětské chudoby⁶¹. Opačný trend byl zaznamenán v Rakousku, Česku, Francii, Německu, Lucembursku, Polsku, Slovensku a Španělsku.

1.4 Klíčová horizontální zjištění z první fáze analýzy zemí týkající se sociální konvergence

V první fázi analýzy zemí se v každém členském státě zkoumá vývoj v oblasti trhu práce, dovedností a sociální situace, aby se zjistila potenciální rizika pro vzestupnou sociální konvergenci, která vyžadují další analýzu ve druhé fázi. Vydání návrhu Komise na společnou zprávu o zaměstnanosti 2025 zahrnuje tuto první fázi analýzy jednotlivých zemí založenou na zásadách Rámce sociální konvergence, a to v návaznosti na pilotní projekt v rámci společné zprávy o zaměstnanosti 2024⁶². Analýza je v souladu s článkem 148 SFEU. Reaguje také na čl. 3 odst. 3 písm. b) nařízení (EU) 2024/1263 o účinné koordinaci hospodářských politik a mnohostranném rozpočtovém dohledu, který uvádí, že každoroční dohled Komise nad prováděním hlavních směrů politik zaměstnanosti v rámci evropského semestru zahrnuje dohled nad pokrokem při provádění zásad evropského pilíře sociálních práv a jeho hlavních cílů prostřednictvím srovnávacího přehledu sociálních ukazatelů a rámce pro identifikaci rizik pro sociální konvergenci⁶³. První fáze analýzy rámce vychází z hlavních ukazatelů srovnávacího přehledu sociálních ukazatelů a určuje *potenciální rizika* pro vzestupnou sociální konvergenci (další podrobnosti viz metodický rámeček na konci tohoto oddílu). Aby bylo možné zjistit, zda existují *skutečné problémy* v oblasti vzestupné sociální konvergence a klíčových faktorů, které tyto problémy vyvolávají, bude následovat druhá fáze analýzy, která se opírá o širší soubor kvantitativních a kvalitativních důkazů a zohledňuje opatření, která členské státy přijaly nebo plánují přijmout k řešení těchto problémů. Tento oddíl představuje klíčová horizontální zjištění z první fáze analýzy zemí podle Rámce sociální konvergence (viz kapitola 3) a uvádí, které země potřebují další analýzu ve druhé fázi.

⁶⁰ Pokud jde o sledování cílů EU a vnitrostátních cílů v oblasti snižování chudoby, jakož i vysvětlení přerušení řad a souvisejících úprav údajů, viz také [Výroční zpráva Výboru pro sociální ochranu za rok 2024](#).

⁶¹ Cíl v oblasti snížení dětské chudoby si stanovily Belgie, Bulharsko, Česko, Německo, Estonsko, Irsko, Řecko, Španělsko, Francie, Chorvatsko, Kypr, Lucembursko, Malta, Rakousko, Polsko, Portugalsko, Rumunsko, Slovinsko, Slovensko, Finsko a Švédsko. Sledování těchto cílů viz [výroční zpráva Výboru pro sociální ochranu za rok 2024](#).

⁶² V návaznosti na jednání v Radě pro zaměstnanost, sociální politiku, zdraví a ochranu spotřebitele v červnu 2023 o Rámci sociální konvergence a [klíčová sdělení Výboru pro zaměstnanost a Výboru pro sociální ochranu](#) na základě [práce společné pracovní skupiny Výboru pro zaměstnanost a Výboru pro sociální ochranu](#) od října 2022 do května 2023. Rada pro zaměstnanost, sociální politiku, zdraví a ochranu spotřebitele vyzvala v únoru 2024 Výbor pro zaměstnanost a Výbor pro sociální ochranu, aby přezkoumaly dopad výše uvedené pilotní analýzy na své činnosti a na cyklus evropského semestru 2024.

⁶³ V 8. bodě odůvodnění nařízení se dále objasňuje, že „Jako součást integrované analýzy vývoje zaměstnanosti a vývoje v sociální oblasti prováděné v souvislosti s evropským semestrem Komise na základě srovnávacího přehledu sociálních ukazatelů a zásad Rámce sociální konvergence posuzuje rizika pro vzestupnou sociální konvergenci v členských státech a sleduje pokrok při provádění zásad evropského pilíře sociálních práv“.

První fáze analýzy jednotlivých zemí zdůrazňuje celkově silnou výkonnost trhu práce se vzestupnou konvergencí, zatímco v oblasti dovedností a sociální politiky bylo zaznamenáno omezenější zlepšení a také rizika pro vzestupnou konvergenci. Použití semaforové metodiky společné zprávy o zaměstnanosti na hlavní ukazatele srovnávacího přehledu sociálních ukazatelů pomáhá identifikovat výzvy, které jsou z hlediska provádění evropského pilíře sociálních práv zvláště relevantní (viz přílohy 6 a 2). Agregace signálů odvozených z ukazatelů srovnávacího přehledu sociálních ukazatelů podle jednotlivých zemí (další metodická vysvětlení viz rámeček na konci tohoto oddílu) umožňuje celkově vyhodnotit potenciální rizika pro vzestupnou sociální konvergenci, kterým EU a její členské státy čelí. Níže je uveden souhrn klíčových horizontálních zjištění (viz také tabulka 1.4.1 a graf 1.5.1):

- **V roce 2023 na trhu práce celkově přetrvávala vzestupná konvergence, přičemž je stále zapotřebí zlepšení, pokud jde o výsledky v oblasti zaměstnanosti nedostatečně zastoupených skupin.** Celkově se míra zaměstnanosti v EU zvýšila, avšak růst byl v jednotlivých členských státech pomalejší a nerovnoměrný, přičemž v pěti zemích s průměrnými až dobrými výsledky došlo k poklesu. Některé země s podprůměrnými výsledky i dále zaostávaly, což vedlo k určitým rozdílům ve výsledcích v oblasti zaměstnanosti. Důkazem toho je osm „kritických“ (červených) situací nebo situací v kategorii „je nutné sledovat“ (oranžových) zjištěných ve všech členských státech (na základě dohodnuté metodiky společné zprávy o zaměstnanosti). Nezaměstnanost a její dlouhodobá složka vykázaly v průměru mírné zlepšení, jakož i trend konvergence způsobený růstem v zemích s nejhoršími výsledky. Nicméně nezaměstnanost se v roce 2023 zvýšila ve dvanácti členských státech, přičemž celkem osm z nich je v kategorii „je nutné sledovat“. Navzdory zlepšením nadále zaostávaly výsledky na trhu práce pro osoby se zdravotním postižením, ženy a mladé lidi. Šest členských států se nachází v „kritické situaci“, pokud jde o rozdíly v zaměstnanosti osob se zdravotním postižením, a pět členských států, pokud jde o rozdíly v zaměstnanosti žen a mužů, zatímco další tři, respektive jedna země se nacházejí v situaci v kategorii „je nutné sledovat“, přičemž u obou ukazatelů existuje jen malá nebo žádná zjevná konvergence. Podíl mladých lidí (ve věku 15–29 let), kteří nejsou zaměstnaní ani se neúčastní vzdělávání a odborné přípravy, se zlepšil, přičemž v roce 2023 došlo k omezené konvergenci, neboť země s nejlepšími výsledky se mírně zhoršily, zatímco země s nejhoršími výsledky dosáhly mírného pokroku.
- **Navzdory mírnému zlepšení na úrovni EU přetrvávají rizika pro vzestupnou konvergenci, pokud jde o dovednosti, což může zhoršit problémy související se zaměstnatelností, produktivitou práce, konkurenceschopností a nedostatkem pracovních sil a dovedností, pokud nedojde k výraznému zintenzivnění politického úsilí.** Čtyři hlavní ukazatele srovnávacího přehledu sociálních ukazatelů týkající se dovedností (účast dětí mladších tří let ve formální péči o děti; osoby předčasně odcházející ze vzdělávání a odborné přípravy; účast dospělých na vzdělávání; jednotlivci s alespoň základními digitálními dovednostmi) zaznamenaly na úrovni EU mírné celkové zlepšení. Mezi členskými státy však přetrvávaly značné rozdíly. Například rozdíl mezi zeměmi s nejlepšími a nejhoršími výsledky v oblasti vzdělávání dospělých a digitálních dovedností přesáhl 55 procentních bodů, zatímco v oblasti účasti na předškolním vzdělávání a péči byl rozdíl větší než 70 procentních bodů. Kromě toho se neprojevily žádné známky konvergence, neboť země s dobrými výsledky se zlepšují rychleji a země s horšími výsledky dále zaostávají. Tento vývoj se odráží ve velkém počtu zemí, které čelí „kritické“ situaci a situaci „je nutné sledovat“ (9–10) u každého z výše uvedených čtyř ukazatelů. To podtrhuje rozsah problému, kterému členské státy čelí, a to od předškolního vzdělávání po celoživotní učení a

prizpůsobení pracovní síly vyvíjejícím se potřebám trhu práce v oblasti dovedností v souvislosti se souběžnou transformací, jakož i k zajištění produktivity, konkurenceschopnosti a růstu podporujícího začlenění.

- **Ačkoli se chudoba na úrovni EU v roce 2023 mírně snížila, zůstala nad úrovní před pandemií COVID, přičemž některé ukazatele související s chudobou vykazují mezi členskými státy rostoucí rozdíly.** Hrubý disponibilní příjem domácností na obyvatele v roce 2023 v průměru vzrostl, ačkoli členské státy se většinou nadále lišily a deset z nich bylo v kategorii „je nutné sledovat“ nebo „kritická“. Dopad sociálních transferů (kromě důchodů) na snižování chudoby se v roce 2023 mírně snížil, i když zůstal vyšší než v roce 2019, přičemž devět zemí se v tomto ohledu potýká se situací „kritická“ nebo „je nutné sledovat“. Podíl dětí ohrožených chudobou nebo sociálním vyloučením zůstal v podstatě stabilní, avšak u celkové populace se tento podíl zatím nevrátil na úroveň před pandemií. Ačkoli celkové míry ohrožení chudobou nebo sociálním vyloučením pokračovaly v konvergenci, u dětí se v jednotlivých členských státech vyvíjely odlišně. Sedm zemí se nachází v „kritické“ situaci, pokud jde o míru ohrožení chudobou nebo sociálním vyloučením, šest se nachází v situaci „je nutné sledovat“, pokud jde o míru ohrožení chudobou nebo sociálním vyloučením u dětí. Pokud jde o příjmovou nerovnost (měřeno koeficientem příjmové nerovnosti), došlo k určité konvergenci v důsledku zlepšení v zemích s nejhoršími výsledky. Nicméně v některých členských státech zůstává na vysoké úrovni a několik zemí s průměrnými výsledky zaznamenalo v roce 2023 zhoršení, což vede k tomu, že jedenáct zemí je v tomto rozměru v situaci „kritická“ nebo „je nutné sledovat“. A konečně, příliš vysoké náklady na bydlení a subjektivně neuspokojená potřeba zdravotní péče se mírně zvýšily, a to s výraznými rozdíly, přičemž pět členských států se v obou případech nachází v situaci „kritická“ nebo „je nutné sledovat“.

V první fázi analýzy jednotlivých zemí se uvádí, že deset členských států vyžaduje hlubší druhou fázi analýzy s ohledem na problémy, které naznačují hlavní ukazatele srovnávacího přehledu sociálních ukazatelů, což svědčí o možných rizicích pro vzestupnou sociální konvergenci. Tato rizika, zdůrazněná v kapitole 3 této zprávy, jsou posuzována pomocí metodiky Rámce sociální konvergence, jak je uvedeno v souvisejících klíčových sděleních Výboru pro zaměstnanost a Výboru pro sociální ochranu a v podkladové zprávě pracovní skupiny (viz rámeček na konci tohoto oddílu). Dotčenými členskými státy jsou Bulharsko, Estonsko, Španělsko, Itálie, Litva, Maďarsko, Rumunsko, Řecko, Chorvatsko a Lucembursko. Z těchto členských států bylo prvních sedm ve druhé fázi i v předchozím roce, zatímco poslední tři jsou v ní letos poprvé⁶⁴ (viz kapitola 3, kde je podkladová analýza). U

⁶⁴ V případě Řecka je to způsobeno určitým zhoršením nebo všeobecnou stagnací na úrovních, které jsou v sociální oblasti stále daleko od průměru EU (příliš vysoké náklady na bydlení; subjektivně neuspokojená potřeba zdravotní péče; ohrožení chudobou nebo sociálním vyloučením – celkově i u dětí; dopad sociálních transferů na snižování chudoby; příjmové nerovnosti); přetrvávající problémy na trhu práce pro ženy a mladé lidi a nízká a zhoršující se účast dospělých na vzdělávání. V případě Chorvatska se zjištění ve druhé fázi analýzy týká oblasti dovedností (nízká a zhoršující se účast na vzdělávání dospělých; výrazné zhoršení podílu dospělých s alespoň základními digitálními dovednostmi); celková míra zaměstnanosti, která je navzdory zlepšením stále nižší než průměr EU, a stále obtížná situace v oblasti zaměstnanosti osob se zdravotním postižením; jakož i některé výzvy v sociální oblasti (dopad sociálních transferů na snižování chudoby; příjmové nerovnosti). V případě Lucemburska souvisí zjištění pro druhou fázi analýzy s nedávným výrazným zhoršením některých sociálních ukazatelů (ohrožení chudobou nebo sociálním vyloučením – celkově i u dětí; dopad sociálních transferů na snižování chudoby), jakož i trvale vysoká míra příliš vysokých nákladů na bydlení; zhoršující se trendy na trhu práce v poslední době (míra nezaměstnanosti a dlouhodobé nezaměstnanosti; rozdíl v zaměstnanosti osob se zdravotním postižením), jakož i pokles podílu dospělých s alespoň základními digitálními dovednostmi, i když

všech těchto zemí byla zjištěna potenciální rizika pro vzestupnou sociální konvergenci v souvislosti s náročnými situacemi ve velkém počtu oblastí politiky, přičemž v případě Bulharska, Estonska, Španělska, Litvy a Lucemburska hrálo klíčovou roli postupné zhoršování situace v menším počtu oblastí politiky. K ukazatelům naznačující možná rizika pro vzestupnou sociální konvergenci ve většině výše uvedených zemí patří podíl mladých lidí, kteří nejsou zaměstnáni ani se neúčastní vzdělávání nebo odborné přípravy, koeficient příjmové nerovnosti, celková míra osob ohrožených chudobou nebo sociálním vyloučením, míra osob ohrožených chudobou nebo sociálním vyloučením u dětí a rozdíl v zaměstnanosti osob se zdravotním postižením, dále pak účast dospělých na odborné přípravě, podíl obyvatelstva s alespoň základními digitálními dovednostmi a dopad sociálních transferů (kromě důchodů) na snižování chudoby. U uvedených deseti členských států provedou útvary Komise hlubší druhou fázi analýzy.

tato statistika zůstává výrazně nad průměrem EU. Podrobnější analýza je uvedena v kapitole 3 zprávy pro každý z 27 členských států.

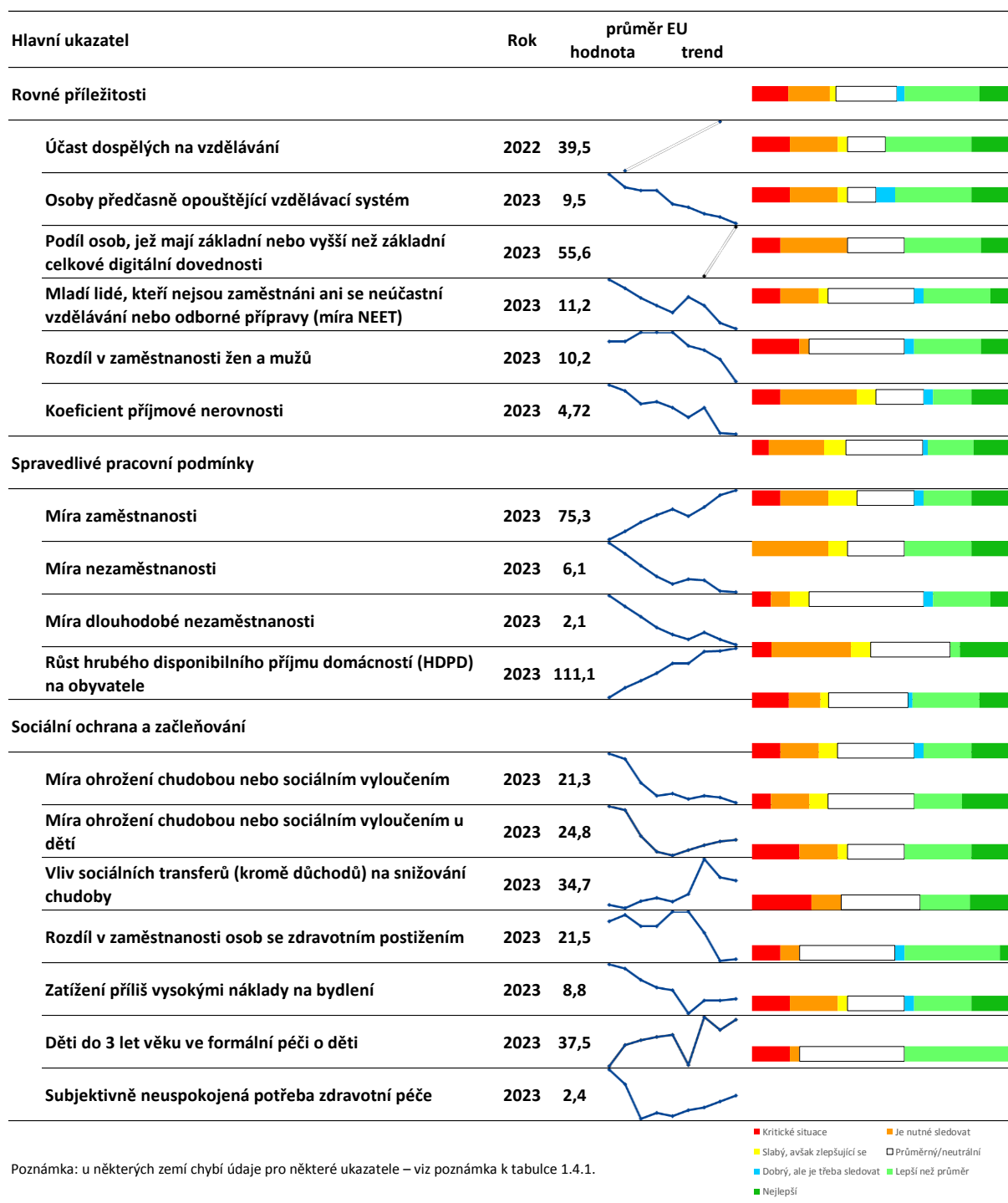
Tabulka 1.4.1: Srovnávací přehled sociálních ukazatelů: přehled výzev v členských státech podle hlavních ukazatelů

		Nejlepší	Lepší než průměr	Dobrá, ale je třeba sledovat	Průměrný/neutrální	Slabý, avšak zlepšující se	Je nutné sledovat	Kritické situace
Rovné příležitosti	Účast dospělých na vzdělávání (v posledních 12 měsících, s výjimkou účasti na odborné přípravě na pracovišti, % obyvatelstva ve věku 25–64 let)	2022 DE, HU, NL, SE	DK, EE, IE, FR, LU, MT, AT, SK, FI		BE, ES, LV, PT	RO	HR, IT, CY, LT, SI	BG, CZ, EL, PL
	Osoby předčasně odcházející ze vzdělávání a odborné přípravy (% obyvatelstva ve věku 18–24 let)	2023 EL, HR, IE, PL	BE, BG, CZ, EE, LU, NL, SE, SK	LT, SI	AT, FR, LV	IT	CY, DK, FI, MT, PT	DE, ES, HU, RO
	Osoby, jež mají základní nebo vyšší než základní celkové digitální dovednosti (% obyvatelstva ve věku 16–74 let)	2023 FI, IE, NL	AT, BE, CZ, DK, EE, ES, HU, SE		DE, EL, FR, LT, MT, PT		CY, HR, IT, LU, LV, SI, SK	BG, PL, RO
	Míra mladých NEET (v % celkové populace ve věku 15–29 let)	2023 NL, SE	DE, DK, IE, MT, PL, PT, SI	LU	AT, BE, CZ, EE, FI, HR, HU, LV, SK	IT	BG, ES, FR, LT	CY, EL, RO
	Rozdíl v zaměstnanosti žen a mužů (v procentních bodech)	2023 EE, FI, LV	CY, DK, FR, HR, IE, PT, SE	LT	AT, BE, BG, DE, ES, HU, LU, NL, SI, SK		PL	CZ, EL, IT, MT, RO
	Koeficient příjmové nerovnosti (S80/S20)	2023 BE, CZ, FI, SI	DK, IE, NL, PL	SK	AT, CY, DE, FR, LU	BG, IT	EE, EL, ES, HR, HU, MT, PT, SE	LT, LV, RO
Spravedlivé pracovní podmínky	Míra zaměstnanosti (v % populace ve věku 20–64 let)	2023 CZ, EE, NL, SE	CY, DE, HU, MT, PL	DK	BG, IE, LU, LV, PT, SK	EL, ES, IT	AT, FI, FR, LT, SI	BE, HR, RO
	Míra nezaměstnanosti (v % aktivního obyvatelstva ve věku 15–74 let)	2023 CZ, DE, MT, PL	BG, CY, HR, HU, IE, NL, SI		AT, BE, LV, PT, RO, SK	EL, ES	DK, EE, FI, FR, IT, LT, LU, SE	
	Míra dlouhodobé nezaměstnanosti (v % aktivního obyvatelstva ve věku 15–74 let)	2023 DK, NL	AT, DE, EE, IE, MT, PL	CZ	BE, BG, CY, FI, FR, HR, LT, LV, PT, RO, SE, SI	EL, ES	HU, LU	IT, SK
	Růst hrubého disponibilního příjmu domácností na obyvatele (2008=100)	2023 HU, LT, MT, PL, RO	HR		CY, DE, DK, IE, LU, LV, PT, SI	EL, ES	BE, CZ, EE, FI, FR, NL, SE, SK	AT, IT
Sociální ochrana a začleňování	Míra ohrožení chudobou nebo sociálním vyloučením (v % celkové populace)	2023 CZ, FI, NL, SI	AT, CY, DK, IT, PL	SK	BE, DE, FR, HR, IE, MT, PT, SE	BG, RO	EE, HU, LT, LU	EL, ES, LV
	Míra ohrožení chudobou nebo sociálním vyloučením u dětí (v % populace ve věku 0–17 let)	2023 CZ, DK, FI, NL, SI	BE, CY, EE, HR, PL		AT, DE, IE, LT, LV, MT, PT, SE, SK	IT, RO	EL, FR, HU, LU	BG, ES
	Dopad sociálních transferů (kromě důchodů) na snižování chudoby (% snížení míry ohrožení chudobou)	2023 BE, DK, FI, IE	AT, CZ, DE, FR, IT, NL, SK		CY, HU, LT, PL, SE, SI	BG	EE, LU, LV, MT	EL, ES, HR, PT, RO
	Rozdíl v zaměstnanosti osob se zdravotním postižením (v procentních bodech)	2023 ES, IT, PT, SI	EE, FI, FR, LV, MT		AT, CY, CZ, DE, EL, NL, SE, SK		HU, LU, RO	BE, BG, HR, IE, LT, PL
	Zatížení příliš vysokými náklady na bydlení (% z celkového počtu obyvatel)	2023 CY	AT, BG, FI, HR, IE, IT, LT, PL, PT, SI	SK	BE, CZ, EE, ES, FR, HU, LV, NL, RO, SE		DE, MT	DK, EL, LU
	Děti do 3 let věku ve formální péči o děti (% populace ve věku do 3 let)	2023 FR, LU, NL, SE	BE, CY, ES, MT, PT, SI	DK	EE, EL, FI, HR, IT, LV	HU	AT, BG, DE, IE, LT	CZ, PL, RO, SK
	Subjektivně neuspokojená potřeba zdravotní péče (% obyvatelstva ve věku 16 a více let)	2023	AT, BE, BG, CY, CZ, DE, HR, HU, LU, MT, NL		DK, ES, FR, IE, IT, LT, PL, PT, SE, SI, SK		RO	EE, EL, FI, LV

Poznámka: Aktualizace z listopadu 2024. Předposlední hodnota ukazatele účasti dospělých na vzdělávání se vztahuje k roku 2016, přičemž kategorizace vychází ze změny od tohoto roku do roku 2022. Vzhledem k tomu, že údaje pro ukazatel podílu osob, které mají alespoň základní celkové digitální dovednosti, jsou shromažďovány každý druhý rok, vychází kategorizace ze změny v letech 2021 až 2023. Údaje o růstu hrubého disponibilního příjmu domácností na obyvatele nejsou k dispozici pro Bulharsko. Prerušeni řady a další označení jsou uvedena v přílohách č. 3 a č. 4.

Graf 1.4.1: Přehled trendů a výzev v oblasti zaměstnanosti, dovedností a sociální oblasti podle hlavních ukazatelů srovnávacího přehledu sociálních ukazatelů

Průměr EU, trendy a distribuce členských států se specifickou kategorizací podle společné zprávy o zaměstnanosti pro každý hlavní ukazatel, rovněž s agregací pro kapitoly věnované třem pilířům

Metodický přístup k určování potenciálních rizik pro vzestupnou sociální konvergenci v první fázi analýzy jednotlivých zemí zaměřené na sociální konvergenci

Analýza se opírá o stávající nástroje, které byly v posledních letech vyvinuty ve spolupráci s členskými státy a vycházejí zejména ze srovnávacího přehledu sociálních ukazatelů a tzv. semaforové metodiky společné zprávy o zaměstnanosti⁶⁵. První fáze analýzy jednotlivých zemí vychází z úplného souboru hlavních ukazatelů srovnávacího přehledu sociálních ukazatelů. Každý z ukazatelů je kontrolován na základě metodiky společné zprávy o zaměstnanosti, která určuje relativní postavení členských států vyjádřené jako směrodatné odchylky od průměru absolutní úrovně hodnot ukazatelů a její změny oproti předchozímu roku (technické podrobnosti viz příloha 4). Výsledky jsou shrnuty do jedné ze sedmi možných kategorií pro každý ukazatel za danou zemi („nejlepší“, „lepší než průměr“, „dobrý, ale je třeba sledovat“, „průměrný“, „slabý, avšak zlepšující se“, „je nutné sledovat“, „kritická situace“). Tomuto hodnocení odpovídá stupnice barev od zelené po červenou.

Každý z hlavních ukazatelů srovnávacího přehledu sociálních ukazatelů je posuzován s cílem zjistit, zda vede k potenciálním rizikům pro vzestupnou sociální konvergenci, a zda je tedy třeba provést další analýzu ve druhé fázi.⁷⁹ Hodnocení „kritická situace“ označuje členské státy, které v určitém ukazateli dosahují mnohem horších výsledků, než je průměr EU, a v nichž se situace v porovnání s předchozím rokem zhoršuje nebo se dostatečně nezlepšuje. Situace je označena jako „je nutné sledovat“ ve dvou případech: a) pokud členský stát dosáhl v určitém ukazateli horšího počtu bodů, než je průměr EU, a situace v zemi se zhoršuje nebo se nezlepšuje dostatečně rychle a b) pokud je počet bodů z hlediska úrovně v souladu s průměrem EU, ale situace se zhoršuje mnohem rychleji než průměr EU. Další analýza ve druhé fázi se považuje za oprávněnou u členských států, u nichž je šest nebo více hlavních ukazatelů srovnávacího přehledu sociálních ukazatelů označeno červenou („kritická situace“) nebo oranžovou barvou („je nutné sledovat“) v posledním vydání společné zprávy o zaměstnanosti. Další důvod, proč se domnívat, že situace vyžaduje další analýzu, nastane, když se u ukazatele s červeným nebo oranžovým označením (jak bylo vysvětleno výše) také dvakrát *po sobě* zhorší jeho kategorizace podle společné zprávy o zaměstnanosti. Příkladem je změna z hodnocení „průměrný“ na „slabý, avšak zlepšující se“ ve vydání společné zprávy o zaměstnanosti 2024, po němž následuje další zhoršení na „kritickou situaci“ ve vydání společné zprávy o zaměstnanosti 2025. To by se započítávalo jako další „označení“ v rámci minimální prahové hodnoty šesti označení. Například pokud má země ve vydání společné zprávy o zaměstnanosti 2025 pět hlavních ukazatelů srovnávacího přehledu sociálních ukazatelů označených červenou nebo oranžovou barvou a jeden z nich vykazuje dvě po sobě jdoucí zhoršení ve vydáních společné zprávy o zaměstnanosti 2024 a 2025, má se za to, že země má ve vydání společné zprávy o zaměstnanosti 2025 celkem šest označení (5 červených/oranžových signálů na základě ukazatelů ve vydání z roku 2025 + 1 pro dvě po sobě jdoucí zhoršení). V důsledku toho by bylo nutné provést ještě další analýzu ve druhé fázi. Při vyhodnocování celkového počtu označení ve vztahu k prahové hodnotě se berou v úvahu všechna přerušení řad a problémy související s kvalitou a interpretací údajů.

Hlavní ukazatele srovnávacího přehledu sociálních ukazatelů a jejich hodnocení vycházejí z nejnovějších dostupných údajů, které jsou k dispozici ke dni uzávěrky shromažďování údajů⁶⁶. Pokud pro posouzení kategorizace podle společné zprávy o zaměstnanosti pro danou zemi chybí relevantní údaje, použije se k doplnění chybějících

⁶⁵ Viz [Klíčová sdělení Výboru pro zaměstnanost a Výboru pro sociální ochranu](#) vycházející ze [zprávy pracovní skupiny Výboru pro zaměstnanost a Výboru pro sociální ochranu o zavedení Rámce sociální konvergence do evropského semestru](#).

⁶⁶ Datum uzávěrky shromažďování údajů pro společnou zprávu o zaměstnanosti 2025 je 4. listopad 2024.

informací odpovídající kategorizace podle společné zprávy o zaměstnanosti z předchozího vydání zprávy (je-li k dispozici). Pokud u ukazatele v posledním vydání společné zprávy o zaměstnanosti a v předchozím vydání chybí hodnoty, kategorizace podle společné zprávy o zaměstnanosti se nezapočítávají do orientační prahové hodnoty šesti označení pro účely druhé fáze analýzy.

KAPITOLA 2: ZAMĚSTNANOST A SOCIÁLNÍ REFORMY – VÝSLEDKY A OPATŘENÍ ČLENSKÝCH STÁTŮ

2.1 Hlavní směr 5: Podpora poptávky po pracovní síle

V tomto oddíle se rozebírá provádění hlavního směru politik zaměstnanosti 5, který členskými státy doporučuje zajišťovat podmínky podporující poptávku po pracovní síle a vytváření pracovních míst v souladu se čtvrtou (aktivní podpora zaměstnanosti) a šestou (mzdy) zásadou pilíře. Oddíl 2.1.1 se zaměřuje na klíčový vývoj na trhu práce a odráží také dopad vysoké inflace a životních nákladů. Oddíl 2.1.2 informuje o opatřeních prováděných členskými státy v těchto oblastech se zvláštním důrazem na politiky, jejichž cílem je zvyšování zaměstnanosti a podpora tvorby pracovních míst v situaci nedostatku pracovních sil a dovedností.

2.1.1 Klíčové ukazatele

Trh práce v EU zůstal v roce 2023 silný, přičemž růst zaměstnanosti se zmírnil, ale byl stále silný navzdory nedávnému hospodářskému zpomalení. Ve srovnání s rokem 2022 bylo zaměstnáno více než dva a půl milionu dalších pracovníků, což celkově představuje 217,5 milionu. Míra zaměstnanosti (věková skupina 20–64 let) dosáhla v roce 2023 výše 75,3 % (o 0,7 p.b. více než v roce 2022) a ve druhém čtvrtletí 2024 dosáhla rekordní výše 76,0 %, přičemž hlavní cíl EU, tj. zaměstnanost alespoň 78,0 % do roku 2030, je na dosah⁶⁷. Celkově se růst zaměstnanosti zpomalil (z 2,0 % v roce 2022 na 1,2 % v roce 2023), zůstal však silný bez ohledu na slabou hospodářskou aktivitu. Míra zaměstnanosti se zvýšila ve většině členských států, zejména na Kypru, na Maltě, v Itálii, Španělsku, Polsku a Řecku (graf 2.1.1). Naopak pokles byl zaznamenán v Rakousku, Finsku, Dánsku, Slovinsku a Litvě. Rumunsko, Belgie a Chorvatsko se nacházejí v „kritické situaci“, přičemž míra zaměstnanosti zůstává na relativně nízké úrovni (méně než 72,5 %) a zvyšuje se ve srovnání s minulým rokem, který byl u prvních dvou zemí obzvláště nízký. Francie, Rakousko, Finsko, Slovinsko a Litva jsou v kategorii „je nutné sledovat“, a to buď po podprůměrném zlepšení z relativně nízkých úrovní (u Francie), nebo po poklesu z nadprůměrných úrovní (u ostatních čtyř zemí). Na druhé straně Nizozemsko, Švédsko, Estonsko a Česko jsou klasifikovány v kategorii „nejlepší“, přičemž míra zaměstnanosti přesahuje 80 %. Celkově lze pozorovat konvergenci míry zaměstnanosti ve všech členských státech. Přesto v mnoha členských státech přetrvávají značné regionální rozdíly (viz graf 5 v příloze 5), včetně nejvzdálenějších regionů.

Růst zaměstnanosti byl podpořen rostoucí pracovní silou a byl silnější v odvětvích, která se potýkají s relativně velkým nedostatkem pracovních sil. Po pandemii COVID-19 se od roku 2020 zvýšila zaměstnanost o 9 milionů osob díky současnému rozšíření pracovní síly o 6,9 milionu a snížení nezaměstnanosti o 2,1 milionu. V roce 2023 se tvorba pracovních míst soustředila do odvětví, jako je obchod, doprava, ubytovací a stravovací služby⁶⁸. Růst zaměstnanosti byl celkově vyšší v odvětvích, která se potýkají s výrazným nedostatkem pracovních sil. To lze přičíst jak rostoucí nabídce pracovních sil, tak nárůstu pracovních míst do těchto odvětví s vysokou poptávkou. Navíc přetrvávající nedostatek pracovních sil v odvětvích se silným růstem zaměstnanosti naznačuje trvalý potenciál pro tvorbu pracovních míst. Poptávka po pracovní síle zůstala odolná vůči hospodářskému zpomalení, což přispělo k trvalému napětí na trhu práce. Míra neobsazených míst se snížila z 2,9 % v prvním čtvrtletí

⁶⁷ Viz Evropská komise, [Portské prohlášení a cíle](#), 2021.

⁶⁸ Viz [Evropská komise, Zaměstnanosti a sociální vývoj v Evropě v roce 2024](#), Úřad pro publikace Evropské unie, 2024.

2023 na 2,4 % ve druhém čtvrtletí 2024 (údaje očištěné od sezónních vlivů), což je stále výrazně nad průměrem před pandemií ve výši 1,7 %, který byl zaznamenán v letech 2013 až 2019⁶⁹.

Graf 2.1.1: Míra zaměstnanosti se v roce 2023 ve většině členských států zvyšovala, i když pomalejším tempem

Míra zaměstnanosti (věková skupina 20–64 let), úroveň v roce 2023 a změny oproti předchozímu roku (v %, hlavní ukazatel srovnávacího přehledu sociálních ukazatelů)

Poznámka: Osy jsou zaměřeny na nevážený průměr EU. Legenda je uvedena v příloze. Definice pro ES a FR se liší. Přerušení řady pro CY a DK.

Zdroj: Eurostat [[lfsi_emp_a](#)], šetření pracovních sil v EU.

Ve většině členských států vzrostla zaměstnanost i celkový počet odpracovaných hodin, což svědčí o silném trhu práce v EU. Zaměstnanost nyní překračuje úroveň před pandemií COVID-19, a to ve všech členských státech s výjimkou Lotyšska, Rumunska a Slovenska. Celkový počet odpracovaných hodin se v roce 2023 zvýšil o 0,9 % a ve druhém čtvrtletí roku 2024 byl ve většině členských států vyšší než před pandemií, s výjimkou Bulharska, Česka, Německa, Lotyšska, Rakouska a Slovenska. V roce 2023 růst zaměstnanosti předstihl růst celkového počtu odpracovaných hodin, což vedlo k poklesu průměrného počtu odpracovaných hodin na jednoho zaměstnance o 0,2 %. Průměrný počet odpracovaných hodin na jednoho zaměstnance v EU zůstává pod úrovní před pandemií COVID-19. Pomalejší růst celkového počtu odpracovaných hodin v poměru k zaměstnanosti odráží dlouhodobý klesající trend

⁶⁹ Eurostat [[jvs_q_nace2](#)]. Míra volných pracovních míst je celkový počet volných pracovních míst (tj. placených pracovních míst, která jsou nově vytvořená, neobsazená nebo která budou brzy volná) jako procentní podíl obsazených a volných pracovních míst.

snížování průměrné pracovní doby na jednoho pracovníka. Může to být částečně způsobeno silnějším růstem zaměstnanosti ve službách a dalších odvětvích, kde pracovníci obvykle pracují méně hodin⁷⁰, ale také měnícími se preferencemi pracovníků.

Ukázalo se, že režimy zkrácené pracovní doby jsou účinným politickým nástrojem pro zmírnění dočasných hospodářských otřesů. Během krize COVID-19 dobře navržené režimy zkrácené pracovní doby a podobné systémy udržení pracovních míst úspěšně chránily pracovní místa a příjmy v EU. Jejich široké využití bylo usnadněno dostupností finančních prostředků prostřednictvím evropského nástroje pro dočasnou podporu na zmírnění rizik nezaměstnanosti v mimořádné situaci (SURE). Podle empirické analýzy Eurofoundu zachovaly programy pro udržení pracovních míst v roce 2020 24,8 milionu pracovních míst a v roce 2021 2,1 milionu, což odpovídá 13,3 % a 1,1 % celkové zaměstnanosti⁷¹. Počet zachráněných pracovních míst byl obzvláště vysoký ve Francii, Itálii a Německu, kde se odhaduje, že využití programů pro udržení pracovních míst během prvního roku pandemie zachovalo 6,6 milionu pracovních míst (25,0 % celkové zaměstnanosti), 4,7 milionu (21,8 %), respektive 4,7 milionu (12,2 %). V relativním vyjádření přispěly programy pro udržení pracovních míst k záchraně značného počtu pracovních míst také v mnoha zemích s menšími trhy práce (například více než 14,5 % pracovních míst v roce 2020 v Chorvatsku, na Kypru, v Lucembursku, na Maltě a v Nizozemsku).

Samostatná výdělečná činnost má v EU klesající tendenci, přičemž mezi jednotlivými zeměmi a odvětvími existují určité rozdíly. Podíl osob samostatně výdělečně činných na celkové zaměstnanosti klesl ze 14,8 % v roce 2010 na 13,3 % v roce 2023. V tomto období došlo k největšímu poklesu v odvětví zemědělství a obchodu, zatímco k výraznému nárůstu došlo ve veřejném a převážně veřejném sektoru (včetně veřejné správy, školství a zdravotnictví) a v odvětví IKT. Kvalifikační profil osob samostatně výdělečně činných se také změnil: v roce 2023 mělo 39 % z nich vysokoškolské vzdělání, zatímco v roce 2010 to bylo pouze 28,0 %. Míra ohrožení chudobou je u osob samostatně výdělečně činných (18 až 64 let) vyšší než u zaměstnanců (22,1 % oproti 9,6 %). V roce 2023 se podíl osob samostatně výdělečně činných v jednotlivých členských státech značně lišil, přičemž v Itálii a Řecku dosahuje nebo přesahuje 20 % a v Německu a Dánsku zůstává pod 8 % (viz také oddíl 2.3.1). Největší část osob samostatně výdělečně činných v EU (přibližně 70 %) a ve většině členských států tvořily osoby samostatně výdělečně činné bez zaměstnanců. Mezi lety 2013 a 2023 se podíl osob samostatně výdělečně činných na celkové zaměstnanosti snížil z 10,3 % na 9,0 %, protože samostatnou výdělečnou činnost zahájilo méně mladších osob, což nevykompenzovalo starší pracovníky, kteří tuto činnost opustili.

Přetrvávají střednědobé problémy související s nízkým růstem produktivity v EU. Zatímco před rokem 2007 se růst produktivity pohyboval v průměru kolem 1,4 % ročně, v letech 2010 až 2019 klesl na 0,8 % a v roce 2023 se dále snížil na 0,7 %⁷². Navzdory prognózám, které předvídají mírné zlepšení, zůstává růst produktivity strukturálně nízký, což oslabuje globální konkurenceschopnost EU. Ve většině členských států, s výjimkou Dánska, Polska, Portugalska, Rumunska a Slovenska, je nyní růst zaměstnanosti větší hnací silou růstu HDP než produktivita. Trvale nízká produktivita práce, kterou zhoršuje stárnutí obyvatelstva, ohrožuje konkurenceschopnost, hospodářský růst, tvorbu pracovních míst a životní úroveň.

⁷⁰ Viz Evropská komise, [Vývoj trhu práce a mezd v Evropě v roce 2023](#), Úřad pro publikace Evropské unie, 2023.

⁷¹ Eurofound, [Zvládnutí krize: Jak programy pro udržení pracovních míst během pandemie přispěly k zachování zaměstnanosti a příjmů](#), Úřad pro publikace Evropské unie, 2024.

⁷² Viz Evropská komise, [Labour market and wage developments in Europe 2024 \(Vývoj trhu práce a mezd v Evropě v roce 2024\)](#), Úřad pro publikace Evropské unie, 2024.

Zpráva Maria Draghiho o budoucnosti evropské konkurenceschopnosti poukazuje na značné nedostatky v oblasti specializace na vyspělé technologie, inovací a investic v EU, zejména ve srovnání se Spojenými státy⁷³. Slabý růst souhrnné produktivity výrobních faktorů byl hlavním činitelem neuspokojivého růstu produktivity práce a souvisí zejména s poklesem technologických inovací a jejich zaváděním, nedostatečným přerozdělováním kapitálu a práce mezi podniky, stárnutím pracovní síly, jež snižuje ochotu riskovat, a slabší akumulací lidského kapitálu. Nedostatek pracovních sil a dovedností zpomaluje zavádění technologií, zvyšuje náklady a snižuje poptávku po další pracovní síle. V krátkodobém horizontu může nedostatek pracovníků nutit podniky, aby si je ponechávaly, což brání přerozdělování pracovních sil a nutí zaměstnance pracovat déle, což může snížit produktivitu a zhoršit nesoulad mezi nabídkou a poptávkou po pracovních místech a vést k vyšší strukturální nezaměstnanosti. Jak zdůraznila Draghiho zpráva, pro zvýšení konkurenceschopnosti je zásadní přizpůsobit systémy vzdělávání a odborné přípravy vyvíjejícím se potřebám v oblasti dovedností, zejména pro souběžnou transformaci, přičemž prioritou je vzdělávání dospělých a odborné vzdělávání a příprava. Snížení administrativních překážek, podpora inovací a účinné kolektivní vyjednávání mohou pomoci zajistit zvýšení produktivity a udržet růst mezd a konkurenceschopnost.

Nedostatek pracovních sil a dovedností je v EU stále značný a rozšířený, ale oproti svému vrcholu se snižuje. V posledním desetiletí se ve všech členských státech zvýšil nedostatek pracovních sil a dovedností. S nedávným hospodářským poklesem se podíl manažerů, kteří označili nedostatek pracovních sil za omezující faktor výroby, mírně snížil (18,0 % v říjnu 2024 oproti 22,4 % v říjnu 2023 a 25,9 % v říjnu 2022), zůstává však poměrně vysoký⁷⁴. Nedostatek pracovních sil převládal v odvětvích STEM (zejména IKT), stavebnictví, zdravotnictví a dlouhodobé péče, dopravy, cestovního ruchu a dalších odvětvích, která jsou důležitá pro ekologickou a digitální transformaci. Podle zprávy portálu EURES za rok 2023⁷⁵ byl nejnaléhavější nedostatek zaznamenán u profesí, jako jsou řidiči těžkých nákladních vozidel, ošetřovatelé (včetně specialistů), lékaři, elektrikáři, pokrývači, číšníci a stavební dělníci. Rámeček pilíře 1 poskytuje podrobnější analýzu důležitých problémů, které v tomto ohledu existují.

Rámeček pilíře 1: Řešení nedostatku pracovních sil a dovedností v EU

Řešení nedostatku pracovních sil a dovedností má zásadní význam pro zvýšení konkurenceschopnosti EU, její inovační kapacity a udržitelného růstu podporujícího začlenění. Nedostatek pracovních sil a dovedností se již téměř deset let ve všech členských státech zvyšuje a očekává se, že v souvislosti s digitální a ekologickou transformací poroste i nadále. Nedostatek pracovních sil se výrazně nezmenšil ani v souvislosti s nedávným hospodářským zpomalením. Tento nedostatek je způsoben demografickými změnami, poptávkou po nových dovednostech souvisejících s technologickým rozvojem a souběžnou transformací, jakož i špatnými pracovními podmínkami v některých odvětvích. Uvádějí je společnosti všech velikostí a odvětví a přetrvávají obzvláště v odvětví zdravotní péče, přírodních věd, technologií, inženýrství a matematiky (zejména informačních a komunikačních technologií), stavebnictví, dopravě a některých profesích ve službách (např. kuchaři a číšníci)⁷⁶. Nedostatek pracovních sil může být sice známkou silné ekonomiky, protože dává

⁷³ Draghi, M. (2024a), Draghi, M. (2024b).

⁷⁴ Evropská komise, [Průzkum podniků a spotřebitelů](#).

⁷⁵ Evropský úřad práce, [Nedostatek a přebytek pracovních sil v Evropě 2023](#), Úřad pro publikace Evropské unie, 2023.

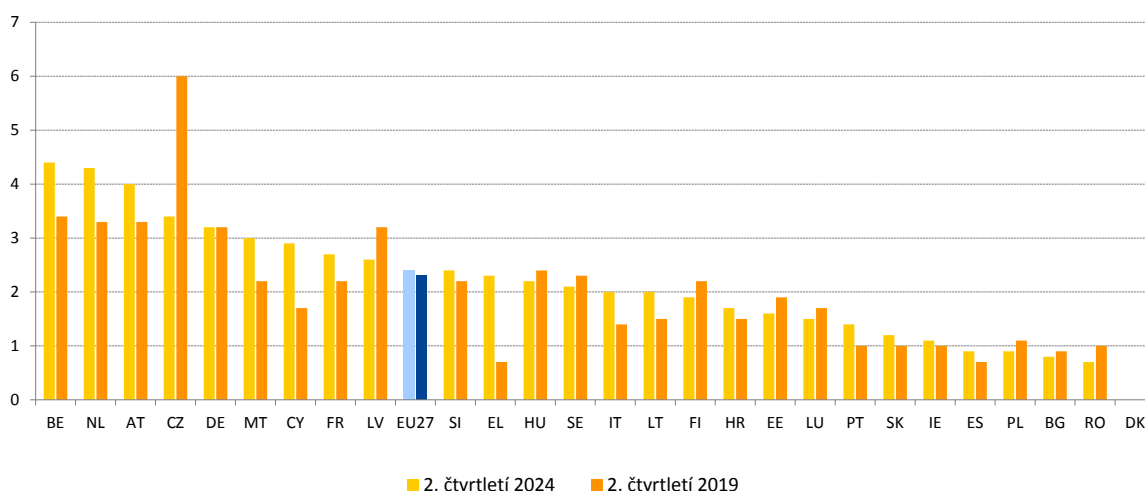
⁷⁶ Eurofound, [Evropský průzkum společností za rok 2019](#) a Evropská komise, [Vývoj zaměstnanosti a sociální situace v Evropě za rok 2023: řešení nedostatku pracovních sil a dovedností v EU](#), Úřad pro publikace Evropské unie, 2023.

pracovníkům možnost vyjednávat o lepších mzdových a pracovních podmínkách, avšak zároveň může brzdit produktivitu a inovační kapacitu, oslabovat konkurenceschopnost EU, vytvářet překážky růstu a bránit pokroku v oblasti ekologické a digitální transformace. K řešení nedostatku pracovních sil a kvalifikace přispěje také provádění Evropského pilíře sociálních práv, zejména v oblasti vzdělávání, odborné přípravy a celoživotního učení (zásada 1), aktivní podpory zaměstnanosti (zásada 4) a bezpečného a přizpůsobivého zaměstnání (zásada 5).

Nedostatek pracovních sil se v jednotlivých členských státech značně liší a není rovnoměrně rozložen mezi jednotlivá odvětví a profese. Ve druhém čtvrtletí 2024 byla míra volných pracovních míst (po sezónním očištění) nejvyšší v Belgii (4,4 %), Nizozemsku (4,3 %), Rakousku (4,0 %), Česku (3,4 %), Německu (3,2 %) a na Maltě (3,0 %). Naopak nejnižší míry (všechny pod 1 %) vykazaly Bulharsko, Rumunsko, Španělsko a Polsko – viz graf níže. Obzvláště vysoký je nedostatek pracovních sil ve výrobním odvětví, přičemž a v letech 2022 a 2023 se nadále prohluboval v Chorvatsku, Slovinsku a Bulharsku. Ve stavebnictví mají největší problémy s náborem pracovníků Slovinsko, Řecko a Chorvatsko, zatímco ve službách je nedostatek pracovních sil nejnaléhavější na Maltě, v Nizozemsku a v Německu. Komise nedávno určila 42 profesí považovaných za nedostatkové profese v celé EU⁷⁷. Nedostatek pracovních sil v jednotlivých odvětvích se týká administrativních a podpůrných činností, ubytovacích a stravovacích služeb, informačních a komunikačních technologií a stavebnictví. Kromě toho podniky v průzkumech stále častěji uvádějí, že na volná místa nemohou nalézt osoby s konkrétními potřebnými dovednostmi^{78 79}.

Nedostatek pracovních sil je ve většině členských států stále vyšší než v roce 2019

Míra volných pracovních míst, čtvrté čtvrtletí 2019 oproti druhému čtvrtletí roku 2024

Poznámka: Činnosti NACE 2, B-S (průmysl, stavebnictví a služby).

Zdroj: Eurostat [[ei_lmjb_q_r2](#)], údaje očištěné od sezónních vlivů, avšak nikoli od kalendářních vlivů.

Klíčem k řešení nedostatku pracovních sil a dovedností jsou koordinovaná a posílená opatření na úrovni EU, členských států a regionů, do nichž se zapojují také sociální partneři a další příslušné zúčastněné strany. V březnu 2024 předložila Komise akční plán pro řešení nedostatku pracovních sil a dovedností, který byl připraven v úzké spolupráci se sociálními

⁷⁷ [Sdělení: Akční plán pro nedostatek pracovních sil a dovedností v EU \(2024\) – Zaměstnanost, sociální věci a sociální začleňování – Evropská komise.](#)

⁷⁸ Evropská komise, [bleskový průzkum Eurobarometr FL529: Evropský rok dovedností – Nedostatek v oblasti dovedností, strategie nábory a udržení zaměstnanců v malých a středních podnicích](#), 2023.

⁷⁹ EIB, [Průzkum EIB v oblasti investic za rok 2023](#).

partnery⁸⁰. Vychází z četných již přijatých iniciativ a stanoví 87 nových opatření, která EU, členské státy a sociální partneři přijmou nebo by měli přijmout za účelem řešení nedostatku pracovních sil a dovedností. Tato opatření spadají do pěti oblastí politiky: i) aktivace nedostatečně zastoupených osob na trhu práce, ii) podpora dovedností, odborné přípravy a vzdělávání, iii) zlepšení pracovních podmínek, iv) posílení spravedlivé mobility v rámci EU a v) přilákání talentů ze zemí mimo EU. Komise dosahuje v plnění svých závazků dobrého pokroku. Na základě obdržení aktualizací bylo z 30 nových závazků, které Komise přijala v akčním plánu, plně provedeno šest (20 %) a 22 závazků se plní (73 %). Podobně se sociální partneři zavázali k celkem 34 opatřením a na základě informací shromážděných Komisí probíhá provádění jedné třetiny těchto závazků (jedenáct opatření, 32 % jejich celkových závazků). Komise bude i nadále sledovat pokrok při provádění tohoto akčního plánu v rámci evropského semestru. Vyzve také členské státy ve Výboru pro zaměstnanost a Výboru pro sociální ochranu, aby o této otázce vedly tripartitní diskuse s evropskými a vnitrostátními sociálními partnery. Provádění tohoto akčního plánu je rovněž klíčové pro dosažení hlavních a vnitrostátních cílů EU v oblasti zaměstnanosti a dovedností do roku 2030⁸¹.

Několik členských států přijalo opatření k řešení nedostatku pracovních sil a dovedností, mimo jiné přilákáním státních příslušníků třetích zemí. V březnu 2024 vstoupil v Německu v platnost zákon o přistěhovalectví kvalifikovaných pracovníků, který reviduje a rozšiřuje předpisy pro kvalifikované pracovníky s terciárním vzděláním a opírá se o rozšířený seznam profesí, které se potýkají s nedostatkem pracovních sil (viz oddíl 2.2.2). V prosinci 2023 Francie reformovala svou veřejnou službu zaměstnanosti (nyní pod názvem „*France Travail*“) s cílem posílit podporu uchazečů o zaměstnání a lépe řešit jejich nedostatek (viz oddíl 2.3.2). V roce 2023 Rakousko zavedlo „Akční plán proti nedostatku kvalifikovaných pracovníků“, v němž pro aktivní politiky trhu práce pro roky 2024 a 2025 vyčlenilo 75 milionů EUR. Tento plán rovněž zahrnuje opatření na podporu integrace žadatelů o azyl a osob požívajících na trhu práce doplňkové ochrany. V únoru 2024 přijalo Slovinsko ustanovení o stanovení příplatků/odměn za mimořádnou pracovní zátěž v některých nedostatkových profesích ve zdravotnictví (např. rodinné lékařství). Malta v prosinci 2023 prodloužila „Program rozvoje dovedností“ s cílem podpořit pracovní sílu v získávání dovedností. V říjnu 2023 Itálie aktualizovala své právní předpisy a zvýšila investice do programů prohlubování dovedností a změny kvalifikace s cílem usnadnit přístup vysoce kvalifikovaných odborníků na svůj trh práce a lépe reagovat na nedostatek pracovních sil a dovedností, a to i v rámci plánu pro oživení a odolnost. V srpnu 2023 Lucembursko změnilo právní předpisy s cílem zjednodušit proces nábory státních příslušníků třetích zemí a zlepšit přilákání a udržení talentů.

Míra nezaměstnanosti v EU dosáhla v roce 2023 a na začátku roku 2024 rekordně nízkých hodnot, a to navzdory hospodářskému zpomalení. Průměrná míra nezaměstnanosti v EU (věková skupina 15–74 let) se snížila na 6,1 % (z 6,2 % v roce 2022), což představuje nejnižší zaznamenanou úroveň (graf 2.1.2). Největší pokles zaznamenaly Řecko, Kypr a Španělsko, a to o 1,4 p.b., 1,0 p.b. a o 0,8 p.b. Naopak Litva, Estonsko, Dánsko, Lucembursko a Maďarsko zaznamenaly nárůst o 0,5 p.b. nebo vyšší. Situaci v Itálii, Francii, Švédsku, Finsku, Litvě, Dánsku, Estonsku a Lucembursku „je nutné sledovat“, a to buď z důvodu relativně vysoké nezaměstnanosti, nebo podprůměrného zlepšení. Ačkoli Španělsko a Řecko mají zdaleka nejvyšší míru nezaměstnanosti, a to 12,2 % a 11,1 %, nacházejí se ve „slabé, avšak zlepšující se“ situaci, neboť obě země zaznamenaly pokles výrazně nad průměrem EU. Česko, Polsko,

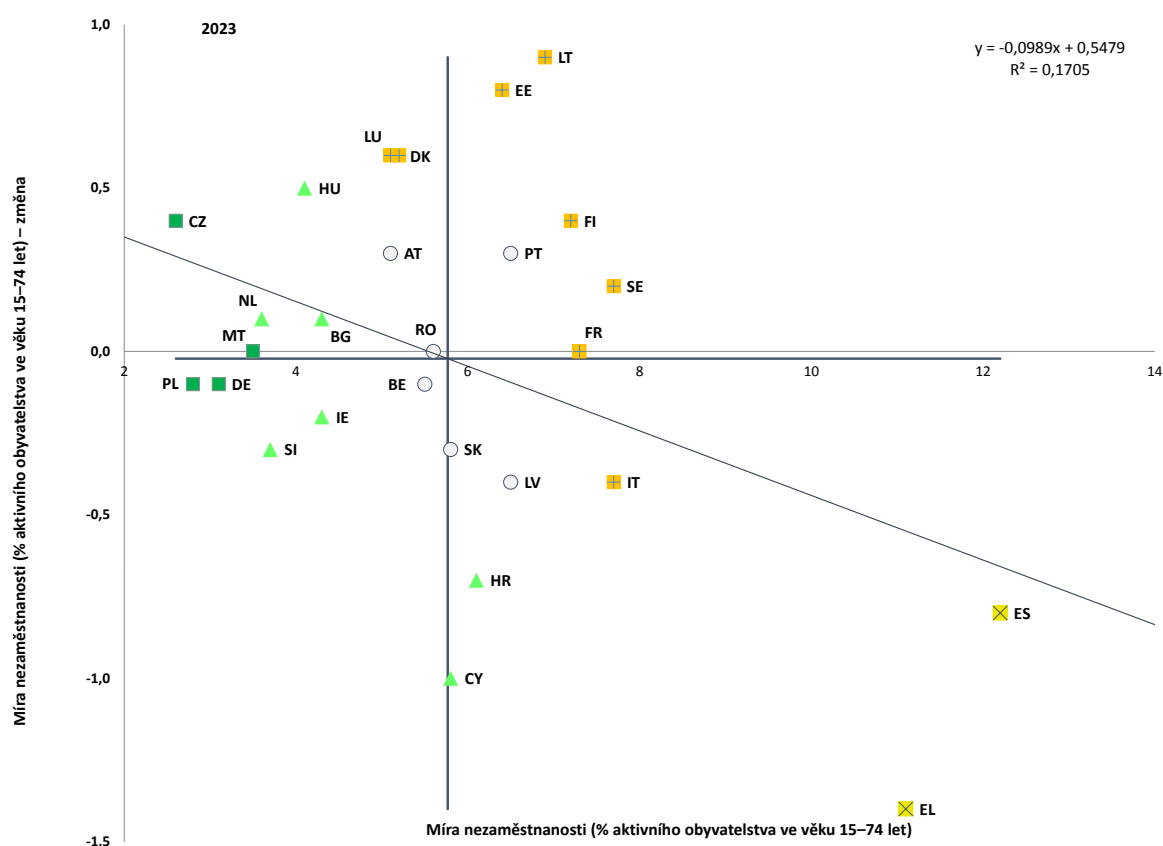
⁸⁰ [Sdělení: Akční plán pro nedostatek pracovních sil a dovedností v EU \(2024\) – Zaměstnanost, sociální věci a sociální začleňování – Evropská komise.](#)

⁸¹ Viz Evropská komise, [Portské prohlášení a cíle](#), 2021.

Německo a Malta jsou v kategorii „nejlepší“, přičemž míra nezaměstnanosti se pohybuje mezi 2,6 % a 3,1 %. Do září 2024 se průměrná míra nezaměstnanosti v EU dále snížila na 5,9 %. Vysoký, i když klesající⁸² nedostatek pracovních sil vedl k tomu, že si podniky udržovaly zaměstnance i přes slabší poptávku po svých výrobcích a službách, což pomohlo udržet nízkou míru nezaměstnanosti⁸³. Kromě toho mohl nedostatek pracovních sil a dovedností přispět k nízké míře přechodu ze zaměstnání do nezaměstnanosti. Rozdíly v míře nezaměstnanosti mezi zeměmi EU se po dosažení vrcholu v roce 2013 postupně snižují a jsou téměř stejně nízké jako před finanční krizí v letech 2008–2009. V mnoha zemích však přetrvávají značné regionální rozdíly (viz graf 6 v příloze 5), včetně nejvzdálenějších regionů.

Graf 2.1.2: Míra nezaměstnanosti se v roce 2023 téměř v polovině členských států snížila

Míra nezaměstnanosti (věková skupina 15–74 let), úroveň v roce 2023 a změny oproti předchozímu roku (v %, hlavní ukazatel srovnávacího přehledu sociálních ukazatelů)

Poznámka: Osy jsou zaměřeny na nevážený průměr EU. Legenda je uvedena v příloze. Definice pro ES a FR se liší. Přerušení řady pro CY a DK.

Zdroj: Eurostat [une_rt_a], šetření pracovních sil v EU.

Ekologická transformace přetváří hospodářství, což vede k poptávce po nových úkolech a dovednostech ve stávajících odvětvích, k přerozdělování pracovních sil mezi odvětvími a k vytváření nových pracovních míst v „zelené ekonomice“, což může vést k čisté tvorbě pracovních míst s odpovídající politickou podporou. Přechod na oběhové a nízkouhlíkové

⁸² Viz Evropská komise. [Hospodářská prognóza z podzimu 2024 – postupné oživení v nepříznivém prostředí](#).

⁸³ Viz Evropská komise, Labour market and wage developments in Europe 2024 (Vývoj na trhu práce a mezd v roce 2024), Úřad pro publikace Evropské unie, 2024.

hospodářství vede k přesunům pracovníků mezi odvětvími, zejména v energetice, těžbě, stavebnictví, výrobě, dopravě a nakládání s odpady. Nedávná analýza ukazuje, že v průměru 1,8 až 3,9 % pracovníků v EU každoročně změni odvětví. Tento údaj zůstává v průběhu času stabilní, přičemž v některých zemích došlo k mírnému nárůstu přibližně na úroveň roku 2016⁸⁴. Současně se podíl pracovníků v zelené ekonomice v EU zvýšil z 2,2 % v roce 2015 na 2,5 % v roce 2021, přičemž mezi jednotlivými členskými státy existují výrazné rozdíly (od 0,9 % v Maďarsku a 1,4 % na Maltě po 4,9 % v Estonsku a 5,4 % v Lucembursku v roce 2021)⁸⁵. Alternativní měření naznačují, že zelená ekonomika by mohla být větší a mohla by představovat až 11,3 % pracovní síly v EU (oproti 10,8 % v roce 2015)⁸⁶. Odvětví náročná na emise⁸⁷ mezitím nadále zaměstnávají významný podíl pracovníků (3,5 % v EU v roce 2023), přičemž existují rozdíly, které se pohybují od 0,8 % na Kypru a 0,9 % v Irsku po 7,4 % v Česku. Faktické poznatky naznačují, že kromě řešení nedostatku pracovních sil v povoláních nezbytných pro hospodářství pro nulové čisté emise a zajištění spravedlivé transformace mohou dobře navržené politiky podporující pracovníky při změně povahy jejich zaměstnání nebo při jejich přechodu do nových odvětví či zaměstnání – zejména těch, která jsou nejvíce ovlivněna přechodem ke klimatické neutralitě – vést k čisté tvorbě pracovních míst v Unii⁸⁸.

Digitální transformace podporuje vytváření pracovních míst v určitých odvětvích. Počet odborníků v oblasti IKT v EU od roku 2013 neustále roste (o 59,3 %) a v roce 2023 dosáhl více než 9,5 milionu. Do roku 2030 dosáhne počet odborníků v oblasti IKT při současném tempu růstu pouhých 12 milionů, což je výrazně pod cílovou hodnotou 20 milionů a v podmínkách rostoucí soutěže o talenty s digitálními dovednostmi⁸⁹. Ženy jsou však i nadále výrazně nedostatečně zastoupeny – v roce 2023 bylo mezi odborníky v oblasti IKT pouze 19 % žen. Kromě toho technologický pokrok v oblastech, jako je umělá inteligence (UI), analýza dat, virtuální světy, kybernetická bezpečnost, kvantový, cloudový a edge computing, dále transformuje ekonomiky a trhy práce. Digitální dovednosti tak budou stále důležitější, zatímco v současné době nemají čtyři z deseti dospělých a jedna třetina pracovníků v Evropě ani základní digitální dovednosti (viz oddíl 2.2.1). Největší nedostatek je hlášen v oblastech, jako je tvorba digitálního obsahu a počítačové programování, zejména v Lotyšsku, Dánsku, Polsku a Španělsku⁹⁰.

⁸⁴ Fulvimari A. et al., *Estimating labour market transition costs and social investment needs of the green transition - a new approach (Odhad nákladů na transformaci trhu práce a potřeb sociálních investic v rámci ekologické transformace – nový přístup)*, Úřad pro publikace Evropské unie, 2024 (připravuje se).

⁸⁵ Na základě Eurostatu [[env_ac_egss1](#)] a [[nama_10_a10_e](#)].

⁸⁶ Na základě výpočtů Společného výzkumného střediska provedených v rámci projektu GreenJobs v návaznosti na zprovoznění přístupu založeného na úkolech ONET, který navrhli Gili, Verdolini a Vona (2020) s cílem měřit zaměstnanost v oblasti zelených pracovních míst v EU.

⁸⁷ Mezi odvětví náročná na emise patří těžba a dobývání, výroba chemických látek a chemických výrobků, výroba jiných nekovových minerálních výrobků, výroba základních kovů a výroba motorových vozidel, přívěsů a návěsů.

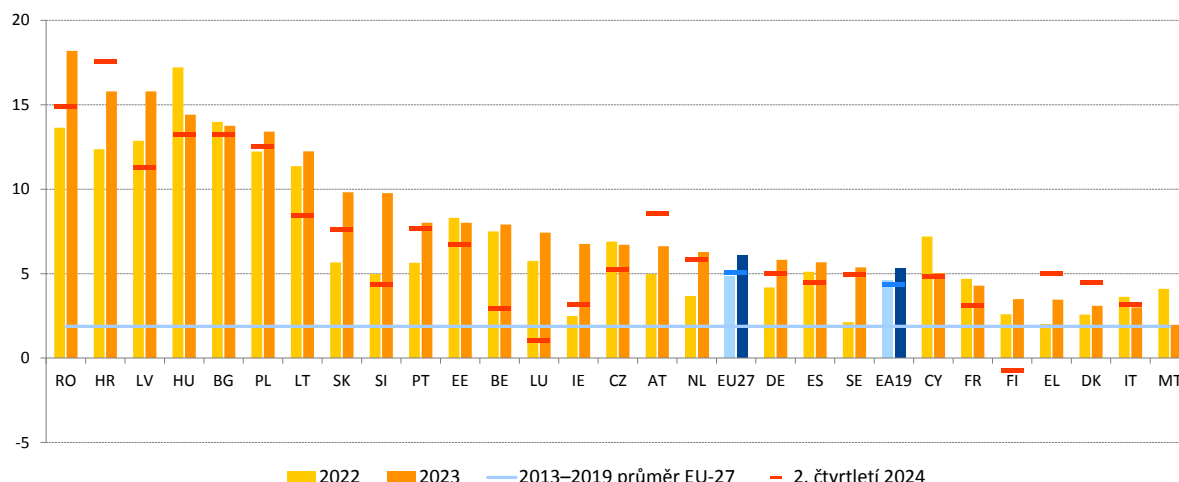
⁸⁸ Evropská komise, [SWD\(2020\) 176 final](#). Projekce vycházející ze scénáře EQUEST využívajícího scénář „nižšího zdanění práce s nízkou kvalifikací“, 2020.

⁸⁹ Evropská komise, [Evropská digitální dekáda: digitální cíle pro rok 2030](#), 2023.

⁹⁰ OECD, [Skills for Job 2022](#) (Dovednosti pro zaměstnání), 2022.

Graf 2.1.3: V roce 2023 pokračoval růst mezd v podmínkách stále vysoké inflace a napětí na trhu práce

Nominální náhrady na jednoho zaměstnance, roční procentní změna

Poznámka: Poznámka: EZ-20, dvacet zemí, které přijaly euro. Nominální náhrady na jednoho zaměstnance se vypočtou jako celkové náhrady zaměstnanců dělené celkovým počtem zaměstnanců. Nominální náhrady zahrnují kromě hrubé mzdy i příspěvky zaměstnavatele.

Zdroj: Databáze AMECO a Eurostat, národní účty [namq_10_gdp] a [namq_10_a10_e].

Růst mezd v EU zůstal v roce 2023 silný, ale v jednotlivých členských státech se výrazně lišil. Meziroční růst nominálních náhrad na jednoho zaměstnance dosáhl rekordní hodnoty 6,1% (meziročně) oproti 4,9 % v roce 2022, a to v situaci stále vysoké inflace⁹¹ a napjatých trhů práce. Poté se ve druhém čtvrtletí roku 2024 snížil na 5,0 % v důsledku zmírnění inflace. Růst mezd se v jednotlivých členských státech výrazně lišil (graf 2.1.3). Ve druhém čtvrtletí 2024 přesáhl růst nominálních mezd (meziročně) 11 % v Bulharsku, Chorvatsku, Maďarsku, Lotyšsku, Polsku a Rumunsku a pohyboval se mezi 6 a 10 % v Estonsku, Litvě, na Slovensku, v Rakousku a Portugalsku. V Belgii, Finsku, Francii, Irsku, Itálii, Lucembursku a na Maltě byl nižší než 3,2 %.

Výrazný růst vykazovaly také sjednané mzdy, a to v důsledku rostoucích požadavků na vyrovnání ztrát kupní síly. Sjednané mzdy v eurozóně vzrostly ve druhém čtvrtletí 2024 o 3,6 % (meziročně), což odráží zpomalení tempa růstu z 4,4 % až 4,7 % zaznamenané od prvního čtvrtletí 2023⁹². Nicméně nejnovější nárůst je stále výrazně vyšší než nárůsty zaznamenané v roce 2022, a pohybuje se mezi 2,6 % a 3,1 %. V roce 2023 došlo k několika pracovní právní sporům, které vyvolaly obavy, že mzdy nedrží krok s rostoucími životními náklady⁹³.

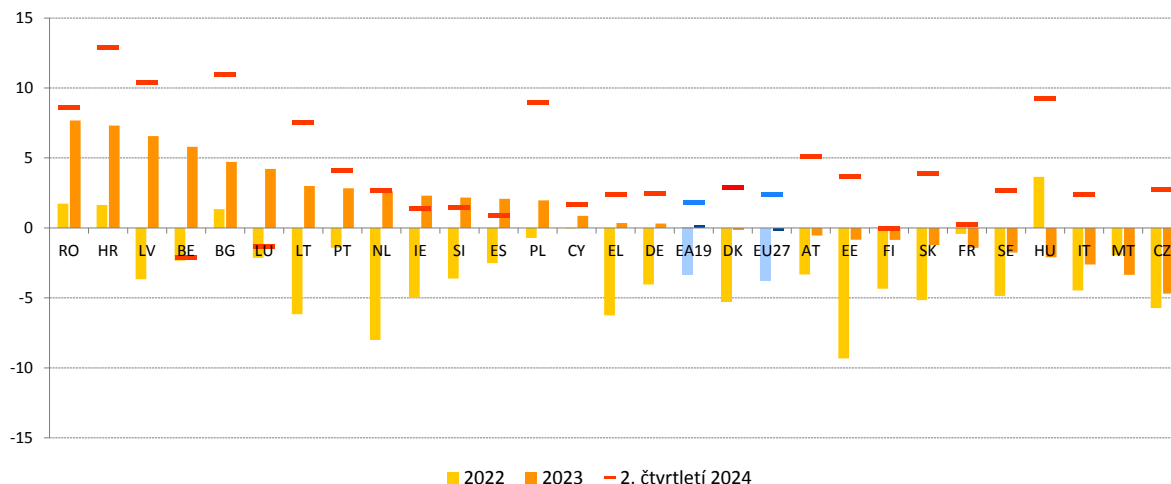
⁹¹ Ještě v září 2023 činila inflace meziročně 4,9 %, ve čtvrtém čtvrtletí výrazněji poklesla a v prosinci dosáhla 3,1 %.

⁹² Růst sjednaných mezd představuje přímý výsledek vyjednávání o mzdách mezi sociálními partnery. Zahrnuje jak nově sjednané, tak dříve dohodnuté mzdy. Obecně platí, že nezahrnuje prémie, přesčasy a další individuální náhrady, které nejsou spojeny s kolektivním vyjednáváním. V porovnání s vyplacenými mzdami nejsou sjednané mzdy citlivé ani na počet odpracovaných hodin (protože jsou stanoveny na základě plného pracovního úvazku) a v některých odvětvích představují minimální mzdu.

⁹³ Eurofound, [Labour disputes across Europe in 2023: Ongoing struggle for higher wages as cost of living rises](#) (Pracovní právní spory v Evropě v roce 2023: pokračující boj za vyšší mzdy v souvislosti s růstem životních nákladů), Úřad pro publikace Evropské unie, 2024.

Graf 2.1.4: Reálné mzdy se zotavují, ale dosud se nevzpamatovaly ze ztrát v předchozích letech

Reálné hrubé mzdy a platy na zaměstnance, meziroční procentní změna

Poznámka: EZ označuje EZ-20, tedy dvacet zemí, které přijaly euro. Reálné mzdy byly vypočteny s použitím harmonizovaného indexu spotřebitelských cen jako deflátoru.

Zdroj: AMECO [5000 HWWDW, 5000 ZCPIH] a Eurostat [[namq_10_gdp](#), [namq_10_a10_e](#), [prc_hicp_midx](#)].

Po výrazném poklesu v roce 2022 začaly reálné mzdy od třetího čtvrtletí 2023 růst, a to převážně v důsledku zmírnění inflace. Reálné mzdy v EU se v roce 2022 snížily o 3,7 % a jejich pokles pokračoval i na začátku roku 2023, což se promítlo jako roční pokles o 0,2 %⁹⁴. Růst reálných mezd se však od druhé poloviny roku 2023 obnovil a ve druhém čtvrtletí 2024 dosáhl 2,4 % (meziročně) – viz graf 2.1.4. K tomuto oživení přispěla klesající inflace a pokračující silný růst nominálních mezd. Ve druhém čtvrtletí 2024 přesáhl růst reálných mezd 4,0 % v Rakousku, Bulharsku, Chorvatsku, Lotyšsku, Litvě, Polsku, Portugalsku, Maďarsku a Rumunsku. Oproti tomu byl nižší než 1,0 % ve Finsku, Francii a Španělsku a po výrazném nárůstu v roce 2023 klesl o 1,4 % v Lucembursku a o 2,1 % v Belgii. Navzdory těmto nedávným zlepšením zůstávají reálné mzdy v EU a ve většině členských států pod úrovní před pandemií. Očekává se, že reálné mzdy dosáhnou úrovně roku 2019 v roce 2025 v EU a v roce 2026 v eurozóně⁹⁵.

Zákonem stanovené zvýšení minimální mzdy do značné míry kompenzuje ztrátu kupní síly osob s minimální mzdou ve většině členských států. V období od ledna 2022 do ledna 2024 vzrostla zákonná minimální mzda v nominálním vyjádření o více než 7 % ve všech členských státech, kde je zavedena⁹⁶. Vzrostla o více než 40 % v Polsku, Bulharsku a Lotyšsku a o více než 20 % v Chorvatsku, Belgii, Německu, Estonsku, Irsku, Litvě, Maďarsku, Nizozemsku a Rumunsku⁹⁷. Tato zvýšení byla především výsledkem pravidelných ročních aktualizací v lednu 2023 a v lednu 2024, spolu s podstatnými úpravami v průběhu let 2022 a 2023. V reálném vyjádření se zákonná minimální mzda zvýšila o více než 10 % v Belgii,

⁹⁴ Reálné mzdy se počítají pomocí harmonizovaného indexu spotřebitelských cen jako deflátoru.

⁹⁵ Evropská komise, [Hospodářská prognóza z podzimu 2024: postupné oživení v nepříznivém prostředí](#), listopad 2024.

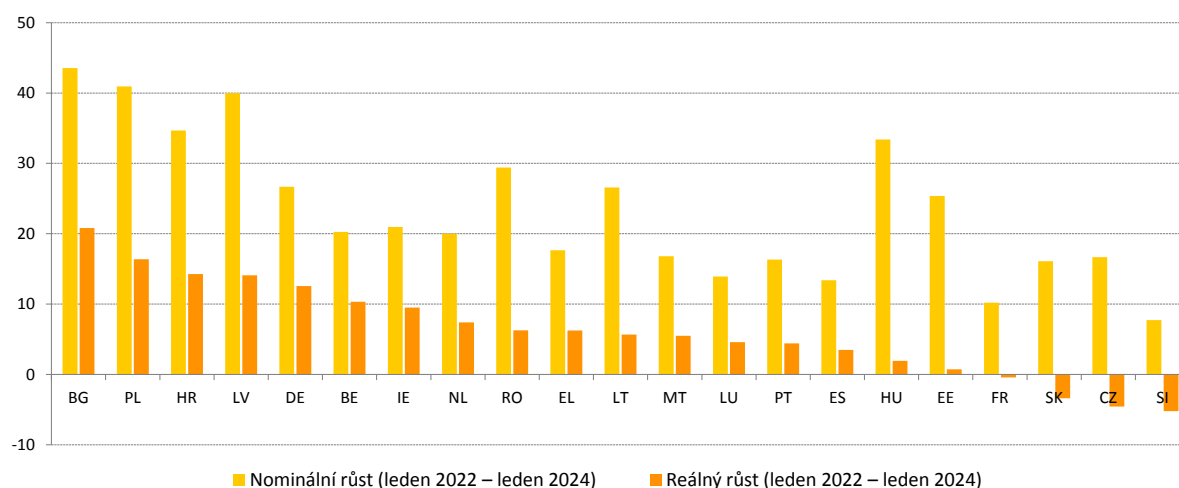
⁹⁶ 22 členských států má zákonnou minimální mzdu: Belgie, Bulharsko, Česko, Estonsko, Francie, Chorvatsko, Irsko, Kypr, Litva, Lotyšsko, Lucembursko, Maďarsko, Malta, Německo, Nizozemsko, Polsko, Portugalsko, Rumunsko, Řecko, Slovensko, Slovinsko a Španělsko. K pěti členským státům, které nemají zákonnou minimální mzdu, patří: Rakousko, Dánsko, Finsko, Itálie a Švédsko.

⁹⁷ Minimální mzdy se často aktualizují každoročně, a to na začátku roku. Mezi lednem 2022 a lednem 2024 byl největší nárůst zaznamenán v Polsku (49 %), Bulharsku (44 %), Lotyšsku (40 %) a Chorvatsku (34 %). V Belgii, Německu, Estonsku, Irsku, Litvě, Maďarsku, Nizozemsku a Rumunsku vzrostly o 20 až 30 %.

Bulharsku, Chorvatsku, Německu, Lotyšsku a Polsku a o 5 až 10 % v Řecku, Irsku, Litvě, na Maltě, v Nizozemsku a Rumunsku (graf 2.1.6). V Estonsku, Francii, Maďarsku, Lucembursku, Portugalsku a Španělsku se reálná zákonná minimální mzda mezi lednem 2022 a lednem 2024 zvýšila o méně než 5 %. Naopak v Česku, na Slovensku a ve Slovinsku reálné mzdy klesly o více než 3 %.

Graf 2.1.5: Zvýšení zákonných minimálních mezd podpořilo vyrovnání ztráty kupní síly zaměstnanců s minimální mzdou

Vývoj minimální mzdy v členských státech se zákonnou minimální mzdou, (změna v %)

Poznámka: Kypr byl vyloučen, protože zákonná minimální mzda byla zavedena v roce 2023.

Zdroj: Eurofound a Eurostat [[earn_mw_cur](#), [prc_hicp_midx](#)].

Chudoba pracujících se v EU v roce 2023 mírně snížila, ale stále se týkala každého dvanáctého pracovníka. Podíl zaměstnaných osob ve věku 18 let a více ohrožených chudobou se v roce 2023 snížil na 8,3 % z 8,5 % v roce 2022 (týká se příjmů za roky 2022 a 2021)⁹⁸. Tento podíl byl nižší i ve srovnání s obdobím před deseti lety a s obdobím těsně před pandemií COVID-19 (9,1 % v roce 2013 a 9 % v roce 2019, týká se příjmů za roky 2012 a 2018). V roce 2023 zaznamenalo dvanáct členských států pokles chudoby pracujících, přestože mnohé z nich čelily v roce 2022 vysoké inflaci a výraznému poklesu reálných mezd. To naznačuje, že medián příjmů v těchto zemích klesl výrazněji než příjmy chudých pracujících, které byly podpořeny aktualizací minimálních mezd a sociálních transferů⁹⁹. Nejvýraznější snížení zaznamenala Itálie a Řecko (–1,6 p.b. a –0,7 p.b. na 9,9 %), i když obě země stále převyšují průměr EU (8,3 %). Naopak v Lucembursku, Bulharsku, Chorvatsku a na Slovensku se chudoba pracujících zvýšila o 1 p.b. nebo více. Nejvyšší hodnoty byly zaznamenány v Rumunsku (15,3 %), Lucembursku (14,8 %) a Bulharsku (11,4 %), zatímco ve Španělsku, Estonsku a Portugalsku byla míra nezaměstnanosti rovněž 10 % nebo vyšší. První odhady Eurostatu naznačují, že chudoba pracujících zůstane v roce 2024 stabilní (týká se příjmů za rok 2023)¹⁰⁰. Stejně jako v předchozích letech byla chudoba pracujících v celé EU vyšší u občanů třetích zemí (22,5 %) a osob narozených mimo EU (18,5 %), u pracovníků s nízkým vzděláním (18,4%), u zaměstnanců na částečný úvazek (12,6%) a dočasných pracovníků (12,6%) a u domácností s nezaopatřenými dětmi (10,0%).

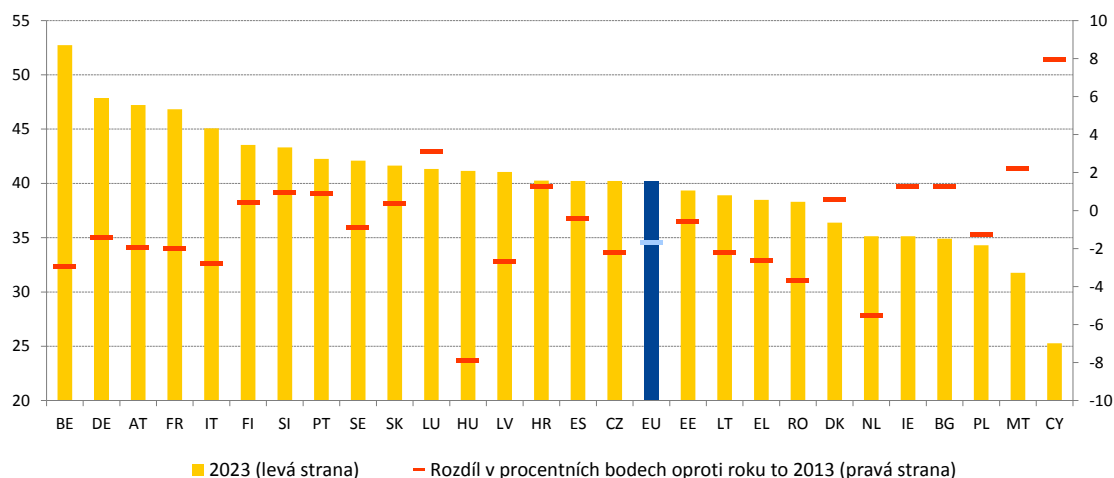
⁹⁸ Eurostat [[ilc_iw01](#)], EU-SILC, přerušení řady pro Chorvatsko.

⁹⁹ Viz Evropská komise, Labour market and wage developments in Europe 2024 (Vývoj na trhu práce a mezd v roce 2024), Úřad pro publikace Evropské unie, 2024.

¹⁰⁰ [Latest developments in income dynamics and poverty - Statistics Explained](#) (Nejnovější vývoj v oblasti dynamiky příjmů a chudoby – vysvětlení statistik), červen 2024.

Graf 2.1.6: V roce 2023 bylo daňové zatížení u svobodné osoby s průměrnou mzdou ve většině členských států nižší než před deseti lety

Daňové zatížení u svobodné osoby pobírající průměrnou mzdu, 2023

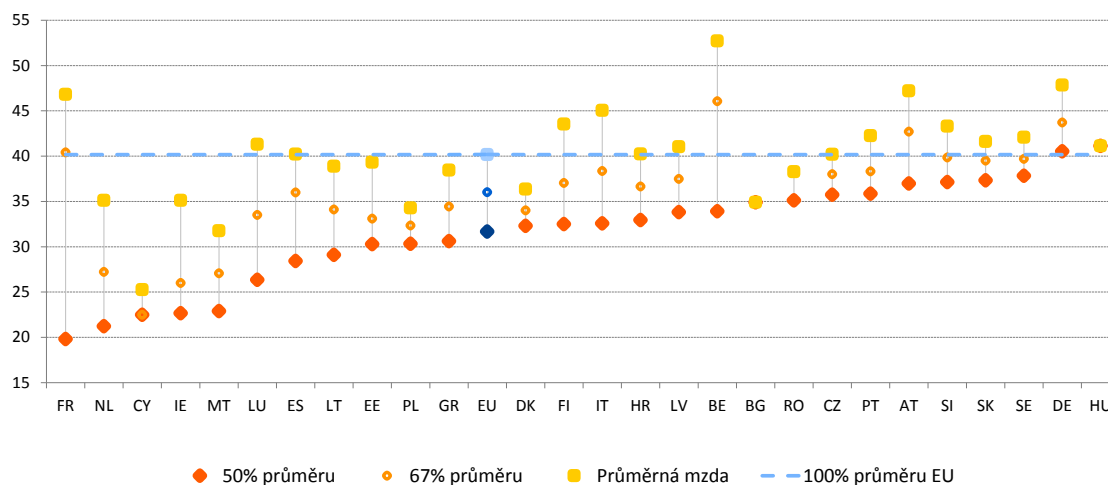
Poznámka: Údaje za rok 2013 pro Kypr nahrazeny údaji za rok 2014, protože rok 2013 není k dispozici.

Zdroj: Evropská komise, GŘ pro hospodářské a finanční záležitosti, Databáze daní a dávek, na základě modelu OECD pro daně a dávky (aktualizováno v dubnu 2024).

Zdanění práce má významný dopad na motivaci k práci a zaměstnávání. Daňové zatížení vyjadřuje rozdíl mezi mzdovými náklady zaměstnavatelů a čistou mzdou zaměstnanců vyjádřený jako procento celkových nákladů práce. Vysoké daňové zatížení práce může oslabit motivaci k práci a zaměstnávání, zejména u konkrétních skupin, jako jsou druhé výdělečně činné osoby v domácnosti, jejichž nabídka práce na tuto motivaci reaguje lépe. Od roku 2013 se daňové zatížení svobodné osoby pobírající průměrnou mzdu v EU snížilo o 2,2 p.b. a v roce 2023 dosáhlo 40,2 % (graf 2.1.6). To je nicméně stále nad průměrem OECD, který činí 34,8 %. Ve stejném období zaznamenalo třináct členských států výrazný pokles (o více než 1 p.b.) daňového zatížení u osob s průměrnými příjmy, přičemž nejvýraznější snížení nastalo v Maďarsku (–7,9 p.b.), Nizozemsku (–5,5 p.b.), Rumunsku (–3,7 p.b.) a Belgii (–2,9 p.b.). Naopak k výraznému nárůstu (o více než 1 p.b.) došlo v šesti zemích, nejvíce na Kypru (8,0 p.b.), v Lucembursku (3,1 p.b.) a na Maltě (2,2 p.b.). U osob s nižšími příjmy (50 % průměrného příjmu) činilo daňové zatížení svobodné osoby v roce 2023 31,7 %, což představuje pokles o 3,1 p.b. od roku 2013 a o 0,1 p.b. od roku 2022.

Graf 2.1.7: Daňové zatížení práce je nižší u osob s nižšími příjmy

Daňové zatížení svobodné osoby s nízkou mzdou (50 % a 67 % průměrné mzdy) ve srovnání s průměrnou mzdou v roce 2023

Poznámka: Členské státy jsou seřazeny v sestupném pořadí podle úrovně progresivity (daňové zatížení průměrné mzdy a zdanění 50 % průměrné mzdy).

Zdroj: Evropská komise, GŘ pro hospodářské a finanční záležitosti, Databáze daní a dávek, na základě modelu OECD pro daně a dávky (aktualizováno v dubnu 2024).

Systémy daně z příjmu fyzických osob bývají progresivní, daňové zatížení je tudíž nižší u osob s nižšími příjmy. Progresivita je obzvláště výrazná v zemích, jako je Francie, Belgie a Lucembursko, zatímco v Bulharsku a Maďarsku se uplatňují systémy paušálního zdanění (graf 2.1.7). Nižší daňové zatížení osob s nízkými příjmy snižuje narušení poptávky po pracovní síle i nabídky práce a usnadňuje zaměstnávání pracovníků s nízkou kvalifikací. I když je nižší daňové zatížení osob s nízkými příjmy přínosné pro snížení překážek při zaměstnávání, mělo by být navrženo tak, aby neodrazovalo od přechodu na lépe placená pracovní místa.

Narušení daňových systémů může způsobit inflace, která ovlivňuje progresivitu i spravedlnost. Narušení daňových systémů často vznikají v důsledku nominálně definovaných prahových hodnot, jako jsou daňová pásma, zvýhodnění, odpočty nebo osvobození od daně. V progresivních daňových systémech vede inflace obvykle k posunu do vyššího daňového pásma, kdy pevné nominální prahy posouvají více daňových poplatníků do vyšších daňových pásem, čímž se zvyšuje jejich daňové zatížení. To může spolu s erozí daňových zvýhodnění a slev zvýšit riziko chudoby, pokud nedojde k úpravám o inflaci nebo jiným politickým opatření. Pokud jsou daňová pásma (a další pevné parametry daňového systému) přizpůsobena inflaci, ať už automaticky prostřednictvím indexace, nebo prostřednictvím diskrečních opatření, lze posun do vyššího daňového pásma a další deformace způsobené inflací zmírnit. V roce 2023 a na počátku roku 2024 provedlo tyto úpravy svých systémů daně z příjmů fyzických osob mnoho členských států, aby tato narušení odstranily (viz oddíl 2.1.2).

Přesun daňového zatížení od práce na jiné daňové základy v souladu s environmentálními cíli může vést ke zlepšení pobídek na trhu práce, podpořit spravedlnost a zároveň klimatickou neutralitu. Navrhované změny směrnice o zdanění energie¹⁰¹, o nichž v současné době spolunormotvůrci jednají, jsou v souladu s těmito cíli, neboť stanovují ceny, které snižují spotřebu fosilních paliv a podporují investice do udržitelné a čisté energie. Doporučení Rady pro spravedlivou transformaci na klimatickou neutralitu¹⁰² navíc prosazuje snížení daňového zatížení práce, zejména pro skupiny s nízkými a středními příjmy, a přechod na zdroje příjmů,

¹⁰¹ [COM\(2021\)563 – Revize směrnice o zdanění energie.](#)

¹⁰² [Doporučení Rady ohledně zajištění spravedlivé transformace na klimatickou neutralitu \(2022/C 243/04\).](#)

které podporují environmentální udržitelnost. Uhlíková daň sice může mít regresivní účinky, ty však lze zmírnit pečlivě navrženými kompenzačními opatřeními. Podpůrná opatření zajišťující cenově dostupnou energii určenou zranitelným skupinám nebo daňová opatření, která motivují k úsporám energie a snižují spotřebu fosilních paliv, zejména v souvislosti se stále vysokými cenami energie, jsou v souladu s těmito cíli v oblasti klimatu a spravedlnosti.

2.1.2 Opatření přijatá členskými státy

Několik členských států zavedlo pobídky k zaměstnávání a subvence na vytváření pracovních míst se zaměřením na podporu zaměstnanosti v klíčových odvětvích a podporu znevýhodněných skupin. S podporou z Nástroje pro oživení a odolnost využívá **Recko** dotace na nábor, které umožňují zaměstnat na plný úvazek 67 000 nezaměstnaných se zaměřením na nejzranitelnější skupiny (dlouhodobě nezaměstnaní, osoby se zdravotním postižením, uprchlíci, Romové). Na **Maltě** bude program A2E, spolufinancovaný fondem ESF+ a maltskou vládou, probíhat až do roku 2029. Nabízí finanční podporu zaměstnavatelům na zaměstnávání znevýhodněných osob a tím podporuje rozmanitost a inkluzivitu pracovní síly. **Finsko** zavedlo v roce 2023 reformu subvencí na mzdy pro zaměstnavatele, kteří zaměstnávají nezaměstnané uchazeče o zaměstnání. Zaměstnavatelé mohou získat finanční podporu pokrývající 50 % mzdových nákladů nebo 70 % v případě, že do zaměstnání přijmou pracovníky se sníženou pracovní schopností. V roce 2024 **Česko** pokračovalo v pilotním projektu, který kombinuje subvence na mzdy za zaměstnávání znevýhodněných skupin s integračními činnostmi, jako jsou odborná příprava, sociální práce, pomoc při práci a komplexní poradenství a konzultace s cílem podpořit osobní rozvoj během subvencovaného zaměstnání. **Itálie** zavedla legislativním nařízením č. 60 ze dne 7. května 2024 pobídky pro samostatnou výdělečnou činnost ve strategických odvětvích pro rozvoj nových technologií a souběžnou transformaci. Mezi pobídky patří osvobození od příspěvků na sociální zabezpečení až do výše 800 EUR měsíčně pro nezaměstnané osoby mladší 35 let, které v období od 1. července 2024 do 31. prosince 2025 zahájí podnikání v těchto odvětvích a zaměstnají stále pracovníky. Kromě toho mohou příjemci požádat Národní institut sociálního zabezpečení o nezdaněný měsíční příspěvek ve výši 500 EUR na pracovníka, a to po dobu až tří let. **Portugalsko** s podporou Nástroje pro oživení a odolnost zavedlo program pro závazky v oblasti udržitelné zaměstnanosti, který nabízí zaměstnavatelům finanční subvence a slevy na sociálním pojištění s cílem podpořit vytvoření 30 000 stálých pracovních míst, snížit segmentaci trhu práce a podpořit rovnost žen a mužů a zároveň usnadnit integraci mladých lidí na trhu práce.

Na základě zkušeností z krize COVID-19 řada zemí zavedla nebo upravila systémy zkrácených pracovních úvazků. V květnu 2024 přijalo **Estonsko** právní předpisy o zajištění práce schopnosti, které mají zajistit pružné pracovní podmínky pro zaměstnance vracející se do práce po dlouhodobé pracovní neschopnosti a podpořit integraci osob s chronickým onemocněním na trh práce. V rámci tohoto systému hradí zaměstnavatelé nejméně 50 % plného platu a zbytek hradí státní zdravotní pojišťovna. V červenci 2023 **Španělsko** přijalo ustanovení, která dále rozvíjejí právní režim mechanismu redistributivních plateb s cílem zvýšit flexibilitu a stabilizaci zaměstnanosti, s podrobným popisem limitů pro přesčasy, pravidel pro zaměstnávání a udržení zaměstnání a podmínky pro externí zajišťování pracovních míst. V prosinci 2023 **Itálie** rozšířila svůj systém zkrácené pracovní doby („Cassa Integrazione Guadagni“) o případy zkrácené pracovní doby v důsledku extrémních klimatických podmínek. Rozšíření, platné od července do prosince 2023, se konkrétně zaměřuje na odvětví, jako je zemědělství, stavebnictví a těžba.

Několik členských států změnilo nebo plánuje změnit své rámce minimální mzdy. **Kypr** zavedl v lednu 2023 všeobecnou zákonnou minimální mzdu, jejímž cílem je chránit kupní sílu

osob s nízkou mzdou. Od ledna 2024 bude minimální mzda každé dva roky upravována na základě konkrétních kritérií, včetně kupní síly zaměstnanců s minimální mzdou ve vztahu k životním nákladům. První revize již proběhla v lednu 2024, kdy se minimální mzda zvýšila z 940 EUR na 1 000 EUR měsíčně. V roce 2024 v **Lotyšsku** a **Řecku** vláda a sociální partneři jednali o reformách s cílem změnit mechanismus stanovování minimální mzdy s odkazem na hodnoty uvedené ve směrnici o přiměřené minimální mzdě¹⁰³. V **Lotyšsku** bude minimální mzda od roku 2025 činit 740 EUR, což bude znamenat počátek stanovování této úrovně vůči mediánu mezd. **Bulharsko** a **Litva** nově definovaly svůj postup stanovování minimální mzdy tak, aby zahrnoval orientační referenční hodnotu, zejména ve vztahu ke skutečným mzdám, zatímco **Nizozemsko** změnilo svou definici minimální mzdy z měsíční mzdy na hodinovou sazbu. V **Rumunsku** byl v rámci plánu pro oživení a odolnost přijat v listopadu 2024 nový zákon, kterým se zavádí nový mechanismus a vzorec pro systematické stanovování a aktualizaci výše minimální mzdy po konzultaci se sociálními partnery, a to v souladu se směrnicí o přiměřených minimálních mzdách. Tyto změny jsou součástí širšího provedení směrnice v členských státech, ke kterému má dojít do 15. listopadu 2024. V **Chorvatsku** byl v rámci plánu pro oživení a odolnost novelizován zákon o minimální mzdě tak, aby stanovil minimální navýšení za přesčasy, noční práci, neděle a svátky a zakázal možnost vzdát se minimální mzdy. Dále plánuje zvýšit minimální mzdu na 50 % průměrné mzdy z předchozího roku.

Byla přijata nebo se zvažují různá opatření týkající se platů ve veřejném sektoru. V **Chorvatsku** je součástí plánu pro oživení a odolnost zákon o platech, který vstoupil v platnost v roce 2024 a jehož cílem je sjednotit kritéria pro stanovení platů a harmonizovat platy ve státní správě a veřejných službách, a to po konzultaci se sociálními partnery. V **Itálii** byly zákonem o rozpočtu vyčleněny 3 miliardy EUR na rok 2024 a 5 miliard EUR ročně od roku 2025 na prodloužení vnitrostátní kolektivní smlouvy pro státní zaměstnance. **Řecko** plánuje zvýšit platy ve veřejném sektoru v roce 2025 v návaznosti na přijetí nového jednotného systému vyplácení mezd. Ve **Slovinsku** byl zákon o společných základech platového systému ve veřejném sektoru přijat v říjnu 2024 jako součást plánu pro oživení a odolnost, přičemž vstoupí v platnost v lednu 2025. Reforma zrušila platové skupiny nižší než minimální mzda a zvýšila odměny všem úředníkům a státním zaměstnancům slovinského veřejného sektoru.

Byly provedeny i další revize systémů stanovování mezd, zejména v souvislosti s kolektivním vyjednáváním. V **Polsku** je cílem navrhovaného zákona aktualizovat pravidla pro uzavírání a registraci kolektivních smluv, rozšířit témata vyjednávání, zjednodušit proces registrace v Národním rejstříku kolektivních pracovních smluv, usnadnit prodloužování platnosti smluv a umožnit podnikům odstoupit od smluv uzavřených mezi více společnostmi z obchodních důvodů. Ve **Francii** byla vydána nová vyhláška, která má urychlit rozšíření kolektivních smluv na všechny pracovníky a podniky v určitém odvětví a zajistit, aby minimální mzdy v tomto odvětví neklesly pod zákonem stanovenou minimální mzdou¹⁰⁴. Kromě toho byla v březnu 2024 zřízena nová Vysoká rada pro odměňování, zaměstnanost a produktivitu, jejímž úkolem je lépe sladit produktivitu, tvorbu hodnot a mzdy a zároveň sledovat faktory ovlivňující mzdy. V **Portugalsku** se nedávná aktualizace zákoníku práce zabývá postupy při ukončování kolektivních smluv, přičemž ztěžuje jejich vypovězení a zavádí

¹⁰³ Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2022/2041 ze dne 19. října 2022 o přiměřených minimálních mzdách v Evropské unii (Úř. věst. L 275, 25.10.2022, s. 33).

¹⁰⁴ Eurofound, [France: Developments in working life 2023](#) (Francie: vývoj pracovního života v roce 2023), pracovní dokument, WPEF24045, Úřad pro publikace Evropské unie, 2024.

nový způsob rozhodčího řízení¹⁰⁵. V **Belgii** se sociální partneři nedohodli na mzdách, na základě čehož se federální vláda rozhodla nezvyšovat mzdovou normu pro roky 2023 a 2024 a omezila růst mezd na obvyklou valorizaci o inflaci. Sociální partneři však mohou vyjednat jednorázový bonus na zaměstnance až do výše 500 EUR nebo 750 EUR, pokud společnosti dosáhnou mimořádně vysokých zisků.

Členské státy podnikají kroky k posílení sociální ekonomiky, přičemž využívají impulsu, který vytvořil akční plán pro sociální ekonomiku¹⁰⁶ a doporučení Rady ohledně vypracování rámcových podmínek sociální ekonomiky¹⁰⁷. V únoru 2024 podepsalo devatenáct členských států Lutyšský plán pro sociální ekonomiku v Evropské unii¹⁰⁸, který navrhuje priority a vodítka pro úvahy o sociální ekonomice v příští evropské sociální agendě. Členské státy v současné době vypracovávají nebo aktualizují své strategie sociální ekonomiky, což má zásadní význam pro vytvoření příznivých rámcových podmínek. V červenci 2024 **Irsko** zahájilo svou vnitrostátní politiku sociálního podniku na období 2024–2027. V srpnu 2023 **Slovensko** přijalo akční plán na podporu sociální ekonomiky a sociálních podniků do roku 2030. **Slovinsko** připravilo strategii rozvoje sociální ekonomiky, která v současné době čeká na schválení vládou. V **Belgii** přijalo německy mluvící společenství v lednu 2024 první vlastní vyhlášku o uznávání a podpoře podniků sociální ekonomiky a v dubnu 2024 následovalo Vlámsko s vyhláškou na podporu sociální ekonomiky a sociální odpovědnosti podniků. Na **Kypru** byly v prosinci 2023 schváleny změny zákona o sociálních podnicích z roku 2020 a nařízení, kterým se zřizuje rejstřík sociálních podniků, přičemž tento rejstřík je nyní k dispozici pro podávání žádostí. V **Česku** má být návrh zákona o sociální ekonomice předložen parlamentu v roce 2024. Cílem tohoto právního předpisu je podpořit subjekty sociální ekonomiky tím, že poskytne rámec, který posílí jejich úlohu v hospodářství, mimo jiné usnadněním přístupu k financování, zlepšením regulačních podmínek a podporou udržitelných modelů sociálních obchodních modelů. **Portugalsko** zahájilo iniciativu „Portugalské sociální inovace do roku 2030“, jejímž cílem je podpořit podnikání, sociální inovace a ovlivnit investice v zemi. Hlavními příjemci jsou veřejné a soukromé subjekty, včetně subjektů sociální ekonomiky, které vyvíjejí, odborně připravují, propagují nebo podporují projekty sociálních inovací. V **Německu** bude nový program podpory spolufinancovaný z fondu ESF+ do roku 2028 investovat 110 miliard EUR na posílení podniků veřejného zájmu, podporu sdílených pracovních prostor, univerzit nebo podnikatelských inkubátorů, které následně sociálním podnikům poskytují poradenství a odbornou přípravu v oblasti dovedností.

Několik členských států zavedlo opatření ke zvýšení daňové spravedlnosti a posílení účasti na trhu práce. V **Itálii** bylo pro rok 2024 potvrzeno snížení daňového zatížení zaměstnanců, které bylo původně zavedeno v roce 2022 a prodlouženo v roce 2023¹⁰⁹. Kromě toho mají podniky a odborníci, kteří zaměstnávají další pracovníky na základě smluv na dobu neurčitou, nárok na 120% odpočet nákladů práce za zdaňovací období 2024. **Lotyšsko** provede

¹⁰⁵ Eurofound (2024), [Portugal: Developments in working life 2023](#) (Portugalsko: vývoj pracovního života v roce 2023), pracovní dokument, WPEF24057, Úřad pro publikace Evropské unie, 2024.

¹⁰⁶ Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů „[Rozvoj hospodářství ve prospěch lidí: akční plán pro sociální ekonomiku](#)“, COM(2021) 778 final.

¹⁰⁷ [Doporučení Rady ze dne 27. listopadu 2023 ohledně vypracování rámcových podmínek sociální ekonomiky \(C/2023/1344\)](#).

¹⁰⁸ Viz prohlášení online.

¹⁰⁹ Sazba osvobození od daně zůstává ve výši 6 % pro měsíční zdanitelné mzdy do 2 692 EUR a 7 % pro tyto mzdy do 1 923 EUR. Již zavedené snížení daňového zatížení ve výši 15 % hrubé odměny za noční práci a práci přesčas ve svátek bylo potvrzeno i pro první pololetí roku 2024.

od roku 2025 reformu zdanění pracovní síly, která sníží daňové zatížení pracovníků s nižšími a středními příjmy. **Portugalsko** zahrnuje do návrhu státního rozpočtu na rok 2025 změnu režimu zdanění mladých osob platnou od roku 2025. Tím se rozšíří způsobilost na osoby do 35 let věku bez ohledu na jejich úroveň vzdělání a prodlouží se doba platnosti výjimek až na deset let (dříve pět let). Dalším příkladem může být **Finsko**, kde vláda snížila zdanění příjmů ze zaměstnání zdvojnásobením úlevy pro příjmy ze zaměstnání pro osoby starší 65 let, zatímco pro osoby ve věku 60–64 let ji zrušila. Cílem tohoto nového zacílení je zlepšit motivaci k práci pro osoby starší 65 let.

Systémy daně z příjmu fyzických osob byly rovněž upraveny s cílem zmírnit dopad inflace na pracovníky¹¹⁰. Pokud se prahové hodnoty v daňovém schématu nemění, může inflace tlačít domácnosti do vyšších daňových pásem, což vede k tzv. posunu do vyššího daňového pásma. Zatímco většina zemí upravuje daňová pásma diskrečně, **Belgie, Dánsko, Litva, Nizozemsko, Slovensko, Slovinsko, Švédsko** a nově i **Rakousko** zavedly mechanismy automatické úpravy¹¹¹. **Německo, Litva, Lucembursko, Irsko a Portugalsko** upravily v roce 2023 a/nebo 2024 svá daňová pásma diskrečně, přičemž **Portugalsko** rovněž snížilo mezní sazbu daně pro druhé pásmo. **Itálie** v roce 2024 sloučila dvě nejnižší daňová pásma (ze čtyř) a uplatnila daňovou sazbu 23 %, aby snížila zátěž pro střední příjmy. A konečně **Španělsko** v letech 2023 a 2024 indexovalo základy a sazby příspěvků na sociální zabezpečení. Vedle těchto úprav daně z příjmu fyzických osob zavedly členské státy další fiskální opatření zaměřená na boj proti inflaci.

2.2. Hlavní směr 6 – Zlepšení nabídky práce a přístupu k zaměstnání, celoživotnímu získávání dovedností a kompetencím

V tomto oddíle se rozebírá provádění hlavního směru politik zaměstnanosti 6, který členskými státy doporučuje vytváření podmínek pro zvýšení nabídky pracovních sil, propagování získávání dovedností a kompetencí v průběhu celého života, podporu rovných příležitostí pro všechny, odstranění překážek a pobídky pro účast na trhu práce v souladu s první (všeobecné a odborné vzdělávání a celoživotní učení), druhou (rovnost žen a mužů), třetí (rovné příležitosti), čtvrtou (aktivní podpora zaměstnanosti), devátou (rovnováha mezi pracovním a soukromým životem), jedenáctou (péče o děti a podpora dětí) a sedmnáctou (začlenění osob se zdravotním postižením) zásadou evropského pilíře sociálních práv. V oddíle 2.2.1 jsou uvedeny klíčové informace o vývoji v oblasti vzdělávání, odborné přípravy a dovedností, jakož i o situaci na trhu práce, zejména pokud jde o zranitelné a nedostatečně zastoupené skupiny. Oddíl 2.2.2 informuje o opatřeních politik prováděných členskými státy v těchto oblastech politiky.

2.2.1 Klíčové ukazatele

Účast na předškolním vzdělávání a péči na úrovni EU zaznamenala v posledním desetiletí pomalý pokrok, přičemž mezi jednotlivými členskými státy existují značné rozdíly. V roce 2022 bylo 93,1 % dětí ve věku od tří let do zahájení povinné základní školní docházky zapsáno do předškolního vzdělávání a péče, což odráží nárůst o 0,6 p.b. od roku 2021 a o 1,9 p.b. od roku 2014. Tento průměr pro celou EU však zakrývá značné rozdíly mezi jednotlivými zeměmi. Sedm členských států (Belgie, Dánsko, Francie, Španělsko, Litva, Portugalsko,

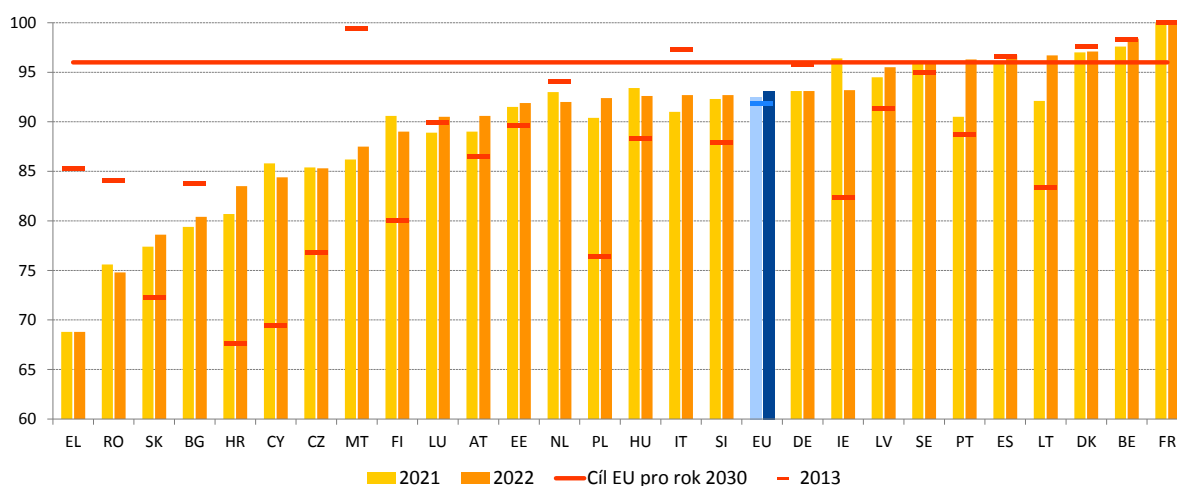
¹¹⁰ Viz: Evropská komise, [Annual Report on Taxation 2024](#), (Výroční zpráva o zdanění za rok 2024), Úřad pro publikace Evropské unie, 2024.

¹¹¹ Podrobný popis různých přístupů k indexaci v celé EU viz tabulka 3 ve Výroční zprávě o zdanění za rok 2023 (o opatřeních přijatých v roce 2022).

Švédsko) již dosáhlo cíle na úrovni EU, kterým je dosažení míry účasti 96 % do roku 2030, zatímco v pěti zemích zůstává míra účasti pod 85 % (Bulharsko, Chorvatsko, Kypr, Rumunsko a Slovensko, přičemž v posledních dvou zemích je pod 80 %). Některé členské státy dosáhly v uplynulých letech pozoruhodného pokroku, přičemž největší nárůst v letech 2021–2022 zaznamenaly Portugalsko (5,8 p.b.), Litva (4,6 p.b.), Chorvatsko (2,8 p.b.) a Polsko (2 p.b.). Naopak pokles zaznamenalo šest členských států, zejména Kypr (–1,4 p.b.), Finsko (–1,6 p.b.) a Irsko (–3,2 p.b.). Cenová dostupnost a nedostatek kapacit, včetně zaměstnanců, zůstávají významnými překážkami přístupu, zejména pro mladší děti a děti ze znevýhodněného socioekonomického prostředí. Účast romských dětí na předškolním vzdělávání a péči je i nadále značným problémem a činí přibližně polovinu průměru EU (42–44 % v roce 2021) a je výrazně pod cílem pro rok 2030, který je v novém strategickém rámci EU pro rovnost, začlenění a účast Romů stanoven na nejméně 70 %¹¹².

Graf 2.2.1: Účast na předškolním vzdělávání a péči vykazuje na úrovni EU pomalý pokrok, avšak s velkými rozdíly mezi jednotlivými zeměmi

Účast dětí ve věku od tří let do zahájení povinné základní školní docházky v předškolním vzdělávání a péči (v %)

Poznámka: 2013: definice se liší pro EL a PT. 2021: definice se liší pro EU a PT. Předběžné údaje pro FR. 2022: definice se liší pro EU a PT. Předběžné údaje pro FR, MT, PL a PT. Nejnovější dostupné údaje pro EL jsou z roku 2019.

Zdroj: Eurostat, [educ_uoe_enra21].

Počet předčasných odchodů ze vzdělávání a odborné přípravy v celé EU klesá. V roce 2023 předčasně odešlo ze vzdělávání nebo odborné přípravy 9,5 % osob ve věku 18–24 let, což je o 0,2 procentního bodu méně než v roce 2022. To je o 2,3 p.b. méně než před deseti lety, přičemž pět zemí (Řecko, Španělsko, Itálie, Malta a Portugalsko) dosáhlo v tomto období snížení o více než 5 p.b. Přesto v roce 2023 odejde v EU předčasně ze vzdělávání nebo odborné přípravy přibližně 3,1 milionu mladých lidí s nejvýše nižším sekundárním vzděláním. Šestnáct členských států již dosáhlo cíle Evropského prostoru vzdělávání (EPV) snížit do roku 2030 předčasné odchody pod 9 %. V Rumunsku, Španělsku, Německu a Maďarsku se však tyto míry stále pohybují nad 12 % nebo kolem této hodnoty, což znamená „kritickou situaci“, kdy došlo pouze k mírnému zlepšení nebo dokonce zvýšení oproti předchozímu roku – viz graf 2.2.2. Největší nárůst v roce 2023 zaznamenal Kypr (o 2,3 p.b.), následovaný Finskem, Slovinskem, Portugalskem a Litvou, kde podíl osob odcházejících ze vzdělávání a odborné přípravy vzrostl

¹¹² Na základě nejnovějšího [průzkumu Agentury pro základní práva \(FRA\) týkajícího se Romů z roku 2021](#), který byl zveřejněn v roce 2022. Více informací viz [strategický rámec EU pro rovnost, začlenění a účast Romů na období 2020–2030](#).

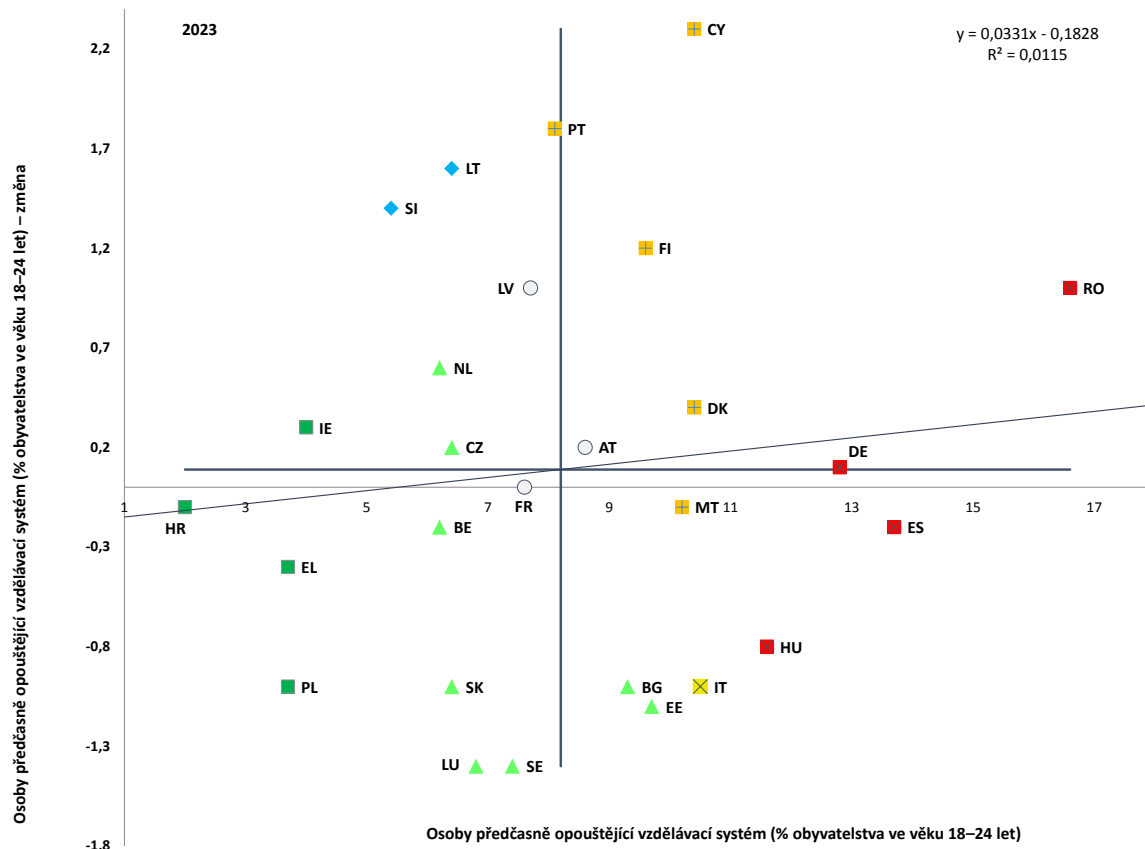
o více než 1 p.b. Současně byly v kategorii „nejlepší“ Chorvatsko (2,0 %), Řecko (3,7 %), Polsko (3,7 %) a Irsko (4,0 %). I přes celkově mírně pozitivní trend však mezi členskými státy nic nenasvědčuje vzestupné konvergenci. Kromě toho i nadále existují značné genderové rozdíly, přičemž u mladých žen je mnohem menší pravděpodobnost předčasného odchodu ze vzdělávání nebo odborné přípravy (7,7 %) než u mladých mužů (11,3 %). U mladých lidí narozených mimo EU je i nadále téměř třikrát vyšší pravděpodobnost předčasného odchodu (21,6 %), než u těch, kteří se narodili v některém z členských států EU (8,2 %). Situace je obzvláště znepokojivá u mladých Romů (18–24 let), kde v letech 2020–2021 jich více než dvě třetiny (71 %) odešly ze vzdělávání před dosažením vyššího stupně sekundárního vzdělání¹¹³. Kromě toho je znepokojivá i situace mladých lidí se zdravotním postižením stejné věkové skupiny, u nichž v roce 2022 činila míra předčasných odchodů 22,2 %¹¹⁴. V členských státech, jako je Bulharsko, Francie, Maďarsko, Portugalsko a Španělsko (viz graf 1 v příloze 5), rovněž existují výrazné regionální rozdíly, včetně nejbzdálenějších regionů.

¹¹³ Viz Agentura Evropské unie pro základní práva, [Roma in 10 European Countries – Main results](#) (Romové v desíti evropských zemích – hlavní výsledky), Úřad pro publikace Evropské unie, 2023.

¹¹⁴ Viz EDE, [European comparative data on persons with disabilities](#) (Evropské srovnávací údaje o osobách se zdravotním postižením), 2022. Vyšší míra předčasných odchodů ze vzdělávání u osob se zdravotním postižením může být mimo jiné způsobena problémy s přístupností (např. fyzickými a architektonickými překážkami) a s neexistencí přizpůsobených programů.

Graf 2.2.2: Podíl osob předčasně odcházejících ze vzdělávání a odborné přípravy se nadále pomalu snižuje, přičemž mezi jednotlivými členskými státy existují značné rozdíly

Osoby předčasně odcházející ze vzdělávání a odborné přípravy (věková skupina 18–24 let), úroveň v roce 2023 a změny oproti předchozímu roku (v %, hlavní ukazatel srovnávacího přehledu sociálních ukazatelů)

Poznámka: Osy jsou zaměřeny na nevážený průměr EU. Legenda je uvedena v příloze. Prerušeni řady v SK a CY. Nízká spolehlivost údajů pro HR a LU.

Zdroj: Eurostat [edat_lfse_14], šetření pracovních sil v EU.

Rámeček pilíře 2: Zlepšování základních dovedností

Základní dovednosti jsou základem osobního a profesního rozvoje mladých lidí a budoucí konkurenceschopnosti a sociální soudržnosti EU. Základní dovednosti slouží jako stavební kameny, které lidem umožňují orientovat se ve složitých životních situacích, zapojit se do svých společenství, pokračovat ve vzdělávání v pozdějším věku a smysluplně přispívat společnosti a hospodářství. Podporují produktivitu práce a tempo inovací, které vyžaduje digitální transformace a stále více znalostní ekonomika¹¹⁵. Mladí lidé s lepšími dovednostmi mají lepší vyhlídky na zaměstnání, jsou méně ohroženi odchodem ze vzdělávání s nízkou

¹¹⁵ Viz: OECD (2014), [A New Macroeconomic Measure of Human Capital Exploiting PISA and PIAAC: Linking Education Policies to Productivity](#) (Nové makroekonomické opatření v oblasti lidského kapitálu s využitím programů PISA a PIAAC: propojení vzdělávacích politik s produktivitou), pracovní dokumenty ekonomického odboru OECD, č. 1709, 2022; Evropská komise, [Investice do kompetencí lidí – základní kámen pro růst a blahobyt v EU](#), *European Economy Discussion Papers*, 139, 2021; Woessmann L., [The Economic Case for Education](#) (Ekonomické argumenty pro vzdělávání), *Analytická zpráva EENEE* č. 20, 2014.

kvalifikací a existuje u nich větší pravděpodobnost, že se účastní vzdělávání dospělých¹¹⁶. V rámci Evropského prostoru vzdělávání (EPV) si EU stanovila cíle v oblasti základních dovedností (měřených v rámci programu OECD pro mezinárodní hodnocení žáků, PISA), přičemž míra nedostatečných výsledků ve čtení, matematice a přírodních vědách by měla být do roku 2030 nižší než 15 %. Nedávné trendy zdůrazňují potřebu obnoveného a zvýšeného úsilí na evropské úrovni. Toto úsilí by mělo vycházet ze stávajících iniciativ a dále posílit provádění doporučení o Cestách ke školnímu úspěchu z listopadu 2022, které nastiňuje politický rámec pro systémový a mnohostranný přístup ke zlepšení výsledků vzdělávání¹¹⁷. Kromě toho Komise v rámci nového mandátu předloží zvláštní akční plán pro základní dovednosti. Strategický plán vzdělávání v oblasti STEM se bude zabývat specifickými a přetrvávajícími problémy vzdělávání v oblasti STEM.

Nejnovější údaje potvrzují dlouhodobější zhoršování výsledků v oblasti základních dovedností, což představuje velké riziko pro budoucí produktivitu práce a konkurenceschopnost EU a zpochybňuje rozměr rovnosti a excelence vzdělávacích systémů EU. Od roku 2012 se míra nedostatečných výsledků ve všech třech rozměrech programu PISA na úrovni EU trvale zvyšuje, přičemž výsledky programu PISA 2022 dokumentují v tomto období nejdrastičtější pokles výsledků v oblasti základních dovedností. Nejnovější zjištění ukazují, že míra nedostatečných výsledků se výrazně zvýšila v matematice (6,6 p.b.) a čtení (3,7 p.b.) a mírněji v přírodních vědách (1,9 p.b.) – což je trend, který se odráží i v jednotlivých výsledcích většiny členských států¹¹⁸. Na úrovni EU dosahuje nyní míra nedostatečných výsledků v matematice 29,5 %, ve čtení 26,2 % a v přírodních vědách 24,2 % (oproti 22,9 %, 22,5 % a 22,3 % v roce 2018), přičemž osmnáct členských států vykazuje míru nedostatečných výsledků v matematice vyšší než 25 % a čtrnáct členských států vykazuje podobně vysokou míru v oblasti čtení. V důsledku toho se EU vzdálila od svého cíle EPV, a to snížit nedostatečnou úroveň vzdělání na 15 %, přičemž současný rozdíl je větší než před deseti lety. Současně nedávné údaje z programu PISA ukazují také pokles míry nejlepších výsledků, tj. podílu žáků dosahujících vysoké úrovně znalostí, a to ve všech socioekonomických skupinách¹¹⁹. Tato míra se plošně výrazně snížila v matematice a čtení, zatímco v přírodních vědách zůstala ve většině zemí víceméně stabilní. V roce 2022 dosáhlo vysoké úrovně znalostí v matematice pouze 7,9 % žáků EU, ve čtení 6,5 % a v přírodních vědách 6,9 % (oproti 11 %, 8,1 % a 6,3 % v roce 2018). I když lze předpokládat, že v poklesu výsledků sehrála určitou roli krize COVID-19, v několika zemích se výsledky zhoršovaly již před pandemií.

¹¹⁶ Evropská komise, [Investice do vzdělávání v EU po pandemii Covid-19](#), Úřad pro publikace Evropské unie, 2022.

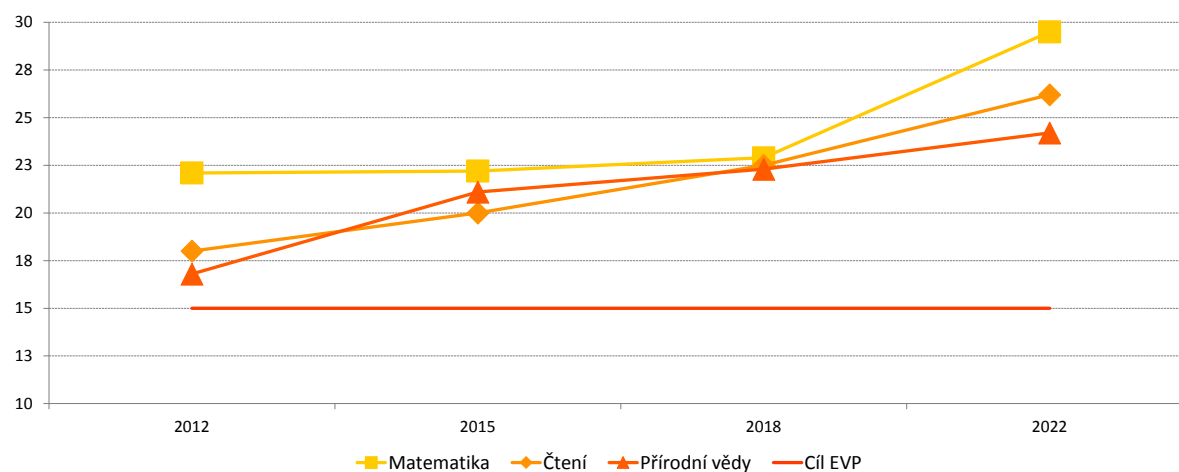
¹¹⁷ [Doporučení Rady ze dne 28. listopadu 2022 o cestách ke školnímu úspěchu](#) a o nahrazení doporučení Rady ze dne 28. června 2011 o politikách snížení míry předčasného ukončování školní docházky (Text s významem pro EHP) (2022/C 469/01).

¹¹⁸ Evropská komise, [Dvojí výzva: spravedlnost a excelence v základních dovednostech v EU](#), Úřad pro publikace Evropské unie, 2024.

¹¹⁹ V programu PISA je to zachyceno indexem ekonomického, sociálního a kulturního statusu (ESCS). Kategorie zvýhodněného socioekonomického prostředí zahrnuje 25 % všech žáků s nejvyšším skóre indexu ESCS v dané zemi, zatímco kategorie znevýhodněného socioekonomického prostředí zahrnuje 25 % všech žáků s nejnižším skóre indexu ESCS.

Míra nedostatečného výsledků se do značné míry zvýšila v matematice a ve čtení a mírněji v přírodních vědách.

Podíl žáků, kteří nejsou schopni dosáhnout minimální referenční úrovně znalostí PISA 2 (%)

Poznámka: Při interpretaci hodnoty EU 2022 je třeba postupovat obezřetně: jeden nebo více standardů pro výběr vzorku PISA nesplnilo Dánsko, Irsko, Lotyšsko a Nizozemsko (viz [OECD, Výsledky PISA 2022 \(svazek 1\)](#), A2 a A4). Pro Maltu chybí údaje za rok 2012.

Zdroj: OECD, [PISA 2012](#), [2015](#), [2018](#), [2022](#), výpočty GŘ EAC.

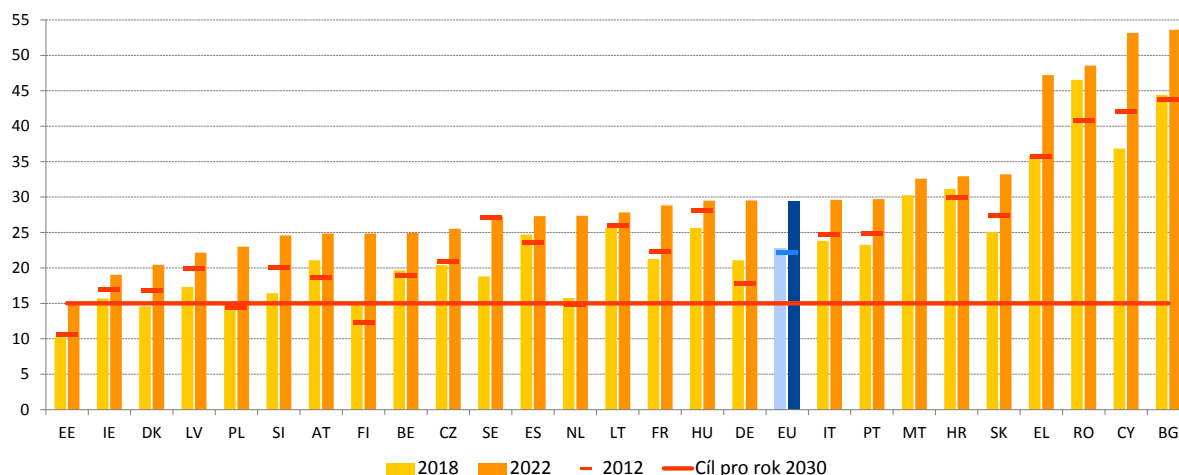
Několik zemí v reakci na znepokojivé výsledky z programu PISA zavedlo nebo zvažuje nová opatření. V Polsku byla provedena některá okamžitá nápravná opatření, přičemž od roku 2026 se plánuje reforma učebních osnov založená na znalostech, která bude využívat vzájemné poradenství v rámci strategického rámce EPV, a to na předškolní úrovni a úrovni základní školy. **Finsko** zvýší minimální počet povinných vyučovacích hodin čtení, psaní a počítání na úrovni základní školy. Reforma bude zavedena od srpna 2025, přičemž financování základního vzdělávání se zvýší o 200 milionů EUR. Cílem projektu pro více zemí financovaného z Nástroje pro technickou podporu EU je podpořit **Bulharsko** a **Rumunsko** při posilování jejich kapacit pro přípravu a realizaci reformy učebních osnov prostřednictvím přezkumu prioritních potřeb a vypracování doporučení pro zlepšení přípravy, provádění, monitorování a hodnocení učebních osnov. **Malta** přijala v květnu 2024 novou Národní strategii vzdělávání (2024–30), která navrhuje postupný přechod od předávání znalostí k systému výuky na základě kompetencí. Předpokládá rovněž strategii v oblasti matematické gramotnosti a závazek posílit dovednosti v oblasti gramotnosti. V **Nizozemsku** podporuje hlavní plán v oblasti základních dovedností fakticky podložené vzdělávání, v jehož rámci zúčastněné školy obdrží 500 EUR na žáka na zlepšení základních dovedností, a to pod podmínkou, že se budou používat metody, které se ukázaly jako účinné, například menší počet žáků ve třídě, přičemž rozpočet na rozšíření tohoto plánu se zvýší přibližně o 50 %. **Švédsko** se zaměřuje na bezplatný přístup k učebnicím, podporu knihoven a analogových vzdělávacích zdrojů s cílem zlepšit základní dovednosti, což je odrazem přechodu od digitálních k analogovým metodám výuky a učení. **Rumunsko** s podporou fondu ESF+ zavádí národní program pro předcházení a snižování funkční negramotnosti.

Nedostatečné výsledky v oblasti základních dovedností se ve většině členských států se ještě výrazně zhoršily, což představuje velké riziko pro budoucí produktivitu práce a konkurenceschopnost EU. Výsledky programu OECD pro mezinárodní hodnocení žáků (PISA) 2022 naznačují, že téměř každý třetí patnáctiletý žák nemá základní dovednosti v matematice a každý čtvrtý v oblasti čtení a přírodních věd. EU se vzdálila od svého cíle EPV, a to snížit nedostatečnou úroveň vzdělání na 15%, přičemž současný rozdíl je větší než před deseti lety. Zhoršení od posledních dostupných údajů v roce 2018 bylo nejvýraznější v

matematice (+6,6 p.b.) – viz graf 2.2.3. Pouze Estonsko splňuje cíl ve všech třech oblastech a Irsko ve čtení. Znepokojující je zejména skutečnost, že osmnáct zemí nyní vykazuje míru nedostatečných výsledků v matematice vyšší než 25 % a čtrnáct zemí vykazuje podobně vysokou míru ve čtení. V matematice je situace znepokojivá zejména v Bulharsku, na Kypru, v Rumunsku a Řecku, kde nedostatečné výsledky přesahují 45 %. Podíl žáků, kteří dosahují vysoké úrovně znalostí, se navíc ve všech socioekonomických skupinách snížil, což podtrhuje šíří problému. Tento vývoj ukazuje na velké překážky v rozvoji základních dovedností v celé EU, což ve střednědobém horizontu ohrožuje produktivitu práce a konkurenceschopnost.

Graf 2.2.3: Míra nedostatečných výsledků v matematice se výrazně zvýšila

Podíl žáků, kteří nejsou schopni dosáhnout minimální referenční úrovně znalostí PISA 2 (%)

Poznámka: Při výkladu údajů za rok 2022 pro Dánsko, Irsko, Lotyšsko a Nizozemsko je nutná obezřetnost, protože nebyla splněna jedna nebo více norem programu PISA pro výběr vzorku. Pro Maltu chybí údaje za rok 2012.

Zdroj: OECD, [PISA 2012](#), [2018](#), [2022](#), výpočty GR EAC.

Nerovnosti ve vzdělávání se prohloubily, což dále zvyšuje zranitelnost žáků ze znevýhodněného a přistěhovaleckého prostředí. Téměř polovina (48 %) znevýhodněných žáků nedosáhla v matematice v roce 2022 dostatečné výkonnosti, po výrazném nárůstu oproti roku 2018 (38,2 %). Nedostatečné výsledky mezi znevýhodněnými žáky se rovněž ještě zhoršily, i když mnohem mírněji (z 8,6 % na 10,9 %), což dále prohlubuje stávající sociálně-ekonomické rozdíly. Ve všech členských státech s výjimkou Malty se tento rozdíl zvýšil (ačkoli není vždy statisticky významný). U znevýhodněných žáků došlo také k neúměrnému nárůstu závažných nedostatečných výsledků (tj. podílu žáků, kteří mají nedostatečné výsledky ve všech třech oblastech), jež vzrostl z 23,3 % na 28,8 %. Nejvýraznější nárůst byl zaznamenán na Kypru (16,2 p.b.), v Nizozemsku (13,8 p.b.), na Slovensku (11,5 p.b.) a v Bulharsku (10 p.b.). Naproti tomu u znevýhodněných žáků došlo mezi lety 2018 a 2022 ke zhoršení výsledků pouze o 0,5 procentního bodu. Rozdíl v silně nedostatečných výsledcích mezi žáky ze socioekonomicky znevýhodněného a znevýhodněného prostředí je nejvýraznější v Rumunsku, na Slovensku, v Bulharsku a Maďarsku. Žáci narození v zahraničí rovněž vykazují ve většině zemí výrazně horší výsledky oproti svým vrstevníkům narozeným v dané zemi, jejichž rodiče nemají přistěhovalecký původ, zatímco v tuzemsku narození žáci s rodiči narozenými v zahraničí je částečně dohánějí. Pouze v několika členských státech (Chorvatsko, Malta, Irsko a Kypr) byly zjištěné rozdíly mezi všemi skupinami žáků malé. Tato zjištění jsou v souladu s nedávným výzkumem dopadu pandemie COVID-19 na výsledky učení, který ukázal, že socioekonomicky znevýhodnění žáci utrpěli během pandemie v průměru větší ztráty vzdělání než jejich znevýhodnění vrstevníci.

Poskytování vysoce kvalitního digitálního vzdělávání a odborné přípravy, mimo jiné zajištěním toho, aby vzdělávací systémy držely krok s technologickým pokrokem, jako je umělá inteligence, je klíčem k podpoře spravedlivé digitální transformace. V tomto ohledu přijala Rada v listopadu 2023 dvě doporučení s cílem poskytnout členským státům vodítko a podporu při poskytování vysoce kvalitního, inkluzivního a přístupného digitálního vzdělávání a odborné přípravy a rozvíjet digitální dovednosti pro všechny. Tato doporučení, přijatá v rámci provádění akčního plánu digitálního vzdělávání EU (2021–27), jsou krokem k dosažení cílů EVP a evropské digitální dekády. Za prvé, doporučení o klíčových faktorech umožňujících úspěšné digitální vzdělávání a odbornou přípravu vyzývá členské státy, aby zajistily všeobecný přístup k inkluzivnímu a vysoce kvalitnímu digitálnímu vzdělávání a odborné přípravě¹²⁰. Za druhé, doporučení o lepším poskytování digitálních dovedností a kompetencí v rámci vzdělávání a odborné přípravy vyzývá členské státy, aby poskytovaly digitální dovednosti soudržným způsobem napříč všemi odvětvími vzdělávání a odborné přípravy¹²¹. Obě doporučení společně řeší potřebu přizpůsobit vzdělávání digitální transformaci a udržet krok s probíhajícím technologickým vývojem, včetně umělé inteligence. V doporučeních Rada označuje umělou inteligenci za téma klíčového strategického významu, které vyžaduje koordinovaný přístup na úrovni EU. Doplnuje iniciativy Komise v rámci akčního plánu digitálního vzdělávání s cílem podpořit systémy vzdělávání a odborné přípravy členských států při řešení problémů spojených s umělou inteligencí, jako jsou etické pokyny pro pedagogy týkající se využívání umělé inteligence a dat ve výuce a učení, aktualizovaný rámec digitálních kompetencí pro občany („DigComp 2.2“) a příspěvek programu Erasmus+ k rozvoji inovativních pedagogických postupů a dovedností souvisejících s využíváním umělé inteligence. Kromě toho doprovází podporu poskytovanou v rámci programu Digitální Evropa s cílem prosazovat využívání pokročilých technologií v odvětví vzdělávání, jakož i rozvoj programů vysokoškolského vzdělávání a krátkodobých kurzů odborné přípravy, které pokrývají široké spektrum klíčových digitálních oblastí. Nástroj pro oživení a odolnost podporuje ve všech členských státech investice do infrastruktury, odborné přípravy a reforem učebních osnov s cílem posílit digitální kompetence, zajistit inkluzivitu, inovace a soulad s akčním plánem digitálního vzdělávání a cíli evropské digitální dekády. Nejnověji Komise zahájila studii o dopadech sedmi digitálních *acquis*, včetně aktu o umělé inteligenci, na postupy v oblasti vzdělávání a odborné přípravy, jejímž cílem je dále zlepšit připravenost všech veřejných a soukromých subjektů v oblasti vzdělávání a odborné přípravy. V rámci nového mandátu Komise dále předloží přezkum akčního plánu digitálního vzdělávání spolu s přijetím plánu pro budoucnost digitálního vzdělávání a odborné přípravy.

Výsledky v oblasti zaměstnanosti čerstvých absolventů odborného vzdělávání a přípravy se v celé EU nadále zlepšují. Cílem odborného vzdělávání a přípravy je vybavit mladé lidi a dospělé znalostmi, dovednostmi a kompetencemi potřebnými pro konkrétní povolání a obecněji pro trh práce. V roce 2022 byla více než polovina (52,8 %) studentů a žáků s vyšším sekundárním nebo postsekundárním neterciárním vzděláním (střední vzdělání) zapsána do programů odborného vzdělávání¹²². V roce 2023 bylo v EU zaměstnáno 81,0 % čerstvých absolventů odborného vzdělávání a přípravy (20–34 let), což představuje nárůst o 1,2

¹²⁰ Viz [doporučení Rady ze dne 23. listopadu 2023 o klíčových faktorech umožňujících úspěšné digitální vzdělávání a odbornou přípravu \(C/2024/1115\)](#).

¹²¹ Viz [doporučení Rady ze dne 23. listopadu 2023 o lepším poskytování digitálních dovedností a kompetencí v rámci vzdělávání a odborné přípravy \(C/2024/1030\)](#).

¹²² Eurostat, na základě shromažďování údajů od UNESCO-OECD-Eurostat [[educ uoe enra16](#)]. Střední vzdělání znamená vyšší sekundárnímu vzdělání (úroveň ISCED 3) nebo postsekundární neterciární vzdělání (úroveň ISCED 4).

procentního bodu oproti předchozímu roku¹²³. Tento pozitivní trend naznačuje, že EU může dosáhnout svého cíle, aby do roku 2025 bylo zaměstnáno alespoň 82 % čerstvých absolventů odborného vzdělávání a přípravy¹²⁴, poté, co již překonala cíl, aby se 60 % absolventů odborného vzdělávání a přípravy učilo na pracovišti¹²⁵, přičemž v roce 2023 jich 64,5 % získalo na pracovišti praxi¹²⁶ v rámci svého učebního plánu odborného vzdělávání a přípravy¹²⁷. Osoby, které se účastnily učení na pracovišti, mají vyšší míru zaměstnanosti (84,8 % v roce 2023) než osoby, které se ho neúčastnily (71,5 %). Zároveň přetrvávají značné rozdíly mezi jednotlivými členskými státy: míra zaměstnanosti absolventů odborného vzdělávání a přípravy se pohybuje od méně než 70 % v Itálii, Španělsku, Rumunsku a Řecku po více než 90 % v Nizozemsku, Německu a na Maltě¹²⁸. Výrazně se liší i zapojení do učení na pracovišti, od méně než 20 % v Rumunsku a Česku po více než 90 % v Rakousku, Německu, Nizozemsku a Španělsku. V rámci nového mandátu vypracuje Komise Evropskou strategii pro odborné vzdělávání a přípravu, která má zajistit zvýšení počtu osob se středním odborným vzděláním a přípravou, včetně učňovského vzdělávání.

EU je na dobré cestě k dosažení svého cíle v oblasti míry dosaženého terciárního vzdělání, avšak rozdíl mezi muži a ženami je i nadále značný a existuje jen málo známek konvergence. V roce 2023 dosáhlo v EU terciární vzdělání 43,1 % mladých lidí (25–34 let). Ve všech členských státech kromě tří (Finsko, Maďarsko, Rumunsko) došlo v posledních pěti letech k nárůstu, přesto však mezi jednotlivými členskými státy přetrvávají značné rozdíly. Nejnižší míru dosaženého terciárního vzdělání v EU vykázalo Rumunsko (22,5 %), zatímco nejvyšší Irsko (62,7 %). Třináct členských států již překročilo cíl EVP pro rok 2030 ve výši 45 %, přičemž osm z nich překročilo 50 %¹²⁹, zatímco osm zemí zůstává pod 40 %. Zároveň existuje u mladých žen mnohem vyšší pravděpodobnost, že dosáhnou terciárního vzdělání (48,8 %), než u mužů (37,6 %) – viz graf 2.2.4. Rozdíly mezi muži a ženami jsou značné ve všech zemích, přičemž v pěti členských státech (Chorvatsko, Litva, Slovinsko, Lotyšsko a Estonsko) je rozdíl vyšší než 20 p.b. Kromě toho přetrvávají rozdíly mezi ženami a muži v jednotlivých oborech, neboť ženy převažují v oblasti vzdělávání a zdravotnictví a muži jsou více zastoupeni v oblasti informačních a komunikačních technologií a strojírenství. Vzhledem k tomu, že pro mladé lidi ze znevýhodněného prostředí je přiměřený přístup k vysokoškolskému vzdělání stále problematický, hrozí, že se již existující socioekonomické rozdíly ve vzdělání ještě prohloubí. Míra dosaženého terciárního vzdělání je rovněž nižší (38 %) u osob narozených v cizí zemi. Celkově zůstávají rozdíly mezi jednotlivými státy v míře dosaženého terciárního vzdělání značné a ukazují jen malé známky vzestupné konvergence¹³⁰. Kromě toho přetrvávají výrazné regionální rozdíly, které se od roku 2015 neustále zvyšují, přičemž některým regionům hrozí, že budou zaostávat za dynamičtějšími oblastmi, protože se

¹²³ Eurostat, [edat lfse 24].

¹²⁴ Viz [doporučení Rady ze dne 24. listopadu 2020 o odborném vzdělávání a přípravě pro udržitelnou konkurenceschopnost, sociální spravedlnost a odolnost](#).

¹²⁵ Viz [doporučení Rady ze dne 24. listopadu 2020 o odborném vzdělávání a přípravě pro udržitelnou konkurenceschopnost, sociální spravedlnost a odolnost \(2020/C 417/01\)](#) a [usnesení Rady o strategickém rámci evropské spolupráce v oblasti vzdělávání a odborné přípravy s ohledem na vytvoření Evropského prostoru vzdělávání a další vývoj po jeho dosažení \(2021–2030\) \(2021/C 66/01\)](#).

¹²⁶ Nad rámec nebo jako doplněk školní výuky nebo praktických cvičení ve středisku odborné přípravy.

¹²⁷ Eurostat, šetření pracovních sil [tps00215].

¹²⁸ Vlastní výpočet Evropské komise, viz Evropská komise, [Monitor vzdělávání a odborné přípravy 2024](#), Úřad pro publikace Evropské unie, 2024.

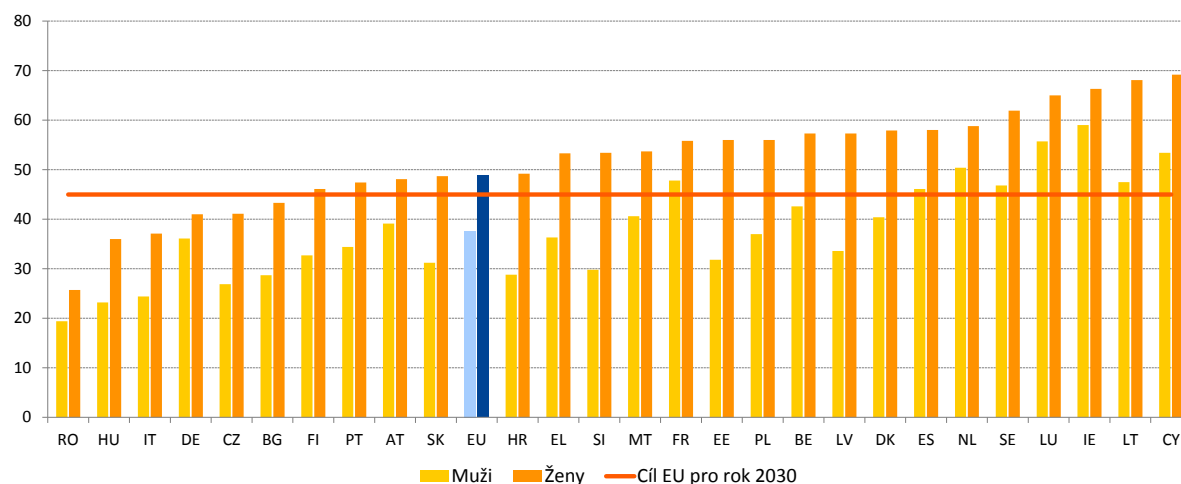
¹²⁹ Podrobnosti viz [sdělení Evropské komise „Využívání talentů v evropských regionech“ \(COM\(2023\) 32 final\)](#).

¹³⁰ Eurofound, [The role of human capital for cohesion and convergence](#) (Úloha lidského kapitálu pro soudržnost a konvergenci), Úřad pro publikace Evropské unie, 2024.

prohlubují rozdíly v talentech a hospodářství¹³¹, jak je rovněž uvedeno ve sdělení Komise o využívání talentů v evropských regionech¹³².

Graf 2.2.4: Míra dosaženého terciárního vzdělání je vyšší u žen

Podíl osob (ve věku 25–34 let) s terciárním vzděláním (ISCED 5–8, v %, 2023)

Zdroj: Eurostat, [edat_lfse_03].

Posílení vzdělávací mobility ve vysokoškolském vzdělávání je i nadále klíčovou prioritou pro zlepšování dovedností studentů a rozšíření jejich obzorů v zahraničí. V roce 2022 pouze 4,3 % absolventů terciárního vzdělávání v EU dokončilo své vzdělání v jiné zemi, než kde získali maturitu (diplomová mobilita), zatímco 6,7 % mělo dočasnou zkušenost v zahraničí (kreditová mobilita). Celkově byl podíl absolventů terciárního vzdělávání v EU s některou formou vzdělávací mobility v zahraničí (11,0 %) o 12 p.b. nižší než cíl pro rok 2030, který činí 23 %¹³³. Většina krátkodobých studijních pobytů v zahraničí byla financována z programů EU, jako je Erasmus+ (54,6 %). Zároveň se podíl zahraničních absolventů terciárního vzdělávání v jednotlivých zemích značně lišil, a to i z hlediska kontinentu původu, mimo jiné v závislosti na historických vazbách, zeměpisné blízkosti a jazykových podobnostech. V roce 2022 pocházela téměř třetina (30 %) příchozí mobility v zemích EU z jiných členských států, přičemž ve třetině zemí tvořila mobilita v rámci EU více než polovinu veškeré příchozí mobility.

Účinná opatření na podporu dovedností pracovních sil mají zásadní význam pro podporu konkurenceschopnosti, napomáhání kvalitní zaměstnanosti a zachování sociálního modelu EU, a to i s ohledem na ekologickou a digitální transformaci a demografickými změnami. Průzkum Eurobarometru z května 2023 mezi malými a středními podniky¹³⁴ zjistil, že 95 % respondentů považuje kvalifikované pracovníky za „středně“ nebo „velmi důležité“. V této souvislosti a vzhledem k rozsáhlému nedostatku pracovních sil a dovedností více než

¹³¹ Viz Evropská komise, [Zaměstnanost a sociální vývoj v Evropě v roce 2024](#), Úřad pro publikace Evropské unie, 2023.

¹³² Evropská komise, [Harnessing Talent in Europe: a new boost for EU Regions](#) (Využívání talentů v Evropě: nový impuls pro regiony EU), Úřad pro publikace Evropské unie, 2023.

¹³³ Tento podíl se týká diplomové a kreditové mobility. Průměr EU a výsledky jednotlivých zemí jsou pravděpodobně podhodnocené kvůli několika omezením, která ovlivňují údaje o vzdělávací mobilitě. Více informací je k dispozici na internetové stránce: Evropská komise, [Monitor vzdělávání a odborné přípravy 2024 – srovnávací zpráva](#), Úřad pro publikace Evropské unie, Lucemburk, 2024.

¹³⁴ Viz Evropská komise, [bleskový průzkum Eurobarometer 529 – Nedostatek kvalifikovaných pracovníků, strategie náboru a udržení zaměstnanců v malých a středních podnicích](#), Úřad pro publikace Evropské unie, 2023.

polovina malých a středních podniků (52 %) uvedla, že má potíže s nalezením pracovníků se správnými dovednostmi, a téměř dvě třetiny (63 %) jsou kvůli nedostatku dovedností brzděny ve své obecné podnikatelské činnosti. V této souvislosti mají proto dobře fungující a účinné systémy vzdělávání a odborné přípravy zásadní význam pro to, aby mladí lidé a dospělí získali dovednosti odpovídající trhu práce pro kvalitní pracovní místa, a to i s ohledem na velké transformace, kterým EU čelí. Členské státy jsou v tomto úsilí podporovány fondy politiky soudržnosti EU¹³⁵, přičemž na rozvoj dovedností je v programovém období 2021–27 vyčleněno 44 miliard EUR¹³⁶. V několika členských státech podporují finanční prostředky z Nástroje pro oživení a odolnost rozvoj dostupných programů odborné přípravy odpovídajících trhu práce, mimo jiné zaměřených na zvyšování digitálních dovedností a zelených kompetencí, které pomáhají řešit kritický nedostatek pracovních sil. Na opatření související se vzděláváním dospělých, včetně dalšího odborného vzdělávání a přípravy, jakož i na uznávání a uznávání dovedností je vyčleněno celkem 17,8 miliardy EUR. Výzva v Evropské agendě dovedností z roku 2020 k radikálnímu zvýšení prohlubování dovedností a změn kvalifikace bude dále prosazována prostřednictvím unie dovedností, která již byla oznámena v nových politických směrech. Dále doporučení Rady z června 2022 o individuálních vzdělávacích účtech uvádí, jak mohou členské státy účinně kombinovat finanční a nefinanční podporu, aby umožnily dospělým rozvíjet své dovednosti po celý pracovní život¹³⁷. Na základě doporučení Rady z června 2022 o evropském přístupu k mikrocertifikátům hrají v tomto ohledu důležitou roli také mikrocertifikáty s cílem nabídnout pracovníkům a uchazečům o zaměstnání flexibilní, kvalitní a cílené příležitosti k prohlubování dovedností a změně kvalifikace¹³⁸.

¹³⁵ Evropský sociální fond plus (ESF+), Evropský fond pro regionální rozvoj (EFRR), Fond pro spravedlivou transformaci (FST).

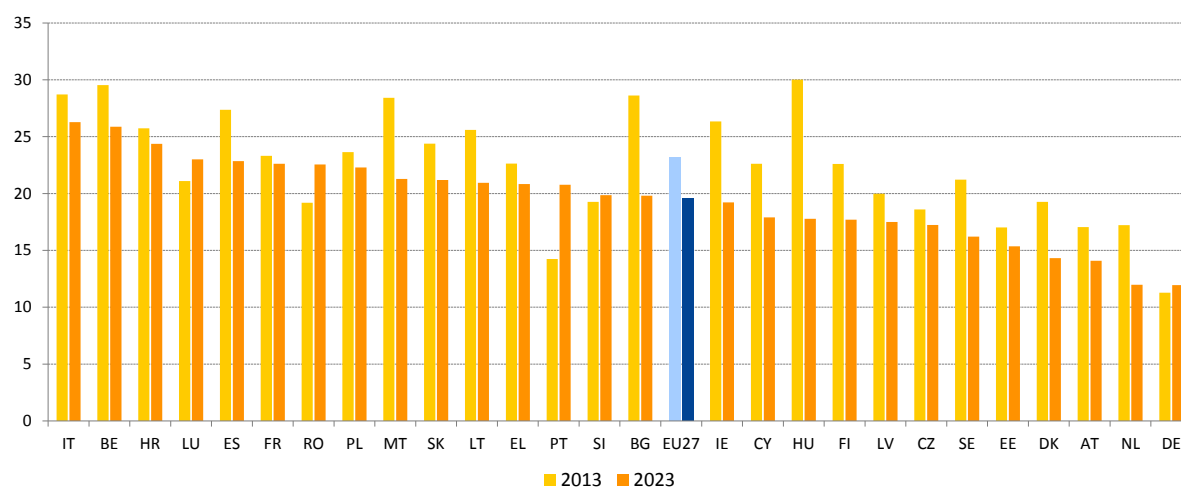
¹³⁶ Více informací o investicích EU určených na podporu dovedností viz Evropská komise, [An in-depth overview of the EU cohesion funds' investments in skills in the context of the European Year of Skills](#) (Podrobný přehled investic fondů soudržnosti EU do dovedností v souvislosti s Evropským rokem dovedností), Úřad pro publikace Evropské unie, 2024.

¹³⁷ Podrobnosti viz: [DOPORUČENÍ RADY ze dne 16. června 2022 o individuálních vzdělávacích účtech, 2022/C 243/03](#).

¹³⁸ Pro podrobnější informace viz: [DOPORUČENÍ RADY ze dne 16. června 2022 o evropském přístupu k mikrocertifikátům pro celoživotní učení a zaměstnatelnost, 2022/C 243/02](#).

Graf 2.2.5: Nesoulad mezi nabízenými a požadovanými dovednostmi na makroekonomické úrovni se v EU v posledním desetiletí snižuje

Relativní rozptyl míry zaměstnanosti pracovníků s různou úrovní dosaženého vzdělání, vážený podílem každé skupiny na celkovém počtu obyvatel v produktivním věku (věk 20–64 let)

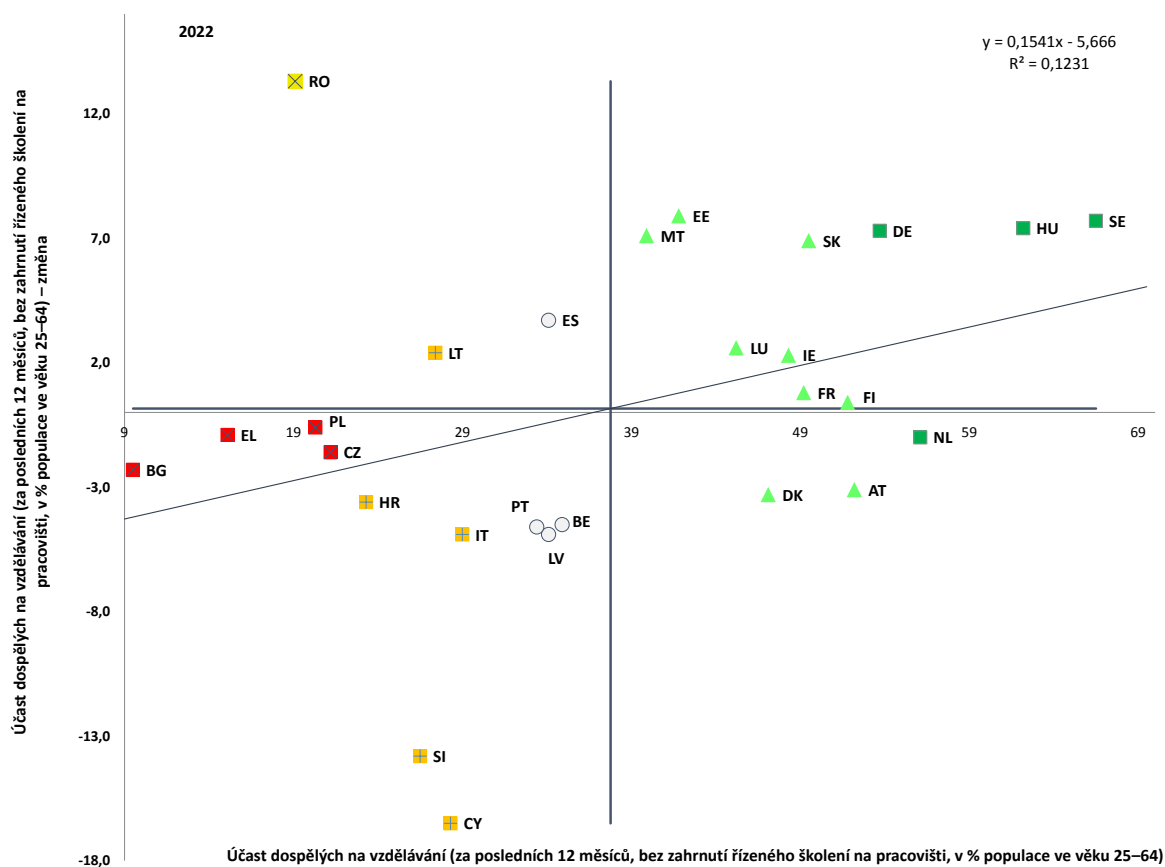
Poznámka: Tento ukazatel poukazuje na relativně vyšší obtížnost vstupu na trh práce pro osoby s nízkou a střední kvalifikací ve srovnání s osobami s vysokou kvalifikací.

Zdroj: Výpočty GR EMPL na základě údajů Eurostatu [[lfsq_egaed](#); [lfsq_pgaed](#); [lfsq_agaed](#)], šetření pracovních sil v EU.

Nesoulad mezi nabízenými a požadovanými dovednostmi na makroekonomické úrovni má v EU v posledním desetiletí sestupný trend. Makroekonomický ukazatel nesouladu mezi nabízenými a požadovanými dovednostmi (který měří relativní rozptyl míry zaměstnanosti mezi pracovníky ve věku 20–64 let s různou úrovní dosaženého vzdělání – nízkou, střední a vysokou) odráží míru nesouladu mezi poptávkou po dovednostech a jejich nabídkou napříč pracovní silou – viz graf 2.2.5. Tento ukazatel poukazuje na relativně vyšší obtížnost vstupu na trh práce pro osoby s nízkou a střední kvalifikací ve srovnání s osobami s vysokou kvalifikací. Od roku 2013 se nesoulad mezi nabízenými a požadovanými dovednostmi ve většině zemí EU snižuje, s výjimkou Portugalska, Rumunska, Lucemburska a Slovinska, kde se zvýšil, a Německa, kde zůstal stabilní. Tento celkový pokles je způsoben především zlepšením úrovně dosaženého vzdělání a rostoucím počtem pracovních míst vyžadujících alespoň sekundární vzdělání. V menší míře je toto zlepšení také odrazem snižování rozdílů v zaměstnanosti mezi skupinami obyvatelstva s různou úrovní vzdělání. Země jako Itálie, Belgie a Chorvatsko však nadále vykazují vysokou úroveň nesouladu mezi nabízenými a požadovanými dovednostmi. V těchto zemích by zlepšení výsledků vzdělávání a prohlubování dovedností prostřednictvím vzdělávání dospělých mohlo pomoci lépe sladit dovednosti pracovní síly s potřebami trhu práce.

Graf 2.2.6: Účast dospělých na vzdělávání se od roku 2016 zvýšila jen mírně, přičemž mezi jednotlivými členskými státy existují velké rozdíly

Míra účasti dospělých na vzdělávání v posledních dvanácti měsících v EU-27 (věk 25–64 let), úrovně v roce 2022 a změny oproti roku 2016 (% , hlavní ukazatel srovnávacího přehledu sociálních ukazatelů)

Poznámka: V září 2024 dosáhla skupina pro ukazatele Výboru pro zaměstnanost předběžné dohody o rámci pro monitorování cíle v oblasti dovedností s využitím údajů z šetření o vzdělávání dospělých s výjimkou řízené odborné přípravy na pracovišti. Viz také [výroční zpráva o výsledcích v oblasti zaměstnanosti za rok 2024](#). Změna do roku 2022 se počítá s ohledem na hodnotu z roku 2016, která je poslední dostupná před rokem 2022. Prerušení časové řady v roce 2022 pro FR, IT a RO.

Zdroj: [Zvláštní extrakce z Eurostatu o míře účasti dospělých na vzdělávání během posledních 12 měsíců bez zahrnutí řízeného školení na pracovišti, vychází z šetření o vzdělávání dospělých](#).

Navzdory mírnému nárůstu zůstává účast na vzdělávání dospělých hluboko pod hlavním cílem EU pro rok 2030, který činí 60 %, přičemž mezi jednotlivými členskými státy přetrvávají velké rozdíly, což podtrhuje význam rozhodných politických opatření. Nedávné údaje z šetření o vzdělávání dospělých naznačují mírný nárůst podílu dospělých účastníků se vzdělávání v EU (s výjimkou řízené odborné přípravy na pracovišti), a to z 37,4 % v roce 2016 na 39,5 % v roce 2022, přičemž mezi jednotlivými členskými státy existují velké rozdíly¹³⁹. Nejvyšší míry účasti byly zaznamenány ve Švédsku (66,5 %), Maďarsku (62,2 %), Nizozemsku (56,1 %) a Německu (53,7 %), což je řadí do kategorie „nejlepší“ – viz graf 2.2.6. Všechny tyto země zaznamenaly od roku 2016 nárůst o více než 7 p.b., s výjimkou Nizozemska, kde účast klesla o 1 p.b. Naopak obzvláště nízké a zhoršující se úrovně účasti, které odrážejí poněkud odlišný trend v celé EU, byly zaznamenány v Bulharsku (9,5 %), Řecku

¹³⁹ V září 2024 dosáhla skupina pro ukazatele Výboru pro zaměstnanost předběžné dohody o rámci pro monitorování cíle v oblasti dovedností s využitím údajů z šetření o vzdělávání dospělých s výjimkou řízené odborné přípravy na pracovišti. Viz také [výroční zpráva o výsledcích v oblasti zaměstnanosti za rok 2024](#).

(15,1 %), Polsku (20,3 %) a Česku (21,2 %), přičemž všechny tyto země se potýkají s „kritickou situací“. V těchto zemích se účast na vzdělávání dospělých od roku 2016 snížila, přičemž nejprudší pokles zaznamenalo Bulharsko (−2,3 p.b.) a Česko (−1,6 p.b.). Rumunsko, i když má stále nízkou celkovou účast, zaznamenalo největší nárůst v EU (13,3 p.b., i když to může být způsobeno i přerušením řady) a je „slabé, avšak zlepšující se“. Zatímco hlavní cíl pro rok 2030 požaduje, aby se vzdělávání každoročně účastnilo alespoň 60 % dospělých, v roce 2022 nedosáhlo svých vnitrostátních cílů až 24 zemí, přičemž pouze třináct zemí hlásilo nárůst účasti (viz oddíl 1.3). V souvislosti se souběžnou transformací a demografickými změnami je zapotřebí koordinovaného politického úsilí a obnovených ambicí, aby se pracovní síla přizpůsobila měnícím se potřebám v oblasti dovedností, řešil se její nedostatek a zůstala konkurenceschopná, inovativní a inkluzivní¹⁴⁰.

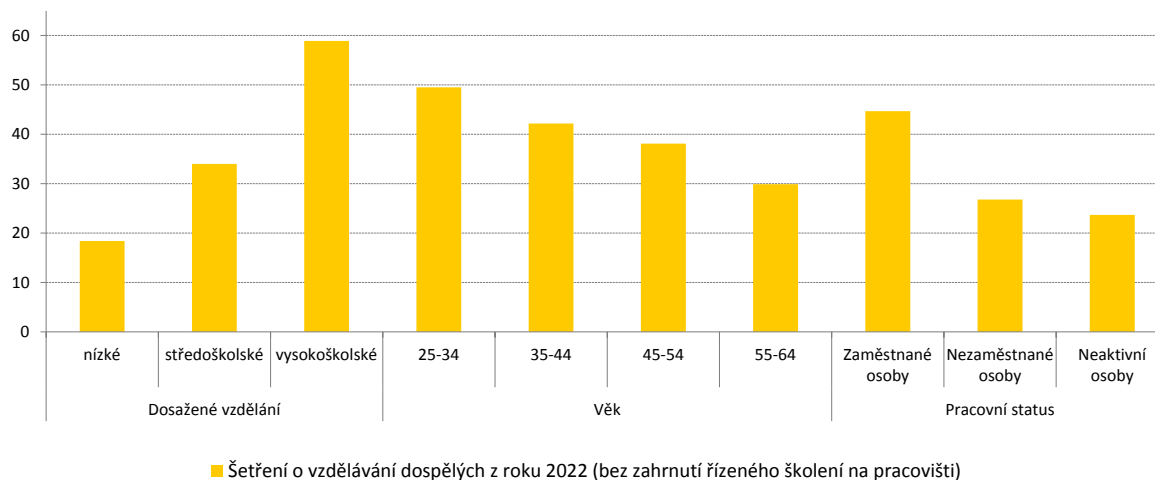
Osoby s nízkou kvalifikací, osoby mimo pracovní sílu a starší osoby se účastní odborné přípravy méně často, což vyžaduje cílená politická opatření. Ačkoli na dnešním rychle se vyvíjejícím trhu práce a ve společnosti je celoživotní rozvoj dovedností nezbytný pro všechny, je obzvláště důležitý pro určité skupiny, zejména pro osoby s nízkou kvalifikací (tj. s nejvýše nižším sekundárním vzděláním) a osoby mimo trh práce, jakož i pro starší osoby. Tyto skupiny jsou obzvláště ohroženy zaostáváním na pracovištích s měnícími se požadavky na dovednosti. Nejnovější údaje z šetření o vzdělávání dospělých (2022) odhalují významné rozdíly v míře účasti na trhu práce mezi jednotlivými úrovněmi dosaženého vzdělání, pracovním postavením a věkem – viz graf 2.2.7. U vysoce kvalifikovaných osob s podílem 58,9 % (ve srovnání s 58,1 % v roce 2016) existuje i nadále více než trojnásobná pravděpodobnost účasti na učení než u osob s nízkou kvalifikací s podílem 18,4 % (ve srovnání se 17,9 % v roce 2016), což dále prohlubuje rozdíly v dovednostech po ukončení počátečního vzdělávání. Zatímco účast zaměstnaných osob a osob mimo pracovní sílu se zvýšila na 44,7 % a 23,7 % (o 1,4 p.b. a 2,4 p.b. více než v roce 2016), účast nezaměstnaných zůstala v podstatě beze změny na úrovni 26,8 % (26,0 % v roce 2016). Přetrvávají také rozdíly související s věkem: téměř každý druhý mladý dospělý (25–34 let) (49,5 %) se v roce 2022 účastnil vzdělávání, zatímco ve věkové skupině 55–64 let to byla méně než třetina (29,9 %). Účast se od roku 2016 výrazně zvýšila u obou skupin, avšak u mladých dospělých rychleji než u starších osob (o 3,7 p.b. a 2,5 p.b.). Jak bylo zdůrazněno v hodnocení iniciativy Cesty prohlubování dovedností¹⁴¹, je třeba vyvinout další úsilí, aby se zvýšila účast těchto skupin na vzdělávání. Iniciativy, jako jsou individuální vzdělávací účty, mohou lépe zpřístupnit vzdělávací příležitosti pro všechny, včetně skupin se slabšími výsledky, které lze dále podporovat prostřednictvím příplatků, vhodného profesního poradenství a cílených osvětových a informačních aktivit. Nástroj pro oživení a odolnost a fond ESF+ podporují ve všech členských státech provádění cílených opatření zaměřených na zajištění inkluzivního přístupu k možnostem změny kvalifikace, přípravu zranitelných skupin na přizpůsobení se ekologické a digitální transformaci a zlepšení jejich zaměstnatelnosti.

¹⁴⁰ Viz [Evropská komise, Zaměstnanost a sociální vývoj v Evropě v roce 2024, Úřad pro publikace Evropské unie, 2024.](#)

¹⁴¹ Evropská komise, [SWD\(2023\) 460 final – Hodnocení doporučení Rady ze dne 19. prosince 2016 o cestách prohlubování dovedností: nové příležitosti pro dospělé](#), Úřad pro publikace Evropské unie./

Graf 2.2.7: Účast na vzdělávání dospělých se vyznačuje velkými rozdíly mezi jednotlivými skupinami obyvatelstva

Míra účasti dospělých na vzdělávání během posledních 12 měsíců podle podskupin (věk 25–64 let, %), 2022

Poznámka: V září 2024 dosáhla skupina pro ukazatele Výboru pro zaměstnanost předběžné dohody o rámci pro monitorování cíle v oblasti dovedností s využitím údajů šetření o vzdělávání dospělých s výjimkou řízené odborné přípravy na pracovišti. Viz také [výroční zpráva o výsledcích v oblasti zaměstnanosti za rok 2024](#).

Zdroj: [Zvláštní extrakce z Eurostatu o míře účasti dospělých na vzdělávání během posledních 12 měsíců bez zahrnutí řízeného školení na pracovišti, vychází z šetření o vzdělávání dospělých.](#)

Pokrok v oblasti digitálních dovedností je celkově pomalý a mezi jednotlivými členskými státy existují značné rozdíly. V digitálně transformované Evropě jsou základní digitální dovednosti předpokladem pro zaměstnanost a sociální začlenění, což se odráží v cíli stanoveném na úrovni EU, aby do roku 2030 mělo alespoň 80 % dospělých (16–74 let) alespoň základní digitální dovednosti¹⁴². V roce 2023, přestože internet používalo alespoň jednou týdně více než 90 % lidí v EU¹⁴³, pouze 55,6 % z nich mělo alespoň základní digitální dovednosti, což je jen mírný nárůst oproti roku 2021 (53,9 %). Při tomto tempu by do konce desetiletí mělo mít alespoň základní digitální dovednosti pouze 59,8 % dospělých¹⁴⁴. Rozdíly ve výsledcích mezi členskými státy jsou velké a dále se prohloubily. Rumunsko, země s nejnižším podílem dospělých s alespoň základními digitálními dovednostmi (27,7 % v roce 2023), nevykázalo v letech 2021–2023 žádný pokrok. Bulharsko (35,5 %) a Polsko (44,3 %), kde je prevalence digitálních dovedností mezi dospělými rovněž nízká, zaznamenaly určité zlepšení (o 4,3 p.b. a 1,4 p.b.). Nicméně metodika srovnávacího přehledu sociálních ukazatelů upozorňuje na „kritickou situaci“ ve všech třech zemích. Naproti tomu Nizozemsko (82,7 %) a Finsko (82,0 %) cíl EU pro rok 2030 překročily a jsou spolu s Irskem (72,9 %), které rovněž zaznamenalo nárůst, považovány za „nejlepší“. Trendy v zemích kolem průměru EU se liší, přičemž v některých zemích došlo ke zlepšení a v jiných ke zhoršení – viz graf 2.2.8. Celkově většina členských států (sedmnáct) dosáhla ve zlepšování digitálních dovedností pokroku. Nejnovější údaje však ukazují mírný pokles základních digitálních dovedností u mladých lidí ve věku 16–24 let (ze 71,2 % v roce 2021 na 70,0 % v roce 2023), což je v rozporu s představou, že všichni mladí lidé jsou „digitální generací“. Obecněji řečeno, digitální dovednosti jsou nízké zejména u osob s žádnou nebo nízkou formální kvalifikací (33,6 % v roce 2023), starších obyvatel (37,1 % ve věku 55–74 let), osob žijících ve venkovských oblastech (47,5 %) a nezaměstnaných (47,7 %). Zároveň je počet odborníků v oblasti IKT mnohem nižší, než je předpokládána

¹⁴² Cíl definovaný v [Akčním plánu pro evropský pilíř sociálních práv](#) a v [Digitálním kompasu pro digitální dekádu](#).

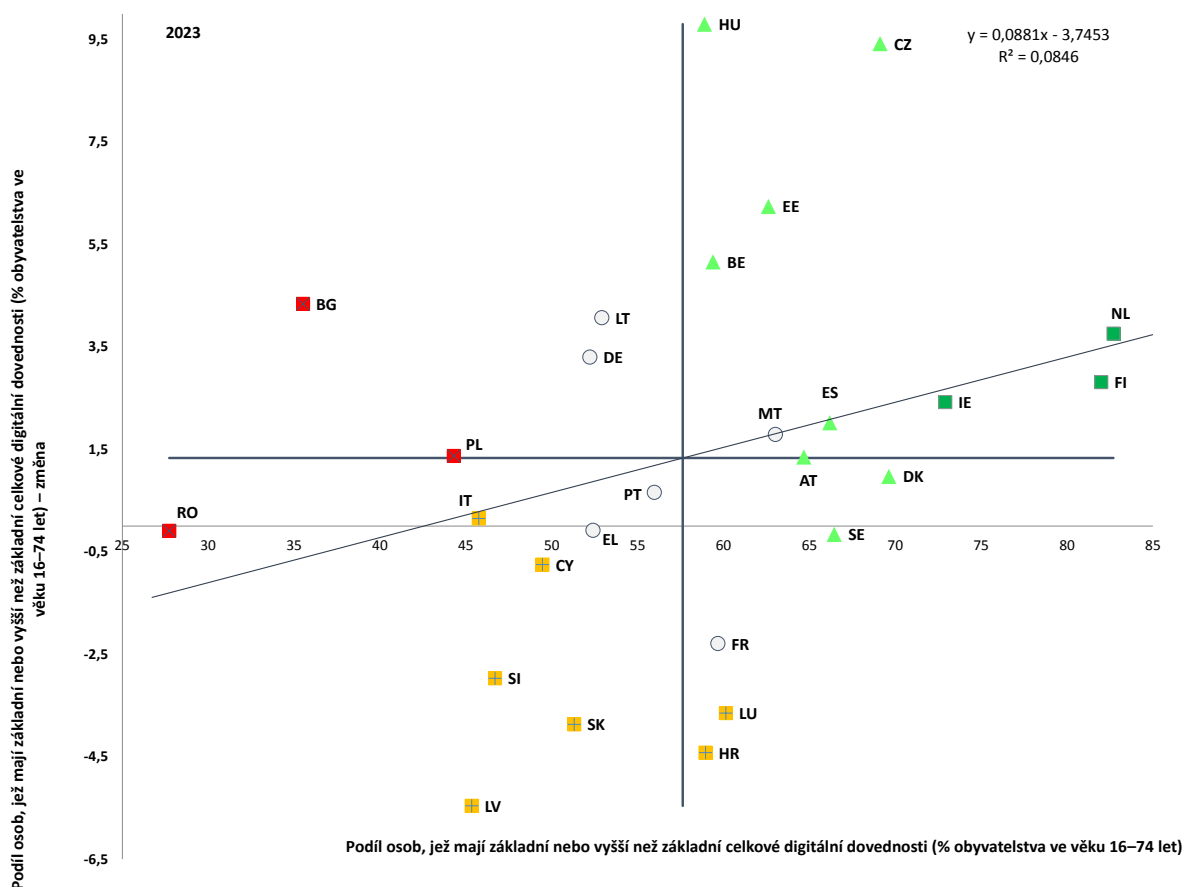
¹⁴³ Viz Evropská komise, [Digitalizace v Evropě – vydání 2024](#), Úřad pro publikace Evropské unie, 2024.

¹⁴⁴ Trajektorie k dosažení cíle do roku 2030 – viz Evropská komise, [Zpráva o stavu digitální dekády 2024](#), Úřad pro publikace Evropské unie, 2024.

potřeba. V roce 2023 pracovalo jako odborníci v oblasti IKT téměř 9,8 milionu lidí, což je 4,8 % všech zaměstnaných, přičemž mezi muži a ženami přetrvával značný rozdíl (pouze 19,4 % odborníků v oblasti IKT tvořily ženy). Při současném tempu a rostoucí soutěži o talenty s digitálními dovednostmi dosáhne počet odborníků v oblasti IKT do roku 2030 pouhých 12 milionů, což je výrazně méně, než je cíl EU pro digitální dekádu ve výši 20 milionů, což může mít negativní důsledky pro budoucí konkurenceschopnost a inovace v EU.

Graf 2.2.8: V digitálních dovednostech dospělých jsou mezi jednotlivými zeměmi zjištěny velké rozdíly

Podíl obyvatelstva se základními nebo vyššími než základními celkovými digitálními dovednostmi (věková skupina 16–74 let, úroveň v roce 2023 oproti roku 2021, v %, hlavní ukazatel srovnávacího přehledu sociálních ukazatelů)

Poznámka: Celkové digitální dovednosti se týkají pěti oblastí: dovednosti v oblasti informační a datové gramotnosti, komunikace a spolupráce, vytváření digitálního obsahu, bezpečnosti a řešení problémů. Aby lidé měli alespoň základní celkové digitální dovednosti, musí umět vykonávat alespoň jednu činnost související s každou oblastí. Bližší informace viz [Eurostat](#).

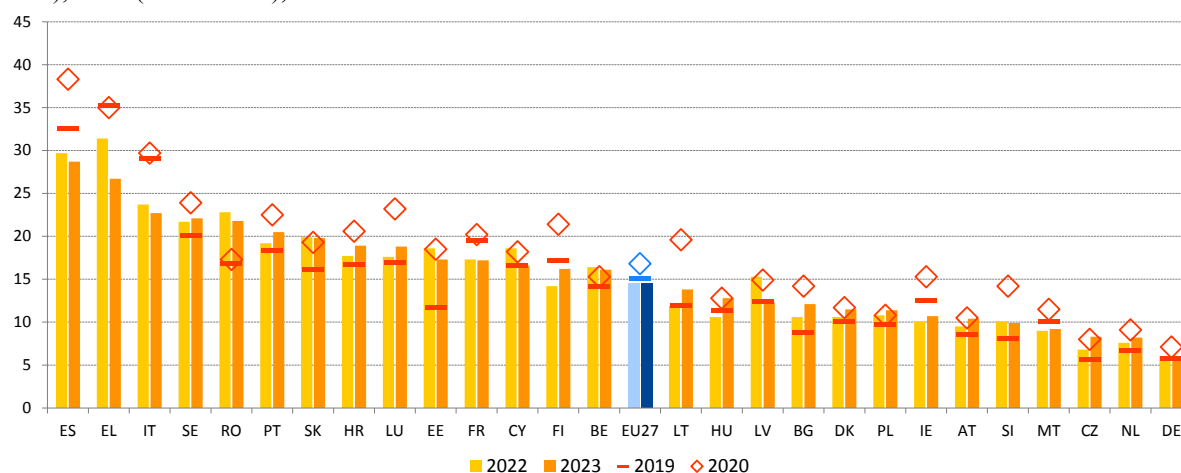
Zdroj: Eurostat, [tepsr_sp410].

Zatímco na úrovni EU se nezaměstnanost mladých lidí nadále snižuje, její míry ve většině členských států opět rostou. Po vrcholu krize COVID-19 (16,8 % v EU v roce 2020) se míra nezaměstnanosti mladých lidí (15–24 let) postupně snižovala a v roce 2023 dosáhla 14,5 %, což je pokles oproti 15,1 % v roce 2019. V roce 2023 se tato míra stabilizovala a v podmínkách slabšího hospodářského růstu nevykazovala žádné další zlepšení, zatímco v patnácti členských státech se trend obrátil. Zatímco v sedmi členských státech byl nárůst nižší než 1 p.b., v šesti zemích se pohyboval mezi 1 a 2 p.b., přičemž ve Finsku byl dokonce 2 p.b. a v Maďarsku 2,2 p.b. Míra nezaměstnanosti mladých lidí mezitím nadále klesala v zemích s velmi vysokou

úrovni nezaměstnanosti, jako je Řecko (−4,7 p.b.), Španělsko, Itálie a Rumunsko (−1,0 p.b.), což potvrzuje trend konvergence v celé EU v posledních pěti letech – viz graf 2.2.9. Míra nezaměstnanosti mladých lidí je přesto nadále více než dvakrát vyšší než míra nezaměstnanosti osob ve věku 15–74 let (6,1 %). Nezaměstnanost existuje zejména mezi mladými lidmi s nízkou kvalifikací (19,3 %) a mladými lidmi narozenými mimo EU (20,5 %). Tento vývoj zdůrazňuje potřebu pokračovat v řešení strukturálních problémů, které brání začlenění mladých lidí na trhu práce, zejména s ohledem na rozsáhlý nedostatek pracovních sil a dovedností a dlouhodobější rizika pro kariérní vyhlídky mladých lidí.

Graf 2.2.9: Míra nezaměstnanosti mladých lidí se ve většině členských států zvýšila

Míra nezaměstnanosti mladých lidí (věková skupina 15–24 let, v % aktivního obyvatelstva) pro rok 2019 (před krizí), 2020 (vrchol krize), 2022 a 2023.

Poznámka: Přerušení časových řad pro BG, HR, NL a PL v roce 2019. Přerušení časových řad pro všechny členské státy v roce 2021. Definice pro FR pro rok 2021 se liší. Definice pro ES a FR pro rok 2022 se liší. Přerušení časových řad pro DK, SI a CY v roce 2023. Definice pro ES a FR pro rok 2023 se liší.

Zdroj: Eurostat [[lfsa_urgaed](#)], šetření pracovních sil v EU.

Pozitivní je, že podíl mladých lidí, kteří nejsou zaměstnáni ani se neúčastní vzdělávání a odborné přípravy (NEET), se nadále snižuje, přičemž v celé EU se objevují určité známky konvergence. Po dosažení nejvyšší hodnoty 13,9 % v roce 2020 míra NEET (15–29 let) v EU trvale klesala až na 11,2 % v roce 2023. Tento trend je v souladu s rostoucí účastí mladých lidí na trhu práce, což významně přispívá k růstu pracovní síly¹⁴⁵. Mezi členskými státy je však patrná výrazná různorodost, přičemž nejvyšší míru NEET v roce 2023 zaznamenaly Rumunsko (19,3 %), Itálie (16,1 %), Řecko (15,9 %) a Kypr (13,9 %) – viz graf 2.2.10. Tato míra se snížila jen mírně v Rumunsku a na Kypru (v obou případech o −0,5 p.b.), v Řecku dokonce vzrostla (o 0,6 p.b.), přičemž v těchto případech se jednalo o „kritickou situaci“. Litva a Francie, kde míra NEET vzrostla, a Kypr, Bulharsko a Španělsko, kde došlo k určitému poklesu, jsou země, které „je nutné sledovat“. Nejvýraznější zlepšení zaznamenala Itálie (−2,9 p.b.), což znamená „slabou, ale zlepšující se“ situaci. „Nejlepší“ byly Nizozemsko (4,7 %) a Švédsko (5,7 %). Počet osob, které aktivně hledají práci a jsou k dispozici, tj. míra nezaměstnaných NEET, zůstala v roce 2023 stabilní na úrovni 4,3 %¹⁴⁶. Nejvyšší byla tato míra v Řecku (8,6 %) a ve Španělsku (6,8 %), i když v obou případech došlo ke zlepšení oproti úrovním roku 2022 (9,2 % a 7,1 %). Podíl osob NEET mimo pracovní sílu se mírně zlepšil (7,0 % v roce 2023 oproti 7,4 % v roce 2022), ale je i nadále vysoký v Rumunsku (14,3 %) a Bulharsku (10,8 %). Pokud

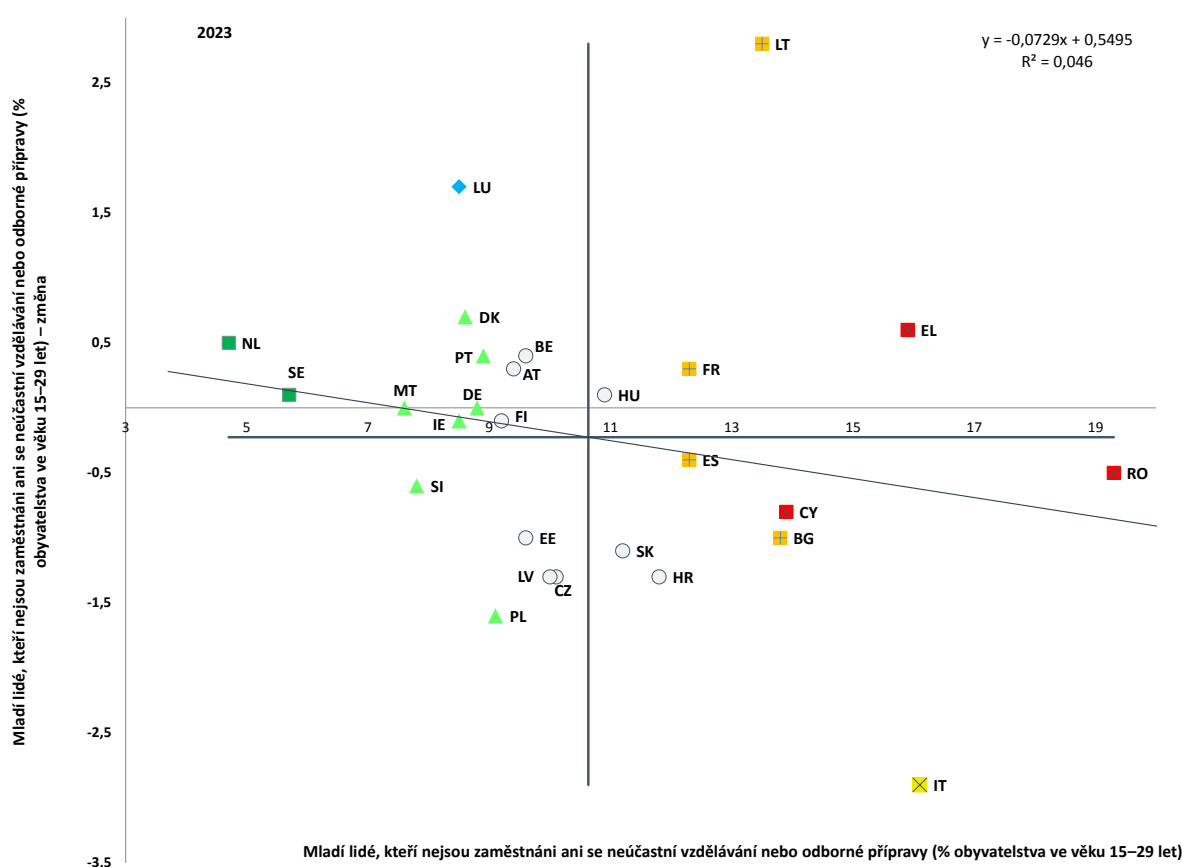
¹⁴⁵ Viz Evropská komise, Labour market and wage developments in Europe 2024 (Vývoj na trhu práce a mezd v roce 2024), Úřad pro publikace Evropské unie, 2024.

¹⁴⁶ Eurostat [[edat_lfse_20](#)], šetření pracovních sil.

se podíváme na podíl odrazených osob NEET, je na úrovni EU patrný klesající trend (z 4,9 % na vrcholu pandemie v roce 2020 na 4,2 % v roce 2023). Regionální rozdíly v míře osob NEET přetrvávají (viz graf 2 v příloze 5), včetně nejvzdálenějších regionů, avšak celkově se rozdíly mezi jednotlivými státy a regiony snižují, což svědčí o rostoucí konvergenci v celé EU¹⁴⁷. V této souvislosti podporuje posílená záruka pro mladé lidi osoby NEET a nabízí kvalitní zaměstnání, další vzdělávání, učňovskou přípravu nebo stáže, a to do čtyř měsíců od okamžiku, kdy se tyto osoby staly nezaměstnanými nebo ukončily formální vzdělávání¹⁴⁸, přičemž iniciativa ALMA (Aim, Learn, Master, Achieve – stanovit si cíl, učit se, osvojit si dovednost, dosáhnout cíle) pomáhá znevýhodněným osobám NEET získat odbornou praxi v zahraničí¹⁴⁹.

Graf 2.2.10: Rozdíly v mírách NEET se snižují, ale zůstávají značné

Míra NEET (věková skupina 15–29 let), úroveň v roce 2023 a změny oproti předchozímu roku (v %, hlavní ukazatel srovnávacího přehledu sociálních ukazatelů)

Poznámka: Osy jsou zaměřeny na nevážený průměr EU. Legenda je uvedena v příloze. Definice se liší pro ES a FR. Přerušení řady pro DK a CY.

Zdroj: Eurostat [[lfsi_neet_a](#)], šetření pracovních sil v EU.

¹⁴⁷ Viz Evropská komise, [Zaměstnanost a sociální vývoj v Evropě v roce 2024](#), Úřad pro publikace Evropské unie, 2024.

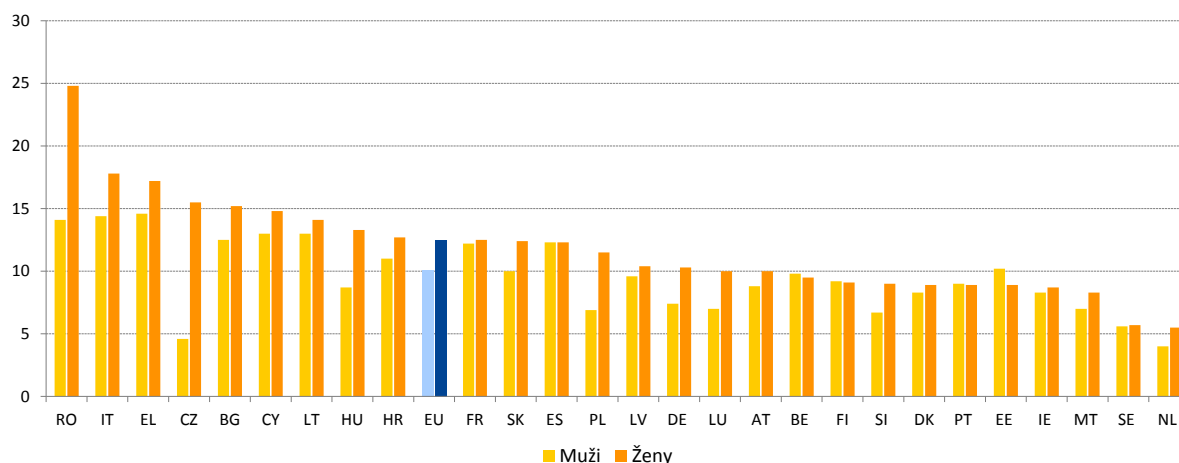
¹⁴⁸ Viz [doporučení Rady ze dne 30. října 2020 o mostu k pracovním místům – posílení záruk pro mladé lidi](#) a o nahrazení doporučení Rady ze dne 22. dubna 2013 o zavedení záruk pro mladé lidi 2020/C 372/01 (Úř. věst. C 372, 4.11.2020, s. 1).

¹⁴⁹ Další informace lze získat na této adrese: [ALMA \(Aim, Learn, Master, Achieve\) – Zaměstnanost, sociální věci a sociální začleňování – Evropská komise \(europa.eu\)](#).

Míra NEET je stále vyšší u žen a osob s přistěhovaleckým původem. V roce 2023 podíl žen NEET (12,5 %) nadále klesal (z 13,0 % v roce 2022 a 15,4 % v roce 2020). Stále však byl o 2,4 p.b. vyšší než u mužů (10,1 %) – viz graf 2.2.11. Zatímco v některých členských státech (Belgie, Dánsko, Estonsko, Finsko, Francie, Lotyšsko, Irsko, Portugalsko, Španělsko a Švédsko) byl rozdíl menší než 1 p.b., v jiných (Česko a Rumunsko) přesáhl 10 p.b., což poukazuje na významné překážky pro mladé ženy v těchto zemích. Přesto od roku 2007 vykazuje míra NEET mezi muži a ženami výraznou konvergenci. Mezi ženami NEET je více než dvakrát častější být mimo pracovní sílu než být nezaměstnaný (8,7 % oproti 3,8 % v roce 2023, ve srovnání s 5,4 % oproti 4,7 % u mužů). Také míra NEET u mladých lidí narozených mimo EU je výrazně vyšší než u mladých lidí narozených v EU (19,6 % oproti 10,3 %) a vykazuje rovněž značné genderové rozdíly: míra u žen narozených mimo EU (25,2 %) je o více než 14 p.b. vyšší než u žen narozených v EU (11,1 %) a téměř o 11 p.b. vyšší než u mladých mužů narozených mimo EU. Kromě toho existují rozdíly mezi kontinentálními oblastmi a nejvzdálenějšími regiony a jasný rozdíl mezi městem a venkovem, přičemž u mladých lidí z venkovských oblastí je větší pravděpodobnost, že se stanou osobami NEET¹⁵⁰.

Graf 2.2.11: Téměř ve všech členských státech je míra NEET u žen vyšší

Míra NEET u mužů a žen (věková skupina 15–29 let, v %, 2023)

Poznámka: Definice pro ES a FR se liší.

Zdroj: Eurostat [[lfsi_neet_a](#)], šetření pracovních sil v EU.

Ačkoli se míra zaměstnanosti starších osob od roku 2009 výrazně zvýšila, mezi jednotlivými členskými státy přetrvávají výrazné rozdíly¹⁵¹, což naznačuje další prostor pro zlepšení. V roce 2023 dosáhla míra zaměstnanosti u starších osob (55–64 let) výše 63,9 %, což je téměř o 20 procentních bodů více než v roce 2009, přičemž míra zaměstnanosti žen vykazuje výraznější nárůst (o 4,9 p.b. více než u mužů). Navzdory tomuto celkovému zlepšení přetrvávají v celé EU značné rozdíly: zatímco ve Švédsku, Finsku, Estonsku, Nizozemsku, Německu, Česku a Lotyšsku byla míra zaměstnanosti starších lidí vyšší než 70 %, v Lucembursku, Rumunsku, Chorvatsku, Řecku a Slovinsku byla nižší než 55 %. Přestože nárůst zaměstnanosti starších osob byl více než čtyřikrát vyšší než u obyvatelstva v hlavním produktivním věku (25–54 let), míra jejich zaměstnanosti zůstala o 18 p.b. nižší (63,9 % oproti 82,2 %). To lze připsat především většímu udržování pracovních míst než přijímání nových

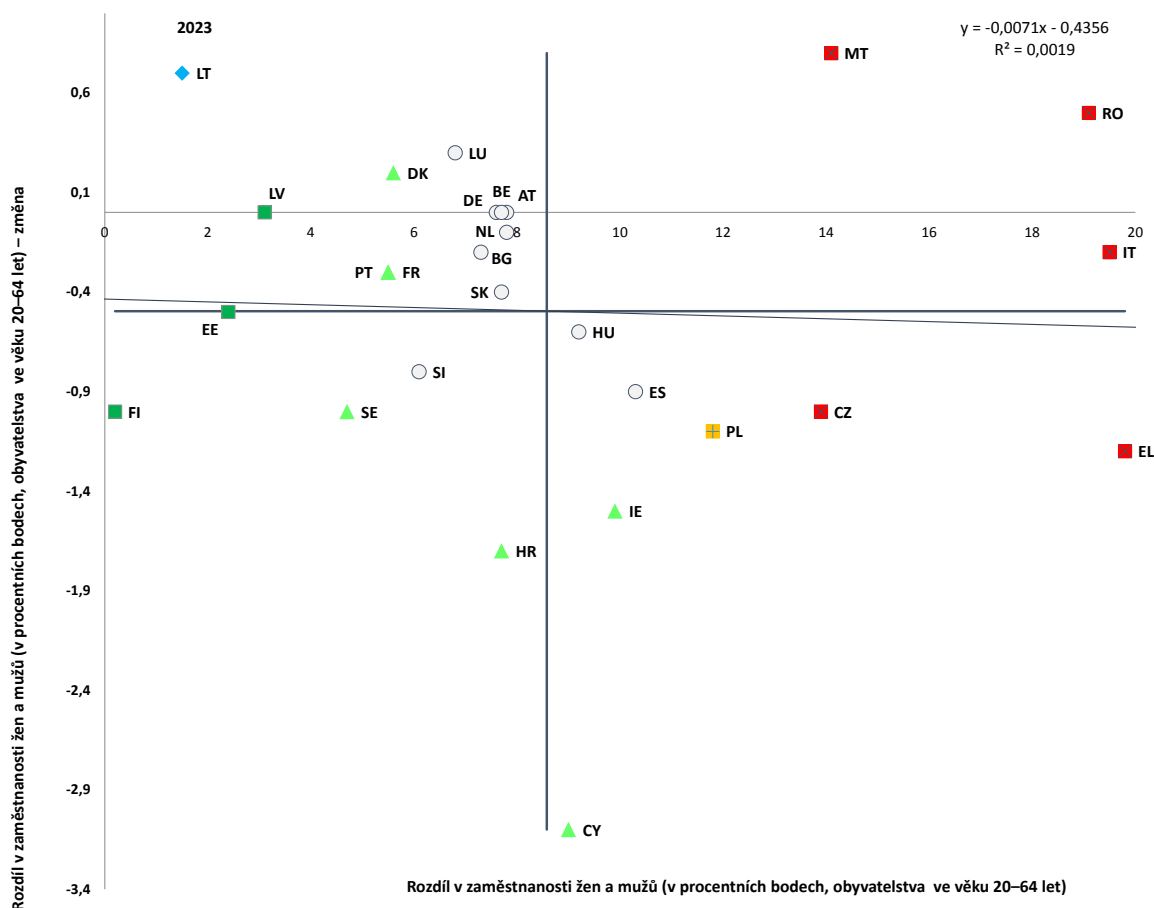
¹⁵⁰ Viz: Eurofound, [Becoming adults: Young people in a post-pandemic world](#) (Stávají se dospělými: mladí lidé ve světě po pandemii), Úřad pro publikace Evropské unie, 2024.

¹⁵¹ Podrobná analýza situace starších pracovníků na trhu práce viz: Evropská komise, *Labour market and wage developments in Europe 2024* (Vývoj trhu práce a mezd v Evropě v roce 2024), Úřad pro publikace Evropské unie, 2024.

zaměstnanců, které v tomto období zůstávalo trvale nízké. Zejména starší lidé s vyšší úrovní vzdělání obvykle zůstávají na trhu práce déle, zatímco u osob s nižším vzděláním je pravděpodobnost předčasného odchodu větší. Špatné pracovní podmínky – fyzické i psychické – byly klíčovými faktory, které vedou k předčasnému odchodu do důchodu a rovněž brání opětovnému vstupu na trh práce u mnoha starších pracovníků¹⁵².

Graf 2.2.12: Rozdíly v zaměstnanosti žen a mužů se ve většině zemí snížily, zůstávají však významné a napříč členskými státy nejsou patrné známky vzestupné konvergence

Rozdíl v zaměstnanosti žen a mužů (věková skupina 20–64 let), úroveň z roku 2023 a změna oproti předchozímu roku (v procentních bodech, hlavní ukazatel srovnávacího přehledu sociálních ukazatelů)

Poznámka: Osy jsou zaměřeny na nevážený průměr EU. Legenda je uvedena v příloze. Definice se liší pro ES a FR. Přerušení řady pro DK a CY.

Zdroj: Eurostat [tesem060], šetření pracovních sil v EU.

Nerovnosti mezi muži a ženami na trhu práce přetrvávají, přičemž rozdíly v zaměstnanosti mužů a žen vykazují pouze mírné známky konvergence¹⁵³. V roce 2023 byla míra zaměstnanosti mužů v EU 80,4 % oproti 70,2 % u žen, což znamená rozdíl v zaměstnanosti mužů a žen ve výši 10,2 p.b. Tento rozdíl se v posledních letech mírně snížil (z 10,9 p.b. v roce 2021 na 10,7 p.b. v roce 2022), což odráží výraznější nárůst zaměstnanosti žen

¹⁵² Viz: Eurofound, [Keeping older workers engaged: Policies, practices and mechanisms](#), (Udržení zapojení starších pracovníků: politiky, postupy a mechanismy), pracovní dokument Eurofoundu, Úřad pro publikace Evropské unie, 2024.

¹⁵³ Dlouhodobější perspektiva viz Evropská komise, [Zaměstnanost a sociální vývoj v Evropě v roce 2024](#), Úřad pro publikace Evropské unie, 2024.

(o 1 p.b.) než mužů (o 0,5 p.b.) i v roce 2023. Přesto přetrvávají značné rozdíly, zejména v Řecku a Itálii (19,8 p.b. a 19,5 p.b.), kde byla zaměstnána jen o něco více než polovina žen (57,6 % a 56,5 %) – viz graf 2.2.12. V Rumunsku, kde byl tento rozdíl také velký (19,1 p.b.), se ještě dále prohloubil. Výrazné genderové rozdíly rovněž vykazovaly Malta a Česko (14,1 p.b. a 13,9 p.b.). Rozdíly v zaměstnanosti žen a mužů ve všech pěti zemích znamenají „kritickou situaci“. Na druhé straně spektra byl rozdíl v zaměstnanosti žen a mužů relativně malý v pobaltských zemích (1,5 p.b. v Litvě, 2,4 p.b. v Estonsku a 3,1 p.b. v Lotyšsku) a téměř žádný ve Finsku (0,2 p.b.). Tyto země, s výjimkou Litvy, kde se rozdíl v poslední době prohloubil, patřily vzhledem k malým a stabilním nebo snižujícím se rozdílům mezi „nejlepší“. Kromě toho byly v některých členských státech, včetně Rakouska, Belgie, Dánska, Německa a Španělska, pozorovány výrazné regionální rozdíly v zaměstnanosti žen a mužů (viz graf 3 v příloze 5), včetně nejvzdálenějších regionů. Trvalá politická opatření mohou pomoci řešit překážky bránící ženám v účasti na trhu práce, a to v souladu s cíli stanovenými ve strategii EU pro rovnost žen a mužů na období 2020–25¹⁵⁴. Tato opatření mohou rovněž přispět k dosažení cíle snížit do roku 2030 rozdíly v zaměstnanosti žen a mužů na polovinu, kterýžto cíl je stanoven v Akčním plánu pro evropský pilíř sociálních práv.

Ženy pracují na částečný úvazek častěji než muži, což vede k většímu rozdílu v zaměstnanosti žen a mužů, pokud se bere v úvahu přepočtení na zaměstnání na plný úvazek. V roce 2023 pracovalo v EU na částečný úvazek 27,9 % žen (20–64 let), což je více než trojnásobek podílu mužů (7,7 %) a způsobuje to rozdíl v zaměstnanosti na částečný úvazek mezi muži a ženami ve výši 20,2 p.b., který se oproti roku 2022 nezměnil. Největší rozdíly v práci na částečný úvazek byly zaznamenány v Nizozemsku (41,8 p.b.), Rakousku (38,6 p.b.), Německu (36,9 p.b.) a Belgii (27,4 p.b.), zatímco nejmenší rozdíly existovaly v Bulharsku (0,2 p.b.) a Chorvatsku (1,5 p.b.). Pozoruhodné je, že Rumunsko bylo jedinou zemí, kde byli na částečný úvazek zaměstnáni muži o něco častěji než ženy (–0,7 p.b.). Vzhledem k vyššímu výskytu práce na částečný úvazek mezi ženami činil rozdíl v zaměstnanosti žen a mužů v roce 2023, pokud jde o zaměstnání na plný úvazek¹⁵⁵, 15,7 p.b., což je o více než 50 % (5,5 p.b.) vyšší hodnota než při vyloučení rozdílů v práci na částečný úvazek. Největší rozdíly v zaměstnanosti žen a mužů očištěné od vlivu počtu plných pracovních úvazků byly v Itálii (24,1 p.b.), Řecku (21,5 p.b.) a Rakousku (19 p.b.), což znamená mnohem větší rozdíly než v případě, kdy se práce na částečný úvazek nezohledňuje, zatímco nejmenší rozdíly byly v Litvě a Finsku (2,5 p.b.).

Rozdíly v zaměstnanosti žen a mužů jsou ještě větší u osob s dětmi, přičemž rodičovství ovlivňuje kariéru žen více než kariéru mužů. V roce 2023 byla míra zaměstnanosti žen ve věku 25–54 let s dětmi 74,9 % oproti 91,9 % u mužů, což vedlo k rozdílu v zaměstnanosti žen a mužů ve výši 17 p.b. mezi rodiči oproti 4 p.b. mezi osobami bez dětí. Mezi zaměstnanými ženami s dětmi pracovalo na částečný úvazek 31,8 % ve srovnání s pouhými 5,0 % mužů. Ve většině zemí, včetně Německa, Rakouska a Itálie, je vliv rodičovství patrný jak v nižší míře zaměstnanosti žen, tak ve vyšší míře práce žen na částečný úvazek. K rozdílům v zaměstnanosti mužů a žen přispívají také povinnosti v oblasti neformální dlouhodobé péče, neboť neformální péči poskytuje 19,1 % žen v EU oproti 14,8 % mužů. U žen je pravděpodobnější, že věnují

¹⁵⁴ Další informace viz Evropská komise, [2023 report on gender equality in the EU](#) (zpráva o rovnosti žen a mužů v EU, 2023), Úřad pro publikace Evropské unie, 2023.

¹⁵⁵ Míra zaměstnanosti v ekvivalentech plného pracovního úvazku porovnává rozdíly mezi skupinami v průměrném počtu odpracovaných hodin. Míra zaměstnanosti v ekvivalentech plného pracovního úvazku se vypočítá vydělením celkového počtu odpracovaných hodin v ekonomice (první zaměstnání, druhé zaměstnání atd.) průměrným počtem hodin tvořících plný úvazek (přibližně 40) a počtem osob ve věku 20–64 let. Zdroj: Společný hodnotící rámec, výpočet na základě údajů Eurostatu.

péči významnou část svého času¹⁵⁶, patrně proto, že muži pečovatelé (73 %) dostávají větší podporu z formálních služeb dlouhodobé péče než ženy pečovatelky (61 %)¹⁵⁷. Na podporu neformálních pečovatelů zdůrazňuje doporučení Rady o přístupu k cenově dostupné vysoce kvalitní dlouhodobé péči potřebu odpovídající odborné přípravy, poradenství, psychologické podpory, odlehčovací péče, opatření pro sladění pracovního a soukromého života, přístupu k sociální ochraně a/nebo odpovídající finanční podpory. Členské státy by zároveň měly usilovat o sladění nabídky služeb dlouhodobé péče s potřebami péče¹⁵⁸.

Rozdíl v odměňování žen a mužů se sice v posledním desetiletí snížil, ale ve většině členských států zůstává značný. V letech 2021 a 2022 činil rozdíl v odměňování žen a mužů v EU 12,7 %, přičemž v Estonsku, Rakousku, Česku, na Slovensku, v Německu, Maďarsku, Lotyšsku a Finsku přesáhl 15 %¹⁵⁹. Rozdíly v odměňování jsou mimo jiné způsobeny genderovými rozdíly v hospodářských činnostech a profesích, nedostatečným zastoupením žen ve vedoucích pozicích, nadměrným zastoupením žen v zaměstnání na částečný úvazek a ve formách zaměstnání na dobu určitou, obtížemi při sladění práce s pečovatelskými povinnostmi, jakož i diskriminací a netransparentními mzdovými strukturami¹⁶⁰. Rozdíly v odměňování žen a mužů významně ovlivňují rozhodování v rodině, což se týká zejména matek, které jsou kumulativně znevýhodňovány, což dále omezuje jejich pracovní příležitosti. V průběhu času vede kumulace těchto rozdílů v příjmech – umocněná přerušением kariéry kvůli péči o děti – k výrazným rozdílům ve výši důchodů žen a mužů. Přestože tento trend mírně klesá, v roce 2023 pobíraly ženy ve věku 65–79 let hrubý důchod v průměru o 25,4 % nižší než muži ve stejné věkové skupině. Tyto rozdíly v důchodech se v jednotlivých zemích značně liší a pohybují se od 43,9 % na Maltě, 39,9 % v Nizozemsku a 36,4 % v Lucembursku až po nízká 4 % ve Slovinsku, 4,6 % v Dánsku a 5,8 % v Estonsku.

Zlepšení nabídky a přístupnosti kvalitního a cenově dostupného předškolního vzdělávání a péče může podpořit rovnováhu mezi pracovním a soukromým životem, rovnost žen a mužů a rozvoj dětí, přesto je míra účasti stále nízká. V roce 2023 činil podíl dětí mladších tří let ve formální péči o děti v EU 37,5 %, což znamená nárůst o 1,7 procentního bodu oproti roku 2022, avšak stále je to méně než úroveň 37,9 % z roku 2021 a výrazně méně než revidovaný barcelonský cíl ve výši 45 %¹⁶¹. Pouze deset členských států překročilo hranici 50 %, přičemž mezi jednotlivými členskými státy přetrvávají výrazné rozdíly – viz graf 2.2.13. Nejnížší míru účasti vykázaly Slovensko a Česko (1 % a 4,4 %), přičemž vykázaly i výrazný pokles oproti předchozímu roku (–1,3 p.b. a –2,4 p.b.). Nízká a zhoršující se úroveň v obou zemích, jakož i v Rumunsku (12,3 %) a Polsku (12,6 %), představuje „kritickou situaci“ a

¹⁵⁶ Viz [Evropské výběrové šetření o zdraví \(třetí vlna\)](#), 2019.

¹⁵⁷ Evropský institut pro rovnost žen a mužů (EIGE): 2022 [Survey of gender gaps in non care, individual and social activities \(CARE\)](#) (Průzkum genderových rozdílů v neplacené péči, individuální a sociální činnosti za rok 2022).

¹⁵⁸ Podrobnosti viz [Doporučení Rady ze dne 8. prosince 2022 o přístupu k cenově dostupné vysoce kvalitní dlouhodobé péči \(2022/C 476/01\)](#).

¹⁵⁹ Zde se používají neočištěné rozdíly v odměňování žen a mužů. Neočištěné rozdíly v odměňování žen a mužů jsou definovány jako rozdíly mezi průměrným hrubým hodinovým výdělkem mužů a žen vyjádřený jako procento průměrného hrubého hodinového výdělku mužů.

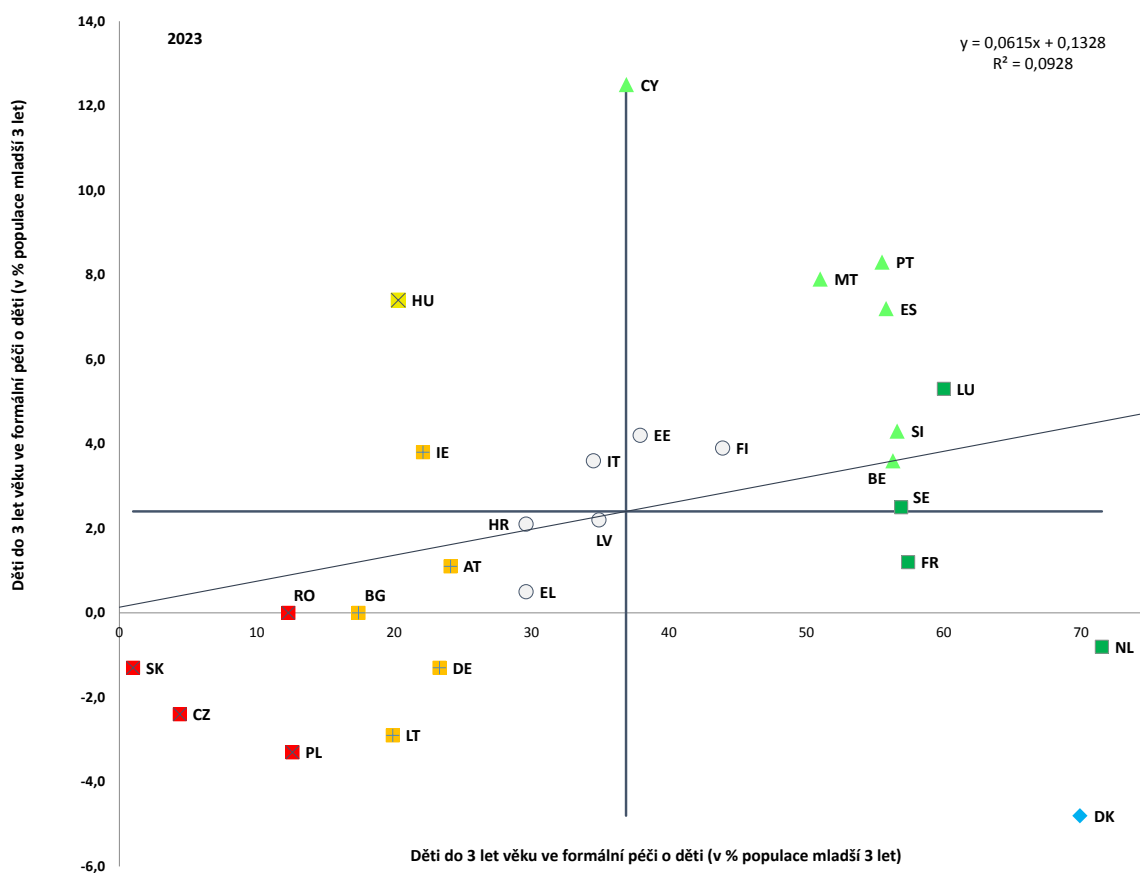
¹⁶⁰ Viz Evropská komise, [Zaměstnanost a sociální vývoj v Evropě v roce 2024](#), Úřad pro publikace Evropské unie, 2024.

¹⁶¹ Viz [doporučení Rady ze dne 8. prosince 2022 o předškolním vzdělávání a péči: barcelonské cíle pro rok 2030 \(2022/C 484/01\)](#). Doporučení stanoví nové cíle v oblasti předškolního vzdělávání a péče, které odrážejí cíle stanovené v iniciativě o Evropském prostoru vzdělávání. Do roku 2030 by se alespoň 45 % dětí do tří let věku a 96 % dětí ve věku od tří let do věku zahájení povinné základní školní docházky mělo účastnit předškolního vzdělávání a péče. Členské státy, v nichž byla průměrná účast v období 2017–2021 nižší než 20 %, budou muset zvýšit účast o 90 %, zatímco členské státy, v nichž průměrná účast činila 20–33 %, budou muset zvýšit účast o 45 %, přičemž mezní hodnotou je 45 %.

zasluhuje zvláštní pozornost. Účast na předškolním vzdělávání a péči byla sice o něco vyšší, avšak nízká také v Bulharsku (17,4 %), Irsku (22,1 %) a Rakousku (24,1 %). Ve všech těchto zemích zůstala míra účasti stabilní nebo se zvýšila – na rozdíl od Litvy (19,9 %) a Německa (23,3 %), kde v roce 2023 klesla. Ve všech pěti zemích je tato situace v kategorii „je nutné sledovat“. Naopak Švédsko (56,9 %), Francie (57,4 %), Lucembursko (60 %) a Nizozemsko (71,5 %) jsou „nejlepší“, s vysokou a rostoucí mírou účasti. Účasti na předškolním vzdělávání a péči může bránit více překážek, včetně finančních, kulturních a jazykových, jakož i rozdílů v regionálních a vnitrostátních politikách týkajících se rodičovské dovolené a příspěvků nebo zákonných práv na péči o děti. Nástroj pro oživení a odolnost financuje cílené reformy a investice podporující rozšíření služeb předškolního vzdělávání a péče, rozvoj infrastruktury a odbornou přípravu pracovních sil. Nízké tempo zlepšování vyžaduje zvýšené úsilí v souladu s evropskou zárukou pro děti, Evropskou strategií v oblasti péče a s doporučením Rady o předškolním vzdělávání a péči.

Graf 2.2.13: Účast na předškolním vzdělávání a péči je ve většině členských států stále nízká

Děti do tří let věku ve formální péči o děti a meziroční změna, rok 2023 a meziroční změny oproti předchozímu roku (v %, hlavní ukazatel srovnávacího přehledu sociálních ukazatelů)

Poznámka: Osy jsou zaměřeny na nevážený průměr EU. Legenda je uvedena v příloze. Přerušení řady pro DK.

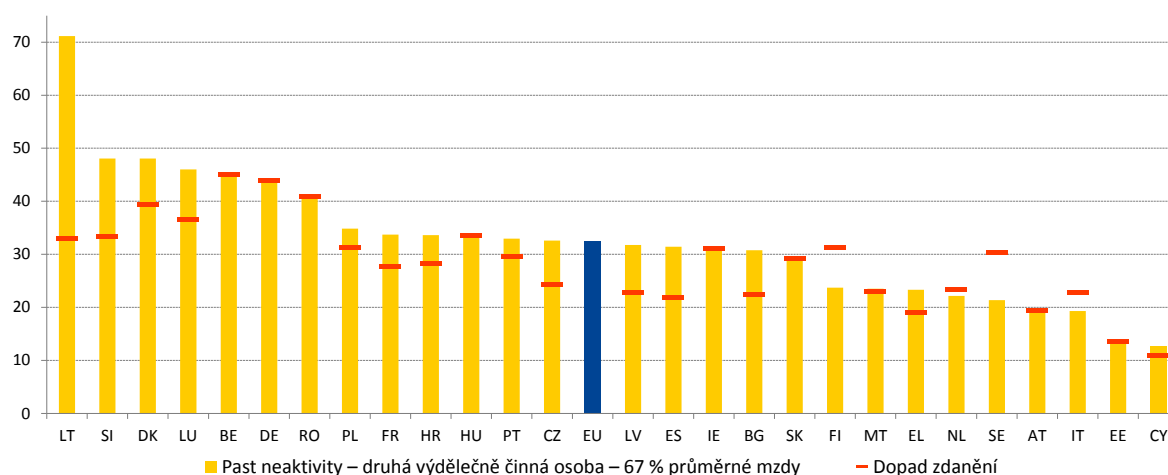
Zdroj: Eurostat [[tepsr_sp210](#)], statistika EU v oblasti příjmů a životních podmínek.

Daňové struktury ve většině členských států odrazují druhé výdělečně činné osoby v domácnosti, zejména ženy, od plného zapojení na trhu práce, což přispívá k nerovnosti mezi muži a ženami v oblasti zaměstnanosti. Systémy společného zdanění, které umožňují rodinám přiznávat kombinované příjmy za potenciálně nižší daně, zvyšují mezní daňovou sazbu pro druhé výdělečně činné osoby v domácnosti, obvykle ženy (v roce 2022 tvořily 78 %

druhých vydělávajících osob v domácnosti ženy¹⁶²), u nichž je tak pravděpodobnější, že budou čelit snížené motivaci k práci nebo snížené délce pracovní doby¹⁶³. Navíc daňové úlevy podmíněné společným podáním daňového přiznání nebo daňové úlevy zaměřené pouze na jednoho z manželů dále odrážejí ženy od účasti na trhu práce¹⁶⁴. V roce 2023 byl nejvyšší stupeň „pastí neaktivity“ (kdy odebrání daní a dávek výrazně odrazuje druhé výdělečně činné osoby v domácnosti od vstupu na trh práce) zaznamenán v Litvě, Slovinsku, Dánsku, Lucembursku, Belgii a Německu – viz graf 2.2.14. V těchto zemích mohou druhé výdělečně činné osoby v domácnosti, které vstupují na trh práce, v důsledku daní a odejmutých dávek přijít o přibližně 50 % výdělků nebo více. Naopak mezi země s nižším stupněm pastí neaktivity, kde tato ztráta může být nižší než 20 %, patří Rakousko, Itálie, Estonsko a Kypr. Řešení těchto strukturálních demotivačních faktorů by mohlo snížit rozdíly v zaměstnanosti žen a mužů a zvýšit HDP, přičemž odhady Světové banky naznačují, že by Evropa mohla získat potenciál 10 % ekonomického zisku, pokud by se rozdíly v zaměstnanosti žen a mužů odstranily¹⁶⁵.

Graf 2.2.14: Zdanění významně přispívá k pasti neaktivity u druhých výdělečně činných osob v domácnosti

Past neaktivity pro druhou výdělečně činnou osobu v domácnosti (v %, 2023)

Poznámka: Údaje se týkají druhé výdělečně činné osoby v domácnosti s 67 % průměrné mzdy v rodině se dvěma výdělečně činnými osobami a dvěma dětmi; hlavní výdělečně činná osoba v domácnosti pobírá průměrnou mzdu. „Dopadem zdanění“ se rozumí procento dodatečného hrubého příjmu, který příslušná osoba zaplatí na daních a příspěvcích na sociální zabezpečení (dalšími prvky, které přispívají k pasti neaktivity, je ztráta nároku na dávky v nezaměstnanosti, sociální podporu a příspěvky na bydlení).

Zdroj: Evropská komise, GR pro hospodářské a finanční záležitosti, [Databáze daní a dávek](#), na základě modelu OECD pro daně a dávky (aktualizováno v dubnu 2024).

Ženy jsou „pastí nízkých mezd“ postiženy neúměrně, kdy prudký nárůst daní a omezení dávek snižují jejich přírůstek příjmů při rostoucím výdělku. Stejně jako v případě pasti

¹⁶² Viz Evropská komise, [2023 report on gender equality in the EU](#) (Zpráva o rovnosti žen a mužů v EU za rok 2023), Úřad pro publikace Evropské unie, 2023.

¹⁶³ Viz Coelho, M. et al., *Gendered Taxes: The Interaction of Tax Policy with Gender Equality* (Daně podle pohlaví: interakce daňové politiky s genderovou rovností). Mezinárodní měnový fond, 2022.

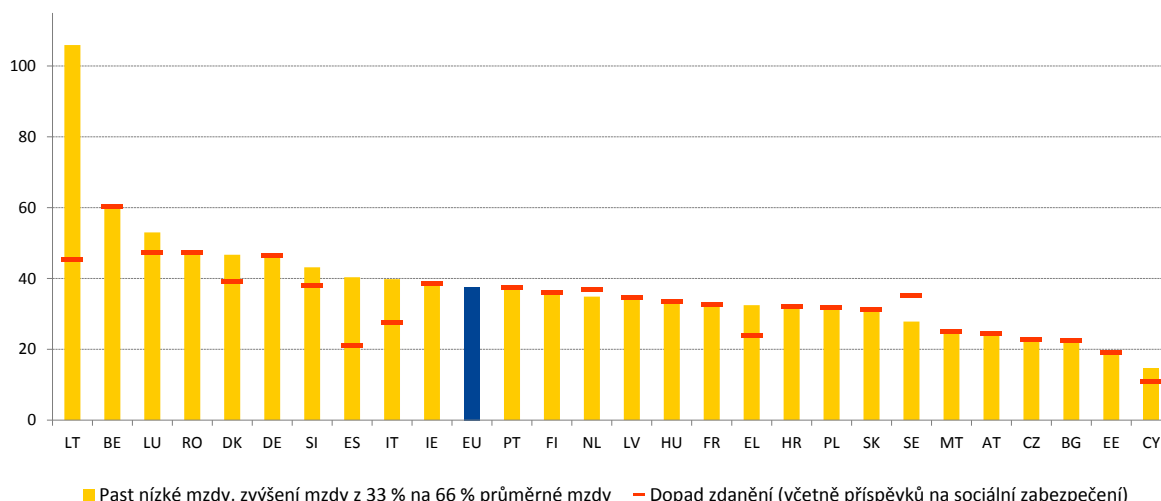
¹⁶⁴ Rozsáhlá diskuse o zdanění práce viz také oddíl 3.2 a oddíl 4.2.3, Evropská komise, [Výroční zpráva o zdanění za rok 2024](#), Úřad pro publikace Evropské unie, 2024.

¹⁶⁵ Pennings, S. M., *A Gender Employment Gap Index (GEGI): A Simple Measure of the Economic Gains from Closing Gender Employment Gaps, with an Application to the Pacific Islands* (Index rozdílů v zaměstnanosti žen a mužů: jednoduché měřítko ekonomického přínosu z odstranění rozdílů v zaměstnanosti žen a mužů s aplikací na tichomořské ostrovy). Skupina Světové banky, Výzkumná skupina pro rozvojovou ekonomiku. Washington: Světová banka, 2022.

neaktivity ve většině členských států hraje zdanění klíčovou roli při určování stupně pasti nízkých mezd u druhých výdělečně činných osob v domácnosti, z nichž velkou většinu tvoří ženy¹⁶⁶. Tato situace se však liší od pasti neaktivity, kdy jsou jednotlivci mimo pracovní sílu. Jak ukazuje graf 2.2.15, podíl dodatečného příjmu, který je fakticky „zaplacen na daních“, když druhá výdělečně činná osoba v domácnosti zvýší výdělek z jedné třetiny na dvě třetiny průměrné mzdy zvýšením pracovní doby, může být značný – v EU je to v průměru přibližně třetina (36,6 %) přírůstku výdělku, přičemž v Litvě tato ztráta přesahuje 105 % v důsledku odebrání příspěvku na bydlení. Dopad může být významný i v Belgii (60,3 %) a Lucembursku (53 %), zatímco nejnižším se jeví na Kypru (14,6 %). Dosažitelnost cenově dostupných a vysoce kvalitních pečovatelských služeb a přístup k nim spolu s dobře navrženými politikami zaměřenými na rovnováhu mezi pracovním a soukromým životem mají zásadní význam pro motivaci jednotlivců k prodloužení pracovní doby.

Graf 2.2.15: V mnoha členských státech zdanění odrazuje osoby s nízkou mzdou od toho, aby pracovaly více hodin

Past nízké mzdy pro druhé výdělečně činné osoby v domácnosti (v %, 2023)

Poznámka: Past nízké mzdy v případě domácnosti se dvěma dětmi, kdy se mzda druhé výdělečně činné osoby v domácnosti zvyšuje z 33 % na 66 % a mzda hlavní výdělečně činné osoba v domácnosti dosahuje 100 % průměrné mzdy.

Zdroj: Evropská komise, GŘ pro hospodářské a finanční záležitosti, [Databáze daní a dávek](#), na základě modelu OECD pro daně a dávky (aktualizováno v dubnu 2024).

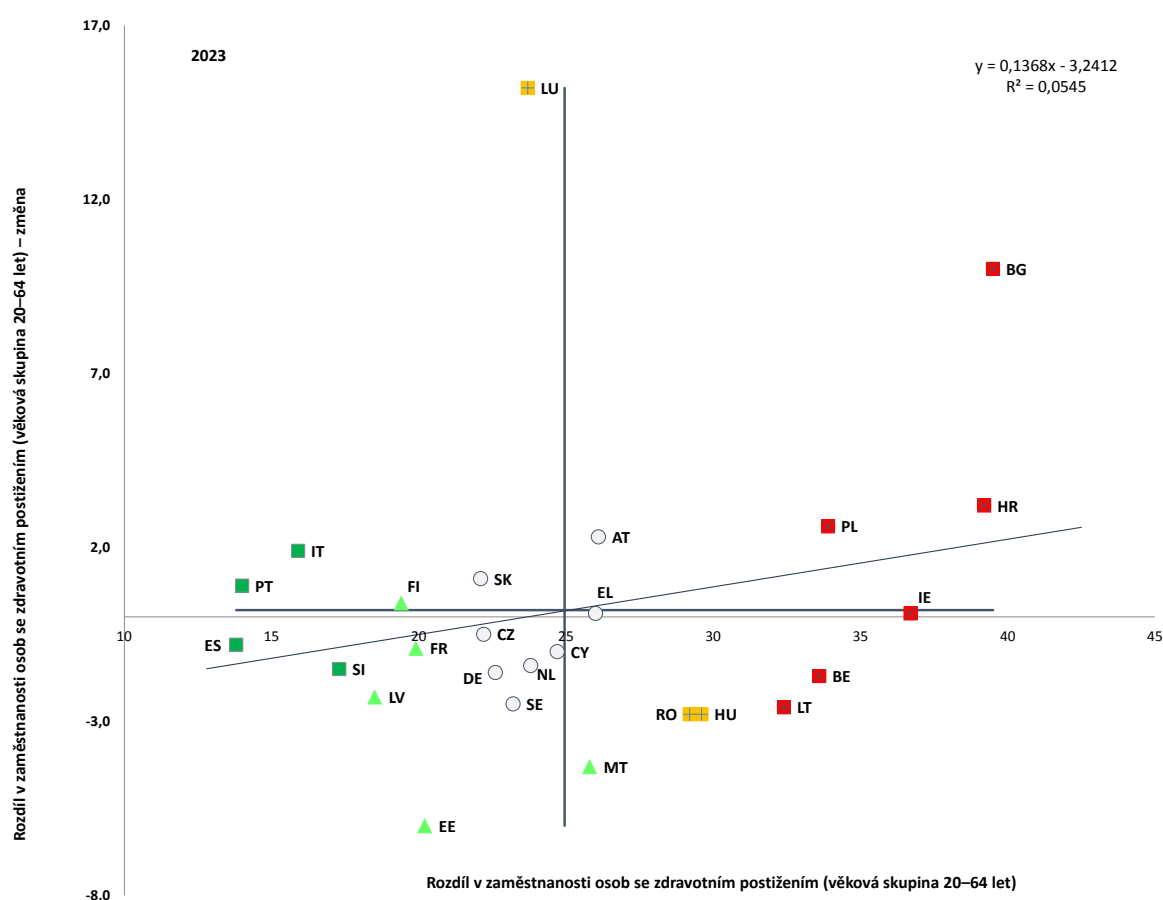
Začleňování osob se zdravotním postižením na trh práce stagnovalo, přičemž trend se v jednotlivých členských státech lišil. Rozdíl v zaměstnanosti osob se zdravotním postižením (tj. rozdíl v míře zaměstnanosti osob se zdravotním postižením a osob bez zdravotního postižení) zůstal v roce 2023 téměř nezměněn a činil 21,5 p.b. (21,4 p.b. v roce 2022), čímž se zastavil předchozí dvouletý pozitivní trend. Zatímco v patnácti členských státech se rozdíl snížil, včetně výrazného zlepšení v Estonsku (–6,0 p.b.) a na Maltě (–4,3 p.b.), v jiných státech, jako je Lucembursko (15,2 p.b.) a Bulharsko (10,0 p.b.), se výrazně zvýšil. Nejmenší rozdíly byly vykázány ve Španělsku (13,8 p.b.), Portugalsku (14,0 p.b.) a Itálii (15,9 p.b.), což lze částečně vysvětlit relativně nižší celkovou mírou zaměstnanosti, a také ve Slovinsku (17,3 p.b.), což všechno byly ti „nejlepší“. Naopak „kritická situace“ byla zaznamenána v Litvě, Belgii, Polsku a Irsku, kde rozdíl přesáhl 30 p.b., a v Chorvatsku a Bulharsku, kde se tento

¹⁶⁶ Viz Evropská komise, [2023 report on gender equality in the EU](#) (Zpráva o rovnosti žen a mužů v EU za rok 2023), Úřad pro publikace Evropské unie, 2023.

rozdíl blížil 40 p.b. Osoby se zdravotním postižením se rovněž potýkají s vysokým podílem neaktivity: v roce 2022 bylo ve dvaceti členských státech více než 40 % obyvatelstva se zdravotním postižením v produktivním věku (15–64 let) mimo pracovní sílu, přičemž v Bulharsku, Řecku, Rumunsku, Maďarsku, Chorvatsku a Polsku tato míra přesahovala 60 %¹⁶⁷. Příčinou vysoké míry neúčasti je pravděpodobně nedostatek vhodných opatření pro začlenění osob se zdravotním postižením na trh práce a jejich udržení na trhu práce, nedostatek odpovídajících dovedností a také celková nedostatečná informovanost zaměstnavatelů o zákonných povinnostech a podpůrných politických opatřeních.

Graf 2.2.16: Rozdíl v zaměstnanosti osob se zdravotním postižením zůstává značný a v jednotlivých členských státech se výrazně liší

Rozdíl v zaměstnanosti osob se zdravotním postižením a osob bez zdravotního postižení (věková skupina 20–64 let), úroveň v roce 2023 a změny oproti předchozímu roku (v %, hlavní ukazatel srovnávacího přehledu sociálních ukazatelů)

Poznámka: Osy jsou zaměřeny na nevážený průměr EU. Legenda je uvedena v příloze. Přerušeni řady pro HR. Odhadovaná hodnota pro DE. Nízká spolehlivost pro PL. Chybějící kategorizace u DK.

Zdroj: Eurostat [[tepsr_sp200](#)], statistika EU v oblasti příjmů a životních podmínek.

Integrace státních příslušníků třetích zemí na trhu práce se nadále zlepšovala, ale přetrvával značný nesoulad mezi úrovní jejich kvalifikace a postavením v zaměstnání. Míra zaměstnanosti státních příslušníků třetích zemí dosáhla v roce 2023 63 %, což je výrazně méně než u osob narozených v EU, přičemž nic nenasvědčuje tomu, že by se tento rozdíl měl

¹⁶⁷ Eurostat, [[lfsa_argaedd1](#)].

zmenšovat. Po pandemii COVID-19 představovali státní příslušníci třetích zemí v roce 2022 více než dvě třetiny (70 %) nárůstu pracovní síly v EU¹⁶⁸, ačkoli i nadále čelili vysoké míře nezaměstnanosti (12,2 % v roce 2023 oproti 5,4 % u státních příslušníků daného státu) a míře nadměrné kvalifikace (39,4 % oproti 20,8 %)¹⁶⁹. Ženy narozené mimo EU byly v obzvláště zranitelné situaci, kdy rozdíl v zaměstnanosti žen a mužů činil 24 p.b., přičemž 44 % z nich bylo nadměrně kvalifikovaných¹⁷⁰. U všech skupin lze pozorovat obecný trend směrem ke stabilnějšímu zaměstnání, avšak státní příslušníci třetích zemí byli častěji zaměstnáni na dobu určitou než osoby narozené v EU (včetně státních příslušníků daného státu a mobilních občanů EU). V roce 2024 pokračovala EU v provádění svého akčního plánu pro integraci a začleňování na období 2021–27, který poskytuje společný politický rámec na podporu členských států při rozvoji vnitrostátních politik integrace přistěhovalců¹⁷¹.

Míra zaměstnanosti osob požívajících dočasné ochrany z Ukrajiny se ve většině členských států zvýšila, což svědčí o rychlejší integraci na trhu práce ve srovnání s jinými skupinami uprchlíků¹⁷². V květnu 2024 mělo v EU status dočasné ochrany přibližně 4,3 milionu osob, z toho 2,5 milionu ve věku 18 až 64 let. Má se za to, že Ukrajinci mají vysoké vyhlídky na integraci, a to vzhledem k jejich poměrně vysoké úrovni vzdělání, zavedeným sociálním sítím a okamžitému přístupu k zaměstnání. Ve třetím čtvrtletí 2023 bylo více než 40 % Ukrajinců v produktivním věku (18–64 let) s dočasnou ochranou zaměstnáno, avšak s výraznými rozdíly mezi jednotlivými zeměmi, od přibližně dvou třetin (66 %) v Litvě po méně než 20 % v Belgii a Chorvatsku. Ukrajinci s dočasnou ochranou, kteří zůstávají mimo pracovní sílu, často uvádějí jako důvod pečovatelské povinnosti, zatímco nezaměstnaní označují za hlavní překážku jazyk. Nicméně vysídlené osoby z Ukrajiny významně přispívají k růstu pracovních sil v EU, jak ukazují různé odhady¹⁷³. Ačkoli je mnoho z nich mladých a vysoce vzdělaných, pracovní příležitosti odpovídající jejich kvalifikaci jsou stále omezené¹⁷⁴.

Rámeček pilíře 3: Odstranění překážek bránících účasti na trhu práce v EU

V souvislosti s přetrvávajícím nedostatkem pracovních sil a stárnutím obyvatelstva je aktivizace osob mimo pracovní sílu hlavní výzvou, která vyžaduje politická opatření. Vysoký podíl osob mimo pracovní sílu může omezit hospodářský růst, protože zhoršuje stávající nedostatek pracovních sil a dovedností, a tím brzdí produktivitu a konkurenceschopnost. Ohrožuje také fiskální udržitelnost a přiměřenost systémů sociální ochrany vzhledem ke stárnutí obyvatelstva. Navzdory zlepšení míry zaměstnanosti v EU tvoří osoby mimo pracovní sílu (ani zaměstnaní, ani nezaměstnaní) stále 20 % současné populace EU ve věku 20–64 let, přičemž mezi jednotlivými členskými státy existují značné rozdíly. Současně se předpokládá, že počet obyvatel v produktivním věku se v EU v nadcházejících desetiletích sníží. Očekává se, že v roce 2045 bude na každých deset osob starších 65 let mimo

¹⁶⁸ Viz Evropská komise, Labour market and wage developments in Europe 2024 (Vývoj na trhu práce a mezd v roce 2024), Úřad pro publikace Evropské unie, 2024.

¹⁶⁹ Evropská komise, Studie Evropská migrační síť za rok 2023: Výroční zpráva o migraci a azylu, 2023.

¹⁷⁰ OECD/Evropská komise, Indicators of Immigrant Integration 2023: Settling In (Ukazatele integrace přistěhovalců v roce 2023: usazování), OECD Publishing, Paříž, 2023.

¹⁷¹ Viz Evropská komise, Akční plán pro integraci a začleňování na období 2021–2027.

¹⁷² Evropská migrační síť (EMS), „Labour market integration of beneficiaries of temporary protection from Ukraine: Joint EMN-OECD inform“ (Integrace osob požívajících dočasné ochrany z Ukrajiny na trh práce: společná informace EMS a OECD), 2024.

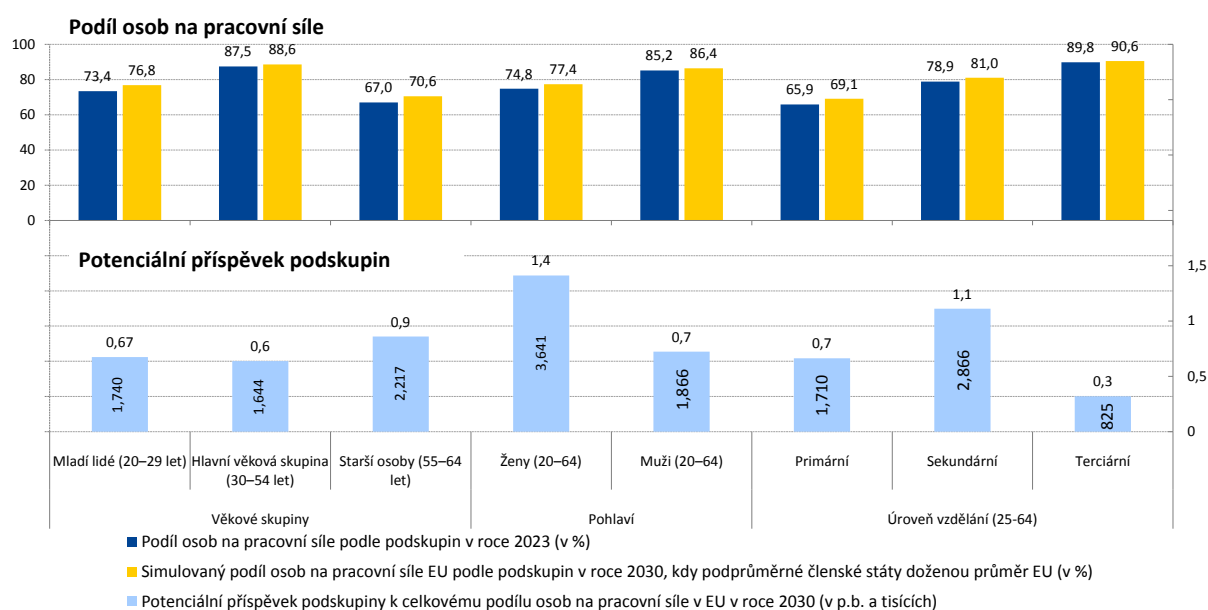
¹⁷³ Podrobnější analýzu výsledků na trhu práce u osob přecházejících před válkou na Ukrajině do EU, viz Evropská komise, Vývoj na trhu práce a mezd v Evropě v roce 2024, Úřad pro publikace Evropské unie, 2024.

¹⁷⁴ Výroční zpráva sítě veřejných služeb zaměstnanosti za rok 2023, Evropská síť veřejných služeb zaměstnanosti (VSZ).

pracovní sílu připadat šestnáct zaměstnaných a v roce 2070 již jen čtrnáct, což je pokles z dvaadvaceti v roce 2022¹⁷⁵. Tato předpokládaná rostoucí nerovnováha vyžaduje politická řešení. Odhady naznačují, že zvýšení účasti na trhu práce v EU bude klíčové pro dosažení cíle 78% míry zaměstnanosti do roku 2030. Silnější aktivace a integrace na trhu práce mají zásadní význam pro dosažení pokroku v oblasti zásady 4 (aktivní podpora zaměstnanosti) Evropského pilíře sociálních práv. V souladu s tím Komise zavedla řadu iniciativ s cílem řešit vysoký podíl osob mimo pracovní sílu, jako je posílená záruka pro mladé lidi, směrnice o rovnováze mezi pracovním a soukromým životem a nejnověji Akční plán k řešení nedostatku pracovních sil a dovedností (viz také rámeček pilíře v oddíle 2.1.), jež stanoví nová opatření pro EU, členské státy a sociální partnery, mimo jiné na podporu aktivace nedostatečně zastoupených skupin¹⁷⁶.

Značný počet osob by mohl vstoupit na trh práce EU prostřednictvím cílené a přizpůsobené podpory pro největší nedostatečně zastoupené skupiny

Potenciální příspěvek různých skupin obyvatelstva k celkovému podílu osob na pracovní síle v EU do roku 2030

Poznámka: Simulace podílu osob na pracovní síle v EU v roce 2030, pokud by členské státy s podprůměrným podílem osob na pracovní síle v jednotlivých podskupinách dostihly průměr EU, zatímco u ostatních podskupin by se předpokládalo, že podíl osob na pracovní síle zůstane konstantní. Tento výpočet nezohledňuje překrývání a možné dvojí započítávání mezi skupinami a neměl by být zaměňován s prognózou.

Zdroj: Výpočty GR pro zaměstnanost na základě údajů Eurostatu a EUROPOP2023.

Navzdory zlepšení je několik skupin obyvatelstva na trhu práce v EU stále výrazně nedostatečně zastoupeno. Patří mezi ně ženy, starší osoby, osoby s nízkou a střední kvalifikací, osoby se zdravotním postižením a osoby přistěhovaleckého nebo menšinového původu, a to v závislosti na situaci dané země. Z nich tvoří ženy, osoby se sekundárním vzděláním a starší osoby celkově největší skupiny mimo pracovní sílu EU, které by mohly být potenciálně zapojeny do zaměstnání prostřednictvím vhodných aktivačních opatření¹⁷⁷. Odhady Komise ukazují, že pokud by členské státy s nižším než průměrným podílem osob v pracovní síle u každé z výše uvedených podskupin zvýšily do roku 2030 účast na trhu práce na

¹⁷⁵ Evropská komise, [Zpráva o stárnutí obyvatelstva za rok 2024](#), Úřad pro publikace Evropské unie, 2024.

¹⁷⁶ Evropská komise, [Nedostatek pracovních sil a dovedností v EU: akční plán.COM\(2024\) 131 final](#).

¹⁷⁷ 32 milionů žen (25,2 %), 20 milionů starších osob (33 %) a 25 milionů osob se sekundárním vzděláním (21,1 %) nebude v roce 2023 součástí trhu práce EU.

príslušné průměry pro tyto podskupiny v EU, přibýlo by na trhu práce 3,6 milionu žen, 2,9 milionu osob se sekundárním vzděláním a 2,2 milionu starších pracovníků (při zanedbání překryvů a možného dvojího započítání mezi skupinami) – viz graf¹⁷⁸. K tomuto cíli přispívá vytvoření spravedlivějšího rozdělení neplacené práce v domácnosti a pečovatelských povinností, jakož i zlepšení přístupu k předškolnímu vzdělávání a péči, jejich cenové dostupnosti a kvality, což snižuje překážky bránící ženám v účasti na trhu práce. Pro starší osoby jsou onemocnění nebo zdravotní postižení hlavními důvody k tomu, proč zůstat mimo pracovní sílu, vedle pečovatelských povinností, faktorů souvisejících s pracovištěm a institucionálních překážek, jako jsou předpisy v oblasti sociálního zabezpečení a důchodového zabezpečení, přičemž tyto důvody je třeba řešit s cílem umožnit větší účast na trhu práce. Osoby se sekundárním nebo nižším vzděláním se často potýkají s obtížemi při přístupu na trh práce, což vyžaduje odpovídající politiky v oblasti dovedností, jakož i cílenou a individualizovanou podporu. Osoby přistěhovaleckého nebo menšinového původu mohou mít značný prospěch z cílených opatření, jejichž účelem je řešit nesoulad mezi nabízenými a požadovanými dovednostmi, zlepšit jazykové znalosti, bojovat proti diskriminaci a získat přizpůsobené a integrované podpůrné služby. Zlepšení přístupu ke kvalitním pracovním příležitostem při současném zajištění nároků souvisejících se zdravotním postižením může omezit faktory, které potenciálně odrážejí osoby se zdravotním postižením od vstupu na trh práce.

V posledních letech přijalo několik členských států zvláštní opatření k odstranění překážek bránících nedostatečně zastoupeným skupinám v účasti na trhu práce. V září 2023 přijalo **Chorvatsko** v rámci svého plánu pro oživení a odolnost model pro spolufinancování provozních nákladů na zařízení předškolního vzdělávání a péče pro obce s nižšími finančními možnostmi s cílem zajistit udržitelnost investic do rekonstrukce stávajících nebo výstavby nových zařízení předškolního vzdělávání a péče. Místní a regionální samosprávy tak mohou zvýšit dosažitelnost a zlepšit udržitelnost a cenovou dostupnost předškolního vzdělávání a péče. V **Irsku** mají pečující osoby od března 2024 právo požádat o pružnou pracovní dobu, včetně zkrácených a zhuštěných úvazků. V rámci programu zaměstnanosti na období 2024–29 mají osoby v důchodovém věku v **Estonsku** mimo jiné přístup k odborné přípravě a podpoře při získávání kvalifikace. Na **Maltě** se Národní strategie pro celoživotní učení na období 2023–30 zaměřuje zejména na dospělé osoby s malými dovednostmi a nízkou kvalifikací s cílem řešit nedostatky a mezery v základních dovednostech. V **Rakousku** má program „Intensivprogramm Arbeitsmarktintegration“ v letech 2024 a 2025 podpořit rychlou integraci osob z přistěhovaleckého prostředí prostřednictvím kurzů němčiny, uznávání kvalifikací a profesní orientace. V roce 2023 zvýšilo **Německo** strop pro příjem z práce osob se zdravotním postižením pobírajících důchod za sníženou výdělečnou schopnost.

2.2.2 Opatření přijatá členskými státy

Členské státy podnikají kroky ke zvýšení účasti na předškolním vzdělávání a péči a zaměřují se na cenovou dostupnost a rozšíření kapacit. V **Litvě** budou mít od září 2024 právo na předškolní vzdělávání a péči všechny tříleté děti a od září 2025 všechny dvouleté děti. Rozšiřování zařízení předškolního vzdělávání a péče v celé EU pokračuje s podporou fondů EU. V **Chorvatsku** je do plánu pro oživení a odolnost zahrnuto 343 projektů s celkovým rozpočtem 214 milionů EUR, které zajistí nejméně 22 500 dodatečných míst s cílem zvýšit účast na 90 % do roku 2026. V rámci programu „Aktivní batole“ na období 2022–2029 a s finanční podporou EU (ESF+ a Nástroje pro oživení a odolnost) **Polsko** vytvoří více než 100 000 nových míst v zařízeních péče o děti, především v oblastech s nedostatečnou

¹⁷⁸ Vzhledem k tomu, že se tyto podskupiny překrývají, nelze údaje o dodatečném počtu osob v pracovní síle v jednotlivých podskupinách sčítat.

dostupností, a usiluje o zavedení udržitelného modelu financování. S podporou Nástroje pro oživení a odolnost země také přijímá nové standardy kvality pro poskytovatele a s pomocí ESF+ chce proškolit 9 000 pracovníků péče o děti a 2 500 vedoucích pracovníků a 1 400 zástupců obcí a současně transformovat pracovníky péče o děti na veřejné činitele. V **Rumunsku** se s podporou Nástroje pro oživení a odolnost připravuje rozsáhlý program průběžného vzdělávání pracovníků předškolního vzdělávání a péče na podporu zavádění nových učebních osnov a sledování kvality a budují se a renovují zařízení předškolního vzdělávání a péče, aby se vyřešil nedostatek kapacit, zejména v oblastech s nedostatečnou dostupností. **Slovensko** v současné době rozvíjí systém podpory inkluzivního vzdělávání prostřednictvím programů dalšího vzdělávání pedagogických a odborných pracovníků, a to i v oblasti předškolního vzdělávání a péče. **Itálie** zvýšila *bonus asilo nido*. Bonus poskytovaný na úhradu školkovného byl zvýšen až na 3 600 EUR pro děti, které se narodily po 1. lednu 2024 a jejichž rodiny vykazují ukazatel rovnocenné ekonomické situace (ISEE) do 40 000 EUR a které již mají dítě mladší deseti let. **Bulharsko** zveřejnilo akční plán na podporu rozvoje dětí v raném věku z roku 2024, jehož cílem je vytvořit ucelený politický přístup, včetně silného zaměření na předškolní vzdělávání a péči. **Kypr** v souladu s reformou obsaženou ve svém plánu pro oživení a odolnost postupně snižuje věk pro povinné předškolní vzdělávání a péči ze 4 let a 8 měsíců na 4 roky; ve školním roce 2024–2025 se sníží o dva měsíce a ve školním roce 2025–2026 o další měsíc.

Byly provedeny rozsáhlé reformy a investice na podporu základních dovedností, včetně komplexní revize učebních osnov, avšak v celé EU je třeba vyvinout další úsilí s cílem zvrátit klesající trend. **Kypr** provedl desetiletou reformu vzdělávání a odborné přípravy, která zahrnuje revizi učebních osnov (zahrnutou do plánu pro oživení a odolnost), přechod na formativní hodnocení žáků, rámec řízení, který řeší odloučení žáků a předčasné ukončení školní docházky, a celodenní školní docházku v nižším sekundárním vzdělávání. V září 2024 **Španělsko** spustilo plán na posílení matematiky a čtení s porozuměním, který bude využívat více než pět milionů žáků ve školách financovaných z veřejných zdrojů, a to díky větší podpoře učitelů, dalším školním zdrojům a mimoškolním hodinám. Kromě toho je v rámci plánu pro oživení a odolnost španělský Program pro orientaci, pokrok a obohacení vzdělávání (PROA+) zaměřen na zlepšení výsledků vzdělávání žáků s největšími obtížemi v nejméně 2 700 školách a jeho financování je poskytováno až do roku 2024. V letech 2025 až 2028 pomůže ESF+ mobilizovat dodatečné finanční prostředky ve výši 105 milionů EUR ročně. V **Litvě** byl v letech 2023 a 2024 ve dvou fázích zaveden nový vzdělávací program založený na kompetencích, ale jeho dopad se teprve projeví. Od roku 2025 ministerstvo školství **Rumunska** vyvíjí intervenční mechanismus pro funkční gramotnost v předuniverzitním vzdělávání s cílem řešit problematickou úroveň základních dovedností rumunských studentů základních a středních škol.

Některé členské státy v reakci na pokles základních dovedností rovněž posilují učitelskou profesi. V **Polsku** byly v únoru 2024 přijaty nové právní předpisy, které zvýšily platy učitelů o 30 % a od ledna 2024 o 33 % pro nové učitele. V **Rumunsku** byla zavedena nová legislativní opatření s cílem sladit platy učitelů s vnitrostátní průměrnou hrubou mzdou, což představuje zvýšení platů v průměru o 25 % v roce 2023 a další zvýšení na začátku roku 2024. Na **Slovensku** byly platy učitelů v roce 2023 zvýšeny dvakrát: o 10 % v lednu a o dalších 12 % v září. **Estonsko** v roce 2023 zvýšilo platy učitelů o 23,9 %, aby se vypořádalo s vysokou inflací, a vláda nastínila plány na zvýšení platů učitelů na 120 % průměrné mzdy do roku 2027. V prosinci 2023 zavedlo **Maďarsko** v rámci programu na zvýšení atraktivity učitelského povolání výrazné navýšení platů učitelů, které bylo spolufinancováno z ESF+ a rovněž zahrnuto do plánu pro oživení a odolnost. Jako první krok bylo v lednu 2024 zavedeno průměrné zvýšení o 32 %. Vláda se zavázala, že do roku 2025 zvýší platy učitelů na 80 % platů

ostatních vysokoškolsky vzdělaných odborníků a tuto úroveň udrží nejméně do roku 2030. **Česko** dosáhlo důležitých milníků v reformě počátečního vzdělávání učitelů, když v roce 2023 zveřejnilo nový kompetenční rámec absolventů a v roce 2024 jej začlenilo do akreditace programů přípravy učitelů; a posílilo praktické zaměření vzdělávání učitelů. Ve školním roce 2023/2024 se ve Francouzském společenství **Belgie** po téměř dvou desetiletích příprav začaly realizovat nové programy počátečního vzdělávání učitelů. Reforma prodlužuje dobu vzdělávání ze tří na čtyři roky („mastérisation“, tj. získání titulu před zahájením profesní dráhy) a zavádí diagnostický test, který má posílit jazykové kompetence budoucích učitelů francouzštiny.

Probíhají iniciativy zaměřené na řešení problému předčasného odchodu ze vzdělávání a nerovností ve vzdělávání, které jsou významně podporovány z fondů EU. V **Bulharsku** je projekt „Úspěch pro tebe“ spolufinancovaný z ESF+ (2023–2027) zaměřen na více než 96 000 studentů ze zranitelných skupin, kteří čelí vzdělávacím obtížím a mají mezery ve vzdělání a kteří budou mít prospěch z dalšího vzdělávání v bulharském jazyce, matematice a dalších předmětech. Poskytne také školení pro více než 4 500 pedagogů. V **Rumunsku** je v plném proudu realizace národního programu snižování předčasného ukončení školní docházky s podporou Nástroje pro oživení a odolnost a ESF+. V rámci programu je nejprve prostřednictvím mechanismu včasného varování identifikováno nejméně 2 500 škol s vyšším rizikem předčasného odchodu ze vzdělávání a způsobilé školy poté obdrží granty na realizaci plánů obsahujících opatření přizpůsobená jejich specifickým potřebám. V **Německu** začíná ve školním roce 2024/2025 nový desetiletý spolkový program „Startchancen“, který je určen až pro 4 000 škol (přibližně 10 % všech německých škol) a který poskytuje podporu ve vzdělávání všem dětem a mladým lidem bez ohledu na sociální situaci jejich rodičů. Spolková vláda bude ročně investovat 1 miliardu EUR (plně ji dorovnají spolkové země). Francouzské společenství v **Belgii** přijalo s podporou Nástroje pro oživení a odolnost komplexní akční plán boje proti předčasnému odchodu ze vzdělávání a absencím v roce 2024, mimo jiné prostřednictvím individuálního poradenství pro žáky s vysokým počtem neomluvených absencí, do něhož jsou zapojeny jejich rodiny a pedagogický intervenční tým, jakož i IT systém pro sledování absencí.

Členské státy podnikají první kroky k začlenění umělé inteligence (AI) do vzdělávání a odborné přípravy a reagují tak na její rostoucí roli ve vnitrostátních politických diskusích. Zatímco žádná země dosud nepřijala související národní strategii, několik členských států zahájilo iniciativy zaměřené na začlenění AI do různých aspektů vzdělávání. Ve **Švédsku** se od školního roku 2024/2025 stane AI novým předmětem ve vyšším sekundárním vzdělávání a v obcích zajišťovaném vzdělávání dospělých pro studenty přírodovědných a technických oborů a možným doplňkem pro studenty jiných oborů. Ve **Vlámském společenství v Belgii** poskytuje od roku 2023 znalostní centrum Digisprong pokyny a další školení na podporu digitalizace v povinném vzdělávání. **Chorvatská** strategie Digitální Chorvatsko z roku 2023 se zaměřuje na rozvoj AI a digitálních kompetencí a zahrnuje digitální transformaci jako podporu rozvoje vzdělávacího a výzkumného systému. V **Německu** nabízí Deutsches Schulportal platformu, která uživatelům pomáhá seznámit se s AI. V **Lucembursku** je výzkumná skupina Computational Law and Machine Ethics (CLAiM) na Lucemburské univerzitě univerzitní pracovní skupinou, která má od roku 2021 za úkol studovat etické a vědecké rozměry AI a v budoucnu plánuje zřídit centrum pro digitální etiku. V **Polsku** si několik univerzit stanovilo interní směrnice a normy, které upravují používání AI studenty. **Řecko** plánuje seminář pro 800 učitelů, který bude doplněn o pokyny pro učitele. **Rakousko** vybaví 100 pilotních škol softwarem pro AI a připraví digitální výukové materiály. V **Nizozemsku** budou společně se školami, podniky a vědci vypracovány projekty, jejichž cílem je získat poznatky o AI ve vzdělávání, přičemž finanční prostředky částečně pokryje Nástroj pro oživení a odolnost. V **Rumunsku** Nástroj pro oživení a odolnost vyčleňuje finanční

prostředky na podporu účasti vysokoškolských studentů na vzdělávacích programech zaměřených na pokročilé digitální dovednosti, investuje do chytrých laboratoří, které studentům umožňují získat digitální a technologickou gramotnost potřebnou na trhu práce, nebo školí státní zaměstnance v pokročilých digitálních dovednostech.

Modernizace a zvyšování atraktivity systémů odborného vzdělávání a přípravy patří mezi hlavní body politického programu mnoha členských států. Estonsko zahájilo reformu s cílem zvýšit atraktivitu systému odborného vzdělávání a přípravy, včetně vypracování nových učebních plánů, které upřednostňují kompetence, a silnější integrace odborného vzdělávání a přípravy s ostatními vzdělávacími cestami (propojení formálního vzdělávání a neformálního učení, jakož i propojení všeobecného, odborného a aplikovaného vysokoškolského vzdělávání). V roce 2023 byly spuštěny nové služby, jako je kariérní poradenství a flexibilní studijní plány, které mají udržet studenty a snížit míru předčasného ukončení studia, se zapojením zúčastněných stran. V lednu 2024 **Řecko** zavedlo nové právní předpisy s cílem rozšířit spolupráci v rámci svého systému OVP a vytvořit synergie mezi různými úrovněmi národního kvalifikačního rámce (NKR). S podporou Nástroje pro oživení a odolnost úřady dále zavádějí systém kontroly kvality odborného vzdělávání a přípravy, aby bylo možné posoudit jeho výstupy a zlepšit jeho relevanci pro trh práce. **Španělsko** prostřednictvím řady regulačních změn od poloviny roku 2023 do roku 2024 zvýšilo flexibilitu řízení odborného vzdělávání a přípravy, začlenilo digitální dovednosti, upravilo organizační aspekty učebních osnov pro základní, střední a vyšší vzdělávací cykly, jakož i složky systému odborného vzdělávání, jako je vývoj Národního katalogu profesních kvalifikací a registrů, aktualizovalo a harmonizovalo pravidla fungování Generální rady pro odborné vzdělávání a stanovilo vyšší odborné kvalifikace a související minimální požadavky na výuku. Od června 2024 **Kypr** s podporou z Nástroje pro oživení a odolnost aktualizuje učební plány odborného vzdělávání a přípravy, aby snížil nesoulad mezi nabízenými a požadovanými dovednostmi na trhu práce. **Německo** v červenci 2023 novelizovalo svůj zákon o vzdělávání a odborné přípravě a zavedlo dotované stáže pro profesní orientaci, granty na mobilitu, inkluzivnější vstupní kvalifikace pro osoby se zdravotním postižením a zároveň rozšířilo státem financované možnosti odborného vzdělávání, zejména v oblastech s omezenými možnostmi.

Některé země také významně investují do svých systémů odborného vzdělávání a přípravy. Kypr v rámci svého plánu pro oživení a odolnost modernizuje infrastrukturu odborného vzdělávání a přípravy prostřednictvím iniciativ, jako je výstavba nové technické školy v Limassolu, která má být dokončena do června 2026, a modernizace dvaceti laboratoří, která má řešit nesoulad mezi nabízenými a požadovanými dovednostmi na trhu práce. **Švédský** rozpočet na rok 2024 přidal 1,36 miliardy švédských korun (15,2 miliardy EUR) na regionální odborné vzdělávání a přípravu dospělých, což znamená přibližně 16 500 dalších míst v celoročním odborném vzdělávání dospělých a přibližně 3 000 míst ve vyšším odborném vzdělávání. Kromě toho plán Švédska pro oživení a odolnost podporuje dalších 16 900 míst pro celoroční studium v regionálním odborném vzdělávání dospělých a 14 900 míst ve vyšším odborném vzdělávání. **Polsko** v rámci svého plánu pro oživení a odolnost pracuje na zřízení odvětvových center dovedností v duchu center odborné excelence, která slouží potřebám několika skupin, např. dospělých, studentů, mladých lidí, učitelů odborného vzdělávání a zaměstnanců. Hlavními partnery v tomto úsilí budou mimo jiné odborné školy, vysokoškolské instituce, podniky a organizace zaměstnavatelů, místní orgány a výzkumná a rozvojová centra. **Španělsko** s využitím podpory z ESF+ a v rámci svého plánu pro oživení a odolnost investuje do digitální a ekologické transformace odborného vzdělávání, přičemž se zaměřuje na vzdělávání učitelů, modernizované učebny simulující technologická pracoviště a také na síť 50 center excelence pro podporu výzkumu a inovací. V rámci plánu pro oživení a odolnost chce **Portugalsko** provést reformu zaměřenou na posílení celkové koordinace politiky vzdělávání a

odborné přípravy, aktualizovat národní katalog kvalifikací tak, aby zahrnoval nové dovednosti a profese, podporovat cílené programy gramotnosti dospělých pro osoby s nízkou kvalifikací a řešit socioekonomické nerovnosti prostřednictvím přerozdělení sítě odborného vzdělávání a přípravy. Tuto reformu doplňují značné investice do zřízení a rekonstrukce 365 specializovaných technologických center ve školách a odborných zařízeních, jakož i **investice do 111 veřejných center odborného vzdělávání prostřednictvím výstavby nových nebo rekonstrukce stávajících center a nákupu moderního technologického vybavení v oblastech, jako je digitalizace, obnovitelné zdroje energie a Průmysl 4.0.**

V řadě členských států se podporuje učení na pracovišti a učňovská příprava. V březnu 2024 **Bulharsko** v rámci svého plánu pro oživení a odolnost změnilo regulační rámec odborného vzdělávání a přípravy s cílem rozšířit spolupráci se zaměstnavateli, zejména prostřednictvím učení na pracovišti a duálního odborného vzdělávání a přípravy. V červenci 2023 přijala **Francie** nový zákon na podporu mezinárodní mobility učňů prostřednictvím programu „Erasmus pro učně“. V květnu 2023 představila **německá** Aliance pro počáteční a další vzdělávání a odbornou přípravu své priority pro období 2023–2026, mezi něž patří posílení duálního vzdělávání ze strany spolkové vlády, spolkových zemí, průmyslu a odborů. V prosinci 2023 prodloužilo **Estonsko** v zájmu sladění odborného vzdělávání a přípravy se společenskými potřebami svůj program rozvoje odborného vzdělávání a přípravy a vysokoškolského vzdělávání PRŮM+ do roku 2027. V rámci programu budou vytvořena nová místa pro odbornou přípravu v odvětvích, která představují národní prioritu a zajišťují hospodářský růst, a to na základě potřeb a připravenosti zaměstnavatelů, přičemž nejméně 30 % míst bude přiděleno mladým lidem do 26 let bez odborné kvalifikace. **Řecko** plánuje v rámci svého plánu pro oživení a odolnost a za využití finančních prostředků z ESF+ do konce roku 2024 obnovit učňovské odborné školy veřejné služby zaměstnanosti (DYPA EPAS) jako nedílnou součást vládní strategie pro odborné vzdělávání a přípravu a zaměstnanost mladých lidí.

Členské státy nadále podporují modernizaci vysokoškolského vzdělávání prostřednictvím reformy správy věcí veřejných a opatření na podporu internacionalizace. **Rumunsko** v rámci svého plánu pro oživení a odolnost přidělilo granty na digitalizaci přibližně 70 % svých univerzit (61 institucí), aby posílilo digitální ekosystém, a nejméně 100 000 učitelů absolvuje odbornou přípravu na zlepšení digitálních pedagogických dovedností. S podporou ESF+ zahájila země v září 2024 také program „První student v rodině“, jehož cílem je zvýšit přístup znevýhodněných a nedostatečně zastoupených skupin k vysokoškolskému vzdělávání a snížit počet studentů, kteří předčasně ukončí studium na vysoké škole. V několika členských státech se zavádějí reformy správy věcí veřejných zaměřené na podporu excelence, výzkumu a mezinárodní spolupráce. V **Bulharsku** je cílem nového zákona o vědeckém výzkumu a inovacích, který byl přijat v dubnu 2024 v rámci reformy obsažené v plánu pro oživení a odolnost, vytvořit dynamické, na výsledky orientované a efektivní prostředí pro výzkum a inovace. **Benelux a pobaltské státy** zavedly od května 2024 smlouvu o uznávání diplomů, která umožňuje vzájemné uznávání vysokoškolských kvalifikací. Některé členské státy rovněž přijímají opatření ke zlepšení přístupu znevýhodněných skupin. V **Litvě** je přibližně 1 300 studijních míst, tedy asi 10 % všech státem financovaných míst, vyčleněno pro studenty ze socioekonomicky slabších rodin. Od září 2024 se mohou studenti, kteří splňují podmínky, hlásit do samostatného pořadníku pro přijímací řízení, a to za stejných studijních podmínek. **Portugalsko** rovněž zavádí kvóty pro ekonomicky znevýhodněné studenty, rozšiřuje přístup pro portugalskou diasporu a zvyšuje kvóty pro dospělé studenty starší 23 let. Očekává se, že díky probíhajícím investicím v rámci plánu pro oživení a odolnost se v letech 2021 až 2026 zvýší kapacita studentského ubytování o 78 %. **Španělsko** rozšiřuje stipendia pro studenty ze sociálně slabých rodin, přičemž v letech 2023–2024 bude na stipendia vyčleněna

částka ve výši 1 miliardy EUR, kterou využije 300 000 studentů, tedy přibližně 25 % studentů bakalářského a magisterského studia na veřejných vysokých školách. Zvýšení počtu stipendií podporuje také španělský plán pro oživení a odolnost v rámci širší reformy vysokoškolského systému, která má mimo jiné podpořit přístup k vysokoškolskému vzdělávání. Současně se průměrná výše stipendia za posledních pět let zvýšila o 29 %. Za účelem zlepšení přístupu studentů se zdravotním postižením poskytla **Francie** šesti univerzitám finanční prostředky ve výši 10 milionů EUR na rozvoj a sdílení osvědčených postupů v oblasti inkluzivního vzdělávání a přístupné výuky v roce 2024.

Zavádějí se nové prognostické systémy, které předvídají potřeby kvalifikací na trhu práce. V prosinci 2023 **Finsko** zahájilo „Program dobré práce“, jehož cílem je řešit personální potřeby ve zdravotnictví, sociální péči a záchranných službách rozšířením znalostní základny a schopnosti předvídat budoucí personální a vzdělávací požadavky. **Španělsko** a **Švédsko** v rámci svých plánů pro oživení a odolnost zjišťují potřeby v oblasti dovedností a usilují o sladění úsilí v oblasti odborné přípravy a rekvalifikace s požadavky trhu práce, včetně dovedností, které jsou důležité pro ekologickou a digitální transformaci. Španělsko toho dosáhne prostřednictvím výzkumných programů založených na průzkumech v různých odvětvích.

Členské státy zahájily opatření k dalšímu rozvoji digitálních dovedností obyvatelstva, aby splnily požadavky digitální transformace. V březnu 2024 **Bulharsko** změnilo regulační rámec odborného vzdělávání a přípravy v rámci svého plánu pro oživení a odolnost, aby zohlednilo vyvíjející se profesní potřeby, včetně zelených a digitálních odvětví. V červnu 2024 země vytvořila modul IKT pro testování a vlastní certifikaci digitálních dovedností bez formálního školení, který je k dispozici jako součást jejího plánu pro oživení a odolnost. **Portugalsko** zahájilo druhou fázi odborného programu „Zaměstnanost + Digitální 2025“ v lednu 2024. V roce 2024 zahájilo **Maďarsko** projekty zaměřené na navrhování a realizaci školení v oblasti digitálních dovedností v rámci operačního programu Digitální obnova Plus 2021–2027, spolufinancovaného z ESF+. V červenci 2023 **Španělsko** upravilo postup uznávání digitálních kompetencí ve výuce a v rámci svého plánu pro oživení a odolnost si klade za cíl vyškolit do konce roku 2025 nejméně 825 000 osob v oblasti digitálních, ekologických a výrobních transformačních dovedností. V rámci svého plánu pro oživení a odolnost **Lotyšsko** v červenci 2023 zavedlo společný rámec založený na Evropském rámci digitálních kompetencí pro občany (DigComp) pro hodnocení a plánování výsledků vzdělávání v oblasti digitálních dovedností, a to i v neformálním vzdělávání. **Lucembursko** v říjnu 2023 představilo bílou knihu o nových učebních osnovách pro základní vzdělávání, která jako jeden ze čtyř hlavních tematických pilířů zahrnuje digitální dovednosti související s kybernetickou bezpečností a mediální gramotností. Členské státy rovněž zavedly strategie na podporu digitálních dovedností. V **Rumunsku** se v Národní strategii vzdělávání dospělých na období 2023–2027, přijaté v prosinci 2023, a v Národní strategii celoživotního vzdělávání dospělých na období 2024–2030, přijaté v květnu 2024, klade důraz na rozvoj ekologických a digitálních dovedností. V srpnu 2023 **Lotyšsko** v souvislosti se svým plánem pro oživení a odolnost zahájilo strategii digitálního zdravotnictví, která zahrnuje různé aspekty, jako je přeshraniční výměna dat a digitální dovednosti. V srpnu 2023 byl vydán **irský** plán pro digitální začlenění, jehož cílem je zajistit, aby každý mohl využívat digitální příležitosti, a to i prostřednictvím digitálních dovedností a gramotnosti. **Česko** v rámci plánu pro oživení a odolnost vytvořilo veřejnou databázi kurzů prohlubování dovedností a změny kvalifikace a do konce roku 2025 má nejméně 65 000 lidí získat rozšířenou nebo novou kvalifikaci v oblasti digitálních dovedností.

Probíhají regulační a investiční iniciativy na podporu dovedností a kompetencí potřebných pro ekologickou transformaci. V září 2023 **Malta** zavedla finanční pobídky na podporu místních zaměstnavatelů a zaměstnanců při zvyšování kvalifikace, včetně zelených

kompetencí. **Kypr** se zaměřil na investice do zelené infrastruktury pro školy odborného vzdělávání a přípravy a od července 2023 přezkoumává plány na výstavbu zelené školy odborného vzdělávání a přípravy v Larnace financované z Fondu pro spravedlivou transformaci. V **Portugalsku** veřejná služba zaměstnanosti a Asociace pro obnovitelné zdroje energie v červnu 2023 uzavřely protokol o vytvoření školicího střediska pro energetickou transformaci, které bude poskytovat školení v oblasti energetické transformace a opatření v oblasti klimatu, včetně školení v oblasti obnovitelné a zelené vodíkové energie, a to jak pro pracovníky, tak pro nezaměstnané. V rámci programů podporovaných z Nástroje pro oživení a odolnost bude v zelených dovednostech vyškoleno přibližně 25 000 osob. Několik členských států, včetně **Španělska** a **Česka**, rovněž investuje do dovedností pro ekologickou transformaci v rámci svých plánů pro oživení a odolnost. V září 2024 zahájila **řecká** veřejná služba zaměstnanosti s podporou Nástroje pro oživení a odolnost nový program na získávání a zvyšování ekologických dovedností pro 50 000 zaměstnanců.

Zvýšení účasti dospělých na vzdělávání zůstává klíčovým politickým cílem ve všech členských státech, se zvláštním důrazem na osoby s nízkou kvalifikací, a mnoho zemí vytváří individuální vzdělávací účty a mikrokredity. **Španělsko** v rámci svého plánu pro oživení a odolnost a s podporou ESF+ vytvořilo referenční rámec pro hodnocení a certifikaci základních kompetencí, které dospělí získali prostřednictvím pracovních zkušeností, neformálního vzdělávání a informálního učení, aby pomohlo dospělým s nízkou úrovní základních dovedností zapojit se do vzdělávání. V listopadu 2023 **Malta** zahájila Národní strategii celoživotního učení na období 2023–2030, která se zaměřuje na nejzranitelnější skupiny prostřednictvím rozmanité nabídky kvalitních příležitostí celoživotního učení. Několik členských států rovněž rozvíjí systémy individuálních vzdělávacích účtů, které dospělým umožní zapojit se do individuálních vzdělávacích drah. **Belgický** plán pro oživení a odolnost zahrnuje reformu, která má od roku 2023 zavést individuální právo na čtyři dny vzdělávání pro každého zaměstnance pracujícího na plný úvazek, přičemž od roku 2024 se toto právo zvýší na pět dní a bude spravováno prostřednictvím platformy federálního vzdělávacího účtu (FLA), která bude spuštěna v dubnu 2024. **Slovensko** plánuje zavést nový systém financování vzdělávání dospělých prostřednictvím individuálních vzdělávacích účtů a řešit meziresortní koordinaci celoživotního vzdělávání, a to za podpory rozvoje elektronické platformy pro individuální vzdělávací účty (EPIVU) s využitím fondů EU. **Lotyšsko, Litva, Kypr a Chorvatsko** rovněž rozvíjejí individuální vzdělávací účty s podporou Nástroje pro oživení a odolnost+ a/nebo ESF+, čímž rozšiřují přístup ke vzdělávání dospělých prostřednictvím personalizovaných a dostupných platforem. Kromě toho členské státy rozvíjejí systémy mikrokreditů na podporu celoživotního učení. V roce 2023 **Estonsko** novelizovalo zákon o vzdělávání dospělých, aby rozšířilo systém mikrokvalifikací na odborné vzdělávání a přípravu dospělých a zavedlo definice mikrokvalifikací, požadavky na obsah programů, zásady poskytování a mechanismus zajišťování kvality. V rámci svého plánu pro oživení a odolnost hodlá **Španělsko** zveřejnit akční plán pro rozvoj rámce mikrokreditů, který má vypracovat ministerstvo vysokých škol po konzultacích se zúčastněnými stranami. To zahrnuje mimo jiné podporu mikrokreditů s cílem zvýšit poptávku mezi dospělými a zaměstnavateli, podpořit jejich kvalitu a relevanci a podpořit rovný přístup.

Posílená záruka pro mladé lidi je spolu s dalšími iniciativami nadále hnací silou strukturálních reforem a opatření na podporu zaměstnatelnosti mladých lidí. V rámci rozšířeného systému záruk pro mladé lidi se členské státy zavázaly zajistit, aby všichni lidé mladší 30 let obdrželi do čtyř měsíců od okamžiku, kdy se stali nezaměstnanými nebo ukončili formální vzdělávání, kvalitní nabídku zaměstnání, dalšího vzdělávání, učňovské přípravy nebo stáže. **Maďarsko** poskytne v letech 2024–2029 dotace na mzdu a odbornou přípravu osobám NEET ve věku 15–29 let prostřednictvím vnitrostátního programu Záruka pro mladé plus, který

je spolufinancován z ESF+ v rámci operačního programu Hospodářský rozvoj a inovace Plus. V **Portugalsku** je profil mladých lidí NEET v národním plánu záruk pro mladé lidi revidován prostřednictvím studie podporované MOP, která se zaměřuje na mapování neregistrovaných nezaměstnaných a neaktivních mladých lidí. **Španělsko** v rámci plánu pro oživení a odolnost zavedlo národní „Plán záruk pro mladé lidi Plus“, jehož cílem je zvýšit kvalifikaci mladých NEET, aby získali dovednosti potřebné pro vstup na trh práce. V **Itálii** od září 2024 platí vyhláška provádějící politiku soudržnosti, která zavádí bonus pro mladé lidi a která osvobozuje od příspěvků na sociální zabezpečení pracovníky mladší 35 let, kteří jsou zaměstnáni na dobu neurčitou, pokud nikdy předtím neměli smlouvu na dobu neurčitou. V **Belgii** byl v dubnu 2024 s podporou ESF+ a Nástroje pro oživení a odolnost rozšířen projekt „Coup de Boost“, který podporuje mladé lidi ve věku 18–29 let vzdálené od trhu práce při získávání kvalifikace, zahájení studia nebo hledání zaměstnání.

Některé členské státy zavádějí opatření na zvládnutí demografických změn prostřednictvím podpory rozšířeného zaměstnávání starších pracovníků. Ve **Finsku** mají osoby ve věku 55 let, kterým hrozí ztráta zaměstnání, od roku 2023 nárok na „příspěvek na zajištění přechodu“, který poskytuje přístup k možnostem odborné přípravy a prodlouženou placenou dovolenou na zotavenou během výpovědní lhůty. **Estonský** program zaměstnanosti na období 2024–2029 nabízí služby na trhu práce pro důchodce, kteří hledají zaměstnání, včetně školení a podpory kvalifikace a podnikání. Tyto iniciativy na podporu pozdějšího odchodu do důchodu je třeba vnímat v souvislosti s důchodovými opatřeními (viz oddíl 2.4.2). **Lucembursko** v rámci svého plánu pro oživení a odolnost zahájilo vzdělávací program *FutureSkills* se zvláštním zaměřením na uchazeče o zaměstnání ve věku 45 let a více s cílem poskytnout jim měkké, digitální a manažerské dovednosti, které jim usnadní krátkodobé opětovné začlenění na trh práce.

Jsou přijímána opatření na podporu zaměstnanosti žen a řešení rozdílů v odměňování žen a mužů, včetně úsilí o snížení genderové segregace v zaměstnání a zlepšení transparentnosti odměňování. Od ledna 2025 bude na **Maltě** právně zakotvena zásada stejné odměny za práci stejné hodnoty, která nařizuje stejnou odměnu pro všechny zaměstnance včetně dočasných agenturních a externích pracovníků. Malta rovněž zahájila pilotní projekt „Equal Pay Tool“, který má usnadnit uplatňování rovného odměňování a identifikovat a řešit případné neodůvodněné nerovnosti v odměňování v organizacích zaměstnávajících alespoň 50 zaměstnanců a certifikovaných značkou „Equality“. V **Irsku** budou požadavky na hlášení rozdílů v odměňování žen a mužů rozšířeny na zaměstnavatele s více než 150 zaměstnanci v roce 2024 a s 50 a více zaměstnanci v roce 2025. Irsko v rámci svého programu plánu pro oživení a odolnost investuje do programu změny kvalifikace a prohlubování dovedností, jehož cíle se týkají počtu účastnicích se žen. V dubnu 2024 **Estonsko** v rámci svého plánu pro oživení a odolnost spustilo nový digitální nástroj „mzdové zrcadlo“, který má zaměstnavatelům pomoci analyzovat a snižovat rozdíly v odměňování žen a mužů. V **Itálii** jsou podle zákona o rozpočtu na rok 2024 zaměstnavatelé v soukromém sektoru, kteří zaměstnávají nezaměstnané ženy, jež jsou oběťmi násilí, a osoby, které jsou příjemci příspěvku „reddito di libertà“, osvobozeni od placení části příspěvků na sociální zabezpečení až do výše 100 % a 8 000 EUR. Kromě toho země zvýšila finanční prostředky pro fond „Fondo per il reddito di libertà“, který pomáhá ženám, jež se staly oběťmi násilí a žijí v chudobě, dosáhnout ekonomické nezávislosti a emancipace. V letech 2024 až 2026 se přidělené finanční prostředky zvyšují o 10 milionů EUR ročně a od roku 2027 o 6 milionů EUR ročně. Do konce roku 2025 **Španělsko** v rámci svého plánu pro oživení a odolnost zřídí novou službu sociálního a pracovního poradenství na podporu žen, které se staly oběťmi násilí, včetně obětí obchodování s lidmi a sexuálního vykořisťování, a to prostřednictvím pomoci při hledání zaměstnání, právního poradenství a psychologické a emocionální podpory. **Rakouský** Intenzivní program pro integraci na trhu

práce na období 2024–2025 v rámci Strategického akčního plánu proti nedostatku kvalifikovaných pracovníků poskytuje uprchlíkům a uprchlicím podporu uzpůsobenou na míru, nabízí kurzy němčiny, uznávání kvalifikací a profesní orientaci. **Francie** přijala v červenci 2023 právní předpisy, které mimo jiné poskytují nemocenské dávky ženám, které potratily, a od roku 2024 také desetitýdenní ochranu před propuštěním, psychologickou péči a lepší lékařskou pomoc.

Členské státy přijaly opatření ke zlepšení rovnováhy mezi pracovním a soukromým životem, zejména prostřednictvím provedení směrnice o rovnováze mezi pracovním a soukromým životem,¹⁷⁹ včetně posílení pracovního volna z rodinných důvodů. Od července 2023 poskytuje **Lucembursko** otcovskou dovolenou osobě, která je podle vnitrostátního práva uznána jako druhý rodič. Od března 2024 novela **dánského** zákona o mateřské dovolené zajišťuje, že rodičovská dovolená (48 týdnů) je rozdělena rovným dílem mezi oba rodiče (každý 24 týdnů), přičemž rodiny s jedním rodičem mohou několik týdnů dovolené převést na blízkého rodinného příslušníka. Podle zákona o rozpočtu na rok 2024 je nyní rodičovská dovolená v **Itálii** odměňována takto: 80 % mzdy pracovníka za první měsíc, 60 % (80 % pouze v roce 2024) za druhý měsíc a 30 % za další měsíce. Pokud jde o flexibilní pracovní podmínky, **Irsko** začlenilo návrh zákona o právu požadovat práci na dálku do zákona o rovnováze mezi pracovním a soukromým životem a různých ustanoveních z roku 2023, který s účinností od března 2024 zavádí právo požadovat práci na dálku a flexibilní pracovní dobu pro pečující osoby, včetně zkrácené nebo zkrácené pracovní doby. Tento zákon rovněž umožňuje pětidenní roční dovolenou na vážnou zdravotní péči a prodlužuje současný nárok na přestávky na kojení/laktace ze šesti měsíců na dva roky. Nový **francouzský** zákon přijatý v dubnu 2024 umožní zaměstnancům čerpat nejméně čtyři týdny placené dovolené ročně bez ohledu na dobu strávenou na nemocenské.

Probíhají snahy o posilování začlenění osob se zdravotním postižením na trhu práce. V **Irsku** byla v září 2023 zahájena mzdová dotace, která poskytuje finanční podporu zaměstnavatelům, kteří zaměstnávají osoby se zdravotním postižením; od dubna 2024 byla minimální týdenní pracovní doba pro nárok na podporu v rámci tohoto režimu snížena z 21 na 15 hodin. Kromě toho **Irsko** s podporou z ESF+ zavedlo v srpnu 2024 program „WorkAbility“, který bude mimo jiné podporovat organizace, které mohou účastníkům poskytnout progresivní cestu ke vzdělávání, odborné přípravě a zaměstnání (včetně samostatné výdělečné činnosti). **Rakousko** vyčlenilo dalších 30 milionů EUR v letech 2023 a 2024 na zlepšení účasti osob se zdravotním postižením na trhu práce, včetně zmírnění dopadu vysoké inflace. Ve **Švédsku** nařízení o veřejných službách zaměstnanosti (VSZ) pro rok 2024 ukládá povinnost rychlejší identifikace zdravotního postižení, které ovlivňuje pracovní schopnost uchazečů o zaměstnání, což umožňuje relevantnější intervence a zvýšení počtu účastníků, kteří dostávají mzdové příspěvky na podporu vyšší zaměstnanosti osob se zdravotním postižením.

Bylo zavedeno několik iniciativ na podporu integrace státních příslušníků třetích zemí. V lednu 2024 vstoupil v **Lucembursku** v platnost nový zákon o interkulturalitě, který připravuje půdu pro hladší integraci osob s přistěhovaleckým původem. **Řecko** bude podporovat státní příslušníky třetích zemí, aby jim usnadnilo integraci na trh práce v rámci ESF+. Kromě toho se s podporou Nástroje pro oživení a odolnost 8 000 uprchlíků v zemi účastní stáží v soukromých firmách, které jim umožňují začlenit se na trh práce. **Rakousko** poskytuje osobám požívajícím dočasné ochrany „modrou kartu EU“, která usnadňuje přístup k různým dávkám, péči a službám. Kromě toho jsou držitelé modré karty podporováni při integraci na trh práce prostřednictvím nabídek založených na jejich potřebách, jako jsou vícejazyčné informační

¹⁷⁹ Viz [Směrnice Evropského parlamentu a Rady \(EU\) 2019/1158 ze dne 20. června 2019 o rovnováze mezi pracovním a soukromým životem rodičů a pečujících osob a o zrušení směrnice Rady 2010/18/EU](#).

materiály, kvalifikace a poradenství v oblasti uznávání kvalifikací, kurzy němčiny, hodnocení kompetencí a aktivní zprostředkování zaměstnání. Od listopadu 2023 mohou lidé s uznanou kvalifikací v **Německu** získat kvalifikované zaměstnání v neregulovaných profesích a požadavky na obdržení „modré karty EU“ byly zmírněny snížením platových prahů a zjednodušením vstupu pro IT specialisty. Od března 2024 mohou zahraniční pracovníci s nejméně dvouletou praxí a nabídkou práce pracovat v neregulovaných profesích bez formálního uznání kvalifikace.

2.3 Hlavní směr 7: Zlepšení fungování trhů práce a účinnosti sociálního dialogu

V tomto oddíle se rozebírá provádění hlavního směru politik zaměstnanosti 7, který členským státům doporučuje, aby zlepšily fungování trhů práce a účinnost sociálního dialogu. To zahrnuje mimo jiné udržování nastavení rovnováhy mezi flexibilitou a jistotou v politikách na trhu práce, předcházení segmentaci trhu práce, přisvojení si nových pracovních metod, jakož i zajištění účinnosti aktivních politik na trhu práce a boj proti nehlášené práci. Tyto cíle jsou v souladu se čtvrtou (aktivní podpora zaměstnanosti), pátou (bezpečné a adaptabilní zaměstnání), sedmou (informace o pracovních podmínkách a ochrana v případě propuštění), osmou (sociální dialog a zapojení pracovníků), desátou (zdravé, bezpečné a dobře uzpůsobené pracovní prostředí) a třináctou (podpora v nezaměstnanosti) zásadou evropského pilíře sociálních práv. Oddíl se rovněž zabývá podporou sociálního dialogu a zapojením organizací občanské společnosti na základě stávajících vnitrostátních postupů. Oddíl 2.3.2 informuje o opatřeních politik členských států v těchto oblastech.

2.3.1 Klíčové ukazatele

Zatímco někteří pracovníci flexibilitu vysoce oceňují, dlouhodobě přetrvávající segmentace trhu práce může mít negativní dopad na sociální spravedlnost. Některým skupinám, zejména mladým lidem a lidem s vysokou kvalifikací, mohou zaměstnání na dobu určitou a částečné úvazky usnadnit vstup na trh práce a rozvoj dovedností a také zajistit větší flexibilitu a rovnováhu mezi pracovním a soukromým životem. Přetrvávající rozdíly v jistotě zaměstnání a pracovních podmínkách mezi pracovníky (často s důsledky z hlediska přístupu k sociální ochraně) však vytvářejí rozdíly, které nejsou vnímány jako sociálně spravedlivé a mají tendenci prohlubovat rozdíly¹⁸⁰. Dočasné zaměstnání je spojeno s vyšší nejistotou pracovního místa zejména tehdy, pokud neslouží jako odrazový můstek směrem k pracovním smlouvám na dobu neurčitou. Nejistota, která z toho vyplývá, také přispívá k méně příznivým pracovním podmínkám v některých odvětvích a profesích s velkým a trvalým nedostatkem pracovních sil¹⁸¹. Segmentaci trhu práce lze řešit mimo jiné pomocí uzpůsobených aktivních politik trhu práce, které podporují přechody k lepším zaměstnáním, a také pobídkami pro zaměstnavatele, aby pracovníky zaměstnávali a udržovali si je.

V kontextu vysoké míry zaměstnanosti v EU měl podíl zaměstnanců s dočasnou pracovní smlouvou nadále mírně klesající tendenci¹⁸². Mezi všemi zaměstnanci ve věku 20–64 let se podíl snížil z 12,9 % v roce 2022 na 12,3 % v roce 2023, což je o 2 p.b. méně než před pandemií.

¹⁸⁰ Eurofound, [Segmentace trhu práce](#), Evropský slovník průmyslových vztahů, 2019.

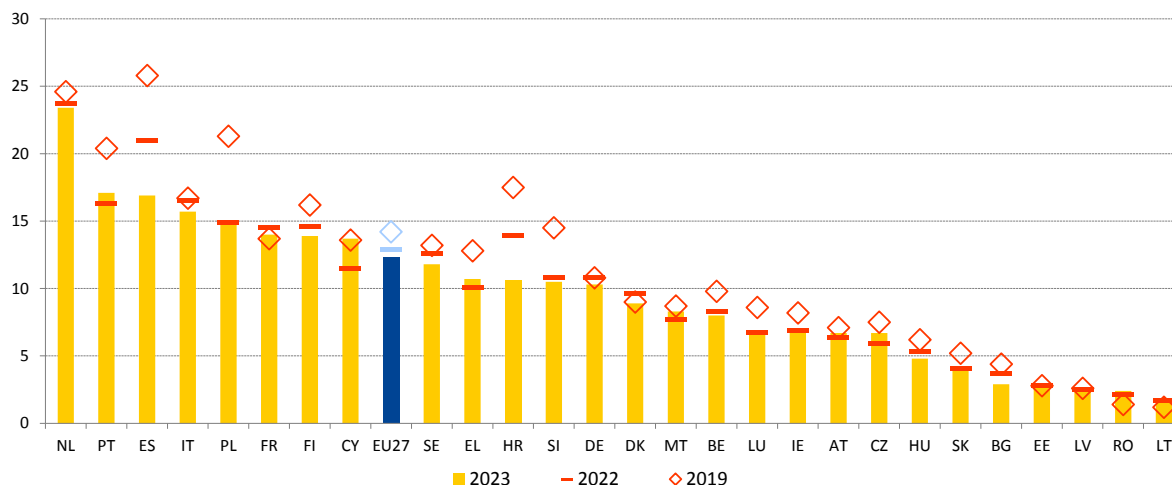
¹⁸¹ Viz Evropská komise, [Zaměstnanost a sociální vývoj v Evropě v roce 2024](#), Úřad pro publikace Evropské unie, 2024.

¹⁸² Zaměstnanci s dočasnou pracovní smlouvou jsou definováni jako zaměstnanci se smlouvou na dobu určitou, jejichž hlavní zaměstnání bude ukončeno buď po předem daném fixním období, nebo po období, které není známo předem, ale které je přesto definováno objektivními kritérii jako například ukončením úkolu nebo dobou absence zaměstnance, který byl dočasně nahrazen (ukazatel Eurostatu [[lfsi_pt_a](#)]).

Rozdíly mezi členskými státy jsou však stále značné, přičemž rozdíl mezi nejvyššími a nejnižšími podíly činí 21,7 p.b. Zatímco Nizozemsko, Portugalsko, Španělsko a Itálie zaznamenaly podíl dočasného zaměstnávání nad úrovní 15 % v roce 2023, v Bulharsku, Estonsku, Lotyšsku, Rumunsku a Litvě byl tento podíl nižší než 3 % – viz graf 2.3.1.

Graf 2.3.1: Podíl dočasných pracovních míst má klesající tendenci, přestože se mezi jednotlivými členskými státy stále výrazně liší

Podíl dočasných zaměstnanců mezi všemi zaměstnanci (20–64 let, v %, roční údaje)

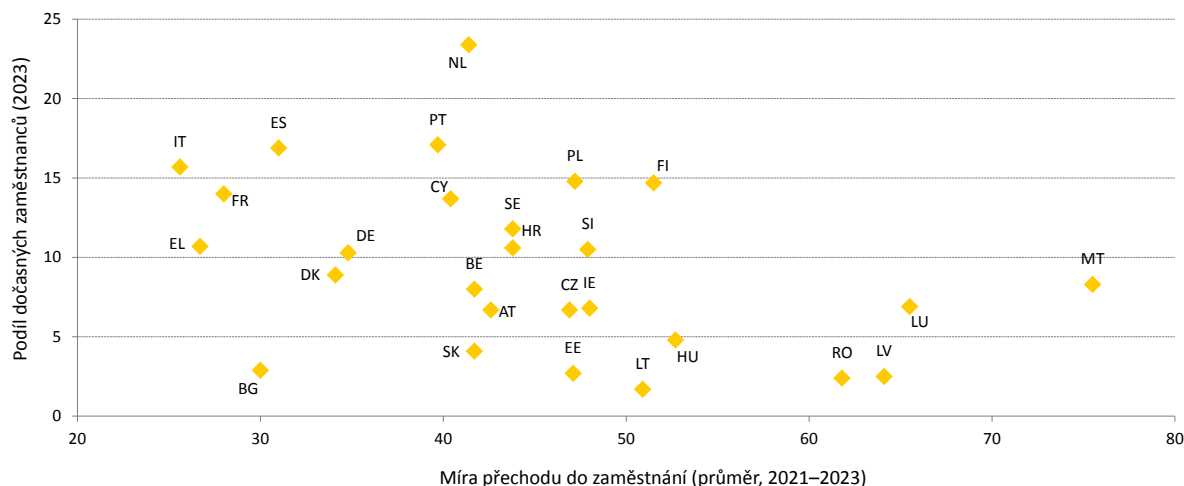

Poznámka: Definice v ES a ve FR se v letech 2022 a 2023 liší (viz metadata). Přerušení řady pro CY a DK.
Zdroj: Eurostat, [\[lfsi_pt_a\]](#), šetření pracovních sil v EU.

V některých členských státech přetrvává vysoký podíl dočasných smluv a nízká míra přechodu na pracovní místa na dobu neurčitou. V roce 2023 byla v Itálii a Španělsku zaznamenána vysoká míra dočasných smluv (nad 15 %) v kombinaci s nízkou mírou přechodu (pod 30 % a kolem 30 %, viz graf 2.3.2). Ve Finsku, Polsku, Nizozemsku, Portugalsku a na Kypru byla míra dočasného zaměstnávání vyšší než průměr EU, ale míra přechodu na smlouvy na dobu neurčitou byla v těchto zemích poměrně vysoká (mezi 40 % a 51 %), což ukazuje na flexibilní a současně poměrně dynamické trhy práce. Na druhé straně Lotyšsko, Rumunsko a Litva vykazovaly kombinaci nízkého podílu dočasných smluv (pod 3 %) a vysoké míry přechodu (mezi 50 % a 64 %), což naznačuje velkou míru stability pracovních míst.

Graf 2.3.2: Podíl dočasných pracovních smluv a míra jejich přechodu na stálá pracovní místa se v jednotlivých členských státech liší

Podíl dočasných zaměstnanců z celkového počtu zaměstnanců (věková skupina 20–64 let) v roce 2023 a míra přechodu do zaměstnání na dobu neurčitou (věková skupina 15–64 let) (průměrná hodnota za roky 2021, 2022 a 2023).

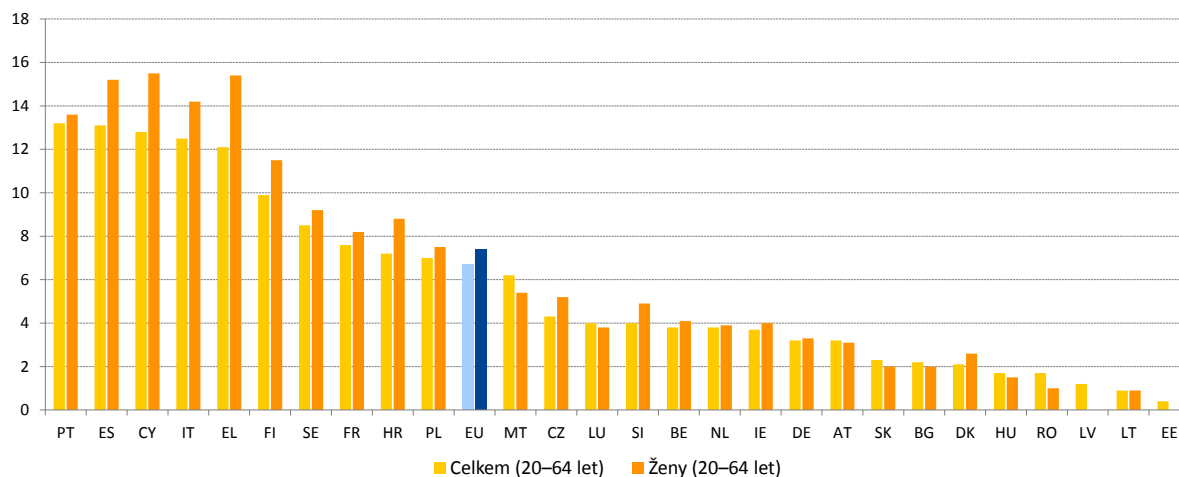

Poznámka: Pro míru přechodu mezi smlouvami na dobu určitou a neurčitou se uvažuje širší věková skupina 15–64 let. Míra přechodu pracovních sil pro DE, FR, LV se vztahuje k roku 2023 a hodnota pro LU se vztahuje k roku 2022; Pro dočasné zaměstnávání se používá věková skupina 20–64 let v souladu s hlavním ukazatelem sociálního srovnávacího přehledu pro zaměstnanost a související analýzou v tomto oddíle. Definice pro ES a FR se liší. Přerušení řady pro CY, DK a FR.

Zdroj: Eurostat, [lfsi_pt_a], šetření pracovních sil v EU a [ilc_lvhl32], statistika EU v oblasti příjmů a životních podmínek.

Graf 2.3.3: Nedobrovolné dočasné zaměstnání je častěji rozšířeno mezi ženami

Podíl nedobrovolně dočasných zaměstnanců mezi všemi zaměstnanci (20–64 let) v roce 2023.

Poznámka: Definice se liší pro ES a FR. Údaje s nízkou spolehlivostí pro BG, EE, HR, LV, LT, LU, MT, AT, SI, SK. Údaje pro kategorii Celkem odpovídají u EE, LV pouze kategorii „Práce dostupná pouze s dočasnou smlouvou“. Údaje pro ženy a muže pouze pro kategorii „Práci lze získat pouze na dobu určitou“ u LU, AT. Údaje pro ženy a muže pouze pro kategorii „Nebylo nalezeno stálé zaměstnání“ u SK. Údaje pro ženy pouze pro kategorii „Nebylo nalezeno stálé zaměstnání“ u RO. Údaje pro ženy a muže pouze pro kategorii „Práci lze získat pouze se smlouvou na dobu určitou“ u MT.

Zdroj: [lfsa_etgar] a [lfsa_etgar].

Nedobrovolné dočasné zaměstnávání se v jednotlivých členských státech EU rovněž značně liší a týká se spíše žen. Mezi všemi dočasnými pracovníky je podíl těch, kteří jsou v

takové situaci nedobrovolně, důležitým ukazatelem obtíží zaměstnanců při hledání stálého zaměstnání¹⁸³. Podíl těchto zaměstnanců (ve věku 20–64 let) činil v roce 2023 v EU 6,7 %, což je o 0,7 p.b. méně než v předchozím roce. Mezi jednotlivými členskými státy však přetrvávají značné rozdíly: od více než 10 % v Portugalsku, Španělsku, na Kypru, v Itálii a Řecku až po méně než 2 % v Maďarsku, Rumunsku, Lotyšsku, Litvě a Estonsku. Podíl nedobrovolného dočasného zaměstnání je obecně vyšší u zaměstnaných žen (s některými výjimkami, jako je Rumunsko, Malta, Bulharsko a Maďarsko) – viz graf 2.3.3, ačkoli rozdíl je i nadále celkově poměrně malý (1,2 p.b.), s výjimkou Řecka, Kypru, Španělska, Finska a Chorvatska (kde je vyšší než 3 p.b.).

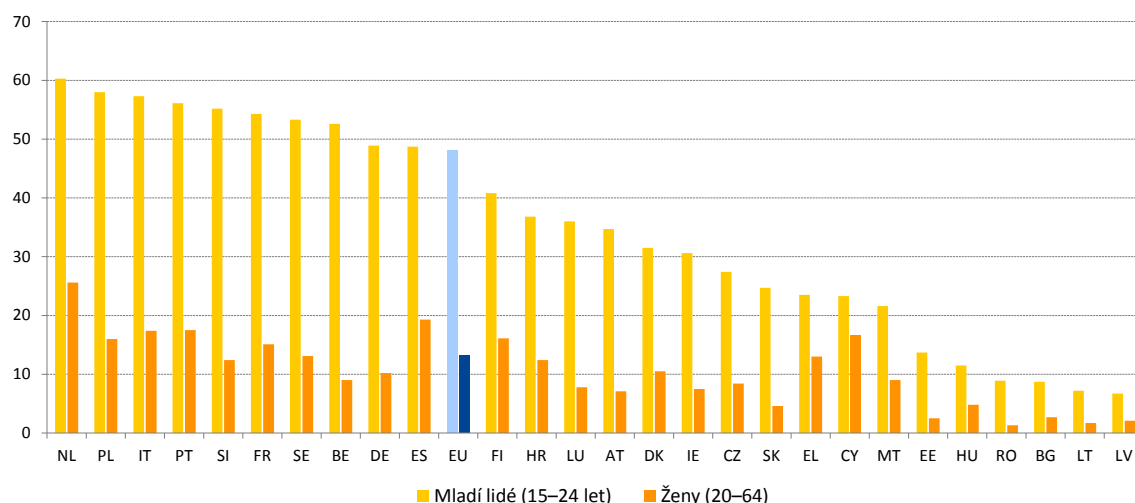
Dočasné smlouvy jsou nadále rozšířené zejména mezi mladými lidmi a ženami. Podíl dočasně zaměstnaných mladých lidí (ve věku 15–24 let) v EU se od roku 2022 snížil o 1,5 p.b. a v roce 2023 dosáhne 48,1 %. Toto číslo je však o 37,1 p.b. vyšší než u zaměstnanců ve věku 25–54 let. V roce 2023 byl nejvyšší podíl mladých lidí na dočasných pracovních smlouvách zaznamenán v Nizozemsku, Polsku, Itálii, Portugalsku a Slovinsku (v rozsahu 55 % až 60 %), zatímco nejnižší podíl zaznamenaly Rumunsko, Bulharsko, Litva a Lotyšsko (nižší než 10 %) – viz graf 2.3.4. Podíl zaměstnaných žen (ve věkové skupině 20–64 let) s dočasnými smlouvami se v EU lehce snížil z 13,9 % v roce 2022 na 13,2 % v roce 2023. Nejvyšší podíly byly zaznamenány v Nizozemsku, Španělsku, Portugalsku a Itálii (nad 17 %), nejnižší v Rumunsku, Litvě, Lotyšsku, Estonsku a Bulharsku (pod 3 %). Celkově zůstaly rozdíly mezi muži a ženami v oblasti dočasného zaměstnávání v EU stabilní a pohybovaly se kolem 2 p.b. V roce 2023 (na základě příjmů v roce 2022) byli pracovníci v dočasném zaměstnání výrazně více ohroženi chudobou pracujících (12,6 %) než pracovníci se smlouvou na dobu neurčitou (5,2 %)¹⁸⁴.

¹⁸³ Nedobrovolně dočasné zaměstnání je definováno jako zaměstnání, ke kterému dochází ve dvou následujících situacích: nebylo nalezeno žádné stálé pracovní místo [[lfsa_etgar](#)] a pracovní místo bylo k dispozici pouze se smlouvou na dobu určitou [[lfsa_etgar](#)].

¹⁸⁴ Eurostat [[ilc_iw05](#)], statistika EU v oblasti příjmů a životních podmínek.

Graf 2.3.4: Podíl dočasného zaměstnání mladých lidí a žen se v jednotlivých členských státech významně liší

Podíl dočasných zaměstnanců mezi všemi mladými (15–24 let) zaměstnanci (v %, rok 2023) a podíl dočasných zaměstnankyň mezi všemi zaměstnanými ženami (v %, rok 2023).

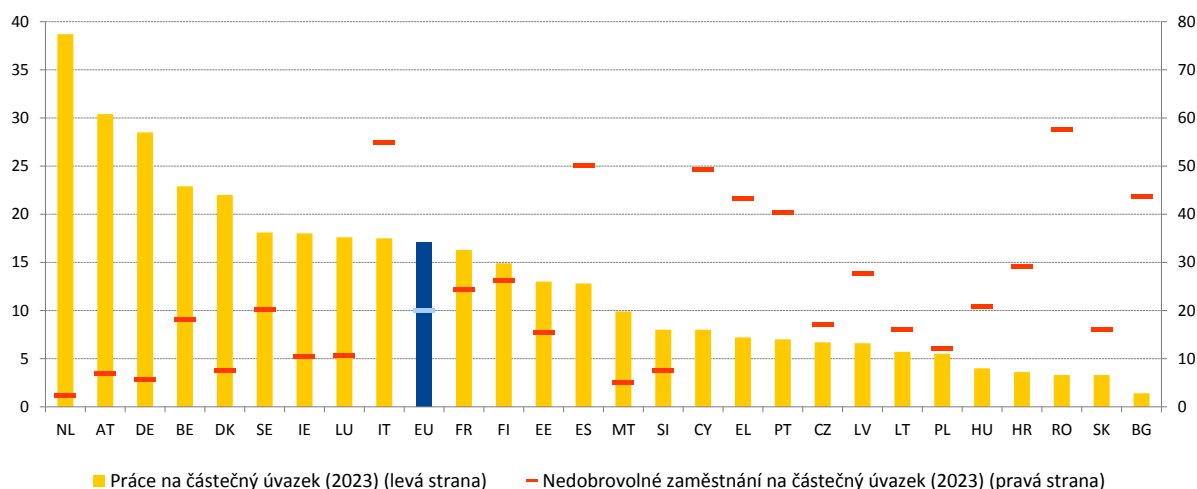
Poznámka: Definice pro ES a FR se liší (viz metadata).

Zdroj: Eurostat [\[lfsi_pt_a\] – mladí lidé](#) a [\[lfsi_pt_a\] – ženy](#), šetření pracovních sil v EU.

Podíl práce na částečný úvazek se po pomalém, ale trvalém poklesu v posledních osmi letech mírně zvýšil a v několika členských státech nadále vykazuje významnou nedobrovolnou složku. Na pozadí rekordně vysoké míry zaměstnanosti se podíl zaměstnaných osob (ve věku 20–64 let) pracujících na částečný úvazek v EU zvýšil z 16,9 % v roce 2022 na 17,1 % v roce 2023. Pět členských států (Nizozemsko, Rakousko, Německo, Belgie a Dánsko) nadále uvedlo hodnoty nad 20 %, zatímco pět dalších (Bulharsko, Slovensko, Rumunsko, Chorvatsko a Maďarsko) se pohybovalo pod 5 % (graf 2.3.5). Podíl nedobrovolné práce na částečný úvazek na celkovém počtu se v EU snížil o 1,6 p.b. na 20 % v roce 2023 a stále zůstává na poměrně vysoké úrovni. Nejvyšší podíly, přesahující 50 %, zaznamenaly Rumunsko, Itálie a Španělsko, zatímco podíly v Nizozemsku, na Maltě a v Německu se pohybovaly kolem 5 % nebo pod touto hranicí.

Graf 2.3.5: Podíl částečných úvazků se mírně zvýšil, zatímco rozdíly v jejich nedobrovolné složce zůstávají v jednotlivých členských státech výrazné

Podíl zaměstnání na částečný úvazek na celkové zaměstnanosti (u skupiny ve věku 20–64 let) a nedobrovolného zaměstnání na částečný úvazek jako procento z celkové zaměstnanosti na částečný úvazek (u skupiny ve věku 20–64 let), (v %, roční údaje).

Poznámka: Definice pro ES a FR se liší (viz metadata). Nízká spolehlivost neúplných časových řad u MT a SI.
Zdroj: Eurostat, [lfsi_pt_a] a [lfsa_eppgai], šetření pracovních sil v EU.

Podíl osob samostatně výdělečně činných bez zaměstnanců zůstává v EU nadále stabilní, ale mezi jednotlivými členskými státy existují významné rozdíly. V roce 2023 bylo v Unii přibližně 17,8 milionu osob samostatně výdělečně činných bez zaměstnanců, což představovalo 9,1 % celkové zaměstnanosti ve věkové skupině 20–64 let¹⁸⁵. Zatímco samostatná výdělečná činnost by mohla poukazovat na podnikatelskou iniciativu, mohla by být také použita jako ukazatel „předstíranou“ samostatné výdělečné činnosti, za kterou se skrývá závislý pracovní poměr¹⁸⁶. V roce 2023 byl nejvyšší podíl osob samostatně výdělečně činných bez zaměstnanců (nad 13 %) zaznamenán v Řecku, Polsku, Česku a Itálii a nejnižší (pod 6 %) v Německu, Lucembursku, Dánsku a Švédsku.

Digitální pracovní platformy představují stále důležitější součást ekonomiky EU, která poskytuje pracovní příležitosti, ale zároveň přináší specifické výzvy, zejména v souvislosti s postavením pracovníků v zaměstnání. V letech 2016 až 2020 vzrostly příjmy v ekonomice platform EU téměř pětinašobně ze zhruba 3 miliard EUR na přibližně 14 miliard EUR. V roce 2021 bylo identifikováno více než 500 digitálních pracovních platform působících v EU. Podle studie Komise¹⁸⁷ se odhaduje, že v roce 2020 bude v EU pracovat prostřednictvím digitálních pracovních platform více než 28 milionů lidí, přičemž se předpokládá, že tento počet bude neustále růst. Zatímco většina z nich jsou skutečně samostatně výdělečně činné osoby, 5,5 milionu osob bylo podle odhadů zařazeno mezi osoby samostatně výdělečně činné nesprávně. Více než polovina osob pracujících prostřednictvím platform vydělává méně, než

¹⁸⁵ Eurostat [lfsa_egaps] a [lfsi_emp_a], šetření pracovních sil v EU. Definice pro ES a FR se liší (viz metadata).

¹⁸⁶ Viz Evropská komise, [Zaměstnanost a sociální vývoj v Evropě v roce 2023](#), Úřad pro publikace Evropské unie, 2023.

¹⁸⁷ Evropská komise, [Pracovní dokument útvarů Komise – Souhrn zprávy o posouzení dopadů, průvodní dokument k návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady o zlepšení pracovních podmínek při práci prostřednictvím platform](#), Úřad pro publikace Evropské unie, 2021.

je minimální mzda¹⁸⁸. V této souvislosti je cílem směrnice EU o zlepšení podmínek při práci prostřednictvím platform¹⁸⁹ mimo jiné řešit otázku fiktivní samostatné výdělečné činnosti na digitálních pracovních platformách tím, že se usnadní správné určení postavení v zaměstnání prostřednictvím právní domněnky zaměstnání. Kromě toho poskytuje zaměstnaným i samostatně výdělečně činným pracovníkům platformou nová práva, která zajišťují větší transparentnost, spravedlnost a odpovědnost v oblasti algoritmického řízení. Vytváří také rámec pro lepší přístup vnitrostátních orgánů a zástupců pracovníků k informacím z digitálních pracovních platform a posiluje sociální dialog a kolektivní vyjednávání.

Celkově lze očekávat, že rychlý pokrok v oblasti umělé inteligence (AI) a dalších digitálních technologií povede k zásadním změnám na trhu práce. Lze očekávat, že to bude mít dopad na množství a kvalitu pracovních míst a na kvalitu života pracovníků. MMF odhaduje, že zavádění aplikací umělé inteligence se může dotknout až 60 % zaměstnanců ve vyspělých ekonomikách, přičemž na polovinu z nich může mít negativní dopad¹⁹⁰. Více než 75 % společností po celém světě plánuje v letech 2023–2027 zavést aplikace využívající AI a přibližně 70 % z nich má za to, že technologická gramotnost v tomto časovém horizontu poroste na významu¹⁹¹. Přesto se zaměstnavatelé potýkají s překážkami při najímání lidí s potřebnými dovednostmi. Na základě indexu digitální ekonomiky a společnosti uvádějí tři ze čtyř podniků v EU (zejména malých a středních podniků) potíže s hledáním pracovníků s požadovanými dovednostmi¹⁹². Nedávné studie¹⁹³ sice potvrzují, že v krátkodobém horizontu by mohl být hlavní čistý dopad zavádění umělé inteligence na zaměstnanost pozitivní, protože se zvyšuje poptávka po dovednostech potřebných pro její vývoj a zavádění, ale přínosy v oblasti zaměstnanosti by měly být omezitelně vyváženy potenciálem umělé inteligence nahradit pracovní místa s rutinní činností¹⁹⁴. Na rozdíl od předchozích vln automatizace by navíc generativní umělá inteligence mohla mít významný dopad na vysoce kvalifikované pracovníky. Podle MOP je více než 5 % zaměstnanosti v zemích s vysokými příjmy potenciálně vystaveno automatizačním účinkům generativní umělé inteligence¹⁹⁵. Kromě toho může automatizace prostřednictvím pokročilých robotických technologií využívajících umělou inteligenci výrazně ovlivnit výrobní procesy a poskytování služeb a zároveň změnit pracovní profily a zvýšit potřebu digitálních, analytických a měkkých dovedností¹⁹⁶. V této souvislosti má akt EU o umělé inteligenci (vstoupil v platnost v srpnu 2024) zajistit, aby umělá inteligence byla důvěryhodná, bezpečná a v souladu se základními právy EU. Ačkoli zákon poskytuje obecný regulační rámec, obsahuje také některé odkazy na použití umělé inteligence na

¹⁸⁸ Evropská komise, [Study to gather evidence on the working conditions of platform workers](#) (Studie za účelem shromáždění důkazů o pracovních podmínkách pracovníků platform), Úřad pro publikace Evropské unie, 2020.

¹⁸⁹ [Směrnice Evropského parlamentu a Rady \(EU\) 2024/2831 ze dne 23. října 2024 o zlepšení pracovních podmínek při práci prostřednictvím platformy \(Úř. věst. L 2024/2831, 11.11.2024\).](#)

¹⁹⁰ Mezinárodní měnový fond (2024), *Světový ekonomický výhled*.

¹⁹¹ Světové ekonomické fórum, [Zpráva o budoucnosti pracovních míst 2023](#), 2023.

¹⁹² Index digitální ekonomiky a společnosti (DESI) Evropské komise je k dispozici [zde](#).

¹⁹³ Viz Albanesi, S., Da Silva, A., Jimeno, J., Lamo, A., & Wabitsch, A. (2023), *New technologies and jobs in Europe*, pracovní dokument ECB č. 2023/2831 a Hayton, J., Rohenkohl, B., Christopher, P., Liu, HY (2024). *What drives UK firms to adopt AI and robotics, and what are the consequences for jobs?* (Co vede britské firmy k zavádění umělé inteligence a robotiky a jaké jsou důsledky pro pracovní místa?), University of Sussex. Zpráva.

¹⁹⁴ Evropská komise, [Umělá inteligence: Ekonomický dopad, příležitosti, výzvy, důsledky pro politiku](#) (diskusní dokument 210), Úřad pro publikace Evropské unie, 2024.

¹⁹⁵ Mezinárodní organizace práce, [Generative AI and jobs: A global analysis of potential effects on job quantity and quality](#) (Generativní umělá inteligence a pracovní místa: globální analýza možných dopadů na množství a kvalitu pracovních míst), 2023.

¹⁹⁶ Eurofound, [Human-robot interaction: What changes in the workplace?](#) (Interakce mezi člověkem a robotem: Co se změní na pracovišti?), Úřad pro publikace Evropské unie, Lucemburk, 2024.

pracovišti (jako je zákaz uvádění na trh nebo do provozu systémů umělé inteligence, které dokážou určit emoce člověka na pracovišti)¹⁹⁷.

Rámeček pilíře 4: Nové pracovní metody a právo odpojit se

Práce na dálku přináší do světa práce mnoho příležitostí. Pandemie COVID-19 měla významný dopad na pracovní modely. Díky rostoucí digitalizaci vzrostl podíl práce z domova v EU z 11,1 % v roce 2019 na 19,8 % v roce 2023¹⁹⁸. Výsledky průzkumu Eurofoundu ukazují, že práce na dálku je v Evropě již trvalou součástí našich pracovních postupů, přičemž více než 60 % pracovníků uvedlo, že by alespoň několikrát za měsíc raději pracovali z domova. Práce na dálku nabízí příležitosti, pokud jde o samostatnost, flexibilitu, inkluzivitu a také potenciální úspory nákladů jak pro pracovníky, tak pro zaměstnavatele. Ti, kteří mohou, stále využívají i své kanceláře. V důsledku toho se jako významný model organizace práce objevují hybridní formy práce kombinující různými způsoby práci v prostorách zaměstnavatele a práci na dálku¹⁹⁹. Možnost pracovat kdykoli by však mohla vést i k prodloužení dostupnosti pracovníků, což by podpořilo kulturu „nikdy nevypínat“.

Kultura „nikdy nevypínat“, která často vede k dodatečné a nepředvídatelné pracovní době, by mohla mít negativní vliv na rovnováhu mezi pracovním a soukromým životem, zdravím a pohodou pracovníků. Na základě průzkumu, který v roce 2022 provedla nadace Eurofound na úrovni podniků ve čtyřech zemích (Belgie, Francie, Itálie a Španělsko), více než 80 % respondentů uvedlo, že byli kontaktováni pro pracovní účely mimo svou smluvní pracovní dobu, přičemž devět z deseti respondentů na takové kontakty reagovalo. Hlavními uváděnými důvody byly: pocit odpovědnosti za své úkoly (82 %), přání mít věci stále pod kontrolou (75 %), protože se to očekávalo (75 %), obava z negativního dopadu, pokud nebude poskytnuta žádná odpověď (61 %), a očekávání lepšího kariérního postupu (50 %)²⁰⁰. Nadměrná míra připojení, kterou umožňuje digitalizace světa práce, je pracovníky často vnímána jako faktor, který má negativní dopad na rovnováhu mezi pracovním a soukromým životem, zdravím a pohodou (viz graf níže). Důkazy naznačují, že ačkoli stresové faktory, jako je intenzita práce, zasahování do pracovního a soukromého života a práce ve volném čase (coby aspekt změny pracovního rytmu), působí na všechny zaměstnance, jejich účinek je silnější u zaměstnanců, kteří pracují na dálku, než u těch, kteří pracují v prostorách svého zaměstnavatele. Úzkost, emocionální únava, vyčerpání v důsledku dlouhé expozice virtuálním setkáním a izolace představují některé z nejčastěji uváděných problémů duševního zdraví mezi osobami pracujícími na dálku²⁰¹. S cílem zmírnění rizik kultury „nikdy nevypínat“ by „právo odpojit se“ mohlo pomoci jasněji vymezit hranice mezi pracovním a soukromým životem a přispět tak k ochraně zdraví, bezpečnosti a rovnováze mezi pracovním a soukromým životem pracovníků. Údaje naznačují, že na podnikové úrovni existuje pozitivní souvislost mezi

¹⁹⁷ Nařízení Evropského parlamentu a Rady 2024/1689 ze dne 13. června 2024, kterým se stanoví harmonizovaná pravidla pro umělou inteligenci a mění nařízení (ES) č. 300/2008, (EU) č. 167/2013, (EU) č. 168/2013, (EU) 2018/858, (EU) 2018/1139 a (EU) 2019/2144 a směrnice 2014/90/EU, (EU) 2016/797 a (EU) 2020/1828 ([akt o umělé inteligenci](#)) (Úř. věst. L, 2024/1689, 12.7.2024).

¹⁹⁸ Eurostat [[lfsa ehomp](#)], podíl zaměstnanců ve věku 15–74 let, kteří uvádějí, že někdy a obvykle pracují z domova.

¹⁹⁹ Eurofound [Páté kolo elektronického průzkumu Život, práce a COVID-19: Život v nové éře nejistoty](#), Úřad pro publikace Evropské unie, 2022.

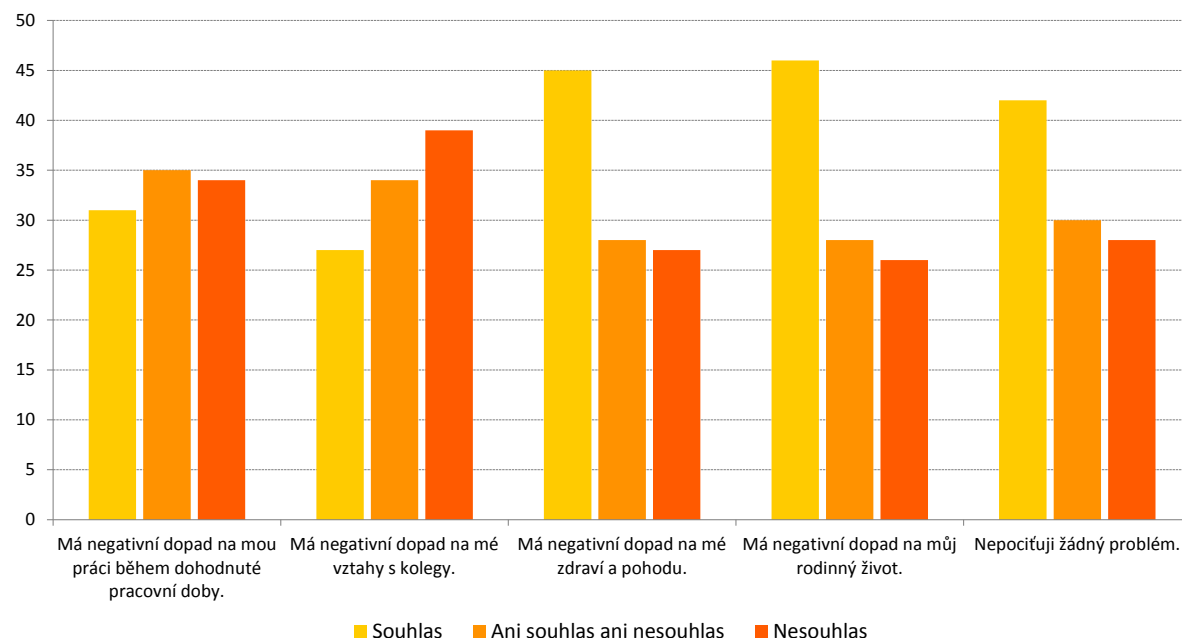
²⁰⁰ Eurofound, [Právo odpojit se: jeho uplatňování a dopad na úrovni společností](#), Úřad pro publikace Evropské unie, 2023.

²⁰¹ Evropská komise, [Studie zkoumající sociální, ekonomické a právní souvislosti a trendy práce na dálku a právo odpojit se v souvislosti s digitalizací a budoucností práce během pandemie COVID-19 a po ní](#), Úřad pro publikace Evropské unie, 2024.

uplatňováním práva odpojit se a rovnováhou mezi pracovním a soukromým životem zaměstnanců, jejich zdravím, pohodou, jakož i celkovou spokojeností s prací²⁰².

Nadměrná míra připojení je často vnímána jako faktor, který má negativní dopad na rovnováhu mezi pracovním a soukromým životem, zdravím a pohodou

Vnímaný dopad nadměrné míry připojení na zdraví a pohodu (v %)

Zdroj: Výpočty Eurofoundu, [na základě průzkumu Právo odpojit se](#), 2022.

V této souvislosti přijal Evropský parlament v roce 2021 usnesení, v němž vyzval Komisi, aby předložila legislativní návrh o právu odpojit se a legislativní rámec EU pro práci na dálku²⁰³. V návaznosti na toto usnesení Komise zveřejnila studii, která zkoumá sociální, ekonomické a právní souvislosti a trendy práce na dálku a právo odpojit se²⁰⁴. Ačkoli sociální partneři nedosáhli dohody o revizi rámcové dohody o práci na dálku, Komise zahájila formální dvoufázovou konzultaci o možné iniciativě EU týkající se práce na dálku a práva odpojit se. První fáze této konzultace²⁰⁵ probíhala od 30. dubna do 25. července 2024. Kromě toho Komise v červenci 2024 zahájila studii, jejímž cílem je shromáždit důkazy a analyzovat přidanou hodnotu a dopady potenciálních politických možností iniciativy týkající se práce na dálku a práva odpojit se. Kromě toho je zavedení práva odpojit se zmíněno v pověřovacím dopise výkonné místopředsedkyně pro sociální práva a dovednosti, kvalitní pracovní místa a připravenost Roxany Míngatuové²⁰⁶.

²⁰² Eurofound, [Právo odpojit se: jeho uplatňování a dopad na úrovni společnosti](#), Úřad pro publikace Evropské unie, 2023.

²⁰³ P9_TA(2021) 0021 [Usnesení Evropského parlamentu ze dne 21. ledna 2021 obsahující doporučení Komisi k právu odpojit se](#) (2019/2181(INL)).

²⁰⁴ Evropská komise, [Studie zkoumající sociální, ekonomické a právní souvislosti a trendy práce na dálku a právo odpojit se v souvislosti s digitalizací a budoucností práce během pandemie COVID-19 a po ní](#), Úřad pro publikace Evropské unie, 2024.

²⁰⁵ Evropská komise, [Konzultační dokument: První fáze konzultace se sociálními partnery podle článku 154 SFEU o možném postupu EU v oblasti práce na dálku a práva pracovníků odpojit se](#), Úřad pro publikace Evropské unie, 2024.

²⁰⁶ [Pověřovacím dopis](#) výkonné místopředsedkyně Evropské komise pro sociální práva a dovednosti, kvalitní pracovní místa a připravenost Roxany Míngatuové.

Několik členských států již zavedlo opatření zaměřená na práci na dálku a právo odpojit se. Od vypuknutí pandemie COVID-19 některé členské státy přijaly nebo změnily právní předpisy týkající se zákonné definice práce na dálku. V současné době existují příslušné právní předpisy o právu odpojit se ve třinácti členských státech, ale liší se v oblasti působnosti, definice, provádění i prosazování. **Francie, Španělsko, Belgie a Itálie** byly prvními čtyřmi zeměmi s vnitrostátními právními předpisy o právu odpojit se, přičemž dalších devět zemí, konkrétně **Bulharsko, Kypr, Řecko, Chorvatsko, Irsko, Lucembursko, Portugalsko, Slovinsko a Slovensko**, zavedlo nové právní předpisy, novelizovalo stávající vnitrostátní právní předpisy nebo vydalo vnitrostátní pokyny k zavedení tohoto práva.

Při odhalování a prevenci špatných pracovních podmínek a v boji proti nehlášené práci hrají klíčovou roli inspektoráty práce. Větší využívání informačních a komunikačních technologií (IKT) a rozvoj ekonomiky platform přinesly inspektorátům práce nové výzvy při plnění jejich úkolů. Nástroje umělé inteligence mohou významně zlepšit odhalování podvodů a posuzování rizik, přičemž je i nadále důležité zajistit transparentnost a to, aby nástroje byly vyvíjeny se všemi nezbytnými zárukami pro podniky i občany. V tomto ohledu je zásadní dodržování pravidel EU pro ochranu údajů a transparentnost. Současně je třeba, aby inspektoráty práce měly k dispozici odpovídající zdroje pro plnění svých úkolů²⁰⁷. Ukazatele MOP týkající se inspektorátů práce ukazují, že kapacity a zdroje jsou v tomto ohledu v jednotlivých zemích EU velmi rozdílné. Ukazatel MOP týkající se počtu inspektorů na 10 000 zaměstnaných osob se v roce 2021 pohyboval od 0,18 na Maltě po 1,8 v Rumunsku. Mezi lety 2009 a 2021 se počet inspektorů výrazně zvýšil v Česku (+58,1 %) a Portugalsku (+36,8 %), zatímco se snížil v Litvě (-38 %), Rumunsku (-28,8 %), Irsku (-25,4 %) a Chorvatsku (-22,6 %). Celkově má počet inspekce práce klesající tendenci²⁰⁸. Evropská platforma pro boj proti nehlášené práci, kterou koordinuje Evropský orgán pro pracovní záležitosti (ELA), nadále podporuje úsilí členských států o vypracování komplexních přístupů k řešení tohoto problému.

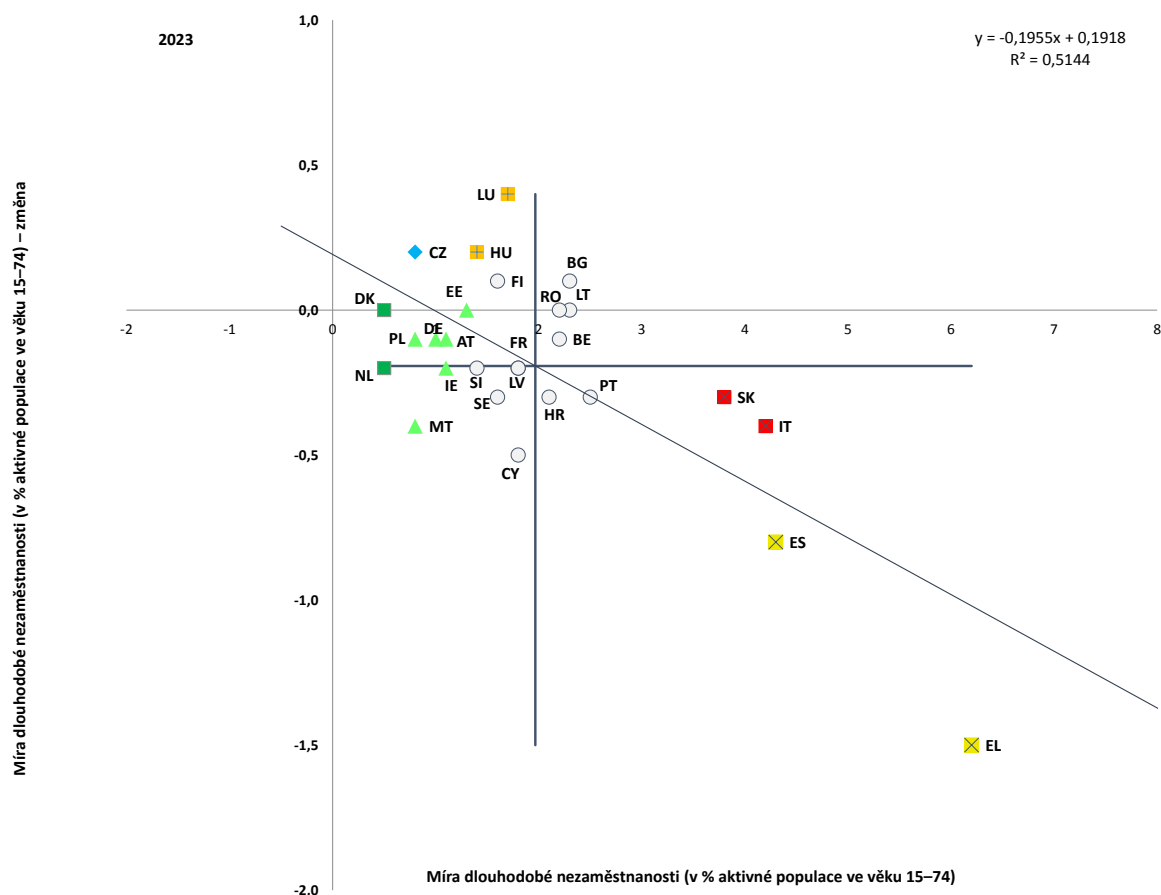
Dlouhodobá nezaměstnanost v EU nadále klesala, zejména v členských státech, které vykazovaly její nejvyšší úroveň. Dlouhodobá míra nezaměstnanosti v EU v roce 2023 činila 2,1 %, což je o 0,3 p.b. méně než v roce 2022. Rozdíl mezi nejvyšší a nejnižší mírou v členských státech se dále snížil ze 7,2 p.b. v roce 2022 na 5,7 p.b. v roce 2023 (graf 2.3.6). Výrazný pokles byl zaznamenán v Řecku (-1,5 p.b. na 6,2 %) a ve Španělsku (-0,8 p.b. na 4,3 %). Itálie je s třetí nejvyšší mírou nezaměstnanosti v EU (4,2 %) spolu se Slovenskem v „kritické situaci“. Maďarsko a Lucembursko, které zaznamenaly nárůst míry nezaměstnanosti, jsou nyní v kategorii „je nutné sledovat“, zatímco Česko v kategorii „dobrý, ale je třeba sledovat“. Na druhé straně Dánsko a Nizozemsko jsou „nejlepšími“ zeměmi s celkově velmi nízkou mírou nezaměstnanosti v roce 2023. Rozdíly v míře dlouhodobé nezaměstnanosti žen a mužů byly v roce 2023 ve většině členských států nízké (pod 0,5 p.b.), s výjimkou Řecka, Španělska a Itálie (4,5 p.b., 1,5 p.b. a 1 p.b.). Velké regionální rozdíly lze pozorovat v několika členských státech, včetně Rumunska, Bulharska, Maďarska, Slovenska a Francie (viz graf 7 v příloze 5), včetně nejvzdálenějších regionů.

²⁰⁷ Podrobnější informace naleznete na internetových stránkách Evropského orgánu pro pracovní záležitosti: www.ela.europa.eu; Evropský orgán pro pracovní záležitosti, [Práce na dálku na vzestupu: zlepšení právních předpisů a výzvy pro řešení nehlášené práce](#), Úřad pro publikace Evropské unie, 2023; Evropský orgán pro pracovní záležitosti, [Metody a nástroje shromažďování důkazů o nehlášené práci](#), Úřad pro publikace Evropské unie, 2023.

²⁰⁸ Eurofound, [Minimální mzda: nedodržování předpisů a jejich prosazování ve všech členských státech EU – srovnávací zpráva](#), Úřad pro publikace Evropské unie, 2023.

Graf 2.3.6: Dlouhodobá míra nezaměstnanosti ve velké většině členských států nadále klesala

Míra dlouhodobé nezaměstnanosti, úroveň z roku 2023 a změny oproti roku 2022 (v %, hlavní ukazatel srovnávacího přehledu sociálních ukazatelů)

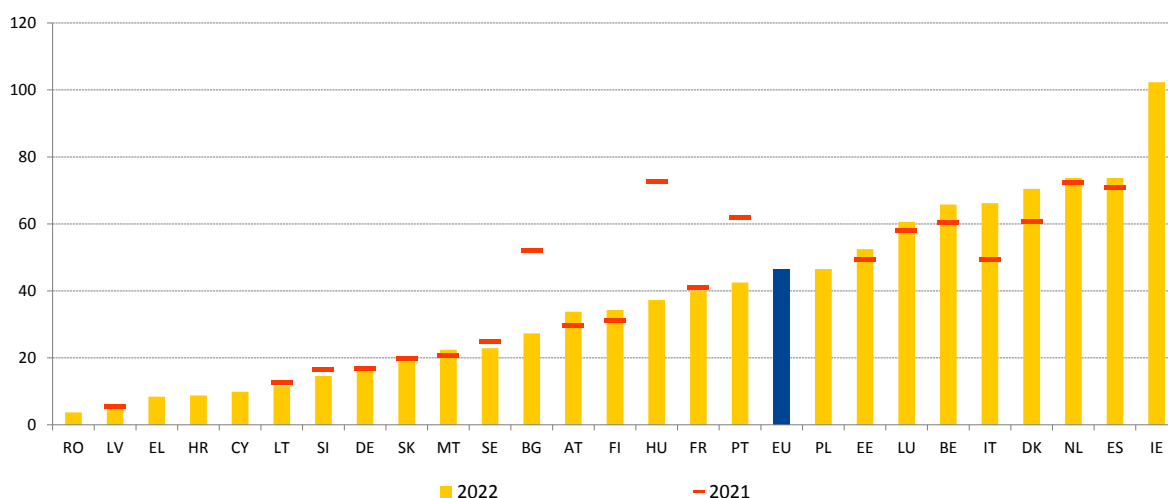
Poznámka: Osy jsou zaměřeny na nevážený průměr EU. Legenda je uvedena v příloze. Definice pro ES a FR se liší. Přerušení řady pro CY a DK.

Zdroj: Eurostat [tesem130], šetření pracovních sil v EU.

Vzhledem k napjaté situaci na trhu práce se míra účasti na aktivních politikách trhu práce v jednotlivých členských státech nadále výrazně liší. V roce 2022 zůstal podíl nezaměstnaných osob ochotných pracovat, které se účastnily opatření aktivní politiky trhu práce, ve většině členských států ve srovnání s rokem 2021 relativně stabilní, zatímco v některých případech byl zaznamenán prudký pokles (graf 2.3.7). Nejnižší míra účasti (pod 10 %) byla v roce 2022 zaznamenána v Rumunsku, Lotyšsku, Řecku, Chorvatsku a na Kypru. Na druhé straně Dánsko, Nizozemsko, Španělsko a Irsko zaznamenaly hodnoty vyšší než 70 %. V porovnání s rokem 2021 se míra účasti snížila téměř o polovinu v Maďarsku (ze 72,5 % na 37,3 %) a Bulharsku (z 51,9 % na 27,3 %), zatímco v Portugalsku se míra účasti rovněž výrazně snížila, a to z 62,0 % na 42,5 %. Největší nárůst o 16,7 p.b. byl zaznamenán v Itálii. Z dlouhodobějšího hlediska se podíl nezaměstnaných, kteří se účastní aktivní politiky zaměstnanosti, v EU od roku 2013 neustále zvyšuje o více než 50 %.

Graf 2.3.7: Míra účasti na aktivních politikách trhu práce ve většině členských států stagnovala nebo klesala

Počet účastníků pravidelných intervencí v rámci politiky na trhu práce (kategorie 2–7) na 100 nezaměstnaných osob, které chtějí pracovat, za věkovou skupinu celkem

Poznámka: Časové řady pro CZ nejsou k dispozici. Nejnovější dostupné údaje pro EU a RO (2020) a CY, EL, HR, IE (2021). Časové řady pro DK, NL a SE představují odhad. Údaje mají nízkou spolehlivost pro EL a LT. Údaje pro PL (2021) nejsou k dispozici. Údaje nad 100 % by naznačovaly, že lidé jsou v datové sadě o aktivní politice na trhu práce započítáni více než jednou v rámci své účasti v různých kategoriích opatření nebo kvůli účastníkům, kteří nejsou registrováni jako uchazeči o zaměstnání.

Zdroj: Eurostat [[Imp_ind_actsup](#)].

V provádění opatření ve prospěch dlouhodobě nezaměstnaných se členské státy stále liší. Ze sběru údajů v roce 2022 v souvislosti s monitorováním doporučení Rady týkající se dlouhodobé nezaměstnanosti²⁰⁹ vyplývá, že jen o málo více než polovina členských států (patnáct) dosáhla alespoň 90% pokrytí při poskytování dohod o pracovní integraci všem dlouhodobě nezaměstnaným, kteří jsou v evidenci alespoň 18 měsíců. V šesti členských státech neměla dohodu o pracovní integraci alespoň jedna třetina z nich. Naopak v dalších třinácti členských státech získalo dohodu o pracovní integraci nebo její ekvivalent více než 95 % všech dlouhodobě nezaměstnaných, přičemž celkový podíl se oproti roku 2021 zvýšil. Vyhledky osob využívajících dohodu o pracovní integraci na získání zaměstnání se v roce 2022 mírně zhoršily. Dostupné údaje za 23 členských států ukazují, že celkem necelých 3,7 milionu osob využívajících dohodu o pracovní integraci ukončilo období nezaměstnanosti, z nichž 1,7 milionu (neboli 47,6 %) nastoupilo do zaměstnání (oproti 49,1 % v roce 2021). Ještě důležitější je, že čísla trvale ukazují, že skupina členských států, které poskytují individuální akční plány s hloubkovým hodnocením, zaznamenává výrazně lepší výsledky, pokud jde o začlenění dlouhodobě nezaměstnaných na trh práce²¹⁰.

Účinné a efektivní aktivní politiky trhu práce jsou důležité pro podporu dobrých výsledků na trhu práce. Výdaje členských států na aktivní politiky trhu práce vykazují výrazné rozdíly. V roce 2022 byla v Řecku, Itálii, na Slovensku a v Portugalsku zaznamenána míra dlouhodobé nezaměstnanosti vyšší než průměr EU (2,4 %), zatímco výdaje na aktivní intervence na trhu práce byly nižší než průměr EU (0,6 % HDP) (graf 2.3.8). Na druhé straně Irsko, Dánsko, Finsko, Švédsko a Rakousko, které mají dlouhodobě míru nezaměstnanosti nižší než 2 %, vyčlenily nejvyšší podíly HDP na aktivní politiku zaměstnanosti (v rozmezí

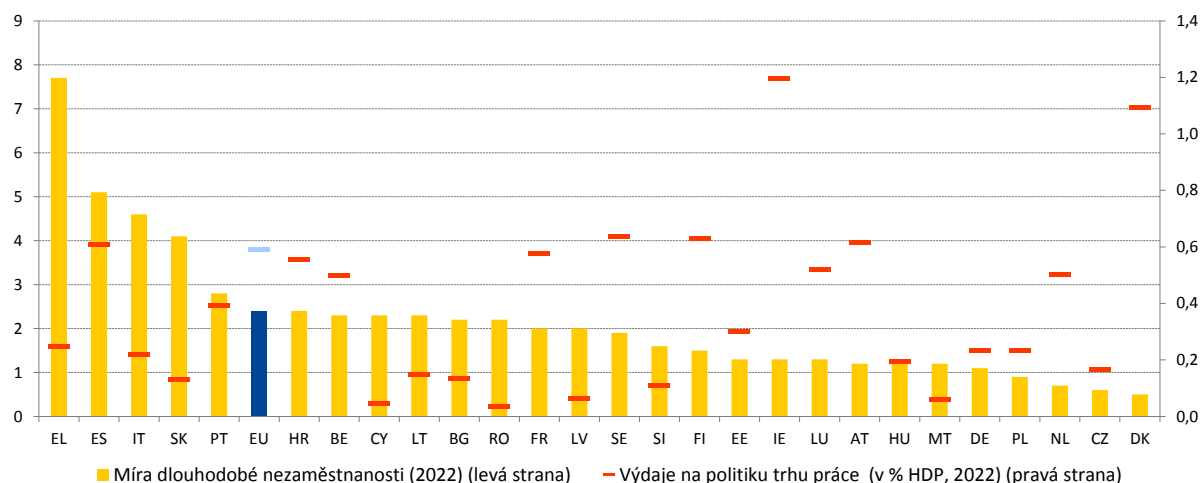
²⁰⁹ [Doporučení Rady ze dne 15. února 2016 o začleňování dlouhodobě nezaměstnaných osob na trh práce](#).

²¹⁰ Evropská komise, [Shromažďování údajů pro monitorování doporučení v oblasti dlouhodobě nezaměstnaných: výsledky za rok 2022](#), Úřad pro publikace Evropské unie, 2024.

přibližně 0,5 % až 1,2 %). Španělsko i nadále vynakládalo více prostředků v poměru k HDP na aktivní opatření na trhu práce, přičemž se potýkalo s vysokou dlouhodobou nezaměstnaností (po poklesu z 6,2 % na 5,1 %). A konečně Chorvatsko, Belgie a Francie vykazují hodnoty relativně blízké průměru EU, pokud jde o výdaje na aktivní politiku na trhu práce i dlouhodobou nezaměstnanost.

Graf 2.3.8: Výdaje na opatření aktivní politiky na trhu práce se v jednotlivých členských státech významně liší

Výdaje na intervence v rámci aktivní politiky na trhu práce (kategorie 2–7, v procentech HDP, 2022) a míra dlouhodobé nezaměstnanosti (ve věku 15–74 let) (v %, 2022)

Poznámka: Nejnovější dostupné údaje ohledně politiky trhu práce pro EU, IT, CY a RO (2020) a HR a IE (2021). Odhadované údaje o výdajích v rámci politiky trhu práce pro DE, NL a SE. Prozatímní údaje ohledně politiky trhu práce pro FR. Definice dlouhodobé nezaměstnanosti u ES a FR se liší.

Zdroj: Eurostat [[lmp_expsumm](#)], databáze politiky trhu práce a [[tesem130](#)], šetření pracovních sil v EU.

V roce 2023 fungovaly veřejné služby zaměstnanosti (VSZ) v prostředí nedostatku pracovních sil doprovázeného nízkou mírou nezaměstnanosti a tím i poklesu počtu registrovaných nezaměstnaných ve většině členských států. V reakci na nedostatek pracovních sil síť veřejných služeb zaměstnanosti²¹¹ upravila referenční rámec institucionální excelence veřejných služeb zaměstnanosti a klade větší důraz na aktivaci a partnerství více aktérů²¹². Veřejné služby zaměstnanosti ve 26 členských státech stanovily strategie a cíle pro usnadnění přístupu nejzranitelnějších skupin na trh práce. Také v roce 2023 se veřejné služby zaměstnanosti zabývaly podporou spravedlivé ekologické a digitální transformace, přičemž se výrazně zaměřily na dovednosti a podporu pracovníků, kteří se potýkají s přechody mezi zaměstnáními. VSZ z 18 členských států konkrétně spolupracovaly se zaměstnavateli na zjišťování potřebných dovedností pro zelená pracovní místa, podporovaly restrukturalizaci průmyslu a pomáhaly zavádět dotace na zaměstnanost v oblasti zelených pracovních míst. VSZ ze 17 členských států poskytovaly pracovníkům prohlubování dovedností a změnu kvalifikace. S cílem podpořit malé a střední podniky při hledání pracovníků se správnými dovednostmi přijaly veřejné služby zaměstnanosti opatření, která při profilování a vyhledávání pracovníků přecházejí od přístupu založeného na povolání k přístupu založenému na dovednostech. Spolupráce mezi veřejnými a soukromými službami zaměstnanosti se v posledních letech

²¹¹ Viz: [Evropská síť veřejných služeb zaměstnanosti](#).

²¹² Evropská komise, [příručka sítě VSZ k učení na základě srovnávání](#), Úřad pro publikace Evropské unie, 2024.

rovněž rozvíjí, přičemž některé veřejné služby zaměstnanosti rozšířily a posílily spolupráci se soukromými portály práce a soukromými agenturami práce nebo ji plánují²¹³.

Podíl krátkodobě nezaměstnaných krytých dávkami v nezaměstnanosti se v EU v roce 2023 mírně zvýšil, ačkoli s rozdíly mezi jednotlivými členskými státy Zvýšil se ze 35,8 % v roce 2022 na 36,6 % v roce 2023 (viz graf 2.3.9)²¹⁴. Zatímco Slovinsko (–5,9 p.b.), Irsko (–5 p.b.) a Belgie (–4 p.b.) zaznamenaly největší pokles, vysoký nárůst pokrytí byl zaznamenán v Estonsku (5,9 p.b.) a Bulharsku (5,3 p.b.). V roce 2023 byla nejvyšší míra pokrytí zaznamenána v Německu, Finsku a Rakousku (více než 50 %), dále v Estonsku, Francii a Litvě (více než 40 %). Naopak nejnižší pokrytí bylo zaznamenáno v Rumunsku a Polsku (pod 15 %). Ve srovnání s rokem 2022 zůstal podíl nezaměstnaných registrovaných po dobu kratší než jeden rok, kteří pobírali dávky nebo podporu, v EU v roce 2023 relativně stabilní a činil přibližně 35 %. Podíl krátkodobě nezaměstnaných, na které se vztahuje podpora v nezaměstnanosti, pozitivně koreluje s vyšší mírou přechodu z krátkodobé nezaměstnanosti do zaměstnání a nižší mírou dlouhodobé nezaměstnanosti. Celkově zůstala pravidla týkající se kvalifikační doby téměř ve všech členských státech stabilní, přičemž mezi nimi existují velké rozdíly, od 13 týdnů pojistného v Itálii, 51 týdnů v Maďarsku, Portugalsku nebo Španělsku až po 104 týdny na Slovensku²¹⁵. Maximální doba pobírání dávek v nezaměstnanosti pro osoby s jednoletým pracovním záznamem zůstala ve většině členských států rovněž nezměněna. Celkově mají v šestnácti členských státech EU nárok na dávky nezaměstnaní s jedním odpracovaným rokem, a to nejdéle šest měsíců. Náhrada příjmu je rovněž úzce spojena s dobou trvání nezaměstnanosti. Čisté náhradové poměry u osob s nízkou mzdou a krátkou odpracovanou dobou se v jednotlivých členských státech výrazně liší. Ve druhém měsíci se čisté náhradové poměry pohybují od 6,9 % předchozího (čistého) výdělku v Maďarsku po 90 % v Belgii (graf 2.3.10). V Lucembursku, Dánsku, Francii a Finsku jsou náhradové poměry (u všech nad 60 % a v některých případech výrazně více) stejné ve druhém i dvanáctém měsíci nezaměstnanosti.

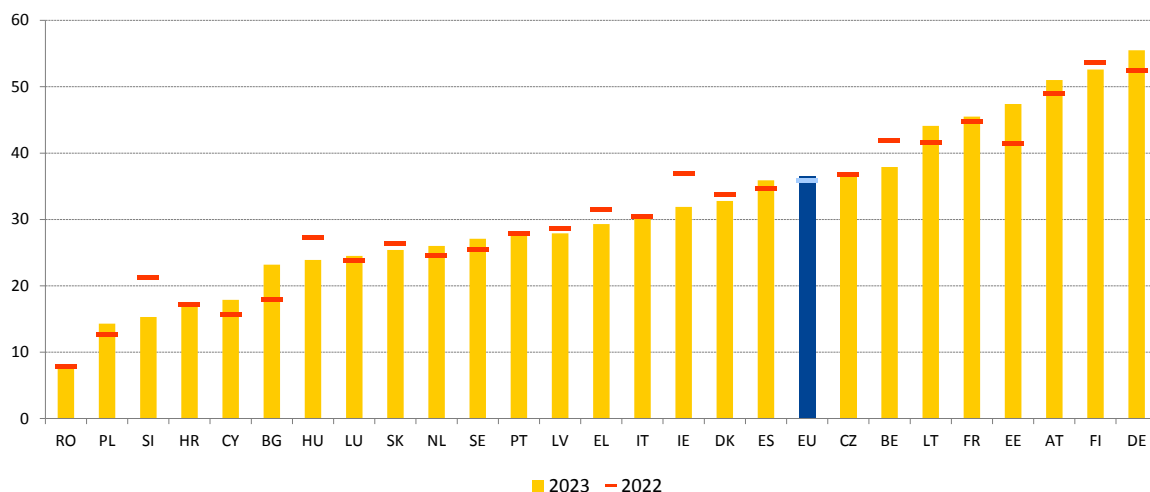
²¹³ Evropská komise, [Trendy v oblasti veřejných služeb zaměstnanosti: Hodnotící zpráva o kapacitě veřejných služeb zaměstnanosti](#), Úřad pro publikace Evropské unie, 2023, údaje upraveny tak, aby reprezentovaly pouze EU.

²¹⁴ Krátkodobě nezaměstnaní jsou osoby nezaměstnané po dobu kratší než 12 měsíců.

²¹⁵ Analýza se týká dávek v nezaměstnanosti obecně poskytovaných těm, kteří se zaregistrovali až poté, co se bez vlastního zavinění staly nezaměstnanými, aniž by zahrnovala programy dočasné povahy.

Graf 2.3.9: Došlo k omezeným změnám v pokrytí dávek v nezaměstnanosti pro uchazeče o zaměstnání, kteří hledají práci zatím krátkou dobu, přičemž mezi členskými státy přetrvávají rozdíly

Míra pokrytí dávkami v nezaměstnanosti u krátkodobě nezaměstnaných (tj. méně než dvanáct měsíců, věková skupina 15–64 let, v %)

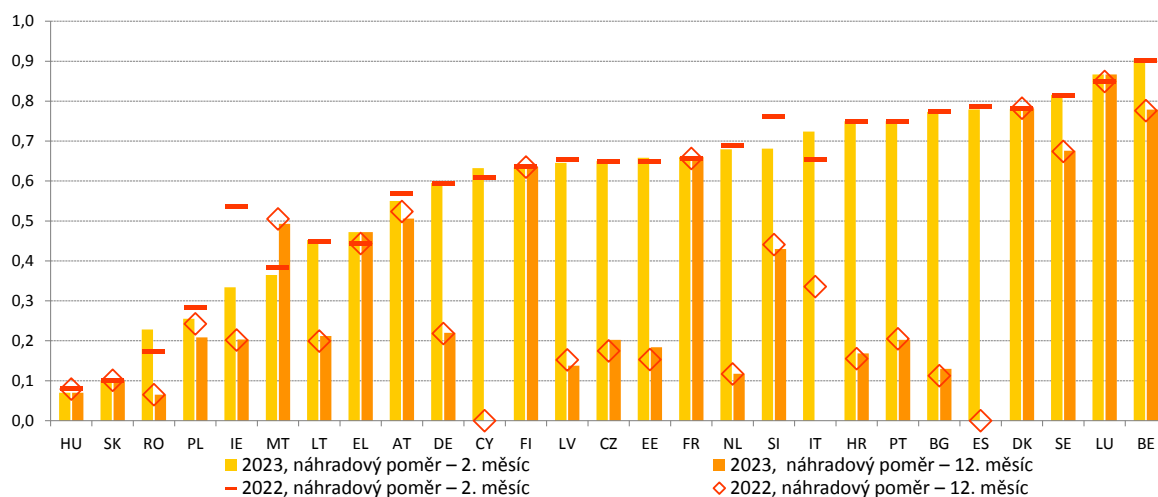

Poznámka: Údaje pro MT nejsou k dispozici. Definice se liší pro ES a FR (viz metadata). Přerušení řady pro DK a CY. Nizká spolehlivost pro LU a SI.

Zdroj: Eurostat [[lfsa_ugadra](#)], šetření pracovních sil v EU.

Graf 2.3.10: Mezi členskými státy existují značné rozdíly v náhradových poměrech jak v případě krátkodobé, tak dlouhodobé nezaměstnanosti

Čistý náhradový poměr dávek v nezaměstnanosti ve výši 67 % průměrné mzdy ve 2. a 12. měsíci nezaměstnanosti (2023 a 2022)

Poznámka: Ukazatel se vypočítá pro případ svobodné bezdětné osoby s malým počtem odpracovaných let (jeden rok) ve věku 20 let. Jsou do něho zahrnuty různé složky příjmu, dávky v nezaměstnanosti a další dávky (např. sociální pomoc a dávky na bydlení). Všechny údaje jsou za rok 2023, kromě BE, CY, DK, FI a PT, u nichž jsou údaje za rok 2022.

Zdroj: Výpočty Evropské komise na základě [modelu OECD pro daně a dávky](#).

Výsledky na trhu práce pro osoby stěhující se v rámci EU²¹⁶ se nadále zlepšují. Celkový počet a míra zaměstnanosti osob stěhujících se v rámci EU v produktivním věku má stále rostoucí tendenci a v roce 2023 dosáhl 10,1 milionu a míra zaměstnanosti činila 78 % (oproti

²¹⁶ Osoby stěhující se v rámci EU a ESVO jsou občané EU nebo ESVO, kteří mají bydliště v jiné zemi EU nebo ESVO, než je země jejich občanství (viz [výroční zprávy o mobilitě pracovních sil uvnitř EU](#)).

76 % u státních příslušníků). Ve stejném roce činil celkový počet přeshraničních pracovníků v EU 1,8 milionu (o 3 % více než v roce 2022) a 1,5 milionu občanů EU změnilo zemi, ve které pracují. Většina mobilních pracovníků se vrací do země původu, přičemž v roce 2023 se jejich počet v EU zvýšil o 6 % a mezi jednotlivými členskými státy jsou značné rozdíly²¹⁷. V roce 2024 Komise zveřejnila přehled postupů spolupráce a výzev týkajících se vyslaných pracovníků v EU se zaměřením na jejich práva, zejména pokud jde o ubytování a přístup k informacím o podmínkách zaměstnání²¹⁸.

Dobře fungující sociální dialog a kolektivní vyjednávání jsou klíčem ke zlepšení pracovních podmínek a zmírnění nedostatku pracovních sil, zapojení sociálních partnerů se však v jednotlivých oblastech politiky liší. V období od dubna 2020 do července 2024 byla největší míra zapojení sociálních partnerů zaznamenána u politik souvisejících s onemocněním COVID-19, přičemž téměř 37 % z nich bylo se sociálními partnery dohodnuto nebo konzultováno. Následovala opatření na zmírnění dopadů vyšších životních nákladů (31 %), opatření související s přechodem na ekologickou transformaci (27 %), nástroje na podporu restrukturalizace (26 %) a opatření související s válkou na Ukrajině (25 %). Nejnižší míra zapojení byla zaznamenána u politických opatření v souvislosti s digitální transformací (22 %) nebo v souvislosti s extrémními povětrnostními událostmi (13 %). To odráží skutečnost, že sociální partneři jsou obvykle v největší míře zapojeni do oblastí politiky týkajících se pracoviště (ovlivňujících podniky a pracovníky) (graf 2.3.11). Výroční zpráva Výboru pro zaměstnanost (EMCO) o mnohostranném dohledu nad sociálním dialogem z listopadu 2023 zdůraznil, že při dosahování účinnějšího sociálního dialogu a zapojení sociálních partnerů do tvorby politik bylo dosaženo jen omezeného pokroku. Rovněž hodnocení kvality zapojení vnitrostátních sociálních partnerů do provádění Nástroje pro oživení a odolnost v roce 2023 bylo nejednotné. Každý členský stát si pro provádění svého plánu pro oživení a odolnost zvolil strukturu řízení přizpůsobenou svým vnitrostátním rámcům sociálního dialogu. Institucionální rámce pro zapojení sociálních partnerů se proto liší, protože některé členské státy zavedly zvláštní nastavení a postupy a jiné využily stávající kanály sociálního dialogu. V několika zemích byli sociální partneři zapojeni prostřednictvím nových orgánů nebo zvláštních pracovních skupin vytvořených v rámci evropského semestru nebo za účelem monitorování provádění plánů pro oživení a odolnost²¹⁹.

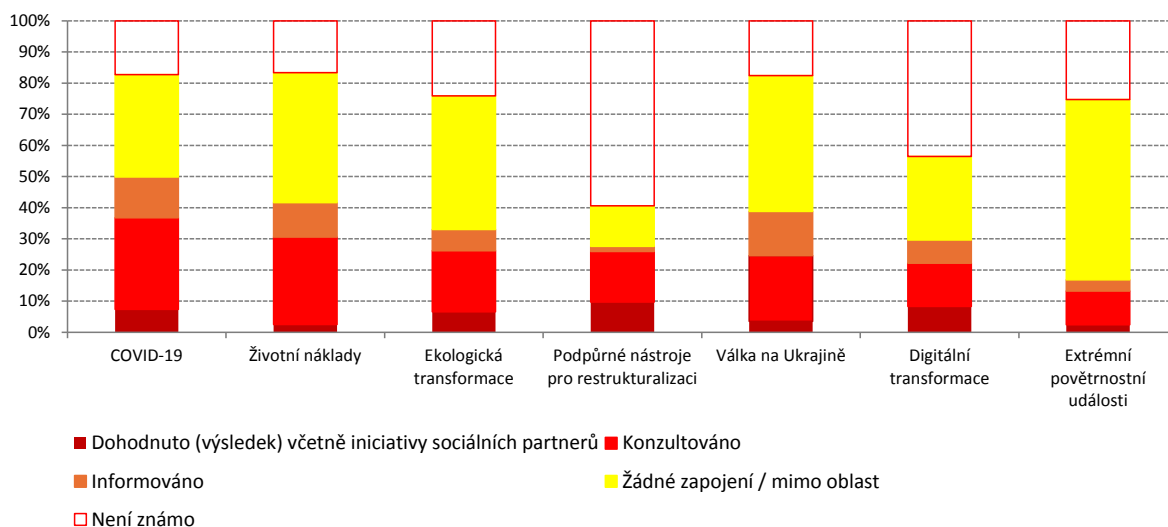
²¹⁷ Evropská komise (připravuje se), *Annual report on intra-EU labour mobility, 2024* (Výroční zpráva o mobilitě pracovních sil v rámci EU).

²¹⁸ Viz pracovní dokument útvarů Komise dostupný [zde](#).

²¹⁹ Eurofound, *Správa sociálních záležitostí v rámci Nástroje pro oživení a odolnost: zapojení vnitrostátních sociálních partnerů*. Úřad pro publikace Evropské unie, 2024.

Graf 2.3.11: Míra zapojení sociálních partnerů se liší podle politických souvislostí

Zapojení sociálních partnerů do tvorby vnitrostátních politik podle politických souvislostí

Poznámka: Graf zahrnuje 2 290 politik označených příslušnými souvislostmi (některé politiky jsou započítány dvakrát, protože se mohou týkat více souvislostí), které byly shromážděny v období od dubna 2020 do července 2024. Politiky zahrnují pouze právní předpisy nebo jiné statutární předpisy a tripartitní dohody. Zapojení sociálních partnerů je uvedeno jako průměr zapojení zaměstnavatelů a odborů v každé kategorii podle souvislosti. Rozdíly v míře zapojení zaměstnavatelů a odborů jsou malé.

Zdroj: [databáze EU PolicyWatch](#) nadace Eurofound.

Na summitu sociálních partnerů ve Val Duchesse dne 31. ledna 2024 podepsali Komise, belgické předsednictví a sociální partneři z různých odvětví „Tripartitní prohlášení v zájmu úspěšného sociálního dialogu“. Jedná se o obnovený závazek posílit sociální dialog na úrovni EU a spojit síly při řešení klíčových výzev, jimž čelí naše ekonomiky a trhy práce²²⁰. V prohlášení bylo oznámeno, že Komise jmenovala nového vyslance pro evropský sociální dialog a zahájila proces směřující k uzavření Paktu pro sociální dialog na začátku roku 2025. Vyslanec bude podporovat a koordinovat provádění sdělení o posílení sociálního dialogu v EU z roku 2023, jakož i reakci Komise na společné zprávy evropských sociálních partnerů o sociálním dialogu na úrovni EU. Pokud jde o Pakt pro evropský sociální dialog, bude uspořádána řada třístranných a dvoustranných setkání s evropskými sociálními partnery s cílem určit nové návrhy na posílení evropského sociálního dialogu. Tato setkání se budou mimo jiné zabývat institucionální a finanční podporou EU pro evropský sociální dialog na všech úrovních, budováním kapacit sociálních partnerů (mimo jiné prostřednictvím ESF+), dohodnutým dvoustranným přístupem k vyjednávání, podpoře a provádění dohod sociálních partnerů.

Pravidelný dialog a konzultace s organizacemi občanské společnosti mají pro provádění účinných a inkluzivních politik zásadní význam. Jak bylo uznáno v prohlášení z La Hulpe z roku 2024 o budoucnosti evropského pilíře sociálních práv, občanská společnost hraje klíčovou roli v boji proti sociálnímu vyloučení a nerovnostem a s ohledem na politiky, které se týkají nedostatečně zastoupených a zranitelných skupin. Organizace občanské společnosti se na úrovni EU aktivně zapojují do evropského semestru, přičemž probíhají pravidelné výměny názorů a tematické diskuse o zvláště důležitých oblastech. Nejnovější výzkum Eurofoundu zkoumá zapojení organizací občanské společnosti do počátečního provádění plánů spravedlivé územní transformace v některých členských státech. První empirický výzkum naznačuje, že smysluplný dialog s občanskou společností o politických opatřeních a podpoře zranitelných

²²⁰ [Tripartitní prohlášení v zájmu úspěšného evropského sociálního dialogu.](#)

pracovníků, komunit a průmyslových odvětví stále vyžaduje snížení překážek účasti, vytvoření příležitostí pro společné posouzení potřeb, podporu budování kapacit a usnadnění sdílení znalostí²²¹.

2.3.2 Opatření přijatá členskými státy

V některých členských státech pokračuje úsilí o řešení příčin segmentace trhu práce. V návaznosti na veřejnou konzultaci, která byla zahájena v červenci 2023, připravuje **Nizozemsko** návrh zákona zaměřený na zvýšení jistoty pracovníků s flexibilními pracovními smlouvami, a to zrušením smluv na nulový počet hodin, nahrazením smluv na práci na zavanou novým typem smlouvy, který by pracovníkům poskytoval větší jistotu příjmu, a zlepšením jistoty zaměstnání dočasných agenturních pracovníků. Kromě toho **Nizozemsko** zahájilo v říjnu 2023 veřejnou konzultaci k návrhu zákona, který vyjasňuje pojem pracovního poměru a zavádí právní domněnku o existenci pracovněprávního vztahu pro osoby samostatně výdělečně činné bez zaměstnanců (pracující za tarif nižší než 36 EUR). V **Česku** vstoupila v lednu 2024 v platnost novela zákona o zaměstnanosti, jejímž cílem je zpřesnit a zefektivnit podmínky poskytování služeb agenturami práce. Právní předpisy byly zpřísněny v oblasti nelegálního a skrytého zaměstnávání a nyní zahrnují i pokuty. **Finsko** ve svém vládním programu na rok 2023 oznámilo reformu pracovních smluv na dobu určitou. Pracovní smlouvy by sice mohly být uzavírány na dobu určitou jednoho roku bez zvláštního důvodu, ale právní předpisy zajistí, aby nevedly k neodůvodněnému využívání po sobě jdoucích smluv na dobu určitou. **Španělsko** připravuje novelu právní úpravy smluv o odborné přípravě, která rozvíjí postup pro propojení studentů s podniky. Tato změna se zaměřuje na aspekty vzdělávání v rámci smlouvy o střídavé odborné přípravě, kde je cílem sladit placenou práci s procesy vzdělávání v rámci Katalogu vzdělávacích oborů národního systému zaměstnanosti. **Slovinsko** v rámci svého plánu pro oživení a odolnost připravuje zákon, kterým se zavádí trvalý systém zkrácených pracovních úvazků, a to i pro případy vážného hospodářského poklesu, přičemž vychází ze zkušeností získaných během krize COVID-19. Zákon zahrnuje povinnost vzdělávání a odborné přípravy při práci na částečný úvazek s cílem posílit kompetence a zvýšit zaměstnatelnost dotčených pracovníků s ohledem na rostoucí digitalizaci a automatizaci podnikových procesů.

Několik členských států přijalo opatření zaměřená na posílení rámců ochrany zaměstnanosti. V dubnu 2024 **Slovinsko** zavedlo regulační opatření, která posilují práva pracovníků na informace a konzultace, jakož i spolurozhodování v řídicích nebo dozorčích orgánech společnosti v případě přeshraniční fúze, rozdělení nebo přeměny společnosti. V květnu 2024 vstoupily v **Estonsku** v platnost právní předpisy o zajištění práce schopnosti, které umožňují osobě v dlouhodobé pracovní neschopnosti pracovat za podmínek přizpůsobených jejímu zdravotnímu stavu po dvou měsících trvání pracovní neschopnosti. Tato reforma by měla podpořit proces uzdravování zaměstnanců s chronickým onemocněním během jejich dlouhodobé pracovní neschopnosti a zároveň snížit závislost a rizika ztráty zaměstnání a/nebo trvalé pracovní neschopnosti. V červenci 2024 vstoupily ve **Španělsku** v platnost změny právních předpisů týkajících se hromadného propouštění. Podniky, které mají v úmyslu uzavřít jedno nebo více pracovišť, což má za následek definitivní ukončení činnosti a propuštění padesáti nebo více pracovníků, mají povinnost oznámit tuto skutečnost šest měsíců předem. V září 2024 **Řecko** zahájilo pilotní zavádění digitální pracovní karty v odvětví pohostinství a cestovního ruchu s cílem bojovat proti nehlášeným přesčasům a nadměrné pracovní době.

²²¹ Eurofound, [Creating a New Social Contract For The Just Transition: Is Partnership Working?: Is partnership working?](#) (Vytvoření nové společenské smlouvy pro spravedlivou transformaci: je partnerství funkční?), Úřad pro publikace Evropské unie, 2024.

Pilotní projekt se již týká zaměstnanců bank, velkých supermarketů, pojišťoven, bezpečnostních společností a veřejných podniků.

Některé členské státy podnikly další kroky ke zlepšení svých rámců bezpečnosti a ochrany zdraví při práci. V červnu 2023 vstoupil v **Itálii** v platnost zákon o naléhavých opatřeních na ochranu pracovníků v případě klimatické krize. Jedno z jeho ustanovení se týká úlohy ministerstva práce při podpoře sociálního dialogu s cílem dosáhnout odvětvových dohod, které zajistí bezpečnost a ochranu zdraví při práci v případě mimořádných klimatických událostí, včetně vln veder. Kromě toho **Itálie** v říjnu 2023 ratifikovala základní úmluvy ILO č. 155 (Úmluva o bezpečnosti a zdraví pracovníků a o pracovním prostředí) a č. 187 (Úmluva o podpůrném rámci pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci). V prosinci 2023 pověřila **švédská** vláda Agenturu pro pracovní prostředí, aby předložila návrhy iniciativ, které by mohly vést k tomu, že o roli zástupce pro bezpečnost projeví zájem více pracovníků. Agentura předložila zprávu ministerstvu práce v dubnu 2024. V prosinci 2023 **Dánsko** novelizovalo zákon o odškodnění pracovníků s cílem posílit systém odškodnění při práci (např. prostřednictvím nového příspěvku na odbornou přípravu, přezkoumáním doby vyřizování případů, zvýšením úrovně odškodnění, zavedení systému pojištění pro případy násilí na pracovišti pro pečující osoby). Dále zákon zavedl náhradu pro děti a mladistvé v případě úmrtí osoby, která jim poskytovala zaopatření. V září 2024 přijalo **Španělsko** nařízení o bezpečnosti a ochraně zdraví při práci v domácnosti. Nařízení upřesňuje seznam práv pracovníků v domácnosti a povinností zaměstnavatelů a poskytuje právní jistotu nezbytnou pro jejich účinnost. V dubnu 2024 **Bulharsko** ratifikovalo základní úmluvy ILO č. 155 a č. 187 a v říjnu 2024 **Nizozemsko** ratifikovalo úmluvu č. 187 týkající se bezpečnosti a ochrany zdraví při práci.

Nová uspořádání práce, jako je pružná pracovní doba, práce na dálku a výkon práce mimo pracoviště, jsou na programu několika členských států. V září 2023 vstoupila v platnost novela **českého** zákoníku práce, jejíž jednou z klíčových změn je úprava výkonu práce na dálku. Také rodiče malých dětí a pečující osoby mají zvýšenou podporu, aby mohli skloubit rodinný život s prací. Další novinkou je možnost poskytnout pracovníkům vykonávajícím práci na dálku náhradu nejběžnějších nákladů spojených s jejich domácí kanceláří formou paušálu. V **Irsku** byl návrh zákona o právu požadovat práci na dálku začleněn do zákona o rovnováze mezi pracovním a soukromým životem a různých ustanoveních a změny vstoupily v platnost v březnu 2024. Zákon zahrnuje právo pracovníků žádat o práci na dálku a právo pečujících osob žádat o pružnou pracovní dobu, včetně práva na stlačenou nebo zkrácenou pracovní dobu pro kojící matky. **Kypr** v březnu 2024 zavedl v rámci svého plánu pro oživení a odolnost program, který má motivovat k zaměstnávání nezaměstnaných osob poskytováním flexibilních forem práce prostřednictvím práce na dálku. V březnu 2024 provedlo **Bulharsko** reformu obsaženou v jeho plánu pro oživení a odolnost, kterou byla změněna pravidla pro práci na dálku stanovená zákoníkem práce, aby se usnadnil přístup k práci na dálku tím, že se poskytne právní jistota pro pracovníky i zaměstnavatele, vyjasní se pravidla týkající se zdraví a bezpečnosti a sledování a vykazování pracovní doby.

Některé členské státy přijaly legislativní opatření s cílem zlepšit pracovní podmínky při práci prostřednictvím platformy a řešit problémy vyplývající z používání algoritmického řízení v pracovním prostoru. Změny **chorvatského** zákona o práci, které vstoupily v platnost 1. ledna 2024 a jsou součástí plánu pro oživení a odolnost, upřesňují, že digitální pracovní platformy a agregátoři (zprostředkovatelé spojující tyto platformy s pracovníky) jsou společně odpovědní za vyplácení mezd pracovníkům platform. Musí informovat pracovníky platformy o organizaci práce a rozhodovacích procesech a zajistit transparentnost údajů. V rámci svého plánu pro oživení a odolnost, **Kypr** reformuje své sociální pojištění tak, aby se vztahovalo na osoby samostatně výdělečně činné a osoby v nestandardních pracovněprávních vztazích, jako jsou pracovníci platform. V **Německu** vláda v současné době pracuje na zvláštním zákoně o

ochraně osobních údajů zaměstnanců, který se bude mimo jiné zabývat typickými situacemi, které vznikají v souvislosti s algoritmickým řízením na pracovišti, jako je například kamerový dohled a používání systémů umělé inteligence. **Portugalsko** nedávno zavedlo nařízení o algoritmickém řízení práce v rámci programu důstojné práce do roku 2023. Zákon mimo jiné stanoví, že kolektivní smlouvy mohou upravovat používání algoritmů a umělé inteligence.

Některé členské státy přijímají opatření ke snížení výskytu nehlášené práce. **Řecko** v rámci svého plánu pro oživení a odolnost připravuje zavedení informačního systému pro monitorování trhu práce (ARIADNE), který zajistí digitální evidenci pracovní doby a bude fungovat jako jednotná brána pro administrativní údaje o zaměstnanosti a sociálním pojištění. **Italský** správce daně a Národní institut sociálního zabezpečení mají od prosince 2023 dosáhnout plné interoperability svých databází, aby bylo možné řešit daňové úniky v oblasti práce v domácnosti. Od dubna 2024 **Itálie** v rámci svého plánu pro oživení a odolnost posílila činnosti inspekce práce a zavedla odrazující a motivační opatření s cílem snížit výskyt nehlášené práce. V roce 2024 vstoupily v **Litvě** v platnost změny pravidel pro povinné vymáhání dluhů, jejichž cílem je motivovat více nezaměstnaných k návratu na trh práce, a tím snížit šedou ekonomiku. Po registraci na úřadu práce mohou zadlužení nezaměstnaní využít šestiměsíční lhůtu (lze ji využít nejvýše dvakrát během pěti let), během níž proti nim nejsou podnikány žádné kroky k povinnému vymáhání dluhů.

Členské státy pokračují v řešení dlouhodobé nezaměstnanosti prostřednictvím různých cílených opatření. V **Rakousku** se program Springboard (spuštěný v roce 2021 s cílem bojovat proti dlouhodobé nezaměstnanosti prostřednictvím dotovaného zaměstnávání v sociálních podnicích nebo prostřednictvím zvláště příznivých podmínek pro podporu integrace) stal od roku 2023 součástí pravidelného rozpočtu veřejných služeb zaměstnanosti. V témže roce **Portugalsko** zavedlo výjimečné opatření, které umožňuje částečnou kumulaci dávek v nezaměstnanosti s příjmem z práce s cílem podpořit návrat dlouhodobě nezaměstnaných na trh práce. V dubnu 2024 **Slovensko** zahájilo vnitrostátní projekt Finanční pobídky pro zaměstnanost s cílem podpořit nezaměstnané ve znevýhodněném postavení z důvodu věku, komplikované rodinné situace, nízkého vzdělání, ztráty pracovních návyků, zdravotního postižení a dalších důvodů. Od dubna do září 2024 pořádalo **Maďarsko** výzvu k pilotnímu programu Job Trial, jehož cílem je řešit potřeby podniků v oblasti pracovních sil zvýšením nabídky domácí pracovní síly a podporou zaměstnávání dlouhodobě nezaměstnaných. Zúčastněné malé a střední podniky dostávají podporu nejen na mzdy (po dobu až devíti měsíců), ale také na individuální rozvoj a poradenství pro dlouhodobě nezaměstnané na základě posouzení jejich kompetencí. Dlouhodobě nezaměstnaní dostávají dodatečný příspěvek (ke mzdě) jako pobídku k tomu, aby zůstali v zaměstnání, a to až po dobu devíti měsíců. V roce 2023 **Chorvatsko** zahájilo cílený program aktivní politiky trhu práce („Job plus“) pro dlouhodobě nezaměstnané a ohrožené skupiny. V závislosti na vzdálenosti od trhu práce nabízí dlouhodobě nezaměstnaným osobám soubor dvou až tří opatření (aktivační program, pracovní začlenění a/nebo prohlubování dovedností / školení) na podporu jejich integrace na trh práce.

Několik členských států podniklo kroky k posílení svých aktivních politik na trhu práce a pomoci poskytované různým skupinám. **Finsko** připravuje reformu služeb zaměstnanosti a hospodářského rozvoje. Odpovědnost za organizaci těchto služeb bude přenesena na obce nebo na oblasti společné správy obcí, které budou zřízeny k 1. lednu 2025. Bude vytvořen model financování pro obce, aby mohly rozvíjet své aktivity na podporu zaměstnanosti. **Slovinské** ministerstvo práce, rodiny, sociálních věcí a rovných příležitostí reviduje a aktualizuje prováděcí dokumenty Hlavní směry pro provádění aktivní politiky zaměstnanosti na období 2021–2025 se zvláštním zaměřením na Plán aktivní politiky zaměstnanosti a Katalog

opatření aktivní politiky zaměstnanosti. V **Belgii** přijala federální vláda balíček opatření na podporu postupného návratu pracovníků po dlouhodobé pracovní neschopnosti. V listopadu 2023 byla zahájena komunikační kampaň, jejímž cílem bylo informovat tyto pracovníky o všech dostupných možnostech návratu do zaměstnání. Královský dekret z března 2024 zavedl tři povinná poradenská setkání pro lepší aktivaci. Od dubna 2025 budou k dispozici poukázky v hodnotě 1 800 EUR na individuální kariérní poradenství pro pracovníky, kteří byli alespoň rok na nemocenské. K opětovnému začlenění nezaměstnaných osob starších 50 let na trh práce využívá **Rakousko** celou řadu služeb a finančních nástrojů, včetně kombinovaného příspěvku na mzdy (v roce 2023 bylo vyčleněno přibližně 286,3 milionu EUR na dotační výdaje). Na **Maltě** poskytuje program Přístup k zaměstnání, který bude probíhat v letech 2023–2029 a bude spolufinancován z ESF+, finanční pomoc zaměstnavatelům a pracovní příležitosti pro osoby vzdálené od výdělečné činnosti. V **Portugalsku** byl v roce 2024 zaveden program „Qualifica On“, jehož cílem je podpořit kvalifikaci a změnu kvalifikace pracovníků z podniků, jejichž výroba se v důsledku restrukturalizace zastavila. Ve svém ročním vnitrostátním akčním plánu zaměstnanosti na rok 2024 si **Bulharsko** klade za cíl prohloubit či změnit kvalifikaci 9 000 osob a poskytnout podporu při zaměstnávání téměř 10 000 osob. Kromě toho **Bulharsko** v letech 2023–2026 investuje 153 milionů EUR s podporou ESF+ do komplexního přístupu k integraci neaktivních osob na trh práce prostřednictvím silnější aktivace, odborné přípravy a zvyšování informovanosti. Na **Slovensku** je cílem nového vnitrostátního projektu „Dovednosti pro trh práce“, spolufinancovaného z ESF+ do roku 2026, podpořit uchazeče o zaměstnání v jejich snaze najít si práci prostřednictvím změny kvalifikace. Cílovou skupinou jsou znevýhodnění uchazeči o zaměstnání podle zákona o službách zaměstnanosti (např. mladí lidé do 26 let, občané starší 50 let, dlouhodobě nezaměstnaní, osoby s nízkou kvalifikací).

Několik členských států přijímá opatření s cílem posílit kapacitu a výkonnost svých veřejných služeb zaměstnanosti (VSZ) s ohledem na stávající nedostatek pracovních sil a potřeby v oblasti dovedností. V letech 2021 až 2023 byl z Nástroje pro oživení a odolnost podpořen soubor akcí dalšího vzdělávání pro zaměstnance veřejných služeb zaměstnanosti ve **Španělsku**. **Španělsko** v rámci svého plánu pro oživení a odolnost dokončilo v roce 2023 investici zaměřenou na modernizaci veřejných služeb zaměstnanosti prostřednictvím zlepšení vnitřních systémů řízení, modernizace pracovních míst a digitalizace služby podpory občanů. V roce 2023 **Chorvatsko** přistoupilo k digitalizaci chorvatských služeb zaměstnanosti. V rámci této investice byl vytvořen systém správy digitální identity a systém řízení lidských zdrojů. Od roku 2024 **Kypr** zavedl mobilní jednotky VSZ, které budou do konce roku 2029 objíždět všechny okresy ve venkovských i městských oblastech. Mobilní jednotky jsou spolufinancovány z Nástroje pro oživení a odolnost do první poloviny roku 2026 a z ESF+ od druhé poloviny roku 2026 do konce roku 2029. V lednu 2024 byl v rámci zákona o plné zaměstnanosti z prosince 2023 **francouzský** systém VSZ „Pôle Emploi“ postupně nahrazen systémem „France Travail“. Očekává se, že tento nový systém posílí koordinaci aktérů veřejných služeb zaměstnanosti, reorganizaci podpory a monitorování nezaměstnaných a posílí opatření pro integraci pracovníků se zdravotním postižením.

Některé členské státy posílily spolupráci mezi veřejnými službami zaměstnanosti a sociálními službami, aby zvýšily dopad svých aktivních politik na trhu práce. V dubnu 2024 **Rumunsko** v rámci svého plánu pro oživení a odolnost spustilo digitální platformu pro správu poukázek pro pracovníky v domácnosti. Očekává se, že platforma bude mimo jiné interoperabilní s dalšími příslušnými databázemi, jako jsou databáze VSZ, ministerstva práce a sociální ochrany a ministerstva financí. V květnu 2024 vstoupila v **Itálii** v platnost nová pravidla s cílem posílit digitální platformu, která shromažďuje informace ze sociálních služeb a veřejných služeb zaměstnanosti. Celkovým cílem je lepší sladění nabídky a poptávky po pracovní síle.

V několika členských státech byla přijata opatření na přilákání zahraničních talentů a uvolnění napjaté situace na trhu práce. V listopadu 2024 **Španělsko** představilo komplexní reformu zaměřenou na modernizaci migrační politiky s cílem řešit demografické problémy a problémy na trhu práce. Reforma se zaměřuje na zjednodušení administrativních postupů a posílení integrace tím, že jako hlavní pilíře podporuje přístup k zaměstnání, odborné přípravě a slučování rodin a zároveň předchází situacím neoprávněného pobytu. **Francie** přijala v lednu 2024 zákon o lepší kontrole přistěhovalců, včetně opatření, které má usnadnit přístup k povolením pro státní příslušníky třetích zemí pracující v nedostatkových profesích nebo v zeměpisných oblastech, které mají problémy s náborem pracovníků. V březnu 2024 **Švédsko** posílilo spolupráci mezi veřejnými službami zaměstnanosti a deseti dalšími vládními orgány (např. Agenturou sociálního pojištění, Daňovou agenturou, Migrační agenturou), aby lépe koordinovalo opatření na přilákání a udržení vysoce kvalifikované mezinárodní pracovní síly. Od prosince 2023 mají navíc státní příslušníci třetích zemí, kteří se účastní záruky zaměstnání a rozvoje ve **Švédsku**, snazší přístup k jazykovému vzdělávání a dalšímu vzdělávání dospělých. V červenci 2024 zavedlo **Česko** výjimku z pracovního povolení pro vysoce kvalifikované pracovníky z deseti zemí mimo EU. V listopadu 2023 **Malta** aktualizovala nařízení o agenturách práce, a přijala tak důležité kroky k regulaci činnosti agentur pro nábor pracovníků, dočasnou práci a outsourcing s cílem chránit státní příslušníky třetích zemí před vykořisťováním.

Několik členských států provedlo reformy s cílem sladit své systémy dávek v nezaměstnanosti s převládajícími socioekonomickými podmínkami. V červenci 2023 **Německo** zavedlo dočasná ustanovení v rámci zákona o občanských přídavcích, která zvýšila finanční podporu pro osamělé osoby (z 502 EUR na 563 EUR) a podpořila poskytování odborné přípravy. Tyto změny budou platit do 31. prosince 2024. **Švédsko** v červnu 2024 reformovalo své pojištění v nezaměstnanosti s cílem posílit pokrytí osob bez zaměstnání a zároveň lépe sladit sociální dávky s dobou vyplacení náhrad (tj. snížení náhrad o 5 p.b. každých 100 dní). Minimální úroveň podpory činnosti se rovněž zvýší. Očekává se, že novelizované právní předpisy vstoupí v platnost 1. října 2025. Ve **Finsku** byla v dubnu 2024 přijata reforma příspěvku na bydlení, která zrušila odpočet na obecné příjmy v hodnotě 300 EUR. Tato změna je však částečně kompenzována jinými zvýšeními příspěvku. V lednu 2024 **Malta** reformovala svůj systém dávek v nezaměstnanosti, aby lépe přizpůsobila výši dávek poslednímu platu příjemce a zohlednila minimální mzdu v zemi. Prvních šest týdnů budou dávky činit 60 % předchozího platu, následujících deset týdnů se sníží na 55 % a posledních deset týdnů na 50 %. Kromě toho **Malta** v rámci plánu pro oživení a odolnost provádí proces monitorování politických opatření týkajících se dávek v nezaměstnanosti. První zpráva má být předběžně předložena do konce roku 2024 a za pět let bude následovat nová. **Španělsko** v rámci svého plánu pro oživení a odolnost reformovalo systém nepřispěvkových dávek v nezaměstnanosti. Zákon rozšiřuje tyto dávky na osoby mladší 45 let bez rodinných povinností a na pracovníky v zemědělství, upravuje progresivní stupnici a dávku přizpůsobuje zaměstnání. V listopadu 2023 **Portugalsko** rozšířilo dávky v nezaměstnanosti na oběti domácího násilí, což je v souladu s programem důstojné práce a nedávnými změnami zákoníku práce.

Některé členské státy přijaly opatření na zlepšení reprezentativnosti organizací zaměstnanců a na podporu budování kapacit sociálních partnerů. V červenci 2023 **Lucembursko** upravilo pravidla týkající se členství a volebních seznamů profesních komor tak, aby zahrnovala učně, uchazeče o zaměstnání ve zvláštním pracovním poměru, jakož i zaměstnance a učně na rodičovské dovolené. V květnu 2024 přijalo **Španělsko** v rámci svého plánu pro oživení a odolnost reformu, kterou snížilo počet odpracovaných let potřebných k účasti ve volbách do zastupitelských orgánů zaměstnanců v podnicích působících v kulturním a tvůrčím odvětví. V dubnu 2024 **Maďarsko** zahájilo opatření spolufinancované z ESF+, které

podporuje budování kapacit sociálních partnerů tím, že nabízí možnosti financování mezd nových zaměstnanců, školení, organizace akcí, studijních pobytů nebo účasti na mezinárodních akcích.

2.4 Hlavní směr 8: Prosazování rovných příležitostí pro všechny, podpora sociálního začleňování a boj proti chudobě

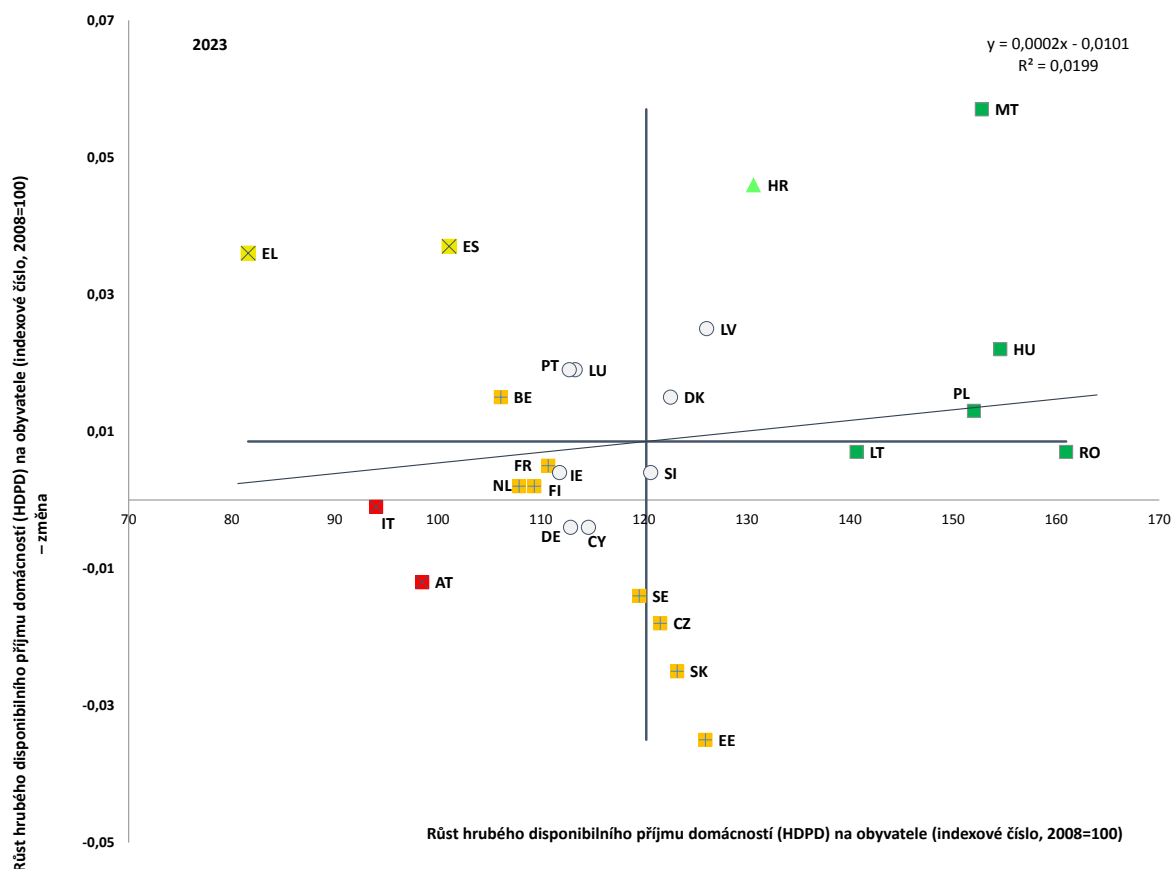
Tento oddíl se zabývá prováděním hlavního směru politiky zaměstnanosti 8, který doporučuje, aby členské státy podporovaly rovné příležitosti pro všechny, prosazovaly sociální začleňování a bojovaly proti chudobě v souladu s druhou (rovnost žen a mužů), třetí (rovné příležitosti), jedenáctou (péče o děti a podpora dětí), dvanáctou (sociální ochrana), čtrnáctou (minimální příjem), patnáctou (příjem ve stáří a důchody), šestnáctou (zdravotní péče), sedmnáctou (začlenění osob se zdravotním postižením), osmnáctou (dlouhodobá péče), devatenáctou (bydlení a pomoc pro osoby bez domova) a dvacátou (přístup k základním službám) zásadou pilíře. Oddíl 2.4.1 obsahuje analýzu klíčových ukazatelů, oddíl 2.4.2 pak podává zprávy o opatřeních politik prováděných členskými státy.

2.4.1 Klíčové ukazatele

Růst reálného hrubého disponibilního příjmu domácností (HDPD) na obyvatele se na úrovni EU v roce 2023 mírně zvýšil. V roce 2023 činil 111,1 (úroveň v roce 2008 = 100), což je o 0,6 bodu více než v roce 2022. Největší nárůst byl zaznamenán na Maltě, zatímco menší, ale přesto značný nárůst vykázaly Chorvatsko, Španělsko a Řecko (viz graf 2.4.1). Rumunsko, Maďarsko, Malta, Polsko a Litva byly v roce 2023 „nejlepší“ díky vysoké úrovni (více než 140 % oproti roku 2008). Naopak největší pokles zaznamenalo Estonsko, následované Slovenskem a Českem, které se stále drží na relativně vysoké úrovni. S ohledem na výkonnost v roce 2023 bylo zjištěno, že Itálie a Rakousko se nacházejí v „kritické situaci“ kvůli nízké úrovni, a to i v důsledku zhoršení. Situace byla v roce 2023 v kategorii „je nutné sledovat“ v Estonsku, na Slovensku, v Česku a Švédsku (kde se úroveň blížila průměru EU, ovšem po zhoršení oproti předchozímu roku), jakož i ve Finsku, Nizozemsku, Francii a Belgii (kde byla úroveň pod průměrem EU navzdory celkové stabilitě nebo malému zlepšení oproti předchozímu roku).

Graf 2.4.1: Růst hrubého disponibilního příjmu domácností (HDPD) na obyvatele v EU v roce 2023 mírně vzrostl a v členských státech se lišil

Růst reálného hrubého disponibilního příjmu domácností (HDPD) přepočteného na obyvatele, úroveň v roce 2023 a změny oproti předchozímu roku (2008=100, hlavní ukazatel srovnávacího přehledu sociálních ukazatelů)

Poznámka: Osy jsou zaměřeny na nevážený průměr EU. Legenda uvedena v příloze. Údaje pro BG nejsou k dispozici.

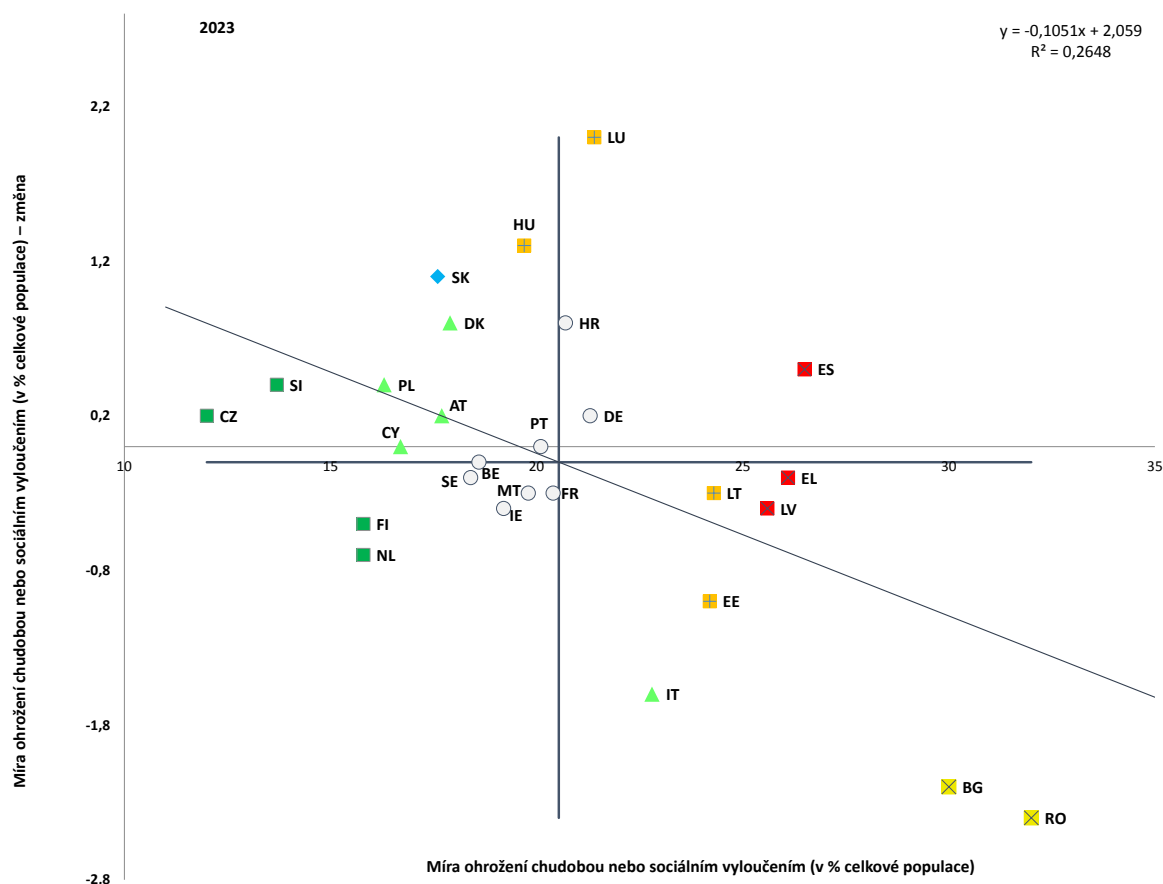
Zdroj: Eurostat [[tepsr_wc310](#)], Evropské sektorové účty.

Podíl osob ohrožených chudobou nebo sociálním vyloučením (AROPE) se v EU v roce 2023 mírně snížil, a to i díky rozhodným politickým opatřením s cílem zmírnit negativní sociální dopady vysokých životních nákladů. Situace v roce 2023 byla nicméně „kritická“ ve Španělsku, Řecku a Lotyšsku, u nichž se relativně vysoká úroveň (26,5 %, 26,1 % a 25,6 %) výrazně nezlepšila, nebo se dokonce mírně zvýšila (ve Španělsku o 0,5 p.b.) – viz graf 2.4.2. Maďarsko, Lucembursko, Estonsko a Litva byly v kategorii „je nutné sledovat“, a to buď kvůli relativně vysoké úrovni (24,3 % u Litvy a 24,2 % u Estonska), nebo kvůli výraznému nárůstu (+2 a +1,3 p.b. u Lucemburska a Maďarska). Současné Rumunsko a Bulharsko zažily „slabou, avšak zlepšující se“ situaci a zaznamenaly nejvyšší úrovně v EU (32,0 % a 30,0 %), ale také největší poklesy (–2,4 p.b. a –2,2 p.b.). Na opačné straně spektra byly „nejlepší“ Česko, Slovinsko, Nizozemsko a Finsko (s mírou AROPE 12,0 %, 13,7 % a 15,8 % u posledních dvou zemí). V členských státech EU byly patrné určité známky sbližování. Rozdíly byly nicméně velké i mezi regiony EU, a to i v rámci členských států, zejména v Itálii, Francii, Polsku, Německu, Portugalsku, Španělsku a Belgii (viz graf 8 v příloze 5), včetně nejvzdálenějších regionů. V tomto ohledu zůstává posouzení distribučního dopadu reforem a investic obzvláště

důležité, aby se zajistil jejich příspěvek k hlavnímu cíli EU, kterým je vymanit do roku 2030 z chudoby alespoň 15 milionů lidí²²².

Graf 2.4.2: Míra ohrožení chudobou nebo sociálním vyloučením se v roce 2023 v EU mírně snížila, přičemž v jednotlivých členských státech došlo k určitému sblížení

Procentní podíl obyvatelstva ohroženého chudobou nebo sociálním vyloučením, úroveň v roce 2023 a změny oproti předchozímu roku (hlavní ukazatel srovnávacího přehledu sociálních ukazatelů)

Poznámka: Osy jsou zaměřeny na nevážený průměr EU. Legenda je uvedena v příloze. Přerušení řady pro HR.

Zdroj: Eurostat [[ilc_peps01n](#)], statistika EU v oblasti příjmů a životních podmínek.

Příjmová chudoba a podíl osob žijících v domácnostech (téměř) bez zaměstnání se mírně snížily, zatímco silná materiální a sociální deprivace zůstala stabilní. Navzdory vyšším životním nákladům odráží tato celková stabilita zmírňující účinky politických opatření přijatých na úrovni EU a členských států. V roce 2023 (týká se příjmů za rok 2022) vykazovalo nejnížší míru ohrožení chudobou v EU Česko, následované Dánskem, Irskem, Finskem a Belgií (9,8 %, 11,8 %, 12,0 %, 12,2 % a 12,3 %), poté co došlo k jejímu poklesu – viz horní panel grafu 2.4.3. Naopak nejvyšší podíl měly Lotyšsko, Estonsko, Rumunsko, Litva, Bulharsko a Španělsko (22,5 %, 22,5 %, 21,1 %, 20,6 %, 20,6 % a 20,2 %), a to i přesto, že byly zaznamenány poklesy (s výjimkou Lotyšska, které zůstalo stabilní). Bleskové odhady Eurostatu týkající se příjmů v roce 2023 ukazují, že míra ohrožení chudobou byla v průměru EU a ve většině členských států stabilní, zatímco v Lucembursku, Řecku, Rakousku a Francii

²²² Viz sdělení Komise o lepším posouzení distribučního dopadu politik členských států ([COM\(2022\) 494 final](#)).

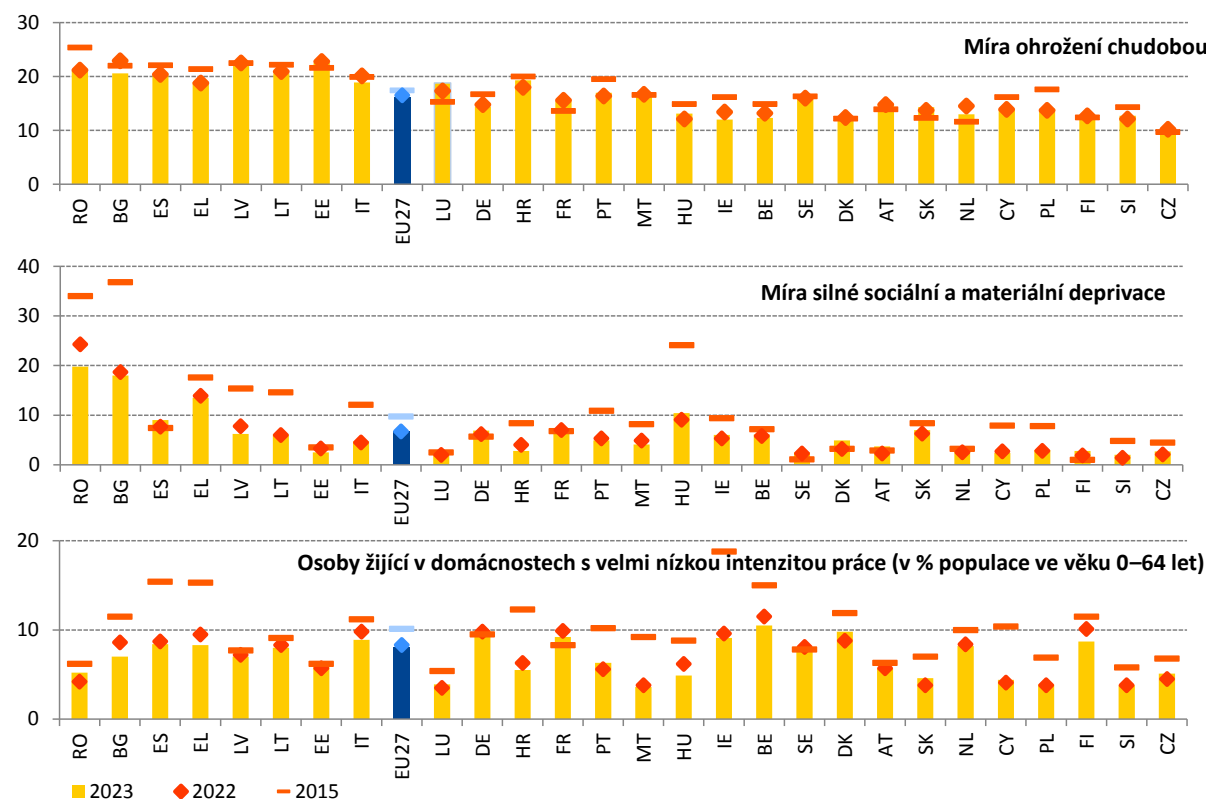
se zvýšila a v Portugalsku, Španělsku, Německu, Finsku, Estonsku a Nizozemsku se snížila²²³. Podíl lidí se silnou materiální a sociální deprivací zůstal v EU v podstatě stabilní, přesto se však v jednotlivých členských státech značně lišil, a to od 2 % ve Slovinsku po 19,8 % v Rumunsku – viz prostřední panel grafu 2.4.3. V několika členských státech se však zvýšil (v Rakousku, Dánsku, Maďarsku a Španělsku, kde došlo k nárůstu o více než 1 p.b.), zatímco v Rumunsku, Lotyšsku, Chorvatsku a Francii se snížil. V důsledku pokračování příznivého vývoje na trhu práce díky udržitelnému hospodářskému růstu v roce 2022 se podíl osob žijících v domácnostech (téměř) bez zaměstnání v roce 2023 snížil (na základě aktivity v roce 2022). Tak tomu bylo ve většině členských států, přičemž nejnížší úroveň byla na Maltě, ve Slovinsku, Lucembursku a Polsku a nejvyšší v Belgii, Německu, Dánsku, Francii a Irsku – viz prostřední panel grafu 2.4.3. Velký nárůst cen v posledních letech, zejména potravin a energií, a jeho nepřiměřený dopad na nižší příjmy přispěl ke zvýšení míry ohrožení chudobou zaznamenaných v roce 2019²²⁴. V letech 2022 až 2023 se tento podíl v EU zvýšil o 1,3 procentního bodu na 15,1 %. I přes tento první nárůst po několika letech poklesu zůstává míra nezaměstnanosti pod hodnotou z roku 2019 (16,5 %). Zaznamenaná míra ohrožení chudobou se zvýšila také ve velké většině členských států, kromě Bulharska, Rakouska, Španělska a Polska. Největší pokles byl zaznamenan v Estonsku (+6,2 p.b. na 20,5 %), následovaném Nizozemskem a Maltou (+3,3 a +3,1 p.b. na 13 %).

²²³ Viz [Příjmové nerovnosti a ukazatele chudoby 2023 – bleskové odhady – experimentální výsledky](#) na související webové stránce Eurostatu.

²²⁴ Osoby ohrožené chudobou se zakotvením v roce 2019 jsou osoby s ekvivalizovaným disponibilním příjmem nižším, než je prahová hodnota pro ohrožení chudobou, vypočteným v roce 2019 a upraveným o harmonizovaný index spotřebitelských cen (HISC) za období 2019–2023. Údaje jsou k dispozici na adrese [\[ilc_li22\]](#).

Graf 2.4.3: Míra ohrožení chudobou a podíl osob žijících v domácnostech (téměř) bez zaměstnání se snížily, zatímco silná materiální a sociální deprivace zůstala stabilní

Složky hlavního ukazatele míry ohrožení chudobou nebo sociálním vyloučením (v %, 2015, 2022, 2023)

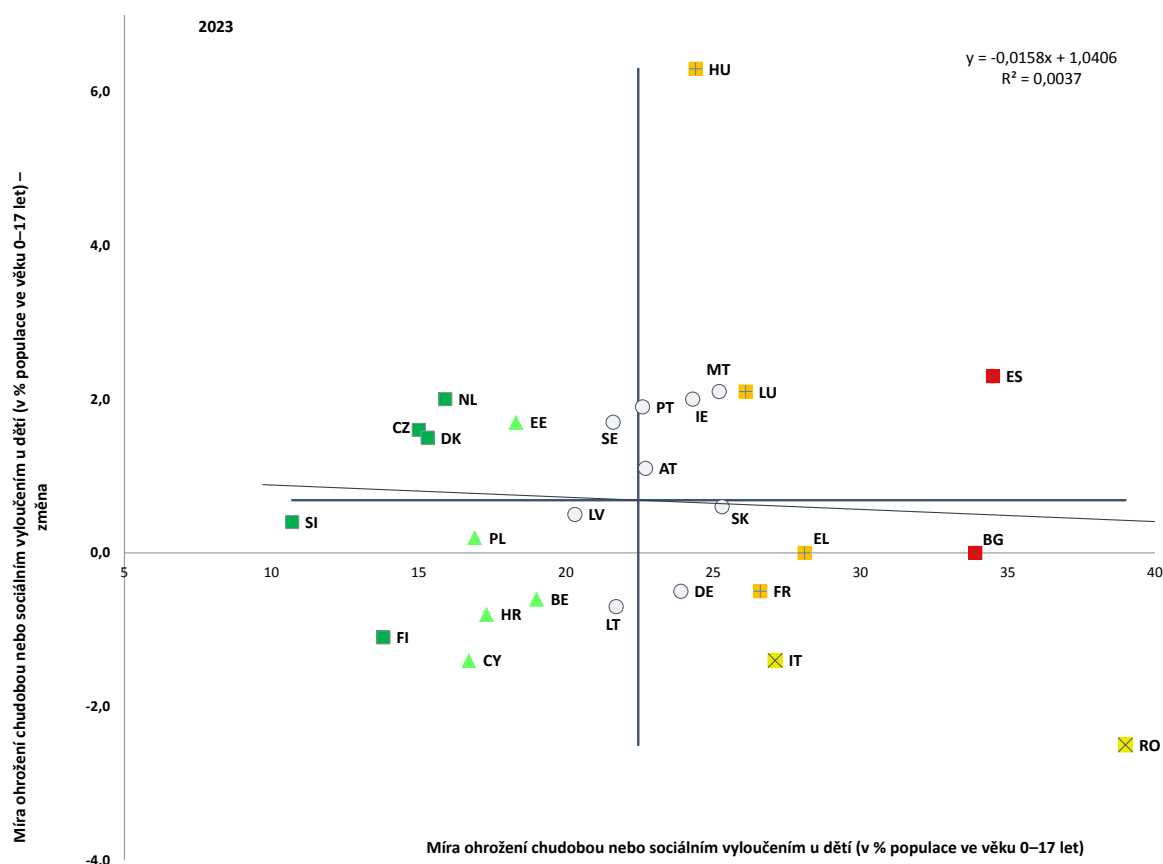
Poznámka: Ukazatele jsou seřazeny podle míry ohrožení chudobou nebo sociálním vyloučením v roce 2023. Přerušeni řady pro Chorvatsko pro míru ohrožení chudobou a pro Francii pro míru silné materiální a sociální deprivace.

Zdroj: Eurostat [tessi010], [tepsr_lm420], [tepsr_lm430], statistika EU v oblasti příjmů a životních podmínek.

Dětská chudoba v EU zůstala v podstatě stabilní, i když počet chudobou postižených dětí v roce 2023 mírně poklesl. V tomto roce se poprvé od pandemie COVID-19 počet dětí ohrožených chudobou nebo sociálním vyloučením v EU mírně snížil (19,9 milionu oproti přibližně 20 milionům v roce 2022). Toto snížení počtu dětí se však neprojevovalo v nižší míře, a to z důvodu snížení celkového počtu dětí. Míra nezaměstnanosti tak zůstala stabilní na úrovni 24,8 % oproti 24,7 % v roce 2022 a zůstala o 3,5 p.b. vyšší než u celkové populace. Slovinsko, Finsko, Česko, Dánsko a Nizozemsko patřily k „nejlepším“ zemím s mírou ohrožení chudobou nebo sociálním vyloučením u dětí nižší než 16 %. Naopak Španělsko a Bulharsko se nacházely v „kritické situaci“, přičemž v prvním případě došlo k nárůstu (o více než 2 p.b. na 34,5 %) a v druhém případě se míra nezaměstnanosti pohybovala nad 33 % bez výrazného zlepšení oproti předchozímu roku. Maďarsko, kde došlo k největšímu nárůstu (+6,3 p.b.), bylo v roce 2023 v kategorii „je nutné sledovat“, stejně jako Lucembursko, Řecko a Francie, všechny s poměrně vysokou mírou nezaměstnanosti. Největší poklesy byly zaznamenány v Rumunsku a Itálii (o více než 1 p.b.), které se nacházejí ve „slabé, avšak zlepšující se“ situaci, přičemž v prvním případě byla zaznamenána jedna z nejvyšších hodnot (39 %). Celkově se počet i podíl dětí ohrožených chudobou nebo sociálním vyloučením zvýšil v patnácti členských státech.

Graf 2.4.4: Míra ohrožení chudobou nebo sociálním vyloučením u dětí zůstala víceméně stabilní, na vyšší úrovni než u celkové populace ve většině členských států.

Procentní podíl dětí ohrožených chudobou nebo sociálním vyloučením, úroveň v roce 2023 a změny oproti předchozímu roku (hlavní ukazatel srovnávacího přehledu sociálních ukazatelů)

Poznámka: Osy jsou zaměřeny na nevážený průměr EU. Legenda je uvedena v příloze. Přerušení řady pro Chorvatsko.

Zdroj: Eurostat [[tepsr_lm412](#)], statistika EU v oblasti příjmů a životních podmínek.

Složky míry ohrožení chudobou nebo sociálního vyloučení dětí zůstaly na úrovni EU stabilní, ale v některých členských státech byly zaznamenány významné změny. Míra ohrožení chudobou (AROP) zůstala u dětí v roce 2023 v podstatě stabilní na úrovni 19,4 % (z 19,3 % v roce 2022, týká se příjmů za rok 2022 a 2021). Největší nárůst byl zaznamenán v Maďarsku (+7,1 p.b.), zatímco největší pokles v Německu (-1 p.b.). Stejně jako v roce 2022 byla míra ohrožení chudobou nejvyšší v Rumunsku, Španělsku a Bulharsku a nejnižší ve Finsku, Dánsku a Slovinsku. Bleskové odhady Eurostatu týkající se příjmů pro rok 2023 naznačují celkovou stabilitu dětské chudoby v EU jako celku i ve většině členských států, přičemž v Německu, Estonsku, Španělsku, Finsku, Portugalsku, Slovinsku a na Slovensku došlo k poklesu a v Česku, Řecku, Lotyšsku, Polsku a Švédsku k nárůstu²²⁵. Výskyt silné materiální a sociální deprivace u dětí zůstal také v podstatě nezměněn a v roce 2023 v EU činí 8,4 %, avšak s výrazným poklesem v Rumunsku (-8,2 p.b.). Podíl dětí žijících v domácnostech (téměř) bez zaměstnání zůstal v roce 2023 v EU a ve většině členských států stabilní na úrovni 7,5 %. Vyvedení dětí z chudoby a sociálního vyloučení má zásadní význam pro uplatnění jejich

²²⁵ Viz [Ukazatele příjmových nerovností a chudoby 2023, bleskové odhady – experimentální výsledky](#) a [tabulka se všemi ukazateli](#) na příslušné [webové stránce Eurostatu](#).

plného potenciálu a pro přerušení cyklu mezigenerační chudoby. Klíčem v tomto ohledu je zavedení evropské záruky pro děti ve všech členských státech²²⁶.

Rámeček pilíře 5: Péče o děti v zemích EU

Je prokázáno, že kvalitní předškolní vzdělávání a péče mají pozitivní dopad na vyhlídky dětí a jejich prostřednictvím na hospodářský a společenský vývoj. Účast v kvalitním předškolním vzdělávání a péči v raném věku zlepšuje sociální a kognitivní rozvoj, zejména u dětí ze znevýhodněného prostředí. To přispívá k lepším výsledkům ve vzdělávání a zaměstnanosti v pozdějším věku a zmírňuje mezigenerační přenos chudoby. Kvalitní předškolní vzdělávání a péče navíc díky tomu, že rodičům umožňují sladit rodinný život s pracovními ambicemi, přispívají k větší rovnosti žen a mužů, silnějšímu zapojení na trhu práce a hospodářskému růstu, jakož i ke snížení chudoby²²⁷. *Doporučení Rady o předškolním vzdělávání a péči: barcelonské cíle pro rok 2030* zvyšuje cíl účasti dětí mladších tří let v předškolním vzdělávání a péči do roku 2030 na nejméně 45 % (s výjimkami pro zaostávající členské státy)²²⁸. Vyzývá rovněž členské státy, aby odstranily rozdíly v účasti na předškolním vzdělávání a péči mezi dětmi ohroženými chudobou nebo sociálním vyloučením a celkovou populací. V souladu s *doporučením Rady o evropské záruce pro děti*²²⁹ by měl být přístup ke kvalitnímu předškolnímu vzdělávání a péči pro děti ohrožené chudobou účinný a bezplatný.

V průměru se v EU účast dětí ohrožených chudobou nebo sociálním vyloučením na předškolním vzdělávání a péči v posledních deseti letech zvýšila mnohem méně než účast ostatních dětí. Po čtyřech letech postupného nárůstu míry účasti dětí, které nebyly ohroženy chudobou, v letech 2015–18 a náhlého nárůstu u dětí, které chudobu zažily, se v roce 2019 rozdíl mezi mírou účasti obou skupin pohyboval zhruba na úrovni roku 2015 kolem 12 p.b. Největšího rozdílu bylo dosaženo v roce 2021 v důsledku prudce rostoucí účasti dětí, které nezažily chudobu, a obecně stagnující účasti těch, které ji zažily. V roce 2023 byl rozdíl mezi oběma skupinami ve výši 15,8 p.b. výrazně větší než v roce 2015 (účastnilo se pouze 25,2 % dětí ohrožených chudobou oproti 41,0 % dětí, které nejsou ohroženy chudobou).

²²⁶ Doporučení Rady (EU) 2021/1004 ze dne 14. června 2021, kterým se zavádí evropská záruka pro děti (Úř. věst. L 223, 22.6.2021, s. 14).

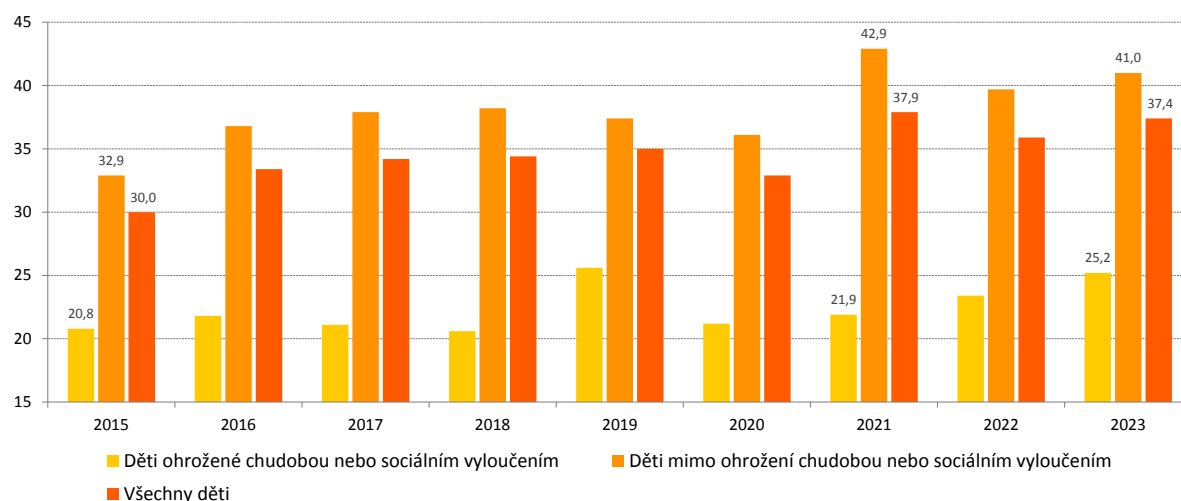
²²⁷ Viz mimo jiné Darvas, Z. M., Welslau, L., & Zettelmeyer, J., *Incorporating the impact of social investments and reforms in the European Union's new fiscal framework*, Bruegel Working Paper, 2024, a Rossin-Slater, M., & Wüst, M., *What is the added value of preschool for poor children? Long-term and intergenerational impacts and interactions with an infant health intervention*, American Economic Journal: Applied Economics, 12(3), 2020.

²²⁸ Viz [2022/C 484/01](#). Výjimky z cíle „alespoň 45 %“ jsou uvedeny v odst. 3 písm. a).

²²⁹ Doporučení Rady (EU) 2021/1004 ze dne 14. června 2021, kterým se zavádí evropská záruka pro děti.

Pokrok v účasti na předškolním vzdělávání a péči je u znevýhodněných dětí mnohem pomalejší

Děti v předškolním vzdělávání a péči podle ohrožení chudobou (1 hodina nebo více týdně, v % dětí –3)

Poznámka: Číselné údaje z roku 2020 jsou pouze odhad.

Zdroj: Eurostat [[ilc_caindform25b](#)].

Nízká cenová dostupnost a dosažitelnost předškolního vzdělávání a péče představují překážky přístupu, zejména pro děti ohrožené chudobou, které členské státy řeší ve svých akčních plánech pro předškolní vzdělávání a péči s podporou finančních prostředků EU. Zatímco v některých členských státech (např. v **Dánsku** a **Slovinsku**) jsou již předškolní vzdělávání a péče pro děti z nejméně majetných rodin bezplatné, **Portugalsko** provádí reformu, jejímž cílem je zajistit bezplatný přístup k předškolnímu vzdělávání a péči pro všechny děti, a **Polsko** v rámci svého plánu pro oživení a odolnost zavedlo dávky pro rodiče dětí mladších tří let, kterým je poskytována formální péče, na pokrytí nebo snížení nákladů spojených s poplatky za služby péče o děti. V mnoha zemích trpí sektor předškolního vzdělávání a péče také nedostatkem zařízení a personálu. Zatímco **Bulharsko** se zavázalo rozšířit síť služeb předškolního vzdělávání a péče, **Německo** se v rámci svého akčního plánu Investice do předškolního vzdělávání a péče, který je součástí plánu pro oživení a odolnost, zavázalo vytvořit dalších 90 tisíc míst v zařízeních péče o děti výstavbou nových zařízení s podporou z ESF+. V roce 2022 bylo zvýšení kapacit péče o děti součástí 22 operačních programů ESF+ v šesti členských státech, a to ve výši podpory 60,7 milionu EUR. Většina členských států EU navíc do svých plánů pro oživení a odolnost zahrнула opatření rozšiřující kapacity, inkluзивitu a/nebo kvalitu předškolního vzdělávání a péče. Příslušné investice činí více než 8 miliard EUR.

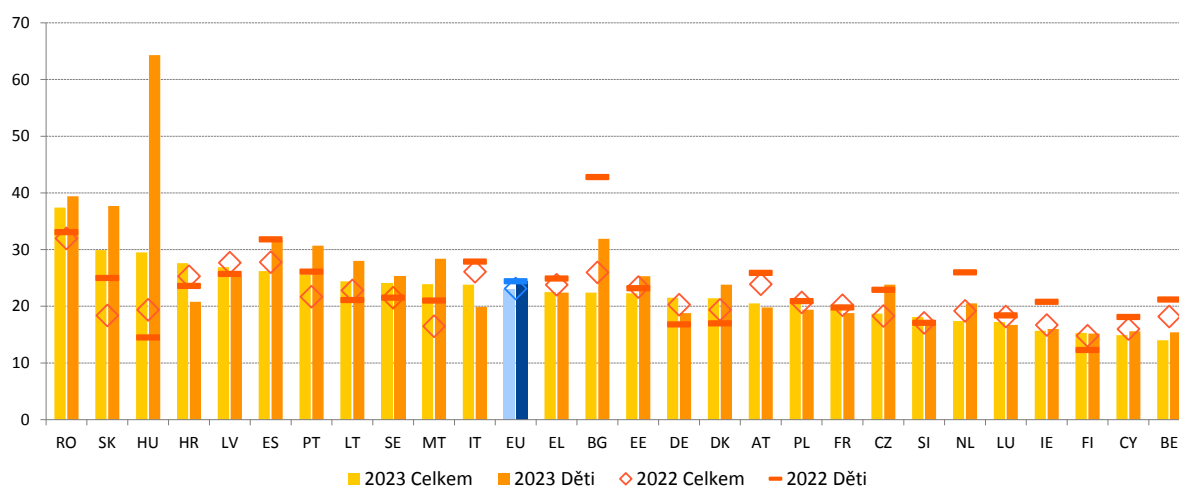
Relativní propad příjmů celkové populace i u dětí zůstal v EU stabilní, ale v některých členských státech se výrazně zvýšil. Relativní propad příjmů se měří jako rozdíl mezi úrovní příjmů osob ohrožených chudobou a hranicí chudoby²³⁰. V EU mírně poklesl na 23,0 % v roce 2023 (týká se příjmů za rok 2022) – viz graf 2.4.5. Největší byl v Rumunsku (37,4 %), následovaném Slovenskem a Maďarskem (29,9 % a 29,5 %), a to po výrazném zvýšení (o 5,4, 11,5 a 10,1 p.b.). Nejvýraznější pokles byl zaznamenán v Belgii (–4,2 p.b.), kde dosáhl nejnižší úrovně v EU (14,0 %). Relativní propad příjmů je vyšší u osob žijících v domácnostech (téměř

²³⁰ Tento ukazatel, známý také jako [relativní propad příjmů](#), se vypočítá jako rozdíl mezi mediánem ekvivalizovaného disponibilního příjmu osob pod prahem ohrožení chudobou a samotným prahem ohrožení chudobou, vyjádřený jako procenta prahu ohrožení chudobou. Tato prahová hodnota je stanovena na 60 % celostátního mediánu ekvivalizovaného disponibilního příjmu všech osob v zemi, nikoli pro EU jako celek.

bez zaměstnání a v roce 2023 dosáhl v EU přibližně 63,0 % (týká se příjmů za rok 2022)²³¹. Relativní propad příjmů u dětí se v průměru EU nezměnil a je vyšší než u celkové populace (24,4 %). V tomto ohledu byly úrovně nejvyšší v Maďarsku (64,3 %) po velmi výrazném nárůstu (o 49,8 p.b., což je více než trojnásobek oproti jedné z nejnižších úrovní v roce 2022), následovalo Rumunsko (39,4 %) a Slovensko (37,7 %), kde došlo k nárůstu o 6,3 a 12,7 p.b. Nejvýraznější pokles byl zaznamenán v Bulharsku (−10,9 p.b.), které přesto zůstalo na vysoké úrovni (31,9 %), a v Itálii (−8 p.b.), která dosáhla úrovně pod průměrem EU (19,9 %). Naopak nejnižší hodnoty vykázaly Finsko a Belgie (15,4 % a 15,2 %).

Graf 2.4.5: Relativní propad příjmů byl v EU v podstatě stabilní, ale často byl větší u dětí

Rozdíl v relativním ohrožení chudobou podle hranice chudoby, celková populace a děti (0–17 let, v %)

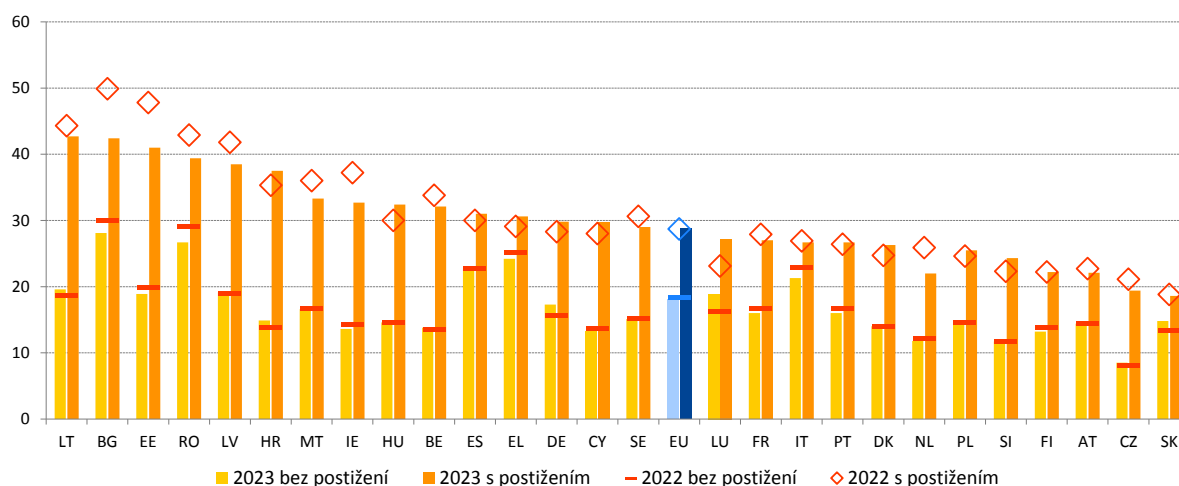

Poznámka: Přerušení řady pro Francii a Lucembursko v roce 2022 a pro Chorvatsko v roce 2023.

Zdroj: Eurostat [[ilc_li11](#)], statistika EU v oblasti příjmů a životních podmínek.

Graf 2.4.6: Riziko chudoby nebo sociálního vyloučení je u osob se zdravotním postižením ve všech členských státech stále vyšší

Podíly osob se zdravotním postižením a osob bez zdravotního postižení ohrožených chudobou nebo sociálním vyloučením (věková skupina 16 let a starší, v %)

Poznámka: Přerušení časové řady pro Chorvatsko a odhadované údaje pro Německo v roce 2023.

Zdroj: Eurostat [[hlth_dpe010](#)], statistika EU v oblasti příjmů a životních podmínek.

²³¹ Eurostat [[ilc_li06](#)].

Riziko chudoby nebo sociálního vyloučení zůstává u osob se zdravotním postižením zvýšené. Míra ohrožení chudobou nebo sociálním vyloučením v EU činila 28,8 % v roce 2023 a byla o 10 p.b. vyšší než u zbytku populace. Také se v jednotlivých členských státech výrazně lišila – viz graf 2.4.6. Přestože v porovnání s loňským rokem mírně poklesla, nejvyšší úrovně byly zaznamenány v Litvě, Bulharsku a Estonsku (42,7 %, 42,4 % a 41 %), zatímco nejnižší na Slovensku (18,6 %). Nejvyšší míru materiální a sociální deprivace vykazovaly osoby se zdravotním postižením v Rumunsku (28,4 %) a Bulharsku (28,1 %). Celkově byly chudobou nebo sociálním vyloučením nejvíce ohroženy osoby se zdravotním postižením v produktivním věku, následované mladými osobami se zdravotním postižením (33,6 % a 33,5 %). Také ženy se zdravotním postižením byly ohroženy více než muži se zdravotním postižením (29,8 % oproti 27,6 %).

Riziko chudoby nebo sociálního vyloučení u osob narozených mimo EU se mírně snížilo, ale zůstalo mnohem vyšší než osob narozených v EU. Míra ohrožení chudobou nebo sociálním vyloučením u osob narozených mimo EU byla více než dvojnásobná oproti osobám narozeným v EU, a to 39,2 % a 18,4 %. Největší rozdíl mezi oběma skupinami byl v Rakousku (42,7 % oproti 11,4 %), Belgii (42,1 % oproti 14,6 %) a Španělsku (46,7 % oproti 21,1 %). V Řecku se tento rozdíl v roce 2023 poměrně výrazně snížil (o 5,1 p.b. na 23 p.b.), ačkoli míra chudobou nebo sociálním vyloučením u osob narozených mimo EU byla v roce 2023 jedna z nejvyšších mezi všemi členskými státy (47,1 %). Rozdíl se výrazně snížil ve Španělsku (–4,7 p.b.) a Bulharsku (–11,9 p.b.), zatímco nejvíce se zvýšil na Maltě (+8,7 p.b.)²³².

Značný počet Romů v EU je i nadále ohrožen chudobou nebo sociálním vyloučením. Podle nejnovějších údajů z průzkumu bylo v průměru 80 % Romů v zemích, kde se průzkum provádí, ohroženo chudobou²³³, přičemž v letech 2016–2021 nebyl zaznamenán žádný pokrok. V průměru až 83 % romských dětí (mladších 18 let) žilo v domácnostech ohrožených chudobou. Rovněž vyšší podíl Romů (48 %) čelil závažné materiální deprivaci ve srovnání s obecnou populací, a to zejména u mladších a starších ročníků. Strategický rámec EU pro rovnost, začlenění a účast Romů na období 2020–2030 vyzývá členské státy, aby snížily rozdíl v chudobě mezi Romy a obecnou populací včetně dětí alespoň o polovinu a zajistily, aby se do roku 2030 většina Romů vymanila z chudoby²³⁴. Doporučením Rady o rovnosti, začlenění a účasti Romů²³⁵ se členské státy zavázaly bojovat proti mimořádně vysoké míře ohrožení chudobou a materiální a sociální deprivací Romů s cílem účinně podpořit začlenění, rovnost a účast Romů. Posouzení obnovených vnitrostátních strategických rámců členských států pro Romy vyzývá členské státy, aby se zabývaly zjištěnými oblastmi, které je třeba zlepšit, a aby své rámce obnovily a pozměnily, a to i s cílem zvýšit jejich ambice²³⁶. Rada přijala závěry o opatřeních k zajištění rovného přístupu Romů k adekvátnímu a desegregovanému bydlení a k řešení problematiky segregovaných osad²³⁷ a vyzvala členské státy, aby za tímto účelem určily a využily veškeré dostupné finanční zdroje.

²³² Toto vyplývá z ukazatele Eurostatu [[ilc_peps06n](#)], který porovnává osoby narozené v zemích mimo EU s osobami narozenými ve vykazující zemi; údaje jsou za osoby ve věku 18 let nebo starší. Údaje pro první skupinu za Rumunsko nejsou k dispozici.

²³³ [Průzkum agentury FRA v EU týkající se Romů z roku 2021](#). Do průzkumu byly zahrnuty tyto země: BG, CZ, EL, ES, HR, HU, PT, RO, SK.

²³⁴ Viz: [Nový strategický rámec EU pro romskou menšinu – rovnost, začlenění a účast \(úplný balíček\)](#).

²³⁵ Viz: [Úř. věst. C 93, 19.3.2021, s. 1.](#)

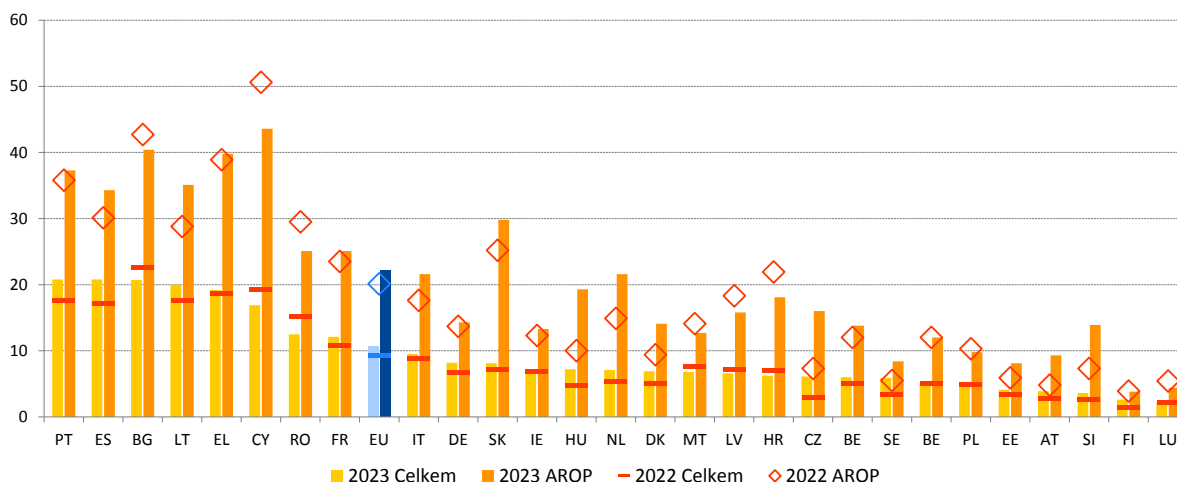
²³⁶ Hodnocení viz: [COM/2023/7 final](#) v úplném balíčku.

²³⁷ [Závěry Rady o opatřeních k zajištění rovného přístupu Romů k adekvátnímu a desegregovanému bydlení a k řešení problematiky segregovaných osad.](#)

Energetická chudoba se v EU v roce 2023 zvýšila již druhým rokem po sobě, což odráží dopad vysokých nákladů na energie, přičemž mezi jednotlivými členskými státy existují značné rozdíly. Energetická chudoba, měřená jako podíl lidí, kteří nejsou schopni udržovat doma dostatečnou teplotu, zvýšil v EU o 1,3 p.b. a v roce 2023 dosáhl 10,6 %²³⁸. Po trvalém poklesu v letech 2015–21 (z 9,6 % na 6,9 %) se jedná o nárůst již druhý rok po sobě – viz graf 2.4.7. To odráží dopad prudkého nárůstu cen energií, který započal v druhé polovině roku 2021 a zesílil v roce 2022. Skutečnost, že nárůst míry energetické chudoby je v roce 2023 nižší než v roce 2022, zatímco cenový šok byl v zimě 2022 ve srovnání se zimou 2021 výrazně vyšší, naznačuje, že mimořádná podpůrná opatření přijatá EU a jejími členskými státy tento dopad účinně zmírnila²³⁹. Energetická chudoba se v jednotlivých členských státech v roce 2023 značně lišila, od 2,1 % v Lucembursku po 20,8 % ve Španělsku a Portugalsku. Největší nárůst zaznamenalo Dánsko, Nizozemsko, Španělsko, Litva, Maďarsko, Portugalsko a Švédsko, zatímco Bulharsko, Chorvatsko, Kypr, Malta, Lotyšsko a Rumunsko zaznamenaly pokles. U osob ohrožených chudobou byl nárůst v roce 2023 výraznější než u celkové populace (+2,1 p.b.). V posledním případě byla energetická chudoba více než dvakrát vyšší než průměr (22,2 % v roce 2023) a pohybovala se od 3,8 % ve Finsku po 43,6 % na Kypru. Největší nárůst počtu osob ohrožených chudobou byl zaznamenán v Dánsku, Španělsku, Itálii, Litvě, Maďarsku, Rakousku, Polsku, Slovinsku a na Slovensku, zatímco v Bulharsku, Chorvatsku, na Kypru a v Lotyšsku došlo k poklesu energetické chudoby.

Graf 2.4.7: Energetická chudoba v EU narůstá, přičemž mezi jednotlivými členskými státy existují značné rozdíly

Osoby, které nejsou schopny dostatečně vytápět svou domácnost, celková populace a populace ohrožená chudobou, 2022 a 2023 (v %)

Poznámka: Přerušení časových řad pro LT v roce 2023.

Zdroj: Eurostat [[ilc_mdes01](#)], statistika EU v oblasti příjmů a životních podmínek.

Příjmová nerovnost v roce 2023 v EU zůstala víceméně v průměru stabilní, s určitým sbližováním mezi členskými státy. Koefficient příjmové nerovnosti (S80/S20) zůstal v roce 2023 do značné míry stabilní na úrovni 4,72 (oproti 4,73 v roce 2022, týká se příjmů za roky

²³⁸ Podíl osob, které nejsou schopny dostatečně vytápět svou domácnost, je jedním z hlavních ukazatelů používaných pro sledování energetické chudoby v EU. Viz [informační list Výboru pro sociální ochranu – podskupiny pro ukazatele](#) pro informace o ukazatelích energetické chudoby na úrovni EU.

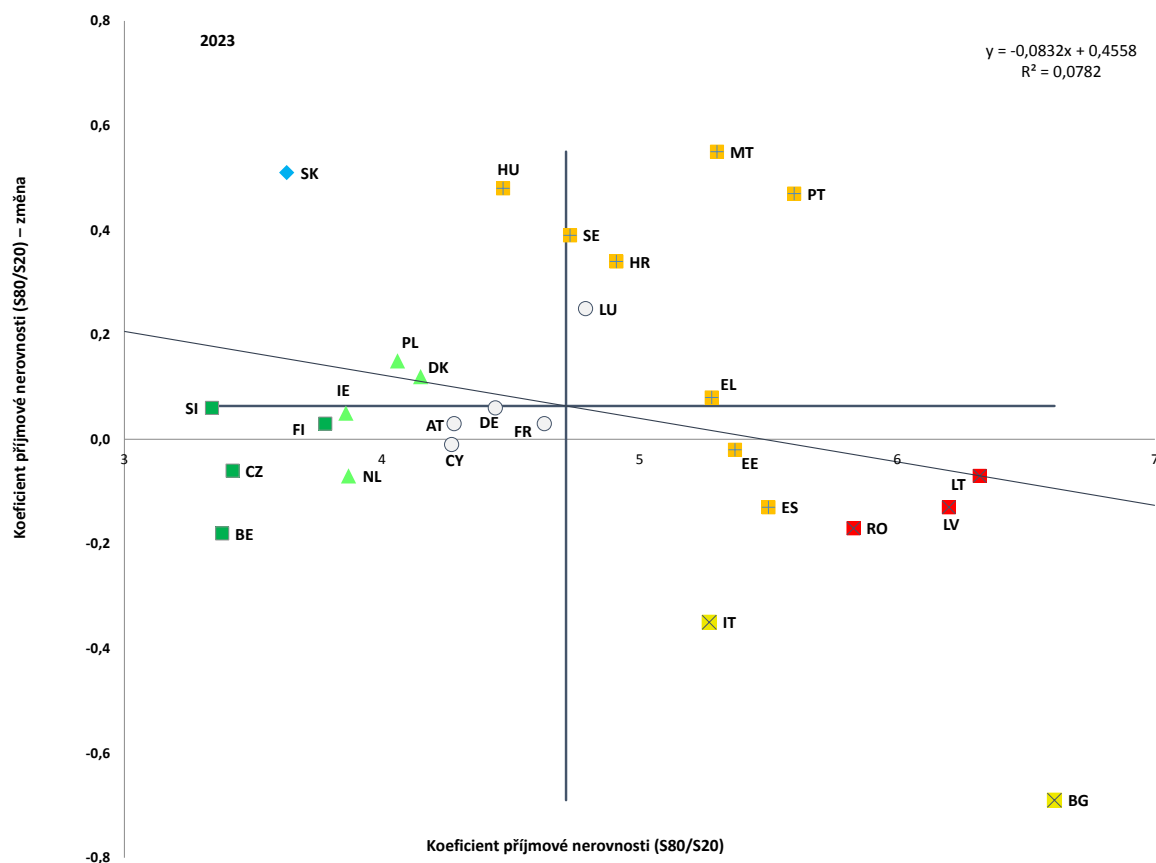
2022 a 2021)²⁴⁰. „Kritická situace“ byla zaznamenána v Litvě, Lotyšsku a Rumunsku, kde úroveň příjmové nerovnosti patří k nejvyšším v Unii, a to i přes relativně malý pokles v roce 2023 – viz graf 2.4.8. Vysoká míra nerovnosti byla zaznamenána také ve Španělsku, Estonsku a Řecku, jakož i v Portugalsku a na Maltě (v posledních dvou případech po relativně velkém nárůstu). Podobně velký nárůst vedl k úrovni kolem průměru EU v Maďarsku, Švédsku a Chorvatsku. Situace ve všech těchto osmi členských státech byla v roce 2023 v kategorii „je nutné sledovat“. Na druhé straně pokles příjmové nerovnosti byl největší v Bulharsku (–0,69), které nicméně v roce 2023 stále vykazovalo jednu z nejvyšších úrovní (6,61) v kategorii „slabý, avšak zlepšující se“, stejně jako Itálie, která vykazovala menší pokles (–0,35), ale z nižší úrovně, což v obou případech přispělo k vzestupné konvergenci. V roce 2023 byly „nejlepší“ Belgie, Česko, Slovinsko a Finsko. V některých členských státech, například v Německu, Maďarsku, Itálii, Portugalsku a Švédsku, se úroveň příjmové nerovnosti významně liší podle regionů (viz graf 4 v příloze 5), včetně nejvzdálenějších regionů. Podle bleskových odhadů Eurostatu pro příjmový rok 2023 byl trend příjmových nerovností měřený koeficientem příjmové nerovnosti ve všech zemích poměrně stabilní, s výjimkou Lotyšska, kde byl odhadnut výrazný nárůst²⁴¹. Posouzení distribučních dopadů reforem a investic jsou obzvláště důležitá pro zohlednění dopadů na příjmovou nerovnost a pro zajištění vstupních informací při tvorbě politik *ex ante*.

²⁴⁰ Ukazatel je definován jako poměr celkového (ekvivalizovaného disponibilního) příjmu 20 % populace s nejvyšším příjmem k příjmu 20 % populace s nejnižším příjmem.

²⁴¹ Viz [experimentální výsledky bleskových odhadů 2023](#), s. 13.

Graf 2.4.8: Příjmová nerovnost v roce 2023 v EU zůstala v průměru stabilní, s určitým sbližováním mezi členskými státy.

Koeficient příjmové nerovnosti (S80/S20), úroveň v roce 2023 a změny oproti předchozímu roku (hlavní ukazatel srovnávacího přehledu sociálních ukazatelů)

Poznámka: Osy jsou zaměřeny na nevážený průměr EU. Legenda je uvedena v příloze. Přerušení řady pro Chorvatsko.

Zdroj: Eurostat [[tessi180](#)], statistika EU v oblasti příjmů a životních podmínek.

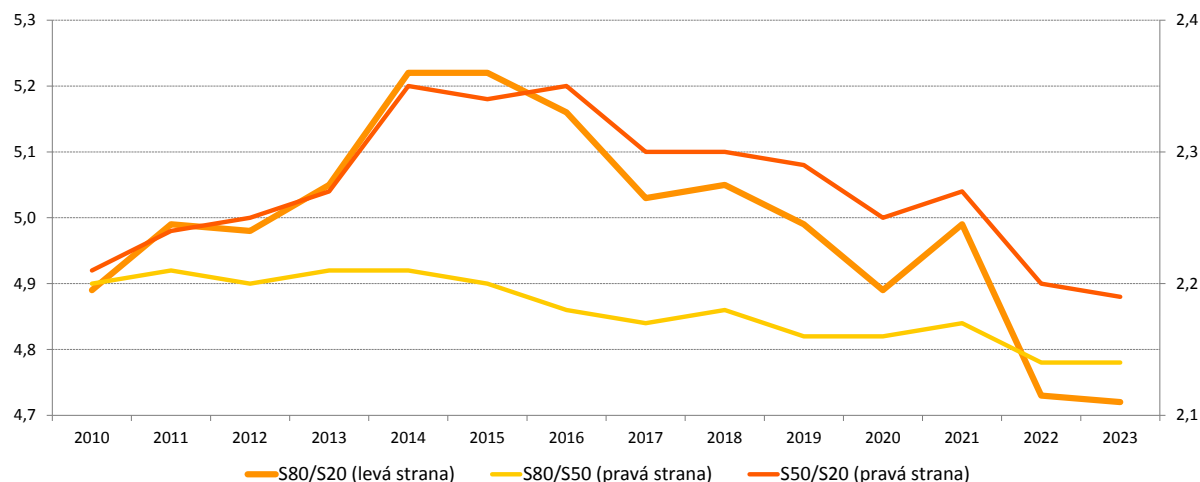
Z dlouhodobějšího hlediska příjmová nerovnost po svém vrcholu v letech 2014–2015 zaznamenala pokles, přičemž v jednotlivých členských státech docházelo k výkyvům a určitým rozdílům. Příjmová nerovnost (měřená koeficientem S80/S20) se během dvojité recese v EU-27 prudce zvýšila a poté se snížila na úroveň před finanční krizí, přičemž v posledních letech došlo k dalšímu mírnému poklesu – viz graf 2.4.9. Příjmová nerovnost ve spodní části příjmové distribuce (tj. měřená koeficientem S50/S20) se do roku 2023 zhruba vrátila na úroveň roku 2010, zatímco v horní části distribuce (tj. S80/S50) mírně poklesla. To poukazuje na dopad rychlých a účinných politických opatření v EU v posledních letech, zejména v souvislosti s krizí COVID-19 a vysokými životními náklady. Současně poukazuje na to, že v průměru nedošlo k výraznému dlouhodobému zlepšení ve spodní části příjmové distribuce. Zatímco v mnoha členských státech se podíly na příjmech v nižších kvintilech mezi lety 2007 a 2022 zlepšily, v jiných členských státech (konkrétně v Itálii, Litvě, Lucembursku, Maďarsku, na Maltě, v Dánsku a Švédsku) se projevila polarizace²⁴². Celkově se podíl druhého, třetího a čtvrtého příjmového kvintilu (jako možný zástupný ukazatel střední třídy) v několika

²⁴² Na základě údajů, které nepočítají s přerušením. Úplná analýza je k dispozici v publikaci [Economic inequalities in the EU – Key trends and policies \(Ekonomické nerovnosti v EU – hlavní trendy a politiky\)](#).

členských státech v daném období mírně zvýšil, až na několik významných výjimek (konkrétně Bulharsko, Kypr a Finsko).

Graf 2.4.9: Příjmová nerovnost v EU-27 v posledních patnácti letech kolísala, přičemž v poslední době se snižovala

Kvantilní poměry podílů příjmové nerovnosti S80/S20, S80/S50 a S50/S20, 2010–2022

Poznámka: Přerušení řad viz tabulky s údaji.

Zdroj: Eurostat [[tessi180](#)], [[ilc_di11d](#)], [[ilc_di11e](#)], statistika EU v oblasti příjmů a životních podmínek.

Výdaje na dávky sociální ochrany v roce 2023 nominálně vzrostly, ale reálně poklesly, přičemž mezi jednotlivými členskými státy a odvětvími jsou velké rozdíly²⁴³. Podíl v poměru k HDP činil v EU v roce 2023 26,8 % (oproti 26,9 % v roce 2022), což je o 3,2 p.b. méně než maximum v době krize COVID-19 v roce 2020 (30 % v důsledku mimořádné politické reakce na ni). Navzdory určitému sbližování v tomto ohledu od roku 2018 (zejména v letech 2020–21) zůstaly rozdíly mezi členskými státy velké, přičemž šest členských států mělo podíl vyšší než 28 % a dalších šest nižší než 17 %²⁴⁴. Zatímco v nominálním vyjádření se výdaje na dávky sociální ochrany v EU v roce 2023 zvýšily o 6,1 %, v reálném vyjádření mírně poklesly (–0,2 %) ²⁴⁵, což odráží stále vysokou inflaci. Změny v reálném vyjádření se pohybují od nárůstu o více než 5 % v sedmi členských státech po pokles o více než 2 % ve čtyřech dalších členských státech²⁴⁶. Na úrovni EU byl mírný reálný pokles v roce 2023 způsoben poklesem dávek pro případy sociálního vyloučení o téměř 8 % a dávek v nezaměstnanosti o téměř 5 % a snížením výdajů na dávky v nemoci a zdravotní péči o přibližně 1 %. Naopak výdaje na starobní a pozůstalostní dávky se reálně zvýšily o 0,7 %.

Výdaje na starobní a pozůstalostní dávky stále tvoří téměř polovinu všech výdajů na dávky sociální ochrany v EU. V roce 2023 činil tento podíl 46,7 % (oproti 46,2 % v roce 2022). Druhý největší podíl stále tvořily dávky na zdravotní péči a dávky v nemoci (29,9 % oproti 30,2 % v roce 2022), zatímco rodinné dávky činily 8,6 % (stejně jako v roce 2022) a dávky v invaliditě až 7,1 % (oproti 7 % v roce 2022). Podíl dávek v nezaměstnanosti se spolu s nezaměstnaností nadále snižoval, a to na 3,9 % v roce 2023 (rekordně nízká hodnota od roku 2008, tedy od prvního roku časové řady), zatímco v roce 2022 činil 4,1 %, poté co klesl z rekordní hodnoty dosažené v roce 2020 (7,4 %). Současně se snížil podíl výdajů na dávky pro

²⁴³ Eurostat, Sociální ochrana ([spr_exp_func](#), údaje k 7. 11. 2024). Údaje za rok 2023 jsou odhady zahrnující všechny členské státy kromě Řecka.

²⁴⁴ Jsou to FR, FI, AT, DE, BE a IT a IE, MT, EE, RO, LT a HU.

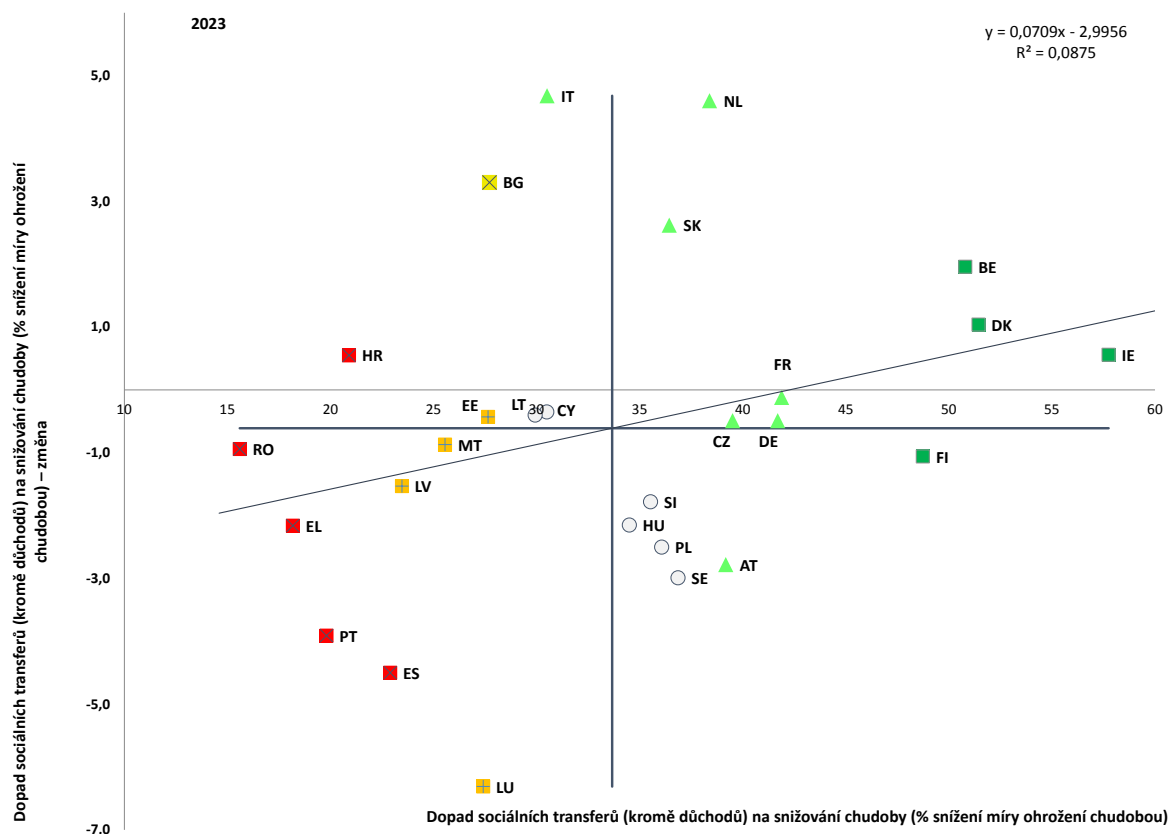
²⁴⁵ Změny v reálném vyjádření se odhadují deflací výdajů v nominálním vyjádření v EUR ([spr_exp_func](#)) pomocí harmonizovaného indexu spotřebitelských cen (HISP) – více informací viz [zde](#).

²⁴⁶ Jsou to SK, PL, CY, BE, BG, LU a NL a EE, LV, IT a LT.

případy sociálního vyloučení z 2,6 % v roce 2022 na 2,4 % v roce 2023. Naopak podíl výdajů na dávky na bydlení (1,4 %) se oproti roku 2022 (1,3 %) mírně zvýšil. Podíl starobních a pozůstalostních dávek se meziročně zvýšil ve většině členských států (16 z 26), zatímco podíl kategorií, jako jsou dávky na zdravotní péči a dávky v nemoci, dávky v nezaměstnanosti nebo dávky pro případy sociálního vyloučení, se ve většině z nich snížil.

Graf 2.4.10: Dopad sociálních transferů (kromě důchodů) na snižování chudoby se v roce 2023 mírně snížil, s náznaky odchylek

Dopad sociálních transferů (kromě důchodů) na snižování chudoby, úroveň v roce 2023 a změny oproti předchozímu roku (v %, hlavní ukazatel srovnávacího přehledu sociálních ukazatelů)

Poznámka: Osy jsou zaměřeny na nevážený průměr EU. Legenda je uvedena v příloze. Přerušeni řady pro Chorvatsko.

Zdroj: Eurostat [tespm050], statistika EU v oblasti příjmů a životních podmínek.

Dopad sociálních transferů (s výjimkou důchodů) na snižování chudoby se v EU v roce 2023 mírně snížil, s náznaky odchylek mezi jednotlivými členskými státy. Tento pokles se týká jak průměru EU (–0,3 p.b., což je stále více než před pandemií COVID-19), tak velké většiny členských států – viz graf 2.4.10. Rozdíly mezi jednotlivými zeměmi však zůstaly velké. V roce 2023 (týká se příjmů za rok 2022) byly „kritické situace“ zaznamenány v Rumunsku, Řecku, Portugalsku, Chorvatsku a Španělsku, které měly velmi nízké dopady sociálních transferů (mezi 15,6 % a 22,9 %) a všechny kromě Chorvatska zaznamenaly pokles. Čtyři členské státy byly v kategorii „je nutné sledovat“. Z nich největší pokles dopadu zaznamenalo Lucembursko, zatímco v Estonsku, na Maltě a v Lotyšsku byl pokles menší a všechny byly pod průměrem EU. Naopak „nejlepší“ byly Irsko, Dánsko, Belgie a Finsko (s hodnotami mezi 48,7 % a 57,7 %). Dopad sociálních transferů na riziko příjmové chudoby se

v roce 2023 v průměru v EU mírně snížil i u dětí (−0,3 p.b.²⁴⁷), což odráží pokles ve dvaceti členských státech (až −18,6 p.b. v Maďarsku, −8,8 p.b. v Lucembursku a −7,3 p.b. ve Švédsku), který nebyl převážen nárůstem v menšině členských států (až +8,2 p.b. v Itálii, +3,2 p.b. na Slovensku a +2,5 p.b. v Chorvatsku). Rozdíly v dopadu sociálních transferů na snižování chudoby celkové populace byly velké i v jednotlivých regionech EU, zejména v Belgii, Německu, Itálii, Maďarsku, Polsku, Portugalsku a Španělsku (viz graf 9 v příloze 5), včetně nejvzdálenějších regionů.

Přestože v posledních letech došlo ke zlepšení, minimální podpora příjmu prakticky ve všech členských státech obecně nestačí k tomu, aby se lidé vymanili z chudoby. Systémy minimálního příjmu fungují jako záchranná sociální síť poslední instance²⁴⁸. Přiměřenost podpory lze posoudit porovnáním disponibilního příjmu domácností, které jsou odkázány pouze na minimální příjem (a nemají žádný příjem ze zaměstnání), s hranicí ohrožení chudobou (AROP) – viz graf 2.4.11²⁴⁹. V případě domácnosti s jedním dospělým je výše podpory nejštědrější v Nizozemsku, kde téměř dosahuje hranice ohrožení chudobou (60 % mediánu ekvivalizovaného disponibilního příjmu), zatímco v Irsku, Belgii a Lucembursku je na úrovni 50 % mediánu příjmu nebo vyšší a ve většině ostatních zemí se pohybuje mezi 30 a 50 % mediánu příjmu. Podpora je nejnižší pro domácnosti tvořené jedním dospělým v Rumunsku, Maďarsku a Bulharsku, kde se pohybuje kolem 10 % mediánu příjmu nebo pod touto hranicí. V porovnání s rokem 2022 se přiměřenost podpory zlepšila v Estonsku (+4 p.b.), Nizozemsku a Lucembursku (+3 p.b.), Irsku, Belgii, Španělsku, Litvě a Česku (+2 p.b.), zatímco se snížila v Itálii, Rakousku, na Kypru, v Polsku (−3 p.b.), Řecku a Maďarsku (−2 p.b.). Pokud se vezme v úvahu situace domácnosti tvořené dvěma dospělými osobami a dvěma dětmi, je ve většině členských států přiměřenost podpory podobná nebo vyšší, a to zejména díky zvýšené roli rodinných dávek. Přesto pouze v Litvě je úroveň podpory pro tento typ domácností dostatečná k tomu, aby je vyvedla z chudoby. V porovnání s rokem 2022 došlo u tohoto typu domácností k výraznému zlepšení přiměřenosti (o více než +5 p.b.) v Estonsku, Španělsku, Česku a na Slovensku, zatímco v Polsku byl zaznamenán výrazný pokles (−6 p.b.). Konečně, ve všech členských státech je čistý příjem osoby pracující na plný úvazek za minimální mzdu (nebo za odpovídající nízkou mzdu v zemích, které nemají zákonem stanovenou minimální mzdu) systematicky vyšší než podpora příjmu pobíraná prostřednictvím sociální pomoci, když je bez práce.

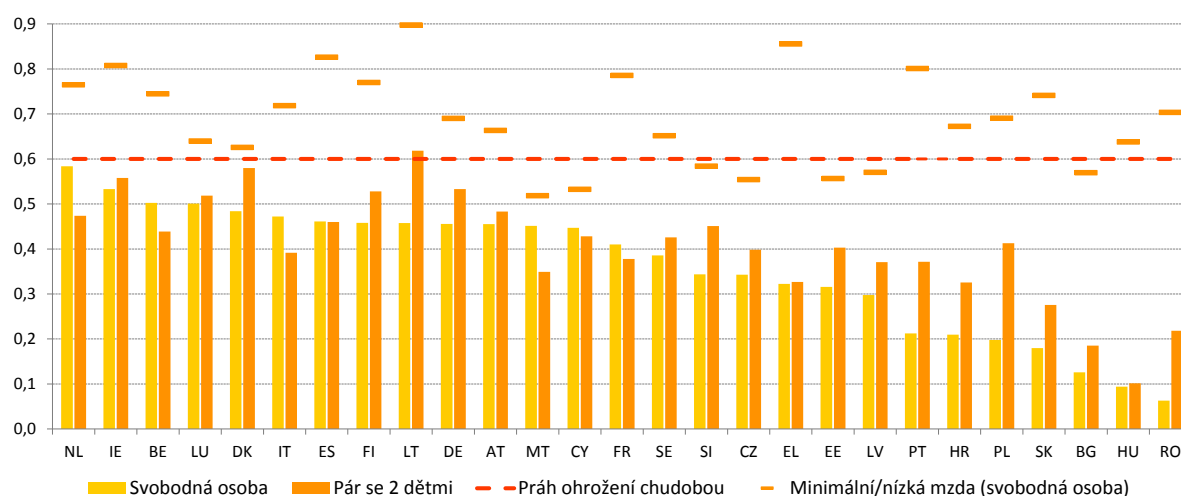
²⁴⁷ Vychází z [Benchmarking framework on childcare and support to children \(Srovnávací rámec pro péči o děti a podpory dětí\)](#), který vytvořila podskupina pro ukazatele Výboru pro sociální ochranu. Ukazatel lze vypočítat z míry ohrožení chudobou u dětí po a před transfery (kromě důchodů). V této analýze nejsou zohledněny naturální sociální transfery, které zahrnují mimo jiné bezplatnou předškolní výchovu a péči, vzdělávání a zdravotní péči.

²⁴⁸ [Doporučení Rady o přiměřeném minimálním příjmu zajišťujícím aktivní začlenění \(2023/C 41/01\)](#).

²⁴⁹ Kromě dávek životního minima mohou mít domácnosti nárok na dávky na bydlení a rodinné dávky.

Graf 2.4.11: Adekvátnost sociální pomoci domácnostem bez zaměstnání zůstává relativně nízká

Čistý ekvivalentní disponibilní příjem domácností (jedna osoba a dvě dospělé osoby se dvěma dětmi do 14 let), které pobírají sociální pomoc, jako procento mediánu ekvivalentního disponibilního příjmu, 2023 (v %)

Poznámka: Dospělí členové domácnosti, kteří nejsou zaměstnaní a nepobírají podporu v nezaměstnanosti. Čisté příjmy včetně sociální pomoci, rodinných dávek a dávek na bydlení, po zdanění a odvodech na sociální zabezpečení. Čistý příjem jedné osoby pracující na plný úvazek za zákonem stanovenou minimální mzdou (nebo za 45 % průměrné mzdy v zemích, které nemají zákonem stanovenou minimální mzdu: Dánsko, Itálii, na Kypru, v Rakousku, ve Finsku a Švédsku).

Zdroj: Vlastní výpočty na základě výstupů z [modelu OECD pro výpočet daňových příjmů](#), verze modelu 2.6.3, a Eurostatu [\[ilc_di03\]](#), statistika EU v oblasti příjmů a životních podmínek.

Hlavním faktorem chudoby zůstává i nadále nezaměstnanost, přičemž sociální dávky se nedostaly ke všem potřebným domácnostem. V EU bylo v roce 2023 ohroženo chudobou 60,7 % domácností, v nichž osoby v produktivním věku buď nepracovaly, nebo pracovaly velmi málo (tj. pracovaly z 20 % nebo méně ze své celkové potenciální pracovní doby)²⁵⁰ – viz graf 2.4.12. Tento podíl je ve srovnání s předchozím rokem stabilní, ale mezi členskými státy lze pozorovat významné rozdíly. Míra ohrožení chudobou domácností (téměř) bez zaměstnání (tj. s velmi nízkou intenzitou práce) se pohybovala od 80 % v Rumunsku (–9 p.b. oproti roku 2022) po méně než 40 % v Irsku (–6 p.b.). Velmi výrazný nárůst byl zaznamenán v Rakousku (+14 p.b.), na Kypru (+10 p.b.) a v Portugalsku (+9 p.b.) – i když z mnohem nižších výchozích úrovní – a také ve Slovinsku a Švédsku (+7 p.b.). Výrazný pokles byl zaznamenán v Maďarsku (–14 p.b.), Belgii (–9 p.b.) a Dánsku (–8 p.b.). Zároveň podíl osob ohrožených chudobou a žijících v domácnostech (téměř) bez zaměstnání, které pobírají sociální dávky, činil v EU v roce 2023 83,5 %, což je nárůst oproti 81,1 % v předchozím roce – viz graf 2.4.13²⁵¹. Mezi jednotlivými členskými státy existují značné rozdíly, přičemž tato míra se pohybuje od (téměř) 100 % v Dánsku, Rakousku a Francii po méně než 60 % v Chorvatsku. Pokrytí se ve většině členských států v letech 2022 až 2023 (v příjmových letech 2021 a 2022) buď zvýšilo, nebo zůstalo v podstatě stabilní (se změnami menšími než 2 p.b.). Výrazný nárůst byl zaznamenán v Rakousku (+15,8 p.b.), Maďarsku (+12,8 p.b.), Itálii (+12,2 p.b.) a Lotyšsku (+8,3 p.b.), zatímco výrazný pokles byl zaznamenán na Maltě (–23,7 p.b.). Přibližně ve dvou třetinách

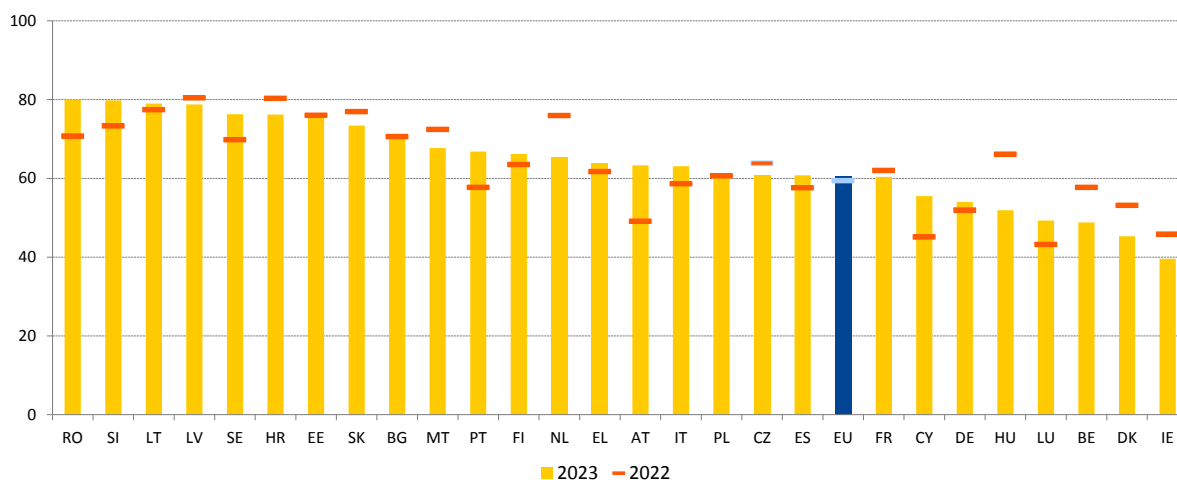
²⁵⁰ V průměru EU byla v roce 2023 míra ohrožení chudobou u nezaměstnaných 47,5 %, přičemž v osmi zemích přesahovala 50 % a v Litvě, Nizozemsku a Rumunsku se pohybovala kolem 60 % nebo nad touto hranicí. Rizika chudoby mezi nezaměstnanými jsou dnes vyšší než v období před pandemií COVID-19 (týká se příjmů za rok 2019) ve dvanácti členských státech.

²⁵¹ To se týká všech typů sociálních dávek, nejen systémů minimálního příjmu.

členských států lze dávky v rámci minimálního příjmu (alespoň částečně) kombinovat s příjmem z práce, což pozitivně motivuje k účasti na trhu práce.

Graf 2.4.12: Míra chudoby v domácnostech (téměř) bez zaměstnání zůstává vysoká

Míra ohrožení chudobou osob žijících v domácnostech téměř bez zaměstnání (v %)

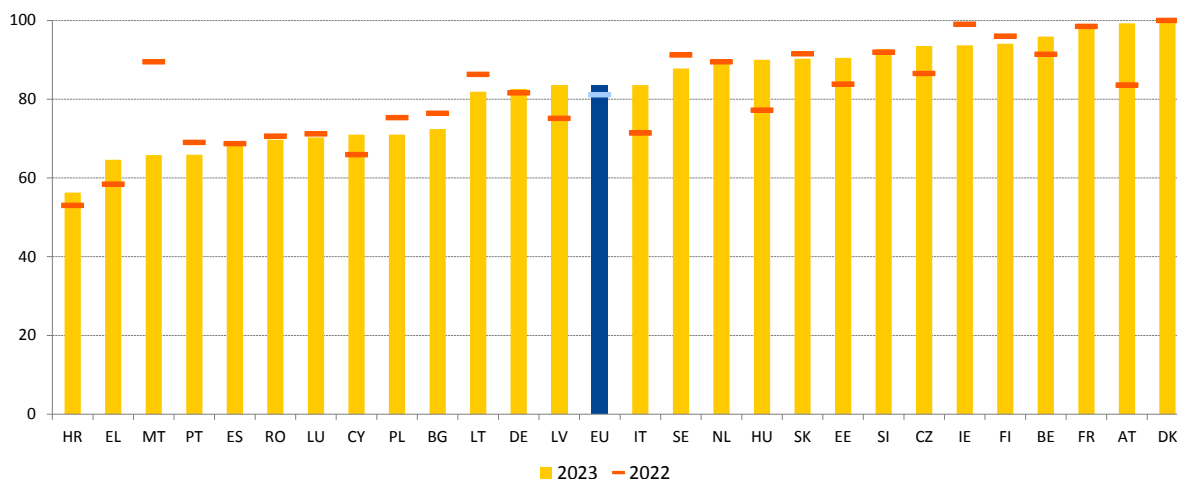

Poznámka: Přerušení řady v roce 2023 pro Chorvatsko. Domácnosti téměř bez zaměstnání [s velmi nízkou intenzitou práce] jsou domácnosti, jejichž členové v produktivním věku odpracovali v předchozím roce pracovní dobu rovnající se 20 % jejich celkového potenciálu pracovní doby nebo méně.

Zdroj: Eurostat [[ilc_li06](#)], statistika EU v oblasti příjmů a životních podmínek.

Graf 2.4.13: Podíl osob ohrožených chudobou, na které se vztahují sociální dávky, vykazuje v jednotlivých členských státech značné rozdíly

Míra příjemců dávek u osob ohrožených chudobou ve věku 18–64 let žijících v domácnostech (téměř) bez zaměstnání (v %)

Poznámka: Přerušení řady v roce 2023 pro Francii.

Zdroj: Eurostat [[ilc_li70](#)], statistika EU v oblasti příjmů a životních podmínek.

Příjmová chudoba je u osob v nestandardních pracovněprávních vztazích stále vyšší než u ostatních pracovníků, ačkoli dávky sociální ochrany hrají při snižování jejich ohrožení chudobou relativně významnější roli. Dopad sociálních transferů na snižování chudoby v roce 2023 (týká se příjmů za rok 2022) v EU byl oproti průměrným zaměstnancům (12,0 %) výrazně vyšší u pracovníků v nestandardních pracovněprávních vztazích, jako jsou

zaměstnanci s dočasnou pracovní smlouvou²⁵² (22,2 %) a zaměstnanci na částečný úvazek (24,2 %), jakož i u osob samostatně výdělečně činných (26,2 %). Celkově na úrovni EU činila míra ohrožení chudobou 12,8 % u dočasných pracovníků (ve srovnání s 5,3 % u pracovníků se smlouvou na dobu určitou), 14,3 % u zaměstnanců na částečný úvazek (ve srovnání s 7,1 % u pracovníků na plný úvazek) a 20,7 % u osob samostatně výdělečně činných, zatímco v rámci všech zaměstnanců dosahovala v průměru 6,4 %²⁵³. Příjmová chudoba pracovníků s dočasnou pracovní smlouvou byla v osmi členských státech vyšší než 15 %²⁵⁴, ve třech z nich (Bulharsko, Kypr a Švédsko) dokonce vyšší než 20 %. Kromě toho se v deseti členských státech zvýšil ve srovnání s obdobím před pandemií COVID-19 (na základě referenčního roku 2019). Mezi osobami samostatně výdělečně činnými byla míra chudoby vyšší než průměr EU v osmi členských státech²⁵⁵, v Polsku a Estonsku dosáhla téměř 30 % a v Rumunsku 68 %. Navíc byla vyšší než v roce 2019 v šestnácti členských státech.

Pokrytí sociálními dávkami se značně liší v jednotlivých členských státech a u různých kategorií pracovníků, jakož i u různých postavení v zaměstnání. V průměru byl v EU v roce 2023 (týká se příjmů za rok 2022) podíl osob v produktivním věku (věková skupina 16–64 let) ohrožených chudobou (před sociálními transfery) pobírajících sociální dávky²⁵⁶ vyšší u pracovníků s dočasnou pracovní smlouvou (39,2 %) než zaměstnanců na dobu neurčitou (27,3 %) a vyšší u zaměstnanců na částečný úvazek (33,3 %) než zaměstnanců na plný úvazek (25,7 %). V šesti členských státech (Švédsko, Slovinsko, Estonsko, Bulharsko, Dánsko a Kypr) však byla pravděpodobnost, že zaměstnanci s dočasnou pracovní smlouvou budou pobírat dávky, nižší než u zaměstnanců se smlouvou na dobu neurčitou a v šesti členských státech (Estonsko, Itálie, Portugalsko, Lotyšsko, Bulharsko a Slovinsko) byla pravděpodobnost pobírání dávek u zaměstnanců na částečný úvazek nižší než u zaměstnanců na plný úvazek. Podobně jako v roce 2022, v pěti zemích (Chorvatsko, Řecko, Lucembursko, Polsko a Rumunsko) pobíralo sociální dávky v roce 2023 méně než 10 % zaměstnaných osob ohrožených chudobou (před sociálními transfery). Osoby samostatně výdělečně činné ohrožené chudobou (před sociálními transfery) pobíraly sociální dávky nejméně často, přičemž jejich pokrytí v roce 2023 v EU-27 činilo 12,7 %, což se blíží úrovni před pandemií COVID-19 (10,8 % v roce 2019); jedná se o pokles z 29,0 % v roce 2021, který odráží postupné ukončování mimořádných podpůrných opatření přijatých v reakci na pandemii COVID-19. V roce 2023 zůstal tento podíl pod 5 % v sedmi členských státech (Portugalsko, Slovensko, Lucembursko, Polsko, Chorvatsko, Řecko a Rumunsko). V roce 2023 pobírala v EU sociální dávky v průměru jen o něco více než polovina (52,4 %) nezaměstnaných ohrožených chudobou. V šesti členských státech (Řecko, Rumunsko, Polsko, Chorvatsko, Slovensko a Nizozemsko) byl tento podíl mnohem nižší, přibližně 15 % nebo méně.

²⁵² Zvláštní extrakce dat Eurostatem ze statistiky EU v oblasti příjmů a životních podmínek na základě hlavních rozdělení klíčového ukazatele přiměřenosti v rámci monitorování přístupu k sociální ochraně. Viz: [Přístup pracovníků a osob samostatně výdělečně činných k sociální ochraně. \(Částečná\) Aktualizace monitorovacího rámce – 2023.](#)

²⁵³ Posouzení příjmů osob samostatně výdělečně činných je však obtížné a ukazatel míry materiální a sociální deprivace poukazuje u osob samostatně výdělečně činných na podobnou úroveň jako u zaměstnanců (8,0 % a 8,9 % v EU v roce 2023).

²⁵⁴ Jedná se o BG, CY, SE, LU, HU, PT, IT a AT.

²⁵⁵ Jedná se o FR, SI, LV, PT, ES, PL, EE a RO.

²⁵⁶ Zvláštní extrakce dat z Eurostatu týkající se ukazatele míry příjemců pro „efektivní přístup“ v rámci monitorování přístupu k sociální ochraně: [Přístup pracovníků a osob samostatně výdělečně činných k sociální ochraně. \(Částečná\) Aktualizace monitorovacího rámce – 2023.](#) Cílovou skupinou jsou osoby ohrožené chudobou před sociálními transfery. Sociální dávky zahrnuté do ukazatele jsou dávky pobírané na individuální úrovni, s výjimkou starobních a pozůstalostních důchodů.

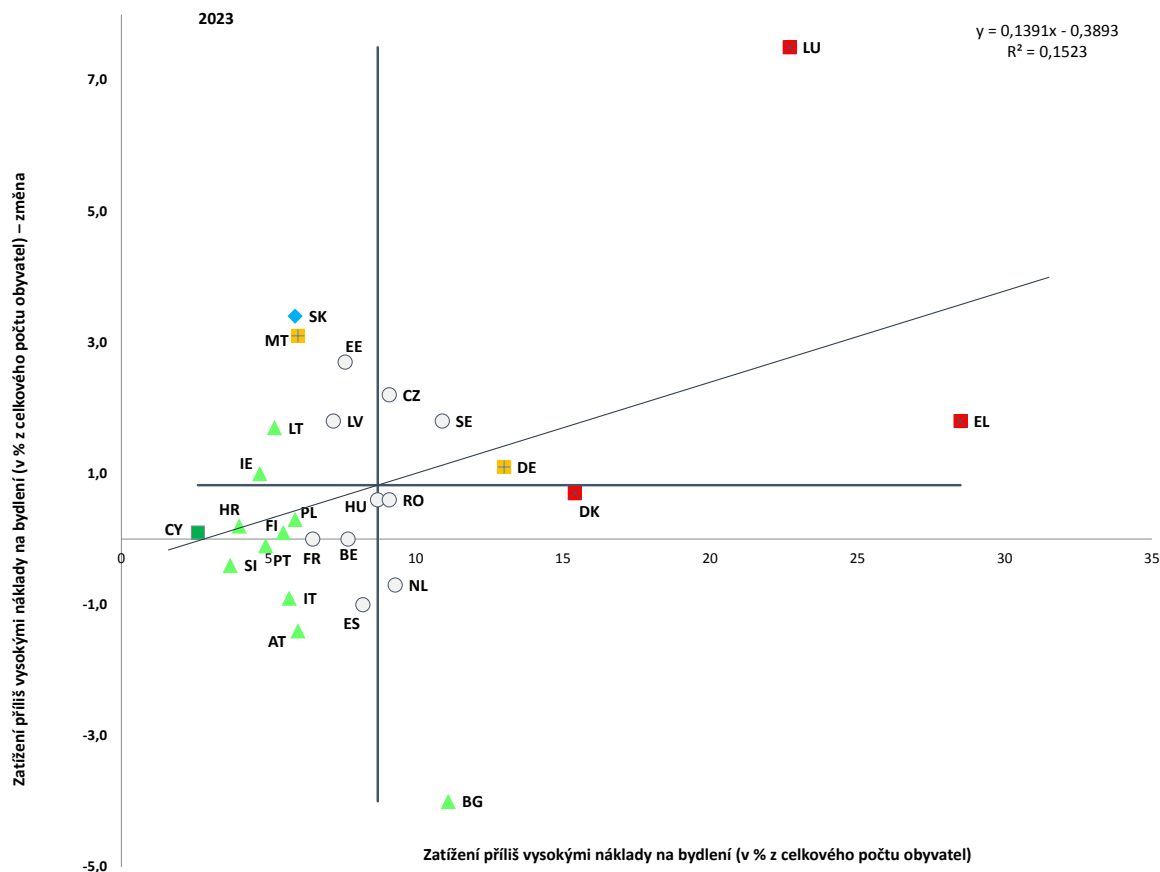
Přístup k přiměřené sociální ochraně se v jednotlivých členských státech stále různí, a to i přes určité zlepšení v posledních několika letech²⁵⁷. Pokud jde o formální pokrytí²⁵⁸, na jaře 2023 přetrvávaly v patnácti členských státech pro alespoň jednu skupinu pracovníků v nestandardních pracovněprávních vztazích mezery alespoň jednom odvětví sociální ochrany, kterým byly nejčastěji dávky v nezaměstnanosti, nemoci a/nebo mateřství. Kromě toho byl ve třinácti členských státech přístup k alespoň jednomu odvětví sociální ochrany dobrovolný pro alespoň jednu skupinu pracovníků v nestandardních pracovněprávních vztazích, nejčastěji v souvislosti s dávkami ve stáří a v nezaměstnanosti, dále pak v invaliditě, v nemoci a v mateřství. Pokud jde o osoby samostatně výdělečně činné, v osmnácti členských státech se potýkaly s mezerami ve formálním sociálním zabezpečení v jednom nebo více odvětvích sociální ochrany, nejčastěji v souvislosti s dávkami v nezaměstnanosti a dávkami v případě pracovních úrazů a nemoci z povolání. V osmnácti členských státech bylo navíc jejich pojistné krytí dobrovolné, nejčastěji v oblasti dávek v nemoci, ve stáří a v mateřství. Dostupné odhady na vnitrostátní úrovni ukazují na nízkou míru využívání většiny dobrovolných systémů samostatně výdělečně činnými osobami.

²⁵⁷ Viz zpráva Komise o provádění doporučení Rady o přístupu pracovníků a osob samostatně výdělečně činných k sociální ochraně, [COM/2023/43 final](#), [monitorovací rámec](#) schválený v roce 2020 a [aktualizaci \(2023\)](#) zveřejněnou v květnu 2024.

²⁵⁸ Formálním sociálním zabezpečením skupiny se rozumí, že u konkrétní složky sociální ochrany (např. stáří, nemoc, nezaměstnanost, mateřství) existující právní předpisy nebo kolektivní smlouva stanoví, že jednotlivé osoby této skupiny jsou oprávněny účastnit se systému sociální ochrany, který se vztahuje na konkrétní složku.

Graf 2.4.14: Míra příliš vysokých nákladů na bydlení zůstala na úrovni EU v podstatě stabilní s určitými náznaky odchylek mezi členskými státy

Podíl osob žijících v domácnostech s příliš vysokými náklady na bydlení (v %), úroveň v roce 2023 a změny oproti předchozímu roku (hlavní ukazatel srovnávacího přehledu sociálních ukazatelů)

Poznámka: Osy jsou zaměřeny na nevážený průměr EU. Legenda je uvedena v příloze. Přerušení řady pro Německo a Maltu.

Zdroj: Eurostat [[tespm140](#)], statistika EU v oblasti příjmů a životních podmínek.

Dostupnost bydlení představuje v EU stále větší problém. V roce 2023 zůstal podíl obyvatel EU, kteří čelí příliš vysokým nákladům na bydlení, v podstatě stabilní (8,8 % z 8,7 % v letech 2021–22) a vykazuje náznaky odchylek – viz graf 2.4.14. V roce 2023 se v „kritické situaci“ nacházelo Řecko a Lucembursko a Dánsko. Nejvyšší míru mezi členskými státy vykazovalo Řecko (28,5 %), kde došlo k nárůstu o 1,8 p.b., zatímco druhou nejvyšší míru vykazovalo Lucembursko (22,7 %), kde došlo k nárůstu o 7,5 p.b. Následovalo Dánsko s 15,4 % a nárůstem o 0,7 p.b. oproti roku 2022. Německo i Malta byly zařazeny do kategorie „je nutné sledovat“ vzhledem k relativně vysoké hodnotě ukazatele u první země (13,0 %) a vysokému nárůstu u druhé země (o 3,1 p.b. na 6,0 %). Kypr (2,6 %) byl v roce 2023 jediným „nejlepším“. U osob ohrožených chudobou byla míra příliš vysokých nákladů na bydlení výrazně vyšší než u zbytku obyvatel v EU, a sice 33,5 % oproti 4,1 %. Nejvyšší míru příliš vysokých nákladů u obyvatelstva ohroženého chudobou v roce 2023 zaznamenalo Řecko (86,3 %, nárůst o 1,8 p.b.), Dánsko (72,3 %, nárůst o 1,6 p.b.) a Lucembursko (62,2 %, nárůst o 26,5 p.b.), zatímco nejnižší míra (pod 20 %) byla na Kypru (8,9 %). Rozdíly mezi jednotlivými zeměmi mohou být způsobeny různou úrovní cen bydlení, vnitrostátními politikami v oblasti sociálního bydlení a/nebo veřejnými dotacemi a dávkami poskytovanými vládami na bydlení – viz oddíl 2.4.2. Celkově byli v členských státech nájemníci na soukromém nájemním trhu mnohem více

postižení příliš vysokými náklady na bydlení (20,3 %) než nájemníci se sníženou cenou nebo bezplatným nájemným (11,3 %) a vlastníci s nesplacenými hypotékami nebo půjčkami (5,3 %).

Rámeček pilíře 6: Přístup k bydlení a sociálnímu bydlení v EU – výzvy a vývoj

Přístup k sociálnímu bydlení nebo kvalitní pomoci s bydlením pro osoby v nouzi je klíčovou prioritou EU, v souladu se zásadou 19 Evropského pilíře sociálních práv. Přístup k bydlení má zásadní význam pro ochranu jednotlivců před ohrožením chudobou nebo sociálním vyloučením a přispívá k důstojné kvalitě života. Určuje přístup ke vzdělání a pracovním příležitostem a ovlivňuje pracovní mobilitu v členských státech i na jednotném trhu EU. V této souvislosti může sociální bydlení sloužit jako poslední možnost pro ty, kteří ho potřebují, když je dostupnost bydlení na trhu problematická. V této souvislosti vyzvalo Prohlášení ministrů z Lutychu k vytvoření evropské nové dohody o dostupném a sociálním bydlení²⁵⁹. Vypracování vůbec prvního evropského plánu dostupného bydlení bylo oznámeno jako součást politických směrů pro novou Komisi²⁶⁰.

Náklady na bydlení zatěžují rozpočty domácností v EU, zejména těch, které již čelí ohrožení chudobou. Podle posledních dostupných údajů Eurostatu pro rok 2023 považuje 46,2 % evropských domácností celkové náklady na bydlení za finanční zátěž a 31,8 % za velkou finanční zátěž²⁶¹. V EU v roce 2023 žilo 8,8 % obyvatel v domácnosti, kde celkové náklady na bydlení (bez příspěvků na bydlení) představují více než 40 % celkového disponibilního příjmu domácnosti. Tato tzv. míra příliš vysokých nákladů dosahovala 33,5 % u osob, které již byly chudobou ohroženy. Celkově činil podíl celkových nákladů na bydlení na disponibilním příjmu domácnosti v průměru 19,7 %, ale u osob ohrožených chudobou to bylo 38,2 % – viz graf. Podíl nákladů na bydlení na disponibilním příjmu se v jednotlivých členských státech rovněž značně lišil: v Řecku a Dánsku činil více než polovinu rozpočtu domácnosti a v Itálii, Portugalsku, na Maltě a Kypru o něco méně než třetinu. Na jaře 2022 navíc 28 % obyvatel EU a 33 % sociálních nájemníků očekávalo pravděpodobné potíže s placením účtů za služby, které mohou v konečném důsledku vést k vystěhování. Růst nájemného a cen nemovitostí převýšil růst příjmů a zhoršil cenovou dostupnost bydlení, zejména ve velkých městech EU. Zároveň mohou být pořadníky na sociální bydlení dlouhé (více než sedm let ve 25 % obcí v Nizozemsku a desítky let v Dánsku)²⁶², přičemž počet čekajících může být velký (například 136 156 domácností v Polsku, 61 880 v Irsku a 257 271 v Belgii). Lidé na čekacích listinách jsou mladší a často se jedná o migranty ze zemí mimo EU (37 %). Častěji žádají domácnosti tvořené jednou osobou (50–65 % například ve Finsku a na Maltě).

Podíl sociálního bydlení v EU na celkovém bytovém fondu od 90. let 20. století klesá. Pouze 12 % celkového bytového fondu v EU je v současné době určeno pro sociální účely a objem sociálního nájemního bytového fondu se v jednotlivých členských státech značně liší²⁶³. Podíl sociálního bydlení je největší v Rakousku, Dánsku a Nizozemsku, kde dosahuje nízko a středně příjmových domácností²⁶⁴. V roce 2018 odhadla zpráva pracovní skupiny na vysoké úrovni pro investice do sociální infrastruktury v Evropě celkovou investiční mezeru v sociální

²⁵⁹ Viz [Prohlášení z Lutychu: Na cestě k dostupnému, důstojnému a udržitelnému bydlení pro všechny](#).

²⁶⁰ Viz: [Volba Evropy: Politické směry pro příští Evropskou komisi](#).

²⁶¹ Viz Eurostat [[ilc_mdcd04](#)].

²⁶² Viz Eurofund, [Unaffordable and inadequate housing in Europe](#) (Nedostupné a nevyhovující bydlení v Evropě), Úřad pro publikace Evropské unie, 2023. Údaje o čekacích listinách lze jen obtížně porovnávat na mezinárodní úrovni a v čase, proto je třeba je interpretovat obezřetně.

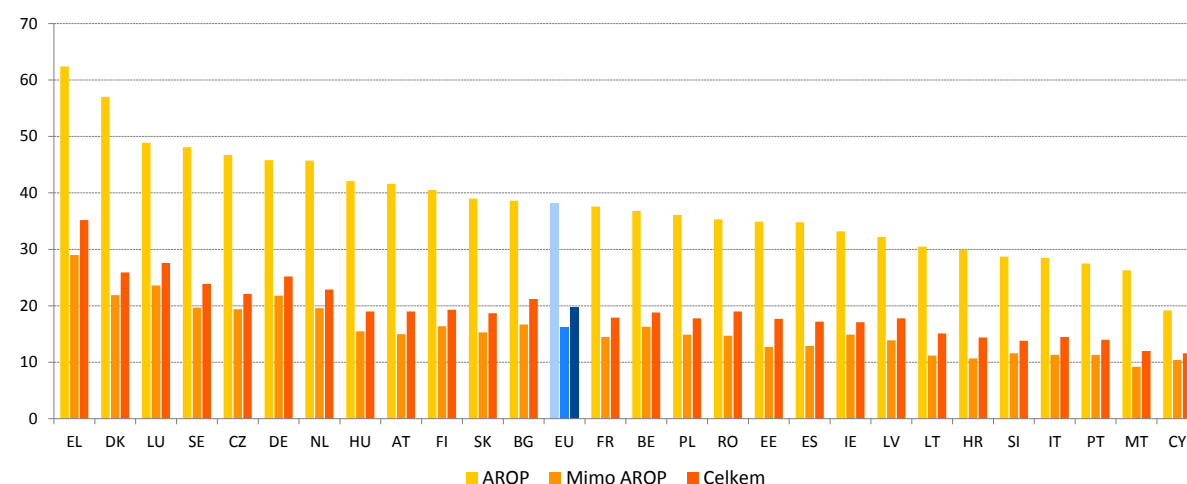
²⁶³ Housing Europe, [The State of Housing in the EU \(Stav bydlení v EU\)](#), 2020.

²⁶⁴ OECD, [Sociální bydlení: Klíčová součást minulé a budoucí politiky bydlení](#), 2020.

infrastruktury pro období 2018–2030 ve výši nejméně 1,5 bilionu EUR a 57 miliard EUR v souvislosti s dostupným a sociálním bydlením²⁶⁵. K dosažení cílů Zelené dohody do roku 2030 je podle odhadů zapotřebí 275 miliard EUR na energeticky účinné renovace, z nichž většina připadá na obytné budovy, včetně sociálního a dostupného bydlení²⁶⁶. Začlenění opatření v oblasti energetické účinnosti a udržitelnosti do politik sociálního bydlení může pomoci zajistit, aby zranitelné skupiny měly prospěch z příležitostí, které přináší ekologická transformace. Nejdůležitější překážky investic do sociálního bydlení se týkají: i) celkových překážek v odvětví stavebnictví, jako je dostupnost kvalifikované pracovní síly; ii) povolovacího řízení a využívání půdy; iii) rozpočtových omezení a přístupu k financím.

Přibližně 40 % disponibilního příjmu domácností ohrožených chudobou připadá na výdaje na bydlení, přičemž v jednotlivých členských státech existují velké rozdíly

Podíl nákladů na bydlení na disponibilním příjmu domácností (v %, 2023)

Zdroj: Eurostat [[ilc_mdcd01](#)], statistika EU v oblasti příjmů a životních podmínek.

Členské státy již zavedly řadu regulačních i neregulačních reforem a investičních programů na navýšení sociálního bytového fondu a podporu dostupnosti bydlení. V Česku vláda v rámci svého plánu pro oživení a odolnost navrhla novou legislativu týkající se dostupného bydlení a také programy dotovaných úvěrů. **Irsko** zavedlo daňovou úlevu na úroky z hypoték a daň z prázdných domů. **Řecký** plán pro oživení a odolnost zahrnuje program renovace sociálního bydlení na podporu nejzranitelnějších skupin ohrožených bezdomovectvím nebo jimž bezdomovectví hrozí. Ve **Španělsku** byl zřízen úvěrový nástroj na podporu výstavby 20 000 nových sociálních a cenově dostupných bytů veřejnými a soukromými společnostmi. Ve **Francii** se parlament zabývá novým právním rámcem, který má posílit roli starostů při přidělování sociálního bydlení a zefektivnit nástroje regulace krátkodobého pronájmu. Byl přijat nový zákon, který má zjednodušit renovaci a nabídku bydlení. **Lotyšsko** vypracovalo strategii na podporu přístupu k bydlení pro domácnosti s různými příjmy. **Lucembursko** přijalo zákon o dostupném bydlení, včetně bydlení pro domácnosti s nízkými příjmy. Na podporu přístupu k cenově dostupnému vlastnictví a pronájmu je k dispozici soubor fiskálních a nefiskálních opatření. Kromě toho lucemburský plán pro oživení a odolnost zavedl reformu „Pakt o bydlení 2.0“, která zavádí nový referenční rámec pro vládní podporu obcím při vytváření nových projektů bydlení prostřednictvím výstavby nových budov nebo renovace stávajícího stavebního fondu. **Portugalsko**

²⁶⁵ Fransen, L., del Bufalo, G. a Reviglio, E., *Boosting Investment in Social Infrastructure in Europe - Report of the High-Level Task Force on Investing in Social Infrastructure in Europe*, 2018.

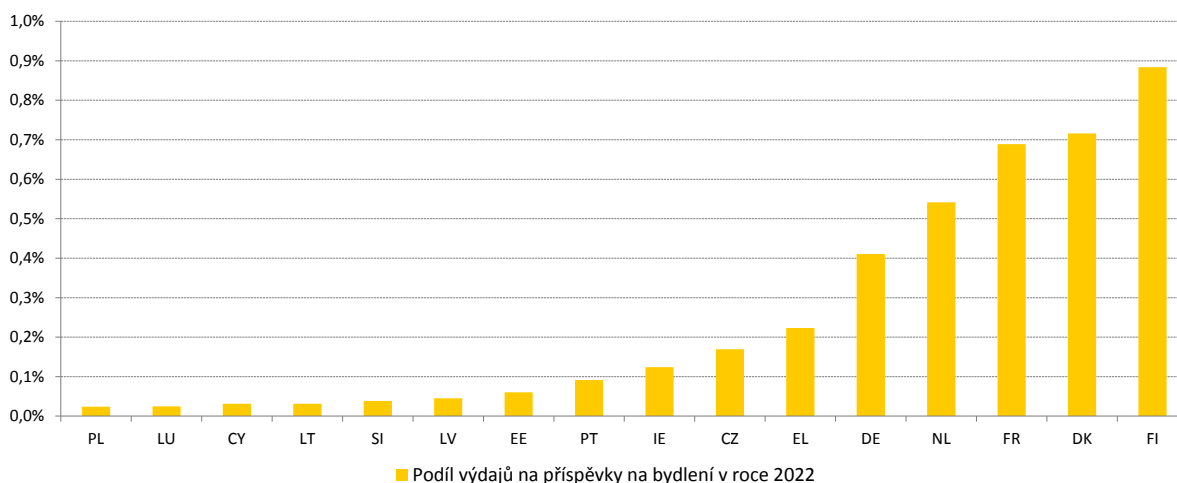
²⁶⁶ Viz [Renovační vlna pro Evropu – ekologické budovy, nová pracovní místa, lepší životní úroveň, COM/2020/662 final](#).

vypracovalo soubor opatření na podporu nabídky cenově dostupného a sociálního bydlení se sníženou DPH a zjednodušenými postupy na podporu výstavby a zavedlo daňové pobídky na bydlení pro mladé lidi. Provádění těchto reforem a investic mohou významně podpořit fondy EU. Operační soubor nástrojů pro využívání fondů EU pro investice do sociálního bydlení a souvisejících služeb poskytuje informace o možnostech financování a příklady operací, které lze realizovat pomocí grantů a návratných finančních prostředků²⁶⁷.

Špatné zabezpečení bydlení a přelidněnost domácností se týká části domácností v EU. V roce 2023 se 14,5 % obyvatel EU setkala s nějakou formou deprivace v oblasti bydlení²⁶⁸, přičemž uvedlo alespoň jeden z následujících rysů deprivace v oblasti bydlení: prosakující střecha, chybějící koupelna nebo toaleta v bytě nebo nedostatek světla v bytě. Dále 16,8 % obyvatel žilo v přelidněné domácnosti, která neměla minimální počet místností s ohledem na složení domácnosti. Deprivace v oblasti bydlení bývá spojena s typem domácnosti, příjmem a vlastnickým statusem. V roce 2023 se v EU potýkalo s bytovou nouzí 20,6 % domácností jednotlivců s jedním nezaopatřeným dítětem a 19 % domácností ohrožených chudobou, přičemž 29,6 % z nich žilo v přeplněných domácnostech.

Graf 2.4.15: Ve využívání systémů příspěvků na bydlení na podporu domácností při úhradě nákladů na bydlení panují v jednotlivých členských státech velké rozdíly

Veřejné výdaje na příspěvky na bydlení ve vybraných členských státech EU v roce 2022 nebo v posledním dostupném roce (v% HDP)

Poznámka: Údaje se vztahují k odpovědím na dotazník OECD o dostupném a sociálním bydlení pro rok 2023 s výjimkou Dánska, Estonska, Francie, Kypru, Litvy, Lotyšska, Polska, Slovinska.

Zdroj: Databáze OECD o dostupném bydlení [PH3.1]

Jako nástroj podpory bydlení se často používají příspěvky na bydlení, které se v jednotlivých členských státech značně liší svou podobou a výší. Příspěvky na bydlení jsou transfery závislé na výši prostředků a/nebo příjmu, které se obvykle poskytují domácnostem s nízkými příjmy splňujícím příslušná kritéria způsobilosti, aby jim pomohly dočasně nebo dlouhodobě hradit náklady na nájemné a další náklady na bydlení. Podle údajů zveřejněných v rámci databáze OECD o dostupném bydlení jsou celkové vládní výdaje na příspěvky na bydlení (vyjádřené jako procento HDP), určené jak nájemníkům, tak vlastníkům domů, nejvyšší v Polsku a Lucembursku (0,2 %), zatímco nejvyšší ve Finsku (0,9 %), Dánsku (0,7 %) a Francii (0,7 %) – viz graf 2.4.15.

²⁶⁷ Viz [Social Housing and Beyond](#).

²⁶⁸ Tento odstavec vychází z ukazatelů Eurostatu [ilc_mddd04a], [ilc_lvho05a] a [ilc_mddd04a].

Problémy s bydlením a bezdomovectví se zhoršily v důsledku vyšších nákladů na bydlení a život. V roce 2023 byly poprvé shromážděny údaje pro EU v rámci *ad hoc* modulu statistiky EU v oblasti příjmů a životních podmínek o deprivaci v oblasti bydlení²⁶⁹. Z dotazované populace 4,9 % uvedlo, že se v životě setkalo s problémy s bydlením, kdy museli bydlet u příbuzných nebo přátel (76,2 %), v nouzovém ubytování (13 %), v místě, které není určeno k trvalému bydlení (6,6 %), nebo na veřejných prostranstvích (4,2 %). Z dostupných údajů vyplývá, že hlavní příčiny problémů s bydlením jsou rodinné a osobní povahy (30 %) a souvisejí s finančními zdroji (25,9 %). Nejvyšší míru problémů s bydlením, které v minulosti zažili lidé, jimž v současnosti hrozí chudoba nebo sociální vyloučení, hlásí v EU Dánsko (18,4 %), Finsko (17,5 %) a Francie (17,1 %). Naopak nejnižší míry byly zaznamenány v Polsku (1,9 %), Itálii (2,0 %) a Maďarsku (2,1 %). Tento vzorec se také mění s věkem²⁷⁰. Mezi lidmi trpících chudobou nebo sociálním vyloučením uvedlo potíže s nájmem během posledních dvanácti měsíců 27,7 % osob ve věku 30–54 let, 24,0 % ve věkové skupině 55–64 let a 22,1 % osob ve věku 16–29 let. Ve věkové skupině 65+ uvedlo problémy s nájmem pouze 12,9 % osob ohrožených chudobou nebo sociálním vyloučením. Kvantifikace bezdomovectví na úrovni EU je obtížná kvůli značným rozdílům ve statistických definicích a přístupech k měření, které brání získávání spolehlivých a srovnatelných údajů v jednotlivých členských státech. Nedávné odhady v 9. výročním přehledu o bezdomovectví a vyloučení z bydlení v EU, který vypracovaly organizace FEANTSA a FAP, uvádějí, že v EU spí přibližně 1,3 milionu lidí na ulici, tj. v noclehárnách nebo dočasných ubytovnách, z toho 400 000 dětí²⁷¹. Podle nedávno zveřejněných údajů OECD²⁷² se celkový počet osob bez domova v EU odhaduje na přibližně jeden milion. Od roku 2022, po pandemii COVID-19, se v několika členských státech EU s dostupnými údaji zvýšil počet bezdomovců, zejména v Irsku a Nizozemsku²⁷³.

Podíl starších osob (nad 65 let) ohrožených chudobou nebo sociálním vyloučením se na úrovni EU v roce 2023 mírně snížil. Tento pokles na 19,8 % byl způsoben zlepšením míry ohrožení chudobou nebo sociálním vyloučením u žen, i když ta zůstala podstatně vyšší než u mužů ve stejné věkové skupině (22,2 % a 16,7 %). Situace v jednotlivých členských státech se rovněž velmi lišila, neboť míra ohrožení chudobou nebo sociálním vyloučením u starších osob se pohybovala od 11 % v Lucembursku po 47 % v Estonsku. V absolutních číslech se však počet starších lidí ohrožených chudobou nebo sociálním vyloučením v souvislosti se stárnutím populace nadále zvyšoval a dosáhl 18,6 milionu. Současně se v roce 2023 příjmová nerovnost (měřená koeficientem příjmové nerovnosti, S80/S20) ve věkové skupině 65+ mírně zvýšila a dosáhla hodnoty 4,12, zatímco u obyvatelstva v produktivním věku měla klesající tendenci. Přesto zůstává nižší než u celkové populace (4,72), což odráží i redistributivní dopad důchodového a daňového systému.

Příjmová chudoba starších lidí se v EU snížila, zatímco míra jejich silné materiální nebo sociální deprivace zůstala stejná. Míra ohrožení chudobou u osob starších 65 let se v EU snížila na 16,8 % v roce 2023 (týká se příjmů za rok 2022), což potvrzuje trend, že relativní příjmy starších osob mají tendenci dobře obstát v nepříznivé ekonomické situaci. Nicméně míra ohrožení chudobou u starších osob zůstala o něco vyšší než u mladší populace v průměru EU (16,8 % u osob starších 65 let oproti 16,1 % u osob ve věku 0–65 let). V jednotlivých členských státech byla situace různá. Zatímco v některých zemích byli lidé ve věku 65 let a více ohroženi příjmovou chudobou méně než mladší ročníky, v jiných bylo riziko chudoby ve

²⁶⁹ Tento odstavec se mimo jiné opírá o ukazatele Eurostatu [[ilc_lvhd02](#)] a [[ilc_lvhd01](#)].

²⁷⁰ Eurostat [[ilc_lvhd08](#)].

²⁷¹ [9. přehled vyloučení z přístupu k bydlení v Evropě](#), FAP/FEANTSA, 2024.

²⁷² V rámci databáze OECD o dostupném bydlení.

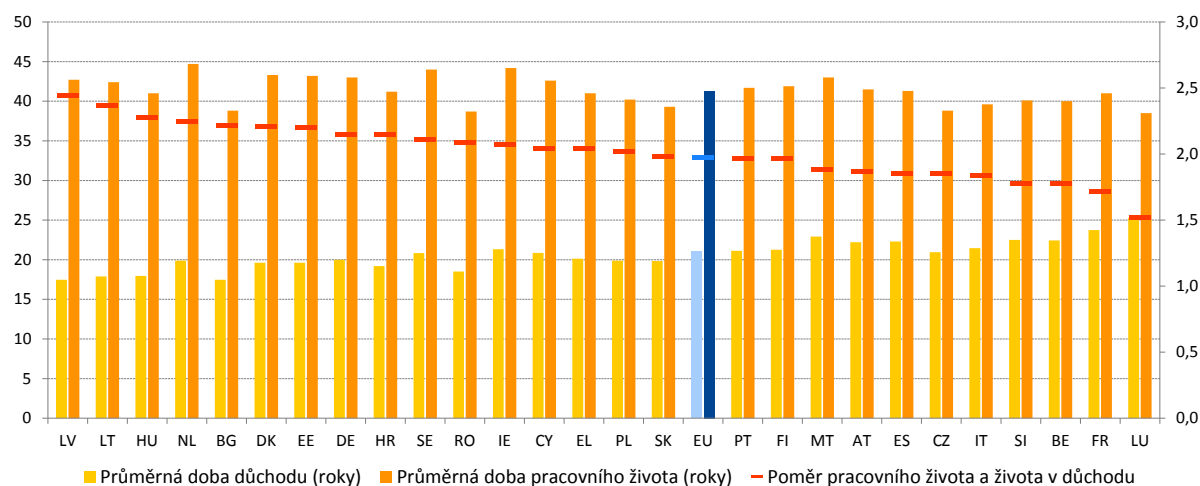
²⁷³ Ukazatel [HC3.1. Obyvatelstvo zažívající bezdomovectví](#) v databázi OECD o dostupném bydlení.

stáří dokonce třikrát vyšší. Míra silné materiální a sociální deprivace starších osob v EU v roce 2023 činila 5,5 %, přičemž po deseti letech zlepšování od roku 2020 stagnovala. Míra se v jednotlivých členských státech pohybovala od méně než 1 % do více než 20 %.

Agregovaný náhradový poměr u důchodů zůstal na úrovni EU stabilní. Tento ukazatel, který porovnává důchodové dávky osob ve věku 65–74 let s pracovními příjmy osob ve věku 50–59 let, činil v roce 2023 0,58. Pohyboval se od 0,35 v Chorvatsku do 0,78 v Řecku²⁷⁴. U žen byl tento poměr o něco nižší než u mužů, a to 0,57 oproti 0,60. To znamená, že u žen, jejichž pracovní příjmy jsou na začátku v průměru nižší, se jejich příjmová situace v porovnání s muži při odchodu do důchodu dále zhoršuje (viz také oddíl 2.2.1). Lidé v EU mohou očekávat, že v důchodu stráví v průměru 21 let svého života. Zatímco délka pracovního života činí v EU v průměru 41,3 roku a délka života v důchodu 21 let, poměr mezi oběma délkami se v jednotlivých členských státech liší – viz graf 2.4.16²⁷⁵. Průměrná doba vyplacení důchodu, která se může lišit od doby odchodu do důchodu, se rovněž pohybuje kolem 21 let a v jednotlivých zemích se pohybuje od 15 do 25 let²⁷⁶.

Graf 2.4.16: Délka důchodu se ve srovnání s délkou pracovního života v jednotlivých členských státech výrazně liší

Průměrná délka důchodu a pracovního života, 2022 (v letech)

Poznámka: Pracovní život se počítá od prvního zaměstnání a končí ukončením posledního zaměstnání.

Zdroj: Údaje ze zprávy o přiměřenosti důchodů z roku 2024.

Rámeček pilíře 7: Integrovaná politická reakce na dlouhověkost – zajištění přiměřenosti a fiskální udržitelnosti důchodů a dlouhodobé péče

Vzhledem k tomu, že se v EU prodlužuje délka života, je podpora životní úrovně ve stáří pro blahobyt evropské populace zásadní. Očekává se, že do roku 2070 dojde k poklesu počtu obyvatel EU (o 4 %) a zároveň k výraznému nárůstu podílu starších ročníků, a to nejméně o

²⁷⁴ Nejvyšší agregovaný náhradový poměr v roce 2022 mělo Lucembursko (0,97); hodnota pro rok 2023 zatím není k dispozici.

²⁷⁵ Průměrná doba důchodu od ukončení posledního zaměstnání, 2022. Výpočty [zprávy o přiměřenosti důchodů za rok 2024](#) na základě předpokladů Eurostatu ([demo_mlexpec](#)) a zpráva o stárnutí populace.

²⁷⁶ Průměrná délka života v průměrném věku, kdy lidé dostanou první starobní důchod, 2022. Výpočty [Zprávy o přiměřenosti důchodů za rok 2024](#) na základě údajů Eurostatu ([demo_mlexpec](#)) a vnitrostátních údajů o věku odchodu do důchodu. Doba vyplacení důchodu a délka důchodu se mohou lišit, protože někteří lidé začnou pobírat důchod ještě před úplným odchodem z trhu práce, nebo naopak.

30 % u osob starších 80 let²⁷⁷. Zajištění přiměřenosti a fiskální udržitelnosti důchodů a dlouhodobé péče vyžaduje ve stárnoucí společnosti širokou kombinaci politik, která zahrnuje investice do aktivního a zdravého stárnutí, prodlužování pracovního života a podporu přizpůsobených a pružných pracovních režimů spolu s efektivními a účinnými systémy důchodů a dlouhodobé péče. Sociálně-ekonomické nerovnosti, jakož i nárůst nestandardních pracovněprávních vztahů rovněž představují rostoucí výzvy v souvislosti s rostoucí délkou života a mohou mít na některé demografické skupiny různý vliv. V této souvislosti se v doporučení Rady o přístupu k cenově dostupné a vysoce kvalitní dlouhodobé péči²⁷⁸ požaduje, aby členské státy zajistily odpovídající služby dlouhodobé péče, jakož i kvalitní zaměstnání a spravedlivé pracovní podmínky v odvětví péče, a řešily přitom potřeby dovedností pracovníků a zároveň podporovaly neformální pečovatele. Závěry Rady z června 2024 o přiměřenosti důchodů²⁷⁹ znovu potvrzují potřebu pokračovat v dalších reformách, mimo jiné zlepšením účasti na trhu práce, přístupu a příspěvků do systémů sociální ochrany pro všechny a posílením přístupu k vysoce kvalitní a cenově dostupné zdravotní a dlouhodobé péči. Evropská strategie péče²⁸⁰ zahrnuje širokou škálu opatření na úrovni EU na podporu úsilí členských států.

Ve stárnoucí společnosti EU se v příštích čtyřech desetiletích předpokládá pokles náhradových poměrů důchodů, zatímco potřeba dlouhodobé péče je již nyní velká a dále roste. Zatímco riziko chudoby nebo sociálního vyloučení starších lidí bylo v posledních letech v podstatě stabilní²⁸¹, náhradové poměry důchodu²⁸² za 40 let standardní kariéry se ve většině zemí EU sniží, a to jak u žen, tak u mužů (v některých případech o více než 20 procentních bodů). V porovnání s rokem 2022 se očekává, že hodnoty v roce 2062 budou vyšší pouze v sedmi zemích – viz graf. Velký pokles se předpokládá v Nizozemsku a Maďarsku (i když z vysokých úrovní), Polsku, Švédsku, Lotyšsku a v menší míře v Rumunsku a Bulharsku. Mírný nárůst se předpokládá v Dánsku, Litvě, na Maltě a v Řecku a výraznější v Estonsku (ovšem z nízké úrovně). To znamená, že přiměřené důchody budou stále závislejší na delší profesní dráze²⁸³. Nižší důchody by zároveň ztížily pokrytí doplateků na dlouhodobou péči. Jak ukazuje graf, doplatky na dlouhodobou péči (domácí péči) mohou být u osob s vážnými potřebami péče velmi vysoké a mezi jednotlivými zeměmi EU existují velké rozdíly. V jedenácti členských státech (Chorvatsko, Česko, Francie, Řecko, Itálie, Lotyšsko, Litva, Portugalsko, Slovensko, Slovinsko a Španělsko) představují tyto náklady podle odhadů více než polovinu mediánu disponibilního příjmu po odečtení veřejné podpory. Údaje také ukazují, že lidé s nízkými příjmy a středně náročnou péčí by v deseti zemích EU museli na domácí péči vynaložit více než polovinu svých příjmů. U osob se závažnými potřebami by průměrné doplatky činily přibližně 80 % jejich disponibilního příjmu²⁸⁴.

²⁷⁷ Viz Evropská komise, [Zpráva o stárnutí 2024 – Hospodářské a rozpočtové výhledy pro členské státy EU \(2022–2070\)](#), Úřad pro publikace Evropské unie, 2024.

²⁷⁸ Viz doporučení Rady ze dne 8. prosince 2022 o přístupu k cenově dostupné vysoce kvalitní dlouhodobé péči (2022/C 476/01).

²⁷⁹ Viz [závěry Rady o přiměřenosti důchodů ze dne 20. června 2024, 10550/24](#).

²⁸⁰ Viz [Evropská strategie péče](#), *Sdělení o evropské strategii péče*, SWD(2022) 440 final.

²⁸¹ Viz kapitola 1 v PAR 2024, Evropská komise, [Zpráva o přiměřenosti důchodů za rok 2024 – Současná a budoucí přiměřenost příjmů ve stáří v EU. část I](#), Úřad pro publikace Evropské unie, 2024.

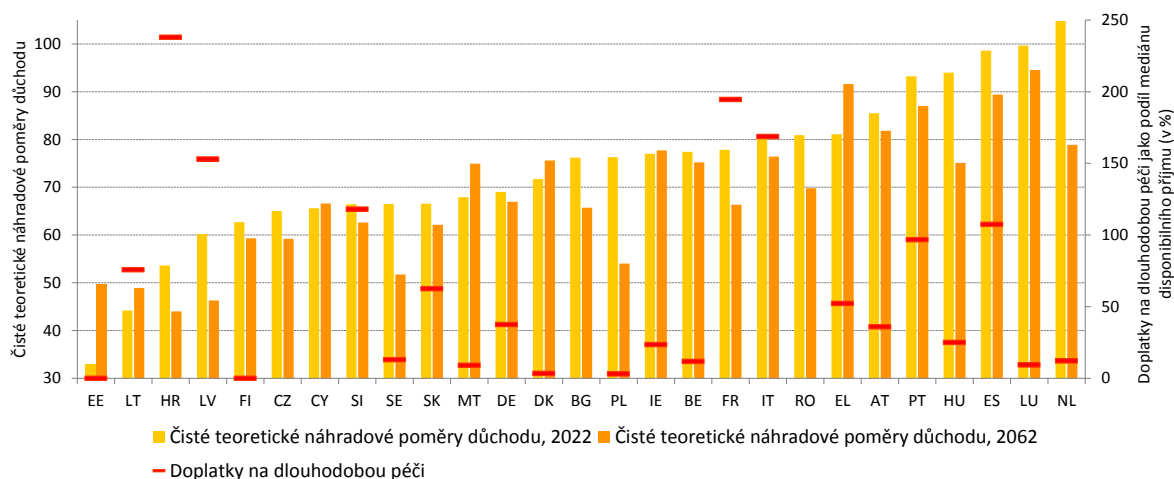
²⁸² Teoretické náhradové poměry (simulované) měří srovnání hypotetického důchodového příjmu důchodce v prvním roce po odchodu do důchodu s jeho výdělkem bezprostředně před odchodem do důchodu.

²⁸³ Viz Zpráva o přiměřenosti důchodů za rok 2024, oddíl 3.1, „Teoretické náhradové poměry a důchody v budoucnosti“.

²⁸⁴ Viz Zpráva o přiměřenosti důchodů za rok 2024, oddíl 1.5 „Kvalita života ve „čtvrtém věku“: úloha penzijních a pečovatelských služeb“.

Předpokládá se, že náhradové poměry důchodu se budou snižovat, zatímco náklady na dlouhodobou péči představují významný podíl příjmů starších lidí a očekává se, že se budou zvyšovat

Čisté teoretické náhradové poměry důchodu, 40letá kariéra končící v důchodovém věku, průměrně vydělávající osoba, 2022 a 2062 (muži, p.b., EU-27) a doplatky na dlouhodobou péči (domácí péči) v případě závažných potřeb jako podíl mediánu disponibilního příjmu po veřejné podpoře (obě pohlaví, členské státy EU-27 a OECD)

Poznámka: Podíl je zprůměrovan napříč respondenty. Odhady jsou vypočteny na základě typických případů, které odpovídají údajům z průzkumu. Závažné potřeby odpovídají přibližně 41,25 hodin péče týdně. Hodnoty doplatek v ČR jsou ve srovnání s ostatními odhady velmi vysoké (477 %), a proto nejsou uvedeny, aby bylo možné porovnat ostatní odhady. Následující údaje se týkají oblastí na menší než celostátní úrovni: BE (Flandry), EE (Tallinn), IT (Jižní Tyrolsko) a AT (Vídeň). Údaje nejsou k dispozici pro Bulharsko, Kypr a Rumunsko (nejsou členy OECD).

Zdroj: Vlastní výpočty Komise na základě údajů OECD a členských států. Zpráva o přiměřenosti důchodů v roce 2024 a analýza OECD založená na dotazníku OECD o sociální ochraně v oblasti dlouhodobé péče, SHARE (vlna 8, 2019, s výjimkou Portugalska, kterého se týká vlna 6, 2015) a TILDA (třetí vlna, 2015).

Členské státy nadále přijímají opatření k zajištění přiměřenosti a fiskální udržitelnosti důchodů a zároveň reformují dlouhodobou péči a investují do ní. Česko a Slovensko omezily možnosti předčasného odchodu do důchodu a upravily sazby důchodů tak, aby se zvýšila motivace starších lidí pracovat déle. Irsko zavedlo pobídky k odkladu odchodu do důchodu. Chorvatsko zvýšilo pobídky k přihlášení k zaměstnaneckým důchodům. Na podporu důchodců s nízkými příjmy zvýšilo Španělsko nepříspěvkový důchod o 6,9 % a Portugalsko zvýšilo solidární příplatek pro starší osoby o 23,0 %²⁸⁵. Cílem estonské reformy dlouhodobé péče je snížit doplatky, zlepšit podmínky pečovatelského personálu a posílit služby domácí péče, přičemž další finanční podpora pro obce se odvíjí od počtu starších obyvatel. Slovinská reforma dlouhodobé péče zavedla komplexní nabídku služeb, včetně elektronické péče a služeb pro zachování samostatnosti, aby zajistila vyváženou kombinaci možností péče pro starší lidi. Řecko vyvíjí strategii dlouhodobé péče, včetně reform, které mají zajistit, aby služby byly cenově dostupné, udržitelné a přístupné. Francouzská strategie „Stárnout dobře“ zahrnuje opatření na oddálení stavu závislosti na pomoci, přizpůsobení sociálního bydlení stárnoucím nájemníkům, podporu pracovníků domácí péče a zaměstnávání dalších odborníků v zařízeních dlouhodobé péče pro starší lidi. Rumunsko provedlo důchodové reformy s cílem zvýšit fiskální udržitelnost a přiměřenost. Nový důchodový zákon zavedl nový vzorec pro výpočet, který odstranil zkreslení, jako jsou korekční indexy a nerovnoměrné příspěvkové doby, a

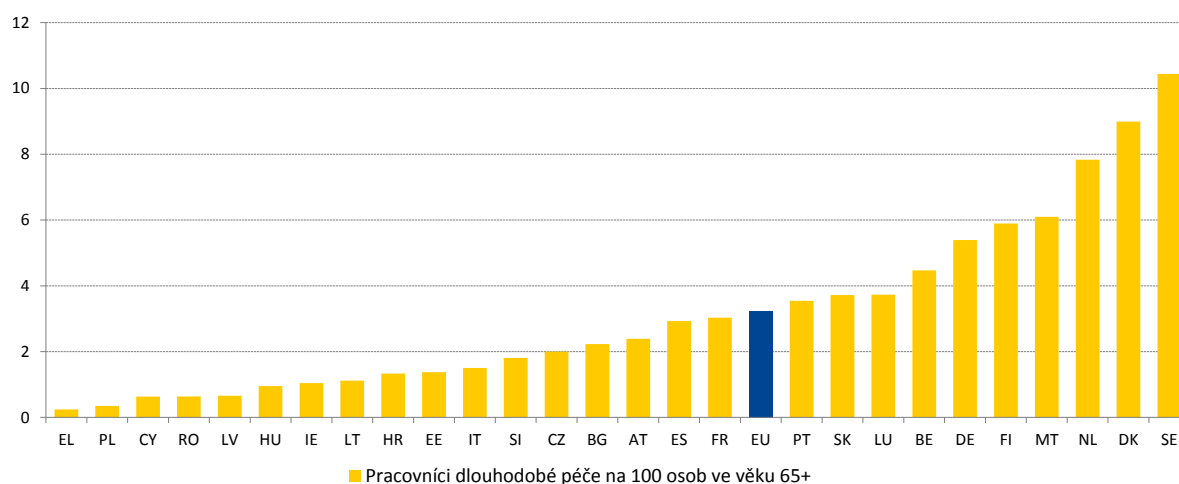
²⁸⁵ EU podporuje úsilí členských států o zajištění přiměřených důchodů a příjmů ve stáří prostřednictvím vzájemného učení a analytických pokynů ve zprávách o přiměřenosti důchodů, které Komise a Výbor pro sociální ochranu vydávají každé tři roky.

zároveň podpořil delší pracovní život tím, že motivoval k dobrovolnému zvyšování věku odchodu do důchodu a omezil předčasný odchod do důchodu.

Očekává se, že současné strukturální problémy týkající se dosažitelnosti, cenové dostupnosti a kvality dlouhodobé péče se budou se stárnutím populace prohlubovat. Předpokládá se, že počet osob v zemích EU, které budou pravděpodobně potřebovat dlouhodobou péči, vzroste z 31,2 milionu v roce 2022 na 33,2 milionu v roce 2030 a 37,8 milionu v roce 2050²⁸⁶. Podle údajů z roku 2019 potřebovalo v EU dlouhodobou péči 26,6 % osob ve věku 65 let a starších, které žily v soukromých domácnostech, přičemž existovaly výrazné rozdíly mezi ženami a muži (32,1 % žen oproti 19,2 % mužů)²⁸⁷. Osoby, které potřebují dlouhodobou péči, mají často omezený přístup k formálním službám, což vede k neuspokojeným potřebám péče nebo k nadměrnému zatížení neformálních pečovateli. V roce 2019 uvedlo 46,6 % osob ve věku 65 let a více s vážnými obtížemi v oblasti osobní péče nebo péče o domácnost v EU, že potřebují při těchto činnostech pomoc, které se jim nedostává. Tento nedostatek byl výrazně zřetelnější u osob v nejnižším příjmovém kvintilu (51,2 %) ve srovnání s osobami v nejvyšším příjmovém kvintilu (39,9 %).

Graf 2.4.17: Dostupnost pracovníků dlouhodobé péče se v jednotlivých členských státech značně liší

Pracovníci dlouhodobé péče na 100 osob ve věku 65+, rok 2023

Poznámka: Pracovníci dlouhodobé péče jsou vybráni podle křížových kódů odvětví (NACE) 87.1, 87.3, 88.1 a kódů povolání (ISCO) 2221, 2264, 2266, 2634, 2635, 3221, 3255, 5321, 5322.

Zdroj: Eurostat, zvláštní extrakce z šetření pracovních sil v EU.

Problémy v přístupu k dlouhodobé péči zhoršuje nedostatek pracovních sil a kvalifikace. V roce 2023 bylo v EU v odvětví dlouhodobé péče zaměstnáno 3,1 milionu pracovníků, což představuje přibližně 1,5 % všech pracovníků. Velikost odvětví dlouhodobé péče může být ve skutečnosti větší, protože výše uvedená čísla plně neodrážejí pracovníky v domácnosti působící v dlouhodobé péči a v tomto odvětví je také značný výskyt nehlášené práce. Zatímco počet obyvatel starších 65 let vzroste do roku 2035 o 23 %, předpokládaný růst zaměstnanosti v pečovatelském odvětví je pouze 7 %. Lze proto očekávat výrazný nedostatek specialistů v oblasti zdravotnictví, odborných pracovníků v oblasti zdravotnictví a pracovníků osobní

²⁸⁶ Podle projekcí základního scénáře. Evropská komise, [Zpráva o stárnutí 2024 – Hospodářské a rozpočtové výhledy pro členské státy EU \(2022–2070\)](#), Úřad pro publikace Evropské unie, 2024.

²⁸⁷ Eurostat [[hlth_ehis_tadle](#)], Evropské výběrové šetření o zdraví. Toto opatření založené na průzkumu zachycuje pouze osoby v soukromých domácnostech, nikoli však osoby v rezidenční péči.

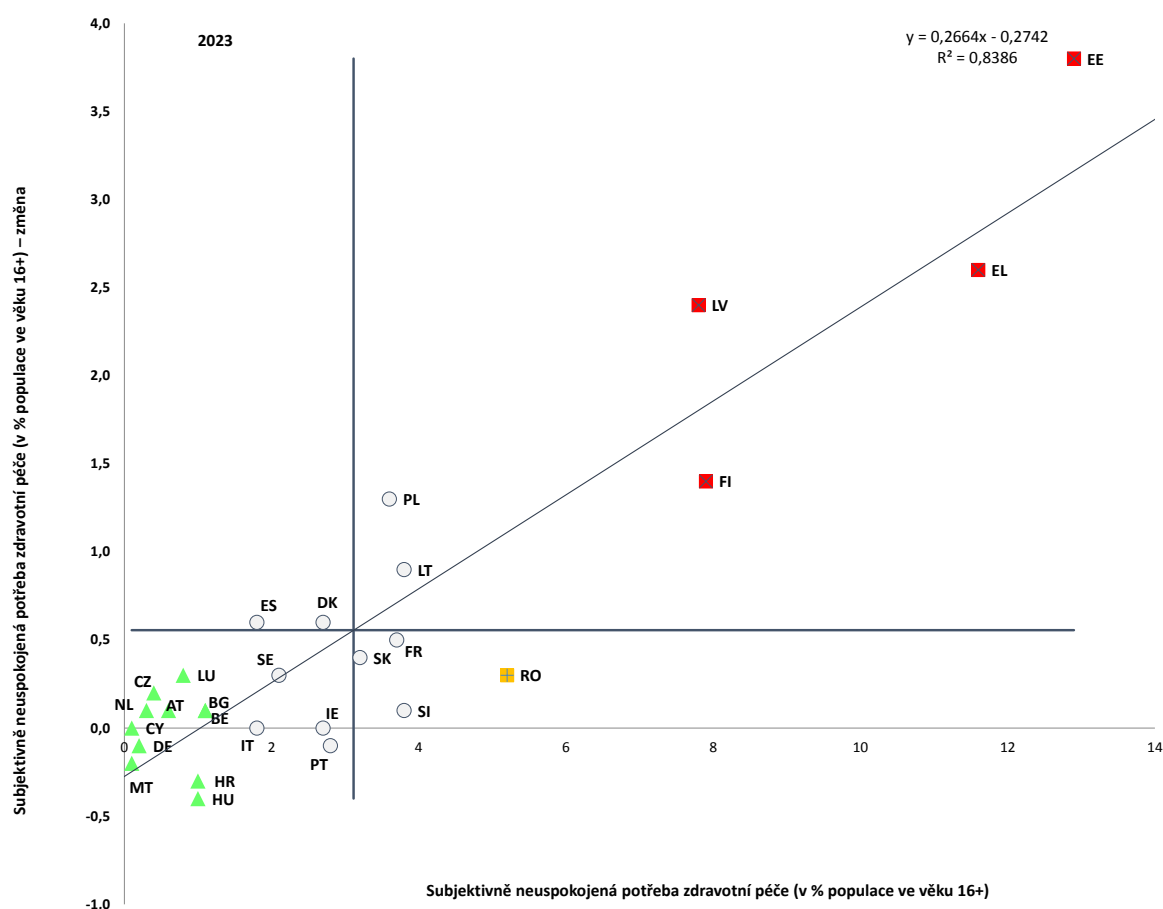
péče²⁸⁸. Na základě nejnovějších údajů z průzkumu veřejného mínění připadalo v roce 2023 v EU na každých 100 osob ve věku 65+ v průměru 3,2 pracovníka v dlouhodobé péči. Mezi jednotlivými členskými státy však existovaly velké rozdíly, které se pohybovaly od 0,2 v Řecku po 10,4 ve Švédsku – viz graf 2.4.17. Odvětví trpí nízkou atraktivitou, která je dána obtížnými pracovními podmínkami a relativně nízkými mzdami, jakož i vyšším podílem smluv na dobu určitou (16,6 % oproti 13,5 % u všech pracovníků)²⁸⁹. K relativně nízké atraktivitě práce na částečný úvazek v několika členských státech přispívá také vysoký výskyt nedobrovolné práce na částečný úvazek, například v Chorvatsku (55,8 % u pracovníků dlouhodobé péče oproti 22,6 % u všech) a v Bulharsku (52,4 % u pracovníků dlouhodobé péče oproti 38,0 % u všech). Pečovatelé docházející do domácnosti a pečovatelé žijící přímo v domácnosti, kteří jsou často mobilními pracovníky z EU nebo ze třetích zemí, mohou čelit obzvláště obtížným pracovním podmínkám a obtížnějšímu přístupu k sociální ochraně. To se týká zejména osob, které vykonávají nehlášenou pečovatelskou práci.

²⁸⁸ Cedefop, [Se změnami zacházejte opatrně: dovednosti pro odvětví péče v EU](#), Úřad pro publikace Evropské unie, 2023.

²⁸⁹ Eurostat, šetření pracovních sil, 2023.

Graf 2.4.18: Výskyt subjektivně neuspokojené potřeby zdravotní péče se zvýšil, mírně ve většině a ve velké míře v několika členských státech

Subjektivně neuspokojená potřeba zdravotní péče, úroveň v roce 2023 a změny oproti předchozímu roku (v %, hlavní ukazatel srovnávacího přehledu sociálních ukazatelů)

Poznámka: Osy jsou zaměřeny na nevážený průměr EU. Legenda je uvedena v příloze. Přerušení řady pro HR. Odhadovaná hodnota pro DE.

Zdroj: Eurostat [[tespm110](#)], statistika EU v oblasti příjmů a životních podmínek.

Podíl osob, které hlásí subjektivně neuspokojenou potřebu zdravotní péče, se v průměru mírně zvýšil, a to zejména díky výraznému nárůstu v několika členských státech. V roce 2023 činil podíl osob, které hlásily subjektivně neuspokojenou potřebu zdravotní péče, v EU 2,4 %, což je o 0,2 procentního bodu více než v roce 2022. Zatímco ve většině členských států byl zaznamenán nárůst, na celkové změně se podílelo několik států, které zaznamenaly největší podíly a výrazný nárůst (konkrétně Estonsko, Řecko, Lotyšsko a Finsko) – viz graf 2.4.18. S nárůstem mezi 1,4 p.b. a 3,8 p.b. a úrovní mezi 7,8 % a 12,9 % byly všechny tyto čtyři země v „kritické situaci“ kvůli vysokým nákladům v Řecku a dlouhým čekacím listinám v ostatních třech zemích. Rumunsko sice zaznamenalo nárůst pod průměrem EU, ale také poměrně vysoký podíl 5,2 % (především z finančních důvodů), a to v situaci, která byla v roce 2023 v kategorii „je nutné sledovat“. Nejnižší hodnoty byly zaznamenány na Kypru, Maltě, v Německu, Nizozemsku a Česku, všechny pod 0,5 %. Subjektivně neuspokojená potřeba lékařské péče byla v některých zemích u nejhudší pětiny populace dvakrát vyšší než u celkové populace (např. 23,0 % oproti 11,6 % v Řecku, 13,9 % oproti 7,8 % v Lotyšsku a 9,3 % oproti 5,2 % v Rumunsku). Také v rámci členských států byly zaznamenány regionální rozdíly, přičemž nejvýraznější byly v Itálii, Rumunsku a Německu (viz graf 10 v příloze 5).

2.4.2 Opatření přijatá členskými státy

Několik členských států přijalo opatření ke zlepšení přiměřenosti podpory minimálního příjmu. Zatímco ve většině zemí se dávky životního minima každoročně aktualizují, aby odrážely vývoj životních nákladů, v některých členských státech tomu tak není a jejich zvyšování je diskreční. Například v roce 2024 **Řecko** poprvé od zavedení systému v listopadu 2018 zvýšilo úroveň dávky zaručeného minimálního příjmu (o 8 %). Po rozsáhlé reformě v roce 2023 **Lotyšsko** dále zvýší výši dávky zaručeného minimálního příjmu, aby vyhovělo rozhodnutí Ústavního soudu, podle něhož dosavadní výše dávky nepostačuje k zajištění důstojného života.

Některé členské státy přijaly rozsáhlejší reformy svých systémů minimálního příjmu. **Rumunsko** v rámci svého plánu pro oživení a odolnost nahradilo v roce 2024 svou dávku minimálního příjmu systémem (*Venitul Minim de Incluziune*) s vyšší přiměřeností, pravidelnou indexací dávek a zvýšenou podporou příjemců při (opětovném) vstupu na trh práce. **Itálie** také od roku 2024 nahradila svůj již existující systém minimálního příjmu (*Reddito di Cittadinanza*, zavedený v roce 2019) přísnějším systémem (*Assegno di Inclusione*), který vylučuje osoby v produktivním věku považované za zaměstnatelné. Ti mají nyní přístup k novému samostatnému programu (*Supporto per la Formazione e il Lavoro*), který poskytuje dočasnou podporu příjmu (po dobu dvanácti měsíců, neobnovitelnou) v kombinaci s podporou vzdělávání a zaměstnání. **Francie** rovněž posílila pobídky pro opětovné začlenění na trh práce, když v rámci zákona o plné zaměstnanosti stanovila, že příjemci minimálního příjmu (*Revenu de solidarité active*) budou muset být do 1. ledna 2025 automaticky zapsáni do veřejných služeb zaměstnanosti (*France Travail*).

Členské státy pokračovaly v úsilí o zlepšení přístupu k sociálním službám a jejich kvality. V srpnu 2024 **Bulharsko** v rámci svého plánu pro oživení a odolnost přijalo Národní mapu sociálních služeb s cílem identifikovat nedostatky v jejich poskytování a určilo investiční potřeby. V **Lotyšsku** se čeká na přijetí novely zákona o sociálních službách a sociální ochraně, která má stanovit minimální koš sociálních služeb poskytovaných na místní úrovni. **Rumunsko** přijalo v dubnu 2024 nový zákon, který reformuje systém sociálních služeb s cílem posílit standardy kvality péče a posílit úlohu inspektorů. **Slovensko** zavedlo dočasné opatření, které bude platit do 1. prosince 2025 a jehož cílem je zvýšit finanční příspěvek na poskytování sociálních služeb s cílem zlepšit jejich dostupnost a platové podmínky v tomto odvětví.

Členské státy přijaly opatření na podporu přístupu k energii a v mnoha případech prodloužily platnost stávajících dočasných opatření. Například **Lucembursko** zavedlo v červenci 2023 balíček opatření, jehož cílem je mimo jiné stabilizovat účty za elektřinu pro soukromé domácnosti pomocí státní dotace na období leden až prosinec 2023, později prodloužené do roku 2024. Byly přijaty další zákony, které mají pomoci snížit závislost domácností na fosilních palivech a podpořit jejich přechod na obnovitelné zdroje energie. **Španělsko** prodloužilo v roce 2024 opatření upravující trhy s energií a tarify za plyn a záruku dodávek energie a vody pro zranitelné nebo sociálně vyloučené spotřebitele. **Malta** prodloužila platnost svého balíčku opatření na podporu energetiky a dotací (přijátého v roce 2022) do roku 2026. **Rumunsko** prodloužilo platnost energetických poukázek poskytovaných sociálně slabým osobám na úhradu cen energií do jara 2024. Některé členské státy rovněž zavedly strukturální opatření k řešení energetické chudoby. Například **Bulharsko** v listopadu 2023 přijalo právní definici energetické chudoby a energetické zranitelnosti a zavedlo zákaz přerušování dodávek elektřiny pro energeticky zranitelné osoby. V lednu 2024 přijalo **Portugalsko** národní dlouhodobou strategii boje proti energetické chudobě na období let 2023–2050 a také opatření k řešení digitální propasti a územních nerovností v přístupu k digitálním komunikacím, jako je pokrok v plánech na plné pokrytí optickými sítěmi. **Itálie**

navrhuje finanční nástroj na zlepšení energetické účinnosti veřejných domů, který je součástí kapitoly REPowerEU jejího plánu pro oživení a odolnost.

V letech 2023–24 se opatření přijatá některými členskými státy zaměřila na posílení přístupu k sociální ochraně, zejména k dávkám v nezaměstnanosti, pro specifické skupiny, jako jsou osoby samostatně výdělečně činné. Itálie zavedla od roku 2024 trvalý režim na ochranu svobodných povolání proti velkému poklesu pracovních příjmů ISCRO (*Indennità straordinaria di continuità reddituale e operativa*), který byl dočasně zaveden v letech 2021–2023. Polsko prodloužilo o dvanáct měsíců (od srpna 2023) osvobození od sociálního pojištění pro osoby samostatně výdělečně činné, které svou činnost začínají vykonávat. To sice snižuje jejich finanční zátěž, ale zároveň omezuje jejich budoucí nároky na dávky sociálního pojištění ve stáří a v případě invalidity. V Řecku byla rozšířena mimořádná dávka v mateřství i na samostatně výdělečně činné ženy, ženy na volné noze a ženy pracující v zemědělství, které porodily od září 2023. Kromě toho byla zvýšena podpora v nezaměstnanosti, která je závislá na majetkových poměrech osob samostatně výdělečně činných a osob vykonávajících svobodná povolání. Litva předložila v roce 2023 návrh na změnu zákona o pojištění v nezaměstnanosti s cílem zkrátit délku minimálních povinných příspěvků (z dvanácti na devět měsíců v posledních 30 měsících) a rozšířit pojištění na všechny skupiny osob samostatně výdělečně činných. Na Kypru je součástí plánu pro oživení a odolnost revidovaný zákon o sociálním pojištění předložený parlamentu, jehož cílem je rozšířit sociální zabezpečení na osoby samostatně výdělečně činné, zejména pokud jde o pracovní úrazy a nemoci z povolání a rodičovskou dovolenou. V Estonsku byl navržen zákon, který má od roku 2026 nahradit současný dvoustupňový systém podpory v nezaměstnanosti a pojištění v nezaměstnanosti jednotným systémem pojištění v nezaměstnanosti a zpřístupnit jej pracovníkům s omezeným počtem odpracovaných let. Estonsko rovněž hodlá do května 2025 navrhnout možnosti rozšíření pojištění v nezaměstnanosti na osoby samostatně výdělečně činné.

Na osoby v nestandardních pracovněprávních vztazích byla zaměřena i politická opatření, která měla posílit jejich přístup k sociální ochraně. V Rumunsku vstoupil v lednu 2024 v platnost zákon, který formalizuje zaměstnávání pracovníků v domácnosti a umožňuje přístup k důchodům a zdravotnímu pojištění, přičemž pracovníci v domácnosti dostávají odměnu ve formě poukázek, platí příspěvky na sociální zabezpečení a je jim poskytováno zdravotní pojištění (tj. bezplatný přístup k základnímu balíčku zdravotních služeb). V květnu 2024 Španělsko zjednodušilo a zdokonalilo podporu v nezaměstnanosti, aby byla dostupná i těm, kteří vyčerпали své příspěvkové dávky nebo nepřispívali dostatečně dlouho, aby na ni měli nárok, a byla rozšířena i na pracovníky v zemědělství. Země také posílila pobídky pro uzavírání pracovních smluv a zlepšení sociální ochrany umělců a od ledna 2024 upravila sociální zabezpečení stážistů, a to jak placených, tak neplacených. V březnu 2023 přijalo Španělsko opatření, které zaručuje výši příspěvků na sociální zabezpečení pro zaměstnance v domácnosti. Ve Slovinsku novela zákona o zdravotní péči a zdravotním pojištění (1992) z roku 2023 v rámci reformy plánu pro oživení a odolnost zrušila dobrovolné zdravotní pojištění pro všechny kategorie pojištěnců a od roku 2024 zvýšila povinné odvody na zdravotní pojištění (včetně osob samostatně výdělečně činných). Česko upravilo právní předpisy vztahující se na dohody o provedení práce tím, že od července 2024 vyžaduje jejich registraci a od roku 2025 rozšiřuje sociální pojištění na tento typ smluv za stejných podmínek jako u standardních zaměstnanců. Na Kypru byl v roce 2023 přijat zákon, který má zlepšit práva zaměstnanců, včetně zaměstnanců v nestandardních pracovněprávních vztazích a pracovníků se smlouvou na práci na zavolanou.

V několika členských státech byly zvýšeny přídavky na děti a rodiny, zejména pro rodiny s jedním rodičem. V Bulharsku se zvýšila dávka pro matky samoživitelky, které vychovávají

děti mladší tří let, o 83 % měsíčně. Současně byly zvýšeny příjmové hranice pro obecné přídavky na děti a domácnosti, které je pobíraly mezi prosincem 2023 a únorem 2024, obdržely jednorázový příspěvek na úhradu nákladů na dopravu. V **Portugalsku** se přídavky na děti zvýšily u většiny příjemců, ale výrazněji u rodin s jedním rodičem. Od roku 2024 činí portugalský rodinný příspěvek 100 EUR měsíčně, přičemž další dávka „záruka pro dětství“ je určena dětem v extrémní chudobě a činí 122 EUR měsíčně. V **Rumunsku** se výše přídavku na dítě od 1. ledna 2024 zvýšila o míru inflace předchozího roku. Zároveň se o 50 % zvýšil příspěvek na výchovu dětí pro rodiče dvojčat, trojčat a víceročet. Zvýšeny byly také dva vnitrostátní jednorázové příspěvky při narození dítěte. V **Bulharsku** se rodinné přídavky zvýšily až o 50 %. **Řecko** také zvýšilo příspěvek v závislosti na počtu dětí se zpětnou platností od roku 2023.

V některých členských státech se zvýšily výdaje na podporu předškolního vzdělávání a péče a byla přijata různá další opatření k řešení problému ohrožení dětí chudobou. V **Irsku** byl příspěvek na odložení nákladů na péči o dítě zvýšen o 51 %, zatímco v **Itálii** se za určitých podmínek zvýšil na 3 600 EUR ročně pro děti narozené 1. ledna 2024 nebo později. V souvislosti s plánem pro oživení a odolnost Itálie rovněž zvyšuje počet míst v zařízeních předškolního vzdělávání a péče a očekává se, že do poloviny roku 2026 vytvoří více než 150 000 míst pro děti ve věku 0–6 let. Také v **Bulharsku** bude předškolní vzdělávání a péče těžit z dalších investic (ESF+ a státní rozpočet) zaměřených na zvýšení jeho inkluzivnosti. **Chorvatsko** přijalo v rámci svého plánu pro oživení a odolnost nový model financování zařízení předškolního vzdělávání a péče, jehož cílem je zvýšit jejich dosažitelnost a cenovou dostupnost. **Španělsko** plánuje v rámci plánu pro oživení a odolnost zřídít nejméně 1 000 podpůrných jednotek pro ohrožené studenty ve školních obvodech a program, který bude nabízet potraviny a další základní produkty rodinám s nezletilými dětmi. **Malta** rozšířila program, v jehož rámci poskytuje žákům bezplatná IT zařízení. V **Rumunsku** dostává denně jídlo přibližně 650 000 znevýhodněných dětí z 2 200 škol.

Některé země se zaměřily na zlepšení celkové politiky v oblasti zdravotního postižení, zatímco jiné posílily své dávky v invaliditě. Například **Řecko** aktualizovalo národní strategii pro práva osob se zdravotním postižením se zaměřením na období 2024–2030. Země také dokončila pilotní program osobní asistence a procesu posuzování zdravotního postižení, který bude zaveden v roce 2025. **Bulharsko** zlepšilo přiměřenost měsíčních dávek pro děti se zdravotním postižením. **Malta** zvýšila příspěvek pro rodiče pečující o děti s těžkým zdravotním postižením. V **Itálii** byla v rámci plánu pro oživení a odolnost v roce 2024 plně provedena reforma na podporu samostatnosti osob se zdravotním postižením, která zlepšila posuzování a přístup k individualizovaným podpůrným službám. V souladu s reformou podporuje investice v rámci plánu pro oživení a odolnost individualizované projekty, které poskytují osobám se zdravotním postižením bydlení a řešení v oblasti informačních a komunikačních technologií.

Členské státy zavedly regulační a neregulační opatření, která nabízejí nebo rozšiřují podporu nájemného s cílem posílit přístup k cenově dostupnému bydlení pro domácnosti s nízkými příjmy a zranitelné skupiny, jako jsou mladí lidé. V srpnu 2023 **Lucembursko** zavedlo právní změny rámce podpory bydlení, aby upřednostnilo podporu méně majetných domácností, a již v květnu 2023 zavedlo zvýšení příspěvku na nájemné pro domácnosti s dětmi a bonus na nájemné pro mladé zaměstnance. V roce 2024 **Malta** reformovala svůj systém příspěvků na bydlení v soukromém vlastnictví tak, aby dosáhl maximální výše 6 000 EUR ročně, a zároveň zavedla integrovaný plán péče pro nájemníky, kteří mají značné dluhy na nájemném. V květnu 2024 **Portugalsko** schválilo balíček *Construir Portugal*, který zahrnuje pobídky pro bydlení mladých lidí, jako je například rozšířený přístup k dotacím na nájemné.

V souvislosti s vysokými životními náklady členské státy pokračovaly v přijímání opatření na podporu životní úrovně důchodců, zejména těch, kteří pobírají minimální nebo nízké důchody. V **Bulharsku** bylo přijato rozhodnutí zvýšit v červenci 2024 všechny důchody včetně sociálního důchodu o 11 % s ohledem na vysokou inflaci. Podobně bylo na **Slovensku** rozhodnuto o mimořádné revalorizaci důchodových dávek. V **Portugalsku** byla referenční hodnota solidárního příplatku pro starší osoby zvýšena o 23 % a na **Maltě** byl příspěvek pro seniory, kteří dosáhli věku 80 let, zvýšen z 50 EUR na 450 EUR ročně. V **Rumunsku** byl zákonem o důchodech z prosince 2023 zaveden mechanismus valorizace sociálních dávek pro osoby pobírající nízké starobní důchody. A konečně byly ve **Španělsku** zvýšeny příspěvkové důchody o 3,8 % s horní hranicí 3 175 EUR, zatímco nepříspěvkové důchody a minimální příjmy byly zvýšeny o 6,9 %.

V zájmu posílení přiměřenosti a fiskální udržitelnosti svých důchodových systémů členské státy nadále přijímaly opatření ke zvýšení účasti starších osob na trhu práce a zavedly také některé reformy obsahující parametrické změny. **Irsko** zavedlo opatření, která dávají jednotlivcům možnost volby pokračovat v práci až do věku odchodu do důchodu i po jeho dosažení. Na **Slovensku** byly zpřísněny podmínky pro odchod do předčasného důchodu prostřednictvím změn ve výpočtu požadované délky odpracované doby a procentního snížení výše důchodu. **Česko** také omezilo předčasné odchody do důchodu. Ve **Finsku** byla v lednu 2024 přijata daňová reforma, která poskytuje vyšší pobídky k práci pro důchodce starší 65 let, kteří pobírají důchod. Od roku 2024 **Itálie** zvýšila věkovou hranici pro přístup k systému předčasného důchodu *APE Sociale* z 63 let na 63 let a 5 měsíců a také věkovou hranici pro přístup k systému „Option Women“ z 60 let na 61 let. V **Německu** zavedl „důchodový balíček II“ novou složku financování zákonného důchodového pojištění – tzv. generační kapitál – spočívající v kapitálové zásobě vytvořené prostřednictvím půjček ze spolkového rozpočtu a převodu vlastních prostředků spolkové vlády. Související výnosy se používají ke stabilizaci sazeb příspěvků na důchodové pojištění, které by tak měly zůstat stabilní na úrovni 18,6 % do roku 2027 a poté se zvýšit na 22,3 % do roku 2035. Některé země přijaly opatření, která usnadňují flexibilní odchod do důchodu. Například **Španělsko** dočasně rozšířilo možnost částečného odchodu do důchodu pomocí úlevové smlouvy (*contrato de relevo*) ve zpracovatelském průmyslu, která umožňuje lidem získat přístup k části důchodu ve věku 61 let a zkrátit pracovní dobu až o 80 %. V **Česku** se rovněž plánují komplexní reformy v rámci plánu pro oživení a odolnost, aby se zachovala přiměřenost důchodů a fiskální udržitelnost.

Některé země přijaly opatření ke zvýšení využívání doplňkových důchodů. **Chorvatsko** zavedlo nová pravidla, která dávají společnostem spravujícím povinné a dobrovolné penzijní fondy a penzijním pojišťovnám potřebnou flexibilitu pro zachování skutečné hodnoty majetku pojištěnce. Nyní je možné jednorázově vyplatit až 20 % celkových kapitalizovaných prostředků v zaměstnaneckých penzijních fondech. V **Irsku** byl předložen návrh zákona o systému automatického zápisu do důchodového spoření s možností vystoupit z něj po šesti měsících.

Členské státy zavedly různá opatření ke zlepšení přístupu ke zdravotnickým službám a kvality péče. **Irsko** rozšířilo nárok na systém průkazů pro návštěvu praktického lékaře, který je podmíněn finančními prostředky, a v roce 2023 poskytlo bezplatnou péči dalšímu půl milionu lidí (přičemž zůstává jediným členským státem bez všeobecného pokrytí primární zdravotní péče). **Itálie** v rámci svého plánu pro oživení a odolnost investuje do nových zdravotnických zařízení (jako jsou komunitní nemocnice a komunitní zdravotní domy) a do telemedicíny s cílem přiblížit zdravotnické služby pacientům. Od roku 2023 její plán pro oživení a odolnost podporuje také lékárny v malých obcích, aby posílil dostupnost zdravotní péče ve venkovských a odlehlých oblastech. Kromě toho **Itálie** přijala zákon č. 107 z července 2024, který zavádí systém monitorování a kontroly s cílem snížit počet čekajících pacientů ve

státní zdravotní službě. Každý region jmenuje regionálního manažera zdravotní pomoci (RUAS), který bude řešit zjištěné problémy. V dubnu 2024 přijal **bulharský** parlament národní strategii v oblasti zdraví 2030 jako reformu v rámci svého plánu pro oživení a odolnost, která by měla zlepšit přístup ke zdravotním službám v celé zemi.

Byly rovněž podniknuty kroky k posílení primární péče zaměřené na pacienta, integrované péče a digitální zdravotní péče. Litva například zahájila pilotní projekt kyvadlové dopravy pro pacienty, kteří ze zdravotních, sociálních nebo ekonomických důvodů nemohou využívat individuální nebo veřejnou dopravu, s cílem posílit soustředění pacientů a zlepšit přístup ke zdravotnickým službám. **Německo** přijalo „digitální zákon“, který vstoupil v platnost v březnu 2024, s cílem urychlit digitalizaci zdravotnického systému. Prostřednictvím opatření ve svém plánu pro oživení a odolnost přijalo **Portugalsko** v roce 2023 také právní akty revidující organizaci a fungování služeb primární péče s cílem posílit jejich úlohu ve státním zdravotním systému. V srpnu 2023 **Lotyšsko** schválilo strategii digitálního zdravotnictví, jejímž cílem je zlepšit dostupnost dat, interoperabilitu a digitální služby. V **Rakousku** zahrnuje reforma zdravotnictví na období 2024–2028 opatření na posílení primární péče a rozšíření digitálních zdravotnických služeb.

Členské státy rovněž přijaly opatření k řešení nedostatku pracovníků ve zdravotnictví a ke zlepšení udržení zaměstnanců. V červenci 2023 vstoupil ve **Švédsku** v platnost právní předpis upravující profesní titul ošetřovatelů, který je součástí plánu pro oživení a odolnost. Od září 2023 musí ve **Francii** studenti všeobecné praxe absolvovat další rok postgraduální přípravy v ambulantní péči, nejlépe v oblastech s nedostatečnou dostupností. V prosinci 2023 **Estonsko** v rámci svých plánu pro oživení a odolnost změnilo právní předpisy s cílem motivovat zdravotní sestry k práci v odlehlých oblastech, zatímco **Litva** zavedla změny právních předpisů zaměřené na zlepšení kariérního rozvoje zdravotnických pracovníků. V lednu 2024 **Dánsko** přijalo nový zákon o přesunu několika konkrétních úkolů z lékařů na zdravotní sestry. V březnu 2024 **Belgie** schválila dva zákony, které definují úlohu sester s pokročilou praxí a upřesňují jejich klinické činnosti a podmínky. Nová legislativa v **Řecku** z května 2024 umožňuje soukromým lékařům spolupracovat s veřejnými nemocnicemi, provádět lékařské zákroky a podílet se na ambulancích a operacích mimo běžnou pracovní dobu. V **Itálii** podporuje plán pro oživení a odolnost v letech 2021–26 udělení dalších 2 700 stipendií v oboru všeobecného lékařství, aby přispěl k dostupnosti lékařského personálu.

Byla přijata opatření ke zlepšení veřejného zdraví s důrazem na prevenci nemocí, podporu zdraví, zejména duševního zdraví. V **Lucembursku** byl v červenci 2023 zveřejněn nový národní plán duševního zdraví na období 2024–28. V **Portugalsku** byl v rámci plánu pro oživení a odolnost přijat nový zákon o duševním zdraví, který upravuje práva osob s duševním onemocněním a reguluje také povinnou hospitalizaci nebo léčbu. **Estonsko** připravuje plán prevence sebevražd, který by měl být dokončen do konce roku 2024. V srpnu 2023 byl v **Rumunsku** zřízen Národní onkologický registr pod správou Národního ústavu veřejného zdraví. **Rumunsko** rovněž v říjnu 2023 přijalo národní strategii očkování na období 2023–2030. Ve **Španělsku** schválila Meziteritoriální rada v dubnu 2024 plán prevence a kontroly kouření na období 2024–2027.

Řada členských států se zaměřila na posílení cenové dostupnosti, dosažitelnost a kvality služeb dlouhodobé péče a na řešení problémů, kterým čelí formální i neformální pečovatelé. V prosinci 2023 přijalo **Slovinsko** nový zákon o dlouhodobé péči, který určuje zdroje a způsoby stabilního veřejného financování dlouhodobé péče, včetně nového povinného příspěvku na sociální pojištění na dlouhodobou péči od 1. ledna 2025. Zákon rovněž stanoví podmínky pro poskytování kvalitních a bezpečných služeb dlouhodobé péče. V **Estonsku** vstoupila 1. července 2023 v platnost reforma péče, která určuje způsob financování služeb

dlouhodobé péče, snižuje doplatky a zajišťuje, aby příjemci péče s nízkými příjmy obdrželi pomoc na úhradu nákladů na péči. Země také přijala podrobnější minimální požadavky na kvalitu všeobecné péče a domácí péče a v rámci svého plánu pro oživení a odolnost v únoru 2024 změnila svůj akční plán pro model integrované péče, v němž stanovila role a odpovědnosti zúčastněných subjektů a určila budoucí financování systému. Od roku 2023 se ve **Finsku** pro hodnocení potřeb starších osob v oblasti služeb a jejich funkční kapacity používá nástroj hodnocení obyvatel. Kromě toho finské zákony vyžadují, aby pracovníci sociální péče posoudili potřebu naléhavé pomoci okamžitě, a to do sedmi pracovních dnů od kontaktování klientem nebo jeho zástupcem. **Itálie** v rámci svého plánu pro oživení a odolnost plně provedla reformu s cílem zlepšit životní podmínky nesoběstačných starších osob zjednodušením přístupu ke zdravotním a sociálním službám, poskytnutím vícerozměrného posouzení a určením individualizovaných projektů, které podporují deinstitucionalizaci. V březnu 2024 **Bulharsko** přijalo strategii rozvoje lidských zdrojů v sociální oblasti (do roku 2030), jejímž cílem je zlepšit pracovní podmínky v sociální oblasti, dovednosti a kompetence, přilákat více pracovníků, lépe sladit vzdělávací dráhy a poskytnout větší motivaci a podporu. **Švédsko** zavedlo chráněný profesní titul pro ošetrovatele v červenci 2023, aby zajistilo kvalitu a bezpečnost péče, a dosud vydalo 73 196 osvědčení. S účinností od dubna 2024 zavedla **Francie** několik opatření pro pracovníky domácí péče, včetně profesního průkazu, roční podpory mobility a paušálního příspěvku na cestovní čas. V roce 2023 **Portugalsko** novelizovalo zákoník práce s cílem lépe chránit pracovníky v domácnosti a v letech 2023 a 2024 právní předpisy týkající se neformálních pečovatelů, včetně finanční pomoci a propojení s formálními pečovateli, jakož i stanovení podmínek pro odpočinek pečovatelů. Od roku 2024 **Malta** rozšiřuje svůj program „Domácí pečovatel“, který poskytuje finanční podporu starším občanům s nízkou mírou závislosti, kteří zaměstnávají pečovatele s uznávanou kvalifikací, aby jim pomáhal v jejich každodenních potřebách. **Francie** od roku 2023 realizuje strategii „Stárnout dobře“, která zahrnuje 50 opatření na oddálení závislosti, přizpůsobení sociálního bydlení pro stárnoucí nájemníky, zaměstnání 50 000 odborníků v zařízeních péče o seniory, prevenci sociální izolace seniorů a podporu mezigenerační solidarity. **Řecko** vyvíjí strategii dlouhodobé péče, která má zajistit udržitelnost struktur péče, soudržnější regulační rámec a standardizované provozní procesy.

KAPITOLA 3. PRVNÍ FÁZE ANALÝZY ZEMÍ

Tato kapitola uvádí informace o jednotlivých zemích v rámci první fáze analýzy zemí na základě prvků Rámce sociální konvergence, jak jsou popsány v souvisejících klíčových sděleních Výboru pro zaměstnanost a Výboru pro sociální ochranu a v související zprávě pracovní skupiny Výboru pro zaměstnanost a Výboru pro sociální ochranu²⁹⁰, které rovněž podporují klíčová horizontální zjištění uvedená v oddíle 1.4 kapitoly 1. Ačkoli se všechny informace o zemích opírají o údaje ze srovnávacího přehledu sociálních ukazatelů a kategorizaci podle společné zprávy o zaměstnanosti, jak jsou popsány v rámečku v oddíle 1.4 a v příloze 6, struktura těchto informací závisí na situaci v dané zemi: pořadí tří oblastí politiky, kterých se informace týkají (zaměstnanost; vzdělání a dovednosti; sociální ochrana a začleňování) se řídí vývojem v dotčené zemi, jak vyplývá z tabulek srovnávacího přehledu sociálních ukazatelů v příloze 9. Podobně graf pro každou zemi dokládá nejvýznamnější problém nebo klíčový vývoj v dané zemi.

První fáze analýzy jednotlivých zemí vychází z úplného souboru hlavních ukazatelů srovnávacího přehledu sociálních ukazatelů. Každý z ukazatelů²⁹¹ je zkoumán na základě metodiky společné zprávy o zaměstnanosti, která určuje relativní postavení členských států. Toto relativní postavení se vyjadřuje pomocí směrodatných odchylek od střední hodnoty absolutní hodnoty ukazatele a její změny oproti předchozímu roku (další technické podrobnosti viz příloha 6). Výsledky jsou shrnuty do jedné ze sedmi možných kategorií pro každý ukazatel za danou zemi („nejlepší“, „lepší než průměr“, „dobrý, ale je třeba sledovat“, „průměrný“, „slabý, avšak zlepšující se“, „je nutné sledovat“, „kritická situace“). Tomuto hodnocení odpovídá stupnice barev od zelené po červenou. Stručný přehled ukazatelů a jejich hodnocení pro jednotlivé členské státy je uveden v tabulkách v příloze 9.

Každý hlavní ukazatel srovnávacího přehledu sociálních ukazatelů se posuzuje podle výše vysvětlené metodiky, aby se zjistilo, zda je třeba provést další analýzu ve druhé fázi. Hodnocení „kritická situace“ označuje členské státy, které v určitém ukazateli dosahují mnohem horších výsledků, než je průměr EU, a v nichž se situace v porovnání s předchozím rokem zhoršuje nebo se dostatečně nezlepšuje. Situace je označena jako „je nutné sledovat“ ve dvou případech: a) pokud členský stát dosáhl v určitém ukazateli horšího počtu bodů, než je průměr EU, a situace v zemi se zhoršuje nebo se nezlepšuje dostatečně rychle a b) pokud je počet bodů z hlediska úrovně v souladu s průměrem EU, ale situace se zhoršuje mnohem rychleji než průměr EU, nebo se nezlepšuje (téměř tak rychle), zatímco průměr EU se zlepšuje.

Další analýza ve druhé fázi se považuje za oprávněnou u členských států, u nichž je šest nebo více hlavních ukazatelů srovnávacího přehledu sociálních ukazatelů označeno červenou („kritická situace“) nebo oranžovou barvou („je nutné sledovat“). Další důvod, proč se domnívat, že situace vyžaduje další analýzu ve druhé fázi, nastává, když ukazatel s červeným nebo oranžovým označením vykazuje dvě po sobě jdoucí zhoršení v kategorizaci podle společné zprávy o zaměstnanosti. Příkladem je změna z hodnocení „průměrný“ na „slabý, avšak zlepšující se“ ve vydání společné zprávy o zaměstnanosti 2024, po němž

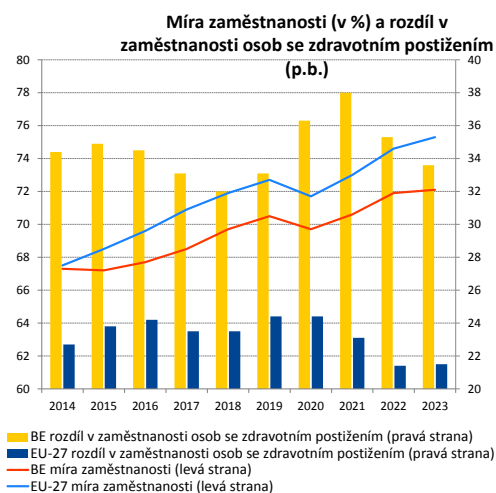
²⁹⁰ K projednání této iniciativy byla zřízena specializovaná společná pracovní skupina Výboru pro zaměstnanost a Výboru pro sociální ochranu, která pracovala od října 2022 do května 2023. Její činnost byla podkladem pro Výbor pro zaměstnanost a Výbor pro sociální ochranu, které připravily diskusi ministrů na zasedání Rady pro zaměstnanost, sociální politiku, zdraví a ochranu spotřebitele v červnu 2023. Práce a její výsledky jsou zdokumentovány v dokumentu [klíčová sdělení Výboru pro zaměstnanost a Výboru pro sociální ochranu k zavedení rámce sociální konvergence v evropském semestru a související zprávě společné pracovní skupiny Výboru pro zaměstnanost a Výboru pro sociální ochranu](#).

²⁹¹ Technické podrobnosti k hlavním ukazatelům srovnávacího přehledu, včetně rozdílu v zaměstnanosti osob se zdravotním postižením na základě konceptu GALI, viz příloha 2.

následuje další zhoršení na „kritickou situaci“ ve vydání z roku 2025. To by se započítávalo jako další „označení“ v rámci minimální prahové hodnoty šesti označení. Například pokud má země v daném roce n 5 hlavních ukazatelů srovnávacího přehledu sociálních ukazatelů označených červenou nebo oranžovou barvou a jeden z nich vykazuje v letech n a $n-1$ dva po sobě jdoucí roky zhoršení, má se za to, že země má v daném roce n celkem 6 označení (5 červených/oranžových signálů na základě ukazatelů pro daný rok +1 signál pro dvě po sobě jdoucí zhoršení). V důsledku toho by bylo nutné provést ještě další analýzu. Při vyhodnocování celkového počtu označení směrem k prahové hodnotě se berou v úvahu všechna přerušení řad a problémy související s kvalitou a interpretací údajů.

Belgie

V roce 2023 pokračoval díky hospodářskému růstu vzestupný trend na trhu práce v kontextu značného nedostatku pracovních sil. Navzdory zlepšení v posledním desetiletí míra zaměstnanosti, která v roce 2023 dosáhne 72,1 %, stále zaostává za průměrem EU, pokud jde o úroveň a změny, a vykazuje „kritickou situaci“, přičemž existují výrazné regionální rozdíly a některé skupiny, jako jsou osoby s nízkou kvalifikací, osoby narozené mimo EU a starší osoby, zaostávají ještě více. To je do značné míry způsobeno tím, že míra aktivity v Belgii je nižší než průměr EU. Míra nezaměstnanosti a míra dlouhodobé nezaměstnanosti jsou „průměrné“ na úrovni 5,5 % a 2,2 %, což platí i pro rozdíl v zaměstnanosti mužů a žen (7,6 p.b.). Rozdíl v zaměstnanosti osob se zdravotním postižením se mezi lety 2018 a 2021 neustále zvyšoval (z 32 na 38 p.b.), a přestože se v roce 2023 snížil na 33,6 p.b., nadále patří k nejvyšším v EU (oproti průměru EU ve výši 21,5 p.b.) a již tři roky po sobě se nachází v „kritické situaci“. A konečně, navzdory zvýšení reálných mezd v roce 2023 hrubý disponibilní příjem domácností na obyvatele nedosahuje průměru EU a zůstává v kategorii „je nutné sledovat“.

Poznámka: Přerušeni časové řady pro BE v roce 2017.

Zdroj: Eurostat [[lfsi_emp_a](#)], šetření pracovních sil v EU [[tepsr_sp200](#)], statistika EU v oblasti příjmů a životních podmínek.

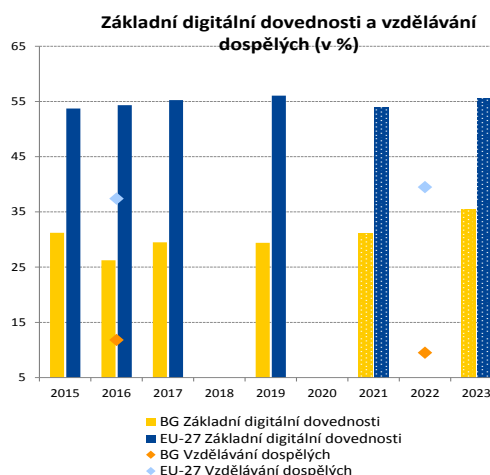
V oblasti vzdělávání a dovedností je Belgie lepší než průměr. Podíl dospělých, kteří se účastní vzdělávání, je „průměrný“ – 34,9 % (oproti 39,5 % v EU), stejně jako podíl mladých lidí, kteří nejsou zaměstnáni ani se neúčastní vzdělávání a odborné přípravy (NEET) – 9,6 %. S 56,3 % všech dětí ve věku do tří let ve formální péči a s podílem 6,2 % dětí, které předčasně ukončily školní docházku, je Belgie „lepší než průměr“ (i když s velkými regionálními rozdíly). To platí i pro podíl dospělé populace s alespoň základními digitálními dovednostmi (59,4 %), který může pomoci podpořit ekologickou a digitální transformaci. Zároveň se v posledních letech snížila úroveň znalostí čtení, matematiky a přírodních věd a existují značné rozdíly v souvislosti se socioekonomickým a přistěhovaleckým původem.

Sociální politiky jsou obecně účinné při prevenci a zmírňování rizik chudoby a sociálního vyloučení, jakož i příjmových nerovností. Pokud jde o dopad sociálních transferů (kromě důchodů) na snižování chudoby, který je výrazně nad průměrem EU (50,8 % oproti 34,7 % v roce 2023), a příjmovou nerovnost, měřenou koeficientem příjmové nerovnosti (3,4 oproti 4,7 na úrovni EU), je Belgie „nejlepší“. Ačkoli v roce 2023 je celková míra ohrožení chudobou nebo sociálním vyloučením (18,6 % oproti 21,3 % v EU) stále zaznamenána jako „průměrná“, podíly celkové populace a dětí ohrožených chudobou nebo sociálním vyloučením se od roku 2017 snižují a u dětí se zlepšují na kategorii „lepší než průměr“ (19,0 % oproti 24,8 % v EU). Subjektivně neuspokojená potřeba zdravotní péče, která v roce 2023 dosáhne pouze 1,1 %, je „lepší než průměr“, zatímco příliš vysoké náklady na bydlení, které se týkají 7,7 % obyvatel, jsou v kategorii „průměrný“ (8,8 % na úrovni EU).

S ohledem na zjištění výše uvedené první fáze analýzy, a zejména na tři ukazatele označené „kritická situace“ nebo „je nutné sledovat“, **Belgie zřejmě nečelí potenciálním rizikům pro vzestupnou sociální konvergenci, a nebude tudíž vyžadovat další analýzu ve druhé fázi** (viz rámeček v oddíle 1.4).

Bulharsko

Bulharsko se potýká s problémy souvisejícími s osvojováním dovedností, které zatěžují zaměstnatelnost některých skupin a brání růstu produktivity a konkurenceschopnosti. Účast dospělých na vzdělávání se mezi lety 2016 a 2022 snížila a s 9,5 % v roce 2022 (oproti 39,5 % v EU) patří k nejnižším v EU, což představuje „kritickou situaci“. Řešení tohoto problému bude vyžadovat další značné úsilí. Navzdory nedávnému zlepšení zůstává podíl dospělé populace s alespoň základními digitálními dovednostmi také jedním z nejnižších v EU, a to 35,5 % oproti 55,6 % na úrovni EU v roce 2023, což je další „kritická situace“. Posilovat získávání dovedností, včetně těch v digitální oblasti, u dospělých je klíčové pro podporu ekologické a digitální transformace. Podíl dětí do tří let věku ve formální péči o děti je stále nízký (17,4 % oproti 37,5 % v EU v roce 2023). To „je nutné sledovat“, protože to může mít dopad na dlouhodobé vyhlídky dětí v oblasti vzdělávání. Úroveň základních a digitálních dovedností mladých lidí je nízká a existují velké nerovnosti ve výsledcích vzdělávání.

Poznámka: Definice ukazatele digitálních dovedností se od roku 2021 změnila, ale zahrnuje koncept, který je v zásadě podobný jako v předchozích letech.

Zdroj: Eurostat [[zvláštní extrakce z AES](#)], [[tepsr_sp410](#)], [[isoc_sk_dskl_i](#)], šetření ESS v oblasti IKT.

V Bulharsku došlo ke zlepšení v oblasti sociálního začleňování a ochrany, avšak důležité výzvy přetrvávají. Ačkoli se míra ohrožení chudobou nebo sociálním vyloučením v roce 2023 snížila o 2,2 p.b., i přes pozitivní vývoj na trhu práce a růst mezd a důchodů stále patří k nejvyšším v EU (30,0 % oproti 21,3 %, „slabý, avšak zlepšující se“). Kromě toho byl zaznamenán výrazný pokles celkového počtu dětí ohrožených chudobou nebo sociálním vyloučením, a to o 34 000 (tj. 8,3 %) ve srovnání s rokem 2022. Míra nezaměstnanosti 33,9 % v roce 2023 však zůstává jednou z nejvyšších v EU (24,8 %) a je „kritická“. I přes zlepšení byly zranitelné skupiny, jako jsou Romové (81 %), osoby se zdravotním postižením (42,4 %) a osoby žijící ve venkovských oblastech (39,3 %), více než ostatní vystaveny riziku chudoby nebo sociálního vyloučení. Celkově se dopad sociálních transferů (kromě důchodů) na snižování chudoby i příjmové nerovnosti v roce 2023 zlepšil (z 24,4 % na 27,7 % a ze 7,3 % na 6,6 %, obojí „slabý, avšak zlepšující se“).

Bulharský trh práce si i nadále vedl dobře, ačkoli se snižujícím se počtem obyvatel, a to se značnými regionálními rozdíly. Zatímco země dosáhla historicky vysoké míry zaměstnanosti (76,2 % v roce 2023), která je „průměrná“ ve srovnání s EU (75,3 %), rozdíly mezi regiony se pohybují od 85,5 % v nejlepším regionu po 67,2 % v nejhorším regionu. Existují také značné rozdíly mezi jednotlivými skupinami obyvatel. Rozdíl v zaměstnanosti osob se zdravotním postižením byl v roce 2023 stále výrazně nad průměrem EU (39,5 oproti 21,5 p.b.), přičemž v porovnání s rokem 2022 zaznamenal nárůst o 10,0 p.b., a v průběhu dvou po sobě jdoucích let se zhoršil a dosáhl „kritické situace“. Ačkoli se podíl mladých lidí, kteří nejsou zaměstnaní ani se neúčastní vzdělávání a odborné přípravy (NEET), v posledních několika letech snižoval, v roce 2023 činil 13,8 %, což je stále více než průměr EU (11,2 %), a nyní je v kategorii „je nutné sledovat“.

S ohledem na zjištění výše uvedené první fáze analýzy, a zejména na šest ukazatelů označených „kritická situace“ nebo „je nutné sledovat“, včetně jednoho ukazatele, který se postupně

zhoršoval, je Bulharsko označeno jako země, jež čelí potenciálním rizikům pro vzestupnou sociální konvergenci, která vyžadují další analýzu ve druhé fázi (viz rámeček v oddíle 1.4).

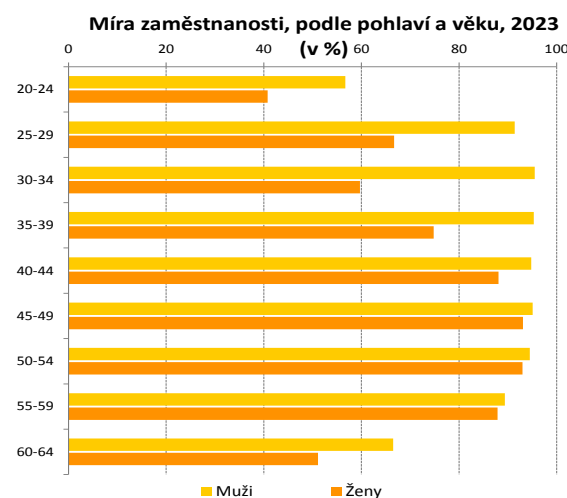
Česko

Celkově pozitivní výsledky na trhu práce jsou spojeny s nedostatkem pracovních sil a relativně obtížnějšími podmínkami pro některé skupiny obyvatel. V roce 2023 patřilo Česko k „nejlepším zemím“ v EU, pokud jde o vysokou míru zaměstnanosti a nízkou míru nezaměstnanosti (81,7 % a 2,6 %), a to i přes mírně záporný hospodářský růst. Nízká míra dlouhodobé nezaměstnanosti (0,8 % v roce 2023) byla rovněž v kategorii „dobrý, ale je třeba sledovat“, a to po zvýšení o 0,2 p.b. oproti roku 2022. Rozdíl v zaměstnanosti žen a mužů však v roce 2023 činil 13,9 p.b., což je jeden z největších rozdílů v EU a ukazuje na „kritickou situaci“. Míra účasti dětí do tří let věku ve formální péči o děti (4,5 % v roce 2023) se navíc oproti roku 2022 snížila o 2,3 procentního bodu a zůstává hluboko pod průměrem EU (37,5 %), což rovněž představuje „kritickou situaci“. To může mít v kombinaci s problémy v oblasti kvality péče o děti dopad na dlouhodobé vyhlídky dětí na vzdělávání a na účast žen na trhu práce. Podíl mladých lidí, kteří nejsou zaměstnáni ani se neúčastní vzdělávání a odborné přípravy (NEET), klesl o 1,3 p.b. na 10,1 % v roce 2023 a stejně jako rozdíl v zaměstnanosti osob se zdravotním postižením (22,2 p.b. v roce 2023) je „průměrný“. Posílení účasti žen, mladých lidí a znevýhodněných skupin, jako jsou ukrajinští občané s dočasnou ochranou a Romové, na trhu práce by mohlo pomoci zmírnit nedostatek pracovních sil.

Výkonnost Česka v oblasti dovedností se zlepšuje, avšak účast dospělých na vzdělávání se potýká s problémy. Ta patřila k nejnižším v členských státech (21,2 % v roce 2022 oproti 39,5 % v EU), což svědčí o „kritické situaci“. Zároveň se v letech 2021–2023 zvýšil podíl dospělých s alespoň základními digitálními dovednostmi z 59,7 % na 69,1 %, což je nyní „lepší než průměr“. Další podpora vzdělávání dospělých a rozvoje dovedností může pomoci posílit inovační kapacitu a usnadnit ekologickou a digitální transformaci.

Česko má dobře fungující systém sociální ochrany, ale potýká se s problémy v oblasti sociálního bydlení. Podíl osob ohrožených chudobou nebo sociálním vyloučením (AROPE) činil v roce 2023 celkově 12,0 % a mezi dětmi 15,0 %, což z Česka činí „nejlepší“ zemi (oproti průměrům EU 21,3 % a 24,8 %). Oba ukazatele se oproti roku 2022 mírně zvýšily v kontextu inflace nad průměrem EU. Reálný hrubý disponibilní příjem domácností na obyvatele (HDPD) se snížil ze 123,9 v roce 2022 na 121,6 v roce 2023 a je v kategorii „je nutné sledovat“. Dostupnost bydlení v českých městech je třeba pečlivě sledovat, neboť v roce 2023 byla zaznamenána výrazně vyšší (13,2 %) míra příliš vysokých nákladů na bydlení ve srovnání s venkovskými oblastmi (6,0 %) (celkově 9,1 %, „průměrná“). Konečně, pokud jde o subjektivně neuspokojenou potřebu zdravotní péče, je Česko stále „lepší než průměr“.

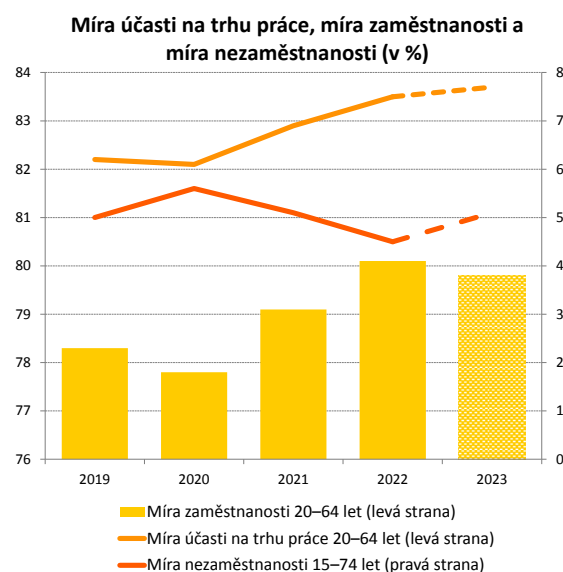
S ohledem na zjištění výše uvedené první fáze analýzy, a zejména na čtyři ukazatele označené „kritická situace“ nebo „je nutné sledovat“, **Česko zřejmě nečelí potenciálním rizikům pro vzestupnou sociální konvergenci, a nebude tudíž vyžadovat další analýzu ve druhé fázi** (viz rámeček v oddíle 1.4).

Zdroj: Eurostat [[lfsa_ergaed](#)], šetření pracovních sil v EU.

Dánsko

Napjatá situace na trhu práce z posledních let mírně polevuje, zatímco nezaměstnanost se zvýšila. Po letech rekordního růstu zaměstnanosti došlo v roce 2023 k nepatrnému poklesu míry zaměstnanosti na 79,8 % (–0,3 p.b. oproti roku 2022), což vytváří posun z kategorie „lepší než průměr“ do kategorie „dobrý, ale je třeba sledovat“²⁹². Vzhledem k tomu, že hospodářský růst byl méně bohatý na pracovní místa než v období po pandemii, míra nezaměstnanosti se zvýšila o 0,6 p.b. na 5,1 % již v roce 2023, což vedlo k situaci, kterou „je nutné sledovat“. Zatímco tlak na trhu práce se zmírňuje²⁹³, země se nadále potýká s nedostatkem pracovních sil v některých odvětvích, zejména v těch, která souvisejí s ekologickou a digitální transformací. Regionální rozdíly se také projevují v obtížích s náborem nových pracovníků²⁹⁴. Situace mladých lidí, kteří nejsou zaměstnáni ani se neúčastní vzdělávání a odborné přípravy (NEET), je stále v kategorii „lepší než průměr“, a to i přes nárůst o 0,7 procentního bodu na 8,6 % v roce 2023. Podobně Dánsko je „lepší než průměr“, i co se týče rozdílu v zaměstnanosti žen a mužů, který nyní činí 5,6 p.b. ve srovnání s průměrem EU, který činí 10,2 p.b.

Zdroj: Eurostat [[lfsi_emp_a](#)], [[une_rt_a](#)], šetření pracovních sil v EU.

Do roku 2020 se podíl osob předčasně odcházejících ze vzdělávání a odborné přípravy snížil. Ukazatel vzrostl z 10,0 % v roce 2022 na 10,4 % v roce 2023 (o 0,9 p.b. nad průměrem EU) a je v kategorii „je nutné sledovat“. To si zaslouží pozornost i s ohledem na celkový nedostatek kvalifikovaných pracovníků, který země pociťuje. Míra účasti dospělých na vzdělávání ve výši 47,1 % v roce 2022 je „lepší než průměr“ (EU 39,5 %), a to i po mírném poklesu oproti roku 2016, a podíl dospělých, kteří mají alespoň základní digitální dovednosti, je rovněž „lepší než průměr“ (69,6 % v roce 2023). Dánsko patří mezi země s nejvyšším podílem dětí mladších tří let ve formální péči o děti (69,9 % v roce 2023, „dobrý, ale je třeba sledovat“ po poklesu o 4,8 p.b. oproti roku 2022).

Systém sociální ochrany funguje velmi dobře, ale náklady na bydlení zranitelné skupiny stále zatěžují. Situace, pokud jde o riziko chudoby nebo sociálního vyloučení, je celkově „lepší než průměr“ a Dánsko je „nejlepší“, pokud jde o dětskou chudobu a dopad sociálních transferů (kromě důchodů) na snižování chudoby. Podíl domácností zatížených náklady na bydlení však zůstává vysoký (15,4 %). Již třetí rok po sobě je situace považována za „kritickou“, což odráží omezenou nabídku dostupného bydlení ve větších městech.

S ohledem na zjištění výše uvedené první fáze analýzy, a zejména na tři ukazatele označené „kritická situace“ nebo „je nutné sledovat“, **Dánsko zřejmě nečelí potenciálním rizikům pro**

²⁹² V roce 2023 došlo k přerušení časové řady u hodnot míry zaměstnanosti, nezaměstnanosti, dlouhodobé nezaměstnanosti, účasti na trhu práce a míry NEET, jakož i u rozdílu v zaměstnanosti žen a mužů, což se odráží v grafu.

²⁹³ Evropská komise, Evropská hospodářská prognóza, podzim 2024.

²⁹⁴ [Dánská agentura pro trh práce a nábor zaměstnanců \(březen 2024\), Recruitment Survey Report \(Zpráva o průzkumu v oblasti náboru\).](#)

vzestupnou sociální konvergenci, a nebude tudíž vyžadovat další analýzu ve druhé fázi (viz rámeček v oddíle 1.4).

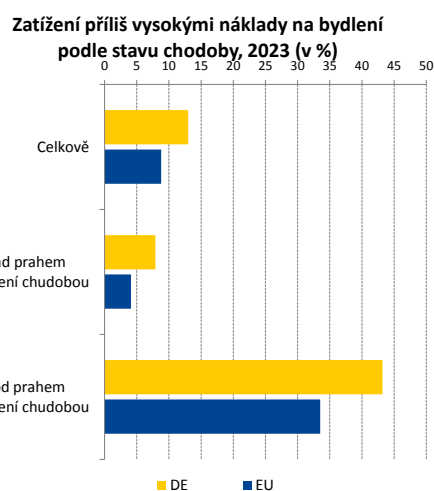
Německo

V oblasti vzdělávání a dovedností je situace v oblasti předčasných odchodů ze vzdělávání náročná, zatímco Německo dosahuje dobrých výsledků v oblasti vzdělávání dospělých. Podíl osob předčasně odcházejících ze vzdělávání a odborné přípravy je vysoký a v roce 2023 vzrostl na 12,8 % (oproti 9,5 % v EU), což ukazuje na „kritickou situaci“. Zároveň se od roku 2012 téměř zdvojnásobil podíl patnáctiletých žáků, kteří nemají základní dovednosti v matematice a přírodních vědách (29,5 % a 22,9 % v roce 2022) (PISA 2022), což má další zvýšený socioekonomický dopad na výsledky vzdělávání. Tomu je třeba věnovat pozornost i s ohledem na dovednosti potřebné pro trh práce a ekologickou a digitální transformaci. Na druhou stranu podíl dospělé populace s alespoň základními digitálními dovednostmi vzrostl o 3,3 p.b. na 52,2 % v roce 2023 (oproti 55,6 % v EU) a je nyní „průměrný“, zatímco celková účast dospělých na vzdělávání, která v roce 2022 dosáhne 53,7 %, řadí Německo k „nejlepším“ v EU.

Německý trh práce si celkově vede dobře, ale přetrvává zde nedostatek pracovních sil a kvalifikací a ženy zde nejsou dostatečně integrovány. Navzdory hospodářskému zpomalení je míra zaměstnanosti vysoká a v roce 2023 se zvýšila na 81,1 % („lepší než průměr“), zatímco míra nezaměstnanosti a její dlouhodobá složka zůstaly v kontextu nedostatku pracovních sil na velmi nízkých úrovních (3,1 % („nejlepší“) a 1,0 % („lepší než průměr“)). Na druhou stranu, zatímco rozdíl v zaměstnanosti žen a mužů zůstal v roce 2023 „průměrný“ a činil přibližně 7,7 p.b., rozdíl mezi ženami a muži v zaměstnanosti na částečný úvazek zůstává jedním z nejvyšších v EU (36,9 p.b. oproti 20,2 p.b. v EU). Odhaduje se, že současný systém rozdělení daní manželů brání až 185 000 osob na plný úvazek v přístupu na trh práce. Podíl dětí do tří let věku ve formální péči o děti (23,3 % v roce 2023 oproti 37,5 % v EU) a nyní je v kategorii „je nutné sledovat“.

V sociální oblasti představuje dostupnost bydlení stále značnou výzvu kvůli omezené nabídce. Míra příliš vysokých nákladů na bydlení se v Německu ve srovnání s EU zvyšuje výrazně rychleji (1,1 p.b. oproti 0,1 p.b.) a v roce 2023 dosáhla nadprůměrné hodnoty 13,0 %, a zůstává tak v kategorii „je nutné sledovat“²⁹⁵. Přestože probíhající a plánované politické iniciativy směřují k podpoře dostupnějšího bydlení, je tato situace obzvláště obtížná pro osoby ohrožené chudobou, u nichž tato míra vzrostla na 43,2 % (oproti 33,6 % v EU). V kontextu vysoké inflace v letech 2022 a 2023 se snížila kupní síla domácností a podíly obyvatelstva a dětí ohrožených chudobou nebo sociálním vyloučením, které v roce 2023 dosáhly 21,3 % a 23,9 %, se od roku 2020 zvýšily (+0,9 p.b. a +1,6 p.b.) a jsou „průměrné“.

S ohledem na zjištění výše uvedené první fáze analýzy, a zejména na tři ukazatele označené „kritická situace“ nebo „je nutné sledovat“, **Německo zřejmě nečelí potenciálním rizikům pro vzestupnou sociální konvergenci, a nebude tudíž vyžadovat další analýzu ve druhé fázi** (viz rámeček v oddíle 1.4).

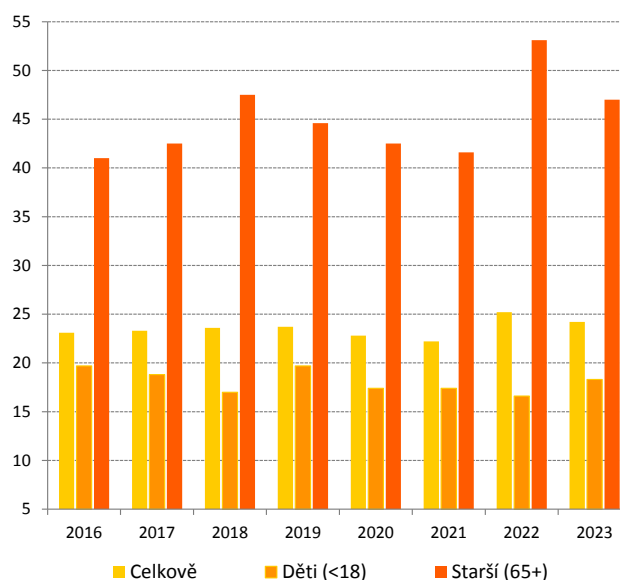
Zdroj: Eurostat [[tessi163](#)], statistika EU v oblasti příjmů a životních podmínek.

²⁹⁵ V roce 2023 došlo u ukazatele k přerušení časové řady.

Estonsko

Estonsko se potýká s problémy v oblasti sociální ochrany a začleňování. Podíl osob ohrožených chudobou nebo sociálním vyloučením se snížil o 1,0 p.b. na 24,2%. Stále však platí, že je nad průměrem EU, který činí 21,3 %, a v roce 2023 ho „je nutné sledovat“. Riziko chudoby nebo sociálního vyloučení u dětí je v kategorii „lepší než průměr“, i když s nárůstem o 1,7 p.b. Pro starší osoby a osoby se zdravotním postižením tato rizika zůstávají mezi nejvyššími v EU (na úrovni 47% a 41% oproti 19,8% a 28,8 % v EU). V této souvislosti stojí za zmínku, že dopad sociálních transferů (kromě důchodů) na snižování chudoby se snížil z 28,1 % v roce 2022 na 27,7 % v roce 2023, což je pod průměrem EU, který činí 34,7 %, a tudíž jde o kategorii „je nutné sledovat“. Nerovnost měřená koeficientem příjmové nerovnosti vzrostla z hodnoty 5,0 v roce 2021 na 5,4 v roce 2023 (rovněž „je nutné sledovat“) oproti průměru EU, který v roce 2023 činil 4,7. Estonsko vykazuje jednu z nejvyšších úrovní subjektivně neuspokojené potřeby zdravotní péče v EU (12,9 % oproti 2,4 % v roce 2023), což je „kritická situace“. Přístup ke zdravotní péči zůstává problémem v kontextu rostoucího nedostatku zdravotnického personálu, vysokých doplatek a rychlého stárnutí obyvatelstva.

Míra ohrožení chudobou nebo sociálním vyloučením (v %)

Zdroj: Eurostat [[ilc_peps01n](#)], statistika EU v oblasti příjmů a životních podmínek.

Zaměstnanost se v roce 2023 dále zvyšovala, se zlepšením zejména v oblasti zaměstnanosti osob se zdravotním postižením. Míra zaměstnanosti dosáhla 82,1 %, tedy je jedna z „nejlepších“ v EU, zatímco míra dlouhodobé nezaměstnanosti ve výši 1,3 % zůstala „lepší než průměr“. V souvislosti s poklesem reálného HDP v roce 2023 se však míra nezaměstnanosti zvýšila z 5,6 % v roce 2022 na 6,4 % v roce 2023, a je proto v kategorii „je nutné sledovat“. Regionální rozdíly v nezaměstnanosti jsou značné, přičemž mnohem vyšší hodnoty jsou v severovýchodní části Estonska (10,1 % v roce 2023)²⁹⁶, která se vyznačuje převahou průmyslového odvětví. Estonsko má jeden z nejnižších rozdílů v zaměstnanosti žen a mužů v EU a v posledních třech letech patřilo mezi „nejlepší“ země. Současně se výrazně snížil rozdíl v zaměstnanosti osob se zdravotním postižením (o 6,0 p.b.) ve srovnání s rokem 2022 (20,2 % oproti 21,5 % v EU), a je tak nyní „lepší než průměr“. Hrubý disponibilní důchod domácností se snížil již druhým rokem po sobě (ze 130,5 v roce 2022 na 125,9 v roce 2023) a nyní je v kategorii „je nutné sledovat“.

V oblasti vzdělávání a dovedností zaznamenalo Estonsko pozitivní vývoj. Výrazného pokroku dosáhlo v oblasti účasti na vzdělávání dospělých, která se zvýšila z 33,9 % v roce 2016 na 41,8 % v roce 2022 („lepší než průměr“ ve srovnání s průměrem EU, který v roce 2022 činí 39,5 %). Kromě toho se v roce 2023 zlepšil podíl obyvatelstva s alespoň základními digitálními dovednostmi, který je nyní rovněž „lepší než průměr“, stejně jako podíl osob

²⁹⁶ Estonský statistický úřad: [Míra nezaměstnanosti | Statistikaamet](#).

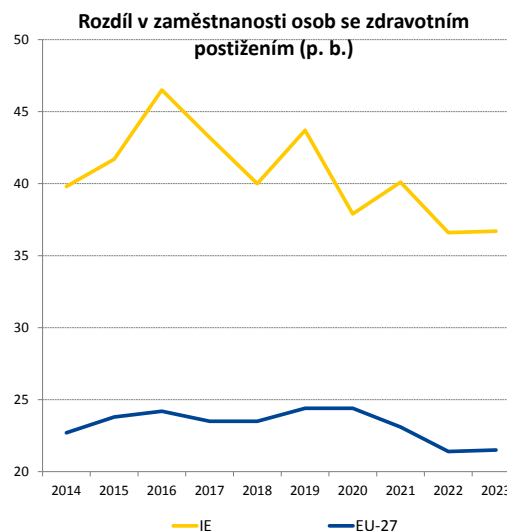
předčasně odcházejících ze vzdělávání a odborné přípravy, po jednom z největších zlepšení z předchozího stavu „je nutné sledovat“.

S ohledem na zjištění výše uvedené první fáze analýzy, a zejména na šest ukazatelů označených „kritická situace“ nebo „je nutné sledovat“, včetně jednoho ukazatele, který se postupně zhoršoval, **je Estonsko označeno jako země, jež čelí potenciálním rizikům pro vzestupnou sociální konvergenci, která vyžadují další analýzu ve druhé fázi** (viz rámeček v oddíle 1.4).

Irsko

Zaměstnanost se v roce 2023 dále zlepšovala, ačkoli znevýhodněné skupiny stále čelí značným překážkám v přístupu k zaměstnání.

V roce 2023 dosáhla míra zaměstnanosti úrovně 79,1 % navzdory silně zpomalujícímu hospodářskému růstu dalšího rekordu („průměrný“), a to jak v důsledku migrace, tak vyšší účasti na trhu práce. Míra nezaměstnanosti na historickém minimu 4,3 % („lepší než průměr“) odráží stále napjatou situaci na trhu práce. Rozdíl v zaměstnanosti žen a mužů se výrazně snížil z 11,4 p.b. v roce 2022 na 9,9 p.b. v roce 2023 a nyní je „lepší než průměr“, k čemuž přispěly větší možnosti flexibilní práce a rostoucí dotace na péči o děti. Současně i přes mírné zlepšení v posledních letech zůstává rozdíl v zaměstnanosti osob se zdravotním postižením mnohem větší než průměr EU, a to 36,7 p.b. oproti 21,5 p.b., což stále ukazuje na „kritickou situaci“. Posílení zaměstnatelnosti nedostatečně zastoupených a znevýhodněných skupin, jako jsou osoby se zdravotním postižením, rodiče samoživitelé, osoby s nízkou kvalifikací, romská menšina, Travelleři, tak může pomoci reagovat na stávající i budoucí nedostatek pracovních sil a dovedností. Cílem nových osvětových a aktivačních opatření, která jsou rovněž podporována z ESF+, je tento rozdíl snížit. A konečně, Irsko mělo v roce 2023 růst hrubého disponibilního příjmu domácností na obyvatele, který byl „průměrný“.

Poznámka: Přerušení časové řady pro IE v roce 2019.

Zdroj: Eurostat [[tepsr_sp200](#)], statistika EU v oblasti příjmů a životních podmínek.

Irsko dosahuje dobrých výsledků v oblasti vzdělávání a dovedností. Země stále patří k „nejlepším“, pokud jde o míru předčasných odchodů ze vzdělávání, která v roce 2023 dosáhne 4,0 %, a to i přes nárůst (z 3,7 % v roce 2022). Dospělí Irové se také častěji účastní vzdělávání, než je průměr EU: 48,3 % oproti 39,5 % v EU v roce 2022 („lepší než průměr“). Podíl dospělých s alespoň základními digitálními dovednostmi je navíc jeden z nejvyšších v EU – 72,9 % v roce 2023 oproti 55,6 % v EU, což zemi opět řadí mezi „nejlepší“.

Irský systém sociální ochrany se ukázal jako celkově účinný při zmírňování chudoby, přestože některé skupiny nadále čelí vyšším rizikům a jsou uváděny problémy v oblasti předškolního vzdělávání a péče. Rizika chudoby nebo sociálního vyloučení jsou u celkového obyvatelstva i u dětí „průměrná“. Výrazně více ohroženi jsou rodiče samoživitelé, Travelleři a osoby se zdravotním postižením. Co se týče dopadu sociálních transferů (kromě důchodů) na snižování chudoby, patří Irsko i nadále k „nejlepším“ (57,8 % oproti 34,7 % v EU). Ačkoli se účast dětí mladších tří let ve formální péči o děti zvýšila z 18,3 % v roce 2022 na 22,1 % v roce 2023, zůstává v kategorii „je nutné sledovat“, neboť je stále výrazně pod průměrem EU, který činí 37,5 %. I přes zlepšení přetrvávají některé finanční a nefinanční překážky (dostupnost, složitost systému). Zhoršila se dostupnost bydlení, problémem jsou dlouhé čekací listiny na sociální bydlení a rekordně vysoký počet bezdomovců, částečně v důsledku slabých práv nájemníků. Bezdomovectví se nejvíce zvýšilo u dětí a rodin tvořených jedním rodičem.

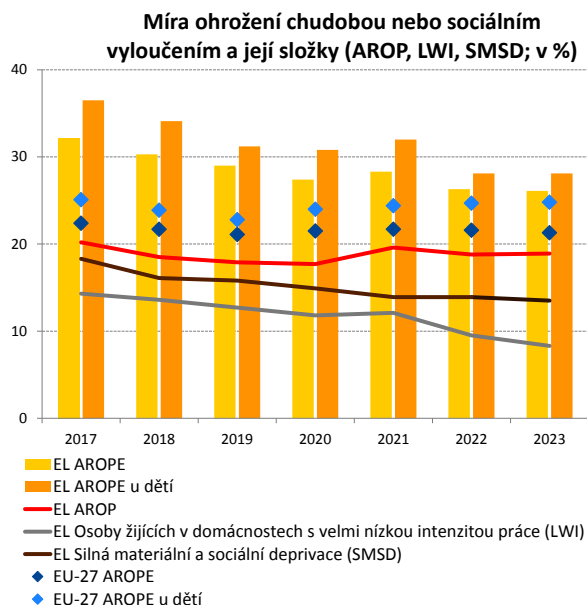
S ohledem na zjištění výše uvedené první fáze analýzy, a zejména na dva ukazatele označené „kritická situace“ nebo „je nutné sledovat“, **Irsko zřejmě nečelí potenciálním rizikům pro vzestupnou sociální konvergenci, a nebude tudíž vyžadovat další analýzu ve druhé fázi** (viz rámeček v oddíle 1.4).

Řecko

V kontextu vysoké inflace a snížených sociálních výdajů v poměru k HDP, Řecko čelí značným výzvám v oblasti sociální ochrany a sociálního začleňování, přičemž většina ukazatelů ukazuje na „kritickou situaci“. Přesněji řečeno, snížení chudoby prostřednictvím sociálních transferů (kromě důchodů) kleslo o 2,1 p.b. na pouhých 18,2 %, což je o 16,5 p.b. méně než průměr EU. Ačkoli podíl osob ohrožených chudobou nebo sociálním vyloučením zůstal po pomalém zlepšování v posledních šesti letech relativně stabilní na úrovni 26,1 %, je stále výrazně nad průměrem EU, který činí 21,3 %. Podíl domácností zatížených příliš vysokými náklady na bydlení navíc v roce 2023 vzrostl na 28,5 %, což je jedna z nejvyšších hodnot v EU (v průměru 8,8 %). Současně se dále zvýšila subjektivně neuspokojená potřeba zdravotní péče, která dosáhla jedné z nejvyšších úrovní (11,6 % v roce 2023 z 9,0 % v roce 2022 oproti 2,4 % v EU). Míra ohrožení chudobou nebo sociálním vyloučením u dětí zůstala stabilní na úrovni 28,1 %, ale je i nadále nad průměrem EU, který činí 24,8 %, což ukazuje na situaci, kterou „je nutné sledovat“. Nerovnost, měřená koeficientem příjmové nerovnosti, se mírně zvýšila na 5,3 (oproti 4,7 v EU) a je rovněž v kategorii „je nutné sledovat“ kvůli své vysoké úrovni.

Řecký trh práce představuje značnou výzvu, zejména pro ženy a mladé lidi. V roce 2023 se míra zaměstnanosti zvýšila o 1,1 p.b. díky stále silnému hospodářskému růstu. Zaměstnáno však bylo pouze 67,4 % obyvatel v produktivním věku, což je výrazně pod průměrem EU, který činí 75,3 %. Míra zaměstnanosti představuje „kritickou situaci“ zejména u žen a mladých lidí. I přes omezený nárůst o 1,7 p.b. na 57,6 % v roce 2023 je míra zaměstnanosti žen jedna z nejnižších v EU a vykazuje jeden z největších rozdílů v zaměstnanosti (19,8 p.b.). Podíl mladých lidí, kteří nejsou zaměstnaní ani se neúčastní vzdělávání a odborné přípravy, se v roce 2023 zvýšil o 0,6 p.b. na 15,9 %, což je výrazně více než průměr EU, který činí 11,2 %. Hrubý disponibilní příjem domácností na obyvatele, který v roce 2023 dosáhne 81,6 %, navíc zůstává jedním z nejnižších, přestože se od roku 2022 zvýší (oproti průměru EU ve výši 111,1 %), a posune se z kategorie „kritické situace“ do kategorie „slabý, avšak zlepšující se“. Na druhou stranu je rozdíl v zaměstnanosti osob se zdravotním postižením v Řecku „průměrný“.

Rozvoj dovedností je pro Řecko prioritou s ohledem na digitální a ekologickou transformaci a na zvýšený nedostatek pracovních sil v klíčových odvětvích. Podíl dospělých, kteří se během posledních dvanácti měsíců účastnili vzdělávání, se snížil z 16,0 % v roce 2016 na 15,1 % v roce 2022, což je jedna z nejnižších úrovní v EU a představuje „kritickou situaci“. Zároveň v roce 2023 mělo alespoň základní digitální dovednosti 52,4 % dospělých (oproti 55,6 % v EU), což je „průměrné“. Základní dovednosti patří k nejnižším v EU, což je také jeden z nejprudších poklesů. Na druhou stranu podíl osob předčasně odcházejících ze vzdělávání a odborné přípravy se od roku 2022 do roku 2023 snížil o 0,4 p.b. a zůstal výrazně pod průměrem EU (3,7 % oproti 9,5 % v EU), což Řecko řadí mezi „nejlepší“ země.

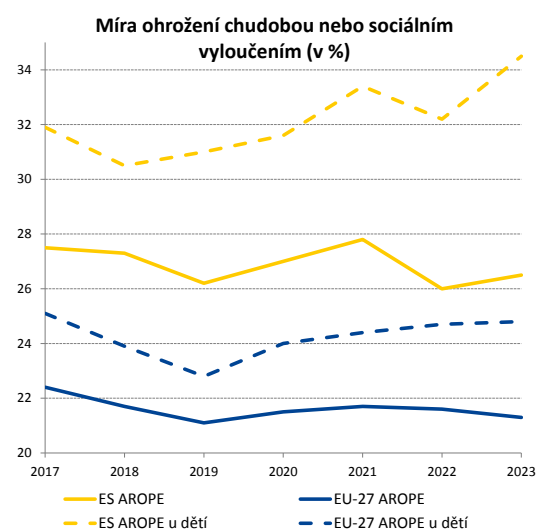

Zdroj: Eurostat [[ilc_peps01n](#)], [[tepsr_lm430](#)], [[ilc_li02](#)], [[tespm030](#)], statistika EU v oblasti příjmů a životních podmínek.

S ohledem na zjištění výše uvedené první fáze analýzy, a zejména na devět ukazatelů označených „kritická situace“ nebo „je nutné sledovat“, **je Řecko označeno jako země, jež čelí potenciálním rizikům pro vzestupnou sociální konvergenci, která vyžadují další analýzu ve druhé fázi** (viz rámeček v oddíle 1.4).

Španělsko

Španělsko se potýká s problémy v oblasti sociální ochrany a začleňování. V roce 2023 vzrostl podíl obyvatel ohrožených chudobou nebo sociálním vyloučením celkově na 26,5 % a podíl dětí na 34,5 %, což je výrazně nad průměrem EU (21,3 % a 24,8 %) a představuje tak „kritickou situaci“. To lze částečně přičíst problémům s přiměřeností a pokrytím v rámci systému sociální ochrany, regionálním rozdílným v přístupu k veřejným službám a přetrvávající vysoké chudobě pracujících. Navzdory určitému zlepšení zůstává příjmová nerovnost měřená koeficientem příjmové nerovnosti v roce 2023 vysoká (5,5 oproti 4,7 v EU) a je v kategorii „je nutné sledovat“. Dopad sociálních transferů (kromě důchodů) na snižování chudoby se v roce 2023 snížil na 22,9 % (oproti 34,7 % v EU), přičemž se během dvou po sobě jdoucích let zhoršil a dostal se do „kritické situace“. Účinnost sociálních transferů je obzvláště nízká při snižování rizika chudoby dětí (17,0 % oproti 41,4 % v EU). Na druhou stranu je podíl dětí mladších tří let ve formální péči o děti ve Španělsku „lepší než průměr“.

Zdroj: Eurostat [[ilc_peps01n](#)], statistika EU v oblasti příjmů a životních podmínek.

Španělský trh práce se výrazně zlepšil, ale stále čelí problémům. Míra zaměstnanosti se výrazně zvýšila na 70,5 % v roce 2023 (oproti 75,3 % v EU), čímž se posunula z „kritické situace“ do kategorie „slabý, avšak zlepšující se“²⁹⁷. K tomu přispěl silný hospodářský růst, výrazný nárůst zaměstnanosti osob narozených mimo EU a zvýšení zaměstnanosti v obchodu, technických a vědeckých profesích a tvorba pracovních míst ve veřejném sektoru. Míra nezaměstnanosti (12,2 %) a její dlouhodobá složka (4,3 %) jsou rovněž v kategorii „slabý, avšak zlepšující se“, a to s ohledem na stále velmi vysoké úrovně navzdory velkému poklesu, zejména u starších pracovníků a na Kanárských ostrovech. Podíl mladých lidí, kteří nejsou zaměstnaní ani se neúčastní vzdělávání a odborné přípravy (NEET), sice nadále klesá (na 12,3 % v roce 2023), ale zůstává velký a v kategorii „je nutné sledovat“. Rozdíl v zaměstnanosti osob se zdravotním postižením, který patří k nejnižším v EU a snižuje se, řadí Španělsko mezi „nejlepší“ země. A konečně reálný hrubý disponibilní důchod domácností na obyvatele byl v roce 2023 byl „slabý, avšak zlepšující se“ v důsledku výrazného nárůstu.

Španělsko se potýká s problémy v souvislosti s předčasným odchodem ze vzdělávání a odborné přípravy, zatímco v oblasti digitálních dovedností má dobré výsledky. Podíl osob předčasně odcházejících ze vzdělávání a odborné přípravy se v roce 2023 mírně snížil na 13,7 % (oproti 9,5 % v EU), avšak zůstává vysoký a v kategorii „kritické situace“. Související regionální rozdíly jsou stále značné, přestože se v roce 2023 zmenšují, přičemž obzvláště vysoké jsou na jihu a východě a zhoršují se na jihu a na Kanárských ostrovech. Celkově byla účast dospělých na vzdělávání v roce 2022 „průměrná“, a to 34,1 % (oproti 39,5 % v EU), což představuje nárůst o 3,7 p.b. oproti roku 2016. Na druhou stranu výsledky Španělska z kategorie „lepší než průměr“ v oblasti digitálních dovedností pozitivně podporují ekologickou a digitální transformaci.

²⁹⁷ Definice ukazatelů španělského trhu práce se v letech 2022 a 2023 liší od těch obvyklých (viz [metadata Eurostatu](#)).

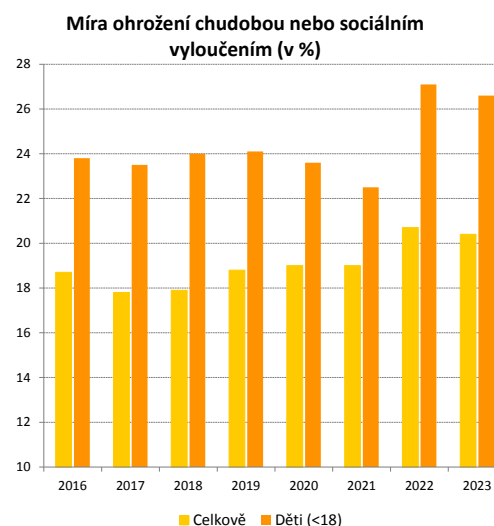
S ohledem na zjištění výše uvedené první fáze analýzy, a zejména na šest ukazatelů označených „kritická situace“ nebo „je nutné sledovat“, včetně jednoho ukazatele, který se postupně zhoršoval, **je Španělsko označeno jako země, jež čelí potenciálním rizikům pro vzestupnou sociální konvergenci, která vyžadují další analýzu ve druhé fázi** (viz rámeček v oddíle 1.4).

Francie

Trh práce zůstal v roce 2023 dynamický i přes zpomalení ekonomiky ve druhé polovině roku a rostoucí překážky v nabídce. V roce 2023 se míra zaměstnanosti zvýšila na 74,4 %, zatímco míra nezaměstnanosti zůstala na 7,3 %, což je nejnižší úroveň od roku 2008, přičemž nejvzdálenější regiony dosáhly výrazně horších výsledků. Oba ukazatele jsou v kategorii „je nutné sledovat“, jelikož relativní výkonnost se poněkud zhoršila²⁹⁸. Míra nezaměstnanosti mladých lidí se mírně snížila (–0,1 p.b. na 17,2 %), ale podíl mladých lidí, kteří nejsou zaměstnáni ani se neúčastní vzdělávání a odborné přípravy (NEET), se zvýšil na 12,3 % a je nyní rovněž v kategorii „je nutné sledovat“. Integrace některých zranitelných skupin na trhu práce je i nadále obtížná, zejména pro osoby narozené mimo EU a osoby s nízkým dosaženým vzděláním. Rozdíl v zaměstnanosti žen a mužů je „lepší než průměr“ (5,5 p.b. v roce 2023 oproti 10,2 p.b. v EU) a dále se snižuje. Rozdíl v zaměstnanosti osob se zdravotním postižením se od roku 2020 snižuje a v roce 2023 dosáhne 19,9 p.b. (oproti 21,5 p.b. v EU) a nyní je také „lepší než průměr“.

Navzdory poměrně vysokým investicím do sociální ochrany se v posledních letech zvyšuje riziko chudoby, a to v kontextu rostoucích nerovností. Celkově je Francie „lepší než průměr“, pokud jde o dopad sociálních transferů (kromě důchodů) na snižování chudoby (41,9 % v roce 2023 oproti 34,7 % v EU). Po výrazném nárůstu v roce 2022 se podíl obyvatelstva ohroženého chudobou nebo sociálním vyloučením v roce 2023 snížil o 0,3 p.b. na 20,4 %, což je pod průměrem EU, který činí 21,3 % („průměrný“)²⁹⁹. Míra ohrožení chudobou nebo sociálním vyloučením u dětí také klesla (o 0,5 p.b.) na 26,6 % v roce 2023, ale zůstává nad průměrem EU, který činí 24,8 %, a je nadále v kategorii „je nutné sledovat“. Růst hrubého domácího příjmu domácností na obyvatele zůstal v roce 2023 pod průměrem EU a v kategorii „je nutné sledovat“. Nerovnost měřená koeficientem příjmové nerovnosti je „průměrná“, i když od roku 2018 má většinou vzestupný trend. Nejvzdálenější regiony dosahují ve všech oblastech srovnávacího přehledu sociálních ukazatelů výrazně horších výsledků než metropolitní Francie.

Francie dosahuje celkově dobrých výsledků, pokud jde o ukazatele týkající se rovných příležitostí. Podíl dospělých s alespoň základními digitálními dovednostmi a osob předčasně odcházejících ze vzdělávání a odborné přípravy je „průměrný“ (59,7 % a 7,6 % v roce 2023). Francie je „nejlepší“, pokud jde o podíl dětí do tří let věku ve formální péči o děti. Vzdělávací systém se nicméně vyznačuje značným podílem žáků se slabými výsledky a vysokými nerovnostmi, což se projevilo ve výsledcích průzkumu PISA 2022. Nedostatek kvalifikovaných pracovníků je jednou z hlavních překážek nábora a mohl by bránit ekologické a digitální transformaci.

Zdroj: Eurostat [[ilc_peps01n](#)], statistika EU v oblasti příjmů a životních podmínek.

²⁹⁸ Definice ukazatelů francouzského trhu práce se v letech 2022 a 2023 liší od těch obvyklých (viz [metadata Eurostatu](#)).

²⁹⁹ Přerušení časové řady v letech 2020 a 2022: do šetření FR-SILC jsou v roce 2022 poprvé zahrnuty čtyři zámořské departementy (Francouzská Guyana, Réunion, Martinik a Guadeloupe).

S ohledem na zjištění výše uvedené první fáze analýzy, a zejména na pět ukazatelů označených „je nutné sledovat“, **Francie zřejmě nečelí potenciálním rizikům pro vzestupnou sociální konvergenci, a nebude tudíž vyžadovat další analýzu ve druhé fázi** (viz rámeček v oddíle 1.4).

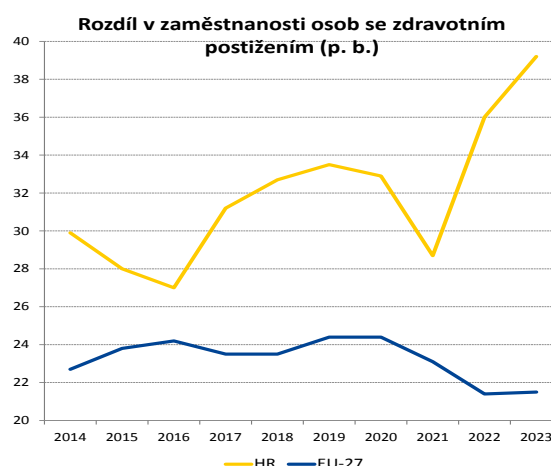
Chorvatsko

Trh práce pokračuje ve svém vzestupném trendu, ale zranitelné skupiny se potýkají se značnými problémy. Navzdory určitému zlepšení od roku 2021 byla míra zaměstnanosti stále výrazně nižší než průměr EU (70,8 % oproti 75,3 % v roce 2023) a již tři roky po sobě byla „kritická“. V roce 2023 se míra nezaměstnanosti a dlouhodobé nezaměstnanosti díky stále poměrně silnému hospodářskému růstu snížila a dosáhla 6,1 % a 2,1 % („lepší než průměr“ a „průměrná“). Reálný hrubý disponibilní důchod domácností na obyvatele byl po výrazném zlepšení „lepší než průměr“, a to 130,6 (111,1 v EU). Některé zranitelné skupiny, jako jsou starší pracovníci a pracovníci s nízkou kvalifikací, však mají i nadále potíže s nalezením kvalitních pracovních míst. Rozdíl v zaměstnanosti osob se zdravotním postižením naznačuje v roce 2023 „kritickou situaci“ (39,2 p.b. oproti 21,5 p.b. v EU) poté, co se již podruhé zvýšil. Rozdíl v zaměstnanosti žen a mužů byl naopak „lepší než průměr“, a to 7,7 p.b. (v EU 10,2 p.b.). Podíl mladých lidí, kteří nejsou zaměstnáni ani se neúčastní vzdělávání a odborné přípravy (NEET), se v roce 2023 zlepšil a byl „v průměrný“ (11,8 % oproti 11,2 % v EU), i když více než polovina z nich je neaktivní.

Chorvatsko čelí některým výzvám v oblasti celoživotního učení a získávání dovedností. Země nadále patří k „nejlepším“, pokud jde o podíl osob předčasně odcházejících ze vzdělávání a odborné přípravy, který činil v roce 2023 2,0 % oproti průměru EU 9,5 %. Současně se podíl dětí mladších tří let ve formální péči o děti zvýšil na 29,6 % v roce 2023 (z 27,5 % v roce 2022) a nyní je „průměrný“, i když zůstává o 7,9 p.b. pod průměrem EU. Navzdory přetrvávajícímu nesouladu mezi nabízenými a požadovanými dovednostmi na trhu práce se v roce 2022 v předchozích dvanácti měsících vzdělávalo pouze 23,3 % dospělých Chorvatů, oproti 39,5 % v EU a po poklesu z 26,9 % v roce 2016. To ohrožuje potenciál pro zvýšení budoucí konkurenceschopnosti, včetně ekologické a digitální transformace, a je v kategorii „je nutné sledovat“. Zatímco v roce 2023 činil podíl dospělých s alespoň základními digitálními dovednostmi 59,0 % (v EU 55,6 %), nyní je také v kategorii „je nutné sledovat“ kvůli výraznému zhoršení (o 4,4 p.b.) od roku 2021.

Chorvatsko čelí určitým výzvám v oblasti sociální ochrany a sociálního začleňování. Míra ohrožení chudobou nebo sociálním vyloučením zůstává „průměrná“ pro celou populaci (20,7 % oproti 21,3 % v EU) a „lepší než průměr“ u dětí (17,3 % oproti 24,8 % v EU), avšak vyšší než průměr EU pro osoby se zdravotním postižením (37,5 % oproti 28,8 %). Dopad sociálních transferů (kromě důchodů) na snižování chudoby je od roku 2020 „kritický“ a v roce 2023 byl výrazně nižší než průměr EU (20,9 % oproti 34,7 %). To vyžaduje pečlivé sledování i v souvislosti s vysokými životními náklady. Kromě toho nerovnost (měřená koeficientem příjmové nerovnosti) dosáhla v roce 2023 nejvyšší úrovně od roku 2018, a to 4,91 (oproti 4,7 v EU), a nyní je v kategorii „je nutné sledovat“. Situace, pokud jde o míru příliš vysokých nákladů na bydlení a subjektivně neuspokojenou potřebu zdravotní péče, je „lepší než průměr“.

S ohledem na zjištění výše uvedené první fáze analýzy, a zejména na šest ukazatelů označených „kritická situace“ nebo „je nutné sledovat“, je **Chorvatsko označeno jako země, jež čelí**

Poznámka: Přerušení časové řady pro HR v roce 2023.

Zdroj: Eurostat [[tesp_sp200](#)], statistika EU v oblasti příjmů a životních podmínek.

potenciálním rizikům pro vzestupnou sociální konvergenci, která vyžadují další analýzu ve druhé fázi (viz rámeček v oddíle 1.4).

Itálie

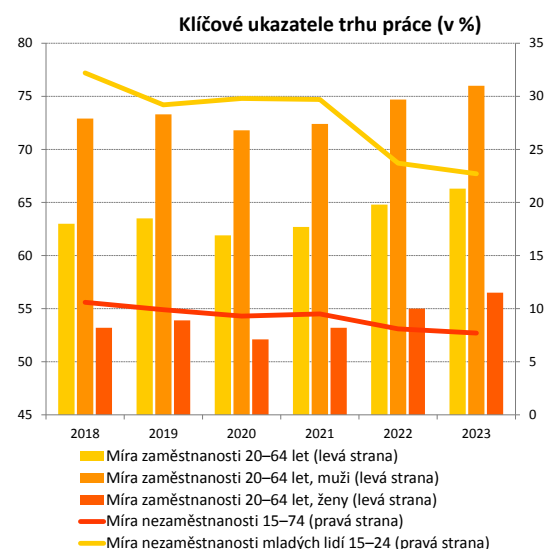
Navzdory trvalému oživení zaměstnanosti se Itálie na trhu práce potýká s významnými problémy. I když míra zaměstnanosti dosáhla v roce 2023 rekordních 66,3 %, je navzdory zpomalení hospodářského růstu stále o 9,0 p.b. nižší než průměr EU a „slabá, avšak zlepšující se“. Zaostává zejména na jihu země (52,5 %) a na ostrovech (51,5 %). Přestože míra nezaměstnanosti (7,7 %) a její dlouhodobá složka (4,2 %) v roce 2023 poklesly, zůstávají mezi nejvyššími v EU a nacházejí se v kategorii „je nutné sledovat“ a „kritické situace“. Také rozdíl v zaměstnanosti žen a mužů představuje „kritickou situaci“, neboť v roce 2023 činil 19,5 p.b., což je více než dvojnásobek průměru EU, a to bez výrazného zlepšení za posledních deset let. Nízká účast na trhu práce, zejména žen a mladých lidí, zůstává vzhledem k naléhavým

demografickým změnám problémem. Na druhou stranu Itálie patří i nadále mezi „nejlepší“, pokud jde o rozdíl v zaměstnanosti osob se zdravotním postižením. Hrubý disponibilní příjem domácností na obyvatele se v Itálii v roce 2023 oproti roku 2008 dále snížil na 94,0 % (oproti průměru EU ve výši 111,1 %), což ukazuje na „kritickou situaci“.

Situace mladých lidí vykazuje známky zlepšení, avšak Itálie se potýká s problémy v oblasti vzdělávání dospělých. Podíl dospělých účastníků se vzdělávání ve výši 29,0 % v roce 2022 (oproti 39,5 % v EU a 33,9 % v roce 2016) byl v kategorii „je nutné sledovat“³⁰⁰. Kromě toho mělo v roce 2023 pouze 45,8 % dospělých Italů alespoň základní digitální dovednosti, což také zůstalo v kategorii „je nutné sledovat“, zejména v souvislosti s ekologickou a digitální transformací. Naopak situace mladých lidí předčasně odcházejících ze vzdělávání a odborné přípravy a mladých lidí, kteří nejsou ani zaměstnaní, ani se neúčastní vzdělávání a odborné přípravy (NEET), se zlepšila, a to o 1,0 p.b. a 2,9 p.b., a nyní je „slabá, avšak zlepšující se“. Předčasné odchody ze vzdělávání jsou však výrazně vyšší u občanů třetích zemí (29,5 %) než u státních příslušníků (9,0 %). Itálie má stále jednu z nejvyšších měr NEET v EU (11,2 %) („slabá, avšak zlepšující se“) (16,1 %) a problémem zůstávají i slabé základní dovednosti žáků.

V sociální oblasti byl zaznamenán pokrok, avšak je zde prostor pro další zlepšení. V roce 2023 se podíl celkové populace i dětí ohrožených chudobou nebo sociálním vyloučením snížil o 1,6 p.b. a 1,4 p.b. („lepší než průměr“ a „slabý, avšak zlepšující se“), a to v důsledku snížení počtu osob ohrožených příjmovou chudobou a osob žijících v domácnostech s velmi nízkou pracovní intenzitou. Obě míry, 22,8 % a 27,1 %, zůstávají nad průměrem EU. Sociální transfery jiné než důchody, jako je všeobecný příspěvek na dítě, snížily příjmovou chudobu o 30,5 % („lepší než průměr“). Přesto jsou regionální rozdíly velké a podíl osob postižených silnou materiální a sociální deprivací se zvýšil v souladu s vysokým a stagnujícím podílem osob žijících v absolutní chudobě, který v roce 2023 dosáhne 9,8 % (úroveň před pandemií): 7,6 %).

S ohledem na zjištění výše uvedené první fáze analýzy, a zejména na šest ukazatelů označených „kritická situace“ nebo „je nutné sledovat“, **je Itálie označena jako země, jež čelí**

Poznámka: Přerušení časové řady v roce 2018.

Zdroj: Eurostat [[lfsi_emp_a](#)], [[une_rt_a](#)], šetření pracovních sil v EU.

³⁰⁰ V roce 2023 došlo u ukazatele k přerušení časové řady.

potenciálním rizikům pro vzestupnou sociální konvergenci, která vyžadují další analýzu ve druhé fázi (viz rámeček v oddíle 1.4).

Kypr

Rozvoj dovedností se zhoršuje a objevují se nové výzvy. Podíl osob předčasně odcházejících ze vzdělávání a odborné přípravy se prudce zvýšil z 8,1 % v roce 2022 na 10,4 % v roce 2023 a nyní je tento stav „nutné sledovat“. Současně se projevuje silný nesoulad mezi nabízenými a požadovanými dovednostmi: v roce 2022 bylo 31,8 % zaměstnaných osob překvalifikovaných pro svou práci, tj. o 9,6 procentního bodu více, než je průměr EU. Digitální gramotnost se snížila a je obzvláště nízká – v roce 2023 bude mít alespoň základní digitální dovednosti pouze 49,5 % dospělých (oproti 55,6 % v EU) a situace zůstává ve stavu „je nutné sledovat“.

Více než polovina studentů navíc nemá základní dovednosti v matematice (53,2 %) a čtení (60,6 %), což je jeden z nejvyšších podílů v EU. Pouze 11,2 % všech absolventů v roce 2021 byli studenti STEM, což je jeden z nejnižších podílů v EU (průměr je 25,4 %), zatímco

poptávka po pracovnících v oborech STEM bude podle prognóz do roku 2032 o 50 % vyšší než nabídka v roce 2021. Podíl dospělých, kteří se v předchozích dvanácti měsících účastnili vzdělávání, je nízký a v roce 2022 činil 28,3 % (oproti 39,5 % v EU) po velkém poklesu ze 44,8 % v roce 2016, což je situace, kterou „je nutné sledovat“. Na druhé straně podíl dětí mladších tří let ve formální péči o děti činil na Kypru v roce 2023 36,9 % (oproti 37,5 % v EU), což je po výrazném nárůstu oproti předchozímu roku celkově „lepší než průměr“.

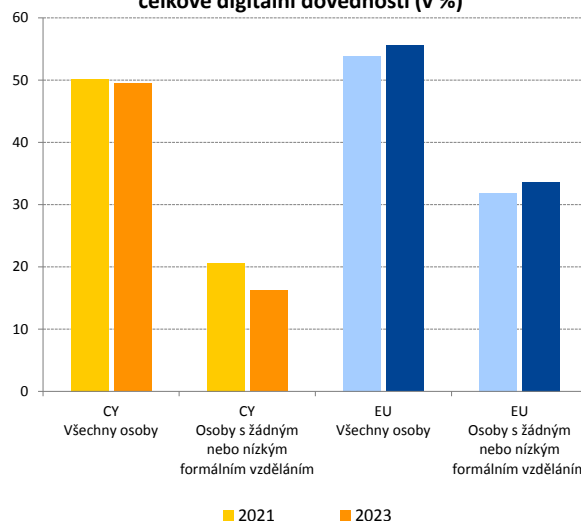
Kyperský trh trhu práce je celkově velmi výkonný, některé skupiny obyvatel se však stále potýkají s problémy. Díky stále poměrně silnému hospodářskému růstu v roce 2023 se míra zaměstnanosti dále zvýšila na 79,5 % v roce 2023 (oproti 75,3 % v EU) a míra nezaměstnanosti a její dlouhodobá složka klesly na 5,8 % a 1,8 % („lepší než průměr“, „lepší než průměr“ a „průměrný“). Rozdíly v zaměstnanosti žen a mužů a osob se zdravotním postižením jsou „lepší než průměr“ a „průměrné“. Současně zůstává vysoký podíl mladých lidí, kteří nejsou zaměstnaní ani se neúčastní vzdělávání a odborné přípravy (NEET), a sice 13,9 % oproti 11,2 % v EU, a to i po poklesu o 0,8 procentního bodu, což je „kritická situace“. Konečně reálný hrubý disponibilní příjem domácností na obyvatele zůstává nízký, i když je nad úrovní roku 2008, a je po mírném zhoršení od roku 2021 „průměrný“.

Systém sociální ochrany patrně účinně podporuje dobré sociální výsledky na Kypru.

Riziko chudoby nebo sociálního vyloučení celkově i u dětí v roce 2023 činilo 16,7 % (oproti 21,3 % celkově a 24,8 % u dětí v EU), přičemž země byla v kategorii „lepší než průměr“ v obou oblastech. To úzce souvisí se stabilní úrovní a rozložením reálných příjmů v roce 2022, což rovněž odráží skutečnost, že růst cen byl v roce 2022 zpočátku tlumený. To rovněž odráží mimo jiné dopad sociálních transferů (kromě důchodů) na snižování chudoby, který je „průměrný“ (30,5 % oproti 34,7 % v EU), a nízké zatížení příliš vysokými náklady na bydlení, v němž je Kypr „nejlepší“. Subjektivně neuspokojená potřeba zdravotní péče patří s 0,1 % k nejnižším v EU a je „lepší než průměr“.

S ohledem na zjištění výše uvedené první fáze analýzy, a zejména na čtyři ukazatele označené „kritická situace“ nebo „je nutné sledovat“, **Kypr zřejmě nečelí potenciálním rizikům pro**

Osoby, jež mají základní nebo vyšší než základní celkové digitální dovednosti (v %)

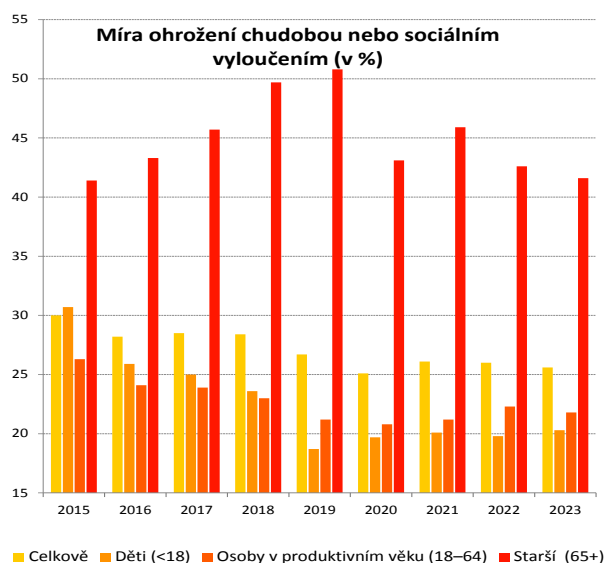

Zdroj: Eurostat [[isoc_dskl_i2l](#)], šetření ESS v oblasti IKT.

vzestupnou sociální konvergenci, a nebude tudíž vyžadovat další analýzu ve druhé fázi (viz rámeček v oddíle 1.4).

Lotyšsko

Výzvy v sociální oblasti jsou značné, zejména pro starší lidi. V kontextu poklesu ekonomiky je podíl osob ohrožených chudobou nebo sociálním vyloučením (AROPE) nadále v „kritické situaci“ i v roce 2023, a to na úrovni 25,6 % (oproti průměru EU 21,3 %), a to i přes pokles o 0,4 procentního bodu od roku 2022. U dětí se podíl zvýšil na 20,3 % z 19,8 % v roce 2022 a byl „průměrný“. Na druhou stranu byl obzvláště vysoký u starších osob, a to 41,6 %, což je více než dvojnásobek průměru EU (19,8 %). Současně se snížil dopad sociálních transferů (kromě důchodů) na snižování chudoby z 25,0 % v roce 2022 na 23,5 % v roce 2023 (v EU je to 34,7 %), a jde o kategorii „je nutné sledovat“. Také příjmová nerovnost měřená koeficientem příjmové nerovnosti, byla v posledních třech letech trvale „kritická“ a koeficient příjmové nerovnosti patřil k nejvyšším (6,2 v roce 2023 oproti 4,7 v EU). Nedávná reforma minimálního příjmu a zvýšení minimální mzdy na 700 EUR v roce 2024 mají za cíl řešit problémy spojené s vysokým rizikem chudoby a nerovností, ale výsledky se teprve projeví. A konečně, subjektivně neuspokojená potřeba zdravotní péče nadále ukazuje na „kritickou situaci“, která se v roce 2023 týkala 7,8 % populace (oproti 2,4 % v EU) a od roku 2021 se téměř zdvojnásobila.

Zdroj: Eurostat [[ilc_peps01n](#)], statistika EU v oblasti příjmů a životních podmínek.

Výsledky v oblasti vzdělávání a dovedností zůstávají „průměrné“, ale zhoršují se. Účast dospělých na vzdělávání (za posledních dvanáct měsíců) se v roce 2022 snížila (34,1 % oproti 39,5 % v EU), stejně jako podíl dospělých s alespoň základními digitálními dovednostmi z 50,8 % v roce 2021 na 45,3 % v roce 2023 (oproti 55,6 % v EU). Ten je nyní v kategorii „je nutné sledovat“, což by mohlo mít negativní dopad na digitální transformaci v Lotyšsku. Podíl osob předčasně odcházejících ze vzdělávání a odborné přípravy se v roce 2023 mírně zvýšil na 7,7 % (oproti 9,5 % v EU), a to i přes zlepšení v předchozích letech. Sleduje se dopad nedávných opatření týkajících se reformy odborného vzdělávání a přípravy na tuto oblast.

Trh práce se po pandemickém oživení stabilizoval. V roce 2023 se míra zaměstnanosti dále zvýšila na 77,5 % (ze 77,0 % v roce 2022) a již druhý rok po sobě dosáhla „průměrného“ výkonu. Lotyšsko zůstává mezi „nejlepšími“ zeměmi z hlediska rozdílu v zaměstnanosti žen a mužů a „průměrné“, pokud jde o mladé NEET. Pokud jde o rozdíl v zaměstnanosti osob se zdravotním postižením, dosahuje kategorie „lepší než průměr“, a to po zlepšení na 18,5 p.b. v roce 2023 (oproti 21,5 p.b. v EU) z 20,8 p.b. v roce 2022.

S ohledem na zjištění výše uvedené první fáze analýzy, a zejména na pět ukazatelů označených „kritická situace“ nebo „je nutné sledovat“, **Lotyšsko zřejmě nečelí potenciálním rizikům pro vzestupnou sociální konvergenci, a nebude tudíž vyžadovat další analýzu ve druhé fázi** (viz rámeček v oddíle 1.4).

Litva

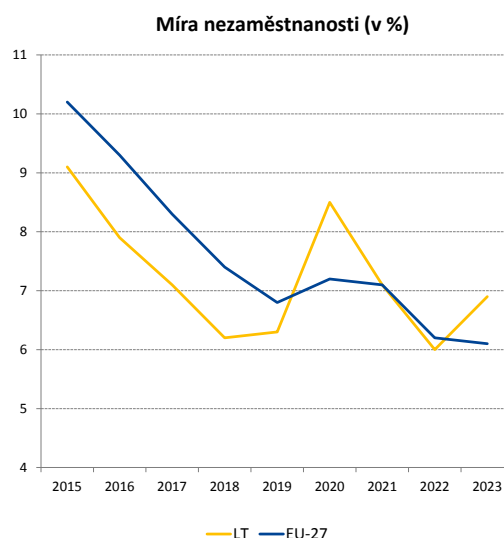
Situace na litevském trhu práce se v roce 2023 v důsledku hospodářského zpomalení mírně zhoršila.

Míra nezaměstnanosti se v roce 2023 zvýšila o 0,9 p.b. na 6,9 % a nyní se pohybuje nad průměrem EU, který činí 6,1 %; to představuje zhoršení v relativním vyjádření ve dvou po sobě jdoucích letech (z kategorie „lepší než průměr“ v roce 2021 na „průměrný“ v roce 2022 a „je nutné sledovat“ v roce 2023). Současně se v tomto nárůstu odrazil i příliv osob, které utekly před válkou na Ukrajině a u nichž se dynamika zaměstnanosti lišila. To by mohlo dočasně ovlivnit údaje o trhu práce. Míra dlouhodobé nezaměstnanosti zůstala nicméně „průměrná“. Pokud jde o míru zaměstnanosti, situace je v kategorii „je nutné sledovat“; zatímco ve většině členských států EU vzrostla, v Litvě klesla na 78,5 % v roce 2023 (ze 79,0 % v roce 2022), i když je

stále výrazně nad průměrem EU (75,3 % v roce 2023). Dále se zvýšila i míra mladých lidí, kteří nejsou zaměstnaní ani se neúčastní vzdělávání a odborné přípravy (NEET), o 2,8 p.b. na 13,5 % v roce 2023 (oproti 11,2 % v EU) a je rovněž klasifikována jako „je nutné sledovat“. Situace v oblasti zaměstnanosti osob se zdravotním postižením se zlepšuje, o čemž svědčí snížení rozdílu z 35,0 p.b. v roce 2022 na 32,4 p.b. v roce 2023 (oproti 21,5 p.b. v EU), ale na základě hlavního ukazatele sociálního srovnávacího přehledu týkajícího se rozdílu v zaměstnanosti osob se zdravotním postižením zůstává v „kritické situaci“ v relativním vyjádření.

Zatímco rekordně vysoká inflace v roce 2022 se v roce 2023 snížila, Litva nadále čelí výzvám souvisejícím se sociálním začleňováním a sociální ochranou. Přestože dopad sociálních transferů (kromě důchodů) na snižování chudoby je „průměrný“, přiměřenost a pokrytí sociálních dávek a důchodů zůstávají nízké. Podíl osob ohrožených chudobou nebo sociálním vyloučením se v roce 2023 snížil o pouhé 0,3 p.b. na 24,3 %, což je nad průměrem EU, který činí 21,3 %, a nadále se jedná o situaci „je nutné sledovat“. Míra nezaměstnanosti osob se zdravotním postižením je jedna z nejvyšších v EU, a to 42,7 %. Nerovnost měřená poměrem příjmových kvintilů patří k nejvyšším v EU (6,3 oproti 4,7), což již třetím rokem po sobě ukazuje na přetrvávající „kritickou situaci“. Na druhou stranu míra příliš vysokých nákladů na bydlení je „lepší než průměr“ a podíl dětí ohrožených chudobou nebo sociálním vyloučením je „průměrný“.

V kontextu rychlé ekologické a digitální transformace přetrvávají problémy spojené s rozvojem dovedností. Účast dospělých na vzdělávání v posledních dvanácti měsících byla v roce 2022 výrazně pod průměrem EU, a to 27,4 % oproti 39,5 %, a je tedy v kategorii „je nutné sledovat“. Na druhou stranu se podíl dospělých s alespoň základními digitálními dovednostmi zvýšil na 52,9 % v roce 2023 (ze 48,8 % v roce 2022) oproti 55,6 % v EU (nyní v kategorii „průměrný“). Podíl dětí mladších tří let ve formální péči o děti se v roce 2023 snížil na 19,9 % (z 22,8 % v roce 2022), čímž se přerušil pozitivní trend pozorovaný v letech 2021–22 a zůstává v kategorii „je nutné sledovat“. Zároveň i přes nárůst o 1,6 p.b. byl podíl osob předčasně odcházejících ze vzdělávání a odborné přípravy v roce 2023 na úrovni 6,4 % stále pod průměrem EU, který činil 9,5 %, a byl tedy v kategorii „dobrý, ale je třeba sledovat“.

Zdroj: Eurostat [une_rt_a], šetření pracovních sil v EU.

S ohledem na zjištění výše uvedené první fáze analýzy, a zejména na osm ukazatelů označených „kritická situace“ nebo „je nutné sledovat“, včetně jednoho ukazatele, který se postupně zhoršoval, **je Litva označena jako země, jež čelí potenciálním rizikům pro vzestupnou sociální konvergenci, která vyžadují další analýzu ve druhé fázi** (viz rámeček v oddíle 1.4).

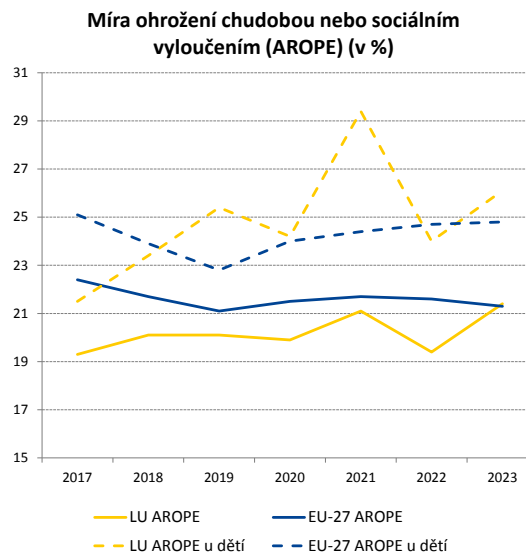
Lucembursko

Sociální situace v Lucembursku se v roce 2023 zhoršila a problémy spojené s náklady na bydlení přetrvávají. Podíl osob ohrožených chudobou nebo sociálním vyloučením (AROPE) celkově (21,4 % oproti 21,3 % v EU) a zejména u dětí (26,1 % oproti 24,8 % v EU) zaznamenal v roce 2023 výrazné zhoršení, a to v absolutním i relativním vyjádření. Lze to přičíst zvýšené inflaci, která má negativní dopad na závažnou materiální nebo sociální deprivaci, jakož i na přetrvávající vysokou chudobu pracujících. Také dopad sociálních transferů (kromě důchodů) na snižování chudoby se snížil o více než 6 procentních bodů na 27,4 % (oproti 34,7 % v EU). Všechny tři ukazatele jsou „je nutné sledovat“. Náklady na bydlení nadále zatěžují rozpočty domácností: vysoký a rostoucí podíl těch, kteří jsou těmito náklady zatíženi, naznačuje „kritické situace“ již druhým rokem po jednom z největších nárůstů, který činil 22,7 % oproti 8,8 % v EU. Důvodem je především růst počtu obyvatel při omezené nabídce bydlení a rozdíly ve výši příjmů v Lucemburku, které ovlivňují dostupnost bydlení. Na druhé straně má Lucembursko jeden z nejvyšších podílů dětí mladších tří let ve formální péči o děti, a to nárůstem z 54,7 % v roce 2022 na 60,0 % v roce 2023 (oproti 37,5 % v EU). Kromě toho je subjektivně neuspokojená potřeba zdravotní péče „lepší než průměr“.

Nedávné trendy ukazují na zpomalení výkonnosti trhu práce. V roce 2023, v kontextu hospodářského zpomalení doprovázeného přetrvávajícím nedostatkem pracovních sil, míra zaměstnanosti stagnovala na 74,8 %, což je mírně pod průměrem EU. Míra nezaměstnanosti se zvýšila na 5,2 % a nyní je v kategorii „je nutné sledovat“, neboť se v relativním vyjádření dva roky po sobě zhoršila (v předchozích dvou letech byla „lepší než průměr“ a „průměrná/neutrální“). Dlouhodobá nezaměstnanost navíc výrazně vzrostla o 0,4 p.b. na 1,7 % v roce 2023, když se předtím vrátila na nízkou úroveň před pandemií; nyní je také v kategorii „je nutné sledovat“, stejně jako rozdíl v zaměstnanosti osob se zdravotním postižením (23,7 p.b. oproti 21,5 p.b. v EU) po zvýšení o 15,2 p.b. v roce 2023. Co se týče podílu mladých lidí, kteří nejsou zaměstnaní ani se neúčastní vzdělávání a odborné přípravy (NEET), ten se zvýšil na 8,5 % v roce 2023 a nyní je „dobrý, ale je třeba sledovat“.

Lucembursko dosahuje celkově dobrých výsledků v oblasti vzdělávání a dovedností, ale potýká se s problémy v oblasti digitálních dovedností, které jsou pro souběžnou transformaci zásadní. V této oblasti politiky je země většinou „lepší než průměr“. Zejména podíl osob, které předčasně odešly ze vzdělávání a odborné přípravy, se v roce 2023 opět snížil (na 6,8 % oproti průměru EU ve výši 9,5 %) a podíl dospělých, kteří se během posledních dvanácti měsíců účastnili vzdělávání, dosáhl v roce 2022 45,2 % (oproti 39,5 % v EU). V roce 2023 se však podíl dospělých s alespoň základními digitálními dovednostmi (60,1 %) výrazně zhoršil, zatímco většina členských států EU zaznamenala nárůst. I když je tedy tento ukazatel stále výrazně nad průměrem EU, který činí 55,6 %, je nyní v kategorii „je nutné sledovat“.

S ohledem na zjištění výše uvedené první fáze analýzy, a zejména na osm ukazatelů označených „kritická situace“ nebo „je nutné sledovat“, včetně jednoho ukazatele, který se

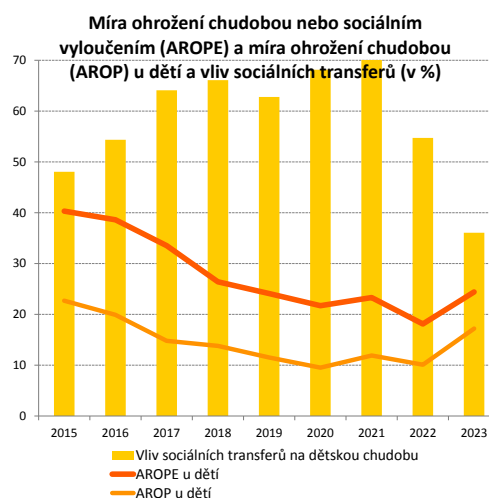
Poznámka: Přerušení časové řady v letech 2020, 2021 a 2022.

Zdroj: Eurostat [[ilc_peps01n](#)], statistika EU v oblasti příjmů a životních podmínek.

postupně zhoršoval, je **Lucembursko označeno jako země, jež čelí potenciálním rizikům pro vzestupnou sociální konvergenci, která vyžadují další analýzu ve druhé fázi** (viz rámeček v oddíle 1.4).

Maďarsko

Zvýšila se chudoba a sociální vyloučení, zejména u dětí. V roce 2023 se sice obě míry stále blíží průměru EU, ale zhoršily se (o 1,3 p.b. na 19,7 % a o 6,3 p.b. na 24,4 %), přičemž se celkově posunuly z kategorie „průměrný“ a z kategorie „lepší než průměr“ u dětí na „je nutné sledovat“. Příjmová chudoba (AROP) dětí se výrazně zvýšila a míra silné materiální a sociální deprivace byla jedna z nejvyšších v EU (10,4 % celkově, 15,1 % u dětí a 17,9 % u osob se zdravotním postižením oproti 6,8 %, 8,4 % a 11,0 % v EU). Po 12% nárůstu v roce 2023 je v kategorii „je nutné sledovat“ i příjmová nerovnost, i když je stále mírně pod průměrem EU (4,5 oproti 4,7). Dopad sociálních transferů (kromě důchodů) na snížení chudoby se zlepšil z kategorie „je nutné sledovat“ na „průměrný“ v roce 2023 (34,5 %), což odráží mnohem nižší míru poklesu celkově, avšak s velkým poklesem u dětí. Klesající účinnost sociálních transferů odráží skutečnost, že zatímco ceny a nominální mzdy v posledních letech rychle rostly, sociální dávky, jako je minimální příjem a rodinné dávky, se nominálně nezměnily.

Poznámka: Dopad sociálních transferů na snížení dětské chudoby se vypočítá pomocí míry ohrožení chudobou u dětí před transferem a po něm. Přerušeni časové řady v roce 2022.

Zdroj: Eurostat [[ilc_peps01n](#)], [[ilc_li10](#)], [[ilc_li02](#)], statistika EU v oblasti příjmů a životních podmínek.

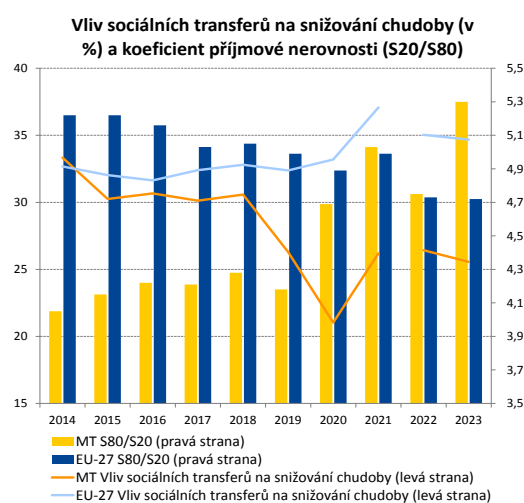
Maďarsko se potýká s problémy ve většině odvětví vzdělávání, zatímco v oblasti vzdělávání dospělých dosahuje nadprůměrných výsledků. Míra osob předčasně odcházejících ze vzdělávání a odborné přípravy zůstala vysoká a v kategorii „kritické situace“, přestože se snížila z 12,4 % v roce 2022 na 11,6 % v roce 2023. V případě Romů byla tato míra šestkrát vyšší v důsledku systémových problémů, což poukazuje na značné problémy při poskytování přístupu k vhodnému vzdělání a dovednostem pro trh práce. Základní dovednosti žáků zůstávají nízké, přičemž významný vliv má socioekonomické zázemí. Na druhou stranu, v návaznosti na snahy z minulých let o zvýšení kapacit péče o děti se účast dětí mladších tří let ve formální péči o děti zvýšila z 12,9 % v roce 2022 na 20,3 % v roce 2023 a nyní je „slabá, avšak zlepšující se“. Maďarsko dosáhlo „lepších než průměrných“ výsledků v oblasti digitálních dovedností a „nejlepších“ výsledků v oblasti vzdělávání dospělých v roce 2023 (58,9 % a 62,2 % oproti 55,6 % a 39,5 % v EU). Míra nezaměstnanosti osob s nízkou kvalifikací, nezaměstnaných a osob starších 55 let je však nižší než u celkové populace.

Maďarský trh práce si celkově vede dobře; nicméně dlouhodobá nezaměstnanost se zvýšila a výsledky některých zranitelných skupin stále zaostávají. Míra zaměstnanosti a míra nezaměstnanosti byly v roce 2023 nadále „lepší než průměrné“ a Maďarsko zůstává mezi „nejlepšími“ v oblasti reálného hrubého disponibilního příjmu domácností na obyvatele. Ačkoli dlouhodobá nezaměstnanost zůstává nižší než průměr EU, v roce 2023 mírně vzrostla, oproti klesajícímu trendu v EU, což „je nutné sledovat“. Zranitelné skupiny se na trhu práce nadále potýkají s významnými překážkami. Rozdíl v zaměstnanosti osob se zdravotním postižením se v roce 2023 snížil o 2,8 procentního bodu a nyní je v kategorii „je nutné sledovat“ kvůli své trvale vysoké úrovni (29,6 procentního bodu oproti 21,5 procentního bodu v EU). Míra zaměstnanosti (15–64 let) osob s nízkou kvalifikací (38,7 %) a Romů (47,3 %) byla v roce 2022 výrazně pod maďarským průměrem (74,4 %).

S ohledem na zjištění výše uvedené první fáze analýzy, a zejména na šest ukazatelů označených „kritická situace“ nebo „je nutné sledovat“, **je Maďarsko označeno jako země, jež čelí potenciálním rizikům pro vzestupnou sociální konvergenci, která vyžadují další analýzu ve druhé fázi** (viz rámeček v oddíle 1.4).

Malta

Sociální situace na Maltě vykazuje stále větší problémy. Na pozadí stabilního hospodářského růstu jsou rizika chudoby nebo sociálního vyloučení, jak celkově, tak u dětí, „průměrná“ (19,8 % a 25,2 % oproti 21,3 % a 24,8 % v EU). Nicméně tři sociální ukazatele jsou označeny jako „je nutné sledovat“. Příjmová nerovnost měřená koeficientem příjmové nerovnosti se rovněž zvýšila z 4,8 v roce 2022 na 5,3 v roce 2023 (oproti 4,7 v EU). Dopad sociálních transferů (kromě důchodů) na snižování chudoby je trvale nízký, v roce 2023 činil 25,6 %, což bylo výrazně pod průměrem EU, který činil 34,7 %, přičemž v průběhu let se snižoval. A konečně, míra příliš vysokých nákladů na bydlení se výrazně zvýšila z 2,9 % v roce 2022 na 6,0 % v roce 2023, přičemž zůstala pod průměrem EU. Na druhou stranu subjektivně neuspokojenou potřebu zdravotní péče hlásilo pouze 0,1 % obyvatel (oproti 2,4 % v EU), což svědčí o kategorii „lepší než průměr“.

Poznámka: Přerušení časové řady u dopadu sociálních transferů v roce 2022 (přerušované čáry).

Zdroj: Eurostat [[tespm050](#)], [[tessi180](#)], statistika EU v oblasti příjmů a životních podmínek.

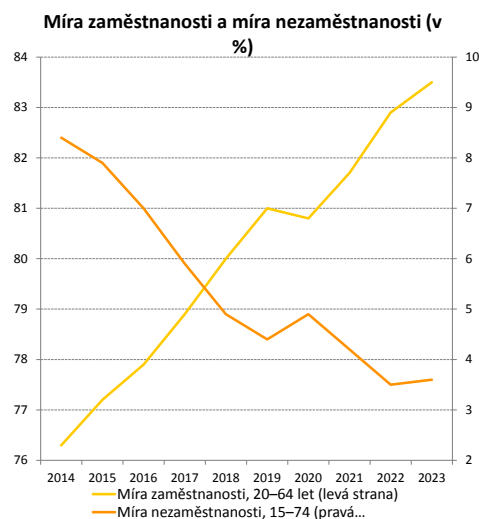
Problémem zůstávají předčasné odchody ze vzdělávání a odborné přípravy, zatímco účast dospělých na celoživotním vzdělávání se zvýšila. Navzdory dalšímu mírnému snížení zůstává podíl osob předčasně odcházejících ze vzdělávání a odborné přípravy na úrovni 10,2 % v roce 2023 (oproti 9,5 % v EU) a v kategorii „je nutné sledovat“. Přibližně třetina maltských studentů také nemá základní dovednosti v matematice (32,6 %) a čtení (36,3 %), což je výrazně nad průměrem EU. Podíl mladých lidí, kteří nejsou zaměstnaní ani se neúčastní vzdělávání a odborné přípravy (NEET), byl v roce 2023 na úrovni 7,6 % přesto nízký (11,2 % v EU). Podíl dětí do tří let věku ve formální péči o děti byl celkem vysoký a činil v roce 2023 51,0 % (oproti 37,5 % v EU). Také účast dospělých na vzdělávání v posledních dvanácti měsících vzrostla z 32,8 % v roce 2016 na 39,9 % v roce 2022. Ve všech těchto třech aspektech dosahuje Malta kategorie „lepší než průměr“. Mezi dospělými mělo 63,0 % alespoň základní digitální dovednosti (oproti 55,6 % v EU, „průměrný“), ačkoli mezi jednotlivými úrovněmi dovedností přetrvávají velké rozdíly.

Trh práce si celkově vede dobře, přesto přetrvávají problémy v souvislosti s rozdíly v zaměstnanosti žen a mužů. Míra zaměstnanosti na Maltě 81,3 % patřila v roce 2023 k nejvyšším v EU a míra nezaměstnanosti byla na historicky nejnižší úrovni 3,5 % („lepší než průměr“ a „nejlepší“). Také rozdíl v zaměstnanosti osob se zdravotním postižením se snížil z 30,1 p.b. v roce 2022 na 25,8 p.b. v roce 2023 (oproti 21,5 p.b. v EU) a je nyní „lepší než průměr“. Zatímco míra zaměstnanosti mužů i žen se zvýšila, rozdíl v zaměstnanosti mužů a žen se v roce 2023 zvýšil na 14,1 p.b., což ukazuje na „kritickou situaci“. To výrazně převyšuje průměr EU (10,2 p.b.) a představuje jedno z největších zhoršení od roku 2022.

S ohledem na zjištění výše uvedené první fáze analýzy, a zejména na pět ukazatelů označených „kritická situace“ nebo „je nutné sledovat“, **Malta zřejmě nečelí potenciálním rizikům pro vzestupnou sociální konvergenci, a nebude tudíž vyžadovat další analýzu ve druhé fázi** (viz rámeček v oddíle 1.4).

Nizozemsko

Nizozemská ekonomika si i nadále vede relativně dobře ve všech ukazatelích srovnávacího přehledu sociálních ukazatelů týkajících se trhu práce. I přes výrazné zpomalení ekonomiky v roce 2023 zůstává trh práce napjatý. Míra zaměstnanosti v Nizozemsku vzrostla v roce 2023 na 83,5 % („nejlepší“), což je výrazně nad průměrem EU (75,3 %), a nezaměstnanost zůstává nízká i přes mírný nárůst v roce 2023 (na 3,6 %, „lepší než průměr“). Podíl mladých lidí, kteří nejsou ani zaměstnaní ani se neúčastní vzdělávání a odborné přípravy, zůstává jedním z nejnižších v EU, přestože se v roce 2023 dále zvýšil (o 0,5 p.b. na 4,7 %), čímž se země řadila do kategorie „nejlepší“. Riziko vysoce segmentovaného trhu práce však zůstává jedním z největších strukturálních problémů v Nizozemsku. Zatímco rozdíl v zaměstnanosti mužů a žen je „průměrný“ (7,8 p.b. oproti 10,2 p.b. v EU v roce 2023), zaměstnání na částečný úvazek je rozšířené, zejména u žen. Výsledkem je jeden z nejvyšších rozdílů v zaměstnanosti na částečný úvazek mezi muži a ženami v EU (41,8 p.b. oproti průměru EU 20,2 p.b. v roce 2023) a značný rozdíl v důchodech mezi ženami a muži (39,9 % oproti 25,3 % v EU v roce 2023). A konečně, růst hrubého disponibilního příjmu domácností na obyvatele nedosahuje průměru EU (109,4 a 111,1) a zůstává v kategorii „je nutné sledovat“.

Zdroj: Eurostat [[lfsi_emp_a](#)], [[une_rt_a](#)], šetření pracovních sil v EU.

Nizozemsko i nadále vykazuje celkově dobré výsledky v oblasti získávání dovedností. Přes mírný nárůst oproti předchozímu roku (o 0,6 p.b.) je míra osob předčasně odcházejících ze vzdělávání a odborné přípravy stále „lepší než průměr“ (6,2 % v roce 2023). V roce 2023 mělo 82,7 % dospělé populace alespoň základní digitální dovednosti, což je jeden z nejvyšších podílů v EU („nejlepší“). Nicméně podle obecných výsledků průzkumu PISA 2022 se základní dovednosti žáků zhoršily, což představuje riziko pro rozvoj dovedností a konkurenceschopnost. Zatímco v roce 2012 byl podíl žáků s nedostatečnými výsledky ve všech oblastech výrazně pod průměrem EU, v roce 2022 se téměř zdvojnásobil v matematice a přírodních vědách a ve čtení byl 2,5krát vyšší. Od roku 2018 se zvýšil počet nedostatečných výsledků zejména u znevýhodněných studentů. Důležitý však zůstává účinný dosah pomoci osobám v nepříznivé situaci na trhu práce v oblasti prohlubování dovedností a změny kvalifikace (např. osobám s nízkou kvalifikací, osobám s flexibilními nebo dočasnými smlouvami, osobám s přistěhovaleckým původem a osobám se zdravotním postižením). Zejména v důsledku decentralizovaného provádění nemusí být zranitelné skupiny vždy podporovány rovným nebo přiměřeným způsobem.

Podíl osob ohrožených chudobou nebo sociálním vyloučením zůstává v Nizozemsku relativně stabilní a výrazně pod průměrem EU. Problémy přetrvávají u specifických skupin, jako jsou osoby se zdravotním postižením nebo osoby s přistěhovaleckým původem, zejména děti. Míra příliš vysokých nákladů na bydlení vzrostla z 8,3 % v roce 2020 na 9,3 % v roce 2023 (oproti „průměrným“ 8,8 % v EU). Obzvláště postiženi jsou lidé ohrožení chudobou, u nichž míra příliš vysokých nákladů na bydlení dosahuje 34,5 % (oproti 33,5 % v EU).

S ohledem na zjištění výše uvedené první fáze analýzy, a zejména na to, že jeden ukazatel je označen jako „je nutné sledovat“, Nizozemsko zřejmě nečelí potenciálním rizikům pro

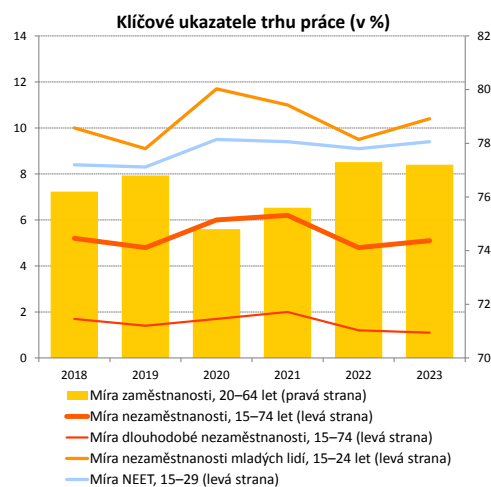
vzestupnou sociální konvergenci, a nebude tudíž vyžadovat další analýzu ve druhé fázi (viz rámeček v oddíle 1.4).

Rakousko

V roce 2023 se projeví určité známky zpomalení oživení trhu práce. Po výrazném nárůstu v předchozím roce se míra zaměstnanosti v roce 2023 mírně snížila na 77,2 % v kontextu poklesu ekonomiky doprovázeného rozsáhlým nedostatkem pracovních sil i nesouladem mezi nabídkou a poptávkou a nyní je v kategorii „je nutné sledovat“. Míra nezaměstnanosti se mírně zvýšila na 5,1 % v roce 2023 a je „průměrná“ (z kategorie „lepší než průměr“ v předchozím roce). Naopak míra dlouhodobé nezaměstnanosti se dále snížila a zůstává v kategorii „lepší než průměr“. A přestože rozdíl v zaměstnanosti žen a mužů zůstal „průměrný“ (7,8 p.b. v roce 2023), Rakousko v tomto ohledu zaznamenalo jednu z nejvyšších úrovní míry zaměstnanosti žen na částečný úvazek (61,4 %) a největší rozdíl mezi muži a ženami (38,6 p.b.). Pokud vezmeme v úvahu zaměstnání na plný úvazek, dostaneme se k podstatně většímu rozdílu v zaměstnanosti žen a mužů, a to o 19 p.b. Podíl dětí do tří let věku ve formální péči o děti se za rok lehce snížil o 1,1 p.b. na stále nízkou úroveň 24,1 % v roce 2023 (oproti 37,5 % v EU), a zůstává tedy v kategorii „je nutné sledovat“. Tato nízká míra a omezená nabídka cenově dostupné kvalitní péče o děti významně přispívají k vysoké míře práce žen na částečný úvazek. A konečně, reálný hrubý disponibilní důchod domácností na obyvatele se dostal pod úroveň roku 2008 (98,5 % v roce 2023), přestože se od krize COVID-19 neustále oživuje, a představuje „kritickou situaci“.

V oblasti dovedností vykazuje Rakousko i nadále dobré výsledky, avšak některé problémy přetrvávají. Podíl dospělých, kteří mají alespoň základní digitální dovednosti, byl vysoký (64,7 % v roce 2023), což je „lepší než průměr“. Podíl osob, které se účastní vzdělávání, sice od roku 2016 klesl o 3,1 p.b., ale v roce 2022 byl výrazně nad průměrem EU (52,2 % oproti 39,5 %, „lepší než průměr“). Pro podporu ekologické a digitální transformace je patrně důležité posilovat dovednosti dospělých, a to i v digitální a ekologické oblasti, a řešit s tím související nedostatky. V roce 2023 byl podíl osob předčasně odcházejících ze vzdělávání a odborné přípravy „průměrný“ na úrovni 8,6 %. Současně pouze 30,5 % nezaměstnaných (15–64 let) mělo nejvýše nižší střední vzdělání, což je činí obzvláště zranitelnými. Zlepšení základních dovedností znevýhodněných osob může uvolnit jejich potenciál a zlepšit výsledky v oblasti zaměstnanosti.

V oblasti sociální ochrany a sociálního začleňování Rakousko dosahuje poměrně dobrých výsledků. Zatímco podíl osob ohrožených chudobou nebo sociálním vyloučením je v kategorii „lepší než průměr“, v roce 2023 činil 17,7 %, míra ohrožení chudobou nebo sociálním vyloučením u dětí vzrostla na 22,7 % (kategorie „průměrný“). Zejména silná materiální a sociální deprivace se v roce 2023 zvýšila (o 1,2 p.b.), i když zůstala výrazně pod průměrem EU. Míra nadměrného zatížení náklady na bydlení se naopak snížila a nyní je v kategorii „lepší než průměr“. Silný dopad sociálních transferů (kromě důchodů) na snižování chudoby (39,2 % v roce 2023 oproti 34,7 % v EU) a nízká úroveň subjektivně neuspokojené potřeby zdravotní péče nadále ukazují na situaci, která je „lepší než průměr“.

Poznámka: Přerušení časové řady u míry NEET v roce 2021.

Zdroj: Eurostat, [lfsi_emp_a], [une_rt_a], [une_ltu_a], [edat_lfse_20], šetření pracovních sil v EU.

S ohledem na zjištění výše uvedené první fáze analýzy, a zejména na tři ukazatele označené „kritická situace“ nebo „je nutné sledovat“, Rakousko **zřejmě nečelí potenciálním rizikům pro vzestupnou sociální konvergenci, a nebude tudíž vyžadovat další analýzu ve druhé fázi** (viz rámeček v oddíle 1.4).

Polsko

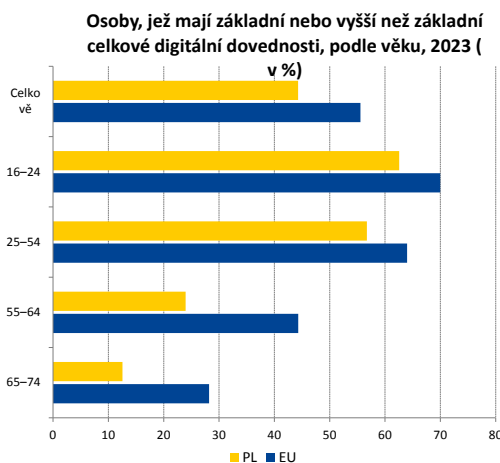
Trh práce je robustní, ženy a osoby se zdravotním postižením se však potýkají se značnými problémy. V roce 2023 byla míra zaměstnanosti nejvyšší za poslední tři desetiletí (77,9 % oproti 75,3 % v EU, „lepší než průměr“). Polsko má navíc jednu z nejnižších úrovní míry nezaměstnanosti (2,8 %) a patří mezi „nejlepší“ země v EU. Nedostatek pracovních sil však zůstává výrazný, a to i v důsledku poklesu počtu obyvatel v produktivním věku a nižšího zapojení některých skupin obyvatelstva do pracovního procesu. V roce 2023 zaznamenal rozdíl v zaměstnanosti žen a mužů nadprůměrný pokles, ale stále je v kategorii „je nutné sledovat“, a to na úrovni 11,8 p.b. oproti 10,2 p.b. v EU. Míra účasti na trhu práce je poměrně nízká, protože ženy mají obvykle více povinností souvisejících s péčí o děti a osoby, které potřebují dlouhodobou péči. Podíl dětí ve věku do tří let účastnících se formální péče o děti se v roce 2023 výrazně zhoršil na 12,6 % (z 15,9 % v roce 2022) a zůstává hluboko pod průměrem EU (37,5 %), což představuje „kritickou situaci“. Tato nízká míra v kombinaci s problémy týkajícími se kvality může mít vliv na dlouhodobé vyhlídky dětí v oblasti vzdělávání a na účast žen na trhu práce. S nárůstem o 2,6 p.b. na 33,9 p.b. v roce 2023 patřil rozdíl v zaměstnanosti osob se zdravotním postižením k nejvyšším v EU (EU 21,5 p.b.) a naznačuje „kritickou situaci“³⁰¹.

Polsko vykazuje určitý dobrý vývoj, pokud jde o mladé lidi, ale základní dovednosti, úroveň digitálních dovedností a účast dospělých na vzdělávání jsou stále velmi nízké. Podíl dospělých účastnících se vzdělávání (v posledních dvanácti měsících) byl v roce 2022 na úrovni 20,3 % hluboko pod průměrem EU (39,5 %), což představuje „kritickou situaci“.

To vyplývá především z nízké účasti na neformálním vzdělávání. Podíl osob s alespoň základními digitálními dovednostmi (44,3 %) navíc i přes nárůst o 1,4 p.b. zůstal v roce 2023 výrazně pod průměrem EU (55,6 %) a rovněž se jedná o „kritickou situaci“. Posílení oblasti získávání digitálních dovedností může podpořit ekologickou a digitální transformaci. V šetření OECD PISA 2022 se podíl patnáctiletých žáků, kteří nedosahují minimální úrovně základních dovedností, zvýšil na 23 % v matematice, 22,2 % ve čtení a 18,6 % v přírodních vědách, což je jeden z nejvyšších nárůstů v EU ve srovnání s rokem 2018. Na druhou stranu je Polsko „nejlepší“, pokud jde o osoby předčasně odcházející ze vzdělávání a odborné přípravy (3,7 % oproti 9,5 % v EU v roce 2023).

Sociální situace v Polsku je poměrně stabilní. V roce 2023 zůstala míra ohrožení chudobou nebo sociálním vyloučením (16,3 % celkově a 16,9 % u dětí) a příjmová nerovnost (koeficient příjmové nerovnosti na úrovni 4,1) „lepší než průměr“ (ve srovnání s 21,3 %, 24,8 % a 4,7 % v EU). Zejména podíl dětí žijících v domácnostech (téměř) bez zaměstnání je výrazně nižší než průměr EU (3,1 % oproti 7,5 %).

S ohledem na zjištění výše uvedené první fáze analýzy, a zejména na pět ukazatelů označených „kritická situace“ nebo „je nutné sledovat“, **Polsko zřejmě nečelí potenciálním rizikům pro**

Zdroj: Eurostat [[eq_dskl07](#)], šetření ESS v oblasti IKT.

³⁰¹ U ukazatele rozdílu v zaměstnanosti osob se zdravotním postižením je v roce 2023 označena nízká spolehlivost.

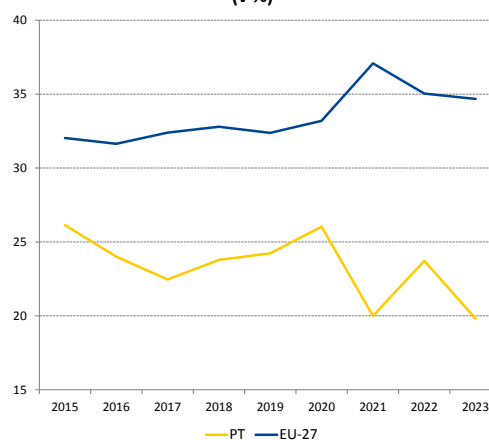
vzestupnou sociální konvergenci, a nebude tudíž vyžadovat další analýzu ve druhé fázi (viz rámeček v oddíle 1.4).

Portugalsko

Účinnost portugalského systému sociální ochrany při zmírňování rizik chudoby a snižování příjmových nerovností se zhoršila.

V roce 2023 se dopad sociálních transferů (kromě důchodů) na snižování chudoby snížil o 3,9 p.b. a na úrovni 19,8 % (oproti 34,7 % v EU) naznačuje „kritickou situaci“. Klesající efektivita sociálních dávek odráží skutečnost, že zatímco ceny a nominální mzdy v posledních letech rychle rostly, sociální dávky se stejným tempem nezvyšovaly. Kromě toho se v roce 2023 zhoršila i nerovnost měřená koeficientem příjmové nerovnosti, a to na 5,6 (oproti 4,7 v EU, „je nutné sledovat“). Zároveň podíl osob ohrožených chudobou nebo sociálním vyloučením (AROPE) zůstal v roce 2023 stabilní na úrovni 20,1 % a je „průměrný“. Míra ohrožení chudobou nebo sociálním vyloučením se však u dětí od roku 2022 zvýšila o 1,9 p.b. (na 22,6 %) („průměrný“), což je jedno z nejzávažnějších zhoršení v EU. Podíl osob ohrožených chudobou nebo sociálním vyloučením je také obzvláště vysoký v nejvzdálenějších regionech Azor a Madeiry (31,4 % a 28,1 %). Hodnoty ukazatele se zhoršily v metropolitní oblasti Lisabonu (o 3,8 p.b.) a na Azorech (o 1,1 p.b.), což ukazuje na přetrvávající problémy v oblasti regionální soudržnosti.

Vliv sociálních transferů na snižování chudoby (v %)

Poznámka: Přerušení časové řady v roce 2022.

Zdroj: Eurostat [tespm050], statistika EU v oblasti příjmů a životních podmínek.

Zatímco v oblasti dovedností dosahuje Portugalsko průměrných výsledků, nárůst počtu osob předčasně odcházejících ze vzdělávání a odborné přípravy představuje problém.

Podíl osob předčasně odcházejících ze vzdělávání a odborné přípravy se zvýšil z 6,3 % v roce 2022 na 8,1 % v roce 2023 a nyní je v kategorii „je nutné sledovat“ a vrátil se tak k minulým zlepšením poté, co se v předchozích dvou letech zhoršil z kategorie „lepší než průměr“. Navíc existují značné regionální rozdíly, například v regionu Algarve (16 %) a zejména v autonomní oblasti Azory (21,7 %). Základní dovednosti žáků se od roku 2018 výrazně zhoršily. Země je „průměrná“ v podílu dospělých s alespoň základními digitálními dovednostmi a v podílu dospělých, kteří se účastnili vzdělávání (v posledních dvanácti měsících). Ten se však snížil z 38,0 % v roce 2016 na 33,4 % v roce 2022, a to i přes potřebu prohlubování dovedností a změny kvalifikace, a to i s ohledem na digitální a ekologickou transformaci.

Portugalský trh práce zůstává odolný. V kontextu hospodářského růstu nad průměrem EU se míra zaměstnanosti díky čisté migraci zlepšila ze 77,1 % v roce 2022 na 78,0 % v roce 2023 a zůstává „průměrná“. Naopak míra nezaměstnanosti se v roce 2023 zvýšila o 0,3 p.b. na 6,5 % („průměrná“). Dlouhodobá míra nezaměstnanosti se od roku 2021 zlepšuje, i když v roce 2023 je stále nad průměrem EU (2,5 % oproti 2,1 %). Portugalsko je nadále „lepší než průměr“, pokud jde o podíl mladých lidí, kteří nejsou zaměstnáni, ani se neúčastní vzdělávání nebo odborné přípravy (NEET), s výjimkou Azorských ostrovů, a rozdíl v zaměstnanosti žen a mužů a patří k „nejlepšímu“, pokud jde o rozdíl v zaměstnanosti osob se zdravotním postižením. Na druhé straně přetrvává segmentace trhu práce, která se projevuje vysokým podílem mladých lidí se smlouvou na dobu určitou (42,9 % oproti 34,3 % v EU v roce 2023).

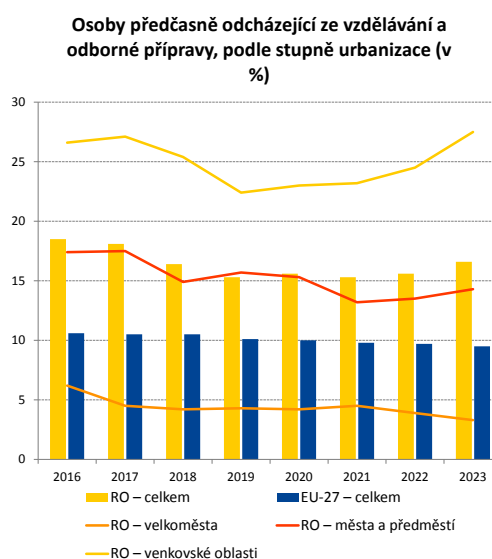
S ohledem na zjištění výše uvedené první fáze analýzy, a zejména na tři ukazatele označené „kritická situace“ nebo „je nutné sledovat“, **Portugalsko zřejmě nečelí potenciálním rizikům**

pro vzestupnou sociální konvergenci, a nebude tudíž vyžadovat další analýzu ve druhé fázi (viz rámeček v oddíle 1.4).

Rumunsko

Navzdory určitému pokroku v Rumunsku přetrvává vysoké riziko chudoby, zejména u zranitelných skupin a ve venkovských oblastech. Podíl osob ohrožených chudobou nebo sociálním vyloučením (AROPE) se od roku 2016 neustále snižuje, a to ze 46,0 % na 34,4 % v roce 2022 a 32,0 % v roce 2023 (oproti 21,3 % v EU), což svědčí o pokračujícím zlepšování, přestože inflace zůstává v posledních letech vysoká. Míra ohrožení chudobou nebo sociálním vyloučením u dětí ve výši 39,0 % se v roce 2023 rovněž snížila (ze 41,5 % v roce 2022), přičemž zůstává jednou z nejvyšších (24,8 % v EU). To ukazuje na „slabý, avšak zlepšující se“ situaci u obou ukazatelů v tomto roce ve srovnání s „kritickou situací“ v loňském roce. Systém sociální ochrany vykazuje i nadále nízkou účinnost při snižování chudoby, neboť sociální transfery (kromě důchodů) ji snižují pouze o 15,6 % (oproti 34,7 % v EU), což je „kritická situace“. Přestože se příjmová nerovnost (měřená koeficientem příjmové nerovnosti) v roce 2023 mírně snížila (z 6,0 na 5,8), zůstává jednou z nejvyšších v EU a rovněž představuje „kritickou situaci“. Subjektivně neuspokojená potřeba zdravotní péče se zvýšila (5,2 % v roce 2023 oproti 4,9 % v roce 2022) v souladu s trendem pozorovaným v EU a zůstává v kategorii „je nutné sledovat“. Zranitelné skupiny, lidé žijící ve venkovských oblastech a marginalizované komunity, jako jsou Romové, se potýkají s většími obtížemi v přístupu k základním a sociálním službám.

Situace na trhu práce se zlepšuje, ale stále se potýká se značnými problémy. V roce 2023 byla míra zaměstnanosti nadále výrazně pod průměrem EU (68,7 % oproti 75,3 %) a od roku 2022 se zlepšila pouze nepatrně (65,8 %), i přestože hospodářský růst byl vyšší než průměr EU. Jedná se o „kritickou situaci“, která částečně odráží nedostatečné zastoupení některých skupin obyvatelstva včetně žen a Romů. Dlouhodobá míra nezaměstnanosti byla stabilní („průměrná“, 2,2 %), přičemž trend v EU se zlepšoval. Současně se rozdíl v zaměstnanosti žen a mužů v roce 2023 zvýšil o 0,5 p.b. na 19,1 p.b., což je jeden z největších rozdílů v EU, tedy také v „kritické situaci“. To se týkalo i podílu mladých lidí, kteří nejsou zaměstnáni ani se neúčastní vzdělávání nebo odborné přípravy (NEET), který se snížil o 0,5 p.b. na 19,3 % v roce 2023, ale stále patří k nejvyšším v EU. Přestože se rozdíl v zaměstnanosti osob se zdravotním postižením v roce 2023 snížil o 2,8 p.b., je stále velký a je v kategorii „je nutné sledovat“.

Poznámka: Přerušení časové řady pro RO v roce 2021.

Zdroj: Eurostat [[edat lfse_30](#)], šetření pracovních sil v EU.

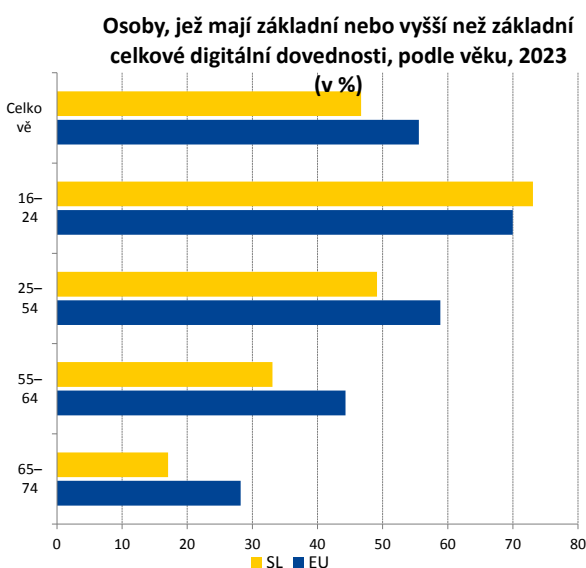
Přetrvávající problémy v oblasti vzdělávání a rozvoje dovedností ohrožují udržitelnou socioekonomickou konvergenci. Účast dospělých na vzdělávání je „slabá, avšak zlepšující se“ (19,1 % oproti 39,5 % v EU v roce 2022). V jiných oblastech rozvoje dovedností však přetrvávají „kritické situace“. To platí i pro podíl dospělých s alespoň základními digitálními dovednostmi (27,7 % v roce 2023 oproti 55,6 % v EU). Podíl osob předčasně odcházejících ze vzdělávání a odborné přípravy je navíc také jeden z nejvyšších (16,6 % oproti 9,5 % v EU v roce 2023) a dále se zhoršil oproti klesajícímu trendu v EU, a je tedy v „kritické situaci“, stejně jako podíl dětí mladších tří let ve formální péči o děti, který je stále velmi nízký (12,3 % oproti 37,5 % v EU). Tyto trendy spolu s nízkou úrovní základních dovedností podle výsledků šetření

PISA 2022 zdůrazňuje, že existuje prostor pro posílení vzdělávání a odborné přípravy z hlediska kvality, dostupnosti a relevance pro trh práce.

S ohledem na zjištění výše uvedené první fáze analýzy, a zejména na deset ukazatelů označených „kritická situace“ nebo „je nutné sledovat“, **je Rumunsko označeno jako země, jež čelí potenciálním rizikům pro vzestupnou sociální konvergenci, která vyžadují další analýzu ve druhé fázi** (viz rámeček v oddíle 1.4).

Slovinsko

Slovinsko se potýká s problémy souvisejícími se systémem vzdělávání a odborné přípravy. V roce 2022 se vzdělávání a odborné přípravy účastnilo pouze 26,5 % všech dospělých. To je výrazně pod průměrem EU, který činí 39,5 %, a ve srovnání s rokem 2016 představuje pokles o 13,8 p.b., a je proto v kategorii „je nutné sledovat“. Kromě toho mělo v roce 2023 pouze 46,7 % dospělých alespoň základní digitální dovednosti, což je výrazně pod průměrem EU (55,6 %) a odráží to pokles o 3,0 p.b. ve srovnání s rokem 2021. Tuto situaci je třeba sledovat, zejména s ohledem na ekologickou a digitální transformaci. Podíl osob předčasně odcházejících ze vzdělávání a odborné přípravy se dále zvýšil o 1,4 p.b. na 5,4 % v roce 2023 a zůstává v kategorii „dobrý, ale je třeba sledovat“, ačkoli Slovinsko má stále jeden z nejnižších podílů v EU³⁰². Podíl mladých lidí, kteří nejsou zaměstnáni ani se neúčastní vzdělávání a odborné přípravy (NEET), se naopak snížil o 0,6 p.b. na 7,8 % v roce 2023, což je „lepší než průměr“.

Zdroj: Eurostat [[isoc_sk_dskl_i21](#)], šetření ESS v oblasti IKT.

Slovinský trh práce si v kontextu pokračujícího hospodářského růstu vede celkově dobře, i když míra zaměstnanosti v roce 2023 poklesla. Míra nezaměstnanosti a míra dlouhodobé nezaměstnanosti pokračovaly v roce 2023 v klesajícím trendu a činily 3,7 % („lepší než průměr“) a 1,4 % („průměrný“). Míra zaměstnanosti 77,5 % je nad průměrem EU 75,3 %, ale zaznamenala mírný pokles (0,4 p.b.), přestože celková zaměstnanost se ve stejné době zvýšila o 1,6 %. Na pozadí růstu míry zaměstnanosti ve většině členských států to ukazuje na situaci, kterou „je nutné sledovat“. Strukturální faktory, jako je rychlé stárnutí populace a nesoulad mezi nabízenými a požadovanými dovednostmi, však mohou prohloubit stávající nedostatek pracovních sil.

Slovinsko má celkově dobře fungující systém sociální ochrany. Stejně jako v předchozích letech patřily podíly obyvatelstva a zejména dětí ohrožených chudobou nebo sociálním vyloučením v roce 2023 k nejnižším, a to 13,7 % a 10,7 % (oba v kategorii „nejlepší“), a to i s ohledem na dobře cílená podpůrná opatření, která pomáhají ohroženým domácnostem zmírnit dopady inflace cen energií. Některé zranitelné skupiny, zejména osoby s nízkým vzděláním, nezaměstnané osoby a starší ženy, jsou však ohroženy chudobou, a proto je třeba vyvinout další politické úsilí zaměřené na tyto skupiny. Dopad sociálních transferů (kromě důchodů) na snižování chudoby je nyní „průměrný“ na 35,5 %, ale u starších osob (65+) je stále méně účinný. Příjmová nerovnost na úrovni 3,3, měřená koeficientem příjmové nerovnosti, zůstala v roce 2023 jednou z nejnižších v EU („nejlepší“).

S ohledem na zjištění výše uvedené první fáze analýzy, a zejména na tři ukazatele označené „je nutné sledovat“, **Slovinsko zřejmě nečelí potenciálním rizikům pro vzestupnou sociální**

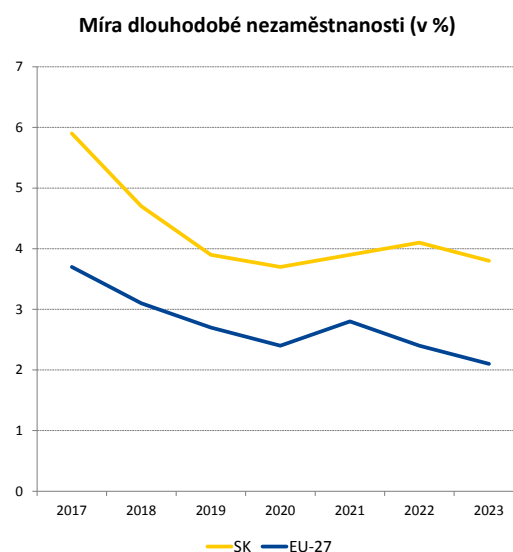
³⁰² U ukazatele předčasného ukončení vzdělávání a odborné přípravy dochází v roce 2023 k přerušení časové řady.

konvergenci, a nebude tudíž vyžadovat další analýzu ve druhé fázi (viz rámeček v oddíle 1.4).

Slovensko

Účast na předškolním vzdělávání a péči je velmi nízká a lze pozorovat zhoršení v oblasti digitálních dovedností, zatímco v oblasti vzdělávání dospělých si země vede celkově dobře. V roce 2023 mělo Slovensko jednu z nejnižších úrovní míry účasti dětí mladších tří let ve formální péči o děti (1,0 % a rozdíl oproti míře účasti v EU 37,5 %), a proto zůstává v „kritické situaci“. Účast dětí starších tří let na předškolním vzdělávání a péči o děti rovněž nadále patří k nejnižším v EU (78,6 % oproti 93,1 % v EU v roce 2022), přičemž u romských dětí tento podíl v roce 2021 činil pouze 33 % (jakkoli se zlepšil z 27 % v roce 2016). Třetina patnáctiletých žáků také nemá základní dovednosti v matematice a čtení. Podíl dospělých s alespoň základními digitálními dovednostmi klesl z 55,2 % v roce 2021 na 51,3 % v roce 2023 a je v kategorii „je nutné sledovat“. Předčasné odchody ze vzdělávání a odborné přípravy a účast na vzdělávání dospělých (za posledních dvanáct měsíců) jsou však na Slovensku „lepší než průměr“.

Trh práce na Slovensku má obecně dobré výsledky, problémem však je nadále dlouhodobá nezaměstnanost. V roce 2023 dosáhla míra zaměstnanosti rekordní výše 77,5 % a míra nezaměstnanosti byla rekordně nízká: 5,8 % (průměry EU jsou 75,3 % a 6,1 %). Podíl mladých lidí, kteří nejsou zaměstnaní ani se neúčastní vzdělávání a odborné přípravy (NEET), se rovněž dále zlepšoval a klesl ze 12,3 % v roce 2022 na 11,2 % v roce 2023 („průměrný“). Přesto je míra dlouhodobé nezaměstnanosti stále v „kritické situaci“, neboť v roce 2023 došlo jen k malému zlepšení na 3,8 % ze 4,1 % v roce 2022, a nadále patří k nejvyšším v EU. Značné zůstávají i regionální rozdíly. Hrubý disponibilní příjem domácností (HDPD) se snížil ze 126,4 v roce 2022 na 123,2 v roce 2023 a je v kategorii „je nutné sledovat“.

Zdroj: Eurostat [[une_ltu_a](#)], šetření pracovních sil v EU.

Celkové riziko chudoby je na Slovensku nízké, ale v některých regionech a u některých skupin obyvatelstva stále existují problémy. Míra ohrožení chudobou nebo sociálním vyloučením je v kategorii „dobrý, ale je třeba sledovat“, a to na úrovni 17,6 % (oproti 21,3 % v EU) poté, co se v roce 2023 zvýšila o 1,1 p.b., zatímco v mnoha jiných členských státech došlo k jejímu poklesu. Příjmová nerovnost, měřená koeficientem příjmové nerovnosti, je rovněž v kategorii „dobrý, ale je třeba sledovat“. Míra ohrožení chudobou nebo sociálním vyloučením u dětí se v roce 2023 zvýšila na 25,3 % (z 24,7 % v roce 2022) a je „průměrná“. Zároveň se výrazně zlepšil dopad sociálních transferů (kromě důchodů) na snižování chudoby, a to z 33,8 % v roce 2022 na 36,4 % v roce 2023, a je nyní „lepší než průměr“. Slovensko se nicméně potýká s velkými regionálními rozdíly, přičemž ve východní části země je míra chudoby a sociálního vyloučení ještě vyšší. Země má jednu z největších romských populací v EU a tisíce lidí žijí v izolovaných oblastech bez přístupu k základním službám. Po výrazném nárůstu z 2,5 % na 5,9 % v roce 2023 je nyní podíl domácností zatížených příliš vysokými náklady na bydlení v kategorii „dobrý, ale je třeba sledovat“.

S ohledem na zjištění výše uvedené první fáze analýzy, a zejména na čtyři ukazatele označené „kritická situace“ nebo „je nutné sledovat“, **Slovensko zřejmě nečelí potenciálním rizikům**

pro vzestupnou sociální konvergenci, a nebude tudíž vyžadovat další analýzu ve druhé fázi (viz rámeček v oddíle 1.4).

Finsko

Finský trh práce celkově funguje dobře, i když v roce 2023 bylo zaznamenáno určité zhoršení.

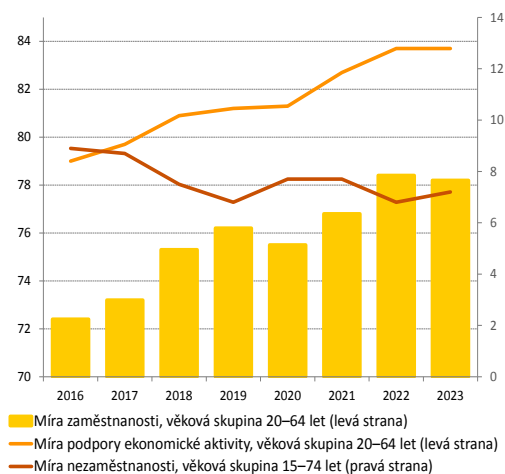
Míra zaměstnanosti se v roce 2023 mírně snížila, přestože zůstala výrazně nad průměrem EU (78,2 % oproti 75,3 %). Ve srovnání se zlepšujícími se trendy zaznamenanými v jiných členských státech a v kontextu hospodářské recese a přetrvávajícího nedostatku pracovních sil je však situace v kategorii „je nutné sledovat“. Rovněž míra nezaměstnanosti je v kategorii „je nutné sledovat“ poté, co se zhoršila z 6,8 % na 7,2 %, což je nad průměrem EU, který činí 6,1 %. Růst hrubého disponibilního příjmu domácností na obyvatele je rovněž v kategorii „je nutné sledovat“, a to na úrovni 107,9 v roce 2023, což je pod průměrem EU, který činí 111,1. Na druhou stranu míra dlouhodobé nezaměstnanosti a situace mladých lidí, kteří nejsou zaměstnáni ani se neúčastní vzdělávání a odborné přípravy (NEET), jsou „průměrné“. Pokud jde o rozdíly v zaměstnanosti žen a mužů, Finsko je v roce 2023 stále „nejlepší“, a to po dalším zlepšení z 1,2 p.b. na pouhých 0,2 p.b. v roce 2023 (oproti průměru EU 10,2 p.b.). Je to způsobeno například tím, že odvětví s převahou žen byla méně ovlivněna hospodářskými cykly. Ženy však častěji pracují na dobu určitou nebo na částečný úvazek, což se neodráží v jejich celkové míře zaměstnanosti.

Finsko si i nadále vede dobře, pokud jde o dovednosti, ačkoli podíl osob předčasně odcházejících ze vzdělávání a odborné přípravy se zvýšil. V roce 2023 mělo 82,0 % dospělé populace alespoň základní digitální dovednosti, díky čemuž se Finsko umístilo mezi „nejlepšími“. Také podíl dospělých účastníků se vzdělávání v posledních dvanácti měsících byl v roce 2022 „lepší než průměr“, a to 51,8 %. Podíl osob předčasně odcházejících ze vzdělávání a odborné přípravy se však v roce 2023 výrazně zvýšil (o 1,2 p.b.) na 9,6 % (oproti 9,5 % v EU), a proto je nyní v kategorii „je nutné sledovat“, zatímco podíl žáků, kteří nedosahují dostatečných výsledků v základních dovednostech, se v posledním desetiletí neustále zvyšoval. Prevence předčasných odchodů ze vzdělávání a podpora získávání dovedností zejména u mladých lidí může pomoci řešit problémy spojené se stárnutím populace a nedostatkem kvalifikované pracovní síly.

Celkově má Finsko účinný a inkluzivní systém sociální ochrany, který poskytuje dostatečné pokrytí, avšak rovněž čelí některým výzvám. Zejména subjektivně neuspokojená potřeba zdravotní péče je i nadále v „kritické situaci“, přičemž podíl osob, které ji uvádějí, se dále zvýšil (o 1,4 p.b.) na 7,9 % v roce 2023. Tato hodnota je nyní více než třikrát vyšší než průměr EU (2,4 %) a vzhledem k oznámeným dalším úsporným opatřením se může dále zvýšit. Dlouhé čekací lhůty v oblasti primární a specializované péče jsou způsobeny nedostatkem pečovatelského a zdravotnického personálu. Na druhou stranu podíl osob ohrožených chudobou nebo sociálním vyloučením (AROPE) se v roce 2023 snížil na 15,8 % a u dětí na 13,8 % a je výrazně nižší než příslušné průměry EU (21,4 % a 24,8 %), což ze země činí v obou případech „nejlepší“. To platí i pro dopad sociálních transferů (kromě důchodů) na snižování chudoby, který je stále vysoký (48,7 % oproti 34,7 % v EU).

S ohledem na zjištění výše uvedené první fáze analýzy, a zejména na pět ukazatelů označených „kritická situace“ nebo „je nutné sledovat“, **Finsko zřejmě nečelí potenciálním rizikům pro**

Míra podpory ekonomické aktivity, míra zaměstnanosti a míra nezaměstnanosti (v %)

Zdroj: Eurostat [[lfsi_emp_a](#)], [[une_rt_a](#)], šetření pracovních sil v EU.

vzestupnou sociální konvergenci, a nebude tudíž vyžadovat další analýzu ve druhé fázi (viz rámeček v oddíle 1.4).

Švédsko

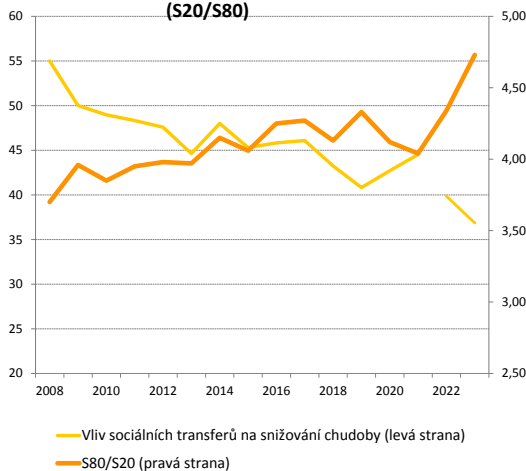
Očekává se, že v letech 2025 a 2026 se v souvislosti s oživením zvýší počet pracovních sil, přestože přetrvává jejich nedostatek a některé skupiny se budou stále potýkat s překážkami při začleňování na trh práce. Švédsko patří k „nejlepším“ v míře zaměstnanosti, která v roce 2023 dosáhla nového rekordu 82,6 %, a v podílu mladých lidí, kteří nejsou zaměstnáni se neúčastní vzdělávání nebo odborné přípravy (NEET), který zůstal stabilní na úrovni 5,7 %. Ženy jsou na trhu práce dobře integrovány: rozdíl v zaměstnanosti žen a mužů byl v roce 2023 „lepší než průměr“ (4,7 p.b.), a to i díky vysokému podílu dětí mladších tří let ve formální péči o děti (56,9 % oproti 37,5 % v EU, „nejlepší“). Míra nezaměstnanosti na úrovni 7,7 % v roce 2023 (oproti 6,1 % v EU) však zůstává v kategorii „je nutné sledovat“ a skrývá velké rozdíly mezi jednotlivými skupinami obyvatel, které souvisejí se zemí narození. Zatímco míra nezaměstnanosti osob narozených ve Švédsku činila 5,1 %, u osob narozených mimo EU dosahovala 17,8 %, přičemž rozdíl v zaměstnanosti mužů a žen činil 13,8 p.b. (oproti celkovým 4,7 p.b.). A konečně, hrubý disponibilní příjem domácností na obyvatele se snížil ze 121,2 v roce 2022 na 119,5 v roce 2023 a nyní je v kategorii „je nutné sledovat“.

Většina sociálních ukazatelů vykazuje kategorii „průměrný“, i když došlo k určitému zhoršení. V roce 2023 zaznamenala příjmová nerovnost jeden z největších meziročních nárůstů mezi členskými státy (o 0,4 na 4,7) a nyní je v kategorii „je nutné sledovat“. V roce 2023 se výskyt silné materiální a sociální deprivace zvýšil o 0,2 p.b., což odráží výrazný pokles reálných mezd. 20 % obyvatel s nejvyššími příjmy vydělávalo 4,7krát více než 20 % obyvatel s nejnižšími příjmy (oproti 4,0 v roce 2021 a nejvyšší úrovni od roku 2008). Kromě toho sociální transfery (kromě důchodů) snížily riziko chudoby o 36,9 %, což je pokles z 39,9 % v roce 2022, nyní kategorie „průměrný“ z kategorie „lepší než průměr“ v loňském roce. Ostatní sociální ukazatele rovněž vykazují určitý negativní vývoj, přičemž jsou „průměrné“. Zejména míra ohrožení chudobou nebo sociálním vyloučením (AROPE) u dětí vzrostla na 21,6 % (stále pod průměrem EU, který činí 24,8 %), zatímco u osob narozených mimo EU vzrostla na 38,3 % (oproti 12,8 % u osob narozených ve Švédsku). Zatížení příliš vysokými náklady na bydlení vzrostlo na 10,9 % (oproti 8,8 % v EU) a subjektivně neuspokojená potřeba zdravotní péče na 2,1 % (oproti 2,4 % v EU).

Švédsko dosahuje velmi dobrých výsledků v oblasti dovedností, nerovnosti ve vzdělávacím systému však přetrvávají. Země je „nejlepší“ v účasti dospělých na vzdělávání, která se mezi lety 2016 a 2022 výrazně zvýšila z 58,8 % na 66,5 %. Podíl dospělých s alespoň základními digitálními dovednostmi je trvale „lepší než průměr“, což podporuje ekologickou a digitální transformaci. Podíl osob předčasně odcházejících ze vzdělávání a odborné přípravy se významně snížil v roce 2023 na 7,4 % (také „lepší než průměr“). Přesto je tento podíl u osob narozených mimo EU téměř dvakrát vyšší (12,2 %) než u osob narozených ve Švédsku (6,4 %) a země zaznamenala jeden z největších poklesů základních dovedností patnáctiletých.

S ohledem na zjištění výše uvedené první fáze analýzy, a zejména na tři ukazatele označené „je nutné sledovat“, Švédsko zřejmě nečelí potenciálním rizikům pro vzestupnou sociální

Vliv sociálních transferů na snižování chudoby (v %) a koeficient příjmové nerovnosti (S20/S80)

Poznámka: Přerušení časové řady u ukazatelů sociálních transferů pro v roce 2022.

Zdroj: Eurostat [[tespm050](#)] [[tessi180](#)], statistika EU

konvergenci, a nebude tudíž vyžadovat další analýzu ve druhé fázi (viz rámeček v oddíle 1.4).